

С. ПЕТЕРБУРГЪ. ВЪ КНИЖНОМЪ МАГАЗИНѢ
ИЗДАТЕЛЯ С. С. МАКОЕВА
1832

А. Терпигоревъ

זה הספר

שאת אריה

אשר חבר הארי הגדול שבחבורה · שר התורה · מאיר עיני חכמים בפלפול עמוק וסברא ישרה
לאמיתה של תורה · גאון הגאונים · עוצם חריפתו ובקיאתו נורא כאחד הראשונים ·

מאור הנורה

21-

כבוד מוהר"ר אריה לייב ראש ישיבה בהגאון מוה' אשר צוקללהיה בעל המחבר ספר שרי אמן
אשר היה אביד ורימ בקיק מיץ המעטירה

החבור הנפלא והנחמד הזה נודע ביהודה ובישראל גדול שמו

נרפס שני פעמים פעם ראשונה בפר"א ושניה בכרין והן עתה הרפסנורה פה פעם שלישית

אלו המעלות אשר נחוסק עתה מה שלא היו בדפוסים הראשונים :

- (א) הוגה מרוב הטעויות אשר עלו בהם והרבה בהכות הלגנו על שולי הריעה ומראה מקומות רבות אשר נשמטו בדפוסים יצאים :
- (ב) הר"ח הרבים עד מאוד שהיו בדפוסים הראשונים נפתרו והאותיות אשר נבלעו בהם יאלו למשפחותיהם מן התורה :
- (ג) ניתן ריוח בין ענין לענין והפסק נקודה בין מאמר למאמר למען יתענג הקורא בו :
- (ד) עוד הלגנו לוח הסומנים והמפתחות מש"ס ורמב"ם אשר הביאם הגאון המחבר :
- (ה) עוד טוסף מהרב המגיה קונטרס אחרון מלא כף נחת דברי חכמים להעיר את המעיין בדברי הגאון המחבר ויל בלחה מקומות אשר נסמך שם צענים כעין כף איש כזה : פ

הרב מכלאוויטש
י"ג

נרפס ע"י מ
בנוד מוהר"ר

2297

בסלאורימא

בשנת הוא המנהיר עיני חכמים בהלכה לפ"ק

ЩАГАСЬ АРИЕ · м · е · ВОРЧАНІЕ ЛЬВА
СЛОВУТА
Бъ Типографіи А. Ш. Шапира, 1832

Печатанъ позволяется, съ тѣмъ! чтобы по напечатаніи представлены были въ Ценсурный
Комитетъ при Экземпляра, Вально, марта а 16 1832 года. Ценсоръ Левъ Боро вскій

הסכמות הרבנים המאורות הגדולים הגאונים המפורסמים עיני העדה עמודי התווך אשר כל בית ישראל נשען עליהם חכמי רבני מדינת ליטא וואלין הי"ר

רבים וכן שלמים החאוו תאווה לרדות דבש מגויות הארי ארי' דביה עלאי ותחאי' ניימין חיודשין אלקיס ואלקיס שמחין **שאנת אריה** וקול לביה ביה הוויית דאבני יקר מחבני טבח ה"ה כבוד גאון גאונים רבן של בני הגולה פאר הדור המפורסם מוה' **אריה ליב** ראש ישיבה בהגאון מוה' אשר זוקללה' אשר היה קולו נשמע כמעט כמעט מסוף העולם עד סופו וכאשר הפיץ אורו אור המחיר לכל הגולה ראו אורו כבמדור אשר אם ושלום אם היה משתבח התורה בפלפולו היה מהדרה ובאש הובא לדפוס ספרו הנחמד וחביב שאנת אריה לקטן אורות ויש פירות ונתקבל לאב"ד ור"מ בק"ק מ"ץ המעשירה ולעת זקנתו הוסיף להסחוף וזעזע קדשו בהפלא והנחמד טורי אבן חלק קטן ומחבורו הגדול ואך לתמוס דבר שפתים להעיד על השמש בנהרים אך דחביבי מאוד ושקלי כ"ע לבני לבני לבני שמעתתא לזאת החבורים האן יקרי מניאות והנה קם ונתעורר הא' המופלג החריף והנעון מהור"ר משה אריה ליב מקהלתינו לעשות רצון חכמים ולשמח נפשות חמיימים לחזר ולהדפיס אלו החבורים והנה הרב הג"ל שוקד על חיבורי הגאון ז"ל ויביר וליבין דבריו הקדושים בכמה מקומות והמה בכתובים אלו' אך דלא ליהו חברות' להגאון הג"ל אשר אין ערוך אליו ז"ל משר' את ידו מלהפיסם את דברי הגאון בצווחא חלל והנה אחרי שהרב הג' ערך בפשו ומאוד וכוחו רעיון לזכות את הרבים לרוות תאוה החושקים להאבת החיבורים היקרים האלו לזאת אמרו להודיע ולגדור גדר צפני עושי עולה שלא יהו ח"ו שלוחי מלוה ניווקין שלא יבא שום אדם להדפיס החבורי' האו' ולחוקקן משדומן ששה שני' מיו' כלות הדפוס של כל אחד מהחיבורים האלו והעובר ח"ו ליקוס בארור משג' ורבה בו אלה ולענות דרבן והשומע יחול על ראשו ברכות ערוכות ויגל מכל עקות והמסייע להרב הג"ל להגות מחשבתו לאורה לפתוח לו שערי עזרה יוכה לעת קיבוץ שה פורה בני"ח היום יום ד' לתושב אדר ד' תקצ"ג נחמי' לפ"ק פה ק"ק ווילנא הכ"ד המצתי' אברהם אבלי בלא"ה הרב הג' מהרא"ש ולה"ה נאום החותם **ישכר בער** באמ"ר הרב הי"ר מוה' תמוס ולה"ה :

הרב המופלג מוה' **משה אריה** מק"ק ווילנא גברא איקלע לאתראי' ובידו מגילות ספרים אשר מכבר חקוקים מהגאון הרב **שאנת אריה** ז"ל ורצון הרב הג"ל להזדעק בהעלות במשנת הדפוס שנית הספרים מהגאון הג"ל ולחקן העציות אשר נפלו בדפוס הראשון וגם להוסיף נוסף משלו' וכבר הסכימו עמו בזה כמה גדולי זמנינו לכן אמרתי גם אנכי לתן לפועל טבא שבחא' ז"ל וזכות הגאון בעל המחבר ז"ל יעמוד לו להו"מ מחשבתו ולפועל בלדק' ומהראוי לאשר יראת ה' בלבבו להיות לו לעזר ומדן גם אנכי מיוקל לקבל ממנו ספר כאשר יבא מבית הדפוס כ"ד הבעה"ח יום ע"ש ח"ת כסליו תקצ"ג פה ק"ק בריסק דליטא : נאו' **אריה ליב** מבית קלאנאפונין חונה פה ק"ק בריסק ז"ל :

סלאוויעא ז"ל שמלבד ההידור והיופי של הדפים נוסף להם שמהם בעצמם משימים שהיה מנוקה מכל פגות ושיבוש שלא יא' ח"ו דבר שאינו מתוקן מחמת ידם ורשומם כדורש ומפורסם כל זה בכל העולם' והנה הרב מוה' משה אריה הג"ל מחמת שהיה שוקד על חיבורי הגאון האמיתי הג"ל ותיקן העציות אשר נפלו בחיבורי קודש הג"ל בדפוס הראשון גם הוסיף תדלילה לברר ולבנותמה מקומות דברי הגאון האמיתי הג"ל והגם כי לא היה לי פנאי ולא היה הזמן גרמא לפקח על דבריו כי ראה ראיתי שכמה גדולים וחכמי זמנינו תמכו ידיהם עליו מזה ומזה גם אנכי אחריי לפעול עבא' יישר ותלילה לשום אדם לפרוץ גדר ולהשיג גבול הרב המופלג בתורה מוה' משה אריה ליב הג"ל משך ששה שני' מיוס כלות הדפוס של כל א' וא' מהחבורי' האו' והעובר ליקו בארור משג' גבול ורבה בו כל האה הכתובה בתורה והמסייע והתומך ידיו של הרב מוה' משה אריה הג"ל יבורך בברכת כהנים ושמת חיים ושלום' וגם אני כשיוגמר הספר מהדפוס אחק ספר אחד בלא"ה בתק' אשר יושט עליו דברי המדבר לכבוד הצורה הקדושה ולכבוד הגאון האמיתי המחבר ספר שאנת אריה ועורי אבן הג"ל חותם היום יום ה' א"ך טוב לעמינו בני ישראל תקצ"ג לפ"ק פה ק"ק אוסטרעא : נאום **חיים** כהן ראשפרט חונה פה ק"ק אוסטרעא ז"ל :

הר"ר החריף מהור"ר משה אריה ליב מק"ק ווילנא אשר נחן אל לבו לדפוס מחדש ספר שאנת אריה עם תוספות חיודש' מתקבלים אשר פילפל בדברי צעל ש"א אשר כבר בהסכמה עלה מרבני חכמי ק"ק ווילנא ושאריו רבנים ונגידים כמה קהלות המדינות ובעל לקבל כ"א בנתק השיה אשר יושט ע"פ הנוסחא מוה' משה אריה הג"ל אף לא אמע' מלקבל בל"ג ספר א' ובענין שאנת גבול כבר ראיתי רבנים וחכמים תמכו את ד"ת שאין ריבין חיוב אסור לא חשיב גבול על זמנה"ל ואף אנכי נמנה עמהם בחיבור מוסף וכולל עם שארי מסכמים כ"ד בעה"ח א' ד' חשוין שנת טוב ומטיב הדרש לנו הקטן **דוד** חונה פה ק"ק באוהרדק

ביותי פה ק"ק ווילנא הראשי ש"ב ידידי הרב החריף וכו' כמוה' משה ארי' כ"י אשר נחן נפשו להביא על משנת הדפוס ספר שאנת אריה ועורי אבן בכמה חיקויים והגהות אשר מלאה יד הרב הג"ל עם תוספת ביאורים נחמדים אשר העלה הרב הג"ל ע"פ עיון שכלו ציורף אשר קצן מפי סופרים וספרים הנוגעים לדברי הרב הגאון המחבר הג"ל ואמנינא ארי' ישר כמו ותילו לאורייתא והמקום יהיה בעזור ובעור המסייעים אותו ותלילה לשום אדם להשיג גבולו והעובר ח"ו ורבה של א' ולטותא דרבנן הגאונים אשר הסכימו על ידו והשומע לדברי חכמים אלה והיה שקט ושאתן עד ביאת יגון ואני אקבל א"ה ספר אחד כפי אשר יושט לראיה בחתי עה"ח פה ווילנא ב' ד' סיון תקצ"ב **אריה** בא"ה מוה' יעקב יצ' חובק"ק סלאבארדק :

גם אנכי ראיתי שאנני ומנינו הסכימו להעלות על הדפוס ספר שאנת אריה ועורי אבן להגאון רבשכב"ג מוה' אריה ליב אב"ד דק"ק מ"ץ עם תוספת ביאורים נחמדים של הרב החריף והשמן כמוה' משה אריה כ"י וגם אנכי ראיתי בדברי הרב הג"ל דברים נחמדים ונעימים ע"כ גם אנכי מסכים לדבר מזה רבה כזה והנני מקבל עלי בל"ג לקבל ח"ה ספר אחד מידו כשיא מבית הדפוס כ"ד הבט עה"ח יום ה' א"ח דמוכות תקצ"ג פה ק"ק נשועו **מאיר** חו' פה ק"ק הג"ל :

546

הסכמת הרב המאו"ה הגאון המפורסם
פאר הרוד והדרו בכ"ש מוה' **יעקב** נר"ו אב"ד דק"ק קארלין יע"א :

ואחריו בא אחיו הרב הגדול החריף והבקי המפורסם במהו' **יצחק** נ"ו :

הסכמת הרב הגדול החריף ובקי סיני ועוקר הרים בכ"ש מוה' **רוב בעריש** אב"ד דק"ק לויצק :

אירקע לאתרי הא"י גברא רבא ה"ה הרב המופלג החריף ושנונו מוה' משה אריה ליב נ"ו וזכו מגילת ספר כתוב אשר אותה נפשו לקבוצ דפוסים ולעשותו כוון את ספר שאנת אריה וספר טורי אבן מהגאון האמיתי מופת הדור רבן של כל בני הגולה מוה' אריה ליב ז"ל אשר איתמוכבו היה בק"ק מעין יושן אשר הספרים הנ"ל מרוב חובת הקודש הינם נמצאים כלי' רבים מתאווים לתארימי ישקנו מיס מיס מנארות עמוקים אמרי קודש הגאון ז"ל : ועוד זאת נתן הרב הנ"ל את לבו ועיונו לבאר את כל דבר הקש' בחיבורים הללו אשר מרוב עמקם לא יושנו ונראים כמקשי' עתה ויגע בכמה יגיעות בעיון שכלו לבאר איתומקורן ומילאן הכל עשה יפה בעתו ויעש בדים וישלח פארות בדברי' כיום ומיוסדים על אדני השכל השר' ע"כ מהראיו

גם אנכי ראיתי דרכו הטובה של הרב המופלג החריף מוה' משה אריה נ"ו מקי"ק ווילנא אשר העמיס על עמנו להדפיס שתי ספרי גאון עוונו מופת דורו רשכבה"ג מוה' אריה ליב ולה"ה ספר שאנת אריה וספר טורי אבן אשר המה מחיים נפש שוקקה לדבר ה' וכעת אינם נמצאים וישר חיליה וגם העיוב אשר עשה הרב החריף הנ"ל שהסויף מדיליה לבחר את כל דבר הקשה בספרי קודש בראשית העיון והרב הנ"ל ביאר דבריו בדברים נחמדים גם לקט אורות מדברי חכמי מופלגי הדור לואת מהראיו לכל ישר לבב וחפץ בתורת ה' לחקוק ולאמנו ולחמוך את ידיו בקבלת הספרים מידו לאחר שיאזו מבית הדפוס וגם אנכי אקבל בלי"ג הספרים הנ"ל מיד הרב הנ"ל יוס' ב' ט' עתה תקי"ג לפ"ק : נאום **יצחק** ב"א אמ"ו מוה' אהרן ולה"ה :

גם אנכי מסכים וגמנה לדבר מזהו הלו להבי' לבית הדפוס הני ספרי דבי רב הא"י גאון רבן של כל בני הגול' בעהמ"ח ס' שאנת אריה וטורי אבנעס הגהו' הרב המופלג המפורסם מוהר"ר משה ליב נר"ו וגם פלפלתי עם האיש הלו בעל מגיה וראיתי כי ישר הולך וראוי לאותו אילע' וינחא ליה להגאון בעהמ"ח שיכניס דבריו ג"כ לבאר דברי החזקר וגם אני נתתי אחרוף ועלי לקבל ג"כ כפי אשר יושח עלי הרב מהמניה דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה **רוב בער** י"ו מלונקא :

מאז לחוק ידי עושה מזה כאלה וכאשר ראיתי רבים עמו להסכים ולחוק ידיו בהדפסת הספרי' הנ"ל זכרתי או"ה גם אנכי אקבל הספרי' הנ"ל כשאלו לתור מהדפוס במחור אשר יושח עליו ולראיה חממתי אור ליוס' ב' ט' עתה תקי"ג לפ"ק פה ק"ק קארלין : נאום **יעקב** בלא"א מוה' אהרן ולה"ה מונה פה ק"ק קארלין :

יען כי בכרה העבודה על הפועלים להעתיק מהעתקה הישנה כי מלאו הנלוונות מרשמי פתרון הר"ת ותיקוני השעות ולפעמים נתחלפו להם הדברי' והצרכו לשמירה יתירה מהשנחת המניחים דפה עכ"ו היה מן הנמנע לשרש אחר כל חרולי השעות מקדמוס הישנים גם נפתרו ארבעה ר"ת ושני הגרות בטעיות ואנכי לא הייתי משך איהו זמן במקום הדפוס לואת הצנתי' לוח הטעות וזהו

לוח השעות

רף	עמוד	שורה	שעות	תיקון	רף	עמוד	שורה	שעות	תיקון
א	ג	כ"ו	פ' אחת	פרק אחד	ג	כ	מ	י"ט ראשון	י"ט אחרון כ"ג
ה	ג	ל"ו	צולתא	צולתא	ג	נ	נ"ג	קטו ג"ו	
ו	ג	כ"ה	משמורת	משמורת	ד	ה	ד	דאי דיש	
ש	ד	שם	דסחמא	דסחמא	ה	ו	ה	שאל לאו	
ש	ד	כ"ז	סמך	סמך	ו	ז	ו	דמלקן דמלקא	
ח	א	ל"א	דתרומה	דתרומה	ז	ח	ז	נמי לוסרן נמי צריך לומר	
ש	ד	נ"ה	להלוק	להלוק	ח	ז	ח	דלא העברו דלא תבערו	
י	א	ו	שלא	אלא שלא	ט	ז	ט	מספקא ליה מספקא לי	
ב	ג	כ"ו	בהנה"ה אליבא דר"י	אליבא דרבינא	ה	ה	ה	בסוף עמוד באיסור שנ באיסור שני	
יא	ג	כ"ו	של אחר שתיים	של שתיים	ה	ב	ה	כל א' אלה מ"ב כל א' מ"ב אלה	
יב	א	כ"ב	שעות שחיתה	שעות שחיתה	ז	ז	ז	דפליג איסור דפליג איסור	
ש	ד	ל	וכיון כיון	וכיון כיון	ח	כ	ח	שלא כדרך דנביל שלא כדרך	
ל	א	ל"ט	עבודה עבודה	עבודה עבודה	ז	ז	ז	אפי' בעמו בעורה כצ"ל	
לג	ד	א	כהא ובהא	כהא ובהא	ז	ז	ז	המתחלה מה"ת שייבא לסוף העמוד וצ"ל שאמרים	
ש	ד	כ"ה	נראה לי	נראה לי	ח	ז	ח	מה"ת בכיות ואין לוקין עליהם א"ב תקשה לך הא	
לד	ה	ה	בפ"ב דעירובין כו צ"ו	בפ"ב דעירובין כו צ"ו	ז	ז	ז	דרפ"ק רביצה רתנן ב"ש אמרים שאור בכיות כו' למח להו	
לה	ה	ל"ב	י"א ד"א	י"א ד"א	ז	ז	ז	לא יראה ולא ימצא יא ימצא ולא יראה	
ש	ד	ט"ו	אפילו שמרן דהיינו שלא מכון	בנתחן כו בן הנה"ה	ז	ז	ז	כריה דרביא דרב אויא	
לח	א	ט"ו	ראה לומר	ראה לומר	ז	ז	ז	סי' פ"ח סי' פ"ט	
ש	ד	כ"ך	קרושה קרושה	קרושה קרושה	ז	ז	ז	קרושי שניה : קושיא שניה	
לט	ד	ה	חור וגו' וגומר	חור וגו' וגומר	ז	ז	ז	ובשילוח הקן : ובשילוח הקן	
מ	ב	נ"ה	עם כלי וזכיות עכ"ו	עם כלי וזכיות עכ"ו	ז	ז	ז	כתב עליו : כתב עור	
מא	ד	נ"ה	ר' יהודא ר' שמעאל	ר' יהודא ר' שמעאל	ז	ז	ז	מוה שש נ"ר	
מו	א	ס"ו	כ"כ עור כתב	כ"כ עור כתב	ז	ז	ז	ובכלל זה	
נא	א	מ"ו	אי חי	אי חי	ז	ז	ז	כאוכל מצה :	
נב	ג	מ"ו	והוא שמה ישמח	והוא שמה ישמח	ז	ז	ז	בהערה :	
ש	ד	מ"א	בשבעה בשביעי	בשבעה בשביעי	ז	ז	ז	בהערה :	

הקדמת המגיה והמביא לבית הרפוס

אמר המגיה והמביא לבית הרפוס אחר אשר במלני ה' ברוב מסדו להביל משא עבודת הקודש אשר היה על שמי מנחל היגיעות אשר א"ל לפרוטס ורוב ההואלות אשר עלו עלי . ושלמתי דברי לגרף אל הספר קף נחת דברי חמתי גדולי ישראל אשר עמדו על דברי רבינו בכמה מקומות לטעון ולפרוק וברתי תמארתם ו"ל קרוב לבני דיבאח ואירכה והנה זה זמן מה אשר קבעתי עיוני בחיבורי רבינו וראיתי שדרך גדולי הראשונים ולרוב לבב האריה לא הספיק לבאר כל האורך לפני תלמידי קטני הערך כמוני . אספתי כמה מקומות היריבין ביאור לש"ד הקלוסה והאצתי לפני גדולי מופלגי הדור שיחיו וחיותי לנעתם שבביראנה בזה ייח נפשא לרבינו המחבר וזקלקה"ה לקבעם בדפוסם לנרפס עם הספר כמוכנה בהסכמותיהם והטוב בעיניה עשיתי אך משכתי את ידי לנרפס בשולי הספר בפנים להכניס דברי וולתו בדבריו הק' אשר אין ערך להם . כ"א על כ"ד הקשה הצנתי בפנים ענין חכמתי יד מורה באצבע לרש מקונטרס אחרון שבסוף הספר תשיב דברים נכוחים ונעמיים כשפורסם ופרח מהרי בשמים . מתחמי גדולי ישראל ומאשר העמור ירה :

הקדמת המחבר

במתני' בהדיא שבין שלוחין ויאלין ואי נקדשי' למחר מתעטין את הילוכן . וראיתי להר"ה שם בספר המאור ש"ל זה שאמרו שאין שלוחין ויאלין מבערב עד שימטו מפי כ"ד מקודש ל"ל שלא אמרו אלא בשמרא' החדש בזמנו ומפני הספק שמה יכנינו לעברו מפני חקי המועדי' צריכי' השלוחים להסבות עד שימטו מפי כ"ד מקודש אבל אם עבר אותו יום ולא קידשו כ"ד את החדש מה נורך לנו להשאורם עוד מלא שבעה שבתות מעובר ובכנון ו' ויאלין בימים אלו' מבערב . וזה שאמרו שבה שלוחין ויאלין ובהן כו' אין יציאת שלוחין טעם לחילול השבת על ידי גרים ואין ביציאת שלוחין שום סמך וסעד לעדות העדים אלא הרי הוא כמנהג והלך המעלות שיש לגיסן ותשרי על כל המדשים בחלו אתמ' כן החדשים שבין שלוחין ויאלין לאחר שימטו מפי כ"ד מקודש והן ה' שיש בהן תקנת המועדי' כל אלו המעלו' יש בהן כו' . והר"ה שמה ו"ל מפ' שיש ביציאת השלוחי' סמך וסעד לחילול שבת ובעיני אויב' כן ע"כ . ולהא"פ ח"ש היא ביציאת החדש הסמוך לניסן ולא ק"מ מ"ת האוס' הסכימו לפרשי' . והנה קושית קמית' יש ליישב קצת לפי' ו"ל דמ"ד אחר הסמוך לניסן לעולם חסר מפ' להאי שבין שלוחי' ויאלין דמתני' כפי' הר"ה אל כל לידון דלא קיי"ל הכי דהא איתבזת החס' ל"ל לרש' . ותוס' יותר לפ' כפי' ו"ל אבל קושית שני' מהא דאף אן נמי תינא דר"נ ודאי קשה אס"ד דיש מקום לפ' דיש סעד וסמך מציאת השלוחין לחילול שבת של העדים כפירוש' ותוס' ח"כ מאי קאמר אר"י ומנין מלא כו' יעבר' האידנא ונקדש' למחר דילמא ה"ע דלא תמוס יציאת השלוחין שלא לתעב הילוכן אבל לפי' הר"ה ינח :

אבל

דעין ק"ל סוגיא זו וכמו שבאר דודאי הא דמפ' ר"נ טעמא דמתני' בלשנא בתרא דהא דמתחילין את השבת על ניסן ולי"א יעבר' האידנא ונקדש'ה למחר משום דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר אין להקשות הדתינה ניסן חשירי מ"ל דתי על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל חשירי והא ליכא למ"ד דלחלו לעולם חסר ואם כן יעבר' לאלול האידנא ונקדש' לחשיר למחר דהא ודאי לאו קושית היא דכ"ב מקלע חשירי באד"ו אבל גבי ניסן פרך שפיר יעבר' לחד האידנ' ונקדש' לניסן למחר וכה"ג פירש"י בפ"ק דסנהדרין (דף י"ג) גבי כוליה חב בעינן בתקופ' חדשה . אבל ד' ק"ל הא ק"ל דאמר התם מחיב ר"כ כשהמקדש קיים מחללין אף על כולן מפני חקנת הקרבן מדטולה לאו משום דמזוה לקדש על הראיה כו' אר"י לעולם חסר אמאי מחללין ומפני קושית זו אסיק בתרובתא . ומאי קושית הא חיבא כן עואי כפ"ב דמס' בכורות (דף נו) דס"ל נמי אדר הסמוך לניסן לעולם חסר וברי א"ל הכי בשלחו למר עוקבא אן דאמרי ככ"ג דהכי תון התם שלשה גרנות למעשר בהמה בפירוס הפסח ובפירוס החב כו' דברי ר"ע בנעואי' אומי' ככ"ג באדר בא' בסיון ככ"ג באב ואמרי' בנבמלא במאי קמפלגי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן וימנין חסר וימנין מלא ומנין דמקלע ביום ל' ומנין דמיקלע ככ"ט משה' לא קביע ליה זמן ובי' סבר אדר הסמוך לניסן לנול' חסר הולכר קביעי ליה זמן ככ"ט באדר . ויש ליישב זאת כחכמי במקומו ולא כחכמי זה כאןא' שיחא פתח דברי כ"ד ובקשתי מן המהמין בדברי שלא יחא קורא כמתמנס נים ולא יום אלא דיקק בהן העיב' ואם אחר העיין והקדוק יראה לי שאין הדבר כן ואם אפשר להודיעני איז מיו טוב ואם אראה שהדין עמו אזי אודה ואלא אבוס לומר כמלא ברם דברי' . שאלתי עמותה כי בידו ואם העי עמדי אשיב על דבריו כו' ה' העוב' עליו וה' בגדל רחמי וחסדיו יש חלקנו עם תלמידי' העוסקים בחורה לשמה ויזכנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות למען לא אבוס בעיה' ולא חללם לע"הב אמן סלה :

אמר המגיה והמביא לבית הרפוס אחר אשר במלני ה' ברוב מסדו להביל משא עבודת הקודש אשר היה על שמי מנחל היגיעות אשר א"ל לפרוטס ורוב ההואלות אשר עלו עלי . ושלמתי דברי לגרף אל הספר קף נחת דברי חמתי גדולי ישראל אשר עמדו על דברי רבינו בכמה מקומות לטעון ולפרוק וברתי תמארתם ו"ל קרוב לבני דיבאח ואירכה והנה זה זמן מה אשר קבעתי עיוני בחיבורי רבינו וראיתי שדרך גדולי הראשונים ולרוב לבב האריה לא הספיק לבאר כל האורך לפני תלמידי קטני הערך כמוני . אספתי כמה מקומות היריבין ביאור לש"ד הקלוסה והאצתי לפני גדולי מופלגי הדור שיחיו וחיותי לנעתם שבביראנה בזה ייח נפשא לרבינו המחבר וזקלקה"ה לקבעם בדפוסם לנרפס עם הספר כמוכנה בהסכמותיהם והטוב בעיניה עשיתי אך משכתי את ידי לנרפס בשולי הספר בפנים להכניס דברי וולתו בדבריו הק' אשר אין ערך להם . כ"א על כ"ד הקשה הצנתי בפנים ענין חכמתי יד מורה באצבע לרש מקונטרס אחרון שבסוף הספר תשיב דברים נכוחים ונעמיים כשפורסם ופרח מהרי בשמים . מתחמי גדולי ישראל ומאשר

אמר אריה המטונה ל"ב

באמ"ו הגאון המנוח מוהרר אשר וזה"ה תחילה כל חבור וראשית כל דיבור לבקש רחמים מאלה ה' שלא אכשל בדבר הלכה כמאמר הכתוב גל עיני ואביטנה כפלאות מתורחך ונאמר עבדך אני הבינו ואלעה ערוחקי והנה ראו' לכל אדם לתור ולדרוש בחכמה עד מקום שד' שכלו מנעת והנה דרך זה אחותיו מנערו וגם עד זקנה ושיבה לא אעוננה ולא ארפנה ללון בעומקה של הלכה והנה כל מה שכתבתי מנערוי והיה רשום אצלי הוא ממה שחירשתי על גפ"ת ופוסק' כי וולת זה מה שפלפלתי למד את התלמידים או דרך דרוש לא העלתי על ספר כי את הכל ישא רוחאין זה אלא הכל ורעות רוח אף שפארתי בכל מה דאפשר שיהיה עיקר הפילפול בחכמה של תורה מ"מ א"א שלא יתערבו בו דברים שאינן לאמתיה והנה כל אלה שהיו רשום אצלי מנערוי הכל באבדו ממני ולא נשאר בידי מהו מאומה והנה זה ימים לא כביר שנת' א' לבי' לומר קרבו ימי הוקנה והאדם לא ידע את עמו ומתי אעשה גם אנכי לביתי לבנות לי בית נאמן ויחוקו בספר מיילי ואתפלל לאלהי השמים והנה שמע ה' לתפילתי ומני אלהים בחמתת חסד ורחן לי כפלים לחושי' יותר מכל מה שיהיה רשום אצלי וכתבתי על הספר דביו ואמרת' יעשה בדפוס ויקבענו כיון ולא עלתה בידי רק מן מוסר חלק קטן מחיבורי וגם זה החלק דעין לא נגמר בשלימות כאשר יבאר הרואה ומפני האלוות הדפוס כי כבד עלי אבל שינוי בשליה מנחות נאמר בעולת בהמה אשה רוח יוחזק כו' א' המרבה וא' התמעט' ובלבד שיכין את לבו לשמים והנה כוונתי לשמים ויהיו לרצון אמרי פי בהקטר חלבם ועולה עם מנחה בלולה : ובאשר שחיבור הקטן הזה נשלם בחודש אדר הסמוך לניסן אמרתי לכתוב כאן מה שמתחדש אצלי בהא' נדרס' בספ"ק דר"ה (דף י"ט) שאלו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר מחיב ר"ע על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל חשירי אר"ב ומנין מלא ומנין חסר משה' מחללין אר"י לעולם חסר אמאי מחללין משום דמזוה לקדש על הראיה . ותימא לי וכי אפשר לומר כן דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר והא' דמחללין את השבת על ניסן הוא משום דמזוה לקדש על הראיה הא לקמן (דף כ"א) הכי תון להא מתני' על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל חשירי ויאלים יוצאים לסוריא ובהן מתקנין את המועדות' ובנת' על שני חדשים וכו' לא רומיניה על ששה חדשים ויאלין אמר אר"י הי' על כולן שלוחין ויאלין מבערב על ניסן ועל חשירי עד שימטו מפי כ"ד מקודש תינא נמי הכי כו' ופירש"י הלך בלאר חדשים כו' כשלא יבאר העדי' היום יתעבר החדש כו' אבל ביסן ותשרי אם לא יבאו העדים היום יתעבר החדש לא יאלו השלוחים עד מחר שאין כ"ד מקדשין' בלילה מנא' מנעטין את הליכתן מהלך לילה ויותר כידר אם יבאו העדים ויעידו ויקדשוה בשבת והא פסח בשבת יש זמן לשלוחים מהלך י"ב יום שלמים שהרי למי' ילכו וילכו כל ימי החול של שתי שבועות הללו שלמים ואם לא בלו העדים היום לא יאלו השלוחים עד מחר וע"כ שבת של ע"פ שבתו מנא' שלא הלכו י"ב ימים שלמים ע"כ . ומדיעה טעמא לחילול העדים על ניסן משום דאין שלוחים יוצאים עד שימטו מפי כ"ד מקודש לא א"ה מבערבין ליה ש"מ דאדר הסמוך לניסן ומנין מלא ומנין חסר : ועק"ל דאמרי' התם א"ד חמר ר"ע אף אן נמי תינא על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל חשירי אר"ב לעולם חסר משה' מחללין דמזו' לקדש על הראיה אר"י ומנין מלא ומנין חסר אמאי מחללין יעבריה האידנא ונקדש'ה למחר ומי לא אי דמיקלע יום שלשים בשבת ר"ב הכ"ג דמיקלע יום ל"א בשבת דמזוה לקדש על הראיה ובש"מ מאי קאמר אמאי מחללין כו' ונקדש' למחר הא טעמא משרש

ישאלה

אוי הלכה כמ"ד ק"ש דאורייתא או לא . אי תי"ל ק"ש דאורייתא הכתי
לך לכתובי עד כנה הוא מייד לקרות מן התורה אי פ' שמע והיה
אם שבע תרומיות דאורייתא או דלמא מדאורייתא ב' שבע למד סגי' או אפילו
בסבוק ראשון של שבע ישראל נמי סגי מדאורייתא :

תשובה

בפרק מי שמתו (דף כ"א) א"ר (א) אמר שם (א) ספק קרא ק"ש
ספק לא קרא אינו מור וקורא ספק אמר אינו יוציב ספק לא אמר
חזר ואומר מ"ט ק"ש דרבנן אמת ויציב דאורייתא (ב) ור' אמר ספק קרא ק"ש ספק
לא קרא חזר וקורא ספק התפלה ספק לא התפלה אינו מור ומתפלל . וכתב הר"ף
ולמי הלכתא כשנשא דלמור ק"ש דרבנן דק"ל ק"ש דאורייתא ע"כ . וכן פסקו רוב
פוסקים וז"ל ולא ביצרו דבריהם אמאי לא ק"ל כשמואל דלמור ק"ש דרבנן ואדרבה
מנא דבערה היה נראה דקיימת לן כשנשא לגבי ר"א דהו כחלמיד לגבי שמואל
כדנשבע בש"ס בכתב הוכתי ורבי ויתן פלוגי עליה דר"א התם ואמר וכוונתי שיתפלל
התם כל היום טומו מ"מ בק"ש לא גלי דעתיא כמאן ס"ל . והכ"מ כתב בפ"ב
מהל ק"ש וז"ל (ג) ל"ל מנא דבערה דקיימת לן כשנשא לגבי ר"א דהו כחלמיד לגבי שמואל
דתי' גמורה נטוה ולשמואל לנצרך למור דאסמכתותה תם ע"כ ויזין דבריו טעם
וכי תתהם יותר כשמואל דודאי ידע כל מי דבריייתו ובמתניתין נמי תתן בפ"ק
דברטת (דף י"א) ב"ש"ל בערב כל היום יעו ויקרא וצריך יעמוד שואמר בשבכך
ובקומי וכו"ל כל היום קורין כפרסן שנאמר ובלכתך בדרך א"ר למה נאמר
ובשבכך ובקומך ובש"ס שני חכם שוכבין ובש"ס שני אדם עומדין וכי לא ידע
שמואל מתניתין ופ"ה ס"ל דק"ש דרבנן : אבל ל"ל דהתיית הפוסקים דק"ש
דאורייתא נהא דלמורין באהו כוונתו מריב ר"א דשבכך ובקומך ח"ל א"כ
ההא דב"ס כתבי' ובפ"ק דגדרים (דף ח) אמרין אמר רב גידל אמר רב האומר
השמים ופסוק פרק זה אשנה ומכתא זו נדר גדול נדר לאתני ישראל ופריך והלא
מושבע ועומד הוא ואין שבעה חל על שבעה מאי קמ"ל דלפני' זרווי בעלמא
היינו דבר גידל קמייחא ומשני ר"א קמ"ל כיון ד"ל בעי פטר נפשיה בק"ש שמתר
וערבית משה' חל שבעה עליה ומתקלמור חזי דאי בעי פטר נפשיה בק"ש שמתר
וערבית משה' דשבכך ובקומך לאו דבריה תורה כתבי' אלא בק"ש איירי וק"ש
דאורייתא ובין רב ס"ל ר"א דק"ש דאורייתא ה"ל שמואל ויחדלה לגבי' : ועוד
דק"ל הלכתא כרב לגבי שמואל באסורי והתוס' במנחת כ"פ התכלת (דף מ"ג) וז"ל
הא דתי' התם והתוס' אותו ויורכת ראה מזהו וזו כוונה מזה אחרת התלויה בו
ואינו זו וק"ש דתתן מצייתו קורין את שבע כשמתר משיכיר בין תכלת לבין כתבו
בששטות ואינו זו וק"ש אסמכתא בעלמא דק"ש דרבנן ע"כ : ולדבריהם וז"ל ל"ל
לפרס הוא דקלמור אבוי קרא דשבכך ובקומך דב"ס כתבי' לאו למימרה דפירושו
דקרא לשמואל דמייירי דב"ס לדרך ללמוד יומנו וליה' וז"ל ע"כ הוא דבר ומכת
גדרים דאמר האומר אשנים ואשנה פיקו או ואשנה וכתבתא זו נדר גדול נדר
לאתני ישראל פלגי עלי' דשמואל דלמור מושבע ועומד הוא ואין שבעה חל על
שבעה והלכה כרב ומש"ס אלא ה"פ לנשא' בשבכך ובקומך דב"ס כתבי' וכמו
שלמ"ד ק"ש דאורייתא א"ר לקרות ק"ש רק פעם אחת בזמן שכיבה ופעם אחת
בזמן קמה וכו"ל נמי וק"ש לקרות כל זמן שכיבה וכל זמן קמה אלא בפעם אחת
למור ס"ל : ור"א שמואל דב"ס דב"ס חתבי' קרא דשבכך ובקומך היינו
שחייב לקרות בזמן שכיבה וקמה דברי תורה אינה דבר מן התורה שר"ה ובפעם
אחת סגי קרא ק"ש בזמן שכיבה וקמה בשבע שדרך בני אדם שוכבין ובשעה
שדרך בני אדם עומדין כדברי ב"ה א"ל שלמ"ד ק"ש דאורייתא לר"ך לקרות אחת
ק"ש מן התורה בזמן שכיבה וקמה ולא שבע ד"ס נמי שאל ר"ה יחד הכתוב
דשבכך ובקומך לקרות פ' ק"ש דק"ש חתבי' אלא בשאר ד"ס ולשמואל לא יחד הדברים
האלו כו' ודברת בס' בשבכך בניתך ובלכתך בדרך ובשבכך ובקומך דכתיב בקרא
לאו אפי' שבע עווקב קיימת אלא א"ר חתבי' ויהי ב' פ' שחייב דוהיה חל שבע נמי
כתבי' לדבר בס' ולא אהיהו פ' למור קאי דפ' שניה לכ"ש לאו דאורייתא כמ"ס
לקמן בס"ד : והאי לדבר בס' דפ' שניה מפרש במגרי"ם פ' הוה קורא (דף ר"ג)
דכדברי תורה כתבי' ור"ה רחמנא אגמירי בניכו תורה היכי דנגרסי בהו וה"ו
ס"ל לשמואל הדברת בס' בשבכך ובקומך דפ' ראשונה א"ר קאי שמחויב לקרות
בזמן שכיבה וקמה אינה דבר מן התורה ובפעם אחת שקרא סגי כמו בק"ש ל"א
בזמן שחייב קמה' שיהו דווקא פ' ק"ש לקרותה בזמן שכיבה וקמה : ומנא
דלכתמא לני כתיב' : נמי מקיים מ"ט מן פ' תורה כתיב ל"א אלו לדודיה בשאר פ'
של תורה נמי מקיים מלות עשה זו מן התורה וחיוב לקרותה בזמן שכיבה וקמה
דווקא בזמנים שקבעו תורה : ולפ"ו הא דרב גדרים לא פלגי אלא דשמואל דודאי
לשמואל נמי היה מצי' לפטורי נפשיה מחויב דשבכך ובקומך בקריאת אינה פ' שמתר
וערבית בזמן שכיבה וקמה : ולא נקט הש"ס שם בגדרים כיון דאי בעי פטר נפשיה
בק"ש שמתר וערבית אלא ובקריאת אלא בקריאת דווקא פ' שבע ללאת ידו
חיוב מלות בשבכך ובקומך ואורחא דמילתא נקט דכל אדם מויליא את עצמו
ידו חובו ומלות בשבכך ובקומך כפי חיקון הכמים שקבעו ללאת ידו חיוב מלוה זו
באמירת ק"ש דוקא : וראיה בדורה לדברי שהרי מקשה הש"ס שם אלא דשמואל
תתן בעל ק"ש מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא אחריה ועל המזון ומשני
לאחריו ואינו מברך לפניו וחס"ד אמת ויציב דאורייתא לברך לאחריו ומשני
מאי עממא מברך אי משום יציאת מצרים הא אדכר ליה בק"ש וינמא הא ולא
לכתיב הא ק"ש עדיפא דלית ביה תרתי' : ויש להקשות אמאי מקשה הש"ס

דמילתא דשמואל ואס"ד אמת ויציב דאורייתא לברך לאחריה ולא מקשה נמי ארישא
דמילתא דשמואל מרישא דמתניתין ואס"ד ק"ש דרבנן אמאי מהרהר ק"ש
בלבו מ"ס ק"ש מברכותיה ובה"מ לפניו התתן התם דלון מברך . ואי משום
דבק"ש אית בהו של מ"ס ומש"ה א"ש ד' דמדברנא הוה מהרהר בלבו (ר) הוה אכתי לא
חסיק דלעתיא האי עממא שרי פריך לכתר הכי וינמא הא ולא לכתיב הא : ומני
ק"ש עדיפא דלית ביה תרתי' כדלמור קבלתו של מלכות שמים ומברכת י"מ : אלא
ע"כ לשמואל נמי דאורייתא לקרות אינה דבר מדברי תורה בזמן שכיבה וקמה
אלא דס"ל דמלותו של תורה לאו דוקא לקרות פ' זו של שבע אלא ה"ה אם קרא
אינה דבר מד"ס בזמנים הללו ויאל ידו חובת בשבכך ובקומך דלמור רחמנא .
אפי' לא קשיא ליה אמאי מהרהר ק"ש בלבו דהא מדאורייתא מחויב לקרות בד"ס
מלכו קפיד רחמנא א"כ פיקא ליה אלא אלא דלמור שמואל אמת ויציב דאורייתא
אמאי אינו מברך לאחריה ולכתר דמשני ליה מ"ס מברך . אי משום יציאת מצרים
הא אדכר ליה בק"ש פריך וינמא הא ולא לכתיב הא ובין דלמור אמת ויציב יאל ידו
חובת הוכרת יציאת מצרים וגם יאל ידו חובת מלות בשבכך ובקומך לשמואל דס"ל
דבקריה אינה דבר מד"ס יאל ידו חובת מלוה זו ובני ליה בהכ"י . ולאו דוקא אפי'
קא קפיד רחמנא א"כ פיקא ליה אלא אלא דלמור שמואל אמת ויציב דאורייתא
מצרים וקריעת ים סוף ומשירה שאלמור ישראל על הים ולכן ר"ה יותר גדול מזה
ויואלין ידי חובת ד"ס שמואל מן התורה לשמואל וגם יאל ידו חובת הוכרת יציאת
מצרים ומשני ק"ש עדיף דלית ביה תרתי' הוה דלמור היינו ד"ס ומקיים ס"ל
מ"ט דשבכך ובקומך דלמור י"מ ועדיפותיה ליה מלוה דלית ביה נמי קבלתו של
מלכות שמים : והא דנקט תרתי' א"ש ע"ד ק"ש מקיים מ"ט דשבכך ובקומך
והוכרות י"מ כמו שמקיים אותם ע"י אמירת אמת ויציב ועוד מוסיק ק"ש על
אמירת אמת ויציב דלית בה קבלתו של מלוה שמים וה"ל תלת' י"ל דהני תרתי'
מלות שמקיים נמי ע"י אמירת אמת ויציב כמו ע"י ק"ש לא קשיא ליה אלא כדלמ'
כיון דבאמירת אמת ויציב נמי אית ליה וקבלתו של מלוה שמים לשמואל דב"ס
דליתא בבאמירת ויציב ה"ל עוד חדא : משה' קרא ק"ש עדיפא משום דלית ביה
תרתי' : והא דל"ר אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא אינו מור וקורא מ"ט
ק"ש דרבנן היינו דוקא הכי דקרא כבר אינה דבר מד"ס דיואל ידו חובתו בזה
דאורייתא אבל לא קרא עדיין אינה דבר מד"ס חייב לקרוא ק"ש דוקא ואין
למחוק על שיקרא אינה דבר מד"ס דק"ש עדיף דלית ביה תרתי' כדקלמור הש"ס
לגבי בעל קרי' : וה"פ כתבו התוס' גבי ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר
אמת ויציב דאי מסופק לו מק"ס ומאמת ויציב יחזור לק"ש דלית ביה תרתי' מלכות
שמים ויציאת מצרים הכי עדיף מלמור אמת ויציב דליכא אלא חדא ע"כ . וא"כ ה"פ
מחויב לקרות ק"ש דוקא אי מסופק לו קרא ק"ש או לא קרא ולא סגי ליה בקריאת
דבר אחר מ"ס ק"ש עדיף דלית ביה תרתי' : ולפ"ו הא דמסיק הש"ס למעלה
מסוביא זו אלא דתתן התם בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא
לאחריה ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו ל"ר סתדא דלמור התם מהרהר
לאו כדכור דמי דפריך כיון דמהרהר לאו כדכור דמי למה מהרהר א"ר א"י כתיב שלא
יהי כל השלום שוסקין בו והוא יוצב ובטל ונברח שפיקא אחרניא אמר רב אלא בר
אהבה דבר ששבינו שוסקין בו והרי חפלה לדבר ששבינו שוסקין בו אלא בר
עומד בהפלה ומכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקרא עממא דלכתיל הא לא
אחיל לא אחיל שתי חפלה לית בה מלכות שמים : והרי בה"מ לאחריו דלית בה
מלכות שמים ותתן על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו . אלא ק"ש שובה"מ
דאורייתא חפלה דרבנן וככתבו התוס' ויש פוסקים רוסים ק"ש דרבנן היא ומשני
אלא ק"ש אית בה מלכות שמים והתוס' דאורייתא חפלה דרבנן כן גבירא א"כ בפ' ה'
וקשה דמתני' פירש דק"ש דאורייתא לכ"ש כיון שלא אמר אמת ויציב דבהכי מיירי
מתני' ע"כ : ולפי מ"ש בל"א לא גרסוין לה שריי פלוגי שמואל דלמור ק"ש
דרבנן מ"ט מורה נמי לנצרך לקרו' אינה דבר מד"ס בזמן שכיבה וקמה מדאורייתא
בשבכך ובקומך ולפי מ"ט חתבתי' נמת נמי התמיות גדולות שמתיהו התוס'
ברפ"ו דטעמא (דף לב) אלא דשמואל דלמור ק"ש דרבנן משלגתא דרבי ורבנן
אי ק"ש ככתבה וכל לשון וכן הא פלוגתא דהקורא שבע ולא השמיע לאוניו
וילפי להו מקרא ופלגתא דב"ס וכו' שכתבתי' למעלה דמשמע דתירווי ס"ל
דקרא משתני' בק"ש וסתתמא דגמי' דקלמור בריש מ"ס ברכות תנא דקרא קאי
דשבכך ובקומך וכו' קמי מ"ט ק"ש שכיבה אמת ויציב שכתבתי' נכפון ללכלל
בתרומותי' : ובפלוגתא דרבי ונזכר ר' יאשיה בריש הוה קורא דלמור פ' שניה בעי
כוונה וקריא' משום דכת' על לבבם ולדבר בס' ולמור כוונה בלא קריאה והאי לדבר
בס' דב"ס חתיב מדקלמור ההוא דב"ס מכלל ודברת בס' קאי דוקא פ"ה : ומו
התם הפועלים עשמו מלאתם ע"כ בעל הבית קורין קריאת שמע ומברכין לפניהם
אלא אחריהם ואוכלים ומברכים לאחרים כיון דברכה רבכא ראשונה וכתבתי' שניה
כולל בונה ירושלי' בדרכת הארץ ולא מברך הטוב והמטיב משום דמדרבנן דיבינה
תקנה מכלל דקריאת שמע דחובה לקרות דאורייתא ודוקא למור דכל הני דמשמע
מיירי מדאורייתא הוי אסמכתא בעלמא דלון שיטת הגמרא דליקן כ"כ על
אסמכתות רבי ורבנן ועוד דלמור לימא קסבר כל התורה כולה בכל לשון ואמר
אי הוה אסמכתא לא הוה לר"ך למודק מנינו ע"כ : ולפי מה שכתבתי' מן מל
זה קשיא לשמואל דהא הוא נמי מורה שצריך לקרות בזמן שכיבה וקמה אינה דבר
מד"ס מדאורייתא והכמים יהיו לקרות פ' ק"ש דוקא מנא עיקר הקריאה דאורייתא
אלא

א"כ ה"פ קמ"ל דאורייתא
מ"ט דרבנן היינו דוקא הכי
דאורייתא אבל לא קרא עדיין
למחוק על שיקרא אינה דבר
לגבי בעל קרי' : וה"פ כתבו
אמת ויציב דאי מסופק לו
שמים ויציאת מצרים הכי
מחויב לקרות ק"ש דוקא
דבר אחר מ"ס ק"ש עדיף
מסוביא זו אלא דתתן התם
לאחריה ועל המזון מברך
לאו כדכור דמי דפריך כיון
יהי כל השלום שוסקין בו
אהבה דבר ששבינו שוסקין
עומד בהפלה ומכר שהוא
אחיל לא אחיל שתי חפלה
מלכות שמים ותתן על
דאורייתא חפלה דרבנן
אלא ק"ש אית בה מלכות
וקשה דמתני' פירש דק"ש
מתני' ע"כ : ולפי מ"ש בל"א
דרבנן מ"ט מורה נמי לנצרך
בשבכך ובקומך ולפי מ"ט חתבתי'
ברפ"ו דטעמא (דף לב) אלא
אי ק"ש ככתבה וכל לשון
וילפי להו מקרא ופלגתא דב"ס
דקרא משתני' בק"ש וסתתמא
דשבכך ובקומך וכו' קמי מ"ט
בתרומותי' : ובפלוגתא דרבי
כוונה וקריא' משום דכת' על
בס' דב"ס חתיב מדקלמור ההוא
התם הפועלים עשמו מלאתם
אלא אחריהם ואוכלים ומברכים
כולל בונה ירושלי' בדרכת
תקנה מכלל דקריאת שמע
מיירי מדאורייתא הוי אסמכתא
אסמכתות רבי ורבנן ועוד
אי הוה אסמכתא לא הוה לר"ך
זה קשיא לשמואל דהא הוא
מד"ס מדאורייתא והכמים יהיו

ישי' אלא בק"ש דלורייא לאו למימרא דבדאורייתא תליא מילתא אלא ז"ל דה"פ
 דהא הכי אמר רבא עד כאן לא קאמר (א) ר"מ אלא בקריאת שמע דלורייא אבל
 תרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן ולא בזכרה תליא מילתא כלומר אף על
 גב דתרה המדבר ואינו שומע שחורם לא יא ידו ידו מוצת הברכה שביד על הפרשת
 תרומה לר"י מ"מ תרומתו תרומה הואיל וברכה דרבנן לאו בזכרה תליא מילתא
 דבאורייתא תרומה דאפילו תרם ללא בירך כלל תרומתו תרומה ומדקאמר לא
 בזכרה תליא מילתא ש"מ נמי דאפילו בזכרה דרבנן דאפילו הכי לא יא בלא השמיע
 לאוניו אפילו בדעבד וה"ל כאלו תרם ולא בירך כלל אלא כיון דזכרה דרבנן לאו
 בזכרה תליא מילתא דהפרשה ואין הברכה מעכבת הילכך אין תרם תרומתו
 תרומה והא דקאמר ע"כ לא קאמר ר"י אלא קריאת שמע דלורייא לאו משום
 דבאורייתא הוא דהוי עובד לר"י בלא השמיע לאוניו דהא דבדבנן נמי מעכב
 בלא השמיע לאוניו כגון מגיל' וכל הברכות ועיקר החילוק הוא בזמנא דשיקרא הוא
 דבד' ל"ש דלורייא כמו ק"ש ול"ש דרבנן כמו מגיל' וברכה תרומה בלא השמיע לאוניו
 לא יא לר"י אפילו בדעבד ומכל מקום אף על פי שלא יא ידו מוצת ברכה בלא
 השמיע לאוניו לר"י אפילו בדעבד אפי' תרה המדבר ואינו שומע שתרם תרומתו
 תרומה אף על פי שלא יא ידו הברכה לאו בזכרה תליא מילתא לעבד את הפרשת
 תרומה ואין הברכה מעכבת לעשיית המעוה וע"כ לא קאמר ר"י אלא בק"ש דלורייא
 ה"ק הואיל וקריאת שמע דלורייא ואפילו לשאול דלמור ק"ש דרבנן מודה
 דעיקר קריאת הוין מן התורה כמ"ס בסיון שלפני זה א"כ איכא דמיראש שומע
 דכתיב גבי ק"ש להשמיע לאונקו מה שאתה מוציא מפיו וחס לא השמיע
 לאוניו לא יא כדדרשין להו"ס אדר"י ומק"ש אפילו לל תרומה בלא השמיע
 לאוניו לא יא לר"י כדמוכח התם הא דלא יברך אדם בה"מ בלבו שמיא שם
 הגמרה ומגילה וברכות דרבנן נמי כגון דלורייא תיקון דבלא השמיע לאוניו
 לא יא לר"י ויזון דהא דקאמר אלא גבי ק"ש דלורייא ה"פ דכיון דלדאורייתא
 הוא א"כ שמע דכתב רחמנא להשמיע לאוניו עליו קאי ע"כ ק"ש דלורייא דקאמר
 המטות על פרשה ראשונה דכתיב שמע בנה אצל בלבו האם שמע ויזון דהא
 כתיב שמע בנה אפי' דודאי בלא השמיע לאוניו לא יא לא מיירי ואזנא לה
 ראיית הפ"ח מהא : גם מהא דר"א מרנא מפליג בק"ש גופיה ונימא ספק קרא
 והיה אם שמוע אינו חוזר וקרא דהוי מפליג בק"ש גופיה לאו ראייה היא דר"א
 נקט בסופא דמילתיה אף ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל לדבורא
 לאשקין מר"י דפליג עליה ספק ואמר ולואי שיתפלל אדם כל היום וס"ל דחזר
 ומתפלל . (ב) ע"כ מוכח כן מדאמר בהלל ומגילה מה שפסוק אמרין ק"ש
 דלורייא פסוק ט' והא נמי איכא למימרא כדקדקין דאפרשה ראשונה למד קאי
 עוד הביא ראייה דאם איתא דפ"א לבד מן היותא דר"א מילי קאמר ר"י ב"ק למה
 קדמה שמע לזוהיה אם שמוע את שמע היה לתורה להכי קדמה אף ע"כ גם
 והיה אם שמוע היו מן התורה וא"כ דמביעא ליה לתורה קדמה והיה אם שמוע לויאמר
 הכי קמביעא ליה כיון דחייב לומר יציאת מצרים ותיקנו פ' צ"ג משום ענין יציאת
 מצרים שיש בה א"כ מה קדימה יש לזוהיה אם שמוע לויאמר ועוד אי אמרת דפ'
 והיה אם שמוע אינו מן המצוה א"כ ראייה הקדים פ' צ"ג אפי' שמוע מהגת אף
 צום : אלא דהוי כדאמר ע"כ ואין זה ראייה דאפי' דהיה אם שמוע אינו מה"ס
 שפר קמביעא ליה לתורה קדמה לה פ' שמע אפי' שיהא מן התורה דהין עטס
 הקדימה תליא בהא מפני שהוא מן התורה : דהא קידוש היום הוין מן התורה
 כדאמר בפרק מי שמתו (ק"ב) נשים צדוקות בקידוש היום ד"ל ופ"ה ברכת
 הדין דרבנן קדמה לברכת היום על תורה לבד כדאמר ב"פ גורל דברים (דף
 ס"ה) . ואפילו ז"ש ל"ק דברכת היום קודם אלא משום דהוין אלו שבת
 וכבר קידש היום ועדיין יין לא בא כדאמר התם אבל מטעמא דקידוש היום הוין
 מן התורה וברכת הדין דרבנן לא קאמר ועוד דלמור התם ובה"א מברך על היין
 ואחר כך מברך על היום כסיון גורם לקדושת שחאמר ד"ל ברכת הדין תדיר
 וברכת היום אינו תדיר ותדיר ושא"ל תדיר קודם ואמר' מאי ד"ל וכו' התם
 תרתי ובהא תרתי ה"ל תרתי נימא ברכת הדין תדיר וכו' ואפי' דל תורה עלו
 דיון קדימה על של סופרים א"כ מאי קאמרין בית הלל ה"ל איכא תרתי הרי התם
 גבי ברכת היום איכא תלתא דה"ל מן התורה ואכתי ראו להקדימה לברכת הדין
 שאינו אלא מדרבנן וליכא אלא תרתי : אלא דהוי ש"מ דהין שום קדימה לשל תורה
 על של סופרים כלל ומש"כ עוד הפ"ח דאי איתא דהיה אם שמוע אינו מן התורה
 אם כן ראייה להקדים פ' יציאת מצרים : הא דר"א ליתא ד"כ תקשה לשאול דלמור
 ק"ש דרבנן דא"כ תקדמו פ' יציאת מצרים והיה אם שמוע ואפילו לפ' שמע נמי
 תקדמו לשמא' ופ"ג דמועד בעיקר קריאת דהוין מן התורה מ"מ כיון דהין קריאת
 פ' זו על שמע דיון קריאת מן התורה הרי יוצא ידו מוצת הקריאה של תורה דפ'
 ויאמר נמי ותו לא הוין קריאת פ' שמע אלא מדרבנן וראוי להקדים לה קריאת
 פ' יציאת מצרים שפ"ק דברכות פ' יציאת מצרים שבה דהוין מן התורה אפילו לשמא' לא ע"כ
 אין לשל תורה דיון קדימה על של סופרים כלל ודאמרין : עוד כתב הפ"ח מוכח
 מדאמר בספ"ק דברכות פ' יציאת מצרים מה קבועו בק"ש ומדלא קמביעא ליה פ'
 והיה אם שמוע מ"מ קבועו אלמא דהוין מדאורייתא ע"כ ואין זה כלום דעמא
 דקבועו לפ' והיה אם שמוע בק"ש כבר נלמד מדר"י ב"ק דלמור באתתיא לתה
 קדמה פ' שמע לזוהיה אם שמוע דהוין שיקבל עליו עול מלכות ואחר' כ"י
 יקבל עליו עול מצות אלמא עמא דהויה אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מצות הוא

אחר שחברר בס' הקדום דקריאת שמע דלורייא אכתי נשאר לנו לברר אי
 שמע והיה אם שמוע תרומתו הוין מן התורה או בפרשה שמע לחוד או
 אפילו בפסוק ראשון של שמע ישראל לחוד כגון מית התורה והליתו לבשל פ"ח
 בה"ס סימן ס' דהאר"ך להוכיח שמע והיה אם שמוע הוין מן התורה וכבר שכן
 מעין דברי הרמב"ם בפ"א מהלכות ק"ש ע"כ ומדומה לי שכיון למש"כ שם
 הרמב"ם פעמים בכל יום קורין קריאת שמע בבקר ובצער שחאמר בשבך ובקומך
 ט' ומה הוא קורא ג' פרשות אלו הן שמע והיה אם שמוע ויאמר ומקדימין
 לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד ה' כו' ואחריה והיה אם שמוע שיש בה ציווי
 על זכרה שאר כל התורה ואחר כך צ"ג כו' וצ"ג כו' ופשוט אלו על סדר זה
 היא הנקראת ק"ש ע"כ והוא סדר מדכתב הרמב"ם פעמים בכל יום קורין קריאת
 שמע ומסיים וקריאת ג' פרשות אלו היא הנקראת ק"ש ש"מ דחוב שלשתן מן
 התורה דקריאת ויאמר אף על גב דלא כתי' בה בשבך ובקומך מ"מ קורין אותה
 מפני הוכחת יציאת מצרים שבה ומלוא מן התורה להוכיח יציאת מצרים בין ציום
 בין בליה כמו שכתב הרמב"ם אבל באמת הא ליתא דהא דכתב הרמב"ם
 בתחילת דבריו פעמים בכל יום קורין ק"ש לא קאי אלא על פ' שמע לחוד והא
 דמסיים וקריאת ג' פרשות אלו על סדר זה היא הנקראת קריאת שמע היינו בלאון
 חתום שתיקנו לקרות את כל ג' פרשות הללו והקדים ואת לשמעיין שלל הדינים
 שכתב לקמן לענין ק"ש שתמא שלל הג"פ בכלל זה ותדע שהיה כתב וקריאת
 ג' פרשות אלו על סדר זה כו' ומשמע ויזון על סדר זה תחילה שמע ואחריה והיה
 אם שמוע ואחריה ויאמר הוא דנקראת ק"ש א"כ א"כ ח"א לומר דהו קאי אריש דבריו
 שהתחיל פעמים בכל יום קורין ק"ש וילף לה מקרא דהו ודאי אין סדר הפשוט
 מן התורה אלא דרבנן תיקנום לקרות על סדר זה מע"ז שכתב הרמב"ם וכדאם
 ב"פ"ב דברכות (דף י"ג) : ועוד שהרי אין סדר הפרשות מעכב בדעבד והוא
 הקדים את המאמר למוקדם ל"ב וכו' וכתב הרמב"ם גופיה בפ"ב מהלכות
 ק"ש הקורא למפרע לא יא ב"ד"א בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פרשה לפרשה
 אפי' שאינו ראוי אי אמר שיש לפי שאין סמוכה לה בתורה ע"כ : ואי סדר
 הפרשות מן התורה היה סדרן מעכב אפי' שאינו סמוכה לה בתורה כמו שמעכב
 סדר בתפילין ומזוזה מהאי טעמא אפי' שאין סמוכים בהויה אף ודאי כדאמרין :
ועוד ז"ל ראייה ד"כ לרמב"ם אינו מן התורה אלא קריאת פ' שמע אבל
 לא והיה אם שמוע דאי מ"ד תרומתו הוין מן התורה ה"ל למחשב דקריאת
 ג' פרשות אלו לשתי מ"ע דהא דהוי אין מעכבת זו את זו דהא בכל תדא ומלא
 נכתב בשבך ובקומך באפייה נפשיה ואם קרא אחת מהן ולא קרא את השניה איתה
 שקרא מיהו יא ידו שבתו : והרי הרמב"ם כתב בפתיחת הלכות קריאת שמע מ"ע
 אחת היא קריאת ק"ש פעמים צום ע"כ : וכן במתני' הקורא את שמע תן סתמא
 לענין מ"ע אחת : ואם איתא הא שמע והיה אם שמוע פרשות חלוקות הן ה'
 למנות לב' מ"ע : אלא דהוי ס"ל שאין קריאת והיה אם שמוע מן התורה ועדיין
 מש"כ לקמן א' :

עוד הביא הפ"ח ראייה שפ' והיה אם שמוע אינו מן התורה מדאמר בר"פ היה
 קורא תן התם שרס המדבר ואינו שומע ולא יתרום ואם תרם תרומתו
 תרומתו מתן תנא תרם המדבר ואינו שומע דעבד אין לכתמילה לא אמר רב סהלא
 רבי יוסי היא דתן הקורא את שמע ולא השמיע לאוניו יא ר"י חוזר לא יא ע"כ
 ר"י ק"י אלא גבי קריאת שמע דלורייא ט' ואם איתא דפ' ראשונה גרדיה
 הוין מן התורה אם כן מאי משני ר"ח : דהא במתני' הקורא את שמע תן סתמא
 ומשמע אפילו והיה אם שמוע דהוין מדרבנן וכו' לדידך נמי תקשה דהא פרשה
 צ"ג לא הוין מדאורייתא לאו קריאת היא דכיון דלמור להוכיח יציאת מצרים מן
 התורה וקורא במקומה פ' צ"ג שפר משני רב תחלה ע"כ ל"ק ר"י אלא גבי
 קריאת שמע דלורייא דהיינו ג' פרשות דהשתא הוין מן התורה ולהכי בעי
 לעיובדא שמייע לאוניו ע"כ : ולדידך לכו ראייה היא דקריאת שמע דלורייא
 דקאמר אפי' שמע לחוד קאי דהוין מן התורה : ומתתימה על הפ"ח שהוא בעלמו
 כתב כן ע"כ א"כ אהא שמייע ראייה מדל"ק ר"א ספק קרא פרשה והיה אם שמוע
 ספק לא קרא אינו חוזר וקרא וימי מפליג בק"ש גופיה איתא דרש' והיה אם שמוע
 נמי הוין מדאורייתא וכבר דבה"א לדחוי' דמסתמא היינו פסוק ראשון כדאמר
 ב"פ לגב הגולל ידו תתי היא פסוק ראשון ע"כ : ולפי"ז גם דפ' הקורא אפי' ר'
 לומר דפסוק ראשון קאמר : מ"מ מה שדחה הפ"ח הא דל"ק ר"א ספק קרא
 והיה אם שמוע טלי אינו חוזר וקורא בהא דהיינו פסוק ראשון לא דק דמה ענין
 פסוק ראשון לזוהיה אם שמוע הרי אן אמרין לימא ר"א ספק קרא והיה אם שמוע
 ומה ענין פסוק ראשון לזוהיה אם שמוע : ומראה שמתערבו הדברים לבשל פ"ח
 בכלן וואה דר"י מרין דהא דקאמר הקורא את שמע היינו פסוק ראשון :
 מכל מקום לא נמלט בכלן משגיאה דמקשה אם כן מאי משני ר"ח כו' גם מסיים
 דג' פרשות הוין מן התורה להכי בעי לעיובדא שמייע לאוניו דמשמע מדבריו בהדיא
 דוקא בדלורייא הוא דבעי ר"י להשמיע לאוניו לעיובדא אבל לא דברבנן ולימא
 דבעי נמי בעי להשמיע לאוניו לעיובדא כדאמר התם הרש המדבר ואינו שומע
 אינו כשר לקרות את התורה ואפילו בדעבד סומע ומתן לא יא ומקוין לה כ"י
 אף על גב דקריאת מגילה הוין מדרבנן : והא דקאמר עד כאן לא קאמר רבי

שנת אריה דיני קיש סימן ב

עוד כתב הפ"ח וכן מוכח היות דירושלמי ומספיקין לק"ש ואין מספיקין לתפילה
 אמר רבי אחא ק"ש ד"ת תפילה אינה ד"ת וזו איתא דפ' ראשונה לבד היו ד"ת
 לפלוג מתניין בק"ש גופה אלא משמע וכלהו הוי מן התורה ע"כ ו' ואין זה
 כולם בדמתי בפ"ק ברכות (דף ע"ג) הני תני לא יבא אדם לפני השער אלא
 למנחה עד שיתפלל ולא יבא לפני השער אלא למנחה ואין מספיקין ומספיקין
 לק"ש ואין מספיקין לתפילה ומפרש בגמרא דהוי מספיקין לק"ש דסופו חכמים
 ששוקקים בתורה קאי' וי"ל דלמדי דמיירי רש"א חזן מספיקין לענין תפילה הני
 נמי סיפא חזן מספיקין לתפילה ולא מפלוג בק"ש גופה ובצ"ב זריבין חזן לומר כן
 שהרי לשמואל דאמר ק"ש דרבנן ואילו למ"כ דהוה שמואל בעיקר קריאה
 דהוה מן התורה מ"מ הלא דמיירי מחכמים ששוקקים כבר בתורה אם כן ילאו ודי
 חובת של עיקר קריאה דאורייתא והא דמספיקין לק"ש ה"ע מפני קבלת עול מ"מ
 שצ"ב שמוע ומ"מ כסוין שלפניו והוא כן אכתי הוה מני לאפלוני בק"ש גופה
 שהרי בוהיה אם שמוע ליכא קבלת עול מלכות שמים אלא ודאי כדאמרן ע' עוד
 כתב הפ"ח וקורא רביה ריהא מוטבין ר"א ספק קרא קרא קריאת שמוע ספק
 לא קרא חזן וקורא ונדמסתין לו סתומי משמע דקאמר חזן וקורא כולה
 דאיכא למיחד דכיון דתיקון רבנן לקרותה כולה צריך לקרות כתיקונה וכמ"כ
 הרשב"א ו' ספק חזן להביא ריהא מותרת בפרק היה קורא
 צ"ן פ' לפרק יחזור ראשון צ"ן כתיבה לכתיבה יחזור לכתיבה ראשונה אלתא
 דפ' והיה אם שמוע מני חזן מן התורה דאל"כ למה חזן ד"ש לדמות ד"ש רבין
 שהוה עסוק בק"ש י' לו לתקן כל כמה דמני לקרות כראוי ע"כ וכיונא בזה כתבו
 תלמידי ר' יונה אחא דעשה צ"ן פרק לפרק דלפי לשמואל דאמר ק"ש דרבנן
 ומספיקא אינו חזן וקורא דה"מ בעלמא קרא כלל אבל שיהחמיל לקרו' אפילו
 שמואל ויהוה שאל טעה י' לו לתקן כיון שהתחיל וזה הוא הנכון ואם כן אפילו
 דאי' ו' שהביא דוקא דלפי ספק קרא חזן אם שמוע דלמנו חזן וקורא (*) דודאי
 חזן וקורא דוקא לשמואל דה"מ ק"ש כולה אינו אלא מדרבנן ומספיקא אינו חזן
 וקורא ואין צריך להתחיל כלל אבל לדידן דיש למתקן ק"ש מיהו עיקר מן התורה
 אם מספיקא ליה אפי' בוהיה אם שמוע דרבנן מ"מ חזן וקורא ומספק מני' אם
 צ"ן לו שקרא פרשה ראשונה דאורייתא הרי כיון שהתחיל להתעסק בק"ש י' לו לתקן
 ברי' לו דרבנן ומספיקא ואם מסופק מני מפרשה ראשונה כיון דע"כ צריך לחזן
 ולקרותה מספק פרשה ראשונה של תורה זה גורם לו מני לקרו' אפי' על דרבנן כיון
 דבצ"ב צריך להתעסק בק"ש משום פרשה ראשונה של תורה חזן וגומר כולה וא"כ
 ספק אם קרא והיה אם שמוע ע"כ חזן וקורא אפי' שאינו אלא מדרבנן מיהו
 הא ר"א מלגא א"ר"א ספק קרא ויהיה אם שמוע בלא"ה לאו ר"א היא וכמ"כ
 למעלה ו' **מורה** שאל בזה אלא דקריאת פרשה שמוע כולה הוי מן התורה ולא סגי
 בפסוק ראשון של שמוע ראשונה של תורה זה גורם לו מני לקרו' ויש לי
 להביא ראיה דכל פ' שמוע הוי מן התורה ולא סגי בפסוק שמוע ישראל לתוך מהא
 דאמר בר"פ היה קורא (דף י"ד) עני אחי חזן דבי ר' חייה מר' חייה כהנא
 ומגילה מהו שמוע כלומר לשאלתה שלום ומפני הכבוד והיראה כדרך שמספיקין
 לק"ש כדכתב הת"י אמרין ק"ש ק"ש דאורייתא פוסק בו ו' ואס"ד דק"ש דאורייתא אינו
 אלא שמוע ראשון של שמוע ראשונה של תורה הוא כדבריה אינו רשאי להפסיק לא מפני
 היראה כגון אביו או רבו ולא מפני הכבוד אם לא מפני שהוא ירא ממנו שחא הרבנו
 והא מילתא דשמיטא הוא חזן לך דבר שמוע מפני פיקוח נפש וכן כתב הב"י
 ב"ח ס"י ד' בדאמנע פסוק שמוע ישראל חזן להפסיק כלל שאין לך דבר גדול
 קבלתה (מ"ש) ובודאי שמוע דמסכתא הוא ויש ללמוד לו בק"ו מתפילה דתנן
 אפי' הילך שואל בשלמותא יפסיק ו' צ"ב ע"כ שמוע בלא שמוע שאל בשלום מי
 שהוא ירא ממנו כגון אביו או רבו בו חזן ומפסוק שמוע ישראל וברוך שם כבוד
 ומלכותו לשלום ועד שלא יפסק בהם כלל אם לא מפני מי שהוא ירא שלם הרבנו
 ע"כ ומתקאמר ק"ש דאורייתא פוסק ע"כ אשאר קאי' חזן ומפסוק שמוע ישראל
 וס"מ דהשאר נמי הוי מדאורייתא ו' ומאן י' ר' ר'א' נמי דהלכה כר"א אשאר
 ק"ש דאורייתא דהיינו קריאת פרשה שמוע דהא קרא דבשבך ובקומן אשהא
 פרשה דווקא קפיד ד' דאי כשמואל דאמר קריאת שמוע דרבנן וקרא דבשבך ובקומן
 בד"ת כתיב ובחיה ד"ת שקורא בשעת שכיבה וקומה יא' ואין שיעור לדבר ואפי'
 בפסוק אחד אם כן מתי אקרא ק"ש דאורייתא פוסק ואשאר קאי' חזן ומפסוק
 ראשון של שמוע ישרא דהא כדבריה אינו פוסק א"כ חזן לא ישרא ק"ש דאורייתא
 דכיון דכבר קרא פסוק שמוע ישראל יא' ימי חובת עיקר קריאת של תורה והשתא אשאר
 אינו לא מדרבנן אלא ודאי ע"כ ש"מ דנוק קריאת פרשת שמוע הוי מן התורה ומידי
 לקרות חזן כל הפרשה מדאורייתא וכדאמרן ע' עוד גי' להביא ראיה דפרש' שמוע
 כולה הוי מן התורה דתיא ר"פ היה קורא (דף י"ג) הדברים על לבבך יכול היא
 כל הפרשה צריכה כוונה ת"ל האלה על לב צריכה כוונה מכאן ואילך צריך לרביד
 כוונה דר"א חזן ישרא יא' חזן אומר אשר אכתי שמוע על לבבך מכאן אחר למה
 שכל הפרשה כולה צריכה כוונה ופי' החוס' דליף לה דאי כדקאמרת ה"ל למכתב
 אשר נתיקן דמנחן משמע אפילו מכאן ואילך ע"כ ומצריך האלה לר"א למעוטי
 מכוון מכאן ואילך ור"ע חיה קרא למכתב אשר אכתי מנחן היום לכל הפרש שצריך
 כוונה ש"מ מן התורה חיה לקרותה אחר כולה ולא סגי בפסוק ראשון לחזן וז"ל
 א"כ מתי גופיה י' להוכיח מני דפ' והיה אם שמוע הוי מן התורה שמוע הרי
 כתבו התוס' אדר"ע דאמר כל הפ' כולה צריכה כוונה דמ"מ איצטרך האלה דאי

לא"ה ה"א ד"א פ' שני' בכלל ע"כ ומהאיצטרך קרא למעוטי פ' והיה אם שמוע
 מכוונה מכלל דעיקר קריאתה הוי מן התורה ור"א ו' הביא הפ"ח להוכיח דפ'
 והיה אם שמוע הוי מן התורה אומר אי לא היה הוא כלל דאיכא למימר
 דמנו לר"א לא משמע ליה שום דרשא מהא דשינה קרא למכתב אשר אכתי מנחן
 דליף מניה ר"ע דכל הפ' כולה ג"כ ה"א לא משמע ליה לר"ע למדרש מתוך האלה
 מני' אלא אורחא דקרא הוא ולאו דרשא אית' אדע שרי תניא אילך התם על
 לבבך ר' וזרעא חזר עד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה ר' ואשה אמר
 עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך כלומר פ' והיה אם שמוע מצות כוונה ומפ'
 בגמרא דה"ק עד כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך מצות כוונה משום דכתיב
 על לבבכם ובלא קריאה מכל מקום סבורא ליה דפרשה והיה אם שמוע כתיב
 כוונה אם כן נדידה תקשה ה"א האלה דפרשה שמוע למעוטי מתי אחר
 דודאי משמע דמנו דסבורא ליה דפרשה והיה אם שמוע צריכה כוונה
 הכי מני (ב) ע"כ פ' פרשה שמוע ולא דרשי האלה למעוטי מכאן ואילך פרשה שמוע
 גופיה כדדריש לה ר"א לדלדיה ע"כ האלה לאו דווקא כיון דלפי' פרשה והיה אם שמוע
 שמוע צריך כוונה ג"כ הא (א) אלתא ליה למעוטי מתי אחר ויש לתקן בדוחק
 גדול ו' עי"ל דה"א האלה אף על גב דמשמע ליה לר"ע דלמעוטי אפי' לאו למעוטי
 פרשה שניה דהא והיה אם שמוע אינו מן התורה אלא למעוטי שאר פרשיות
 שצריך לקרותה מן התורה כפ' ביכורים ויודי מעשה ופי' חזיה וכל הני דתנן בר"פ
 א' דלטהו (דף ל"ב) כוונה ו' ומה פ' שיהוה התוספת התם בר"פ היה קורא
 גבי הא דאמרן התם למימר דשברי רבנן דכל התורה כולה בלמ"כ נאמרה דהתני
 פרשיות דאמרן קאי' ואל תקשה עלי שרי מההיא שמתא גופיה מוכח דאפי' א
 דרבי סבורא ליה התם ק"ש ככתבה למור בלמ"כ דאמר קרא והיו צדיקים יאו'
 ומחמין אומרין בכל לשון דכתיב שמוע בכל לשון שאתה שמוע ומאמרין למימרה
 דכתיב רבני דכל התורה כולה בשון נאמרה דה"מ בלשון הקודש נאמרה והוה
 דכתיב רחמנא ל' ל' אלתא ליה למעוטי שמוע למימרה דשברי רבנן על התורה
 כולה בלמ"כ נאמרה דה"מ בכל לשון נאמרה שמוע דכתיב רחמנא ל' ל' איצטרך
 משום דכתיב והיו ו' ואס"ד דליפין לשאר כל המצוה מק"ש אם כן מתי אקרא לרבי
 אס"ד בלמ"כ נאמרה והיו דכתיב רחמנא ל' ל' וכן לרבנן אס"ד בכל לשון נאמרה
 שמוע דכתיב רחמנא ל' ל' דלמ"כ לרבי כיון דכתיב רחמנא והיו דקריאת שמוע בלמ"כ
 ילפינן השתא לשאר כל המצוה ל' ל' דלמ"כ לרבי כיון דכתיב רחמנא והיו דכתיב רחמנא
 שמוע דק"ש בכל לשון מהשתא ילפינן דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה וז"ל
 לשני' איבא דרבי משום דכתיב שמוע ואילינא דרבנן משום דכתיב והיו אפי'
 לא ילפינן לשאר מצות מק"ש ו' ואם כן א"א לומר לר"ע דהאלה שמוע שאר מצות
 מכוונה אפי' המתיבא חזי' דבשו כוונה איצטרך קרא למעוטי מתי אחר מק"ש
 דבשי כוונה לא גמרינן שאר מצוה מיהו אומר אינו ד"כ בלא דדי מני תקשה
 דודאי גמרינן לשאר מצות מק"ש שהרי לר"י דסבורא ליה הקורא את שמוע ולא
 השמיע לאינו לא יא' ויליף לה משמע דכתיב רחמנא בני ק"ש השמיע לאינוך מה
 שאתה מוטיא מפני גמרינן לשאר כל המצוה חזי' דבלא השמיע לאינוך לא יא' לר"י
 דכמותא הואו דלא יבדך אדם בלבו דממני שמוע לר"י לק"ש לר"י וכמ"כ למעלה ו'
 ואם כן תקשה ה"א סוגיא דבני' למתא דרבנן רבני' יא' כל התורה כולה בלמ"כ
 נאמרה או בכל לשון וכמ"כ ו' ולמה שכתב לקמן סימן ו' דלא גמרינן שאר מצות
 לענין לא השמיע לאינוך לר"י מק"ש למתי דקאמר הנמרה דשמוע דר"י שני' א
 לק"ש וש' יבא אר' הטיב אבל שמוע קורא ו' צריך ביאור אחר ג"כ אולי כן א
 ומע' ש' אינו כ"כ (ה) כן כתבו לדון שמוע לר"י מק"ש לר"י ו' **עוד** בזה ראיה
 דהיה אם שמוע הוי מן התורה מתי אחר לר"י הקורא את שמוע צריך שיהיו אה לבו
 רב אחא אומר משום ר"י כיון שכיוון לבו בפיקר ראשון שוב א"ל ובתפילה אמר אם
 כיון לבו בפיקר ראשון אף על פי שלא כיון לבו ל' אחרון יא' כהה בין למר בין למר
 צ"ב ראשונות הוון מן התורה אלא דבהא פליגי ת"ק ס"ל כי ה"א דבפרק ראשון
 כתיב על לבבך ודברת עם גס פיקר שניה כתיב על לבבכם לדבר עם לבן
 שכוין בצ"פ ראשונות ו' ר"י סבורא חזן כר"י דבפי' א' איכא מצות מכות וקריאה
 מכאן ואילך ליכא אלא מצות קריאה והא דכתיב על לבבכם לדבר עם מיבעי ל'
 לדבר יתכן דאמר ושתתם את דברי אלה צריכה שתתא שיהם כנגד הלב ע"כ
 ואין זה ראה דת"ק ור"י לאו בקראי' פליגי אלא כל ה"ב דק"ש צריך כוונה
 פרשה ראשונה כולה (א) ו' עוד על לבבך לר"א מן התורה מכאן ואילך מדרבנן
 וז"ל אין צריך כוונה אלא פרשה ראשונה של תורה לבבך דכר"ע סבורא ליה
 מכל מקום ראי' ו' מפלוגתא (א) דר"מ ור"א אינו רחיה דכל (ה) ש"ס הני מן התורה:
 דא"ל דאסתכחא בעלמא הוא דהע' לשמואל דאמר ק"ש דרבנן ע"כ אסתכחא
 הוא אלא דסוגיא אחת צריכה ביאור דמשמע ממנה לכאורה דפ' והיה אם שמוע
 הוי מן התורה דהכי קאמר' התם על לבבך ר' וזרעא אמר עד כאן מצות כוונה
 מכאן ואילך מצות קריאה ומאמרין מ"מ מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר
 עם ה"א כתיב ודברת עם ה"ק ע"כ מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך קריאה בלא
 כוונה ומ"מ ע"כ מצות כוונה קריאה דכתיב על לבבך ודברת עם ה"א כתיב על
 לבבך לדבר עם ה"א מייבש ליה לכדר' דתת דאמר ושמתם את דברי אלה צריכה
 שמוע הוי מן התורה ו' דודאי ל' מתי אס"ד דהתקשה השתא לדבר עם ו' דהיה אם
 לבבכם דכתיב רחמנא בפי' שניה בקריאה וכוונה איירי פ' והיה אם שמוע הוי מן
 התורה

(א) ג"ל תיבא דודאי (ב) ג"ל מצות שמים (ג) ג"ל צריכה כוונה (ד) ג"ל לא משמע (ה) ג"ל כל כך (ו) ג"ל לר"ע (ז) ג"ל ר"ע ור"א (ח) ג"ל ר"ע שמוע

התורה ולא ק"ל אלא האל דקאמר מכאן וזא"ל קריאה בלא כוונה הא כתיב
 על לבבכם והתרתן השיב על עול על לבבכם לחוד דקא קישא ליה דההוא מיבעי לי
 לכדרי' האל למסקנא י"ל דהויה אם שמוע אינו מן התורה כל עיקר דעל לבבכם
 לכדרי' ולדבר בס בדברי תורה כתיב דהרי ר' יאשיה אמר התם עד כאן מצות
 קריאה מכאן וזא"ל מצות כוונה ואמרין מתי שגא מוכאן וזא"ל מצות
 כוונה כו' הכי קאמר ע"כ מצות כוונה וקריאה מכאן וזא"ל בלא קריאה
 כוונה ומ"ע כ"ו התם נמי אי קריאה על לבבכם לדבר בס (ה) בלא קריאה
 והכי קאמר התמא אגמרו ולמיבעי כתיב כי היאל לגמרוסו בו' והרי למאי דקאמר
 אדרי' לדבר בס לאו אהיאי פ' דהויה כי שמוע קאי אלא בד"ת כתיב ממילא והויה
 אם שמוע אינו מן התורה כיון דלדבר בס לאו עשה קאי והאי על לבבכם נמי
 ממילא משמע דלאו ככוונה מיירי כדס"ד כיון דאין מצוה בקריאת פרשה זו אלא
 לכדרי' אחי ופרשה והויה אם שמוע אינו אלא מדרבנן ומשפתא י"ל נמי לר"י דהוא
 מוכאן וזא"ל מצוה קריאה ליה ומליבר בס י"ק על דלדבר בס ב"ת כתיב כדדריש
 לה ר"י והכי מסתבר דכל למטעמי בפלוגתא עדיק לן' וכיון דלר"י ע"כ והויה אם
 שמוע לאו דאורייתא כיון דלדבר בס ב"ת כתיב מנאן קריאת פרשה זו' ה"נ
 לר"י לדבר בס ב"ת כתיב וממילא על לבבכם לכ"ע לכדרי' יתקא אחי והשתא נמי
 אחי עפיר דהא דר' לכולי עולמא אחי ולאו כתיבא אומר למילתיה ובהא לחוד
 קתמלבי א"ו סבר דהויה אם שמוע יתיק רבנן לקריאה לחוד בלא כוונה (ב) ור"ח
 סבר שתיקא לכוונה בלא קריאה וזה נכון' והכי דייק לי לישנא דגמרא דבבבביתא
 תיאל כדרי' א"ו עד כאן מצות כוונה מכאן וזא"ל מצות קריאה וברר' תיאל ע"כ מצות
 קריאה מכאן וזא"ל מצות כוונה הר"י בחרווייה תמיא במתא"ל דידוה ליטע
 למצות למר מכאן וזא"ל מצות קריאה ולמר מצות כוונה ואלו הגמרא שיהא בשמי
 דידה' וברר' וקאמר ע"כ מצות כוונה קריאה מכאן וזא"ל קריאה בלא כוונה הרי
 כע"כ נקט לישנא דמצות' מצות כוונה וקריאה ובמתא"ל וזא"ל נקט קריאה בלא
 כוונה ולא קאמר מצות קריאה' וכן בדר"י נקט ע"כ מצות קריאה וכוונה ובמתא"ל
 וזא"ל נקט כוונה ואלו מצות כוונה לא קאמר אה"כ הע"מ משום דמתא"ל וזא"ל דהיינו
 זו והא אם שמוע דמ"ס א"ל ע"כ דהיינו פרשת שמוע אלו מ"ת נקט בריש"א
 לישנא דמצות ומשפ"א (א) לא להפריש בניהם דהללו ד"ת וה"ל מצוה גמורה והללו
 ד"ס וזינו קרוי מצוה כ"כ לגבי ד"ת' אבל מכל מקום דיוק זה יש לדמות קת
 דלא אפשר למיתמי במתא"ל וזא"ל מצות קריאה בלא כוונה ומצות כוונה בלא קריאה
 וכי מצותו בן וזה סגי בלאו הכי בקריאה בלא כוונה וכוונה בלא קריאה
 הא כי עבד לתרווייהו קריאה וכוונה דשפיר דמי הילכך נא מיתמי ליה בינוכל
 וזא"ל לישנא דמצות אכל מקום בלא קריאה או מה שפירשתי הוא נכון' ותעד לך
 לשמואל דאמר קריאת שמוע דרבנן וקרא דבשכבך ובקומך דפ' שמוע בד"ת כתיב
 שריך לקרות זיוה ד"ת בזמן שכיבד וקמה ואם כן האי בשכבך ובקומך דפרשה
 ש"ע"כ לאו למימרא שגא להאורי לקרות זיוה ד"ת בזמן שכיבד וקמה דהא כבר
 נאמר בשכבך ובקומך דפרשה ראשונה והוא מילתא דהאי אחי ומרת' ל"א אלא על
 כרחק הני תנאי דברבנן פליגי וכמו שכתבתי והאי בשכבך ובקומך דפר' שני' ה"ק
 אגמרו לבייבי תורה כו' ועוד אפשרי פלוגתא לא' משפתי דלשמואל אפילו פרשת
 שמוע הוי מדרבנן ור"י אפילו פ' והויה אם שמוע הוי מן התורה דכל למטעמי
 במתא"ל עדיק ולכ"פ פ' זיוה אם שמוע אינו אלא דרבנן ולא פליגי אלא כע"כ שמוע
 לחוד דלמר מן התורה ולמר מדרבנן' ולמדנו מכל ו' דק"י ק"ש דאורייתא וה"מ
 פ' שמוע כולה מצוה מן התורה אבל פרשת והויה אם שמוע אינו אלא מדרבנן'
 וכבר נתבאר דמדברי הרמב"ם ושאר מוני המצות דלא מנו ק"ש אלא למצוה אחת
 ש"מ דסביחא ליה דהויה אם שמוע אינו מן התורה' מ"מ כתיב ק"ל מהא דאמר
 כפ' היה קורא (ד"ק ט"ו) תנא רב עובדא קמיה דרבא ולמדת שיהא למודך
 חס שיתן ריוח בין הדבקים ובהא גמורה הוא דלמי' דרבא וזא"ל שמוע כתיב
 וש"מ דקריאתה מן התורה דהא וזא"ל לא מסתבר דקרא דולמדת אף על גב
 שאמר כאן דפרשת שמוע קאי' והא ליה למימר דלמכתא בעלמא היה' הא
 יתא שפיר למי' או תנא ר"י וכתבם הכל בכתב ואפילו מצוה כלומר מצוה לא
 תפילין ומצוה גרין מיי לכתבם משום דדריש להאי וכתבם לכתובה תמה מולא
 כתיב וכתב בלא מ"ס וע"כ דרשא גמורה הוא דלמי' דרבא וזא"ל שמוע מצוה
 וכי היכא דהאי מ"ס של וכתבם לדרשא אחי ה"נ האי מ"ס של ולמדתם ולא
 כתיב ולמדת ע"כ לדרשא קא אחי וא"פ האי דרשא של ר"ע ולמדתם שיהא
 לימודך חס דרשא גמורה הוא וזא"ל אסמכתא בעלמא וש"מ דהויה אם שמוע הוי
 מ"ת' והא ל"ל דהאי דרשא דרשא פויה דוכתבם אינו אלא לר' יהודה אבל רבנן
 ע"כ לא דרשי להכל בכתב וא"כ יולף כתיבה לדרשא לחוד ולא לדרשא אחי ה"נ
 ולמדתם לאו לדרשא אחי' שפיר הכי אמרי' התם אהא דר"י וכתבם הכל בכתב
 ואפילו מצוה י"ל דאמר לך מני ר"י דאמר גבי סוטה אלות כותב מצוה אינו כותב
 והתם הוא דכתיב וכתיב את האלות האלה אבל הכא דכתיב וכתבם אפילו מצוה
 נמי' חטו טעמא דר"י משום דכתיב וכתב עתה דר"י משום דכתיב אלות אלות
 אין מצוה לא' אינעיריך ס"ד"ה יולף כתיבה לכתוב והתם מ"ס חס האלות אין
 מצוה לאו אף הכא וצוה לא' כתיב התמא וכתבם אפילו מצוה אלאו רבנן
 ל"ק קרא לרבינו מצוה דהא לר"י ה"ט דלרין רבובי משום דס"ד יולף כתיבה כתיבה
 מכוונה אבל רבנן הא ס"ל דבני סוטה נמי כותב מצוה וע"כ רבנן ולמדתם לא'
 דרשי' דהא י"ל למסקנא דקאמר סד"ה יולף כתיבה כתיבה מתהם היה' דר"י א'

ד וכתבם הכל בכתב ואפילו מצוה לאו' אפילו כתיבן אחי ואף ע"כ דס"ל בני סוטה
 דכותב אפילו מצוה אף ע"כ דלא כתיב אלא וכתב לחוד היינו לבתר דגלי רחמנא
 הכא וכתבם דהכל בכתב אפילו מצוה לאו' ילפי רבנן כתיבה כתיבה מהל מן כאן
 אפילו מצוה אף התם גבי סוטה אפילו מצוה אף ע"כ דכתיב וכתב את האלות
 האלה לא אמרי' אלות אין מצוה לא דג"ש דכתיבה כתיבה גלי לן דאפילו מצוה
 ור"י ס"ל דחיי קרא דכותב את האלות האלה דמשמיי אלות אין ומשק לה מג"ש
 דכתיבה כתיבה אבל כ"ע דרשי' לכתבם אפילו רבנן והא דקאמר מ"ס למסקנא
 סד"ה יולף כתיבה כתיבה מצוה לאו' דלמדתם לא דרשא כר"י אחי דאמר
 גבי סוטה דלמדתם לא היינו משום דקאי אדר"י דאמר דאמר לך מני ר"י ושקיל
 וטרי אכתיב מסיק לה נמי אדר"י' אבל למאי דמוסר ג"ש דכתיבה כתיבה כרבנן
 נמי אחי ודאמרין' ותעד לך דהא כ"ע מורו דרשי' לכתבם מ"ס יתירא וה"כ
 אלא ל"ג דכתיבה כתיבה לכ"ע דהכי אמרי' פ"ג דתמא (דף ל"ד) וכתבם
 יכול וכתבם על האבנים נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה הלן על הספר
 אף כאן ע"הס ופרין רחמנא אמר על מצוה ואח' אמרת יולף כתיב' כתיב' ומשי
 א"ק וכתבם כתיבתה והדר על מצוה ומתא"ל דכתיבתי ג"ש ל"ל לאו ג"ש וה"ל
 לכתבה אבנים וליקבעה אפיסא קמ"ל הרי דכל עיקר כתיבת מצוה שאלה על אבניו
 ספר ומכתבם כתיבה תמה ומנ"ס דכתיבה כתיבה ילפי' לה והא דחיי כ"ע אית
 להו וה"כ מהאי וכתבם כתיבה תמה ילפי' לה התם ל' פרושיה דמפילין וב'
 פרושיה שבמוהו ומעבדין או חס זה ואפילו קווא של י"ד ומעבד אלמא כ"ע דרשי'
 לת"ס של וכתבם' וה"כ אמרי' התם (דף ל"ה) אביי הוי יתיב קמיה דר"י
 איפסק רצועה דתפילין א"ל מהו למקטרי' א"ל וקשרתם כתיב שיהא קשרה תמה
 דרשי' א"ל וקשרתם לקשרה תמה אלא לרבנן דהא דחיי א"ל דר"י א"ל
 כתיבא אמרה למילתיה' ועוד הא ק"ל כרבנן וא"כ ע"כ מ"ס דולמדתם נמי
 לדרשא ולשיהא למודך חס אחי וש"מ פ' והויה אם שמוע הוי מה"ת' וי"ל דחיי
 האי דרשא דולמדתם שיהא למודך חס כיון דכתיב כפ' שיהו דהויה חס שמוע ולא
 כתיב בפרשה ראשונה למודך חס' אינו אלא אסמכתא בעלמא דכפ' או ח"א לכתוב
 ולמדתם שמוע חס' יתיד שיהי ל' פ' או בלשון אחרת כדכתיב חס ובלשון נמי
 תשמעו מצוה אחתם בכל לבבכם ובכל נפשכם וכן כולם' הילכך כתיב נמי
 ולמדתם בלשון רבים ולא אחי מ"ס של ולמדתם לדרשא' והא דדריש ולמדתם
 שיהא למודך חס ע"כ אינו אלא אסמכתא בעלמא כיון דלא מוזכר קרא ויתירא
 לדרשא' והא דדריש מ"ס של וכתבם לכתובה תמה ולהכל בכתב וקשרתם
 לקשרה תמה לאו מכתבם וקשרתם הנאמרים כפ' והויה אם שמוע דרשי' לה
 דהא לאו יתירא וניהו וכדאמרן אלא מוכתבם וקשרתם הנאמרים בפרשה ראשונה
 של שמוע דרשי' להו דחיי יתירא וניהו' שפיר כל הפרשה בלשון יחיד נאמרה
 ואחבה בכל לבבך ובכל נפשך על לבבך וכן כולוהויה לכתוב וקשרתם נמי
 בלשון יחיד וקשרתם וכתבם דכתיב רחמנא ל"ל ש"מ לדרשא אחי לקשרה
 תמה וכתובה תמה ולהכל בכתב' וכן פירש"י כפ' והויה אם שמוע ובכל נפשכם
 והא כבר הויה בכל לבבך ובכל נפשך אהר' ליחי' אהר' לניבו' ע"כ ויהיינו כדאמרין'
 תעד דהאי ולמדתם שיהא למודך חס' שיתן ריוח בין הדבקים אינו אלא אסמכתא
 בעלמא שפיר תקורא ולא דקדק באותיות ר"י וסו' אומ' יאל ר"י אומ' יאל יאל
 ואיפסק' הילכת' בגמ' כר"י יוס' דאמר ר"י ע"כ לר"י לא דריש לולמדתם שיהא לימודך
 חס שיתן ריוח בין הדבקים וילתן ריוח לא דריש להאי ה"ל אפילו בדעבד לא יאל בלא
 דקדק באותיותיה דהיינו שלא נתן ריוח בין הדבקים כדשמעין ליה גבי לא
 השמע לאינו דאמר התם דלא יאל אפילו בדעבד משום דדריש משמע השמע
 לאוקן מה שאתה מוציא מפיו וס"ל כיון דגלי קרא דשמע להשמיע לאינו אפילו
 בדעבד בלא השמע לא יאל ודלא כר' יהודה משום רב"ע דאמר התם לכתובה
 לרין דלשמיע לאינו בדעבד בלא וכתבם לר"י א"ע דרשי' וולמדתם ליתן
 ריוח הוא דחיי ודרשא גמורה הוא בלא דקדק הוה ל' למימר דאפי' בדעבד לא
 יאל כדאמרי' לא השמע לאינו יאל ודאי אסמכתא בעלמא היא ומדרבנן הוא דלרין
 לדקדק באותיותיה ויתן ריוח הילכך בדעבד יאל ולי' ללא השמע לאינו דמקרא
 דשמע יולף לה הילכך אפילו בדעבד לר"י לא יאל' תעד לך לשמואל דאמר ק"ש
 דרבנן האי ולמדתם שיהא למודך חס ע"כ אינו אלא אסמכתא בעלמא וכדאמרין'
והא דתנן בר"פ מי שמחו (דף י"ח) קברו את המת ומורו חס ויכולן להשתחיל
 ולגמור עד שלא יגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו ואמרי' ע"ה בגמ'
 (דף י"ט) א"ס ויכולן להשתחיל ולגמור את כול אין אבל ר"י א"ו פסוק א"ל ורניניהו
 קברו את המת ומורו חס ויכולן להשתחיל ולגמור אפילו פרק א' או פסוק א' ומשי
 ה"כ קאמר חס ויכולן להשתחיל ולגמור אפי' א' או אפי' פסוק א' עד שלא יגיעו לשורה
 יתחילו ואם לאו לא יתחילו' אין לדקדק מכאן מדא"ס ויכולן להשתחיל ולגמור
 אפילו פסוק א' יתחילו ש"מ דמן התורה בפסוק ראשון סגי' דחי' ס"ד דכולה
 פרשה בעיני כ' ויכולן לגמור פסוק א' אחי' יתחילו ה"כ פסוק א' ביה כלום הוא ד"ל
 ח"כ ע"כ דאין יואל יתחילו בפסוק ראשון מ"מ ואילו ותי' ליה קבלת עול
 מלכות שמים חס ויכולן להשתחיל ולגמור יתחילו מדרבנן כיון שכל מלכות שמים'
 גם אין לדקדק איפכא מדס"ד האי חס ויכולן להשתחיל ולגמור היינו כולה דוקא
 ולא סגי בפרק א' ואי בפרשה שמוע לחוד סגי מן התורה אחי' לא יתחילו
 ביכולין לגמור פרשה ראשונה של תורה אינו דרבנן מעבד על דאורייתא' א"כ
 דכל

(א) י"ל כוונה בלא קריאה: (ב) ד"ל ו' יאשיה: (ג) ד"ל ג"ל:

שאנת אריה דיני ק"ש סימן ב ג

דכל ג"פ הו"מ ה"מ שמוע ויהי אם שמוע משום שאמ"בסם בשבך ובקומוך ופרשת
 לצי"ת משום יצאת מלרים שבה דל"ן זה כלום . דולטעמיך אפילו חת"ל דכלב פ'
 הו"מ ה"ת הא מ"מ א"ן מעכבין זה זה והוא קרא חת . מהן יד חובת אותה
 פ' מיורו יא' שררי בכל חדא והדא נאמר בה זיווי לעגמו . א"כ אחתי תקשה א"ך
 ס' ד' אם יוכלו להתחיל ולגמור את כולה א"ן אבל פרק א' לא . אעו מאן דא"ל לי'
 למעבד תלתא מנות חדא מנות לא לעבד בתמיה . אלא ע"כ הא דס"ד א"ס
 יכולו להתחיל ולגמור את כולה א"ן אבל פרק א' לא . לא בתר עממא אול
 והמקשה גופיה לא ידע עממא של דבר אלא דפשמא דומאיתא הכי משמע ליה .
 ובד"ן הוא דה"ל לקאשיי א"ס יכולין להתחיל ולגמור את כולה א"ן . אבל פרק א' לא
 מ"ט ה"א ידו חובת ק"ש ב' תורה בפ"א לא כיון דאשכח בריתא דתני ביהדיא
 דסגי ליה בפ"א אלא לאו ל" לקאשיי מניה : ומיהו נשקין להלכה דפרשה ראשונה
 ה"א מן התורה אבל פ' ויהי אם שמוע א"ן לה עיקר מה"ת וא"ן קריאתה אלא
 מדברי סופרים כנ"ל :

סימן ג

שאלה : במדוע הללו שקורין ק"ש וברכותיה ומתפללין ערבית מבע"ה א"ך
 רחוי להתנהג עם ק"ש לנאח יד חובתו בתקוה חליבה דהלכתא : **תשובה**
 בריש מסכת ברכות תנן מיתמינן קורין את שבע ערבית מעשה
 שהכתיבם נכסוין לאכול בתרומתן ומפרש בגמרא דהיינו ל"ה ופסק
 הר"ף דכן הלכה והלא חכמי תנאי בברייתא בגמ' דמקדמי זמן ק"ש ל"ה והמכים
 בגמרא נמי הכי ס"ל כסחם מתניתין . וכו"פ הרמב"ם בפ"א מה" ק"ש . וכו"פ
 רמ"א במתניתין דקקורא קודם לכן לא יא' חובת ומכ"ס רש"י א"כ למת קורין
 אותה כבה"כ כדו לעמוד בתפילה מתוך ד' . והכי תימ' בברייתא בברכות יד'
 לפיכך חובה עלינו לקרותה משתחבך ובקריאת פרשה ראשונה שאדם קורא על
 מנחתו יא' ע"כ . והאוספת פ' בשם ר"ת ק"ש דבה"כ עיקר משום דק"ל כרבי
 יהודא דאמר בפ' ת"ה (דף כ"ו) דזמן תפלת המנחה הוי עד פלג המנחה דהיינו
 י"א שעה פחות רביע ומדי שעתה זמן מנחה מתחיל . זמן ערבית ומה שאנו מתפללין
 לפעמים מנחה אחר פלג המנחה כרבנן פלגיו אר"י . משום דאמר לקמן השאל'
 דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד ע"כ .
 ואני תמה דהרי הא דקאמר השאל' דלא איתמר הלכתא דעבד כמר עבד היינו
 משום דק"ש דתפילה דרבנן אולין בסיפיקא להקל אבל ק"ש דהוי מן התורה כיון
 דמשתקא לן כמסיקא אית לן למיזל לתומרא דק"ל ספיקא דאורייתא לתומרא
 ובדמריבין בפ' מי שמתו (דף כ') א"ר יהודה אמר שמואל ספק קרא ק"ש ספק
 לא קרא אינו חזר וקורא מ"ט ק"ש דרבנן ור"א"ל ספק קרא ספק לא קרא חזר
 וקורא מ"ט ק"ש דאורייתא ופסקו הפוסקים כר"א ומספיקא חזר וקורא לתומרא
 וה"ל כפ"ג ונאח ר"י ורבנן דקאמר הגמרא דלא איתמר הילכתא כמר ולא כמר
 וה"ל ספיקא לגביה ק"ש אית לן למיזל לתומרא וא"ן יולא ידו חובת ק"ש עד ג"ה
 דילמא הלכה כמר דזמן מנחה הוי עד הערב וא"ן זמן ערבית מתחיל לא משעת
 ג"ה ואילך . ונ"ל דהתוס' לעמיייהו אולו דס"ל דהלכה כמ"ד ק"ש דרבנן וכמ"ש
 בשם הלשנה סימון א' ואת לן למיזל בסיפיקא לקולא ויכא למימר דר"ת נמי
 הכי ס"ל . ויחוק ר"ת את דבריו מדבר ל"ל של שבת ב"ש הראשון היה קורא
 ק"ש אלאמת זמן פלג המנחה ואילך . והכי עילו הראשון דהי אינו ראה
 דילמא ספיקא ליה לרב (א) כר"י דאמר לקמן (דף ד') תפילה בלמנע
 תיקנו וא"ל לסמוך גאולה על ערבית ותפילה והי קורא ק"ש אחר ג"ה ע"כ .
 לדדי . לאו תשובה היא דהא אמרין ר"פ תפילת השחר (דף כ"ו) מדבר ל"ל של
 שבת ב"ש מבע"ה ע"מ הלכה כר"י כלומר דאמר זמן מנחה עד פלג המנחה
 ומכאן ואילך עייל זמן תפלת ערבית ודחין אדרבה מדרי"ה ורבנן לא הוא מנחה
 זמן אורחא ש"ת א"ן הלכה כר"י ומסקינן בהשאל' דלא איתמר הלכת' כו' ועבד כמר
 עבד כלומר דעבד כרבנן ומנחה תפלת המנחה עד הערב עבד ודעבד כר"י דס"ל
 זמן תפלת המנחה עד פ"ה ומכאן ואילך עבר זמנה ועייל זמן תפלת ערבית
 זמן דעבד כר"י ומנחה ערבית מפ"ה ואילך עבד ושפיר דמי . והשאל' תקשה
 לדיון אמאי דעבד כר"י ומנחה ערבית אחר פלג המנחה עבד ושפיר דמי ואמאי
 נהי דעבד זמן מנחה תפלת המנחה מ"מ לדיק דרבית (ב) כרבי יהושע ב"ל דאמר
 החס אזהר בן ע"ה הו"מ ה"ת הסמוך בגאולה של ערבית לתפילה א"ן רחוי להתפלל
 ערבית עד הלילה דהוי זמן ק"ש וברכותיה כדי שיתמוך בגאולה לתפילה אלא
 ודאי זמן ק"ש הוי מני מנחה המנחה לר"י וכו' ראיות ר"ת . אבל מ"מ ל"ל דא"ן
 זה ראהי כלל ושלשה תשובות בדבר חדא ד"ל דלא קפדין אסמיכתא בגאולה לתפילה
 אלא כשמתפלל בזמן ק"ש אבל כשמתפלל ערבית מנחה פלג המנחה שעדיין לא חשב
 זמן ק"ש ל"ל בה . וכה"פ פירש"י בפ' ת"ה (דף ל') בני ד' לא אמרין התם
 אבדה דשמואל ולי כ' הוה בעו למיפק לאורחא הוה מתקדמי ומנלו וכד הוי מני
 זמן ק"ש קרו ולא הוי סמני בגאולה לתפילה ק"ש על גב דבשל שחרית (ג) ע"כ
 מודו דבעי לתמוך . ופירש"י ומשום סמך בגאולה לתפילה כיון דמנלו
 קודם ק"ש לא קפדו ע"כ . והאי קודם ק"ש שפירש"י ע"כ קודם זמן ק"ש
 קאמר דאי משום קודם ק"ש הוא דלא קפדי וא"פ דמני זמן ק"ש נמי הוא
 דבעי לתמוך בגאולה לתפילה היינו בקורא ק"ש וברכותיה ואחר כך מתפלל הוא
 דבעי לתמוך ולא ויפקי ב"ן גאולה לתפילה אבל אם ראה להקדים תפילה

לק"ש ל"ל בה שהרי בערבית קאמר (ד) ר"ת תפלת באמצע תיקנו (ה) ודיב"ל
 פלגי עליה וקאמר איהו בן ע"ה זה הסמוך בגאולה של ערבית לחפילה
 הילך מביב לאקדומי ק"ש לתפילה ולא באמצע (ו) כר"י והיי אפילו אם
 יקדימנא לתפילה לק"ש ל"ל בה וא"ל לחוס לסמיכתא בגאולה לתפיל' כבה"כ וא"כ אחתי משום
 סמיכתא בגאולה לתפילה הרשות בידו למעבד (ז) כר"י ויחזן אלא ודאי ש"מ לא היכא
 דבעי לתמוך גחילה לתפילה אינו רשאי להקדים תפיל' לק"ש . והכי נמי משמע
 ה"ה סוגיא דפ' ת"ה גופיה . וע"כ כיון דמנלו קודם ק"ש לא קפדו דפירש"י
 קודם לזמן ק"ש קאמר : **שאלה** וע"כ כמו שפי' תלמידי ר"י הביא הראש"ש עצמו בפ'
 תפלת השחר רב ל"ל של שבת ב"ש מנחה ולמעלה ולאחר ג"ה היה קורא ק"ש
 בעומה א"כ ג"ה של ה' סמוך בגאולה לתפיל' כיון שהי' מכוין למנחה להוסיף ממול
 על הקודם לא חייב לסמיכה ע"כ . ותימה י"ל על הראש"ש קורא ק"ש עתה דברי עמו
 ו"ל' לדמות בפ"ק ראיות ר"ת מהא דרב ב"ש ולאוקומי לרדב דלא כהלכתא
 (ח) כר"י דאמר תפלה באמצע תיקנו . והיות מחזור מש"כ הראש"ש בתפ"ה סי'
 מ"א ש"פ שא"ן יולא ידו חובת ק"ש כקריאת בה"כ מפ"ה . מ"מ יכול לקדו' את
 הברכות שכתב שברכות ק"ש לפני' ולאחרי' אינו ברכות של ק"ש כמו ברכות התורה
 וברכות המנות שא"ן הוה לך לברך לקרוא את שמוע חלל ברכות בן
 שנתקנו בפ"ע אלא שתיקנו לאמרם לפני ק"ש ולאחריו וכן הסכימו הגאונים עד
 כאן . אבל שתי תפיל' קמתי' י"ל דלאו תפיל' הן לדברי ר"ת דאי כר"י דה"ל ע"כ
 דאי' לתמוך בגאולה לתפיל' מ"מ משום מנחה להוסיף מחול ע"ה"ה לא חייב לסמיכה
 כר"י דא"כ מנ"ל להגמ' להוכיח מדרי"ה ורבנן לא מנלי' עד אורחא ש"מ א"ן הלכה
 כר"י דילמא לעולם לעולם איתא לך דהלכה כר"י דל"ן זמן מנחה
 אלא עד פלג המנחה ומכאן ואילך עבר זמן מנחה והיכא שלא התפלל
 מנחה קודם פלג המנחה א"כ להתפלל בקר פ"ה כר"י . וכו' אי עבר זמני ערבית
 אחר פ"ה יולא י"ח דעבד כר"י דעבר מנחה זמן תפלת המנחה ועייל זמן ערבית
 והא דלא מנלו עד אורחא היינו לתפילה זמנו סמיכתא בגאולה לתפיל' (י) כרבי' ע"כ
 כר"י וכו"ס הוה דעבדו כ"כ . וא"ל דהיי א"כ ידעו מנלו עד לאורחא אפילו
 בע"ה דמשום סמיכה בגאולה לתפילה ל"ח כיון שמתכוין למנחה להוסיף מחול ע"ה"ה
 אלא ודאי ש"מ ס"ל דא"ן הלכה כר"י הא נמי לאורחא' הוא דילמא ס"ל ל"ה רבנן
 כמ"ד דא"ל להוסיף מחול ע"ה"ה לא בעינו דיה"כ בלבד ולא בשבת ו"ו ועד'
 הרמב"ם וכמ"ש כ"ה בפ"א מהלכ' שביות העשור . וכיון דל"ן מנחה להוסיף
 הרמב"ם למיכ"ס ולעול' ר"י א"כ ע"כ מאן דאית ליה כר"י קורא ק"ש וברכותיה
 ומתפלל ערבית מפ"ה והכי עבד רב שסמוך בגאולה לתפיל' (י) כרבי' ע"כ ומה נראה
 סברת הראש"ש דפ"ק דברכות שעתה ראיות ר"ת דילמא רב (י) כר"י ס"ל דאית תפלות
 באמצע תיקנו וא"כ סמיכה בגאולה לתפילה . דא"כ מנ"ל דר"ה רבנן דלא מנלו עד
 אורחא לא כר"י . דילמא א"כ ד"ל כר"י מ"מ לא מנלו עד אורחא אלא
 סמיכתא בגאולה לתפיל' (י) כרבי' ע"כ . וא"ל דאמר איהו בן ע"ה כ"כ כר"י וכו"ס
 ודאי דרב היה מנלי של שבת ב"ש בסמיכתא בגאולה לתפילה וכדברי ר"ת ו"ל . גם
 מה שדחיתי ראיות ר"ת דהא דרב מנלי של שבת ב"ש ולא חייב לסמיכתא בגאולה
 לתפיל' . היינו עשמת משום דעדיין לא גביע זמן ק"ש לא חייב לסמיכה וכדברי ר"י
 קורא ק"ש אחר ל"ל . נמי יתא' שהרי הוא בסמיכתא דאבדה דשמואל ולי אמרין כמאן
 ה"י תא' דתימא השכים ליכ' בקרו' או בסמיכתא מתפלל וכשגיע זמן ק"ש קורא
 רש"כ אומ"בין כך ב"ן קורא ק"ש ומתפלל כדי שיתמוך בגאולה לתפיל' ואמר
 במאי קמפלגי מ"ס תפלה משומד עדין מ"ס סמוך בגאולה לתפלה עדין ולפרש"י
 הא דקאמר מ"ס סמוך בגאולה לתפלה עדין א"כ דקודם זמן ק"ש לא חייב
 לסמיכה ע"כ ה"ק מוטב שיתמוך מלהתפלל עד זמן ק"ש כדי שיתמיך לסמוך זמן
 מנחה סמיכתא בגאולה לתפילה משום שיתפלל משומד קודם זמן ק"ש ח"כ פי' שחייב לא
 חל עליו חיוב מנחה סמיכתא בגאולה לתפלה . והרי אפי' ת"ק לא קאמר להקדים תפיל'
 לק"ש ולא חייב לסמיכתא בגאולה לתפלה אפי' בקודם זמן ק"ש אלא בהכניס ליכ' ב
 בקרו' או בסמיכה דאי' לו להתפלל משומד וכדא"ר מ"ס תפיל' משומד עדין . הא
 לאו הכי כ"כ אפי' ת"ק מודה דמתמוך בגאולה לתפלה עדין . וא"כ א"כ דרב
 דמנלי של שבת ב"ש בלתי סמיכה בגאולה לתפלה היה ומשום דעדיין לא גביע זמן
 ק"ש לא דאמר כמאן א' לא ע"כ רב בסמיכתא בגאולה לתפלה הוה מנלי דכ"ע מודו
 דכבה"כ בלא אונס בעי סמיכה וא"כ שפיר הביא ר"ת רש"י לדבריו מהא דרב דע"כ
 גם ק"ש קרא . וא"ל למאי דפי' דלת' מני אפילו קודם זמנו בעי סמיכה והא
 דמתפלל וא"כ קורא ק"ש ה"ט משום תפיל' משומד עדין ל"ל לרש"י לפ' כלא
 דמשום דעדיין לא גביע זמן ק"ש לא חייב לסמיכה ומנ"ל ל"ל דלא נא' לת"ק בלא
 עממא חוד דתפיל' משומד זמנו וא"כ דכבר מ"מ עליו מנחה סמיכה . כבר
 ישבתי ואת צ"מ א"ן זה מקומו . מ"מ ראיות ר"ת נראה בהא דדברי הרשב"א
 בשם הגאונים ועל כיוצא בזה אמרו עבד דהא פלגתא קריאתא כו' . גם מה
 שדמיו ר"ת ק"ש לתפלת ערבית עממה שונאה מנחה פלג המנחה לר"י ש"ה דהא
 הראש"ש ס"ל דק"ש בזמן עבדה תליא ובפלג המנחה אחתי לאו זמן עבדה
 הוא . ועוד קודם ל"ו כ"ה לקיים דברי ר"ת אלא משום דס"ל דק"ש דרבנן
 דאי דאורייתא כיון דמספק לן אי הלכה כר"י או כרבנן ה"ל ספיקא דאורייתא
 ולתומרא א"כ אחתי אמרו רוב האחרונים על זה ואנן מני סמיכה ע"ה לסמוך על
 ק"ש מנחה ומנחה ואילך הא ק"ל דק"ש דאורייתא וכו"פ רוב פוסקים וכו' עיקר
 כמ"ש לגי' סימן א' . ועוד שכבר הוכחתי שם דאפילו לשמואל דאמר ק"ש דרבנן
 היינו

(א) ז"ל כר' יהושע בן ע"ה : (ב) ז"ל כר' יוחנן : (ג) ז"ל כו"ס עממה : (ד) ז"ל רבי' : (ה) ז"ל ר"ת : (ו) ז"ל רבי' : (ז) ז"ל רבי' : (ח) ז"ל רבי' : (ט) ז"ל רבי' : (י) ז"ל רבי' כר' יוחנן : (יא) ז"ל רבי' רבי' : (יב) ז"ל רבי' יוחנן :

שאנת אריה דיני קיש סימן ג

היינו דווקא קריאת פרש' זו של שמע אבל מ"מ מודה דכ"פ לר"ך לקרות איהו דבר תורה כמ"מ שירצה במוטן סביבה וקומה מן התורה והיינו דמזרז התם אלכא דשמואל דקרא בשבכך ובקומך בדת' כתיב כמ"ש עס בראיות ברות' . והא דק"ס דרבנן לשמואל היינו דווקא פ"י של ק"ש דווקא הוא דהוי מדרבנן שיהיו לפי שית אלז דווקא לקרותם כדי ללאת ידי הובת ד"ת של בשבכך ובקומך שחיבה תורה . א"כ כיון דמספקא חי הלכה כר"י דמפלג המנהגה הוי זמן ערביה . וה"ה ק"ש לספרת ר"ת או הלכה רבינן בע"כ מיב לקרות אחר זאת הככבי לר"ת איהו דבר של תורה שחיובו מן התורה . דאז בק"ס שקרא מפלג המנהגה לא יאז ידי וחיובו דהא ה"ל מספקא דילמא הלכה רבוקה וקרא למ"ד ק"ש דאורייתא לחומר' וכדאמר גבי ק"ש גופיה ספק קרא חוזר וקרא למ"ד ק"ש דאורייתא ומדברי ר"ת ורוב הארונים שמשבו אחריו משמע שא"ל לקרות שום דבר בלילה אחר שקרא ק"ש מפלג המנהגה שהרי לא וכיורו מזה דבר . וכן טוהים העולם בדרמות הללו שהלכות קריים מאוזה בימות הקץ שיטיים על מעתם קודם הלילה ונמשכים בסביעו זמן רב על היום וסומכים הכל על ק"ש שקרו מפלג המנהגה וזה מן התימא להלך בספקא דאורייתא וע"כ פ"י לשמואל הוי חיובן לקרות איהו ד"ת אחר זאת הטככים כדי ללאת מספק ידי הובת של ד"ת דבשבכך שחיובו מן התורה ועוד מסתבר הדב' כיון דעיקר חובת הקריאה מן התורה אפי' לשמואל והא דקראת ק"ש דרבנן היינו דוקא קריאת פרשות הללו שתיקו בחמים דווקא ללאת ידי חובת קריאה אס כן כיון דמחוייב לחזור ולקרות ברת אלא הטככים אף על פי שבכך קרא ק"ש מפלג המנהגה לר"ך לחזור ולקרותו ק"ש דווקא כפי תקנות החמים . דהכי אמרינן בפ"י מי שמתו שם אומר שמואל ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא אינו חוזר וקרא ספק אומר דמת וי"ב ספק לא אומר חוזר ואומר מ"ט קריאת שמע דרבנן אמת וי"ב דאורייתא וספיקן מדתנן בעל קרי מרהר' בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לחרימה ואי ס"ד אמת וי"ב דאורייתא לברך לחרימה ומשני מ"ט מברך אי משום יוצאת מצרים הא איכר' לא בקריאת שמע וספיקן ולימא הא ולא ליבעי הא ומשני קריאת שמע עדיפא דזית ביה תרתי הרי כיון דליצאת מצרים דאורייתא אף על זב דק"ס דרבנן מ"מ תיקנו בעל קרי לקרות ק"ש הוואל וזית ביה תרתי : וה"ה בספק קרא ק"ש ספק לא קרא אפילו לשמואל דמ"ל ק"ש דרבנן מ"מ כיון דליצאת מצרים דאורייתא מספקא חוזר וקרא ק"ש דזית ביה תרתי כמו שכתבו התוס' שם . א"כ לפי מה שהוכתי דעיקר הקריאה הוי מן התורה לפי זה בספק קרא אפי' לשמואל חוזר וקרא ק"ש דכיון דלר"ך לחזור ולקרות משום ספק עיקר קריאה דהוי מן התורה חוזר וקרא ק"ש דווקא ולא סגי בשאר ד"ת דק"ס עדיפא דזית בה תרתי . וה"ה ק"ס שקרא מפלג המנהגה מספקא הוי וכוון למשום עיקר קריאה לר"ך לחזור ולקרות משמע כע"כ חוזר וקרא ק"ש דזית ביה תרתי וההוא דר"ת חתי דלא כמ"ן לפי סברת התוס' ע"מין דאס כן אפילו לפי דעתו לר"ך לחזור ולקרות ק"ש דווקא מספקא אחר זאת הטככים אפי' שבכך קרא מפלג המנהגה ולמעל' וכדאמרין **ועתה** נבא לדברי רש"י שכתב ובקריאת פרשה ראשונה שאלם קרא על מנתו וי"ב וכבר הקשו עליו התוס' וז"ל והרבו בפרשות דא"כ ג' פרשיות ה"ל לקרות . ועוד קשה דלר"ך לברך ע"כ פ"י דאחריה ב"ה"ש של ערביה ועוד דאורייתא ק"ס שנו"ל למעטו . חייב לא משום מוקין כדאמר בסמוך ואס ת"ח הוא א"כ . וע"כ דא"כ מספיק ריב"ל דאמר תפילתו באמצע התפילות באמצע ע"ב ק"ש ב"ק"ש שחתי לק"ס של ערביה וע"כ ק"ל כר"י דאמר לקמן איהו בן ע"ב זה שחתי גאולה של ערביה של תפילה וז"ל . ונהיה מהא דפסקין ריב"ל כבר שומרי' למעלה יפה . א"כ הא דלר"ך לברך לקרות האחרים לתייב מתוך דברי הרשב"א בשם הגאונים שכתבו למעלה גם מה שהקשו מהא דאמרין ואס ת"ח הוא א"כ א"י חייב קשוא כלל דמיימי התם בקורא ק"ש ומתפלל מ"ה' ולמעלה וזה פשט וכבר מנאור' דבדברי הרש"א ולא נשאר מכל מה שהקשו עליו אלא זו דה"כ ובעי הוי ליה לקרות . ואומר אני שראתה עתו של רש"י מה שראו עיני בעלי התוס' וסבירא ליה לרש"י כהני עמימי כתבו התוס' שאז סבירא לן כר"י דאמר זמן תפילת ערביה וק"ס הוי מפ"ה וכדברי ר"ת . א"כ דאס סומכין דאשאר תנאי דמקדמי ק"ש ל"ה ובמ"ס לקמן בשם התוס' אלא דסבירא ליה דק"ס דאורייתא כמ"ס בר"פ מי שמתו גבי הא דתנן קא שאלת' המטה לורך בהן ח"יבין מש"כ בתפ"ש משום דק"ס דאורייתא וכן פ"ה"ם במקומות דק"ס דאורייתא וקשה לרש"י וז"ל הא דר"י מספקא חייב וק"ל דאורייתא לחומר' וגם על שאר תנאי דמקדמי ק"ש ללאת הטככים אין לסמוך על יודאיי מפני שעת הדחק כמה שכ' הרש"א שדוריו בדאורייתא אפילו בעצת הדחק לא עבדין כיוודאי במקום רביים פליגי עלייהו ולא איפסקא בגמרא הלכתא בהדיא כיוודאיי אלא דברבנן כדאמרין בפ"ק גדר'ה' ג' . גבי יאז שעתו עולה ג' עומות : הילכך פרש"ה דבקריאת פ"ה שאדם קורא על מנתו וי"ב משום דמ"ל פ"ה איו מן התורה וליכא למסחין על הני עמימי דאמרין בדאורייתא אבל מפ"ה ואלך איו אלא מדרבנן ספיר סומכין על הני עמימי דאמרין דברבנן . כן י"ל למד וכות על רש"י וז"ל שלא יאז דבריו שמוהין וז"ל עסם שפוטק ק"ס של ג' פרשות בקריאת פ"ה של מנתו . ועל הכתי יציאת מצרים שבב' ויחזר שמוהין מן התורה אפילו בלילה כדתנן בספ"ק דברכות דלא חייס רש"י וז"ל ע"כ ז"ל דמ"ל כתי' . שאכתב לקמן בדברי הובת יוצאת מצרים : מ"מ ז"ל דא"י ליישב שטת רש"י שיהא אדם יוצא ידי חובת ק"ס בקריאת פ"ה בקרא על מנתו אלא משמעא דבשעת הדחק אנו סומכין על שאר תנאי דאלו מתעמא ד"ת אחתי תקשה לך כיון דק"ס שאנו קריין מפלג המנהגה מספקא וק"ל

ובע"כ פ"ה לר"ך לקרות מספקא אחר זאת הטככים דהוי זמן ק"ש בודאי לכ"כ למאי דמ"ל לרש"י ק"ש דאורייתא ספק זה גורם שר"ך לקרות כל ה' פרשיות של ק"ש דהכי אמרינן בפ"י היה קורא (דף ט"ו) קרא ובעי ואינו יודע להיכן פקע באמצע פרק יחזור לראש בין פרק לראש יחזור לפרק ראשון שכתב ספק ליה יחזור לכתיבה ראשונה והקפו חר"י לשמואל דאמר שתי קרא קריאת שמע ללכת אפ"י חוזר וקורא מ"ט ק"ש דרבנן : היכא אומר הכא שחוזר לראש הפרק . וי"ל שאפי' דומה זה לזה דבשאל קרא כלל אינו חוזר וקורא דק"ס דרבנן אבל בשהחיל לקרות אפי' שמואל מודה שאס' עשה יס לו לתקן כיון שהחיל ע"כ . וא"כ ה"ה כיון דע"כ לר"ך לקרות אפי' מספקא אחר ג"ה חזר להחיל מספקא . ע"כ ז"ל לר"ך לחזור ולקרות אפילו והיה אס שמעו ויחזר אפי' שאין אלא דרבנן דכיון שהחיל בע"כ גומר : וא"כ הא דסגי בקריאת פ"ה על מנתו לרש"י ז"ל משמעא דבשאר פרשיות דרבנן סומכין על שאר תנאי דמקדמי זמן ק"ש ל"ה' : וז"ל הרש"א ור"י פי' דאנו סומכין על שאר תנאי דמקדמי זמן ק"ש ל"ה' והא"ג הדלכה כסתם משנה ורבנן מ"ט מתפילה הקילו גם מפני טורח צבור להחלוק שית תפילת ערביה והוי מתפללין ביחוד נהגו כן להסתלק מנהג וערביה ביחוד ומפני הדחק נהגון וכ"כ בספר המאור וכה"ג כתבו התוס' בשם ר"י וז"ל ומ"מ אין ראוי לסמוך ע"ז אלא למ"ד ק"ש דרבנן אבל למאי דק"ל ק"ש דאורייתא לא . ועוד אפילו למ"ד ק"ש דרבנן מטע' זה אין להקדי' ק"ש ללאת הטככים אלא זמן מועט שהרי תנאי פליגי התם בפר"ה דברכות מצינו קריין אה שמע בצרפת רמ"א משמע שבני אדם נכנסין לאכול פיתן בע"כ ותכ"ה אומר משעת זאת הטככים וה"ס ס"ל לר' יהושע ולר"א משעה שקדש היום בע"כ דיינין בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה וקדש היום מספק כדפי' רש"י . ורמ"א אומר בבירייתא שפי' משעה שבהכניס עובלין לאכול בתרומתן היינו קודם בה"ש"מ כדי שיהא להם הערב שמש בודאיי יום א"ל ר"ה הלא כהניס מבט' . כן עובלין כלומר כולי וכו' וסגי עיין וקרא בשבכך כתיב ר' מירא אחר משעה שהעמי נכנס לאכול פתו במלך ר' אחאי וז"ל ר' אחא אומר משעה שרוב ב"ה נכנסין להסב ופי"ה' איה דלמתי בימות החול ואיה דלמתי שבבתים . והרי אס בזמן להקדים ק"ש ל"ה' א"י להקדים אלא אדר"מ ורבי אליעזר לחוד שהרי שיעורא על רבי חיינא מסוק הגמרא התם שהוא מאוחר מ"ה' דלמתי הוי מנייהו מאוחר ומסתברא דעמי מאוחר דל"ה' דעמי וקרא ר"ח היינו ר"א אלא א"כ ש"מ דעמי מאוחר כלום לשע' שהכניסו נכנסין לאכול בתרומתן שהוא ל"ה ומדלא קאמ' דעמי מוקדם לבה"ש"מ דר"ה ש"מ דשפטוס ל"ה הגמרא דק"ן זמן סביבה קודם לזמן הוי ומתא מוכח מני דשיעורא דר"ה ל"ה שמי אדם נכנסין ומאחר מני ל"ה מהא הובא גופה וס"מ דליכא לת"ד זמן סביבה הוי קודם בה"ש"מ . וצרי' אומר אלי תנין משעה שהכניסו נכנסין לאכול בתרומתן מנא ידבי מייח משעה שבני אדם נכנסין לאכול פיתן בליל שבת ומוכח התם בהדיא דהוי אחר ל"ה וכ"כ דשע' שב"ה נכנסין לאכול פיתן בליל חול דהוי אחר ל"ה משאמרין לאכול בחול יותר מליל שבת שהכל מוכן כמו שפי"ה' וזהא דח"ל ר"מ ל"ה הלא כהניס מבט' . הן עובלין אחר בגמרא שוכן ק"ל ר"י לר"מ ור"ה הוי סברת דל"ה דל"ה אבה"ש"מ דידך ק"א חמינא אלא אבה"ת דר"י ק"א חמינא דא"ה"ר' בה"ש"מ בהרף עין זה נכנס וזה יוצא וז"ל לעמוד עליו וא"כ האי שיעורא דר"מ איו אלא משע' יותר מכדי מתלך חמיס אהה מבי"ה' וכדארף עין דר"י שהרי שיעור עובלה הוי כדי מהלך ג' אמה כמ"ס התוס' והרש"א בס"פ ממסכת שבת דף ל"ה) . והוא ולר"ה דמ"ל משעה שקדש היום בש"ש שהוא ב"ה"ש אפי' תימא דה"ה' דר"י איהו קאי דנפיש שיעורא הוי אפילו לרבה שם בפ"ב דשבת דלמך בה"ש"מ הוי תלת ריביעי מיל שהן אלף ות"ק אמה קודם ל"ה אין להקדים לקראו אה שמע קודם אלף ות"ק אמה ל"ה וכ"ס לר"י דלמך התם בה"ש"מ דר"י איו אלא תרי חילתא מיל שהיא אלף ושל"ג אמה ושל"ג דווער שיעורא טפי . ועוד ז"ל דר"ב ר"ה דלמך משעה שק"ה בשרב עבת ופליג שריי "ה' לר"ה דלמך ר"ה קאי דלמך התם הכי מתפשטת המטה כדי מהלך חצי מיל שהוא שיעור מהלך אלף אמה אבל מקמי הכי כ"ע מודו ללאו זמן סביבה הוא דאס לן כן אלא ר"ה אבה"ש דרבי יהודא קאי ק"ל דלמאי קאמר הגמרא דר"מ אבין השמשות דר"י קאי דווער עובא לזמן דר"מ אבה"ש דר"ג קאי זמן עובלה דמקמי הכי דיינו אלף ו' אמה הוא אלא ק"ס לר"מ אה ע"כ קים ליה להגמרא דבה"ש שיעורא אחתי לאו זמן סביבה הוא וכ"כ דבשיעור בה"ש"מ דר"י אפילו לר"י דהוי תרי חילתא מיל שהוא אלף ושל"ג אמה ושל"ג דלא הוא זמן סביבה הוא . והא זמני אין לומר דר"ה אבה"ש דר"י קאי דלמך אלא כהרף עין דא"כ מתי' פליג רבי יהושע עליה ואמר משעה שהכניסו מנוהרין לאכול בתרומתן דהיינו ל"ה היינו ר"ה שריי "ה' לר"ה דלמך ר"ה קאי דלמך התם הכי עליו ועיין בתוספ' והרש"א בספ"ב דשבת ואין ל"ה להר"ך בזה מפני שאין נ"מ כ"כ לעניינן **ודע** דרש"י פירש בפ"ק דברכות בה"ש"מ דר"י מהלך חצי מיל לפני ל"ה וליחא דהא ב"ה' דר"י הוא ודר"י לרבה כדאית ליה ולר"י יוסף כדאית ליה ובמ"ס ע"כ ז"ל ש"ס כ"כ פירש"י . וגמורו לענייניה הרי מ"ן מקדים לזמן ק"ש בכל הוי תנאי ר"ה אפי' לא מקדים ליה ומלכין אמה קודם ל"ה שהוא כדי מהלך חצי מיל ועולה לפני חשבון מהלך אדם ביומי עשרה פרסאות ליום כדאמר בפ"י מי שהיה עומא מעט יותר מחצי רביע שעה וקודם לכן לאו זמן ק"ש הוא ואין שתיקדימין ומתפללין ערביה וקריין ק"ש קודם לזה' הרבה ע"כ אדר"ת סומכין דלר"י זמן ק"ש הוי מפלג המנהגה והרי לא איתמר הילכתא לא כר"י ולא כרבנן וק"ל

שנת אריה דיני קיש סימן ד

עבד עובדא כרבנן לחומרא • אבל גבי ק"ש בלאחר תנות כיון דלר"ג עדיין זמן ק"ש הוא ורשאי לקוחות • אי"כ בע"כ מהיבד לקרות ואו הוי עבד עובדא לחומרא כרבנן אפי' הח"ל דלרבנן שוב אינו רשאי לקרות מדרבנן ה"ל חמורה דלתי לדי קולא למאי דס"ל לר"ג עדיין רשאי ומחויב לקרות נמצא אתה מפקיעו ממנות ק"ש שלא כיון הילכך לא עבד עובדא כרבנן • אלא ע"כ לא קשיא ליה אלא מדר"ג דעבד עובדא להקל ולעאר רבנן דפליגי עליה • והי"ה ה"ל לר"ג למעבד עובד לקולא כרבנן דפליגי עליה ואמאי אמר לה אם עלה ע"ה חייבין אחס לקרות כיון דלרבנן כבר פטורין מבי עבר תנות לילה וההיא עובדא דר"ג • ור"ש גרר' גרר' מייתי ליה בירו' האילו ומייתי דר"ג לא עבד עובדא כותיה מייתי נמי להא דר"ג ור"ש עלה עבדו עובדא כותייהו א"ע דעיקר הפירכא אינו אלא מדר"ג חמור • ש"ך כ"כ ודחתו ענין לא חותו סוגיא וזה מבורר לרגיל בתלמוד ירו' •

ואדרבה למסקנת הירוש' תוס' הם י"ס להביא ראייה דל"פ ר"ג והכמים אלא בלכתחילה למוד דההיא קושא דר"ג עבד עובדא כותיה • משני שייחא הכא שהיא לשינוי משהתא ק"ש משעלה ע"ה ואיך דבעי מימר תמן הוי יטולין לקיים דברי חכמים ברם הכא כבר עבר תנות ולא הוי יטולין לקיים ד"ה אם לא עבדו עובדא כותיה • ומשמע דה"פ שייחא הכא שהיא לשינוי כולומר הא דא"ל לקרות אם לא עלה ע"ה לשינוי בעלמא כקודא בתורה ולאו משום חובת ק"ש וכדכתיב גבי ק"ש של שחרית צ"ק דברכות הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כלום הקורא בתורה וסריך משהתא א"פ משעלה ע"ה נמי יקרא ואמאי אמר להם אם לא עלה ע"ה כו' • והדר משני תמן הוי יטולין לקיים דברי חכמים כולומר אפי' בדר"ג המחמיר ורבנן מקילי' לא עבד עובדא כותיה • לממהלא דל"פ מבעל דברי חכמים החולקין עליו ומקילין לפיכך ביטל דעתו מפני דעתא כיון דיכול לקיים דברי חכמים ברם הכא כבר עבר תנות כו' כולומר הוואי הם היה אדם בא קודם תנות ושואל את ר"ג אם יקרא ק"ש קודם תנות לכתחילה כרבנן או הרשות בידו להמתין לתנות עד קודם שעלה ע"ה כמו דס"ל לר"ג ורז"י א"ע עבד עובדא כותיה • והיא מורה דכדברי חכמי לקרות לכתחילה קודם תנות א"ל לפי שכן עבד תנות כששאלו אותו בניו ולא היה יכול לקיים דברי חכמים • וס"מ • דאפילו לרבנן רשאיין ומייבין לקרות אחר תנות • דח"כ אמאי א"ל אם לא עלה ע"ה חייבין אחס לקרות כיון דלרבנן אין רשאי לקרות אחר תנות לא ה"ל למעבד עובדא כותיה • כיון דה"י יכול לקיים דברי חכמים • וע"כ הא דאמרי רבנן ע"ה תנות אינו אלא לכתחילה מכלל דר"ג ל"ל ההוא סייג ואפי' לכתחילה א"ל פתח קודם תנות והלכה כרבנן ודלא כהרמב"ם ז"ל • אבל אכתי איכא למידק דהא תנן בסופא דמילתא דר"ג ולא זו בלבד אלא מה שאמרו חכמינו ע"ה ה"ה קה"ר וז"ל ע"ה הקטר חלבי ואברין ומאונתו שיעה וכל האכלים ליום א' מוצתן שע"ה אי"כ למה אמרו חכמים עד תנות כדי להרחיק את האדם מן העבירה ופריך בגמ' (ר"ב) ור"ג מי קאמר עד תנות דקתי ולא זו בלבד ומשני ה"ה ר"ג לבריה ואפי' לרבנן קאמרי עד תנות מוצתן ע"ה שיעה ע"ה והאי דקאמרי עד תנות כדי להרחיק אדם מ"ה • ומשמע דמודה ר"ג בשאר דברים שאמרו חכמים עד תנות ול"פ אלא בק"ש • והשתא לפי' תרי' הרמב"ם דקאי בשיטתיהו דלרבנן סייג אינו קורא אחר תנות ולר"ג קורא ומ"מ מודה (ד') ה"ג בהא סייג גבי קריאת שמע גבי קריאת שמע נמי כמו בשאר דברים שאמרו חכמים עד תנות משום סייג שהרי זמן ק"ש לכתחילה אינו אלא עד תנות אפילו לר"ג • אבל למאי דפי' דלר"ג ל"ל ההוא סייג כלל גבי ק"ש אפילו לכתחילה תקשה לך מ"ס ק"ש פתח דברים שאמרו חכמים עד תנות דמודה בהו ר"ג •

תשובה לדבר זה אצחיק מ"ס' בחימותי על משהו וזהו לשוני שם א"כ למה אמרו חכמים עד תנות כו' פירש"י ואחרם באכילה קודם ומנס כדי שלא יבא לאכלס לאחר שעלה ע"ה ויתחייב כרת וכן בק"ש לזורח א"ל האדם שמא יאמר יש לי עוד שהות ובתוך כך יעלה ע"ה ועבר לו הזמן • וכן גרר'ה מפי' הרמב"ם על משהו • ולכאורה ה"י ל"ל לפרש דכדי להרחיק מן העבירה שאמרו גבי אכילת קדשים לאו למימרא שחבו כתי' שלא יבא לאכלס בעבירה לאחר שעלה ע"ה דוואי • בין ימנא ללילה לא יענו אינטי כדאמרי צ"ק דפסחים (דף י"ב) גבי עדות • אלא ה"י להרחיק מן העבירה שאמרו גבי אכילת קדשים כו' כמו גבי ק"ש לזורח א"ל האדם שלא יאמר יש לי עוד שהות ובתוך כך יעלה ע"ה ובעל עשה דאכילת קדשים וגובר בלאו דלא תותירו ממנו עד בוקר • אלא דבירו' מוכח בהדיא דכריהי' ז"ל דאמר תוס' כדי להרחיק את תותא אומר עד שיעלה ע"ה הוא סובר שלא עלה עמוד השחר והוא אוכל ומתחייב מתוך שאת אומר לו עד תנות אפי' הוא אוכל אחר תנות אינו מתחייב • והאי"פ שאמרו בין ימנא ללילה לא יענו אינטי היינו גבי עדות דווקא דליהא אלא בזריון כדאמרי' בראונו סוגי' לענין עשות שעות של חוץ אבל תוס' אינטי ענו • ותדע כפי' ז"ל דא"כ מ"ט לא גורו בנאכלס לבי ימים וליהא ח' שלא לאכול אחר תנות של יום השני כדי לזורח • א"ע ז"ל דאמרו חכמים עד תנות בנאכלס ליום (י"ה) ה"ה שלא יבא לאכלס באיסור לאחר שעלה ע"ה ולא משום זרות הילכך לא גורו בנאכלס לבי ימים וליהא ח' מיהו יבתי' שיעה תוס' גבי איסורו מקומן (ד"ט) דזכר הוא מתי יהיה שקיעת החמה אבל בליה אינו ניכר ע"כ • אבל אי עשאת הוא משום ויזון אין לתקן בין יום ללילה וה"ל לגזור בנאכלס לבי ימים וליהא נמי • ובהכי נמי יתחא לי מ"ס לר"ג דגור בנאכלס ליום א' ש"ן בנאכלס אלא עד תנות וגבי ק"ש דקתי' דהוי נמי דאורייתא לא גורו • והשתא ח"ש

דבנאכלס

וק"ל ק"ש דאורייתא הוא וה"ל שיקרא דאורייתא וסריך לקרות מ"ה ולמעלה פ"ה שמע ע"כ מפני שהוא של תורה • וא"כ ספק זה גורם שתחייב לקרות כל ג"פ אף על פי שאינו אלא מדרבנן כדמוכח בהיא דקרא ונע"ה וא"י להיכן עשה ובמ"ס הילכך ראוי לומר לכל ירא שמים לקרות אחר זאת הבוכבים כל ג"פ של קרית שמע וק"ש על פי שקרא כבר בזה"כ מפני המנהג ולמעלה כן כ"ל •

סימן ד

שאלה • הא דק"ל זמן ק"ש של ערבית עד שיעלה עמוד השחר אי רשאי לכתחילה להמתין לתקרות עד שיעלה ע"ה אולם :

תשובה • הרמב"ם כתב בפ"ה מהל' ק"ש אלוהו זמן ק"ש בליל' משהתא משעת יציאת הבוכבים עד תני הלילה ואם עבר ואחר וקרא עד שלא עלה ע"ה יצא ידי חובתו שלא אמרו עד תנות אלא כדי להרחיק אדם מן הפשע ע"כ • ולכאורה יש לתמוה ע"ז והא תנן ברפ"ק דברכות מאימתי קורין את שמע ערבית כו' עד אשמורה הראשונה וז"ל והתמים אומרם עד תנות רבן גמליאל אומר עד שיעלה ע"ה • ואמרי' בגמ' (ד' ד) חכמים כמאן ס"ל כולומר בפ"י דקרא דבשכב שגא' בק"ש של ערבית • אי כר"א ס"ל לימרו כר"א • כולומר דררי' לבשכב דקרא כל זמן שב"א עסקין לילך ולשכבוה אינו אלא עד אשמורה הראשונה וז"ל כר"א ס"ל לימרו כר"א דררי' בשכבך כל זמן שכביה והיינו כל הלילה ומשני לעולם כר"א ס"ל והאי דאמרי' עד תנות כדי להרחיק את האדם מן העבירה כדחתיה חכמים ע"ה סייג לבריה' כדי שלא יבא להם ביא מן הגדה בערב ואומר ח"ך לביתו ואוכל קימנא והשתא קימנא וישן קימנא ואחר כך אקרא ק"ש והתפלל והוטעפו שנים ומנא ינו כל הלילה אלא אדם בא מן הגדה בערב כנס לב"ה א"ל רביל לקרות קורא א"ל רביל לשנות שניה וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומברך • הרי לכתחילה הא דאמרו ע"ה אינו אלא משום סייג בלוד מכלל דר"ג ל"ל ההוא סייג ואפי' לכתחילה רשאי להמתין לתקרות עד קודם שיעלה ע"ה והרי בגמ' (ד"ל) פסק שמוא הילכתא כר"ג • ואמאי פסק הרמב"ם דמזוהתא לכתחילה עד תנות והיינו חכמים ודלא כר"א דהילכתא כותיה • וכ"כ הרא"ש ס"ס בהדיא הלכה כר"ג וא"ל להמתין להרחיק עד תנות לגבי ק"ש כמו לשאר דברים שם חכמים כר"ג (ב) לר"ג אלא בסייג כו' ור"ב לא מנריך להרחיק ע"כ • וז"ל הרמב"ם מפרש במ"ס תרי' ברוט דהא דאמרי חכמים עד תנות משום סייג דכל היכא דעבר ולא קרא קודם תנות שוב אינו רשאי לקרות אחר תנות וא"ע דלכתיו זמן שכביה י"ס כח ביד חכמים לעיקר דבר מן התורה שבז ואל תעשה משום סייג כמו סדון שחייב בלוי' מה"ת וחכמים פטרו מן הציוות גזר' משום סייג כותיה לילה ע"כ • וז"ל י"ל דל"ל לא פליג אצחיקים אלא בדעבד היכא דעבר ולא קרא קודם תנות ולרבנן שוב אינו קורא ולר"ג קורא עד שיעלה ע"ה אבל לכתחילה אפי' ר"ג מודה דקורא קודם תנות משום סייג ולפי' פסק הרמב"ם כר"ג • ולכאורה יש להביא ראייה לפרושו וזו מהא דאמר בירו' האה דתנן משעה שבאו בניו מבית המשת' וא"ל לא קרינו את שמע א"ל אם לא עלה ע"ה חייבין אחס לקר' ומקשה בירו' ור"ג פליג על רבנן עבד עובד כותיה • כלומר בכוונה וזה ר"ג פליג על רבנן ולא ע"ה כותיה • והא דר"מ גבי אין טורפין יין ושמן לחול' בשבת ור"מ מתיר ומייתי לה בגמ' דיון פיר' תמיל' (דף קלד') והא דר"ע גבי שדרה וגבלוג' הבאה מב' מיתד דר"ג מתעמ' ומחכמים מעהרין ומייתי לה בגמ' דיון במ"ס מור ט' (דף נב) • והא דרשב"ג גבי ספחיו שבעות דתתן כל הפסחים • א"כ אורסין ר"מ מתיר ומייתי לה בגמ' דיון פ' מקום שנהנו (ד"ל אה"ש) א"כ הא דאמרו רבנן עד תנות היינו דאינו רשאי לקרות מדרבנן לאחר תנות היינו דק"ל מדר"ג ור"ש דפליגי על רבנן לקולא דלוינה מתירין וחכמי' אוסרין ולא עבד עובדא כותייהו לקולא וה"י כיון דלרבנן איכ' אוסרין לקרות אחר תנות אמאי עבד עובדא כותיה' לקולא (ג) ומדר"מ פריך א"כ • א"כ דהשתא אפילו לקולא עבד עובדא כרבנן דפליגי עליה ומעטרי • כ"ס דה"ל לר"ג להחמיר כרבנן דס"ל דאין רשאי לקרות אחר תנות א"ל א"ל דלרבנן נמי אם לא קרא קודם תנות מותר ומייב לקרות לאחר תנות והא דאמרי' עד תנות אינו אלא לכתחילה משום סייג • אי"כ ר"ג דאורי' לבניו לקרות אחר תנות כ"ע אורי' דהא אפילו רבנן מודה דבדעבד דרבנן לאחר תנות ומאי קשיא לו בעובדא דהני תנאי' דלא ע"ה כותיה שאני תוס' דאמר דרבנן פליגי עליה • (ג) אומר אינו רשאי • והי"ה א"ע מפרש טעמ' דהתמים משום סייג כדמפרש הש"ס שלנו א"ל ס"ל דחכמים נתי מפרשי' לבשכבך דקרא כר"א דהיינו כל זמן שבני אדם עוסקים לילך ולשכב א"ל אין עסק זה נמשך אלא עד אשמורה הראשונה ולחכמים עד תנות ועד אותו עשה קרין ביה ובשכבך ומכאן ואילך עבר זמן ק"ש מן התורה ועיקר קשיות הירו' אינו אלא מדר"ג דעבד עובדא אפילו להקל כרבנן דפליגי עליה • וה"ה א"ע ז"ל דלר"ג אחר תנות עדין זמן ק"ש הוא כיון דרבנן פליגי עליה וס"ל דאחר תנות אינו זמן ק"ש וא"י לקרות ה"ל למעבד עובדא כותייהו לקולא דר"ג לקרות אחר תנות ואמאי אמר לבניו אם לא עלה עמוד השחר חייבין אחס לקרות • ותדע לך דבלא"ה ע"כ עיקר קשיות הירו' אינו אלא מדר"ג לחוד • דהא מדר"מ ור"ש לק"מ הא דהתמירו רבנן דפליגי עליהו משום דאין ש"ך גבי פלוגתיהו חמורה דלתי לדי קולא הילכך

(א) ב"ר ד' ט"ז • (ב) ב"ר א"ר • (ג) ב"ר ו' ודר"ש • (ד) ב"ר ז' • (ה) ב"ר ל' ליום א' •

דבנבלגור שלא יבא ליד איסור בקושי ושה שיבא לנאכל אחר ומנסה ויבא לקנות
 חבנים ואחרים למאי דפי' שאמרו חכמים בהן עד תחת נמי גזירה שמה יקעו
 לאחר ע"ה יעשה איסור בידים שאסור להקטר קדשים פאולים ע"ה המוצא: אבל
 גבי ק"ש אם יקרא לאחר ע"ה ליכא איסור אפי' דבר עבר ומת כדתנן הקורא
 מכאן ואילך לא הפסיד כלום הקורא בתורה: משום לוח לא גזרו אבל ק"ש לרבנן
 דס"ל דומן ק"ש אינו אלא עד תחת ומשם ירוח מ"ג נמי בנאכלין לשני ימים
 ואולי י"ל לרבנן אפי' דבנאכלים לב' ימים נמי גזרו והא דרביה תנא חגי כבולי
 פרקן דלויח מקומן גבי נאכלים ליום א' עד תחת ונבי נאכלי' לב' ימים וליה א'
 תי ונאכלין לב' אלמא נאכלין עד הלילה: היינו כר"ג דהכתב כותי' דגבי ק"ש
 נמי לא גזר: ומלשון רש"י שאמרו בנאכליה קודם ומס' כ' משמע שאם לא
 אכל קודם תחת שוב אינו אוכל אבל התו' כתבו בנאכלין קודם פסחים (דף ק"ב) גבי
 הא דר"ד אכל מנה בזה"ל לאחר תחת כו' דהנאכלים ליום א' והקטר חבנים
 ואיברים שאמרו חכמים עד תחת דלם עיכב מהלקטור ולאכול קודם תחת מקטיר
 ולאכול והולך עד ע"ה דחכמים לא עשו סייג לדבר להביא קדשים לבית הפסול קודם
 גמס כדמשמע גבי ק"ש בזה"ל ומשם ובאנו בנינו מ"ג ע"ה: וכבר נקטר ללא
 רהיב הוא שפני גבי ק"ש דלא שייך למונו גמס בנינו מ"ג ע"ה דלויח ק"ש כן לתא
 דאיסורא משא"כ בלקטור ולאכול דאיכא למגור משום לתא דאיסורא וכדפי' עוד
 הביורא ראי' מפ"מ (דף י"ג) דקאמר רבנן דמתאי דתנן הפסח אינו נאכל אלא
 עד תחת ראב"ע ה"ל כדומר דר"ד דמן האורה אינו נאכל אלא עד תחת ופרק
 ומתאי דלריותא דילמא דרבנן ור"ל הוא ומשני ה"ל מאי אלא פי' אי הו' מדרבנן
 לא ה"ל למתני אלא דהא לעיל גבי קורה ומתאי חגי עד תחת ולא תני אלא דלשני
 אירע דעבר על דברי חכמים ולא אכל קודם תחת לא נפסל ואוכלו אחר תחת
 ע"כ: ג"ל דגם זה אינו ראי' רבנן דמייק שם מדשני תנא בלישא דגבי
 קורה ומתאי תני ונאכל ליום וליה עד תחת וגבי פסח תני ואינו נאכל אלא בילה
 ואינו נאכל אלא עד תחת ש"מ ה"ל דלריותא דרבנן: ומלשון הרמב"ם ב"ה
 דבין הקטר חבנים ואיברים בין בנאכלין ליום א' אפילו בדעבר אינו אלא עד תחת
 שארי כתב בפ"ד מהלכות מעשה הקרבנות וכדי להרחיק מן הפשיעה אמרו חכמים
 שאין מקטירים האימורי' ואברי הגולה אלא עד תחת לילה ע"כ: ומלל כתב
 שמקטירי' אותן קודם תחת לילה וכתב שאין מקטירין אלא עד תחת ש"מ דס"ל לוח
 הקטר אותן קודם תחת שוב אינו מקטיר: ושם בפ"ג כתב כל אלו הנאכלים ליום
 וליה שאן נאכלין עד שיעלה עמוד השחר וכדי להרחיק מן הפשיעה אמרו חכמים
 שאין נאכלין אלא עד תחת איכא נמי לדיוקא הכי ולישא דר"ד שכתבתי הכי משמע:
 וא"ת אמאי חתן בספ"ב דמנילה כל הלילה כשר לקרית העומר והקטר חבנים
 ואיברים ובגמ' תני לאכילת פסחים כשאיכא כל הלילה כיון מדרבנן אסור להקטר
 ולאכול אחר תחת: וי"ל דמדריותא קאמר התם כשר כל הלילה: שוב כ"ה ב"ה
 דוודאי בין ימתא ללילה לא עשו אינשי והא דאמרו חכמים עד תחת ברגי שלשה
 דקחשיב בתמיתין אינו אלא לרובי ובהא פליגי ר"ב וחכמים ר"ג ס"ל כרשב"ם משום
 דלא דלמך לקמן בגמ' (דף ח) דומן ק"ש על עירובי נמשך אחר עמוד השחר עד
 הג' החמה משום דאיכא אינשי דגמי בזה"ל שעתא והא דקאמר עד שיעלה עמוד
 השחר היינו משום סייג כמו עד תחת דרבנן דרבי משום סייג: אלא דלר"ג א"ע
 לוח יותר רק מעמוד השחר ואילך וכל הלילה אם יאמר בלבו עדיין יש לי שהת
 ובתוך כך יעלה ע"ה ל"ל בה' דהא עדיין לא עבר דומן ק"ש עד הג' החמה ואכל
 לא ימתין לכתחילה עד הג' שמה יגיע הג' עדיין לא קרא ועבר דומן ק"ש: ובהני
 פ"ל דומן ק"ש אינו אלא עד שיעלה ע"ה לפיכך ר"ך לוח מקודם תחת: ובהני
 נוחא ששאל פסח חמון ר"ג ור"ב פ"ק הלכה כר"ג: ור"ב פ"ק ר"ע אלא
 דאי ר"ג איירי בלכתחלה ור"ע איירי בדעבר וא"כ א"ש הא דק"ש לר"ג עד
 שיעלה ע"ה ובהקטר חבנים ואיברים ונאכלין ליום א' מורה דלויח אלא עד תחת:
 אבל א"א לומר כן דא"כ אמאי לא גזרו בנאכלין לב' ימים וליה א' נמי לוח וגם
 מן הירוש' שכתבתי אין נראה כן: עוד כתבתי שם בחידושי משמע מיה א"כ
 למה אמרו חכמים עד תחת פירש"ם בן"ב ונאכליה קדשים והקטר חבנים ואימורי'
 דקתייבא לא אמרו כו חכמים עד תחת ולא נקט להו הכא אלא להודיע שכל
 דבר הנוגע בלילה כשר כל הלילה: וה"ת בגמ' בספ"ב דמנילה כל הלילה כשר לקרית
 העומר והקטר חבנים ואיברים ע"כ: ואינו יודע מאי דהק' לרש"י לפרש כן דפשטא
 דמתניתין משמע דהא דקאמר ר"ב למה אמרו חכמים עד תחת אהקטר חבנים
 ואיברים נמי קאי: ועוד אי עממא דקטב דמנילה קאמר חבנים ואיברים אינו אלא להודיע
 דשבר הנוגע בלילה כשר כל הלילה ה"ל למיתני מני קרית העומר דהוא כל הלילה
 כדתנן התם במסכת מנילה דהא ליכא למימר דס"ל לר"ב כמ"ד במסכת מנחות
 ס"פ ר"י (דף ע"ב) דנקטר שלא כמנחות כשר ואם נקטר ביום הבאת העומר נמי
 כשר דקאמר התם ולפי אין קרית העומר מדבר הנוגע בלילה לא תי' להא דהק' אלא
 שוין הן לקריתו: הא ליכא שרי מ"ד נקטר ביום כשר ל"ל הא דר' ישמעאל דרדייש
 לקרא דבריהם וקטר תשבת למה חרים רשות אף קטר רשות יא קטר העומר שהיא
 משה ודומה א"ת השבת כדאמר' התם אס' א"כ קטר שלא כמנחות כשר אמאי דמי
 משה נקטר מ"ת אלא מדרתי' שבת ש"מ נקטר שלא כמנחות פסול וע"כ דרש לקרא
 כר עקובא לענן חרים של ערב שביעית שנגמס בשביעית וקטר של שביעית שאל
 למנאי שביעית וליף מניה לת' שביעית מן התורה כדאמר' חרים ש"מ דמ"ק
 (דף ד): ורבי מסיק ר"א שם בפ"ק דמ"ק דר"ג ובית דינו שגמנו על כ' פרקים

של חס' שביעית וביטולם לוח לת דר"ג לא דרש לקרא דבחרים וקטר כר' ישמעאל
 ומדרתי' קרית העומר לר"ג את השבת ש"מ דס"ל נקטר שלא כמנחות פסול ואין
 זמן קריתו אלא בלילה: וא"כ אמאי לא קא חשיב ר"ג במתני' לקרית העומר נמי
 דמנחות עד שיעלה עמוד השחר: והא דרש"י לא מסתבר דס"ל לר"ב כר"א דרש"י
 מלמכה שאפשר לעשותו מע"ה דומה את השבת ואליבא דר"א אפשר לומר דרש"י
 תימא נקטר שלא כמנ' לוח מכל מקום דומה את השבת כדמנחה בספ"ב ר"י
 דהא לא אשכחן שום תנא דס"ל כר"א בזה ויחידאי הוא: אלא ע"כ עד תחת
 אהקטר חבנים ואיברים נמי קאי ומתאי עממא לא נקט לקרית העומר משום לוח
 אמרו חכמים בדדי' עד תחת: וא"ת א"כ היכא תנן התם בספ"ב דמנילה כל
 הלילה כשר להקטר חבנים ואיברים כיון דלמחר חכמים ברו עד תחת ונראה דזה
 כיון שר"מ מה שביח' ממני' דמנילה: ויראי' דלמך שרי' שם בספ"ב דמנילה וכלל
 כו' דבר שנוגע בלילה כשר כל הלילה ואמר בגמ' דזה הכלל לאתוי' אכילת פסחים
 ודלא כרשב"ע דס"ל לכילת פסחים דמדריותא עד תחת ותו לא הרי אפי' לר"ג
 דפליג עליה וס"ל דלכילת פסחים מן התורה זמנו כל הלילה מכל מקום מדרבנן
 כיון שר"מ דרובו כנאכלי' ליום א' שפארו חכמים ברא עד תחת כדמנחה דהיה בס"פ
 איזוהו מקומן גבי הא דתנן הפסח אינו נאכל אלא עד תחת ואפי' תנן זה הכלל
 לאתוי' אכילת פסחים כשכר כל הלילה ע"כ בחידושי:

ונחזור

לענינו דבר תפאיר לליתא לפי' תר"ג שפי' דלחכמים משום סייג אם
 לא קרא קודם תחת שוב אינו ראוי לקרות העומר דיר' ועוד
 מזה הסברה א"כ אפשר לומר כודמתי שאם יאמר חכם יהיה לו י' שהת מדבוק
 שן יעלה עמוד השחר ויעבור זמן ק"ש מהאי עממא בעלו חכמים את זה שלא קרא
 קודם תחת ממתן ק"ש ואינו ראוי לקרות עוד ולא מנינו סייג בכי"מ אלא שלא
 יבא ליד איסור מזל אחר כגון סדון שבעלו מן הצינור גזירה משום סכות לילה
 דה"ל כלאים שלא בתקום מצוה: וכן כל מה דמיתני בפי' האשך כר"ב (דף ז) גרל
 הואה איימול כו' דכלל הני י' לתם שאי יבא ליד איסור של תורה (דף ט) ועשה
 מזל אחר הילכך ביצעו מ"ע של תורה בשב' ואל תעשה שלא יבא ליד איסור
 דלריותא בקום ועשה: אבל הכא אין סברא לגזור ולבטל מצות ק"ש בודאי מתאן
 דלא קרא קודם תחת מפני סייג: הודא דלויח חשש שלא יבא ליד איסור בקום
 ועשה דימא מוטב לדחות מ"ע של תורה בשב' ואל תעשה מפני חשש איסור של
 תורה דקום ועשה אלא סייג הוא נמי מפני חשש ביצוע מ"ע בשב' ואל תעשה
 וא"כ מאי אולמא דהאי מהאי לדחות זה בפני זה: ועוד האיך אפשר לבטל עכשו
 מצות ק"ש בודאי' מתאן דלא קרא קודם תחת מפני סייג של ספק ק"ש אחרת שלא
 יבא למתוך על שהת שיש לו ובתוך כך יעבור הזמן והאיך נתיח את הודאי דק"ש
 וזמני חשש הספק ק"ש אחרת והאי דבר זה ודאי חשש סכונה: והאי תהקלה
 עוליה מהא דרפ"ע דמס' ברכות (דף נ) דתנן אין חשש מעשר בביטול ונראה שכן
 ובח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית ובגמ' אי הכי אפילו האידנא נמי כדבר הנוג
 דא"ר הנוג גזירה משום יתום כלומר מה"ש ביטול רבן למ"ג דמשער בתמא
 האידנא לגמרי גזירה משום יתום שלא יכניסו לידר להגזיר יתום פעור ממעשר
 אלמא ביטול רבן למ"ג ד מעשר בתמא בודאי' מוס יתום ספק שלא יכניס
 יתום לידר להגזיר: ועוד שאין כאן עשה שלא יבא ליד איסור בקום ועשה ח"ו
 אחר אלא מנייה ובי' ואפי' להאי שייח' מפני חשש זה בעלו חכמים למעשר בתמא:
 בודאי' לגמרי והיינו מתם כפי' תר"ל להאי סייג דק"ש א"כ תתקיים דלמרי' עד
 תחת: התם נמי א"א לפרש כן מעמא דפי': אבל כבר עמדתי על סוגיא זו וכי'
 בחידושי שם גזירה משום יתום פי' דמנייה יהיה לו אחר עשר תעלים ואחר מאן
 יתום גזירה דילמא יא יתום בדרך עממא ח"ו כבשערי ואחי למעטי שבעתיה היא
 מעשר והי"א חולין ובחמ' העשירי הוא תשיעי והי"א הוי מעשר דלמך לקמן (דף
 י"ג) העשירי מתאילוי הוא קדוש כלומר אפי' דלא קרא לו שם העשירי והוא ינבא
 ב"א מנהג חולין לנו לעבודו בו ועובר על לאו דגמון ועובר בקדשים דה"ל איסורא
 דלריותא כ"ל לפרש: אבל אין לפ' כפשוטו גזירה משום יתום דילמא יכניס
 יתום לידר ויתום לאו בר עשה הוא וגמלא שלא עבר כמנחות: דא"ל לומר כן
 דמשום גזירה דילמא יבא פסח א' לידר תהלה לבטל מצות מעשר ע"כ שיכניס יתום
 לידר מפני זה ביטול מצות מעשר לגמרי הוא כ"ש דגרע עפי' ועוד אין ספק
 תהלה דיתום מוציא מידי ודאי דביטול מצות מעשר: וה"ל ככתבתי בדברות בריש
 פ"ק במעשה ראשונה: הרי שנס על לא ביטול מצות מעשר
 להאי שייח' אלא משום חשש תהלה של קום ועשה מזל אחר ומתום תקלת גזירה
 ועבודה נעוזה בה אבל לבטל מצות ק"ש למאן דלא קרא קודם תחת משום סייג
 דמנחות ק"ש גופי' אין נראה: וא"ת בספ"ב דמנחות' בתם בריש' (דף ט) גבי ק"ש
 של שחרית תנן וגומר עד הג' החמה ר' ישאע אומר עד ג' שעות הקורא מכאן
 ואילך לא הפסיד כלום הקורא בתורה ונאכלת אמאי תני לה בספ"ב להא דהק' אלא
 מכאן ואילך לא הפסיד ולא תני להו בריש' ע"ה ק"ש על ערבות: הנהא להאי
 ליש' דא"ר אמאי' עובד בגמ' מוא' לא הפסיד שלא הפסיד ברכו' ומ"ל דלפי' יוצר
 אור נמי יאמר אלא לויכ' ליש' דקאמר וכלבד שלא יאמר יוצר אור והאי לא הפסיד
 א"ש' לחודה קאי ולא אברכותיה אמאי' נטר לה עד סיפא גבי ק"ש של שחרית ולא
 תני לה בריש' גבי ק"ש של ערב שביעית שנגמס בשביעית וקטר של שביעית שאל
 לה בספ"ב דלכ"ב בין חמר חל החמה דפי' בין בחר ג' שעות דר' הקורא מכאן
 ואילך לא הפסיד וברשות ביה' אבל בריש' גבי ק"ש של ערב' ינהי דברא אשמורה

שאנת אריה דיני קיש סימן ה

וורח שמלבי מורה ומערב מניח את כתריו והר וריח החמה הוא בשעה
 שי' דוולוי משמע שלא תסתי' מורחת החמה עד שעה שמשחתו' כ"כ שיהא
 נמשך השחתו' שלהם עד שעה שלישית * ואצ"ג דומן ק"ש לר"י עד ג' שעות משום
 שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות על היום וזה שאר כל מלכים שאין משחתין
 לחמה אבל המלכים המשחתים לחמה מקדימין לעמוד עם וריחת החמה כדי
 להשתחו' לה בנחת השמש על הארץ * וראו' הגורס' הטובה בשעה שהחמה
 וורחת ומלכים מניחין כתריו בראשיהם ולא גרסי' כל מלבי מורה ומערב
 שהם כל מלבי האדמה וברפ"ק דברכות (ד"ד) אמרין אמר דוד לפני הקב"ה
 רבש"ע לא תסוד אני שכל מלבי מורה ומערב ישינים עד ג' שעות ואני חזות לילה
 אקום להודות לך אלמלא מלבי מורה ומערב ישינים עד ג' שעות ואין עומדין בשעת
 אריחת החמה אלא הששתחו' לחמה בכלל * אבל אני יודע מפני מה חזקתי
 הו' לפרש הא דר' יוסף דיוקא בשעה שלישית ומתעמא שפיר' הרי יש לפרש דר'
 יוסף בכל תלת שני קמייחא דיומא קאמר ללא לילי' משום דהקב"ה דן את העולם
 בשלש שעות ראשונ' ביום כדאמרין החם היינו דקא פריך דהו' והא אמרת שלש
 ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה ומשי' ארץ * ואי בעית אמר' לעולם לא
 חסורך מורה דכתיב בה אחת דתי' אחת קנה ולא חסרת אין הקב"ה עושה לפני
 משורר הדיו' דין ללא כתיב ב' אחת הקב"ה עושה לפני משורר הדיו' אלמלא
 כל ג' שעות ראשונות של היום קאמר ללא לילי' וע"כ היינו מתעמא דאמרין ולא
 כמו שפירשו הח' * גם דברי רש"י יש ליישב הכי שפירש' שם בש"ס בתלת שני
 קמייחא בשעת חרון היינו חרון מתחת הדיו' קאמר כדאמר' החם שני' יושב וזכ
 את כל העולם כולו כיון שראה שמתחייב' השלום כלמה עומד מנכסא הדיו' וכן
 על כסא רחמי' * ואמר' החם ברה"פ ובפ"ק דר"ה מלך ויצבור מלך נכנס תחלה
 לדיון ומפרש טעמא מקמי' ליעוש חרון אלא דשעת דיון הו' שעת חרון *
 ויפה כיון שזין שכתב בש"ע בח"א סי' (תקצ"א) לא יתפלל בידו מוסף ברה"ה
 עד אחר ג' שעות היום אלמלא כל ג' שעות ראשונ' אין להתפלל בידו * ועד
 שבס' ית' רכז סג הע"ט שם שכתב' שעות האלו קב"ה עולמו כו' והווקא
 מוסף כיון שאין מחויב להתפלל אותה בזמן האו' משא"כ תפלת יוצר שומנה או
 אין לתות ע"כ * ולא עיין בגמ' דאמרין כהניא אי הכי דיויד לפרח מני לא
 ומשי' משום כיון דאיכא יצורא דקא מללו לא קא מידחי ואין להאריך בזה יותר *
אבר י (ד' להבוי רחי' בבור' דזמן ק"ש הו' מני לא שעה שלישית מהא דתנושב"ק
 דברמי' דר"י ש"א בערב כל אדם ע"ה וקראו ובבוקר עומד שנאל' בשכנך
 ובקומך וכו' או כל אדם קורא כדכתיב שנאל' ובכתיב בדרך א"כ לתה נאמר
 בשכנך ובקומך בשעה שבני אדם שוכנין ובשני' שבני אדם עומדין * ואמר' בגמ'
 בשלמי' ב"ה קא מפרשי טעמייהו וטעמא דר"ש אלא ב"ש מ"ט לא אמר' כ"ה
 אמר' ר"ה ב"ש א"כ יומא קראו בערב ובבוקר בשכנך ובקומך בשעת שכיבה
 שכיבה ממש ובשעת קומה קומה ממש * ויש לי להקשות מאי קאמר ב"ש א"כ יומא
 קראו בערב ובבוקר הא דקאמר יומא קראו בערב דהוי בכלל זה כל הלילה
 אש"ד ס"ל דזמן ק"ש של לילה הו' עד ג' שעות דר"ג דמתחייבין ברפ"ק ולא ס"ל כרשב"י
 משני' דר"ע דאמר בדרייתא וזמן ק"ש של ערבי' אי עד הבן החמה משו'
 דאיכא אינשי דגני עד האי שעתא * וגם לא ס"ל בשעת דר"ש שפירש' דמקמי' לזמן
 ק"ש של לילה ל"ה דלכתי' הו' יומא משום דס"ל דזמן שכיבה הו' מאי' שעתא
 אלא ס"ל כסאס' מתני' וכו' יושב בדרייתא דכדרי' דזמן ק"ש של לילה הו' מל"ה
 דהי לילה וא"כ מתחלת זמן ק"ש ועד סופה הו' כולה לילה ואי יומא קראו בערב הו'
 בכלל זה כל זמן ק"ש מתחלה עד סוף * אבל שעתא קאמר דיומא קראו בערב ולא
 יומא ובקומך * הא דזמן ק"ש נקט' א"כ איש אלה עד ג' שעות הו' החמה ולר"י עד ג'
 שעות ולא יותר * א"כ א"כ לכתוב קראו בערב דבוקר מיקרי אפילו אחר ג' שעות *
 שהרי ברפ"ד דברכות תנן תפלת השחר עד תתי' ר"י אמר עד ארבע שעות ומשמע
 שם בגמ' ובהא פליגי' משום דתפלה כנגד תמידין תקנו תפלת השחר כנגד תמיד
 של שחר ובתמיד של שחר כתיב את הכבש אחד תעשה בבקר ולת"כ בוקר מיקרי
 עד תלות ולר"י לא מיקרי בוקר אלא עד ג' שעות ושעה רביעי' בכלל בוקר ואכתי'
 הו' זמן תמיד ותפלה לר"י כדאמר' החם בגמ' * וא"כ אי כתב רחמנא גבי ק"ש
 של שחרית בבוקר ה"א דבשעה רביעי' הו' אכתי' זמן ק"ש לר"י דעדיין קרוי בוקר
 וכ"ש לת"כ דמיקרי בוקר עד תלות אי כתב רחמנא בוקר גבי ק"ש ה"א דומנה עד
 תלות לבתי כתב רחמנא בבוקר ללמד דזמן ק"ש של שחרית אלא בזמן קומה
 לר"י כדתי' ל' * וראו' יושב בדרייתא דהו' יושב בדרייתא דהו' דיומא קראו
 בערב ובבוקר בבקר תרי' וימנא דמנינו כמה פעמים בקראו דכתיב בבקר
 בבקר תרי' וימנא בידא אבל האי לישא' דבשכנך ובקומך לא מנינו בקראו בשום
 דוכחא חזן מזה * וכיון דאי כתב רחמנא בבקר בבקר הו' משמע להקדים ומנה של
 בוקר ומיחלה הו' משמע דזמן ק"ש אלא בזמן קומה ולמה שיהי' קראו למיכתב
 ובקומך ללא מנינו לישא' בשום דוכחא * וע"כ י"ל דהכי דיוקן ב"ש דיומא קראו
 קומה קומה ממש והו' הוא דיוקא של ב"ש * וע"כ מדדיוקן ב"ש דיומא קראו בבקר
 בבקר ובי' משמע מני מיני' דזמן ק"ש של שחרית אלא בזמן קומה ש"מ דכר'
 יושב ס"ל דומנה עד ג' שעות וע"כ לר"י הו' עד ועד בכלל * וכל שעה ג' אכתי'
 הו' זמן ק"ש דעיי' * **ועתה** אפרש הדבר ב"ה הייב דאמרין שם בגמ' מאן
 תנא ולא דקאן עיי' * השמש ומכר ב"ה שעות אחת * ואמר' עד ג' שעות או
 איש אלה בשש שעות כשהוא אומר כחם היום הרי שש שעות אמור הא מה אני

מקיים וחס השמש וממס ב' שעות ופריך מני לא ר"י ולא רבנן אי ר"י עד ג' שעות
 מני לפרח הוא אי רבנן עד תלות מני לפרח הוא ומשי' אכ"כ רבנן אמר קראו בבקר
 בבקר חלקיה לשני בקרים ואכ"כ ר"י האי בוקר יתירא להקדים לו שעה אחת וטעמא
 דקא קשי' ל' מני לא ר"י יהיה ולא רבנן * ומשום דזמן לקיטת הו' בבקר דכתיב
 וילקטו אותו בבקר בבקר וחס השמש וחס וע"כ וחס השמש הו' בארבע שעות
 כדאמרין החם מני משמע אר"כ ב' אמר קראו וחס השמש וממס איהו האי שעה
 שהשמש חס וזל טון הו' אומר בארבע שעות * וע"כ ל"ש דקאמרי א"כ יומא קראו
 בבקר והיינו ע"כ דיומא בבקר בבקר תרי' וימנא וכדפירש' כר' יושב ס"ל דאמר
 עד ג' שעות * דאי כר"א ס"ל דעד הבן החמה תמיד הו' זמן קומה בע"כ פריך
 קראו למיכתב ובקומך דלפ"ה אי הו' כתב קראו בבקר בבקר תרי' וימנא אכתי' לא
 הו' שעת מני' דזמן ק"ש אי לא עד הבן החמה דלפ"ה בבקר בבקר שעתה לא
 חלקיה לשני בקרים כדדרשי' חכמים דר' יהודה הו' אכתי' יותר * מהבן החמה דהי'
 בשעה שני' לרבא ועולא הו' שעת הבן החמה בשעה ואני מן היום ומתסקתה הש"ס
 אי הבן החמה בשעה וזומם מן היום ומש"ל * אלא בע"כ כר' יושב ס"ל דאמר
 זמן ק"ש של שחר הו' עד ג' שעות ואכ"כ דעד ג' שעות דקאמר ר"י הו' עד ועד
 בכלל ולו שעה שלישית דה"ל שעת זמן ק"ש א"כ אי אש"ד דיומא קראו בבקר בבקר
 וימנא ולת"כ הו' משמע חלקיה לשני בקרים דה"ל שלש שעות ולר"י בוקר שני
 להקדים לו שעה אחת כדלתי' גבי בבקר בבקר דגבי לקיטת הזמן והו' משמע עד
 זמן ג' שעות * אלא אי אש"ד דעד ג' שעות דקאמר ר"י הו' עד ולא עד בכלל ואין
 סוף ק"ש של שחר הו' אלא עד סוף שעה שני' ולא יותר אי לא מני קראו למיכתב
 בבקר תרי' וימנא דה"ל שעת זמן ק"ש א"כ אי אש"ד דיומא קראו בבקר בבקר שעה
 שלישית ואילו סוף זמן ק"ש כלה ככר קודם הזמלת שעה שלישית * והא ליכא למימר
 דב"ש כר"י ס"ל דבבקר קרוי כל ארבע שעות ראשונות מן היום וכל הכי דכתיב
 בבקר בבקר תרי' וימנא דרשי' כז"ק דתקא' לשני בקרים וכיון דאתה חוקק לבוקר
 דל' שעות לב' בקרים א"כ שעות על היום וכל כר' יושב ועד ג' שעות
 דקאמר ר"י הו' ליה עד ולא עד בכלל * דאי אש"ד לומר כן דל"כ לתה שני הש"ס
 אליבא דר' יהודה לומר דבבקר בבקר דגבי מן האי בוקר יתירא להקדים לו שעה
 א' לימנא מני' כמו אליבא דת"ק דבבקר בבקר חלקיה לשני בקרים ולא היה זמן
 לקיטת הזמן אלא ב' שעות ראשונות של יום ולא יותר * אלא ע"כ א"כ לומר כן
 דבש"כ משמע הש"ס חזון לקיטת הזמן כל ג' שעות על היום דחס השמש וממס
 דהו' שעת רביעי' שהשמש חס והלא זמן האי תקף אחר הלקיטת דבבקר בבקר
 וכדפירש' החם אהא דקאמר מני הא תמנע דארבע לאו בוקר הוא דהא כתיב
 וילקטו אותו בבקר בבקר וחס השמש וממס היתיר ומתווקי' וחס השמש וממס
 בארבע שעות מכלל ללא זמן לקיטת היא ולאו בוקר מיקרי ע"כ * וע"כ אי לקיטת
 הו' כל ג' שעות וגם שעה שלישית הו' בכלל בבקר בבקר * ואש"ד הו' חתוב גבי
 ק"ש תרי' וימנא בבקר ע"כ א"כ לומר * ל' יהודה חלקיה לשני בקרי' אלא
 האי בוקר יתירא להקדים לו שעה אחת הו' דתי' * וע"כ דזמן ק"ש של שחרית
 הו' כל ג' שעות לר"י * וכן פירש הרמב"ם להבוי אש"ד המשנה אהא דר' דאמר
 עד ג' שעות ולדעת ר"י עד ג' שעות הו' שזא סובר שמה שאמר הכתוב ובקומך
 בעת שיהא כל בני אדם עומדין ומתקני' וישמי' שאל יקום ומתקני' עד שגברו
 שלש שעות מן היום והן בני מלכים וע"כ מותר לקרותה עד סוף שעה שלישית
 ע"כ * **ורא** תקשה לך הא דתי' ברפ"ק דברכות (ד"ג) ארבע משחרות הו'
 הלילה דבר רבי נתן אומר שלש ואמר' מ"ע דתי' כתיב אחד אומר תחת
 לילה אקום להודות לך ובתוכו א' אומר קמו עמי אשמרתה היא כילד ארבע משחרות
 הו' הלילה ור' נתן אומר * ר"י דתני' ר' אמר * ר' שמואל אומר דר' דבבוקר
 לעמוד בג' שעות שית דלילה ותרתי' דיומא הו' לכו שתי משחרות ופי' רש"י ור'
 נתן אמר לך האי קמו עמי אשמרתה דקאמר דוד קמו לשאר מלכים קאמר
 שדרק לעמוד בשלש שעות על היום בתחלת שעה שלישית ע"כ * אלמלא זמן קומת
 מלכים הו' בתחלת שעה שלישית * ד"ל דלעולם זמן קומת מלכים שאין משחתים
 לחמה לא הו' אלא עד סוף שעה שלישית ועד היא שעתא הו' זמן ק"ש שבשעתה
 קרינו ביה והא דלא קאמר דוד קמו עמי אשמרתה ושעה אחת לשאר מלכים *
 היינו טעמא שהרי דוד המלך היה משבח את עצמו בתודתו ומסידתו ומכ"ש להגן
 שמרנה נפשי כ' תסיד אני ורשעין החם כן אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע לא תסוד
 אני שכל מלכי מורה ומערב ישינים עד שלש שעות ואני חזות לילה אקום להודות
 לך * ובודאי אף ע"כ שדרק של מלבי ע"כ לישן עד סוף שלש שעות מלכות
 ישראל מחויבין לקום קודם לכן שהרי גם המה מחויבין לקרות ק"ש * ואש"ד יעמדו
 בזמן שמלבי א"ה עומדין יעבור עליהם זמן ק"ש וע"כ מחויבין לעמוד בתחלת
 שעה שלישית כדי שיכינו א"ע ויקרו ק"ש קודם כמות שעה שלישית שאח"כ אין
 זמן ק"ש וזה חובב גמור על מלכי ישראל לעמוד בתחלת שעה שלישית ולאו ממדת
 חסדות הוא אלא חיובא דאורייתא רתי עלייהו כדי לקרות ק"ש שבשעתה ומאן
 דלא עביד הכי רשע מיקרי הלכך מאן דעביד הכי לאו משום מדות חסידות נגב
 בו וכדאמרין ב"ש ד' ד' (דף כ) (*) יכול שאינו מקיים דברי חכמים
 קדוש הוא דלא מיקרי רשע מני לא מיקרי בחמי' * וכה"ג אמר' דל' דמיה
 (דף ק) גבי עד ג' שעות ואינו מקיים דברי חכמים נעוה הוא דלא מיקרי
 הא רשע מני לא מיקרי בחמי' * ר"ש יחיאל למימר כה"ג שאינו מקיים דברי חכמה
 חסיד הוא דלא מיקרי הא רשע לא מיקרי * הלכך שעה שלישית של יום שלא היה

שגנת אריה דיני קיש סימן ה ו

דוד ין אינו נכנס בגדר של חסידות וחיוב דאורייתא הוא על מלכי ישראל שומרי
 תורה ומקיימי מצוותיה ואין שבה וחסידות לרוד אלא בשית דלילה ותרתי דימנח
 שגאר מלכי ישראל רשחין לישן עד אותה שעה והוא היה קם וסופק בחזרה בהן .
 ולשפת דמי דייקא כותיה דקאמר ר"מ ס"ל כר' יאושע : ויש להקשות מאי ס"ל
 כר' דקאמר הדרי ע"כ לא נחלקו ר"א דאמר וזמן ק"ש עד הנך החמה ור"ל דאמר
 זמן ק"ש עד ג' שעות . אלא דר"א ס"ל דלא אולינן אלא בתר קימת כולי עלמא ועד
 הנך החמה מיקרי זמן קימה אבל בתר הכי כיון דכבר כ"ע קמו ממטותיהן אז"ג
 דמלכיס עדיין לא קמו לאו זמן ק"ש מיקרי דאחר קימת כ"ע אולינן ור"י ס"ל דעד
 ג"ש זמן קימה היו שכן דרך מלכיס לעמוד בג' שעות וכיון דהו זמן קימה לדידה
 קרינן ביה ובקומין : אבל בהא לא נחלק ר"א עליה דר"ל דזמן קימת מלכיס היה בג'
 שעות דהא ר"א לחוק בתנאות דנחוי אפי' : וא"כ מאי ס"ל כר' דאמר הא כ"ע
 מודו בזה דזמן קימת מלכיס היה בג' שעות : ולמאי דפירשתי א"ש דר"ל דאמר ג'
 משמורת הוי הלילה ע"כ קמשבחה דוד א"ש שהיה קם שמה שעות שהן שתי משמורת
 קודם זמן דמינו' עני' חיובא מן החזרה למיקס ואז זמן ק"ש עד הנך החמה כר"א
 ח"כ רמי חיובא על מלכי ישראל למיקס קודם הנך החמה שהוא בשעה שני' ואחתי
 ח"קיש אי ג' משמורת הוי הלילה וכן ג' משמורת הוי ח' שעות אפי' אי תשכח
 שית דלילה ודימנחא עד קודם הנך החמה שרמי חיובא למיקס בע"כ משום ק"ש
 אינו עולה לח' שעות של חשבון ג' משמורת : וע"כ ר"א לשבחה של מידות חסידות
 של דוד שהיה עולה לב' משמורת לר' נתן דלית ליה ג' משמורת הוי הלילה אלא
 ח"כ ס"ל כר' יאושע דזמן ק"ש נמשך עד ג' : וזה כ"ל זמן ומוכרח מדקאמר
 הגמ' דרבי נתן ס"ל כר' יאושע : אלא שלש להקשות על זה שהרי ר"א גופא
 דאית ליה זמן ק"ש הוי עד הנך החמה ס"ל תסם ברפ"ק דברכות שג' משמורת
 הוי הלילה ח"כ הוי רומח דקרא דהזות לילה וקדמו עמי' אשמורת האך מוקי לה
 וצריך לומר לדידה דהאך מוקי לה כרב אפי' דמשי' תסם משמורת ופגלא
 נמי משמורת קרי לה אלא דאיכא דר' נתן יחא ליה סתמא דגמ' לשני דמ"ל
 כר' יאושע : דרבי נתן דלא משתני ליה ס"ל דזמן ק"ש של חסידת כר"א דאמר ונמ"ל
 עד הנך החמה : ואדרבה לפי מה שפירשתי יחא טפי דאל"כ מאי דוחקא דרבי
 אפי' לשני משמורת ופגלא נמי משמורת קרי לה לפי' דנראה לפום ריהעא כאלו
 נתן מקיס לטעות בשבחה דידה דנראה ככתבא א"ש כמה שאין בו והוי חס'
 ושלוס בכלל דובר שקרי' הרי יוצר יחא כדמתרן הגמרא בתחילה דס"ל רבי
 יאושע : אלא כיון דלר"א ס"ל ג' משמורת הוי הלילה ר"א לשני אלא
 כדכר אפי' קאמר ר' אפי' דבהאי עניא סגי נמי אליבי' דר' נתן דתתי שטיי ל"ל
 ואפשר נמי שזה הוא כוונת רש"י שפירש כאן קדמו עמי' אשמורת דקאמר דוד קדמו
 לשאר מלכיס קאמר שדרכן לעמוד בשלש שעות ביום בתחלת שעה שלישית דשאר

סימן ו

שאלה : אלס שאינו מדבר אך יואל ידי חובתי בק"ש וכן בשאר מצות התלוים
 בדבור כגון תפילה וכו' וכו' מדבר וכו' ואינו שומע אם יכול לנאח
 ידי חובת מצות הללו ע"י דיבור או לא :

תשובה : ע"ד אלס דג' דפ"ג דברכות (ד' כ) פלגי רבינא ורב חסדא
 רבינא ס"ל דההוא כדבור דמי ורב חסדא ס"ל דההוא לאו
 כדבור דמי וכדכוונת הר"ש דהכלה כרב חסדא דמשקלו וכו' ר"א ור"ל
 לחצוי' למילתי' ואין יואל ידי חובתי בק"ש בדבריה עד שיוציא בשפתיו אפי' שא"כ
 להשמיע לאוזניו ע"כ ובסם ר' מנחם פסקו כן . והר"ף לא הביא לפלוגתא זו
 בהלכות וז"ל משום שביאזר שם הר"ש בשם הר"י ויהי ראה דההוא לאו כדבור
 דמי מדאמר בסם' שבת פ' השואל ממנו' חתן דבר דבר דיבור אסור הרהור
 ומתור ופרך והא"ר ב"מ מותר להרהר חתן וכו' והיה מתירן קדוש כלומר לא
 הרהור כדבור דמי ומשי' תסם להרהר כדבור דמי ומתירן קדוש כלומר לא
 דאסר ר"י הרהור לאו משום דכתיב ולא יראה כך ערות דבר דההוא לאו
 בכלל דיבור אלא משום דכתיב והיה מתירן קדוש ממנו' אפי' בהרהר ע"כ : וכן
 שהר"ף פסק שם בפ' שאל דיבור אסור הרהור מותר סמוך הא' דש"מ אומר
 לאו כדבור דמי ותמיהי על הא"ר ע"כ שם הש"ג בפ' השואל ממנו' אבל אומר
 אדם לחבירו הארעא שתעמוד עמי לערב שמודיעו צריך להשיערו למ' לפעולתו
 ע"כ והיוו כמ"ד הרהור לאו כדבור דמי כדאמר שם בפ' השואל וכו' בפ' הקורא
 הביא בשמו גבי הקורא את שמע ולא שמיע לאוזניו יא' שכתב וז"ל שם הרהר
 בלבו ולא הוילא בשפתיו יא' ע"כ . ש"מ דס"ל הרהור כדבור דמי וזה סבור
 למע פסקם בפרק השואל : והרמב"ם כתב בפ"מ מנלכות ברוכות כל הברכות
 כולן צריך להשמיע לאוזנו מה שהוא אומר והם לא השמיע לאוזנו יא'
 בין שהוילא בשפתיו בין שבירך בלבו ע"כ . הרי שכתב אפילו לא הוילא בשפתיו
 אלא שבירך בלבו נמי יא' ש"מ דס"ל הרהור כדבור דמי : וק"ל שהרי בפ' כ"ז
 מהלכות שבת כתב ונאמר ונדבדו מעשות חטאיך דבר דבר לפיכך
 אסור ולאדם הילכך דכתיב ואפילו לדבר כן כגון שמדע מה שחפשו מה
 ימנר למחר או מה יקנה או האך יבנה בית זה או באיזה אסורה ילך למקום פלגי
 כ"ו וכיוצא בו אסור שנאמר ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר ע"כ : אלא
 הרהור לאו כדבור דמי וזה סבור למ"ש בפ"מ מהי"ב : וז"ל דס"ל להרמב"ם
 דע"כ לפ"ר ח' ורבינא ח' הרהור כדבור דמי אי לא אלא גבי ק"ש דכתיב בה
 לשון דיבור שנאמר ודברת כל אלא דיבור כפי שיהי' אמת' דבעל קרי מהרהר
 בכל דאפי' קאי ועלה פלגי ומיהי' דייק' מילתי' ויהי' כדבור דמי וכו' : אבל
 בשאר כל המצות דלא כתיב בה דיבור אפילו ר"ח מודה דבהרהור נמי סגי לא
 הילכך בה"מ דכתב רחמנא ובלכת ובשבת וברכת שמעאל ולא פליגי ביה דיבור
 כהרהור בעלמא נמי סגי אפילו לר"ח דס"ל הרהור לאו כדבור דמי דהא לא כתיב
 ב"י דיבור הילכך ר"א דיבור כלל ויהי' לכל הברכות שכן מ"ד' כעין ב"ה
 דאורייתא חתין ובהרהור בעלמא סגי לאו : ומה חתן שמת"כ הרמב"ם בפ"ב
 מהל' ק"ש וצריך להשמיע לאוזנו כשהוא קורא ואם לא השמיע לאוזנו יא' וכתב
 עליו בה"מ כ"ב שם רבי מנחם וצריך להשמיע לאוזנו שיחזיק קריאתו בשפתיו
 לא שיקרא בלבו ע"כ : ולפי' הא דמסיים הרמב"ם ואם לא השמיע לאוזנו יא'
 היינו שקרא בלבו ולא הוילא בשפתיו אלא הרהור כדבור דמי דלית לאי
 פירושא דגבי ק"ש מורה הרמב"ם חתין דכתיב ב"י דיבור הרהור לאו כדבור דמי
 כדמוכח הוהי' דפרק כ"ד מה"ש והא דכתב לא השמיע לאוזנו יא' היינו שהוילא
 בפ' ח' מהל' ברכות ואם לא השמיע לאוזנו יא' בין שהוילא בשפתיו בין שבירך
 בלבו משום דגבי ק"ש הרהור לאו כדבור דמי ס"ל . ומה שיש לדקדק על דבי
 הרמב"ם ס' אלו כ"כ באור רב ב"מ כללי תורה ומצות אשר לי אין כאן מקומו :

וראיתי לפי שח"כ ב"ה ס"ל (נח) דבני מלכיס דרך לעמוד בתחלת שעה
 שלישית ושכן משמע בדברי רש"י הנזכר דזמן ק"ש לר' יאושע עד ג'
 שעות ועד בכלל וכתב ויראה הו"ע דמדקרא נקט בלשון יחיד ובקומין משמע
 דמייירי ג"כ בבני מלכיס שיקראו בקומם וכיון דאורייתא למיקס בתחלת שעה
 שלישית קרי' שעה אחת בכדי דגנו עמו ויקרא ח"כ ומעין מה שכתבו התוס'
 וז"ל שפיר תיב' שעה אחת בכדי דגנו עמו אפי' לא וכו' ובהאי יחא דבי הכי
 דקאמר ריב"ל דיוציא בק"ש של לילה בודם הנך החמה משום דאיכא אינשי דגני
 בהאי שעתא א"כ ניקרו בשבכך עד ג' שעות כיון דאיכא בני מלכיס דגני' ואיכא לאו
 קאמר אלא קודם הנך החמה : ומאי דכתיבנא יחא וז"ל מ"י דההוא אינשי דגני
 קודם הנך החמה הוי מיעוט עולם ולחכי קרינן שפיר בשבכך . אבל בני מלכיס הוי
 מיעוטא דמיעוטא ולא חשבו אכל ובקומין אפי' כיון שהכתוב יפרש מת"כ ע"כ :
 ואין דבריו נכונים כלל דא"כ לר"א דאמר זמן ק"ש עד הנך החמה ועצמא משום
 דאלו אחר זמן קימה דרוב בני אדם לבד ממלכיס שזמן קימה שלהם מאוחר מתוך
 הימה . א"כ חוקיש לך כיון דזמן קימת כל אדם נמשך עד הנך החמה א"כ אימת
 קראו ק"ש שעות עמידה היא עד הנך החמה : וכשתמדין כבר עבר זמן ק"ש והיה
 לר"א להרהר ע"כ זמן יוצר מנחם ר"א חתן אפי' שיתבין לקרות ק"ש ולגומרה חתן
 קימה שהוא נמשך עד הנך החמה : ולדידה היה ראוי לקרות ק"ש שעה אחת מהנך
 החמה ולהלן כמו שמתין היוצא למלכיס שעה א' זמן קימה שלהם ה"נ היה לו
 לר"ח ליתן שעה אחת אחר זמן קימת כל אדם לזמן ק"ש : אלא ע"כ ז"ל אז"ג דזמן
 עמידה נמשך עד הנך החמה מ"מ אגסיס שחייבין בק"ש מחייבין לעמוד קודם הנך
 החמה בכדי שיעור שיתבין לקרות אחר חתן אפי' שיתבין לקרות ק"ש והוא דזמן קימה
 נמשך עד הנך החמה היינו לשאר עמא שאין חייבין בק"ש כגון נשים ועבדים וטף
 שפעורין וכן נגרים וא"כ ה"ה למלכיס שעה א' זמן קימת המלכיס הוה עד חתילת
 שעה ג' ותו לא הוי זמן קימה לשום אדם א"ל להרוב זמן ק"ש יוצר מזה : ומלכי
 ישראל שחייבין בק"ש מוקינן לעמוד קודם כלות ג' שעות על היום בכדי שיטולים
 לקרות ק"ש קודם זמן קימת המלכיס ועד ג' בדבריו כהה נתנונחם והבנין : בין
 מעטנו ואין לי להאריך : וז"ל דמהי' שמתתא גופא יש לנו ראייה נכונה דזמן
 ק"ש הוי עד ג' שעות ועד בכלל לר' יאושע דמ"ד דעד ג' שעות ולא ג' שעות
 בכלל א"כ חייבין מלכי ישראל לעמוד קודם כלות שעה שניה בכדי שיטולים להבין
 א"ע ולקרות את שמע קודם כניסת שעה שלישית א"כ אכתי שבוחי דקא משבחה
 דוד נפשי קדמו עמי אשמורת קודם זמן חיוב שיהי' ישראל לעמוד הוי משבחה

שאת אריה דיני קיש סימן ו

ל"ח) מחוייב האלם לשמוע ק"ש מפי אחר המחוייב בדבר ובוה יוצא ידי חובתו : א"כ מ"ש ראיתי להסבול לקט שכתב בכלל א' סימן ט' בתפלה ושמוע קדים או קדושה לאיכא מרבוותא דס"ל שעתק ושמוע דק"ל שמוע כעונה שרבי אברהם דרבי שלמה כתב ה"כא חמר שמוע ולא ענה יצא בתקום שיוכל לענות הכתך דסוכה אבל השומע בתפילה שאינו יכול לענות לא יצא בשמינה רמי לר"ז דלחך לא חרזי הר"וי לביבא ח"ן בילה מעכבת בו וכל שאין ראוי לביבא בילה מעכבת בו ע"כ . א"כ כ"ס אלם שאינו יכול לענות א"ל לו לא לאתי ידי חובתו בשמינה דה"ל ח"ן ראוי לביבא : מ"מ רש"י וחס"י בשם בה"ב חולקין בדבר שם בפרק ל"ה וס"ל דישתוק ושמוע : וכו"כ התוס' בשם ר"ת ור"י אלא דמ"א אמרו שלא לשתוק ולשמוע דכיון דשמוע כעונה ה"ל הפסק : וצ"ב דהפסק דע"כ ל"ס כל ה"י רבוותא על ר"א צר שלמה אלא בצומד בתפילה דחדס ראוי לענות אלא שאריה הוא דרביע עליה מחמת חיסור הפסקה וחס"י לדידהו ראוי לביבא . אבל באלם הפסק שנס הס"ל מוריס דה"ל אינו ראוי לביבא : כיון דר"א לי לדבר ולהוציא את עצמו ידי חובת ק"ש א"ל לו לא לאתי ע"י שימעת מפי אחר תמוע דשמוע כעונה : מ"מ כ"ל ד"ל ור"ז ור"י חובתו אס שומע ק"ש מחחר תמוע דשמוע כעונה אחר נמי לביבא אלם ח"ב ע"י ש"א"ל לו לא לאתי ע"י עצמו וכל שאין זה ענין לאינו ראוי לביבא דבשלמא ה"ס כיון דכתב רחמנא מתוך בילה במחנה לכתחילה אצ"ב דק"ל אס לא כלל כ"ס : מ"מ ראוי לביבא בשנין שהרי לכתחילה דר"י בילה למאנה וכל ש"א"ל לקיים שמוע בילה במחנה זו מנחת בילה מעכבת בו אפילו בדבדד : אבל הגא' לכתחילה מנחת כעונה דמי וצ"ל לקרות בשני ודוקא אפילו לכתחילה בשמינה בני ליה פשו של חבירו כפיו דמי א"כ אפילו אס אינו ראוי לקרות בעצמו מחמת שהוא אלם מ"מ לא גרע בוה וכמו שהמדבר רבי רחמנא ש"א"ל ידי חובתו בקריאת אחר לכתחילה : ה"ה לכתחילה א"כ שיעטל דיבור מ"מ דיבור פיו של חבירו במקומו עומד לאתי הוא בשמינתו תמוע שומע כעונה כשאר כל אדם שאינו אלם : ויש לי להביא ראייה לדברי מהא דאחרתין בספ"ב דר"ה (דף כ"ט) לענין תקיעת שופר שמי שחזיו עבד וחזיו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו : א"ר הונא ולעצמו מוציא א"ל רב נחמן לר"ה מ"ס לחריס דלא ללא אחי זד עבדות ומפיק זד חירות לעצמו נמי לא אחי זד עבדות דידיה ומפיק זד חירות דידיה : אלא חמר ר"ה ח"ף לעצמו מוציא : ת"ה מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין ח"ף לעצמו אינו מוציא ה"י א"כ דמי שחזיו עבד וחזיו בן חורין אינו יכול להוציא את עצמו . מ"מ חייב בתקיעת שופר וע"כ אין לו תקנה אלא ע"י שמועת תקיעת שופר מאחרים המחוייב בדבר : והמח"י ה"י ניומא כל שאינו ראוי לביבא בעיבא מעכבת בו והואיל ואין יכול להוציא א"ל לו עצמו ע"י תקיעתו ח"ן יוצא ידי חובתו וע"כ שמוע צד ומחר : א"ל ע"כ כל כה"ג ח"ן לו ענין לאינו ראוי לביבא ומעמדת דאחרת : ואין לחלק ולומר דשמי תקיעת שופר וחזיו בן חורין א"ל תקיעת שופר בשמינה תליא מילתא דמה"כ כתב הב"י בא"ח סימן תקפ"ט בשם הכלבו והרשב"ץ שאפילו המדבר ואינו שומע שהוא ספקא לכ"ד אינו מוציא כיון דאית שמוע לאו בר חובתו הוא ועצמא תמוע תמוע דבשמיעה תליא מילתא דהא מברכין בשמינה וכוון שאינו שומע לאו בר חובתו הוא ואינו שמי ע"כ : וכו"כ דבשמינה בשם בה"ב הא דמברכין לשמוע קול שופר ולא מברכין לתקוע בשופר או על תקיעת שופר כמו על מקרא מגילה משום דבשמיעת קול שופר הוא דיומא ולא בתקיעת שופר כדתקן התוקע לתוך הביר וכו' ופשימס שהתוקע בעצמו לא יצא כנון שהיה עומד על שפת הביר והכניס פיו לתוך הביר ותוקע ע"כ : וכיון דבשמיעת קול שופר הוא דיומא ולא בתקיעת שופר מ"ט מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין א"ל ר"א לי לא לאתי בתקיעתו של עצמו לא ה"ל ח"ן ראוי לביבא שהרי אין מנחתו בתקיעה אלא בשמינה הוי עיקר מנחתו וה"ל ראוי לביבא לעיקר מנחתו כשאר כל אדם : משא"כ שאר כל המנחת שחלוין כדבור פה למנחתן : והא דשמוע כעונה היינו משום דה"ל כאלו הוא קורא ומדבר בעצמו י"ל דשפיר מקרי אלם שאינו ראוי לדבר אינו ראוי לביבא ואינו יוצא ידי חובתו בשמינה מפי אחרים בעיקר מנחתו לאו בשמינה תליא מילתא : הא ליתא דע"כ תקיעת שופר לאו בשמינה לחוד תליא אלא בעיקר תקיעה נמי תליא כמו מנחת התלויין כדבור דבקריאת הפה תליא מנחתו וא"כ שפיר דמו להדרי דמנחת תקיעת שופר בתקיעה גופיה נמי תליא דהא ח"ן בפ"ב דר"ה (דף ל"ב) המתחשב א"ל יצא והשומע מן המתחשב לא יצא וכן נמי כה"פ דר"ה חרש אטיה וקטן שמי מוציא את הרבים וי חובתו זה הכלל כל שאינו מחוייב בדבר ח"ן מוציא את הרבים ידי חובתו : והס"ד דתקיעת שופר בשמינה לחוד נעמור מנחתו אמתי השומע מן המתחשב וממי שאינו מחוייב בדבר לא יצא והא דמי שחזיו עבד וחזיו בן חורין גופיה אמתי ח"ף לעצמו אינו מוציא ואפילו את שאינו מינו נמי יוצא דהא מ"מ קול שופר שומע : א"ל והרי כדאמרן : **ועוד** כ"ל להביא ראייה דלאס יוצא ידי חובתו ע"י שמינתו מפי אחרים ולא אחרתין : **ועוד** כ"ל להביא ראייה שביבא כתבו התוס' בריש ערכין (דף ג') דהני' בתוספת הכל חייבין במקרא מגילה כו' טומטום ואנדרוניטום חייבין במקרא מגילה ואין מוציאין הרבים ידי חובתן ואנדרוניטום מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו : טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו : ומי שחזיו עבד וחזיו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו כגיס ועבדים וקנינים שפוערס מקריאת מגילה וה"ה הוסיפו אלא שחייבין בתשעת לפי שהכל היו בספק להשמיד ולהרוג ולאכד ע"כ : ומתחזיו עבד וחזיו בן חורין אינו עוציא את מינו ע"כ ח"ף לעצמו אינו מוציא דלא אחי זד עבדות דידיה ומפיק זד

חירות דידיה כדאמרין גבי תקיעת שופר וא"כ הא לחייב במגילה א"ל לאתי א"כ שומע מפי אגסיס אחרים שחייבין במקרא מגילה כדאמרין לגבי תקיעת שופר והא הכא דלמ"ב כה"ג לא יוצא ידי חובתו ע"י קריאת עצמו מ"מ יצא ע"י שמינתו מפי אחרים אלא כל כה"ג לאו אינו ראוי לביבא מיקרי מעצמא דאחרתן לעיל וה"ה גבי אלם נמי דריב הכי בכל מנחת התלויין כדבור דוכתביבא : וכן על פי ש"ב"כ כתב בא"ח סימן תרפ"ט דמי שחזיו עבד וחזיו בן חורין מוציא א"ל טומטום דלד עבדות נמי חייב במקרא מגילה . וכתב ור"ת מה"ט יוצא ג"כ את מינו וי"ל ח"ף על פי שג"כ לדדיו הוא חייב מ"מ מאחר שהוא מורכב מעבדות וחירות כיון דאין לד עבדות ניכר לעצמו וזד חירות לעצמו אינו ראוי להוציא את אחרים : ואפילו אס אותן אחרים מורכבים ג"כ מעבדות וחירות : וע"כ ע"ל ג"כ ל"ו לדעת רש"י שאכר דגסיס מוציא ח"ן את האגסיס ואפ"ה טומטום אינו מוציא מינו : ועצמא תמוע דטפי עדיך כשהמוציא הוא ודחי אשה והשומע א"ש : מכשהמוציא הוא טומטום אפילו אס השומע נקיבה ואפילו אס השומע טומטום דסד"א כיון דתרייהו חד מינא ניהו נפקי אהדידי בקרא ח"ן דלא תמוע דבשנין האמוצי אלא את חרתיה מוציא חובתן היא ניכר אס הוא זכר או אס הוא נקיבה : ולא תקשה מתאנדרוניטום שאינו את מינו דהתם שאני שכבר הוא ניכר שהוא בריה בפ"ע ע"כ : ולדבריו אין ראייה תמוע : וזו שהרי מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין מוציא את עצמו לפי : מ"מ אמר ח"י דבריו אין דברים על פקס דאס אשה ועבד חייבין לתה גרע טומטום מפני שהוא ספק אשה שלא להוציא אפילו האגסיס אפילו חילוי ומאסו דלותי מה בכך שאינו ספק אס הוא זכר או אס הוא נקיבה דמ"מ חייב : כידור לא אינו לא מגלה ולא מוריד : וכן בני שחזיו עבד וחזיו בן חורין מ"ט בדבר מפני שהוא מורכב אינו יכול להוציא אפילו מינו כיון דמחייב במקרא מגילה מפני דגסיס : והתוס' ופוסקים כתבו תוס' זו לדברי ר"ה שאין גסיס חייבות במקרא מגילה אלא בתשעת מגילה לדד כמבורא למענין דבגדיהם אצל לבשרת רש"י דקמיס יכולת להוציא א"ל אגסיס ידי חובתן הדבר פשעו יומר מצינו אצל גמלוש ודמוטום ואנדרוניטום וני שחזיו עבד וחזיו בן חורין יכולין להוציא אגסיס ידי חובתן כיון דבין איש ובין אשה חייבין במקרא מגילה : ותמה על עמקן כולו עבד גמור מוציא אחרים ידי חובתן ואחר שגמשה חזיו בן חורין גרע טפי מפני זד חירות שבו ואל"ה ה"ל יוצא בארעא וגוירא בשמי שמינא : והרי שם בעברין הכי אחרים הכל חייבין במקרא מגילה בכל שברין לקרות את המגילה לחזיו מתי לאתויי גסיס וכדב"ל דאמר גסיס חייבות במקרא מגילה א"ל כי הוי בחותו הגס ופירש"י לאתויי גסיס שחייבות במקרא מגילה וכשרים לקרותה ולהוציא וכריס ידי חובתן ע"כ (ג') וכ"פ התוס' אבל בה"ג לא פסק הכי ומביאין ראייה מן התוס' וי"ל הכל חייבין במקרא מגילה כו' על הכל היו בספק להשמיד ולהרוג : ולאכד ובתיב למגלה חלמא דהא דנה"ה ופוסקים מחמת שהביא פליג אדרש"י ו"ל : ותדע דע"כ תוספ' זו אינו מתפרשת אלא לדעת בה"ג דגסיס ח"ן חייבות אלא בתשעת מגילה : דל"כ אמתי אנדרוניטום אינו מוציא את שאינו מינו דמזמנתיא ח"ן מינו אלא תח"כ חשיב ליה מבורר א"כ ח"ף לשאינו מינו נמי יוצא : אלא ודאי היינו עצמא תמוע דגסיס ח"ן חייבות במקרא מגילה אלא בשמינה לחוד ומתי שמוציא ח"ן מוציא ח"ן מוציא ח"ן חייבות ומעמדת שמועם הוא ספק : ותה שמסתייע הב"י את עצמו מדברי רש"י נעלם ממוטו דברי רש"י עצמו בסוף פ"ג דראש השנה דהניח דהתם כה"ג גבי תקיעת שופר וכמ"כ למעלה דקאמר ח"ן חייבין בתקיעת שופר וקציסיה הטום טומטום ומי שחזיו עבד וחזיו בן חורין וקבל התם טומטום ומי שחזיו עבד וחזיו בן חורין אינו מוציא ח"ן חייבין לתה ח"ן חייבין מפי פ"ה טומטום ומי אינו מוציא את מינו טומטום כמותו שמוח חובק זה נקיבה וחבירו זכר ע"כ . אלא מחמת ספיקא לא מוציא ולא מחמת שאינו מבורר : ועוד גבי מי שחזיו עבד וחזיו בן חורין אמר' התם במתרא א"ר'ה ולעצמו מוציא וא"ל ר"ה מ"ס לחריס דלא ללא אחי זד עבדות ומפיק זד חירות לעצמו נמי לא אחי זד עבדות דידיה ומפיק זד חירות דידיה : ולדברי ר"ה הוא מורכב מעבדות וחירות מה"ט א"ל להוציא הא עצמא לאחרים דלא תמוע שהוא מורכב מעבדות וחירות מה"ט א"ל להוציא אחרים אפילו מינו ולאו תמוע דלא אחי זד עבדות ומפיק זד חירות שהרי אפילו היכא שהוא חייב כו' לדדיו כיון מקרא מגילה כדעת רש"י א"ל להוציא אפילו את מינו מה"ט וכיון דעצמא תמוע תמוע הכי הוא י"ל דלעצמו מוציא בתקיעת שופר כמו שמוציא לגבי מקרא מגילה : אלא ודאי ליתא לדברי הב"י ו"ל : וכן פירש"י לק"מ דס"ל דתוס' זו ומשבתא היא דהוא ו"ל מפ' הא דערכין הכל כשרים לקרות את המגילה היינו כשפירות ומנוציות את האגסיס ידי חובתן וזה מבורר להדיא דבדרי ה"הו' והפוסקים לדעת רש"י ו"ל : אלא ודחי כמ"כ הוא עיקר וס"מ דה"ה אלם נמי א"כ ש"א"ל לקרות ח"ן בעצמו גם ע"י הראהר שלו א"ל לו לא לאתי דהא הראהר לאו כבור דמי לגבי ק"ש מ"מ יכול לאתי לביבא שמינתו מאחרים ומעמדת כעונה וכדאמרן א"כ מחוייב לשמוע מפי אחרים כדי לאתי ידי חובתו דכיון דאית ליה תקנתא מנחת ק"ש רמיא עליה וחייב צה ומחוייב לשמוע מאחר דה"ל שומע כעונה כמו שמי שחזיו עבד וחזיו בן חורין מחוייב בתקיעת שופר ובמקרא מגילה א"כ ש"א"ל ע"י תקיעתו וקריאת עצמו : מ"מ מחוייב לשמוע בשופר ומקרא מגילה מאחר שמי א"ל דאמר כה"ג לגבי ח"ף חלם שמוציא לשמוע ק"ש מאחר ולא דוקא בק"ש אלא ה"ה בתפילה וכו' וה"ה ושאר כל המנחת התלויין כדבור פה לדעת כל רבוותא ח"ן מהרמב"ם דס"ל דכלל המנחת אינו יצא ידי חובתו בהראר אפילו

שנת אריה רני קש סימן ו

אפילו היכא דלא כתב ביה דיבור בהדיא . ראוי להזכיר את האלמים לשמעו מפי
אחרים המחוייבין בדבר כדי שכן יאלו ידיו חובתם בשמיעה . אלא שיש לפלפל הרבה
בזה לגבי שאר מלות חזן מקו"ש אם דעת הרמב"ם עיקר אם לא וכבר הוכחתי
בראות ברורות בכללי תורה ומצות שלי שהעיקר כדעת שאר רבותא ז"ל ומת"ש
שם באריות ע"ש :

ואין

לדחות הראיות שהבאתי מתא דמי שחזו עבד וחזו בן חורין דאע"ג
דאינו יכול להוציא א"ע בשופר ומגילה מ"מ . אלא ידו חובתו ע"י שומע
מאחר ולא אמרין ה"ל אינו ראוי לבינה שלם ממי דלף ע"ג דלזני יכול
לדבר ולהוציא א"ע מ"מ יאלו ידו חובתו ע"י שמיעתו מאחר שמוע כעונה .
דלמלא מי שחזו עבד וחזו בן חורין שאני דמה"ת יכול להוציא א"ע א"ג דלז
עבודת אינו מחוייב בדבר מ"מ חתי' ז' עבודת דידיה ומפיק ז' חרות דהא דאמר'
כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים ידו חובתו היינו מדרבנן . אבל מה"ת אפי'
אינו מחוייב בדבר יכול להוציא לדעת רש"י וכמ"ס לפניו וא"כ מי שחזו עבד לאו
אינו ראוי לבינה מיקרי כיון דאפי' ז' עבודת דידיה שאינו מחוייב בדבר יכול להוצי'
את ז' חרות לעצמו ומדאורייתא . והא דלעצמו אינו מוציא היינו מדרבנן דהריכו
מחוייב בדבר דוקא להוציא אחרים ידו חובתו ולחומר' אבל לא להקל ממחמת זה
ולומר דה"ל אינו ראוי לבינה כיון דמדינתא ראו לבינה הוא להוציא א"ע וא"ל לאחי'
להוציא ידו חובתו . אבל אלה שא"כ לנאח ע"י עצמו לא בדבור ולא בהרהור כד
מה"ת למאי דקי"ל הרהור לאו כדבור דמי איכ' למימר דאינו יוצא נמי ע"י שמיעתו
מאחרים שמוע כעונה דזה ה"ל אינו ראוי לבינה שהרי בפ' ג' שאלנו
(ד' מ"ח) א"ר יוחנן לעולם אינו מוציא אחרים ידו חובתו עד שיאכל כות'
דגן ופירש"י ומי אכל כות' דגן מיהא מפיק אע"ג . דכית דגן שיגורא דרבנן
כדלמור בפ' מי שמתו . מיהו א"ר דמחייב מדרבנן מחוייב בדבר קרין ביה הוציא
רביס י"ח . ווא"ת בקאן שגבי לחיטך הא לא אמרי' הכי יהא אפי' מדרבנן לא
מחוייב דענ"י . לדבוא הוא דרמי לתוכי ע"כ : ומדפי' דמחוייב מדרבנן מחוייב
בדבר קרין בן ש"מ דהא אינו מחוייב בדבר דאינו מוציא רביס ידו חובתו אינו אלא
מדרבנן . הילכך מחוייב מדרבנן מוציא ראס"ד דאינו מחוייב בדבר מדאורייתא
אינו מוציא . הרי כיון דבה"מ מה"ת הא"ך יכול מי שלא אלא כות' דגן שאינו
מחוייב אלא מדרבנן להוציא את מי שאכל כד' שביעה שמוחבב' או רבנן מנצי"ל לאפקי'
האוס' לא ס"ל הכי שהקשו על רש"י מ"מ כיון שאינו מחוייב מן התורה אינו מוציא
אחרים שמחוייבין מן התורה וש"מ דס"ל דהא דאמר אינו מוציא ד"ת הוא דאי
הדרן לא קשה מידי וכד' הרמב"ם בס' המלחמות בפ' מי שמתו וש"מ כדעת
מא"ר . וזבמת אתי תמה על רש"י ו"ל דהא א"כ לומר כן שהרי בפ' מי שמתו
(דף כ') אמרי' א"ל רבינא לרבא כסם בבה"מ מדאורייתא' או רבנן מנצי"ל לאפקי'
רביס ידו חובתו אא"כ דלאורייתא אפי' מדאורייתא אפי' דרבננהו און
מחוייב בדבר וכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרביס ידו חובתו ירי' בהדיא
אי שום בבה"מ דרבנן און מוציא רביס המחוייבין מה"ת ידו חובתו וש"מ דהא דאפי'
מחוייב בדבר אינו מוציא הוא מה"ת דאי מדרבנן המחוייב בדבר מדרבנן' מוציא
המחוייב מה"ת כס"ל רש"י גבי מי שאכל כות' דגן שמוציא את מי שאכל כד'
שביעה מה"ע . ובכללי תו"מ שלי הבאתי עוד ראיות שהעיקר כדברי האוס'
וכייעתם דהא דאינו מחוייב בדבר אינו מוציא מה"ת הוא : וגם אין לדחות
ראייתי' מהא דתש"ע דשאי' מי שחזו עבד ומדינתא אפילו מזל עבודת חייב בשופר
ומגילה וכל המלות וה"ל מחוייב בדבר לגמרי . והא דלף לעצמו אינו מוציא
וה"ה לשאי' מה"ע בפ' א"ל אלא חומר' בעלמא דמדרבנן הילכך יוצא ידו חובתו
ע"י שמיעתו מאחרים דהא ה"ל ראוי לבינה מדינתא אפי' להוציא א"ע . משא"כ אלה
דמדינתא אינו יכול להוציא את עצמו על ידי הרהור שפיר הוא ליה אינו ראוי לבינה :
והוא משום דיש לי להקשות אמאי מי שחזו עבד אינו מוציא את עצמו ואיני מינו
הא ברית מסכת חגיגה תנן הכל חייבין בראיה ואמר' בגמ' לאתויי' מאי לאתויי' מינו
שחזו עבד וחזו בן חורין . ואמרין ולרבינא דאמר דפטור מן הראיה אינו איכא
למימר . ומקוין לאו לרבינא כמשנה ראשונה דמי שחזו עבד עובד את
רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד ומתני' דמחייב כמשנה אחרונה דכופין את רבו
ונשעה אותו בן חורין והוא ליה כמשותף מחייב : וה"ג אמרין בפסחים ר"פ
האשה (דף ק) דתני מי שחזו עבד וחזו בן חורין לא יאכל משל רבו ופריך בגמרא
הנתיב לא יאכל לא משלו ולא משל רבו ומקוין לרבינא (א"י) כמ"ס הילכך לא יאכל
משל עצמו ומתניתין המשנה אחרונה לפי מהלך רבו אוכל אבל משל עצמו
יאכל הואיל ובידו לשחררו הרי הוא כבן חורין שאוכל משל עצמו הכי פירש"י
והתוספת' אע"פ שהרמב"ם בפ' מהלכות חגיגה ובפ' מועלות קרבן פסח תראה
שפירש' אפיכא דלמשנה אחרונה לא יאכל אפילו מש"ע וה"ג דפטור מן הראיה שהרי
בבלי קרבן פסח כתב מי שחזו עבד וחזו ב"מ לא יאכל לא משל רבו ולא משל עצמו
עד שביעה טולו בן חורין . ובלבד כן כתב מי שחזו עבד וחזו בן חורין פטור מפני
ז' עבודת שבו ע"כ . וכבר פי' הכ"מ בפ' מהל' קרבן פסח טעמו בשם הר"א בן
הרמב"ם דלמשנה ראשונה עבדין ליה תקנה להוציא ומחוייב ומעט זה אוכל משל
עצמו ולמשנה אחרונה לא עבדין ליה תקנה שהיא ויהיה זה גורם לעכב שיחררו
אלא אומרים לרבו זה אינו אוכל משלך דלא קרין אפי' ביה עבד איש ולא משל עצמו
שחזו תקנה גמורה אלא מהר ויחזרו כד' שלם מנעמ' מן התורה . לפיכך תן ע"ש
עוד עבד בן חורין אבל למשנה ראשונה ליתא חיוב לשחררו עבדין תקנה בנות

שאו חייב בהן מדברי סופרים דאלו מן התורה פטור כדדייק רבינא ממתני' בפ' ק
דחגיגה וזה דקאמר התם הכל חייבים בראיה לחייבי' מי שחזו עבד וחזו בן חורין
דחייב הוא מקמי' הא דרבינא ע"כ . מ"מ הרב"ד שם בהצנות אחרים לפרש"י
והאוס' שכתב בפ' מהל' ק"פ הא דלא כהלכתא דלמשנה אחרונה אוכל משל עצמו
וכ"כ בפ' מהל' חגיגה . ובאמת דברי הר"א ז"ל תמוהין בעיני' דלדבריו למשנה
ראשונה אע"פ שהוא פטור מן התורה עבדין ליה תקנה להוציא ומחוייב' . דהא
האי תקנה קלקלתו דכיון דמדון תורה אינו ראוי לאכול משל עצמו הא"ך תקנו
רבנן שיאכל משל עצמו הא ה"ל נהכל בלא לחייב' אפיכא חומר' דאורייתא כמו
חולה וקן כיון דלכת"י עבד הוא אינו מנוי' על ז' עבודת על שלו מנוי' כדאמ' התם
בפ' האשה גבי' עבד גמור . וה"ג כיון דמדינתא פטור מן הראיה מפני התקנה הא"ך
חייבין תמיים בקרבן ראיה ומשמע שדיו כלל אדם שהרי התנא כללו בכלל חייבין
למי שחזו עבד כשאר כל אדם ומשמע דמדינתא לא קשה לי קשה לי מדי' דהא גולות ושומרי' כגון
אדם ואפילו ב"ע . דבשלמא לא המרי' לא קשה לי קשה לי מדי' דהא גולות ושומרי' כגון
בבבב' . אבל הא דמשמע דהרי הוא ככל אדם שיכול להקריבן אפילו ב"ע והאי
קשה דהא קי"ל כמ"ד נדרים ונדבות אין קריבין ב"ע : (ב) בפ' ז' דבינה ועולת
נדבה לכ"ע . אין קריבה ב"ע והרי אין ב"ע מתנין לעקור דבר מן התורה בקום
ועשה . ועוד קשה כיון דבין למשנה ראשונה בין למשנה אחרונה מי שחזו עבד פטור
מן התורה מן הראיה לתת הא לרבנן במעבד ליה תקנה' למשנה ראשונה לחייב
מ"ש מכל הני דקתשיב להו האוס' במתניתין דפטור מן הראיה ולא עבדין להו
תקנה' לחייבן מדרבנן . דבשלמא גבי' פסח איכא למימר כיון דמחמת ז' חרות חייב
בפסח אלא מזל עבודת מעבד עליו ש"א לו לאכול לא משל עצמו ולא משל רבו
שפיר עבדו לו תקנה' לא ליתא ביה גבי' ראיה דרחמנא פרי' עליו לגמרי אפי'
משום ז' חרות שבו דליקא לה רבינא עמ' מאל' פני האדון . מי שחזו בן חורין לא און
אחד לדת להו לתקוני' רבנן ולחייבי' . אלא והאי פירש"י ווא"ס והרב"ד ע"ק .
וכיון דהכי הוא דלמשנה אחרונה דקי"ל הכי הוא ליה מי שחזו עבד וחזו בן חורין
כמשותף גמור לגמרי . אפי' לקולא' מדאולכ' פסח משל עצמו ומצוי' עולת דהא
ושלמי' שמחה אפילו ב"ע וכמה שכתבתי' א"כ תקנה' לך אמאי אינו מוציא אחרים
ואפי' את עצמו ידו חובתו בשופר ומגילה הוא ליה כבן חורין גמור ואפי' לקולא'
ויוציא רביס ידו חובתו וכ"כ שואל את עצמו . ובפ"כ ז"ל דהא דמי שחזו עבד
אינו מוציא בשופר ומגילה חומר' בעלמא היא ומדרבנן וכיון שכן אין מכאן ראיה
דלא אמרי' אינו ראוי לבינה גבי' אלה דמי שחזו עבד וחזו בן חורין שאני דהא ראוי
הוא לבינה מן התורה אפי' להוציא את עצמו דלמתי' דקי"ל כמש"אחרונה ה"ל כמשותף
גמור ואפילו על עבודת שלו ה"ל בר חיוב גמור מדאורייתא . אבל מי"מ אין הו'
דיחוי' דהאי פשטא דשמשפתא דהפ"ד דד"ה משמע דמדינתא הוא לא חזו עבד
עבד מוציא אחרים ואפי' את עצמו ידו חובתו ומשום דהוא ליה אינו מחוייב בדבר
שהרי א"ל ר"ז לר"ה מ"ש לאחרים דלא דלא חתי' ז' עבודת כול לעצמו נמי לא חתי'
כי' אלאה טעמא משום הכי הוא ועוד אי' הא דאינו מוציא חומר' בעלמא הוא לא
היה מקשי' ר"כ כ"כ בפשיטות מ"ש לאחרים דלא כול לעצמו נמי דילמ' אע"ג דהתחייבו
רבנן לאחרים דלא . דלמלא לא התחייבו כ"כ לעצמו נמי לא דוראי' חומר' ויתרא'
היא הא דלעצמו אינו מוציא יותר מהא דאינו מוציא לאחרים . אלא והאי מדינתא אינו
מוציא לאחרים וכיון דמדינתא הוא פריך שפיר מ"ש לעצמו מלאחרים . ועוד אס"ד
התחייבו רבנן במי שחזו עבד אע"ג דמדינתא כבן חורין הוא מ"מ שווה רבנן כעבד
א"כ לא היה לו להוציא עולת ראיה ושלמי' חגיגה ככל כשאר כל אדם ואמאי לא
התחייבו עליו כלל . אלא למש"אחרונה כ"כ הוא לכל מיני ודקא' ק"ל מהא דשופר
ומגילה אמאי אינו מוציא רבי' ואת עצמו כ"כ דבב"ד דמי' למ' דקי"ל כוונה' .
דהא דלמשנה אחרונה ה"ל כב"ה מ"ע משום דכופין את רבו לשחררו מפני תקוין
הגולם משום דלישא' שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול כדאמר' התם . וה"מ
בבב' של גדול אבל בעבד של קטן אין כופין אותו דקאן לאו בר כפ' הוא כדאמר'
בפ' השולח (דף ק) גבי' ההוא עבדא דבי תרי קס חד מיהו ושחררי' לפני' וכיון
דקאן לאו בר כפ' . הוא אין ע"כ . מי שחזו עבד וחזו בן חורין דולו כמשותף . ולז'
עבודת שלו לכל דבר דין עבד עליו . דהכי אמרי' בפ' השולח (דף ק) גמ' שור
יום של רבו לרבו . יום של עצמו לעצמו . ובתבן שם האוס' היינו למשנה ראשונה
דלמשנה אחרונה מעשה ידיו שלו דבסמוך ממני' למעבד ג' שחרור . מיהו י"מ
אך למשנה אחרונה כגון בשל יתומין קטנים דלאו ביה כפי' נינהו ע"כ . אלאה א"ך
למשנה אחרונה של קטן לאו כמשותף דמי' א"כ י"ל דהיה מי שחזו עבד וחזו בן
חורין דאיריין ביה גבי' שופר ומגילה בשל קטן מיירי . ואפי' שיש לי לדקדק על
דברי' תוס' אלו דא"כ לתת מוקי' הש"ס ברית חגיגה להא דקאמר הכל חייבין בראי'
לאתויי' מי שחזו עבד וחזו בן חורין כמ"א ולרבינא דדיק לה התם ומפיש' דהיא'
מענה גופ' דתנין חזן משח"ו וגושי' ועבדים שאינן משותף' ודיק לה מדללא תקן
עבדים כחמא דמאי' שאין משותףין לגמרי קאמר אלא מי שחזו עבד דפטור מן
הראיה דסיפ' אחי' למש"אחרונה דלפ"ג פליג מתני' סיפא' ארישא' . ה"ל לאוקומי' לריש'
וסיפ' דמתני' כמש"אחרונה ורישא' בשל גדול וסיפא' בשל קטן וסיפ' ה"ל לאוקומי'
למתני' וברייית' דפ' האשה תרתי' כמשנה אחרונה ומתני' דדיקוין מיהו אוכל
משל עצמו . בבבב' של גדול וברייית' דאינו אוכל לא תמי' רבו ולא משל עצמו כעבד
של קטן דלאו בר כפיה הוא וכל ה"ל כמשותף . כבר כתבתי' אלא בכללי תו"מ שלי'
בס' לזוועוד דאפי' מי שחזו עבד של גדול און כמשותף לכל מיני' ויתברר שם

בס"ד אין זה מקומו . ועוד
אני

ואי יש לזון הרבה בפ"ב דברכות (דף עו) חן הקורא את שמע ולא השמע לאזניו יאר ר' יוסי אומר לא יאר ואמרין בגמי מ"ט ד"מאוס דכתיב שום השמע לאזניך מה שאתה מוסיף מפיך וז"ל סבר שמע בכל לשון שאתה שומע וכו' תרתי ש"מ : וזו תניא תתם ר' יהודה אומר משום רבא"ש הקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו מא"ש שמע ישראל : א"ל ר"מ ה"ה אומר את איני מאריך היום אתר כונת הלל הן הדברים : ובמסקנא דשמעתא אמרי' א"ר תלמי אומר ר' שלא הלכה כר"י שאמר משום רבא"ש והלכה כר"י : וירבא"ש דל"י אשמעין הלכה כר"י הוה אמינא אפי' דלכתחלה קמ"ל הלכה כר"י שאמר משום רבא"ש וז"ל אשמעין הלכה כר"י : ולפוס הריעא דרבא"ש הוה אמינא צריך וזין לו תתקא קמ"ל הלכה כר"י : ופוס הריעא דרבא"ש הוה אמינא דר' יוסי ור"י מאוס רבא"ש תרווייהו דרשי שמע להשמע לאזניך : אלא שר"י השמעת אוריס מעכב אפי' בדעבד ואם לא השמע לאזניו לא יאר ולרא"ב אפי' אלא לכתחלה ובדעבד יאר : וא"כ כיון דתדאורייתא לרבא"ש צריך להשמיע לאזניו שמתיה אפי' בדעבד יאר איכא שימור ה"מ כל היכא שראוי לבילה אבל אפי' שומעיה ראוי לבילה לכתחלה לאזניו הבילה מעכבת בו : מ"מ מדברי התוס' אין ג"ל כן דברים' דברכות (דף יג) תניא ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א בכל לשון ואמר' מ"ט דרבי אומר קרא וסי' בהוינין יזו ורבנן מ"ט אומר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע ולר' גמי ה"ה כתיב שמע : והוא מ"ל לצריך להשמיע לאזניך : מה שאתה מוסיף מפיך ורבנן מחזירו ולא מחזירו ועוד דרבנן ס"ל כמ"ד לא השמע לאזניו יאר וכוות"י : מסקינן לקטן ע"כ ויכא למודק טובא מאי קאמר ר"י והלכה כרבנן משום דס"ל כמ"ד לא השמע לאזניו יאר וכוות"י פסקין : הרי אדרבה כיון דאפשקא הילכתא כר"י מאוס רבא"ש דס"ל דלכתחלה צריך להשמיע לאזניו ושמעת לייף לא א"כ דרשינן אפי' שצריך להשמיע לאזניו ולא לכלל כל שאתה שומע והיינו דלא כרבנן : ובע"כ צ"ל דשמעת ליה להתו' דהא דאמר רבא"ש הקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו אינו אלא מדרבנן וקרא דשמע אסתכחא בעלמא הוא ומה' אפילו לכתחלה א"כ להשמיע לאזניו וא"כ חרש שאינו שומע אלא ידי חובתו בקריאתו ואין כאן משום אינו ראוי לבילה כיון דה"כ להשמיע לאזניו כולו מה' אפי' לכתחלה : מ"מ ראוי לעיין במ"ל דה"כ דרבא"ש לא מנריך להשמיע לאזניו לכתחלה אלא מדרבנן וקרא אסתכחא בעלמא דילמא דרשא גמורה היא ומה' צריך להשמיע לאזניו לכתחלה : וליכא למימר דמהא דייקי הכי דתק בפ"ב דמגילה (דף עו) דכל כשרי' לקרות את המגילה חוץ מחצ"י ור"י מכשר בקטן ואמר' הסם ובברכות (דף עו ע"א) מאן תנא דרש דעבד גמי לא א"ר תתני ר' יוסי את דתקן הקורא את שמע ולה"ל יאר ד"ר אהרן רבא"ש לא מנריך להשמיע לאזניו לכתחלה צריך דלית הלכתא כוות"י ה"ל לאוקומי כרא"ב בעי ההלכתא כותיה דס"ל דלכתחלה צריך להשמיע לאזניו מה' : וחרש כיון דה"כ וז"ל לו ללגא בעצמו ע"י קריאתו א"י להוציא אתרים ידי חובתו : אלא דה"כ רבא"ש א"כ להשמיע לאזניו אלא מדרבנן הלכך לדידיה ל"ל בני חרש אינו ראוי לבילה : דאין זה דיוק דהא רב מנאן אכתי לא אסיק דעתיה' לר' ד"ר אהרן בתניה' יאר דאין אלא בדעבד : שהרי פריך עלי' הגמרא ונמא' דר"י היא ובדעבד גמי לא דילמא ר"י היא ולכתחלה הוא דלא הא דעבד שפיר דמי אלא ר"מ לא אסיק דעתיה' דאיכא למי' דלכתחלה לחוד הוא דצריך להשמיע לאזניו ובדעבד ל"ל בה : והי' גמי ל"ל דמתא דייקי תתו' דאמר' הסם אכתי דקאמר דילמא ר"י היא וני מנאן לאוקומי כר"י : והא דתקני ספא דה"כ דאמר בקטן ממכל דרש' לא ר"י היא דמי דילמא כולא ר"י ותרי גוונא קטן ומסור' ומסור' וה"ק הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן בד"א בקטן שלא הגיע לחינוך אבל קטן שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה דר"י : שר"י מכשר בקטן ותבואה הסו' תימא דאין זה בשום מקום דקאמר' מסור' ומסור' ולאוקומי אליבא דהא דתנא ועוד לאוקומי כר"י ובלא חסורי מיסורא : וי"ל משום דלקמן פסקינן כר"י להכי ניחא ליה לאוקומי אדר' ע"כ ומשמע הא דקאמר דילמא כולא ר"י וחסורי מיסורא בא להחיות את מה שדמי בתחלה דילמא ר"י היא ולכתחלה הוא דלא הא דעבד שפיר דמי וכיון דהא דחוק לאוקומי כר"י היינו משום דפסקינן כותיה ור"י הא דפסקינן כותיה היינו ופי' שאמר בשם רבא"ש הקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו שאמר שמע ישראל ואי דרשא גמורה היא ומן התורה צריך להשמיע לאזניו לכתחלה א"כ לפי זה נראה שר"ל אפילו בדעבד פסול לקרות את המגילה והאריך בא' המסקנה להחיות את דבריו מה שהקשה בתחלה דילמא ר"י היא ולכתחלה הוא דלא הא דעבד ש"ד ע"י' שאמר חסורי מיסורא : לפי זה אפי' בדעבד גמי פסול : דגם זה אינו דיוק דהא ר"ל דלכתב דקאמר' חסורי מיסורא הדר ביה המקשה ממא' דקאמר בתחלה לכתחלה הוא דלא הא דעבד ש"ד : והשתא דמוקי לה כר"י אדר"א ב"כ אפילו בדעבד גמי לא ומה' אדרב' מתנא פריך שפיר מנ"ל דמתניתין ר' יוסי היא ואפילו מי ששומע את לא השמע לאזניו לא יאר דלמא ר"י מאוס רבא"ש היא דק"ל כותיה ומי שאינו חרש אפי' שלא השמע לאזניו בדעבד יאר א"ל לדידיה דברש אפי' בדעבד לא יאר הואיל ואינו ראוי לבילה והדר ביה ממא' שאמר בתחלה דעבד שפיר דמי ולא הוי חרש דומיא דשוטה וקטן כדאמר הסם בתניה' : ולתמי' דהוה השתא אפילו כר"י אליבא דרבא"ש הוי חרש דומיא דשוטה וקטן דפסולין אפי' בדעבד ועד' שפיר יש לפרש כל הסוגיא דהתם : מ"מ מדברי רש"י נמי משמע דה"כ לר' מאוס רבא"ש חרש שאינו שומע

אי אומר דאפי' א"ל דמדינא למאי דק"ל כמנשה אחרונה דפוסין את רבו ה"ל מי שהי' עבד כמסור' לכ"ד והא דאזניו מוסיף לא ח"כ ולא את אתרים אינו אלא חומרא בעלמא ומדרבנן מ"מ מוכח שפיר דכל כ"ג לא ש"ך לומר אינו ראוי לבילה ואפי' דה"י להוציא א"כ מדינא כגון אלם מי יואל ידי חובתו ע"י שמיעתו מאמר' וה"כ להוציא א"כ מינו יואל ע"י שמיעתו מאמר' וא"כ מדינא אין שום חילוק בין אם יאר ידי חובתו ע"י עמנו לע"י אתרים דבראי לבילה עמנו ואחר' אין לגלות י"ח : ובאינו ראוי לבילה כמו ש"א"ל לו לגלות ע"י עמנו ה"כ ע"י אחר' לאו כלום הוא ואינו יואל ידי חובתו א"כ מה הוסיף חכמי' בתקנתו דבי משח"ש לעינין שופר ומגיניה להחמיר שלא לגלות ידי חובתו ע"י עמנו אלא ע"י אתרים דוקא לא אתרים ועמנו חדא מילתא היא והא בהא תליא וכ"מ שאינו מוסיף ע"י ע"י אינו מוסיף נמי על ידי אתרים וכיון דע"כ א"ל לתקן שני שח"כ לא יאר ידי חובתו ע"י אתרים דא"כ אתה מפסיקו ממנות שופר ומגיניה לגמרי כיון ולא יאר ידי חובתו לא ע"י ולא ע"י אחר' : והא דה"י א"ל לרבנן לתקן כן להלך כיון דמדינא חייב דהא ה"ל ראוי לבילה אפי' ע"י שפיר דמי ככ"ד לל"ד למנשה אחרונה לתק"ל כותי' : א"כ לא מקיימא תקנתא דרבנן בזה כלל : ואפי' ע"י א"ל לתקן שלא יאר ידי חובתו דכיון דע"כ ע"י אתרים לא מקיימי תקנתא דרבנן שלא להוציא ידי חובתו דא"כ אתה מפסיקו בגמרי ממנות אלו והא א"ל להלך עליו ובע"כ עשיתו כבר כראוי לבילה : וכיון דה"כ לך לשמוע כאינו מוסיף א"כ מילתא א"כ מילתא לא יאר ידי חובתו ע"י דה"כ תרווייהו חרש מילתא היא וא"ל להפירו' לתלפין : אלא דה"כ ע"י דכל כ"ג אין לו ענין לשאנו ראוי לבילה וכל היכא דמדינא א"י לגלות ע"י כגון אלם : מ"מ יאר ידי חובתו ע"י אתרים משום שומע כעונה הילכך יש כאן מקום לתקנתא זו גבי מי שח"כ שלא להוציא א"כ אפי' דעב"כ ע"י אחר' הוא יואל ומתייב לשמע מהן : **וראתי** : והוא א"ר רפי' דמילין עכב בשם א"י שאינו שומעין אהר מנריך את שניהם כדתימא בתוס' דברכות עשרה עשרה עושין עשר מלות א"י מנריך לכולן ומיהו א"י חס ה"ה אלם חס יואל דברכת אהר כשגשים שומעין הואיל ואין אלם עמנו ויול לברך ע"כ : רגאה דמספקא ליה את אלם יואל דברכת אהר מעטס אינו ראוי לבילה וכבר הוכחתי ויואל דברכת אחר' ארמב"ם כתב בפ"ד מה' שמיעתו ומומה שמתקן והוא חובן ושומע שחנן לכתחלה וכן מי שאינו שומע ה"ו שומע ע"כ וכתב עליו הר"ש רפ"ק דחולין בנשתקא כתב ה"ו שומע לכתחלה אבל באין שומע כתב ה"ו שומע ואין כתב לכתחלה לפי שאינו שומע : הברכה אין לו לשמוע לכתחלה כדקטן רפ"ק דחומה חרש המדבר ואינו שומע לא ימרוס ואם חרש תרומו תרומו : והכי אמרי' בפ"י קורא אהר דתקן הקורא את שמע ולא השמע לאזניו יאר ר"י א"ל יאר אמי רבי יוסף מלוקא בק"י אבל בשאר מנות ה"ו יאר ותניא לא יברך אדם בה"מ בלבו ואם יברך יאר דווקא בדעבד אבל לכתחלה לא ע"כ : ובע"כ הא דנשתקא שומע לכתחלה אפי' ש"ך לברך והרי אדרבה גרע טפי מאינו שומע שפיר א"י לברך אלא ע"י ההור' ובע"כ מיירי ששומע ברכת שמיעתה מפי אהר וי"י משום דעונה כעונה : אין לרקדק מזה דגבי אלם נמי אמר שומע כעונה לפי אהר לא אמר ללגי דדיעה כל שאין ראוי לבילה הביאה מעכבת בו : ד"ל דהרמב"ם ו'ל לטעמיה אול דס"ל דבכל המנות שלא נאמר בהן דיבור בהדיא בקרא' אח' היהור' ואח' דיבור במשמע ושיהם שיהם וכמו שהוכחתי למעלה שכן דעת ז"ל וכיון דהכי הוא י"ל הא דאלם שומע לכתחלה לדעת הרמב"ם ע"י ששומע הברכה מפי אהר משום דאלם גמי ר"י הוא כ"י שאפשר לו לגלות י"ח הברכה ע"י אהר"ש עמנו והוא גופי' לא יברך דבריה' אינו ראוי לבילה דיעמא הואיל ואין ראוי לברך וא"ל לו לגלות ע"י דיבו"ה א"ל אינו ראוי לבילה ואינו י"ח בהרואר' דהא ליתא דבמק' שלא נאמר דיבור' בהדי' הרואר' ודיבו' שהדי' נינהו ושניהן שווא' ע"כ ש"א"ל לו לדבר מ"מ כיון שאפשר לו להרר שפיר יואל ידי חובתו בהרואר ובמ"ש וכיון דאלם יכול לגלות ידי חובת הברכה ע"י הרואר דעמנו אפי' לכתחלה צריך להשמיע לאזניו וע"י הרואר ליכא השמע' אונים מ"מ כ"כ בדעבד יאר בלא השמע לאזניו ה"ל ראוי לבילה ויכול לשמוע לכתחלה ע"י ששומע מפי אהר דה"ל שומע כעונה דיש כאן השמעת אונים ואיהו גופיה יכול לגלות ידי חובתו ע"י הרואר של עמנו : אבל במקום שח"כ לגלות ידי חובתו בהרואר כגון ק"ש י"ל דס"ל להרמב"ם דאלם ש"א"ל דבר לא אמרי' לגבי ידיעה שומע כעונה דה"ל אינו ראוי לבילה : ומ"מ מדברי השו"ר י"ל להביא ראוי לברך שפיר חרש אפי' כתב ב"ד א"י : וזתה האדבר ואינו שומע אפי' שמדבר לכתחלה לא ישחוט מפני שח"כ הברכה כ' והשומע ואינו מדבר אם הוא מומחה שומע אפי' לכתחלה אם אחר מנריך ע"כ יוהי הוא ו"ל כתב בא"מ סי' קפ"ה לגבי בה"מ וצריך להשמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו ומיהו חס לא השמע לאזניו יאר ובלבד שיוציא בשפתיו ע"כ : אלא מ"ס דכמ"ל הרואר לאו כלום הוא כמו לגבי בה"מ וזה' להביא דבריה' דבריה' שפיר ע"כ אפי' שאינו ראוי לחובתו בהרואר אפי' בדעבד אפי' כתב דאלם שאינו מדבר שומע לכתחלה באחר מנריך : ואמאי נימא הואיל ואינו ראוי לבילה דהא א"י לגלות ע"י עמנו לא בדיבור ולא בהרואר דהא הרואר לדריד' ו"ל לאו כלום הוא אין ויאר נמי ע"י ששומע הברכה מפי אחר ואמאי נשתק שומע לכתחלה : אלא ע"כ ס"ל דכל כ"ג לא מיקרי אינו ראוי לבילה וכדכתיבנו ע"כ האחרונים שם כדעת הגור' :

סימן ז

ועד מהנר ואינו שומע : ואי אפשר לו לגלות ידי חובת ק"ש בקריאתו בהא

שנת אריה דיני קיש סימן ז

דלעבד שפיר דמי שהרי הגמרא מביא שם הא דתני רבי יהודה בריה דר"ש בן פוי
תרס הזנבר ואינו שומע תורם לתפלה ואחר כל שקליה ועריה מביא הא בריתא
דפלוגתא דר"י מאס ראב"ע ור"מ . ומסוק השתא דתתית להבי אפי' תימאר ר"י
כרבוה ס"ל ול"ק הא ר"ה הא ר"מ . ופי' ר"ה אפי' תימאר ר"י דלמך בק"ש ולא
דעבד און לתפלה לא ומתניתין דמנילה לתפלה היא דפסול לתרס ור"י הוא
והא דבה"ט נמי ר"ה הא' ודק"ל הא דר"ה בריה דר"ש ב"ש מני ר"מ היא דמכשר
לתפלה ע"כ . הרי אפילו לתמי' דמסוק ר"י (*) כר"י ס"ל מ"מ פי' מתניתין
דמנילה לתפלה הוא דפסול לתרס ור"י . ואינו רש"י לר"י ב"ש נמי אינו פסול לתרס
למקרא מגילה דעבד ולא חמתין כל שאינו ראוי לתפלה לגבי תרס : מכל מקום
איכא לספוקי לדעת רש"י דלראב"ע חרש אינו פסול דעבד אי משום דס"ל דהא
דיליף לה משמע אינו חלל הסתמך בעלמא או אפשר דס"ל דדרשא גמורה היא
גבי קריאת שמע מ"מ און פסול תרס המדבר ואינו שומע דעבד לגבי מקרא
מנילה ומשמע דלמי רחמי לביה' . משו' דאין ללמוד שאר מצות מק"ש דגבי ק"ש
דגלי קרא גלי אבל בשאר מצות מדתין און דרשן לתפלה לאונו חלל מדרבנן
לתפלה ואין מעבד דעבד אפילו לתרס שאינו ראוי לביה' וזע"ג דרב מתנה דמתי
מקרא מגילה לק"ש . לק"מ וכת"י לקטן וא"כ חרש המדבר ואינו שומע אפשר
דבק"ש ה"ל אינו ראוי לביה' ופטור מק"ש כיון דל"ח לו להשמיע לאונו . זהו מה
שמע להשמיע בעת רש"י וז"ל : וז"ל דהכי דייקי בעלמא דהא דיליף רבב"ע
משם לתפלה לאונו לתפלה הוא חלל הסתמך בעלמא וא"כ להשמיע לאונו
אלא מדרבנן דמ"ד דדרשא גמורה היא אם כן דעבד אמאי יאכל דכל דלדאורייתא
און חלקן ב"ן לתפלה לעבד שהרי בכל התורה כולה לא בעינן שנה עליו הכתוב
לעבד אלא בקדש בלבד כדלמך בפ"ב דמנחות (דף כו) : והרי לגבי ק"ש גופיה
תנן הקורא למכר לא יאמר ומוהו ביוותין (שם דף כ"ב) דלא שנה עליו
הכתוב לעבד מכל מקום אלא דעבד ב"ן יאמר . אלא והאי הסתמך בעלמא
הוא הא דיליף ראב"ע משמע להשמיע לאונו ולא דרך להשמיע לאונו לתפלה
אלא מדרבנן . ופי' לי להביא ראיה לזה מהא דחוקין שמעו שאר מצות לק"ש לענין
להשמיע לאונו לראב"ע דקאמר השתא דתתית להבי אפילו תימאר ר"י כרבי"ס
ול"ק ר"י ר"מ הא ר"י . כולמך דלמי דלא יברך ארס בה"מ בלבו ואם בירך יאמר
הוא איכא למיידק מנא לי' דהתא ר"מ מק"ש ה"ל מדרבנן דר"י (ג) כרבי"ס . וז"ל
דיליף דק"ש דרך להשמיע לאונו לתפלה מקרא דשמע לתמא גבי ק"ש דגלי קרא
שמע גלי הילכך דרך להשמיע לאונו לתפלה מנורת הכתוב אבל שארי מצות
דלא גלי בהו קרא לא גלי . וא"כ מנא דלא יברך ארס בה"מ בלבו לר"י וראב"ע
רבי' . ובהאי גוונא הקאו התוס' למאי דקאמר הגמרא לר"י גבי בה"מ יאמר
דעבד לא יאמר דקאמר אלא לאו דקמ"ל דלמי דלא יברך ארס בה"מ מני א"ר . יאמר
הא אמר לתפלה נמי אי ר"י דעבד נמי לא . וכתבו התוס' וז"ל ודלמא ר"י היא
ובה"מ שאני דלא כתוב ביה שמע דבעלמא תרומה לעיל ומנילה דלקטן שהן
מדרבנן ו"ל דמות לק"ש שחקמו שצריך להשמיע לאונו כמו בק"ש אבל בה"מ שאינו
מודאורייתא כיון דלא כתוב ביה שמע לתמא י"ל ללו תקון שלא יאמר לאונו לתפלה
כיון דמן התורה יאמר ע"כ . ובמתן קפוא חוקא אינה שמתרו וז"ל כיון שחקמו
שצריך להשמיע לאונו כמו בק"ש הואיל ומדרבנן דרך להשמיע און חלקן ב"ן
קריאת שמע וכן ברכת המזון ואפילו דעבד אינו לן למייר שאלו יאמר עד כאן :
אינו מוכרח דאפי' שחקמו בבה"מ שצריך להשמיע לאונו לתפלה מכל מקום לענין
דעבד לא רשו לדמות בה"מ לק"ש דיון דלא כתוב ביה שמע לא רשו לתפלה
שחומר ויברך בה"מ בלא להשמיע לאונו דה"ל כהנה בבב"ע יועד דהפי' לענין לתפלה
און לדמות שאר מצות דלא כתוב בהו שמע לק"ש דכתוב ביה שמע ולא מיבעיא
מה"מ און ללמוד שאר מצות מק"ש דהיכא דגלי גלי והיכא דלא גלי לאונו חלל
מדרבנן נמי א"כ להשמיע לאונו לתפלה בשאר מצות ולדמות לק"ש משום שכתב
רחמנא גבי ק"ש שמע דדומיא דק"ש דאורייתא יתקנו מדבריהם בשאר מצות
דרך להשמיע לאונו . דהא ברפ"ב דברכות (דף ק"ג) קאמר ר' יאשי' גבי על
לבבך עד כאן דרך כוונה וקריאה משום דכתוב על לבבך ודברת בס מנאן ואילך
טונה דכתוב על לבבכם ובלא קריאה והאי לדבר בס דפי' שמי' בדת' כתוב הילכך
אפי' בהרורו נמי יוצא ידי חובת פ' שני' אבל בפ"ר דרך דיבור דווקא דכתוב
ודברת בס' . אלמא אפי' ק"ש גופי' לא מתניתין מדרבנן פ"ב לפ"ר לענין דיבור
דקאמר מנאן כוונה בלא קרי' . סתמו משמע דאפילו מדרבנן סגי ליה
בהכי . ועוד שהרי על עיקר קריאת פ"ב של ק"ש ע"כ לר"י אינו חלל מדרבנן כיון
דלדבר בס מוקי ליה בדת' א"כ מנין לקריאת פ' זו מה"מ ומ"ש למעלה בס'
ז' והאי מנאן ואילך כוונה דקאמר היינו מדרבנן וקרא דעל לבבכם הסתמך
בעלמא הוא . אלמא אפילו בק"ש גופי' לא מתניתין פ"ב דרבנן לפ"א של תורה
דכתב רחמנא גבי' . לדבר בס מנימרא דעבי דיבור ולפי סגי ליה בהרור' . ואפילו
ז' ונערא דפליג עליה התם ואמר דפ"ב נמי בעי דיבור לאו משום דדומיא דפ"ר
שקוטרו רבנן אלא משום דשמךך לה אקרא ולדבר בס' . מדע שהרי ס"ל לר"י
הרס ע"כ מצות טוונ' וקרי' ומנאן ואלקרי' בלא כוונ' דהאי על לבבכם מיבעי ליה
לדבר' ז' וקרי' שתהא שימה כנגד הלב ואסתלקא ופי' לאו מתניתין פ"ב לפ"א
לענין טוונה והשתא ק"ש גופי' לא מתניתין מדרבנן פ"ב לפ"ר לענין קריאה וטוונ'
אפי' דכל עצמו של פ"ב אינו חלל מדרבנן . כ"ש שאין לדמות שאר מצות ב"ן של
תורה ב"ן של דבריהן לק"ש מדרבנן שצריך להשמיע לאונו לתפלה וז"ש שלא

יא' די חובתו בשאר מצות אפילו דעבד מדרבנן דדומיא דק"ש לר"י ויס' . והאיך
דמתי ר' חזקיה מגילה והגמרא דמתי בה"מ לק"ש לר"י שהן יוצא ידי חובתו ב"ן
בלא השמיע לאונו אפי' דעבד . ועוד דהא ברפ"ב דמנילה תמיא הקורא את
המנילה למפרע לא יאמר וכן בבל ויפיק לה לק"ש מנילה ומכלל ומנילה
שקלי וטרי אמוראי התם לתתיהו מקראי השתא קריאי למה לי כיון דהלל ומניל'
אין חלל דרבנן דמתינו לק"ש דלי' ביה קרא דהקורא למפרע לא יאמר חלל ודאי
ש"מ דלפיו דרבנן דלאורייתא לא מתניתין כ"ש דאורייתא דלאורייתא דפי' התוס'
מודים בזה דעדיפא עפי' וז"ל הויך דמתי ב"ן דלאורייתא ומנילה דרבנן לק"ש
לר"י לענין לא השמיע לאונו שלא יאמר . דבעלמא הא דמתי בה"מ ומנילה לר"י
לתמי' דהוי משמע ליה בלא השמיע לאונו לר"י דלמך גבי ק"ש דלא היינו דעבד
אלא לתפלה דרך להשמיע לאונו מדרבנן . א"כ דיון דהא דעבי להשמיע
לאונו לתפלה לאו מנורת הכתוב הוא חלל מדרבנן און טעם חלקן דרבנן
ק"ש לשאר מצות ובוודאי כיון יתקנו להשמיע לאונו לתפלה . אבל לר"י
דיליף משמע דרך להשמיע לאונו וזה הוא בק"ש . מנין לדמיו' שאר מצות
לק"ש דלדי' : ובע"כ י"ל לפרש לתמי' דמתי השתא שארי מצות לק"ש לר"י
דכלל השמיע לאונו לא יאמר ס"ל דעמא דר"י לאו משמע דר"י גבי' ק"ש דרשן
מני' להשמיע לאונו דלאחר בתחילת הסוגיא שם דברכות . דאי' ליכא לדמיו'
ש"מ לק"ש וכתבמו' . אלא השתא א"כ דעמא דר"י משום דכתיב הסכת ושמע
ישראל דלאחר בסוף הסוגיא א"ר יוסף מתלוך בק"ש . אבל בשאר מצות ד"ה לא
יאמר דכתיב הסכת ושמע ישראל וזע"ג דלא יחזקב ר"י מהא דתניא לא יברך ארס
בה"מ בלבו ואם בירך יאמר חלל א"כ הוי אימך ר"י מתלוך בק"ש דכתיב
שמע ישראל אבל בשאר מצות ד"ה יאמר ד"ה יאמר חלל א"כ הוי אימך ישראל בה"מ
כתוב . היינו לתמי' דהוי ס"ל לר"י דעמא דר"י דלא יאמר חלל א"כ הוי אימך
אלא השתא קס"ד דהא פליגי ר"י ור"י יוס' דר"י כבר דהסכת ושמע ישראל מתי
כתוב ור"י דהסכת ושמע ישראל בכל המצות איירי למימרא דדרך להשמיע לאונו
ואם לאו לא יאמר . והאי דפליגי בק"ש להושיך כמו דר"י דלפיו גבי ק"ש דכתיב
שמע אפי' בלא השמיע לאונו יאמר וכו' דהתורה עדיף . וכוון דעמא דר"י יוס'
מהסכת ושמע ישראל דכתיב גבי' כל המצות . כל המצות שנה דכלל השמיע
לאונו לא יאמר וכוון דכלל המצות שנה תורה השמיע אונים מעבד מה"מ והאי
כל דחקמו רבנן כיון דלאורייתא יתקון הילכך בעלמא דרבנן כיון מקרא מגילה
וברכת הפרשות תרומה מני בלא השמיע לאונו לא יאמר . והא דתפי' הגמ' בחלת
הסוגיא ובר"ה קרא דעמא דר"י יוס' משמע דכתב רחמנא גבי ק"ש היינו
לתמי' דמסוק בסוף הסוגיא הסכת ושמע ישראל בדת' כתי' וכתב רחמנא דלא יאמר
לי סגי לדרבני מני' הויה דק"ש דתחומות למי מריכה לר"י היינו
ד' יוס' דהא הוא דתנין הקורא את שמע ולא השמיע לאונו יאמר ר"י
לא יאמר . א"כ מתנא דר"י הוא א"ר יוס' היינו כבורין מן מימך מה פליגי ר"י
רבנן . בק"ש דכתיב בהו שמע הא שאר כל המצות לא . מה דמר ר"י ר"ה
הוי הוא שמע הא שאר כל המצות . מ"מ דר"י והאזנת לתנוחין ישמעו אונן מה
שפך מדבר ר"ה סגויה הירוש' שם . וביתורו דלמתי' . דכלל כשרים לקרות את
המנילה תוך מח"ש קאי ומוקי לה ר"מ כר"י וס"ל היא שמע היא כל המצות ולא
משום דיליף לש"מ מק"ש דכתב רחמנא גבי' שמע ישראל . דאי עמא דר"י
משמע . א"כ ללמוד לשאר מצות מק"ש דהיכא דגלי גלי . והיכא דלא גלי לא גלי
אלא ס"ל לר"י דעמא דר"י ק"ש דלא יאמר חלל א"כ הוי אימך לאונו משום דכתיב
והאזנת לתנוחין וכוון דעמא דר"י כל המצות בכלל והוינו כמו שפיר' אלא דמי' שנו
יליף ש"מ מהסכת ושמע ישראל וגמ' ירו' יליף לה מוהאזנת לתנוחין דיון דהכי הוא
דלמי' דמיו' ש"מ לק"ש וי' אחר' דעמא דר"י משמע דכתב רחמנא גבי ק"ש ויהא דמתי
לה ר"מ וסתמא דמנרא מגילה ובה"מ מתניתין כבר כתבאר טעמו של דבר
משום דס"ל דעמא ש"ר . מהסכת וש"מ הכאמר גבי' כל המצות כיון השתא
תקנה לך הויך קאמר במסכת דשמעתי השתא דתתית להבי אפילו תימאר ר"י
כרביה ס"ל ול"ק הא ר"מ הא ר"י . כולמך דלא יברך ארס בה"מ בלבו ר"י
הוא . הא דדרבה השתא גרע עפי' כיון דר"י דס"ל דלתפלה דרך להשמיע
לאונו לאו היינו עמא משום דרבנן תקנו הא דדרך להשמיע לאונו לתפלה
דמינא דיון דתקנתא דרבנן הוא און טעם חלקן ב"ן קריאת שמע לשאר מצות
וטולן ש"ן בהא תקי' דהשמיע אונים . אלא משום דכרבי' ס"ל והרי ראב"ע
רביה הא דדרך להשמיע לאונו גבי ק"ש מקרא דשמע דכתב רחמנא גבי ק"ש
יליף לה א"כ מנא דלמי בה"מ דלא יברך בלבו מק"ש . דילמא דווקא גבי ק"ש
דגלי קרא גלי וגי' הוא אבל בה"מ לא יאמר חלל א"כ הוי אימך ליה להגמרא
דהא דמנא דרבי' ראב"ע להשמיע לאונו בק"ש לתפלה אינו חלל מדרבנן וקרא
דכתב בעלמא ביה . דלא מ' דלאורייתא אפילו דעבד כ"ס חלל השמיע לאונו
(ג) לתפלה אמאי יאמר דכל דלאורייתא און חלקן ב"ן לתפלה לעבד וכמ"ל
למעלה . וכוון דהא דדרך להשמיע לאונו לתפלה בק"ש לר"י ורביה ראב"ע אינו
אלא מדרבנן . משמע און טעם חלקן ב"ן ק"ש לשאר מצות וכלל המצות טולן
ס"ל דדרך להשמיע לאונו לתפלה מדרבנן . וזתי שפיר הוא דביה סתמיה
וא"כ כיון דלר"י משום ראב"ע און דרך להשמיע לאונו חלל אלא חלל מני
כן תרס המדבר ואינו שומע חייב בק"ש ולא חמתין שאינו ראוי לביה' כיון שסתמ'
און דרך להשמיע לאונו כלל אפילו לתפלה לדין דיק' לר"י כר"י . שחמך משום

ר'אב"ע : מכל מקום אומר אני שצ"ג שכ"ז לכאורה בפרוש סוגיא זו מ"מ כי ייקת בה הטיב חצ"ג בדרב תמנה שמ" למתני' דמנילה אפרש לומר כן מ"מ בדר"ם שמ" למתני' דמסכת תרומות ח"א ל"ב : דהכי אמר ר'אב"ע תנן תרס תרס המדבר ואינו שומע לא יתרום והס תרס תרומתו תרומה ואמר מאן תמא תרס המדבר ואינו שומע דעבד דעבד לכתחלה לא ח"י תמא ר' יוסי הוא תמא תרס תרס שומע ולא תרומה לאוניו י"א דברי ר' יהודה ר"ח לא יא"ז ע"כ ל"ק ר"י לא יא"ז אלא גבי ק"ש דאורייתא אבל תרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן ולא בברכה תליא מילתא : ויבא למידק מאי האי דקאמר ר"ח ע"כ ל"ק ר"י לא יא"ז אלא גבי ק"ש דאורייתא וברכה דרבנן אע"פ דלא תרומה לאוניו דלר"י לא יא"ז דלאורייתא ודרבנן תליא מילתא הא ענייה דרבנן היא ולר"י לא יא"ז אלא גבי ק"ש דאורייתא ודרבנן תליא מילתא : וי"ז דמיתני' דמנילה : וה"ז תרס תרס סוגיא דר"ם גופיה קאמר הגמרא חללא דהי ר"י תרס תרס המדבר ואינו שומע ע"כ לכתחלה מני ח"י ר"י הא אמר דעבד א"ן לכתחלה לא ח"י ר"י הא אמר דעבד מני לא אע"פ דתרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן מ"מ בלא השמיע לאוניו אפילו דעבד לא יא"ז לר"י : ומדברי ר"ח גופיה מני י"א לדיק כן שהי"ן סמיכי למילתיה אבל תרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן ולא בברכה תליא מילתא : כלומר מילתא דהפרשת תרומה אי תרומתו תרומה או לא לאו בברכה תליא הואיל וברכה דרבנן א"ן מעבדת להפרשת תרומה שמשום הברכה לא יהא תרומתו תרומה והשתא ח"א דדרבנן בלא השמיע לאוניו אפילו ר"י מודה דעבד י"א לה ל"י לומר לאו בברכה תליא מילתא : ואם תרס ולא ב"ך תרומתו תרומה : אפילו אי בברכה תליא מילתא והברכה מעבדת להפרשת מ"מ בדרס המדבר ואינו שומע שבתק אע"פ ש"א"ל לו להשמיע לאוניו תרומתו תרומה : או לא דמ"מ בדרס דעבד י"א די חובת ברכה בלא השמיע לאוניו לר"י הואיל וברכה אינו אלא מדרבנן יא"ז דעבד : אלא והאי אפילו דרבנן כגון ברכה בלא השמיע לאוניו מני לא יא"ז לר"י הילכך אי בברכה תליא מילתא כיון דאפילו דעבד לא יא"ז ה"ל כללו תרס ולא ב"ך כלל לסיק דאמר דל"י למיתני' דלא בברכה תליא מילתא : וכיון דאפילו בברכה לא תרומה לאוניו לר"י לא יא"ז מאי האי דקאמר ר"ח ע"כ ל"ק ר"י לא יא"ז אלא גבי ק"ש דאורייתא לאו דלאורייתא תליא מילתא אלא עיקר הטעם הוא דכיון דלא השמיע לאוניו לא יא"ז לר"י הילכך ב"ן גבי ק"ש ב"ן גבי ברכה אפילו דעבד לא יא"ז אבל מ"מ תרומתו תרומה משום דלאו בברכה תליא מילתא : ועב"כ נריך לפ' האי דקאמר ר"ח ע"כ ל"ק ר"י לא יא"ז אלא גבי ק"ש דאורייתא א"כ דכיון דק"ש דאורייתא ח"כ איכא למתני' לקרא דשמע גבי ק"ש להשמיע לאוניו הוא דלתי אכל תרומה משום ברכה הוא וכיון דברכה דרבנן אע"פ דלא יא"ז די חובת הברכה אפילו דעבד בלא השמיע לאוניו ה"ל כללו תרס ולא ב"ך כלל לאו בברכה תליא מילתא וא"ן הברכה מעבדת להפרשת הילכך תרומתו תרומה : ומתקאמר ק"ש דאורייתא לומר דהא דלא השמיע לאוניו לר"י תשמע דכח רחמנא גבי ק"ש יתק' לאו להמסכת ושמע ישראל הגאמר אלא כל התנאים יתק' : ור'אב"ע דמני' ברכות וכן בה"מ דבלא השמיע לאוניו אפילו דעבד לא יא"ז לר"י : והרררר קושין לרובתא מנלן דבשאר כל התנאים לר"י בלא השמיע לאוניו לא יא"ז דילמא דווקא גבי ק"ש דכח רחמנא שמע הוא דכח ר'אב"ע ובה"מ : הוא : שחר מנות לא דהיכא דגלי גביו והיכא דלא גלי לא גלי דכאמרין לענין קריאה וטובה פכ"ג של ק"ש ולענין קורא למפרע דהלל ומנילה ומת"ש והיך דמוק' לה להאי תניא דחרס המדבר ואינו שומע דגבי תרומה כר"י הילכך תימא להאי פירוש שכתבי' לעילא וזכיר' אתו לתקש דרך אחת בישב סוגיא זו : ומת' שג"ל בזה הוא דהוא ר"ח ח"י ס"ל דשמע דר"י תשמע דמני' ק"ש לקרא ח"א לאוקמי' למתני' דתרומות כר"י דהוא לא גמירין שראו מנות מק"ש וכאמרין : אלא ס"ל לר"ם דר"י אהסכת ושמע ישראל ק"ש סמיך שגאמר תמא וכל התנאים בכלל זה דעבו להשמיע לאוניו וחי לא כתב רחמנא אלא הסכת ושמע ישראל לומר דהוא ח"י אומר בכל התנאים בלא השמיע לאוניו לא יא"ז אפילו דעבד דכאמר' גבי הקורא למפרע משום דכתיב והיו דאפילו דעבד בקורא למפרע לא יא"ז ולא ציעין ענה הכתוב על לשבכ אלא בקדשים לחוד : אלא מדכתב רחמנא עוד קרא יתירא גבי ק"ש שמע להשמיע לאוניו גלי לן על הסכת ושמע ישראל הגאמר גבי כל התנאים דלא בעי גבייהו להשמיע לאוניו אלא לכתחלה אבל דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז : שומע מני גבי ק"ש ללמוד דגבי ק"ש אפילו דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז : דה"ל דהסכת ושמע ישראל לעכב אפילו דעבד בכל התנאים : שמע דכתיב גבי ק"ש ל"ל דלא שומע מני בלא השמיע ושמע ישראל תרס : אבל רבי יהודה דס"ל גבי ק"ש דבלא השמיע לאוניו יא"ז וס"מ דלא דרש שמע דגבי ק"ש להשמיע לאוניו קא ח"כ ע"כ הסכת ושמע ישראל מני לא דרש ל"י לכל התנאים דלא היו דרש ל"י כיון דשמע דגבי ק"ש לא משמע ל"י להשמיע לאוניו קאמי אלא לכלל לשון שפחה שומע ואינו דלתי ולא מני לן רחמנא על הסכת ושמע ישראל דלתי מעבד דעבד דמתני' לן שמע דק"ש לר"י על קרא דהסכת ושמע ישראל דלתי אלא לכתחלה : ח"כ דקרא דהסכת להשמיע לאוניו בכל המנות קאמי אס כן אפילו דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז הוא כלל בעי ענה עליו הכתוב ואמאי קאמר גבי ק"ש דבלא השמיע לאוניו יא"ז : מי שפיק ק"ש ומכלל כל התנאים : אלא דהאי לר"י כמו דלא דרש שמע דגבי ק"ש ללא השמיע לאוניו ה"ל לא דרש הסכת ושמע ישראל ללא השמיע לאוניו אלא הוא דבדרי תורה כתיב דכאמרין תרס : ומתא לר"י דלא דרש לא שמע דגבי ק"ש ולא הסכת ושמע ישראל דגבי

כל המנות להשמיע לאוניו קא אהו א"ן א"ך להשמיע לאוניו כלל אפילו לכתחלה מה"ל דמהיכא ת"ן לן הא : אבל לרבי יוסי דרש הסכת ושמע ישראל לכל המנות להשמיע לאוניו ואפילו דעבד ה"ל דבלא השמיע לאוניו לא יא"ז : אלא דגלי לן קרא דשמע דגבי ק"ש דהסכת ושמע ישראל דגבי כל המנות ואינו מעבד דעבד הילכך לרבי יוסי בלא השמיע לאוניו גבי ק"ש דפרע ביה שמע קרא יתירא אפילו דעבד לא יא"ז אבל בשאר כל המנות וחי לכתחלה בלא השמיע לאוניו מ"מ דעבד יא"ז בלא השמיע לאוניו : מיהו ה"ל דבשאר מנות יא"ז דעבד בלא השמיע לאוניו דראוי לביה כגון שומע אבל בשאר ראווי לביה כגון חרס המדבר ואינו שומע כיון דמה"ל נריך להשמיע לאוניו לכתחלה בכל המנות מקרא דהסכת ושמע ישראל בילה מעבדת בו ואפילו דעבד לא יא"ז שכל המנות קראו ראווי להשמיע לאוניו : והא מילתא דלר"י בכל המנות נריך להשמיע לאוניו לכתחלה מה"ל דמה"ל נריך להשמיע לאוניו דגמיר לה ר"ח מולדו שומע לא יתרום לכתחלה מני : אי ר"י היא כיון דלא דרש הסכת ושמע ישראל ללא השמיע לאוניו ח"כ אפילו לכתחלה א"ן נריך השמעת אורס ואמאי לא יתרום אלא ע"כ רבי יוסי וס"מ דרש הסכת ושמע ישראל להשמיע לאוניו : אלא דמאמר גבי ק"ש דלא יא"ז ש"מ דרש שמע דגבי ק"ש להשמיע לאוניו א"ן דעבד והסכת גבי שאר מנות לכתחלה : והא מני ל"ל דרבי יוסי לא דרש אלא הסכת ושמע ישראל לחוד להשמיע לאוניו אבל שמע דגבי ק"ש לא דרש כלל להשמיע לאוניו אלא לכל לשון לחוד דרבנן דלמיני עליה דרבי וכוון דלא דרש לשמע דגבי ק"ש להשמיע לאוניו כלל אלא הסכת לחוד : כל המנות וק"ש שוין לן לענין להשמיע לאוניו ואפילו דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז כיון דלא גלי לן קרא על הסכת דלתי אלא לכתחלה ומ"ל לר"ח דקאמר עד כאן לא קאמר רבי יוסי לא יא"ז אלא גבי ק"ש דאורייתא דש"מ דס"ל דר"י דרש לשמע דגבי ק"ש להשמיע לאוניו : וי"ל דמתני' קשתי' דר"ח דה"ל דלר"י ק"ש ושאר מנות שוין לן לענין לאוניו דלא יא"ז כיון דשמע דק"ש לא דרש להשמיע לאוניו אלא לכל לשון לחוד ולא ענגי על קרא דהסכת דלתי אלא לכתחלה ח"כ דאפילו בק"ש ה"ל דאפילו בשאר מנות אפילו דעבד כח דרבי יוסי יא"ז בשאר מנות בלא השמיע לאוניו לא יא"ז אבל השתא דלמיני גבי ק"ש איכא למימר דווקא גבי ק"ש לר"י הוא דלא יא"ז בלא השמיע לאוניו משום דכח רחמנא שמע להשמיע לאוניו הוא דלתי אכל תרומה משום ברכה הוא וכיון דברכה דרבנן אע"פ דלא יא"ז די חובת הברכה אפילו דעבד בלא השמיע לאוניו ה"ל כללו תרס ולא ב"ך כלל לאו בברכה תליא מילתא וא"ן הברכה מעבדת להפרשת הילכך תרומתו תרומה : ומתקאמר ק"ש דאורייתא לומר דהא דלא השמיע לאוניו לר"י תשמע דכח רחמנא גבי ק"ש יתק' לאו להמסכת ושמע ישראל הגאמר אלא כל התנאים יתק' : ור'אב"ע דמני' ברכות וכן בה"מ דבלא השמיע לאוניו אפילו דעבד לא יא"ז לר"י : והרררר קושין לרובתא מנלן דבשאר כל התנאים לר"י בלא השמיע לאוניו לא יא"ז דילמא דווקא גבי ק"ש דכח רחמנא שמע הוא דכח ר'אב"ע ובה"מ : הוא : שחר מנות לא דהיכא דגלי גביו והיכא דלא גלי לא גלי דכאמרין לענין קריאה וטובה פכ"ג של ק"ש ולענין קורא למפרע דהלל ומנילה ומת"ש והיך דמוק' לה להאי תניא דחרס המדבר ואינו שומע דגבי תרומה כר"י הילכך תימא להאי פירוש שכתבי' לעילא וזכיר' אתו לתקש דרך אחת בישב סוגיא זו : ומת' שג"ל בזה הוא דהוא ר"ח ח"י ס"ל דשמע דר"י תשמע דמני' ק"ש לקרא ח"א לאוקמי' למתני' דתרומות כר"י דהוא לא גמירין שראו מנות מק"ש וכאמרין : אלא ס"ל לר"ם דר"י אהסכת ושמע ישראל ק"ש סמיך שגאמר תמא וכל התנאים בכלל זה דעבו להשמיע לאוניו וחי לא כתב רחמנא אלא הסכת ושמע ישראל לומר דהוא ח"י אומר בכל התנאים בלא השמיע לאוניו לא יא"ז אפילו דעבד בקורא למפרע לא יא"ז ולא ציעין ענה הכתוב על לשבכ אלא בקדשים לחוד : אלא מדכתב רחמנא עוד קרא יתירא גבי ק"ש שמע להשמיע לאוניו גלי לן על הסכת ושמע ישראל הגאמר גבי כל התנאים דלא בעי גבייהו להשמיע לאוניו אלא לכתחלה אבל דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז : שומע מני גבי ק"ש ללמוד דגבי ק"ש אפילו דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז : דה"ל דהסכת ושמע ישראל לעכב אפילו דעבד בכל התנאים : שמע דכתיב גבי ק"ש ל"ל דלא שומע מני בלא השמיע ושמע ישראל תרס : אבל רבי יהודה דס"ל גבי ק"ש דבלא השמיע לאוניו יא"ז וס"מ דלא דרש שמע דגבי ק"ש להשמיע לאוניו קא ח"כ ע"כ הסכת ושמע ישראל מני לא דרש ל"י לכל התנאים דלא היו דרש ל"י כיון דשמע דגבי ק"ש לא משמע ל"י להשמיע לאוניו קאמי אלא לכלל לשון שפחה שומע ואינו דלתי ולא מני לן רחמנא על הסכת ושמע ישראל דלתי מעבד דעבד דמתני' לן שמע דק"ש לר"י על קרא דהסכת ושמע ישראל דלתי אלא לכתחלה : ח"כ דקרא דהסכת להשמיע לאוניו בכל המנות קאמי אס כן אפילו דעבד בלא השמיע לאוניו לא יא"ז הוא כלל בעי ענה עליו הכתוב ואמאי קאמר גבי ק"ש דבלא השמיע לאוניו יא"ז : מי שפיק ק"ש ומכלל כל התנאים : אלא דהאי לר"י כמו דלא דרש שמע דגבי ק"ש ללא השמיע לאוניו ה"ל לא דרש הסכת ושמע ישראל ללא השמיע לאוניו אלא הוא דבדרי תורה כתיב דכאמרין תרס : ומתא לר"י דלא דרש לא שמע דגבי ק"ש ולא הסכת ושמע ישראל דגבי

שאנת אריה דיני קיש סימן ז

משמיה גופיה קאמר לה וכן דרך הגמרא בב"מ ובהרבה מקומות תמלא כסברא
 זו כספר המלחמות להרמב"ן ז"ל ומהן בפ"ק דברכות גבי הא דרשב"י פעמים
 שהם קק"ש ב"פ ביום: א"ל נ"ל דהיינו טעמה דב"ק א"מ דרבות דבריהן אפילו ע"י
 היינו ע"פ שרהור כדבור דמי לרבינא משום דהאי דקאמ"תם דלאשכחן בסני
 הרב דלא גור עורא לאסור הרהור לבעל ק"ש שובת"מ דאורייתא לא כדאשכחן
 בסו"י (*) שלא לבעול מנותח של מורה אכל בל"ה אסור אפי' להרהר בל"מ כיון
 דהרהור כדבור דמי ובברכות דרבנן לא התירו לו להרהר כיון דאין אלא דרבנן
 אכל בשל תורה לא אסור אלא כדבור אכל לא ע"י הרהור :

וראית להרשב"א בחי' שם גבי הא דאמרין דעמא. דר"י ממילא ש"מ בכל
 לאזנין ותי"ק שמת בעל לשון שאתה שומע שכתב ר"י ממילא ש"מ בכל
 לשון שאתה שומע פירש"י ררתי ש"מ כי דרשת נמי שמת בכל לשון שומע נמי ש"מ
 דלרף להשמיע לאזניו ואינו מחוור בעיני דמנלן דש"מ חרתי ועוד דלאו היינו
 ממיילא ונ"ל פירושו דה"ק כיון דרשת מויה כל לשון שאתה שומע ממילא ש"מ
 הוא נרף להשמיע לאזניו דלא ל"ל דאיעטרין רחמנא למישרא בכל לשון שאתה
 שומע שפיעא שריי אס' להשמיע לאזניו אפילו בהרהור בעלמא שרי כדמשמע
 לקמן לגבי בעל קרי ובהרהור הלכ' ל"ש לשון ממילא שמת ש"מ אפי' כד' ל"ל
 לכל שאר לשונות: אלא דהאי מדאיעטרין רחמנא למישרי כל לשון ממילא שמת
 דלרף להשמיע לאזניו ואפטר רר"י דל"ל הכין משום דס"ל דה"ע דל"ל להשמיע
 לאזניו מ"מ נרף להויה בשפתיו ולא בהרהור לבד משה"ל איעטרין רחמנא למישרי
 בכל לשון שאתה שומע ע"כ ולפ"ד ר"י ויסי דל"ל דלרף להשמיע לאזניו ואם לאו לא
 יכל שעתא דרייה הוא משום דל"ל ר"י להשמיע לאזניו לשון כ"ל בהרהור -
 ונ"ל דכתב רחמנא שמת לכל לשון שאתה שומע שפיעא דהא בהרהור לא שייך לשון
 מהשחא ו"ל דר"י משום דרשב"ע דלמירי נמי הקורא את שמת נרף להשמיע לאזניו
 וליף לה נמי משמע דרשא גמורה היא וס"ל נמי מדכתב רחמנא שמת לכל לשון
 ממילא ש"מ דלרף להשמיע לאזניו וכדכתיב רבי יוסי: שהי ע"כ ל"פ שאל ד"ל וליף
 מקרא דהיה דהפילו בעדכ בלא השמיע לאזניו לא וליברא ע"כ איו לא לכתח"ל:
 אבל בהא שניהן שוין דשמת לכלל לשון וממילא ש"מ דלרף להשמיע לאזניו השתא
 א"ש הא דקאמר דל"י ר"י כרביה ס"ל ר"מ הא ר"י דמוקי לברייתא דלא יברך
 אדם בה"מ בלבו ואם בירך יא"ר כר"י ורביהו לא משום דמדמי בה"מ ל"ש דהא דהאי
 היכא דגלי גלי היכא דלא גלי גלי אלא הי"ק כיון דר"י ורבי דרשי מדכתב רחמנ'
 שמת לכלל לשון ממילא ש"מ נמי דלרף להשמיע לאזניו א"כ בני בה"מ נמי דרבי
 קרא לכל לשון כדדרשי ברפ"י דסוטה (ק"ל ל"ג) מקרא דאכלת ושבעת וברכת
 בכל לשון שאתה מברך: ממילא ש"מ דלרף להשמיע לאזניו דל"ל הא בהרהור
 בעלמא סגי ליה א"כ ל"ל קרא דבכל לשון שפיעא הא בהרהור ל"ש לשון והא דמסיים
 הרשב"א דר"י דל"ל הכין כ"י דהש"ג דל"ל להשמיע לאזניו מ"מ דלרף להויה אפילו
 היינו נלמאי דס"ל דל"י אפילו לכתחלה א"ל להשמיע לאזניו אבל נלמאי דמסיק
 דר"י כרביה ס"ל דלדדיה נמי ע"כ כל היכא דל"ל להשמיע לאזניו בהרהור נמי סגי
 ליה ולא נרף קרא לרבינא בכל לשון וכו' וכו': אלא שגבירי הרשב"א נרף ביאור
 דל"ל להגמרא למימר דל"י ממילא ש"מ דרשי שמת לכל לשון וממילא אחי ליה
 להשמיע לאזניו ושיש משום דל"ל היכא ש"ל להשמיע לאזניו בהרהור בעלמא
 נמי ונ"ל ופי' זה איכא ע"כ דר' פלוגתא דחתי חזקה בינו לרבי' דל"ל נלמאי דס"ל
 דל"י א"ל להשמיע לאזניו אפילו לכתחלה דלא דרשי שמת לכל לשון וממילא אחי ליה
 ונא"ל דל"ל להשמיע לאזניו מ"מ לא סגי ליה בהרהור דל"ל קרא
 דשמת לכל לשון שפיעא הא בהרהור לא שייך לשון: ל"ל דל"ל להשמיע לאזניו
 והרהור לאו הא בהא תילא ואפילו אין נרף להשמיע לאזניו מ"מ בהרהור לא
 סגי ליה ושמת דרשי להשמיע לאזניו לחוד ולא לכלל לשון אלא כרבי ס"ל דלמיר
 ק"ש ככתבה ונרף לומר לשעתו ז"ל דשמתו לו להגמרא דיותר ראוי לדרוש שמת
 בכל לשון מלמדנוש להשמיע לאזניו וכדמכות בר"פ היה קורא גבי הא דקאמ"ת לומר
 קסבר רבי כל התורה כולה בכל לשון נאמרה וכמ"ל שקמן בס"ד הילכך ר"י דס"ל
 לא השמיע לאזניו לא ילא ח"א לו מר דרשי לאה דרשא לחוד: דהאי ויתר ראוי לדרוש
 משמע לכל לשון אלא דהאי דרשי ליה לכל לשון אלא דס"ל דממילא ש"מ נמי להשמיע
 לאזניו וזה מוכרח לפי הרשב"א ז"ל ולפי זה אחי שפיר נמי קאת מה שהיה ק"ל
 אס"ד ר"א ב"ע דדרש משמע להשמיע לאזניו דרש' גמור' הוא ומה"ל נרף
 להשמיע לאזניו א"כ אמאי לא נרף אלא לכתחלה ודבעד בלא השמיע לאזניו יא
 הא כל בנין שיה עליו הכתוב לעבד אלא בנקשים בלבד: דהואיל כל היכא דל"ל
 קרא יתירא לרבוני מירי ל"ל שנה עליו הכתוב אבל ש"ה לילכא קרא יתירא להשמיע
 לאזניו אלא מדיוקא יפסין לה דעיקר קרא דשמת לכל לשון הוא דלתי' אלא דס"ל
 לר"א ב"ע דממילא ש"מ ללא השמיע לאזניו חל"כ בהרהור סגי ליה וקרא
 דשמת לכל לשון ל"ל דהא בהרהור ל"ש לשון כיון דמדיוקא בעלמא אחי ליה די לך
 אי אמרין דלרף להשמיע לאזניו לכתחלה: דהשתא נמי איעטרין קרא דשמת לכל
 לשון דקמ"ל דהש"ג דלרף להשמיע לאזניו ולא סגי ליה בהרהור לכתחלה מ"מ
 מותר לקרותה לכתחלה בכל לשון: אבל מ"מ ק"ל על פי הרשב"א דלכתי' ל"ל
 להגמרא למימר לאו ממילא ש"מ נשמות מנתוקת דהס' בסברא זו בין רבי יוסי
 רבי יהודה והרי לרבי דס"ל ק"ש ככתבה וליף לה קשה מוהיו בסברא יאו ורבנן
 דרשי שמת לכל לשון אמר רבי שמת להשמיע לאזניו ורבנן ס"ל דכמ"ד דלא
 לאזניו יא ואמר לימא קסבר רבי כל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאס"ד בלה"ק
 (הו)

אדר"ח דס"ל דק"ש בכלל הסכת דש"מ הוא דס"ל כרז יוסף אדר"יוס והא דמוקי
 במסקנא דל"י דבשאר' מנות דברי הכל יא להסכת בד"ת כתיב היינו משום ר'
 יהודה אבל לר' יוסי הסכת ושמת ישראל בכל המנות מיירי אלא שמת דכתב
 רחמנא בני ק"ש מגלי על הסכת דאין לעבד בשאר' מנות: **ואת** למאי דפי'
 השתא תקשה ק"ה היא סוגיא דפי' נמי שמתו (דק"ש) חתן ההם בעל קרי מהרהר
 בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריו ולא דהיינו קנבר דהיינו ואין מברך
 לפניו: ר' יהודה לומר מברך לפניה ולאחריה: ובגמ' אמר רבינא זאת אומרת
 הרהור כדבור דמי דל"מ"ל לחו כדבור דמי למה מהרהר: אלא מאי כדבור דמי ויולא
 בשפתיו: כדאשכחן בסו"י ואיכא למידק טובא כיון דלרבינא הרהור כדבור דמי
 וכל אדם יולא ידי חובת ק"ש ושאר' מנות על ידי הרהור ומשום ב"ק שפאסור רבן
 ב"ד"מ מתקנת עורא כדלמ"ר ההם על הרהור ל"ג כדאשכחן בסו"י שהיו אריזין
 לטבול לקריון ושם היה דיבור אס' כן מ"ט איו מברך לא לפניה ולא לאחריו דק"ש
 ועל המון לפניו וכו' איו מתפלל כדלמ"ר החס' היה לו להרהר בהן ויולא ידי חובתו
 ע"י הרהור כשר לא אדם כיון דמשום ב"ק איו אסור ב"ד"מ ע"י הרהור אע"ג
 כדבור דמי ולענין ללאת י"ח מהי ע"י הרהור לרבינא דהא כדבור דמי ולמה
 הפקיעו רבן לבעל קרי מברכות הללו בהם דהא ודאי ל"ל דה"ע דגרע בעל קרי
 משאר כל אדם יולא ידי חובת ברכות הללו על ידי הרהור משום דר"ל לברך ע"י
 דיבור גמור הילכך יולא ידי חובתו נמי ע"י הרהור אבל בעל קרי דל"ל מדרבנן
 לברך ברכות הללו ע"י דיבור גמור מתקנת עורא שפאסור לבעל קרי ב"ד"מ ה"ל איו
 ראוי לביה לברך ע"י דיבור הבינה ומעכב בו ואין יולא ידי חובתו ע"י הרהור
 היכך ברכות הללו ע"י דיבור גמור אלא מדרבנן איו איו ראוי לביה דתקנת עורא
 שפאסור ב"ד"מ ומעכב ברכות דרבנן שלא יולא ידי חובתו ע"י הרהור הואיל ואין
 ראוי לברך ע"י דיבור גמור אבל ק"ש ובה"מ דלאחריו מן התור' הן והרי מן התור'
 ראוי לביה לברך ע"י דיבור ממש לא אחי איו ראוי לביה דרבנן ומעכב בו דאין
 דבריהם מעכבת על של תורה: דהא ודאי לאו מילתא היא דכיון דהרהור כדבור
 דמי לרבינא א"ל ע"י דיבור לביה כלום ושיבה א"ל שגביר וכו' לכתחלה בהרהור
 סגי ליה ואין שייך כאן למימר הא דליתו ראוי לביה: ובע"כ ל"ל כאן דה"ע דל"ל
 לו ללאת ידי חובת אוקן ברכות ע"י הרהור משום דליתו ראוי לביה הוא ונעמם
 דלרף להשמיע לאזניו והא א"ל פ"י הרהור אלא ע"י דיבור גמור הילכך ברכות
 דרבנן ה"ל איו נרף לביה מדרבנן לדבר להשמיע לאזניו ודאי איו נרף לביה
 דרבנן ומעכב ברכות דרבנן: אבל ק"ש ובה"מ של תורה הן והרי מן התורה ראוי
 לביה להשמיע לאזניו שהרי איו אסור ב"ד"מ מדאורייתא אע"ג דרבנן אסרו
 כדבור דל"י: לא אחי אין ראוי לביה דרבנן ומעכב על תורה: מ"מ ש"מ
 דברכות דרבנן הולכ' ב"ק אין ראוי לביה להשמיע לאזניו הילכך ביה מעכבת
 בו ואינו יולא ידי חובת ע"י הרהור לביה נרף ב"ק אין נרף ב"ק: הרהור את הברכות
 דברבינן: והשתא מהי' מני א"ל פירש"י ר"י דל"ל דלרף להשמיע לאזניו מדרבנן
 הא ודאי כיון דאין נרף להשמיע לאזניו מה"ל לאו אין ראוי לביה מיקר' אפילו
 ברכות של דבריהן שהרי ממילא דרבנן: ופ"ה אמר אהא דמוקי ר"מ למתניתין
 הדכל בשרא לקרות את המגילה חוץ מחרש מלן הנא הרש דבעד נמי לא רבי
 יוסי היה וברך שפיר דמי: הא דרשב"ע דל"ל דל"ל מ"מ ויהי וכתחלה הוא
 דלא הא דעבד שפיר דמי: הא דה"ע דהרש ש"ש ואינו ראוי לביה להשמיע
 לאזניו אפ"ה לר"י' אמרין לכתחלה הוא דלא הא דעבד שפיר דמי: וע"כ היינו
 טעמא כיון דליכא להשמיע אונס עיקר מה"ל וכל עמוז איו אלא מדרבנן לא
 אמרין דל"ל אין ראוי לביה הולכ' ואינו יולא להשמיע לאזניו אפילו מדרבנן כיון
 מגילה איו מעכב בעדכ: וכו' ויסי מ"מ א"ל לאוקמי ההוא כד' שהרי ב"ק
 דהשמיע אונס מעכב ע"כ גבי ק"ש מה"ל כרבי יוסי ע"כ א"ל ללאת ידי חובת
 ק"ש בהרהור כיון דלא השמיע לאזניו: ח"כ אחי תקשה למה מהרהר ק"ש
 וכדלמ"ר אס"ד הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר והרי אפילו אי הרהור כדבור
 דמי אחי תקשה למה מהרהר ק"ש כיון דלא השמיע לאזניו לא יא ידי חובת ק"ש
 מה"ל הרהור לאו כלום הוא ולמה מהרהר: אע"כ ר"י אדרב"ב ד"ל דיבור הוא
 דלמיר הקורא את שמת נרף להשמיע לאזניו לכתחלה וליף לה מקרא דשמת ומ"מ
 דבעד בלא השמיע לאזניו יא: והשתא א"כ דהא דרשב"ע דאורייתא היא דלרף
 להשמיע לאזניו לכתחלה א"ש הא דב"ק איו מהרהר את הברכות הללו של דבריהם
 דכמו איו ראוי לביה מה"ל להשמיע לאזניו ביה מעכב בו ואפילו דבעד לא
 יא ידי חובתו: ה"ג ב"ק איו ראוי לביה מדרבנן להשמיע לאזניו ע"י דיבור ממש
 דהא אסור ב"ד"מ אחי איו ראוי לביה דרבנן ומעכב ברכות דרבנן דהא כל
 דתיקון רבנן בעין דאורייתא תיקון דלמיר במר"ב"מ ומ"מ מהרהר ב"ק' ובה"מ
 דלוריית' דהא כיון הרהור כדבור דמי ולא השמיע לאזניו בעדכ שפיר דמי ומה"ל
 ראוי לביה לדבר ולהשמיע לאזניו לא אחי איו ראוי לביה דרבנן ומעכב בשל
 תורה: אבל אי אמרת דהא דל"ל דל"ל להשמיע לאזניו איו אלא מדרבנן
 אמאי איו מברך הברכות דלמיר כיון דהשמיע אונס אין על עיקר מה"ל ב"מ
 ראוי להשמיע לאזניו לא אמר' דה"ל אין ראוי לביה כדמכות ההיא סוגיא דחוק
 מחרש חקן גבי מגילה וכתמ"ס: אומר איו לדיק' דע"כ א"ל לאוקמי לרשא
 דמתניתין כר"י משום ר"ב ב"ע דמסופא ר"י וכו' מברך לפניה ולאחריה מכלל
 דרשא לחו ר"י' הא וכו' דהיא הגמרא הכי והשמיע להשמיע דהכל לקרות את
 המגילה וה"ל להגמרא לאקשי ולשגויי רשא ר"י משום ר"א ב"ע היא וסיפא ר"י

שגת אריה דיני קיש סימן ז

והיו דקתב רחמנא ל"ל וזשני אלוטריך משום דכתב רחמנא שמע כלומר והיו ס"ד למדרש' למעט דבכל לשון ולא להשמיע לאזינו קאמי' הרי דאע"ג דכל התורה כולה בלה"ק נאמרה וק"ו ככלל אפי"ה אי לאו דכתב רחמנא והיו לרבי דבהיותן יכו הוי דרשין משמע לכל לשון ולא להשמיע לאזינו אלמא דיותר משמע מפשט דקרא השמע למדרש לכל לשון מלהשמיע לאזינו ואפי"ה אתי קרא דהווי דדרש ליה רבי לה"ק ומפיק ליה לקרא דשמע מפשטיה דכל לשון ואמר דלא אתי משום אלא להשמיע לאזינו לחוד . ה"ג הל"ל לר"י דרבייה ס"ל ולא עומד וממילא ש"מ ולא עוד ולמאי דקאמר ר"י דממילא ש"מ פליג נמי בהאי סברא דרבי ורבנן שהרי רבי דריש מוהווי ללה"ק ומשמע ללה"ל ולא אמרין ממילא ש"מ דמדבעי לה"ק ש"מ דלרין להשמיע לאזינו דאי ל"ג להשמיע לאזינו בהרבור נמי סגי ליה ול"ג לשון ורבנן נמי לא אתיא שהרי רבנן דרשי לשמע לכל וס"ל כמ"ד לה"ל י"א ולא אמר' לאו ממילא ש"מ . דלדבריה מדרין שמע לכל ש"מ דלא השמיע לאזינו לא י"א וחליבא דר' יוסי לחוד קאמר גמ' סברא הפוכ' דמשמע בכ"מ ממילא ש"מ דלא השמיע לאזינו לא י"א מה שלא מניח שום רמז לא בשמעה ולא בבחייתא דפליג ר"י בהא סברא דחולי תנאי . וזהו תמיה גדולה : אבל פירוש"ה א"ש דהא דקאמר ור"י תרתי ש"מ דרדיש משמע לכל וללא השמיע לאזינו . ולא אמרין דר"י ס"ל דק"ש ככתבה ומשמע לא משמע ליה לא להשמיע לאזינו לחוד דהשתכלה מילת דר"י אתיא כרבי' אבל למאי דקאמר ור"י תרתי ש"מ לא הוי לא כרבי ולא כרבנן . דכבר נתיישב וזהו מדברי הרא"ש בר"פ היה קורא שמימי שם רשות דלכהו כרבנן דאמרי קריאת שמע בכל לשון ואחד מן הרשות כתב ועוד דקאמר הכא רבני ס"ל כר"י דאמר לא י"א על ולקטן על מילת דר"י גופיה קאמר ור"י תרתי ש"מ לפי שהיה רוצה לחלק על רבנן דהלכתא כותייהו ע"כ . אבל על מילת דר"י אמרין ליה בפלוגתא חדשה ואפי"ה לא אתי מילתא דידיה אליבא דהלכתא . דהא מהא דקאמר דממילא ש"מ . ש"מ וס"ל דכל היכא דלא בעי להשמיע לאזינו בהרבור נמי סגי אלמא הרבור כדבור דמי ל"ו ואן ק"ל דהלכ"ו וכמכיל"ו כחלילת תשובה ו' . יותר ה"ל לנאמרי לר"י במילתא דאסתקן דפליגי ב' תנאי ואיכו כרבי ס"ל אע"ג דליה כרבי א השתא נמי למאי דמוקי לדר"י במילתא דאמרי אתיא למילתיה דלא הלכתא : ועוד שיעקר דברי הרשב"א תמוהין הן דודאי בהרבור נמי שייך לשון אם ריך להרבה בלה"ק דווקא או במהרהר בכל לשון סגי ואין סברא לחלק בין הרבור לדיבור לענין זה כלל . ודעת ק"ל דכ"כ אלא הרבור נמי שייך למימר לשון שהרי תניא הכא דר"י משום ראב"ע אע"ג דהא ש"מ ששמע לאזינו משמע שאמרת שמע ישראל א"ל ר"מ הרי הוא אומר אב"א אב"י אב"י היום על לבבך אחר שנתת הלב הן הן הדברים . הרי דס"ל לר"מ דא"י להוציא בשפתיו אלא במהרהר בלבו נמי וצ"ה . וה"ו דייק רבינו בפי מ"ש (דף כ) גבי ב"ק דהרבור כדבור דמי מזהרהרין כ"ל בלבו אלמא לר"מ ולסחם משנה (*) אד"ר א"ל לה"ל וגם הרבור כדבור דמי . ולפי ש"כ שומע לכל אתי דהא בלא השמיע לאזינו ל"ל בה וא"כ תקשה כיון דס"ל הרבור כדבור דמי משמע לכל דקתב רחמנא ל"ל . פשיטא אלא בהרבור ל"ג לשון . אלא דהוי דבהרבור נמי שייך לשון ושלא כדברי הרשב"א ז"ל : וא"כ הרור קושתומו לזכותא דודאי פירש"י שיעקר . ומה שהקשה על פירש"י ללא היינו ממילא . רש"י ל"ג הכי אלא ה"ו ר"י תרתי ש"מ וכן גרס הרא"ש וכמכיל"ו וה"ה התום בפי"ו דאעוה (דף לב) וגו' הרשב"א ופירושו יצידת היא . גם מה שהקשה מנלן דש"מ תרתי א"ן וה קשאי כלל דכ"ה רבות בגמרא דמר יליף הא מילתא מקרא ומר יליף מניה מילתא אחרתא ואמר' ואידך תרתי ש"מ והיונו טעמא משום דעל שהדשות שקלין הן לפיכך דרשין מניה תרתי דהי מנייהו מפקת : עוד י"ל לביהא ראייה מהא דאמר בפי' מנות חליטה (ד' קד) דתן חרש שחלק והחרש שחלטה וחוללת לקטן חליטתא פסולה ומפרש בגמרא טעמא דהרש שחלק והחרש שחלטה חליטת פסולה (ב' אחר רבי ר"י לפי שאינו באמר ואמר'האמר רבה השתא דאמרת קריי' מעכבא לפיכך אלם ואלמת שחלטה חליטתן פסולה ומאי' לומר דתן הסם לא קראה חליטה כשירה כד"ו דאמר כל הראוי לביולה אין הביולה מעכבת בו וכל שאין ראוי לביולה מעכבת בו . והשתא אס"ד דהא דהא"ר הקורא את שמע לרין להשמיע לאזינו וליף לה מקר' דשמע דרשא גמורה היא ושאר כל המנות מק"ש וליפין לה להשמיע לאזינו שהרי מדמי לה בה"ב א"כ היה קריאת של היסוד והיבנה אלא חליטה ללה"ל לכתחילה מה"ס ולפי שהם היה הוא או היא חרש או הרשע שמדבר וא"ש חליטה פסולה חליטת גופי' דהא ה"ל אינו ראוי לביולה לה"ל א"כ אמאי אמר רבא אלם ואלמת שחלטה חליטתן פסולה משום שחלק דקרייה ה"ל למימר ברוחא עפי דאפי' חרש וחרשת המדברת וא"ש נמי חליטתן פסולה . דאע"ג דרבי בעיקר קרייה מ"מ הואיל ואר"ל להשמיע לאזינו ביולה מעכבת בו למאי דק"ל כר"י משום ראב"ע דלרין לה"ל לכתחלה . ודוקא לומר דרבא ל"ל הא דר"מ א"ר שאלא דא"י הלכה כר"י משום ר"א ב"ב . ועוד לומר דתקשה ק"ל על כל הפוסקים שפי' כר"ח א"ר"ש . ואי אתיא דרבא פליג עליה לא ודאי הלכה כרבא דברא הוא דקב"ל כ"מ מאבי' ורבא ואיך הלכה כבתרא . ועוד ולמאי דקאמר רבא ולמאי דמפרשי דבי ר"י טעמא דמתניתין לפי שאינו בואמר ואמר'האמר משמע דהרש דמתני' היינו חרש שאינו מדבר ואינו שומע וכחתן חרש שגביו בו תמיים כ"מ את שאינו לא מדבר ולא שומע ברפ"ק דמסכת חרומות וא"כ הא דאינו שומע כדי נסב לה במתני' : דהא

באינו מדבר לחודיה חליטתו פסולה מש"י שאינו ראוי לביולה בואמר ואמר' אבל משום א"ש ל"ל בה"ב א"כ אינו שומע משנה שאינו זריכה השתא אינו מדבר לחוד חליטתן פסולה משום שאר"ל דקריי' . אינו שומע ואינו מדבר מבטא . ה"ל לפרש הרש דמתני' בחרש המדבר וא"ש לחוד דגם הוא חרש מיקרי כ"מ במשמעותו וכדאשכחן בההיא דהכל כשרים לקרות את המגילה מן מתרש דתן במסכת מגילה דההיא ע"כ בחרש המדבר מיידי מקרי מגילה אלא שא"ש לבד ומשום דא"י לה"ל קא פסול ליה כר"י . וכדמוקן לה ר"י מתנה בדרבות מתיבא : וה"ו דהדבר ואינו שומע חליטתן פסולה משום דמתניתין אמאי חרש כראב"ע דהדבר כותיה . ואין לומר דהאי טעמא דהרש המדבר ואינו שומע חליטתו כשירה ולא דה"ל אינו ראוי לביולה דקריי' משום דא"י לו להשמיע לאזינו משום דקרייה לא מעכבא כל עיקר בראוי לביולה . ואפילו לא קרא כלל חליטתו כשירה ואינו פסולה לא באינו ראוי לביולה דקרייה כגון אלא ואמת י"ך לפסול מעט זה באינו ראוי לביולה דקרייה כלל . אבל מדבר ואינו שומע שראוי לשיקר מנות קרייה אלא שאינו ראוי לביולה לרין השמיע לאזינו שאינו מעכב נמי בדעבד בכל המנות בראוי לביולה אלא באינו ראוי לביולה וקא' . כל כה"ג לא אמר' כל שאינו ראוי לביולה הביולה מעכבת בו : לא יתאם שהרי בפי' מנות חליטה (דף ק"ו) אמרין אחר אביי ה"ה מן דמקריא ג"ע חליטה לא לקרייה לרדה לא למורה אבה יבמי לחודיה דמשמע אבה יבמי אלא לא אבה יבמי בבת אחת . ולא חליטה לרדה לא לחודיה וחספתי לקחתה לחודיה . דמשמע חספתי לקחתה . אלא לא חספתי לקחתה בבת אחת דבא אחר אסוקין מילת ל"ל בה ר"א אשכחיה לר"י דקא מנעבר ומקריא לה לא אבה יבמי . א"ל ל"ס מה לא רדה דבא דאמר אסוקין מילתא ל"ל בה . א"ל מורה רבא בלא אבה יבמי . וגרס הר"י הכי דאסוקין מילתא היא כד"ו דאמר כל הראוי לביול אוןביל מעכב"ו וכל שאינו ראוי לביול ביולה מעכבת בו ה"ו אסראווי למקרייה בבת אחת לא מעכבא קריאתה וא"י לא מעכבא ע"כ . והרי הבא אם אינן קורין בבת אחת בראוי לביולה אינו מעכב מ"מ באינו ראוי לביולה למקרייה בבת אחת הביולה מעכבת בו . ה"ו אע"ג דלא השמיע לאזינו אינו מעכב בראוי לביולה מ"מ באין ראוי לביולה כגון מדבר ואינו שומע לאזינו דבעי לכתחלה להשמיע לאזינו מה"ס א"כ אלא ב"ב אלא ב"ב דמפרש שאמר מנות מק"ש . ובק"ש ריך להשמיע לאזינו לכתחלה מה"ס ובאינו ראוי לביולה לא השמיע לאזינו מעכב"א"כ חרש וחרש המדברים והיום שומע"י יא חליטתן פסולה משום אינו ראוי לביולה אלא ודאי ש"מ ע"כ דלא יליפין לשאר מנות מק"ש ואין ריך להשמיע לאזינו בשאר מנות לא מדברין וקאן שקממילא ש"מ דגבי ק"ש נמי א"ל להשמיע לאזינו מ"מ לראב"ע אלא מדברין וקורא עומד אע"ג דה"ו א"כ אלא ב"ב דמפרש שאמר מנות מק"ש . וה"ו דהרשא גמורה היא ומה"ס ריך להשמיע לאזינו לכתחלה גבי ק"ש מגורית הכתוב א"כ האין מהמי הגמרא שארי מנות כגון בה"מלק"ש למקנה דר"י כרביה ס"ל ומקן לה ליה דתניא לא יברך בה"מ בלבו כותיה הא"ל חליטתן שארי מנות מק"ש כדמוכא בהא דפי' מנות חליטה ורמ"ש . אלא ודאי אסתבא בעלמא היא ומה"ס אין ריך להשמיע לאזינו כלל ואפי' לכתחלה לא מדברין הליכך באין ראוי לביולה לא השמיע לאזינו ל"ל בה לפיכך חרש המדבר ואינו שומע חייב בק"ש ובכל המנות שמוקטן ע"י דיבור פה ואפי"ה שא"ש לו להשמיע לאזינו ל"ל בה כן י"ל . ועיין בחספת בסוגיא זו אע"פ שסותרים דברי קתא מכל מקום הרואה ודאה שדברה דקוסק ואין להאריך בזה עוד :

סימן ח

שאלה . הוכרת יצאת מצרים של יום ושל לילה מאימתי חתלת זמנא של כל אחד ואחד ועד מתי נמשך סוף זמנא משל יום ושל לילה :

תשובה . י"ל דשל לילה חתלת זמנא משעת אלת הככבים דקב"ל בכל דבר הנהיה בלילה דמשעת ז"ה הוי לילה ולא קודם לכן כדאמרין בספ"ב דמגילה (דף כ') וליף לה הסם מקראי . וה"ו כיון דהא דמוכריים יצאת מצרים בלילות יליפין לה מקרא דכל ימי חייך ימי חייך אלו הימים כל ימי חייך לרבות את הלילות כדדרשין לה בן זנוא בספ"ב דברכות בתיב' (דף י"ב) וקו"י כותיה וכמ"ש לקמן עמ' י"א אין זמנא עד ז"ה דל"ל לילה ואפילו אם הזכיר בבה"מ פשטו לי דלא ידו וכוותו וברין לחוד ולהוכיר בלילה ודאי כיון דבה"מ ספיקא הוא הא ק"ל ספיקא דאורייתא לחומרא . וכדאמר שמואל בפי' שמו (דף כ') ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר חור ואומר אמת ויציב מ"מ אמת ויציב דאורייתא הוא מפני הוכרת יצאת מצרים שבו . ואפילו להני תנאי דמקמי זמן ק"ש של ערביית קודם לז"ה דאמר' דרפ"ק דברכות : ה"מ ק"ש דלא כתב זמן לילה אלא שבכך קביב בבה"מ ל"ל להני תנאי דבשעוריה דכל חזו ה"ל זמן שכיבה אע"ג דאכתי לא עייל לילה . אבל גבי הוכרה דכתב כל ימי חייך ימי חייך אלו הימים כל לרבות את הלילות א"כ לא מני זמן הוכרה עד ז"ה . דמקמי הכי לאין לילה הוא וזה ברור : אלא שראיתי לתלמידי ר"י שכתבו ברש"י דברכות דאע"ג דאין אדם יוצא ידי חובתו בק"ש שקורא בבה"מ מפלג המנהג ולמעלה וברין לחוד ולקרות חרש ז"ה : אל לא יצא לקרות אלא ב' פרישות סגי ליה בכה"י . דכיון שהוכיר יצאת מצרים בשעה שקרא אותם בבה"מ סגי : ועוד כתבו וברכת גאל ישראל מני אע"פ שהקטנו לחמרה בלילה כנגד יצאת מצרים שהיה בלילה מ"מ כיון שלא למדנו הוכרת יצאת מצרים בלילה אלא מרבויה דכל ולא כתיב לילה כפירוש

(*) ז"ל אבינא דיני יהודה : (ב) ז"ל אמרי דיני יבאי :

בפירוש לא חישוק אם אין אנו אומרים אותו בלילה ממש כיון לילה הוא לענין תפלת ערבית בלילה הוי להוכיח יציאת מזרים ע"כ ודברי תימה הן דמה דכל שלח כתיב בלילה בפי' הרי כיון דכתיב ימי חייך לנינים וכו' קרא מיתורח דכל לרבות הלילות ה"ל כאלו פתיב לילה בקרא בהדיא וימש"כיון לילה הוא לענין ת"ע לילה הוי להוכיח יציאת מזרים לא דמי תפלת ערבית שאני שתקנו רבנן כנגד ארביס ופדריס וכיון דלר"י הין זמן הקרבת תמיד של ב"ה אלא עד פלב המנחה וה"ל תפלת המנחה שתיקנו כנגדו הין זמן א"ע עד אותו עשה וכיון דכל זמן ומנחה עייל זמן תפלת ערבית שתיקנו כנגדו פלגת תפלת בלילה (דף כ"ו) והשתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר כלומר לא כר"י דאמר תפלת המנחה עד פלב הגומה ולא כרבנן דאמרי' עד הערב דעבד כמר עבר ודעבד כמר עבד אבל הוכרת י"מ בלילה תליא מילתא הין זמנה עד ל"ה דהוי לילה וכוה"א כתב הרא"ש על דברי ר"ח שרצה לדמות א"ע לת"ע לר"י וכנש"ל למעלה סו' ג' פתנו : ועק"ל כיון דהוכרת י"מ של לילה הוי איה"מ"ת נהי דלר"י מנו דס"ל דת"ע הוי : מפני המנחה ואיך ה"ה הוי זמן הוכרת י"מ מאותו עשה : מ"מ כיון דלדידן ספיקא הוי א"ל הלכה כר"י או כרבנן כדאמר' השתא דלא איתמר הילכתא לא כמר כו' נהי דלענין תפילה דרבנן הקילו ואמרו דעבד כמר עבד ואי ללי ערבית מפ"ה ולמעלה כר"י שפיר דמי אכל הוכרת י"מ דהוי מ"ת בלילה ה"ל ספיקא דחורייא דאיתמר דלמא ק"ל כרבנן ע"כ : והא דמוקיל ר"ת גבי ק"ש מפ"ה ולמעלה כר"י הא כבר כתבתי שם משום דס"ל דק"ל כשמואל דאמר קריאת שמע דרבנן וה"ל ספיקא דרבנן ולקולא : ואין להקשות לדידי' דאין זמן הוכרת י"מ עד ל"ה והרי סוף זמנו הוא עד שיעלה עמוד השחר וכמ"ש לקמן בס"ד ח"כ תקשה כך הא דתקן בספ"ב דמנינה (דף כ"ו) זה הכלל דבר שמונחו ביום כשר כל היום ודבר שמונחו בלילה כשר כ"ה ואמר בגמ' זה הכלל לאתויי מאי לאתויי אכילת פסחים ודלא כראש"ד ס"ל דאין זמן אכילת פסחים אלא עד תחת כדתימא הים : ולפי' פליגי האי סתמא איתלתי סתמי דברפ"ק דברכות עבדא דבניו של ר"ב שבאו מב"ה דלא קחשיב אכילת פסחים עם דברים שמונחו כל הלילה כדאמר' הים ספ"ק (דף ט"ו) וכן בסוף סמכת פסחים דתקן הפסח אחר זמנו ממשא' את הדים ובפי' איתרו מקומן דתקן הפסח איתו נאכל אלא עד תחת דמוקיל לה בגמרא כראש"ד ה"ל למימר דזה הכלל דבר שמונחו בלילה כשר כל הלילה ולאיתויי הוכרת י"מ בלילה קא אתי דתבי כה הלילה וזה"ל דלמי מוה קודם הלילה מפני המנחה ולמעלה ושלא דכתיב תר"י : וה"ל תקשה למ"ש לקמן דזמן הוכרת י"מ של יום הוא כל היום לא"ו למה מוקי הגמ' הים דזה הכלל דבר שמונחו ביום כשר כל היום ולאתויי בסוף דבר שמונחו בלילה כשר כל היום כדאמר' וסודר בויתין דכשר כל היום וכו' יומי דאמר אפי' סילק את הישנה שחרית וסודר את ההדסה ערבית אין בכך כלום ל"ל לאוקמי יחידיה דהא רבנן פליגי עליה דר"י במס' מנחות (דף נט) בתמתי' ובירייא דלא לאיתויי : דזה הכלל דבר שמונחו ביום כו' לאתויי הוכרת י"מ קחשיב דטובה כל היום : והא ל"ל דהא דקאמר הגמ' דו"ה דיום לאתויי סודר וסילוק בויתין ודלילה אכילת פסחים קחשיב לאו משום דליכא לאתויי מילתא אחריתא דהא ודאי איתא הוכרת י"מ דיום ודלילה וכדאמרן והא דקאמר הגמרא לאתויי הוי קחשיב משום דמשמע ליה מדקתיב לה דבר הגובה ביום וכ"ד טובה בלילה שמשע דליכא למידי שמוה ביום שאין שמונו ביום : ושמוה בלילה שאין שמונו ביום ומיילת קס לן מתניתין דלא כרבנן דפליגי עליה דר"י ודלא כראש"ד דחילו לדידהו הא סילוק וסודר בויתין לרבנן שמונו ביום ואינו כשר כל היום ואכילת פסחים טובה בלילה ואינו כשר כל הלילה לראש"ד : דח"א לומר כן הוא לאתויי דאיתמר הגמ' לא ח"ש לפי' : ועוד דע"כ לאו כללא הוא דבר שמונו ביום כשר כל היום דהא חזקתא כ"ה יום שמונו ביום יום כשר כל היום אלא לת"ק עד הכן החמה ולר"י עד ג' שעות ותו לא כדתנן בפ"ק דברכות ועוד איכא תמיד של שחר שמוה ביום ואין שמונו כל היום אלא עד ד' שעות לר"י ועד תחת לרבנן כדתנן ר"פ תפלת השחר (דף כו) וכן תמיד של בין הערביס שמוה ביום ואין שמונו כל היום לאי מתי עול ללי ערב ולמעלה כדאמר' ר"פ תמיד שמשא' (דף נח) : אלא ודאי הין למידין מן הכללות אפי' במקום שאמר בן חן כדאמר בפ"ק דקדושין (דף לד) וברפ"ג דעירובין (דף כו) וא"כ תקשה אמאי ל"ק דזה הכלל דיום ודלילה לאתויי הוכרת י"מ קחשיב וכדאמרן : וי"ל דה"ע ג"ל"ק דלאיתויי הוכרת י"מ קחשיב משמע ליה להגמרא דרבוין זה הכלל איתו רבותא קמ"ל דטובה כל היום וכל הלילה ואלו אמר לרבוין הוכרת י"מ קחשיב מילתא דפשיטא היא ולא הוי קמ"ל מידי דכיון דכתיב יום סתמא בקרא גבי הוכרת כ"ה ימי חייך פשיטא דטובה כל היום : וה"ל כיון דמריבין מרבוין דכל לילות מילתא דפשיטא היא דטובה כל הלילה דמהיכא חזי' לומר דבקתן טובה ובקתן אינו טוב : הילכך הוכרת כדאמר' חזקתא דהוי בלילה ודאי ופשיטא הוכרת בן השמונה לא יא' ה"ל דבין השמשות ספיקא הוא וק"ל ספיקא דאורייתא דאיתמר וכו' כתיבנא :

דגמ' בהיאח שעתא כדקאמר הגמ' הים אכל זמן הוכרת י"מ בלילה תליא מילתא ולאחר שגלה ע"ה יממה הוא : ולה"ל אפי' לר"א דאמר דומן ק"ש של לילה אינו אלא עד חשמונה רחשוה כדתנן ברפ"ק דברכות וכן לחד תנא דאמר הים שגמ' דאין זמן קריאת שמע אלא משה שהעני נכנס לאכול פיו במלה עד חשמונה לפיכך מסוגרתו ותו לא גבי קריאת שמע היינו עומא ומשום דבשכב לא משמע להו כל זמן שבני אדם שוכבים אלא משמע להו כל זמן ששוכבים לילך ולשכב ואיך תנאי תחילת זמן ששוכבים לילך ולשכב וכמו שפירש"י הים אכל הוכרת י"מ לאו בשכיבה תליא הילכך מוהו זמנה כל הלילה : ולפי חס"ד דומן הוכרת י"מ אינו אלא עד שיעלה ע"ה ותו לא ח"א ג' דומן ק"ש נמשך יותר עד הכן החמה כר"ע דק"ל כותי' : נחיל דברי רש"י דבפ"ק דברכות (דף ט) דתימא הים ר"ש בן יוחאי אומר פעמים שאדם קורא ק"ש ב"פ בלילה א' קודם שיעלה ע"ה וא' לאחר שיעלה ע"ה ויפ"ה בן י"א ח' א' של יום ואחד של לילה : ובתרא הכי תנאי רש"י א' משום ר"ע פעמים שאדם קורא ק"ש ב"פ ביום א' קודם כל החמה ואחד לאחר הכן החמה ויולא בכו' י"א ח' א' של יום וא' של לילה : א"ר יורא ובלבד שלא יאמר השכיבו ויפירש"י הקורא ק"ש של לילה שחרית סמוך ל"ע"ה לא יאמר השכיבו שאין עוד זמן תחילת שכיבה אלא זמן סוף שכיבה ע"כ : וכבר תמא עליו התי' וקתן פוסקים דה"ל פ"ה הא דר"א אומר ק"ש ב"פ ביום א' קודם כל החמה דסליק מניי' אבל קודם עלות השחר אכתי זמן שכיבה ויכול למימר השכיבו שיי' ופי' ז"ל דה"ל דר"א אמאי דסליק מניי' קאיו ובדו"ה הא תימה על רבניו ז"ל למה לא פי' כן בפשוטה : וז"ל משום דק"ל ז"ל אפי' דר"א אומר ע"ה קאי אמאי קאמר שלא יאמר השכיבו דמשמע דחזיו דולב משתת דלאחר' ערבית אלא השכיבו למוד דאכל אתו ואמורה אומר : ואמאי כיון דשיק תקנת רבננא ה' לומר אמת ואמורה בערבית מפני הוכרת יציאת מזרים : התי' אמת ואמורה נמי לא יאמר הילכך פי' ז"ל דאסמך לעמוד השחר קאי הא דר"א לפיכך אומר אמת ואמורה משום הוכרת י"מ דהא אכתי לא עבר זמן הוכרת אבל השכיבו לא יאמר כיון דכבר עבר החתול זמן שכיבה : ואפי' שכתבתי למעלה שלדעת רש"י פ' ציצית הוא שתיקנו עיקר משום הוכרת י"מ אבל ברהה שלאחר' דשחרית וערבית אלא משום הוכרת י"מ תקנוהו אלא משום ברכת ק"ש תיקנו : ודייקנא לה מדברי רש"י עגנו בתמתי' דספ"ק דתקן מוכרין י"מ בלילות ופירש"י פ' ציצית אלא פ' ציצית הוכרת י"מ קרי ליה : י"ל דס' חור בר ש"י משום קושי' החוס' והפסקי' דע"כ הא דר"א אחר שגלה ע"ה דסליק מניי' קאי ועוד דקודם עמוד השחר אמאי לא יאמר השכיבו בלילה אלא מניי' זמן שכיבה הוא וכיון דר"א אחר שגלה ע"ה קאי וקאמר שלא יאמר השכיבו ומשמע אבל ח"א אומר ואמאי הרי כבר עבר זמן הוכרת י"מ : אלא והאי ש"מ דהמת ואמורה לא תקנו משום הוכרת י"מ ובפי' ציצית הוא דיוולא י"ח י"מ וי"מ אומר פ' ציצית אפי' אחר ע"ה מפני שלא שבדלו י"מ למוד תיקנוהו אלא מפני שיש בו שעה דברים כדאמר בספ"ק דברכות (דף יב) : ואל תתמה אם הדר ביה רש"י בספ"ק מנחות פ"ה בתחלה אלא דובלבד שלא יאמר השכיבו דזה מגזי הרבה מאוד שרש"י ז"ל חור במקום א' ומנה שפי' במקום אחר כנודע למי שרגיל בפירושו ז"ל : אבל אם לא תפרש כן אזי ודאי תימה רבתי עליו על מה שפי' על ובלבד שלא יאמר השכיבו דאקודם שיעלה ע"ה קאי דמי דתקן מניי' ושארי פוסקים שפי' דהאי ובלבד שלא יאמר השכיבו דקאמר ר"ז לאחר שגלה ע"ה קאי לא תקשה דא"כ אמת ואמורה נמי לא יאמר כיון דשיק תקנת אמת ואמורה הוי משום הוכרת י"מ וכבר עבר זמן הוכרת ב"ה : ד"ל דבשלמא השכיבו הוי דמי דאמר אומר דבין דבר ע"ה ואינו זמן שכיבה אלא לומר השכיבו דה"ל דבר שקרי' : אבל הוכרת י"מ או חס"ד אפי' עבד א"כ הוכרת לא איכפת לן ואין זמן משום דובר שקרים והרי ביום נמי הוי זמן הוכרת של י"מ הילכך אם מוכרי אחר שגלה ע"ה דברכה שלאחר' של ק"ש של ערבית י"מ ח"א ג' דא"כ הין כאן משום דובר שקרים ול"ל בה' : וביאור דברי רש"י אלו כבר כתבתי בחמושי' : **וכר'** שחבין דברים על מתנותם אשתאי לך מש"כ שם לפי זה אמתניין : דספ"ק דברכות דתקן מוכרין י"מ בלילה ארשא"ג הריני כבן שנביס שנה ולא זכיתי שתאמר י"מ בלילות עד שדרשה בן זומא שנא' לתנן תזכור את יום לאתך מאתך מזרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות ותכ"א ימי חייך הנה"ל לא להבא למוות המתים : ופי' רש"י מוכרים י"מ בלילות פ' ציצית בק"ש אפי' שאין לילה זמן ציצית דכתיב ורואיתם אותו וזכרתם אומרים אותה בלילה מפני יציאת מזרים שבה עב"ל : וכן פ' הרמ"ב ספ"ה המטה יציאת מזרים כתיב לפי ציצית שאמר בה אשר הוצאתי אהכם מאתך מזרים והסבירא נוחתא שלא יקראו הפ' הוצאת בלילה כי הכתוב אומר ורואיתם אותו בשעת הראי' כאשר באה הקבלה לולי י"מ שזכר שם עב"ל : אחי תימה עליהם ז"ל דלפישאיבן זומא דרביי כל ימי חייך הלילות ואמרי' פ' ציצית בק"ש של לילה ולמתניי' דרשי כל להביא למוות המתים א"כ לקרותה בלילה אם כן במעבדא דלא אקרי ערבית אלא דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת ומדלגין כל פ' ציצית עם י"מ שבה : וכן ה' דאמר הים בר כהנא אומר בר אל יחזיל ואם הקרול גומר ואפי' דבתראי הוא מסיק הלכך אן אחתלי מתחילין דקא מתחילי בעמרבא וכיון דאשתאינן נמנר נמי גמרינן דהא אר"כ א"ר לא יחזיל ואם התחיל גומר וכן מייא בר בר דאמר אומר אני ה' אלהיכם ז"ל אמת לא אומר אני ה' אלהיכם

סימן ט

ולענין סוף זמן הוכרת י"מ של לילה : על דהדבר ברור שזמנו כל הלילה מ"מ לאחר שגלה עמוד השחר עבר זמן ואפי' דומן ק"ש של לילה נמשך עד הכן החמה לרש"י משום ר"ע : דברכות (דף ט) וק"ל כותי' : שאני הים דגבי ק"ש א"כ כתב לילה בהדיא בקרא אלא בשכבן והרי איכא אינשי

שנת אריה רני קש סימן ט

יציאת מצרים הלכך היו פי' יציאת כלל אמת ויצו ש"ת דמשום הארת יציאת מצרי' תקנו חכמים לומר אמת ויצו ופי' ויחמר את אף תש' יצאת יציאת לפיכך לכונו מלחא דייצאת מצרים קרי ל' אמת ויצו ע"כ בחקירות : הרי נחבדר חזון אכזרת יציאת מצרי' של לילה היו כל הלילה מנה' עד ע"ה ומכאן ואילך עבר זמנה אף על גב דזמן ק"ש של לילה עדיין נמשך עד הבן החמה :

סימן יוד

ואכתי' נשאר לנו לבאר זמן הכרת יצ"ת של יום החתלה זמנה וסופה : הנה נ"ל דבר ברור ופשוט שזמנה כל היום מעלות השחר עד לאח הכוכבים כמו דבר שזמנה ביום שפך כל היום וז' ל'ק"ש הדלה רחמנא בזמן קומה הילכך אין זמנה אלא עד הבן החמה לת' ועד ג' שעות לר"י כדחתן בפ"ק דברכות וזמנא ואילך עבר זמן קומה אלא הכרת יציאת מצרים ביממה תליא רחמנא כדכתיב כל ימי חייך והרי עד לאת הככבי' יממה הוא כדחמ' בספ"ב דמגילה ואלו עוד אם לא הוכר כל היום ומכר בין השמשות היצ' להוכי' כיון דבין השמשות ספק וסו הוא ה"ל ספקא דאורייתא ולתומרא' ואי קשיא לך הא דאמר' בר"ר היה ספקא (דף י"ג) ת"ר שמע ישראל ה' אלוקה ה' אחד זו היא ק"ש של ר"י השיא חזור וגומרה אל אינו חזור וגומרה בר קפרא אמר אינו חזור וגומרה ר"ש ברבי אמר חזור וגומרה אל"ב ב"ק לר"ש ברבי בשלמא לדידי דלמימא אינו חזור וגומרה הייט דמהדר רבי אשמעתא דלית בה יציאת מצרים אלא לדיך דאמרת חזור וגומרה ל"ל לאהדורי' : כדי להוכי' יציאת מצרים בזמנה : לאו למימרא דהאי בזמנה פירוש בזמן שנתו של הכרת יציאת מצרים ותיקד מו"י' שיש לה זמן קבוע כמו ק"ש דכבר נשמר רש"י מוח שפי' בזמנה בזמן ק"ש ע"כ : אבל מזה שיש יציאת מצרים וזמנו כל היום ולא דרבה מדקאמר אלא לדיך דאמרת חזור וגומרה ל"ל לאהדורי' והרי דבי היה לומר עם תלמודו עד שעבר זמן ק"ש ואס' ד' דזמן אכזרת יציאת מצרים כלה ביחד עם זמן ק"ש ע"כ ה"ל לאהדורי' ואלו היה בר קפרא טועה בזה : אבל אין זמן הכרת כל היום : אחי שפיר אלא דספיקי ל"ל לאהדורי' כיון דחזור וגומרה ועדיין לא עבר זמן הכרת : ואפי' מצי ל' יכדי להוכי' יציאת מצרים בזמנה לומר אצ"ב כשחזור וגומרה עדיין זמן הכרת היא מ"מ כיון דכחותו שעה כבר עבר זמן ק"ש קא מהדר כדי להוכי' יציאת מצרים בזמן ק"ש : ולפי מה שכתבתי בזמן טוהא א' בפ' מי שמתו (דף כ"א) שנכתבו בה רבותינו בעלי תוס' ונלמ' ש' אחי שפיר דאמר התא אר"י אמר שמואל ספק קרא ק"ש קרא אלו חזי חזי וקורא ספק לאמר אמת ויצו ספק לא אמר חזור וגומרה אמת ויצו : מ"מ ק"ש דרבין אמת ויצו דאורייתא חזן בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ואס' ד' אמת ויצו דאורייתא לברך לאחריה ומשני מ"מ מברך אי משום יציאת מצרים הא אידבר ליה בק"ש וימא הא ואלו לבני הא ק"ש עדיפא דלית בה תרתי : והקשו האוס' האה דקאמ' דקאמ' אמת ויצו חזור ואומר אמת ויצו : דע"כ שיהא מספק ג"כ אם קרא ק"ש או לא דאי ודאי קרא ק"ש : ואלו היה אמת ויצו דאורייתא דאי משום יציאת מצרים הא אידבר ליה בק"ש וא"כ כיון שמספק משניהם יחזור לק"ש דעדיפא דלית ביה הרתי כדאמר גבי בעל קרי : ותיירך בשם ר"י דמיירי שמספק משניהם ולא דמי לבעל קרי כיון דודאי לא אמר לא ק"ש ולא אמת ויצו ק"ש עדיפא דלית בה תרתי : אבל גבי ספק ויחר טוב לומר אמת ויצו : משום דאמת ויצו אמת שלא קרא ק"ש : כ"ש שלא אמר אמת ויצו שלא תרתי : וכשחזור וקורא ק"ש מספיקא אכתי' לא תיקו בזה אמירת אמת ויצו אבל כשחזור ואומר אמת ויצו היכא למימר שתיקו הכל דליתא כבר קרא ק"ש ולא אמר אמת ויצו דליתא ונכחי' באמירת אמת ויצו תיקו אחי הכל וזו תיקו דבריהם וז' : ועובא ק"ל על פי' זה חדא דאי ספק אמר אמת ויצו וקרא ק"ש : ובאר דמספקא ליה נמי מ"מ ק"ש דאי בר' לו ספק קרא ק"ש שוב אינו חזור ואומר אמת ויצו כיון דאידבר ליה י"מ בק"ש וארשא דספק קרא ק"ש ספק לא קרא קאי : האי בבא דמסי' דספק אמת ויצו שרי מיירי דמספקא ליה משניהם מ"מ : ומתמת ויצו א"כ כיון דבבא דמסי' ארשא קאי ל"ל לשמואל למפלגניהו לתרתי כפי ה"ל למיבליגניהו בהדא בבא וימא הרי ספק קרא ק"ש ואמר אמת ויצו ספק לא קרא ק"ש : ואלו אמר א"י : חזור ואומר אמת ויצו ואין חזור וקורא ק"ש : מ"מ ק"ש דרבין אמת ויצו דאורייתא : וכיון דקמ"ל אפי' בהכחא דמספקא ליה בשניהם דחזור ואומר אמת ויצו ואינו חזור וקורא ק"ש : אצ"ב דק"ש עדיפא דלית בה תרתי כ"ש היכא שביר' לו שאמר אמת ויצו ולא מספקא ליה אלא תיקו לחוד דלית חזור וקורא ק"ש : ובאר דרישא דספק קרא ק"ש ל"ל : היה מבבא דמסי' שמעיקלה בקל ואומר : ק"ש ואלו אמר א"י : חזור ואומר אמת ויצו דחזור ואומר אמת ויצו ואינו חזור וקורא ק"ש משום דק"ש דרבין : ואמת ויצו דאורייתא כיון דמיירי דמספקא ליה בשניהם ולא יצא עדיין י"ח הכרת יציאת מצרים של תורה ובאמירת אמת מתן ויזיל ידי חובת הכרת ושוב אין אמירת שניהם אלא מדרבנן למי' וכמו שאם אומר אמת ויצו מהשאר ואלו היו ק"ש אלא דמדרבנן כיון דכבר יצא ידי חובת הכרת של תורה באמירת אמת ויצו : ה"י י"ל איכבא שאם קורא ק"ש מהשאר שוב אין אמירת אמת ויצו מן התורה כיון שכבר יצא ידי חובת הכרת של תורה בק"ש מנא שם של דאורייתא ושל דרבנן על שניהם : דלמה מרן שאומר בראשונה יצא ידי חובת הכרת של תורה ומעשה אין אמירת הכרת אלא מדרבנן ומאי פסקא לקרוא אמת ויצו דאורייתא וק"ש דרבין הא כמו שאמת ויצו מן התורה אם אינו קורא ק"ש : ה"י ק"ש מן התורה אם אינו אומר אמת ויצו :

אלהים אל"ל אמת : כדאי לקמן בפ"ב (דף ק"ד) : כל הני ס"ל דלא בראב"ז וכן זמנה דהא לפירושם הוא דהא תליא דאם ל"ל יציאת מצרים בלילות נריך לקרות פי' יציאת נמי וע"כ ה"ל דאורייתא דס"ל דא"ל לקרות פי' יציאת בלילה א"כ נמי להוכי' יציאת מצרים בלילה כרבנן דדרשו כל ימי חייך להביא לימות המשיח : א"כ מאי פירך הש"ס והא בעי' אדכורי' יציאת מצרים : הא ע"כ להני אמוראי לא בעי' אדכורי' יציאת מצרים בלילה מדלא אמרי' פי' יציאת ערבית ומאי קא קשיא ליה : **פ** הלכך נ"ל לפרש דפגומא דתנאי' במתניתין דספיקא פגומא דאדמוראי בפ"ב בנמרה תרתי מיני נינהו דודאי עיקר תקנת חכמים לקרות פי' יציאת בק"ש לא היה אלא בשביל מטת יציאת שבה ולא בשביל הכרת יציאת מצרים וידי הכרת יציאת מצרים אנו יוציאן בהמת ויצו שחית' ובאמת ואמונה ערבית או צמודים אמתו לך ה' אלוקינו שהולאשנו מתוך מצרים : כו' כדמפרש הש"ס ותדע לך דהא חזן קורא (דף י"ג) אמר' לך קראה לתך קראה פי' שמע ליהיה אם שמעו כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה אחר כך מקבל עליו עול מטת והיה אם שמעו ליחמר שהיה אם שמעו טובה בין ביום בין בלילה ויחמר אינו טובא אלא ביום כדבר וא"כ אכתי' קשי' למה קראה והיה אם שמעו ליחמר הא חייב ביה יציאת מצרים למאן דרייש' כל ימי חייך הלילת אטו משום דכתיב בה נמי פי' יציאת שאינו טובא אלא ביום מניגע חזן הא מ"מ כתיב בה נמי יציאת מצרים דטובה נמי בלילות : וה"ל לאקדמו פי' ויחמר ליהיה אם שמעו : ואף ע"כ שפ' ויחמר אין בה ציוו של יציאת מצרים רק שפי' קריאת פי' ויזיל ידי חובתו של הכרת יציאת מצרים ולא דמי ליהיה אם שמעו מעשה שנעשה עליה האמרי' בה כגון ת"י ומוזהר טובה ביום ובלילה : **ד** דאדרבה דיתיר מהכרח לקדמו פי' שפי' קריאתה מקיים טוף כמטת מני' שאין בה אלא ציוו המטת בלבד ואינו מקיים טוף המטת ע"כ קריאתה : ועוד שהרי לר"י ב"ק טעם הקדמת שמע ליהיה אם שמע לאו משום שהיו להקדים ציוו מטת האמרי' כמעט מהאמרי' בזהה אם שמעו אלא טעם כדי שיקבל עול מלכות שמים תחלה ואחר כך יקבל עול מטת : כ"ש שיתיר חזון קיום המטת גופא הקדמת עול מטת : וליכא למימר דתנאי' דלית ליה מוכרין יציאת מצרים בלילות ס"ל כרב"ז דמפרש בנמרה דברייתא (דף ק"ד) טעמא דהקדמה דבדיון הוא שהקדם שמע ליהיה אם שמעו טובה ללמוד וללמד ולגשות והיה אם שמעו ליחמר טובה פי' בה ללמד ולגשות ויחמר אין בה אלא לגשות בלבד דאם כן מאי פירך הגמרא החס ותיפיק ל' מדריב' ק' ומשני חדא ועוד קאמר חדא חזן שיקבל עול מלכות שמים תחלה וא"כ יקבל עול מטת ועוד משום דלית בה נמי מיני אדמוראי : מאי קוראי' דילמא ר' חיי' כ"מ' מוכרין יציאת מצרים בלילות ולא סגי ליה בטעמא דריב"ק בהקדמת והיה אם שמעו ליחמר : וע"כ ריבין אנו לגעמא דריב"ק שיהי' פי' בה ללמד ולגשות ויחמר אין בה אלא לגשות בלבד וא"כ מיתמא קס' לן נמי טעמא דהקדמת שמע ליהיה אם שמעו טובה ללמוד וללמד ולגשות כמו שהקדמו פי' והיה אם שמעו מפני שיש בה ללמד ולגשות ליחמר שאין בה אלא לגשות בלבד : ואין נריך לנתיבא הטעם חדא ר' דעכשו סדר כל' פי' שנק"ש מחד טעמא הוא : אלא ע"כ ש"מ דעיקר תקנת פי' יציאת שנק"ש משום שזכר בה מטת ציוו ולא משום יציאת מצרי' שבה והשתא סגי לן בטעמא דרב"ק בהקדמת והיה אם שמעו ליחמר אפילו נמי מוכרין יציאת מצרים בלילות : מה"ש פירך שפיר ליה ליה מדר' ק' ופגומא חדא ועוד קאמר חדא משום כדי שיקבל עול מלכות שמים תחלה וא"כ יקבל עול מטת וירשא דמיתמא נקט והוי כמו וגומר : וה"ה ליהיה אם שמעו ליחמר כדמפרש ריב"ק במתניתין : וכיון דהבי הוא מתח' אחוץ כפשוטה מוכרין יציאת מצרי' בלילות לאו חפי' יציאת קאי אלא הכרת יציאת מצרים לחוד קאי ואי מוכרין יציאת מצרים בלילה אי לא בראב"ז שאמר לא וכתי' שחזר יציאת בלילות לא היה קורא לא פי' יציאת ונס היה מולגין יציאת ומכרה ראשונה של אחר שמים שלחמה של ק"ש דערבית כדמשמע מהא דחיי' בר רב דאמר' לא אמר אני ה' אלהים אין נריך לומר אמת דמת' עליה והא בעי' לאדכורי' יציאת מצרים ואמוראי איירי מפ' יציאת שלא חתקו בק"ש אלא מפני מטת יציאת שבה וכיון דאין מטת יציאת בלילה לא לקרות או לא : והשתא חפי' שפיר דהא בעי' לאדכורי' יציאת מצרים והשתא נמי חפי' שפיר דהא דקבע הש"ס הא דבמעריבא וכל הסוגיא כאן ולא קבע אמתניתין דמוכרין יציאת מצרים בלילות בפ"ק דאלו לפירש' : גרמב"ס שם היה ראוי לקובעה דבב' בוקתא היא : ולפי מ"מ חפי' שפיר דאין סוגיא זו ענין למת' ד"פ ודחיי' מיני נינהו : אלא שיהי' ש' לדמות דמשום דחיי' בר' אמ' אמ' אני ה' אלהים נריך לומר אמת ויפירש' נריך לומר אמת כדכתיב וה' אלהים אמת ע"כ מה"ע קבע הש"ס לסוגיא זו ומתניתין דאמר ר"י בין ויחמר לאמת ויצו לא לפסוק דהייט טעמא דר"י משום דכתיב וה' אלוקים אמת כדמפרש החס ר"י :

ולפי' מה שהוכחו דעיקר מה שחקנו חכמים פי' יציאת בק"ש אינו משום הכרת יצ"ת שנאמר בה אלא מפני מטת יציאת שבה פי' לתמוה נס על הרמב"ס בחיבורו שכתבתי למעלה שכתב על פי' ויחמר ואפי' שאין מטת יציאת מוטת בלילה קוראן אותה בלילה מפני שיש בה הכרת יציאת מצרים ומלאה להוכי' יציאת מצרים ביום ובלילה כו' וברי הכותה זזה שקורין פי' ויחמר אינו אלא בשביל מטת יציאת שבה וכן נראה מדברי ה"הו' גבי הא דאמרינן ספק אמר אמת ויצו ספק לא אמר חזור ואומר פירוש בשם הר"ש ע"כ ש"ל ספק לא אמר אמת ויצו עם פי' יציאת וכולה מיתמא ד' יציאת מצרים קרי ל' אמת ויצו לפי דמטת אמת ויצו או משום

שנת אריה דיני קיש סימן י

וה"ז כמו שק"ס דרבנן אם קרא כבר אמת וי"ב * ה"ז אמת וי"ב דרבנן אם קרא כבר ק"ש ולא תלה טעמא בדאורייתא והרבנן אלא עיקר הטעם משום דכחשור ואומר אמת * אלא דספק אמת קרא וי"ב חזרו וקרא ריחית טעם * והרי עיקר הטעם אחר מן הספר אע"פ שיש ליישב זה בדוחק גדול אינו נראה * עוד פ' התו' סם בשם הר"ש דמיירי שפיר שאינו מסופק אלא מאמת וי"ב אבל ברי לו שפיר ק"ש ופ"ה ה"ו אמת וי"ב דאורייתא שר"ל ספק לא אמת אמת וי"ב עם פ' צינת שמאספא אם לא אמת לא פ' צינת ולא אמת וי"ב וא"כ לא הוכיח כלל יציאת מזרים ומספק מילתא דליצת מזרים קרי ל' אמת וי"ב לפי דעבא אמת וי"ב ה"ו משום יציאת מזרים הילכך ה"ו פ' צינת בכלל אמת וי"ב ע"כ * ולפי ק"ל האי חזרו ואומר אמת וי"ב דקאמר שמואל מאי היא אי חזרו ואומר פ' צינת עם אמת וי"ב ושיניהם יחד נכללן בשם אמת וי"ב טעמא משום הר"ש קשה תרתי ל"ל הא כיון שחזרו ואומר פ' צינת יוצא ידי חובת הוכרה של תורה וכו' אין אמת וי"ב אלא מדרבנן מספקא לקולא * וה"ז האי חזרו ואומר (* א"י *) פ' צינת לחוד קרא אבל אמת וי"ב משום אינו חזרו ואומר דהא כבר יצא ידי חובת הוכרה של תורה באמירת פ' צינת א"ל לחוד כן שקרא לפ' צינת לחוד בשם אמת וי"ב ואין אמת וי"ב משום בכלל האי חזרו ואומר אמת וי"ב דקאמר דהא אדרבה אמת וי"ב משום א"י לחוד ולומר דבשאלת היבא שכלל יחד פ' אמת וי"ב קורא לשניהם בשם אמת וי"ב כיון דמיירי מני מאמת וי"ב משום אמת וי"ב שקרא לפ' צינת לחוד בשם אמת וי"ב הא לא מסתבר * וכ"ש שהא דקאמר חזרו ואומר אמת וי"ב יתאב באמת וי"ב משום אלא אדרבה ארספא הוא דלמת וי"ב משום א"י לחוד ולומר * ואי האי חזרו ואומר אמת וי"ב * באמת וי"ב משום מיירי דחזרו ואומר ווא"ל לחזרו ולומר פ' צינת קשה מני ספקא דחזרו ואומר אמת וי"ב * ואומר פ' צינת כיון דבאמירתא וי"ב כיון ידי חובת הוכרה של תורה לאומרה וא"ל לחזרו ולומר אמת וי"ב * דמעשה אינו אלא מדרבנן שכבר יצא ידי חובת הוכרה של תורה באמירת פ' צינת * וא"ל האי חזרו ואומר אמת וי"ב דקאמר על א' מניה תרתי קאי או אמת וי"ב משום או פ' צינת שכלל מני בשם אמת וי"ב * קשה דא"כ חזרו ואומר אמת וי"ב אמת וי"ב לא ה"ו דומיא דספק אמת וי"ב דרישא פ' צינת * ומספקא לו משניהם דאם אינו מספקא לו אלא מני מה"ס וברי לו שכבר קרא א' * ה"ל שניה דרבנן ואינו חזרו ואומר מספקא וחזרו ואומר אמת וי"ב דספיקא היינו שאומר א' מהן * וזה קשה מני אם נפרש להאי חזרו ואומר אמת וי"ב על אמת וי"ב לחוד או על פ' צינת לחוד דוקא דא"כ לא ה"ו ספיקא דומיא דרישא * ועוד אם נפרש חזרו ואומר אמת וי"ב דעל א' משניהם קאמר מ"מ כיון דלא מיירי משניהם ביניה פ' צינת ואמת וי"ב אלא אפילו ב' צינת לחוד סגי אין ראוי לכלול פ' צינת לחוד בשם אמת וי"ב * ועוד ש"כ חזרו ואומר פ' צינת בדוקא כל היבא דמספקא ליה בשניהם * אם אמת פ' צינת ואמת וי"ב חזרו ואומר פ' צינת מפני שהיא מנ"פ של ק"ש ומנ"פ בסמוך ועוד ק"ל כיון דמיירי שכבר קרא פ' פרישות ראשונה של ק"ש ואינו מסופק אלא אם אמת פרישה צינת ואמת וי"ב ע"כ * אפי' דלמת דאמר ק"ש דרבנן לחזרו ולומר פרישה צינת ואפילו אי ה"ו הוכרת י"מ דרבנן אפי' מחוייב לומר פ' צינת מספקא שהיא א' מנ"פ של ק"ש ובין שהתחיל בק"ש בודואי ולא מספקא ליה אלא ב' פ' של צינת אם אמת או לא אמתה מחוייב לחזרו ולאמרה מספקא ויהא מתוקא דספק קרא ק"ש ספק לא קרא דאינו חזרו וקרא מספקא אלא בכל היבא דמספקא ליה אם קרא מתנה לו עיקר * אבל בודואי קרא מתקנה ומספקא ליה על השאר מחוייב לחזרו ולגמרה מספקא * וא"כ האי חזרו ואומר אמת וי"ב דקאמר ע"כ אפרשה צינת קאי מחוייב לחזרו ולאמרה מספקא האילו היא א' ומפרישות של ק"ש ויבין קרא כבר ב' פרישות ראשונה דק"ש * א"כ צינת קאמר חזרו ואומר אמת וי"ב ויהא טעמא משום דלמת וי"ב דהיינו פ' צינת דאורייתא טעמא דהיי דאורייתא הוכרת י"מ האם ברי לו שאמר אמת וי"ב משום ולא מספקא ליה אלא על פ' צינת לחוד אם אמתה או לא אינו חזרו ואמרה * ואמאי כיון דמיירי לו שקרא ב' פרישות ראשונה של ק"ש מספקא צריך לחזרו ולקרות פ' ב' שהיא פ' צינת אע"פ שאינו אלא מדרבנן האילו וכבר הוכיח דהיי אמרי ב' פ' דברכות (דף ע"ו) * מני תנא קמיה דר' יוחנן קרא וטעה וא"י להיכן טעה באומרו הפרק חזרו לראש בין פרק לפרק חזרו לפרק ראשון בין כתיבה לכתיבה חזרו לכתיבה ראשונה * וכחצו שם תלמידי ר"י ויש להקשות לשמואל דאמר ספק קרא ק"ש אינו חזרו וקורא משום דק"ש דרבנן היבא אמת הבא שחזרו לראש אפ"כ * וי"ל שאינו דומה לו לנו דבשאל קרא כלל אינו חזרו ואומר ק"ש דרבנן אבל בשהתחיל לקרוא אפילו שמואל מודה שאם טעה שיש לו לתקן כיון שהתחיל ע"כ * הרי אפילו לשמואל בהתחיל בודואי ומספקא ליה בין פרק לפרק ובין כתיבה לכתיבה חזרו וקרא מספקא * ה"ה במספקא ליה ב' צינת לחוד כיון שקרא בודואי * פ' פרישות ראשונה חזרו ואומר פ' צינת מספקא אפילו היבא שכבר כבר י"מ דהא דומה פ' צינת לחוד דהיינו פ' צינת לחוד וי"מ מיקרו כחש"כ הרמב"ם בר"פ א' מה' ק"ש והכי מוכח להדיא שם דהא דלעשה וא"י להיכן טעה מסיים ארי' לתנא ל"ס אלא שלא פתח בתלמודו יבין פתח בתלמודו יבין סרי' נקט ואחי ופרי' סרי' נקט ואחי * אין לעשות מכאן עד אמת וי"ב וא"ל לחזרו אלא לאמת שהיא שגורה טעם ע"כ * טעמא דסרי' נקט ואחי לא ל"ה צריך לחזרו ומספקא ליה פ' ויאתר * וס' תל היבא שהתחיל ק"ש בודואי מודה שמואל

(א) י"ל אמת וי"ב : (ב) י"ל אמת וי"ב :

וא"ל מדינת לקרות פ' זו כלל בלילה כדלמך בפ' היה קורא (דף טז) דבמשברא
 ערביית וכו' אמרי דבר אל ב"י ואמרת אליהם הני ה' אליהם אמת והיו מדלגין
 את כל הפרעא והצ' דמקום שם אבי הלך את החמול ומחלין דלא אחתלי
 במשברא ובין דמתחלין מינרמי בני גמריק דלא אמר רב כדאלו אר רב לא תחיל
 ואם החמול גומר מ"מ מטיק דתקנתן לן חיקו רבנן גומר פ' צינת בק"ש של
 ערביית כיון דהין זמן צינת בלילה אמה משום דתחילי במשברא הוא דמתחלין
 אלף דבמשברא ס"ל דואמרת אליהם לא היו החמלה ובני ס"ל כר' שמואל ב' אמר
 רב דואמרת אליהם היו החמלה והיו החמול גומר הלך גמיר
 מני גמירין . אבל מדינת כיון דק"ל כר"ס דהין מזה צינת טוהב בלילה כדלמך
 בפ' התכלת ח' לקרות פ' צינת בלילה . וכל דלצ"ג דלמך בספ"ק דברכות
 (ד' יב) פ' צינת מפני מה קבשוה ח"ר יסודל בר הניבא מפני שיש בה ששה דברים
 מזהו צינת . יציאת מנרים . עול מלות . דעת זדוקים . הררה עבירה . הרוא
 עכו"ל . מ"מ שקרא לא תתקנה לך רה אלף משום מזהו צינת טוהב וכו' דהין
 מזהו צינת בלילה משום שאר דברים לחוד לא חיקו לאמרה . הילכך כל היכא
 דמספק ליה בלילה אם אחר פ' צינת ואמת ואזונה הרשות בידו רה ואמר פ'
 צינת גמיר י"ח הוכרת"מ של לילה רה אומר אמת ואזונה ואינו מור ואומר פ'
 צינת א"ב דק"ל אם החמול בק"ש גומר את טלה מספקא אפילו פרשת
 צינת הני מילי בקריאת שמע של שחרית אבל בשל ערביית אין לפרשה צינת עין
 לקריאת שמע כלל . ואם תאמר אם כן תהא לך מתניתן דתן בעל קרי מהרהר
 בלבו ואינו תברך לא לפניה ולא לאחרת ואפקע מיני לרב יהודה דלמך ק"ש
 דרבנן אמת ויציב דלמך לרבין דלמך ואשנין מ"מ מברך אמת משום י"מ
 הא חידר כל בק"ש . וימא הא ולא חיקו ק"ש דעדיף דלמך בה תרתי .
 והרי ה"ל דבעל קרי מהרהר רבין ואלו מברך לא לפניה ולא לאחרת סתמא חתן
 ובין הקריאת שמע דשחרית בין הקריאת שמע דערביית קאי דלמך מברך .
 והשחא ק"ש דשחרית ח"ש דלמך מברך לא חריה ק"ש דשחרית ה"ג ופ' צינת
 בכלל והא חידר ליה י"מ בפ' צינת . אבל ק"ש של ערביית כיון דלמך אלא ב'
 פרשת דאשטות וא"ל לקרות פ' צינת א"ב אמתו אית מברך לאחריה כיון
 ד"מ דלמך דלמך . אלא שבה"ל י"ל דתת דיון ס"ל כהכנסה דפליגי עליה דבן זומא
 בספ"ק ולא דרשי לכל ימי חייך לרבות את הלילות ואין טורח להוכיח י"מ בלילה
 מן התורה הילכך א"ב דלמך קורא פ' צינת בלילה אינו מברך מני ו"ל בה
 משום י"מ . אבל אחי קשה שרי לשמואל דלמך ק"ש דרבנן הא דמהרהר בק"ש
 מפני י"מ טהר דהוי מה"מ וכמו ש"ה הוס' וכס"ל צינת א"ב אחי חתן
 בעל י"מ מהרהר בלבו סתמא דמשמע אפילו ק"ש של ערביית מני מהרהר ואמאי
 כיון דק"ש דרבנן והרי אינו מוכיח ל"מ בק"ש וכו' דהין אומרים בה פ' צינת
 א"ב למת מהרהר . ולמ"ש כס"י א' דלצ"ג דס"ל לשמואל דק"ש דרבנן מ"מ
 מורה דעיקר קריאת מן התורה שרץ לקרות ח"ז דבר מ"מ טהר כגיבנה וקיימה
 מש"ה מהרהר ק"ש של לילה מני ללילה י"ח צינת קריאת ח"ז מורה והא דמהרהר
 בק"ש דווקא משום דק"ש עדיף דלמך בה תרתי ולמספיק דגריסי ק"ש דרבנן ומסקי
 משום דק"ש אית בה עמי' מש"ה מהרהר בה א"ב דלמך אלא מדרבנן כהנ"ש
 שם ר"י ותוס' אחי מני שפיר . א"ב י"ל דמתניתן אחי רבנן דפליגי עליה
 דר"מ בפ' החלת פ"ק דמנות צינת טוהב בלילה ולדירו אמרין לפ' צינת מני
 בלילה כיון דמנהו שגמירא של טוהב עטילה ס"ל לתנא דרין מוציין י"מ בלילות
 מן התורה כבן זומא דרשי לה מקרא דכל ימי חייך לרבות את הלילות הילכך
 מהרהר מני בקריאת שמע של לילה מפני יציאת מנרים של תורה האמרה
 ברפשת צינת שבקריאת שמע של לילה . ולא תתמה על מה שפ'
 דמתניתין אחי או רבנן דפליגי עליה דב"י או רבנן דפליגי עליה דר' שמעון
 בפ' החלת פ"ק דר"י וכו' והוא דהיא סתמא דמתניתין דלא כהנ"ש .
 דאין זה קושא דבגמ' סתם משנה זו אחי דלא כהנ"ש דס"ל דבעל קרי אומר
 בדי' ואין ק"ל כר"י בן בתירא דמור' בדי' דהין ד"ת מקבלין טומאה כדלמך
 התם בגמ' . אבל אין ק"ל לתר' דלצ"ג דהין אומרין פ' צינת בלילה וק"ש דרבנן
 לשמואל מ"מ ב"ק מהרהר ח"ז של לילה וא"ב דלמך אלא ח"ז אומרין
 פ' צינת בלילה בעל קרי אומר ח"ז בלילה כיון דהא ליתא דלמך א"ב דלמך
 קרי משנה בק"ש של לילה משאר כל אדם לא ה"ל לתנא למסחוס אלא לפרש
 והתמור כדפ' :

ונחזור לעניינו דבמשברא של בלילה אם אחר פ' צינת ואמת ואזונה הרשות
 בידו לחזור ולומר אזה משניהם שירה או פ' צינת או ו"ל כן נראה

לכאורה . אבל כ"י דייקת ב'י ליתא אלא שרץ לחזור ולומר א"ב דווקא ולא פ' צינת
 ועממא דמילתא כיון דמטיק דתקנתן ח"ז לומר פ' צינת בלילה לדין דק"ל
 כר"ס דהין מזהו צינת בלילה . ווא"ל תקנת חכמים היא לאמרה בלילה הילכך
 מספקא חור ואומר אמת ואזונה דלמך בה תרתי י"מ ומברכת ק"ש הוא אבל
 פ' צינת בלילה אין בה אלא חדא י"מ בריתא הילכך אמת ואזונה עדיף כהנ"ש

ההוס' גבי ספק אמת ויציב לעין ק"ש דחזור ואומר ומספקא משום דלמך בה
 תרתי . וכ"ל ה"ט שפ"י ר"י דלמך א"ב דלמך א"ב דלמך א"ב דלמך א"ב דלמך א"ב
 ויציב עדיף משום דכחשור ואומר אפסר שתיק את הכל דמסתמא התפלל כדרך
 תפילה ק"ש א"ב אמת ויציב . הני עממא חיקו בני מני גבי אמת ואזונה ערביית כיון
 דעשאו תרתי פ' צינת בלילה קודם אמת ואזונה משום דלמך ח"ז כל היכא מספקא
 לן בפ' צינת וא"ל אמת ואזונה עדיף דכחשור ואומר אפסר שתיק את הכל

דיני הזכרת יצימ סימן יב

שאלה . תמאי דק"ל הוכרת י"מ הוי מה"מ דכתיב למען תזכור את יום
 שאחר מחרץ מנרים כל ימי חייך אם נשים חיובת במנהו על שו הוכרת
 י"מ או א"י חיבות .

תשובה . א"ב דבספ"ק דמ"מ ברכות הן מוציין י"מ בלילות א"ב ב"ע
 הרני כבן שבועים טהר ולא וכתי שחומר י"מ בלילות עד שרשה בן
 זומא שח' למען תזכור י"מ חייך הימניסל ימי חייך הלילות והפ"ל ימי חייך הט"ו
 כל ימי חייך להביא לימות המשיח . ומשמע לכאורה הלכה כהכנסה לגבי ב"ו
 וא"ב דמ"מ לן תנא בריתא ב"ב ח"י ק"ל דתתס וא"ב מתקורין א"ל בלילה כהנ"ש
 כדאמרין

שאת אריה דיני קיש סימן יב

הרמב"ם כתב ריש ה' תפיל' דמ"ע מן התורה להתפלל בכל יום ואין מנין התפילה מה"ת ואין לה זמן קבוע מן התורה וכו' מיע שאין ה"ו כיון דאין לה זמן קבוע וכל אימת שמתפלל ביום או בלילה יא' ידי מנחתו מן התורה וכיון דנשים חייבין בעיקר תפילה של תורה אותן התפלות שחוקקו רבנן לזמן קבוע אע"פ דה"ל דה"ל זמן תחוקקו נמי לנשים הואיל וחייבין בעיקר תפילה של תורה - ובגמרא אמרו' וחייבין בתפילה דרחמי ניהו כו' כלומר אע"פ התפילה ה"ל מ"ע שה"ו וכמ"ס - מ"מ הואיל ורחמי ניהו חוקקו אף לנשים ובד"ר תפילה הארבעי יגוד בזה ע"ש ומוחר לענייניו הרי נתברר לנו דנשים שפורות מהוכרת יציאת מזריס בין של יום בין של לילה דה"ל מ"ע שה"ו כן ג"ל הלכה למעשה :

דיני הוכרת סימן יג

שאלה : אם אדם יוצא ידי חובת הוכרת יציאת מזריס ע"י הרהור אף ע"י דק"ל הרהור לאו כדבור דמי לשאר מילי כמס' ב"ב סימן ו' מ"מ לענין זה כדבור דמי - או ללמא הוכרת יציאת מזריס שיה לבל מילי דק"ל הרהור לאו כדבור דמי ואין יוצא ידי חובת הוכרת על ידי הרהור :

תשובה : לפסד הריעוף יש לי לדון שאדם יוצא ידי חובת הוכרת יציאת מזריס כדבור בעלמא בלי דבור ואפילו למאי דק"ל הרהור לאו כדבור דמי משום דהוכרה בלבו הוכרה ויש לי להביא רזיה לזה מהא דתנן ר"פ דמניגה (דף י"ו) קראה ע"פ כלומר המניגה לא יצא ובגמרא בעי מנלן א"ר אחאי זכירה וזכרה כתיב הכא והיומים האלה מוכרים וכתיב התם כתוב זאת זכרון בספר מה להלן בספר אף כאן בספר ופרוך וממאי דהאי זכירה קריאה היא דילמא עיון בעלמא ואומני לא ס"ד דכתיב זכור יכור בלב שפואו אומר לא תשכח הרי שכתב הלב לאמור ומה אני מקיים זכור ביה ש"מ עמלא דכתב רחמנא לא תשכח דשכתב הלב א"ן גלי לן קרא' תיחא דבורה כפי הוא הלא הכי ה"ל זכור בלב הוא ומאי מסבזר דלי לאו ג"ו"ה דזכרה זכירה ה"ל דהיומים האלה מוכרים דכתיב גבי מקרא מניגה עיונא בעלמא הוא כלומר במשין ומרהרר במניגה גבי ואע"פ שלא הוציא בשפתיו יצא אלמא זכירה בלבו היא זכירה וכיון דבבוכרת י"מ לא גלי לן קרא' בהריהו בעלמא גבי ליה : אלא שיש לי להקשו' ע"ו מהא דתנן בפ"ק דברכות (דף כ') ב"ק מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ועל המזון מברך לאחור ואינו מברך לפניו ואמרו' בגמרא אמר רבינא זאת אומרת הרהור כדבור דמי דאס"ד לאו כדבור דמי למה מהרהר ופרקי' לא מאי הרהור כדבור דמי ויציא בשפתיו ומשני כדאשכחן בסניי ורב הסתא אמר רבינא לאו כדבור דמי דאס"ד דהרהור כדבור דמי ויציא בשפתיו והשתא מ"ל לרבינא ליתידק הרהור כדבור דמי דילמא לעולם אימנך לא הרהור לאו כדבור דמי לענין ק"ש ועל המזון דעבי דבור והא דק"ל למה מהרהר בק"ש משום י"מ שבה שפ"ו ויאמר שו"א ידי חובתו בהרהור זכירה בלבב הוא זכירה ויציא"ל דלי הכי דא"כ למה תנן סתמא ב"ק מהרהר ואק"ש קאי דמשמע שמהרהר בלבו כל ג"פ של ק"ש ואינו משום יציאת מזריס לחוד לא היה שריך להרהר אלא פרש' ויאמר בלבב שיה בה יציאת מזריס ולא משום דהא אס' שמוע דמני"מ בזה מהרהר בה"א הרהור לאו כדבור דמי - ולא יציאת שרי פרך שם אדר"ה ואלא מאי הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר אר"כ כדי שלא יהא כל העולם שוסקין בה והוא יושב בטל ופרקי' תו ונגרסו בפרקא אחריתא אמר רב אלא רב אהבא דברר שמיצור נוסקין זו ופרקי' והרי תפילה דברר הציבור שוסקין זו ותנן היה עומד בתפילה וזכר שהוא ב"ק לא יביסק אלא יקרא עמו' דאחילי בה הא לא אחילי לא תחיל ואומני שפירא תפלה לית בה ג"פ של לומר חבל ק"ש אית בה קבלת מלכות שמים וכן פירש רש"י שאני תפילה דל"ב מ"מ קבלת מלכות שמים כדאיתא בק"ש שמקבל עליו את השם לאהון ולמנך מוזהר ע"כ ואע"פ שיש גירסא אחרת גירסא זו עיקר כמו שמוכח שם רש"י - והרי קבלת מלכות שמים אינו אלא כפי' ראשונה בלבד כדאיתא ר"פ למה קדמה פ' שמע ליהא את שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ואפ"ה מהרהר בג"פ של ק"ש אלמא שו"י רבנן בלב ג"פ של ק"ש כדאז מילתא וכל היכא שגריך לקרוא את מקפתה גומר את כולו - והרי הדברים ק"ו מה התם שאפילו אותו מקפתו שקורא אליבא דר"ח דהוא יוצא ריהור לאו כדבור דמי אינו אלא כדי שלא יהא כל העולם שוסקין זו והוא יוצא ריהור בטל ואפ"ה מקפתה גומר את כולו - כ"ש אינו ליתא דהוכרת יציאת מזריס יוצא על ידי הרהור ומקפתה הרהור י"מ שבק"ש היא כקריאה גמורה דאית דין שמקפתה גורר את כולו - ולא מסתבר לחלק ביניהם אי משום דהוא המצות דאס' הרהור מקפתה אינו קריאה גמורה בזמן הוא שנקתה יגורר את הכל משום דאדרי ויאדי' הד עיינא הוא אכל היכא דמקפתה העניוהו כקריאה גמורה ע"כ הרהור וי"ח בהרהור אינו בדין שיגורר המקפת שמהרהר ללא"ה י"ח ומחרת שאינו יציאת מזריס יוצא על ידי ניהו ואינו ממניח שיה זה אף ע"כ זה בגמרא - א"כ היכא דעיקר הרהור הוא מחמת פרשה ראשונה מפני קבלת עול מלכות שמים שבה בזמן הוא שגמורר ה"אשונה את המחזרת לה - אכל אינו בדין שמחמת חוב הרהור החרונה מפני יציאת מזריס שבה תגורר את התקדמת כל א"כ לר"ח דה"ל אלא סברא דמי שאל יהא כל העולם שוסקין זו והוא יושב בטל וכיון דמחייבו רבנן לקרות פרשה ראשונה שיש בה קבלת עול מלכות שמים מהא שמוע אפי' ויאמר נמי רמי חובא עליו מפני י"מ שבה וכיון דחייב בהרהור פרשה ראשונה ואחרונה של ק"ש

כדאמר בפ' החולך (דף מ"ב) - מ"מ הדבר ברור דהלכה כבן ומומחה בהא דסתמא דמי' בפ' היה קורא אולם עותי' דפרקי' התם על בני אמרתי ס"ל דאין אמרתי' פ' יציאת בלילה והא' בעי' לדאכריי' י"מ ומשני דאמר הכי מודים אמנו לך ה' אלקינו שהוצאתנו ממצרי' כו' אלא סתמא דמי' ג"כ וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מה' ק"ש שכחב' אע"פ שאין מצות יציאת מנהג בלילה קורין וסתם בלילה מפני שיש בה הוכרת י"מ ומזהר להוכיר י"מ ביום ובלילה ש' למען תזכור כו' ע"כ - ואפי' ויאמר כ"כ וכיון שגורב בימים ובלילות ה"ל מ"ע שלא הזמן גירסא וכמ"ס חייבות - ואע"פ דק"ש מוגב בימים ובלילות וגם פטורים כדאיתא בפ"ד דברכות (דף כ') שאני ק"ש דאע"פ דק"ש של ערבית ומנה כל הלילה כדאיתא הכבדים עד עלות השחר כר"ב ברפ"ק דברכות דק"ל כותיה - מ"מ ק"ש של יום אין ומנה אלא עד הכן החמה לר"א ועד ג' שעות לר"י כדאיתא בפ"ק דברכות (דף ט') אכל הוכרת י"מ של לילה ומנה כל הלילה ושל יום ומנה כל היום וכמ"ס ב"מ הקודמין ה"ל מ"ע שאין ה"ו"ג ונשים חייבות ונ"פ זה יש לתמוה על נ"פ דין שהרבה נשי' שאין קורין ק"ש וברכותיה מפני שן שחוקקו חכמים הוכרת י"מ לאשמים או פ' ויאמר להוכיר י"מ בלילה אכל אמרתי דעל כיוצא בזה אמרו הנח לכן לישראל שאם אינו נביאים בני נביאים הן אע"פ שלפסד הריעוף נראה כן - מ"מ כי דייקת שפיר ליתא להא מילתא - אלא והאי דנשים שפורות מהוכרת י"מ - תדע שהרי תנן פס' ועבדים וקטנים פטורים מק"ש וכ"ש שפטורים מברכות לפניהם ולאחריה דערבית ושחרית - ואס"ד דנשים חייבות מהוכרת י"מ הרי כנו שחוקקו חכמים הוכרת י"מ לאשמים או פ' ויאמר להוכיר י"מ והרמב"ם - וכן דרכה שלאחריה של ק"ש דערבית ושחרית וכמ"ס ודמוכח בפ"ב דברכות גבי הא דאמר התם לא אמרתי ה' אלקים א"ל לומר אמת ופרקי' והא' בעי' דאכריי' י"מ ומשני דאמר הכי מודים אמנו לך ה' אלקינו כו' כלומר דכך ואמר הטמא של ברכה ראשונה שלאחריה דערבית כתיב להוכיר י"מ - אלמא תיסקו חכמים נוסח הוכרת י"מ לאשמים שיצרכו לומר ביום אחד לא שיצרכו לר"א ואהא כפי' נוסח שרצה ואלו לנשים לא תיסקו נוסח מיוחד להוכרת י"מ - ש"מ דאין נשים חייבות בהוכרה זו ועממא דמילתא משום דה"ל מ"ע שה"ו שגשים פטורים - ואע"פ דק"ל כו' דדרים ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות הרי שגורב בימים ובלילות מ"מ כו' מ"ע שה"ו כיון דשל ימנא חתף ועבר ומנה בלילה ואם לא הוכיר ביום טוב א"כ להוכיר הוכרה ש' על יום בלילה - ואע"פ דלויב נמי להוכיר י"מ בלילה הא הוכרה אחריתא היא ומשום הוכרת לילה הוא אכל הוכרה של יום עבר ומנה וא"ל להוכירה בלילה - וכן הוכרה של לילה חתף ועבר ומנה בימנא ואם לא הוכיר בלילה א"ל להוכיר הוכרה ביום טוב א"ל דביום נמי חייב להוכיר י"מ - היא מזהר אחריתא הוא ומשום הוכרה דיימנא הוא דמוכיר שהרי הוכרה דיום ודלילה תרתי מצות אחרות ניהו וכיון שיש ליתא בלילה ויש ליתא ביום - לא חלה והוא הוכרת מהן ה"ל מ"ע שה"ו ולא מהני הוכרה של יום לשו"י להוכרה של לילה למ"ע שאין ה"ו"ג - דהא' של ימנא מזהר אחריתא היא ושל לילה אין ומנה ביום וכן של יום ליתא

וראיתו בלילה מב"ח בא"ח סי' נ"ח שכ' כתב הר"מ ספ"א יש שואלי' מ"ש דדרשי' כל זמן שגמי אדם שוכבים קיים דריית שמע של לילה בק"ש של יום נמי נדרוש ובקומן כל זמן שגמי דרייתו כל היום - ותי' דאע"פ דהא אמר הקור' מנאן ואליך לא הפסיד הברכות ואלו לא ה"ו זמן ק"ש הו' ברכותיו לבטלה ולא דאמר בשמ"ע ש"א קיים סתמא בעלמא הוא כו' - והקשה עליו בעל מנ"א דלדבריו י"מ מדרשו"ת וזמנה כל היום וכל הלילה - וה"ל מ"ע שלא ה"ו"ג דומיא דתפילה כמ"ס ב"מ ק"ו י"ב ובגמ' איתא בהרי"ה ה"ל מ"ע שה"ו ע"כ - והיה אף שבאמת אין דברי הכ"מ נכונים בזה אין כאלו מקומו מ"מ קושיא זו של המ"א עליו לאו כלום הוא דלפניו אפ"ל דק"ש של יום ומנה כל היום ושל לילה ומנה כל הלילה - מ"מ כיון דשל יום אין ומנה בלילה ושל לילה אין ומנה כל היום אלא עד ה"ה לחוד - ה"ל מ"ע שה"ו וגם פטורי' וכמ"ס כו' וזהו דמנא המ"א ראי' מתפילה בסי' ק"ו י"ב אינו ראי' - ההיא כתיב ה"ו"ג איתא בהרי"ה ה"ל מ"ע שה"ו ע"כ - והיה חייבי' בתפיל' מפני שהיא מ"ע שלא ה"ו"ג - הוא סבר דה"ל מ"ע שלא ה"ו"ג מפני שחפלת שחרית ומנחה ומנחם כל היום ושל ערבית ומנחה כל הלילה מנא' זמן כל התפלות נוהגין בזמן ביום בין זמן שטרפין ביחד לעשות מצות תפילה מ"ע שאין ה"ו"ג וא"כ ה"ל ק"ש אס"ד דזמן ק"ש של יום אין התורה ומנה כל היום א"כ כיון דשל לילה ומנה כל הלילה מנערי' שתי הק"ש ביחד לעשות מצות ק"ש - מ"מ שאין ה"ו"ג - וא"ל לומר כן דא"כ מנערי' נמי הוכרת י"מ של יום דזמנה כל היום ושל לילה דזמנה כל הלילה ביחד לעשות מ"ע של הוכרת י"מ מ"ע שאין ה"ו"ג ולחייבי' נשי' ועבדים בהוכרת י"מ וכבר הוכחתי שפטורים משום דה"ל מ"ע שה"ו"ג אלמא לא מנערי' ביחד - ועוד ע"כ דהתשובה ליה למצות תפיל' מ"ע שאין ה"ו"ג אינו מטעם שנתערי' כל יום תפלות ביחד שבהי' ק"ל תפלת ערבית רשות ואינו חוב - אלא כ' תפלת של יום לבל ודא' אכתי ה"ל מ"ע שה"ו"ג כיון שאין חובת תפילה טובה בלילה ואע"פ שכתבו התוס' ושאר פוסקים בסי' ר"ד דאע"פ דק"ל תפלת ערבית רשות אין לנפלה בתום דמנחה מיהא אכ"כ - מ"מ הרי ק"ל כר"י דאמר בר"פ ת"ה (דף כ') תפלת השחר עד ל' שעות ותו לאו והרי מ"מ שעות דלמה זמן תפילה הוא ועד שעה שעות שמתקול וזמן תפלות מנחה דלמחר בר"פ דיומא' דלמה כלל וה"ל מ"ע שה"ו"ג - והאריך כתב הש"ע שתפלה ה"ל מ"ע שלא ה"ו"ג אלא והאי ליתא כפי הבנת ה"ו"ג - אכל דע דשכרי הש"ע אלו מושקים מדברי הרמב"ם בפ"ה מה"ת והרי

דרכן מ"מ ב"ק מהרהר בלבו לק"ש מפני י"מ שבה ד"ל ת"ח ואפי"ה דייק רבינו מיני' דההורא כדבור דמי דאס"ד ללאו כדבור דמי למה מהרהר - אלמא הלכ"ד לכל מיני וחקי ידי חובת הכוונה יציאת מצרים אינו יוצא ידי חובתו בהרהר - וכן נ"ל עיקר דלמאי דק"ל הרהור לאו כדבור דמי ה"ה י"ח הכוונה יציאת מצרים אינו יוצא ידי חובתו בהרהור ומאי דק"ל מהרהר לה"ה דלמניה י"ל כיון דהאי לאו תשכח דכתב רמנאם בני דוכת עמלק מגלה לן על זכור שמו שהוא כפה דווקא ולא סגי ליה בהרהור מיניה ילפינן דכל היכא דכתב רמנאם זכורה אינו אלף כפה וגיורו מילתא בעלמא הוא וגם הימים האלה דגבי מגילה דליתו עינאם בעלמא מוכרת עמלק ילפינן לה דליתו אלף כפה ונ"ש דזכורה זכורה ל"ה ל"ה אלף לקראה בע"ש לא יאז דע"ז אינו רבא לנו"ש וזו ופאשר לומר דאפילו למ"ד הרהור כדבור דמי כיון דגלי לן לקרא בני דוכת עמלק דזכורה אלף כפה ילפינן לכל זכרת מיניה במה מצינו דליתן אלף כפה ואינו יוצא ידי חובתו בהרהור א"ע דכדבור דמי - ולפי"ז א"ש יומי למאי דא"ל להרמב"ם דההורא כדבור דמי בכל המקרה כולה חוץ מהיכא דכ"ד דיבור בהדיא כמו גבי ק"ש דכתב רמנאם ודברת בס ובמס"ל סי' ו' לדרידיה יש להקשות מנ"ל דריבנא למיוד דההורא כדבור דמי דא"ל למה מהרהר ומק"ש דייק לה כמו שהכתיב למעלה - ועוד להרמב"ם ב"לא"ה א"ל לומר דרייק לה מהיכא דע"ה מנכר לאחריו דההורא כדבור דמי דא"ל היך פליג ר"מ עליה ואמר הרהור לאו כדבור דמי הא גבי דברת המון ללא כתיב גביה דיבור אלא ואלת שבעת וזכרת - כ"ע ואפילו ר"ח מודה דההורא כדבור דמי ומק"ש הרמב"ם ב"פ"ה א"ל דריבנא בלבו מיני יאז ובמס"ל שם - והשאל דלמא א"ע דההורא לאו כדבור דמי מ"מ מהרהר בק"ש מפני י"מ שבה חבל ק"ש דכתב רמנאם בני' דיבור הרהור לאו כדבור דמי - א"ע דליתן אדם יוצא ידי חובת הכוונה י"מ אלא דריבנא א"ע דכתיב ביה זכורה מוכרת עמלק ילפינן לה דגלי לן רמנא' בהדיא דזכורה כפה דווקא הוא - ולפי"ז ל"ל דלמסקנא דמפ' עמלא דק"ש ובה"מ דאורייתא לריבנא דא"ל משום דההורא כדבור דמי מה"מ מהרהר א"ל ובה"מ בלבו משום דאי לאו כדבור דמי למה מהרהר ע"כ ס"ל דק"ש גופיה דאורייתא היא דאי ק"ש דרבנן ואינו מה"מ אלא י"מ שבה לחד - אכתי תקשה לך למה מהרהר דהא לריבנא נמי הכוונה י"מ אינו מועיל ע"ה הרהור וכל היכא שאין הרהור מועיל לנאח ידי חובתו לריבנא א"ל להרהר בו - אבל לר"ח א"ל דא"ע ד"ל דלין דההורא מועיל מ"מ בשל תורה חייבו חכמים להרהר בלבו ואפי' תימא ק"ש גופי' דרבנן ובשכבך ובקומך בד"ח כתיב כדס"ל לר"י לקמן אפי' כיון ד"מ שבק"ש של תורה דמי לבה"מ הילכך מהרהר בלבו - ולפי שטת זו ור"י דלקמן לא ס"ל כריבנא כהא דאי הרהור לאו כדבור דמי א"ל להרהר דל"ל תקשה לדודי' דכיון דק"ש דרבנן והכוונה י"מ אינו יוצא ידי חובתו בהרהור לא מהרהר - אלא לפי מה"מ למעלה בס"י'א דאפילו ר"ח דאמר ק"ש דרבנן מודה דאורייתא קריאה דאורייתא היא דהא דקאמר הגמרא אדר"י דבשכבך ובקומך בד"ח כתיב היינו שחייב אדם לעסוק בחיוב דבר מה"מ בזמן שכיבה וקומה דווקא מהאורייתא וחכמים יחדו לקרות דווקא פ"ו של שמע א"כ איתא דר"י אפילו אליבא דריבנא דבבל קרי מהרהר משום מלת ד"ח שחייב רמנאם לקרות בזמן שכיבה וקומה :

איו בדיון שדלג את האמלצות משה"ה קורא נמי לפרשת והיה אם שמוע - אבל רבינו דל"ל עמלא דכדי שלא יהא כל העולם עוסקין בו והוא יושב בטל ומתקדק דההורא לאו כדבור דמי דאס"ד ללאו כדבור דמי למה מהרהר - א"כ כיון דליתו חייב לקרות אלף פ' ויאמר מפני יציאת מצרים שבה או הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר בני' פשוט ראשונה דכלו אינו שבה ל"ה י"ח אומר התם לקמן ר"י ספק קרא ל"ק אינו חוור וקורא פסוקי אומר אמת ויציב ספק ל"א חוור ואומר מ"מ ק"ש דרבנן אמת ויציב דאורייתא ויאמר' תקן בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מנכר לא לפניה ולא לאחריה ואס"ד אמת ויציב דאורייתא לנכר לאחריה ומשני מ"מ מנכר אי משום י"מ הא אידע לה בק"ש ולימא הא ולא לביב הא ק"ש עדיפא דלית בה תרתי - אלמא א"ע דס"ל לר"י ק"ש דרבנן מ"מ מהרהר כל הא"ס תקפת חכמי מפני - אלמא א"ע דס"ל לר"י דהוי מה"מ וא"כ אפילו א"ל דההורא לאו כדבור דמי לענין ק"ש מ"מ מהרהר כל הא"ס של ק"ש מפני י"מ שבה דבהרהור סגי ליה זכורה בלב הוי זכורה - ועוד מדברי רבינו גופי' מוכח דכל ג"פ כחלא שוינהו רבנן ומקת' גורר את כולה דא"כ א"ע דההורא כדבור דמי רבינו דל"ל דהוי מנכר לא לפניה ולא לאחריה משום דלאו דאורייתא כן כדאמר' התם א"כ אמת מהרהר בק"ש כל ג"פ בשלמא פרשה ראשונה מהרהר בה אי משום דמה"מ היא כדאמר' התם אי משום קבלת עול מלכות שמים שבה לר"י דאמר ק"ש דרבנן ופי' ויאמר מני ה"ט דמהרהר בה משום י"מ שבה דהוי מה"מ לכה"ע יחלפ' פ' והיא לאו שמוע ללאו דאורייתא היא וכמס"ל למעלה בס"י' ב"ב למה מהרהר בה דכיון דלאו דאורייתא היא ולית בה עמלא דקבלת עול מלכות שמים דמיא לברכות הללו דאמרן דליתו מהרהר בהן - א"כ דכל ג"פ פשוט כחלא שוינהו רבנן הילכך מקתא גורר את כולה א"כ היכא דייק דאס"ד הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר דלמא משום י"מ שבה ויאמר' דסגי ליה בהרהור הוא הגורם להרהר בכל הא"ס מקתא גורר את כולו - ולא מסתבר לומר דא"ל לריבנא דהא"ס פ' שא"ל ידובקו ע"ה הילכך כהנין פ' ויאמר שיש ספק י"מ לא גרר לכוליה פשוט של ק"ש לחייב להרהר בהן א"ס' דההורא לאו כדבור דמי הואיל ואינו יוצא י"ח אופן פ' ע"ה הרהור ל"מ כלום במה שמהרהר בהן משום י"מ שבה ויאמר' - אבל אי ה"ד שפיר קא גררא פ' ראשונה ואחרונה של תורה לפ' והיא אס שמוע להרהר נמי בה א"ע פ' שאינה מה"מ כיון דמ"מ מיהא ע"ה הרהור יאז ידי חובת אותה פ' שמוע דרבנן ע"ה הילכך שפיר מהני ע"ה הרהור שלו בה - משא"כ בברכות שלפני ק"ש ולאחריה ללאו מה"מ הן וגם משום גרידא ליכא דהא מילתא אחרתא הן ולא שייכא לק"ש כ"כ ללאו מברכת ק"ש הן ויכול לנכר אופן כ"ע בלא ק"ש וכמס"ל בס"י' ג' ע"ה הרשב"א בשם הגאונים א"ל וכו' שברכת על המון לפניו חייבו מה"מ ליתא משום בריהו - אגב דאורייתא היא ד"ל דההורא כדבור דמי לא חייבו חכמים להרהר בהן דזה דוקא - והא נמי ל"ל דריבנא ה"י דייק לה דההורא כדבור דמי משום דמתימא סתמ' קמי' בעל קרי מהרהר בלבו ומשמע בין ק"ש של שחרית ובין ק"ש של ערבית ומתרהר בלבו וה"י לחכמים דספ"ק דברכות במתימא א"ל להוכיח י"מ בלילות - דליתן זה כלום דמתימא דמתניתין דבעל קרי רבנן היא דליתא בהן זומא א"ל ד"מ מוכרין א"ל בלילות ומה"מ הוא דהא דריבנא למתימא י"מ י"ח חייב הימים כל ה"מ לברות את הלילות כדתנן התם וק"ל כותיה כמש"ל סי' י"ב אלא ודאי ש"מ שאי הרהור לאו כדבור דמי א"י"ח הכוונה י"מ נמי ע"ה הרהור - וא"ת אכתי מאי רזיה הוא וזו מהא דריבנא דההורא גבי י"מ לאו כלום הוא לדין דק"ל הרהור לאו כדבור דמי דלמא רבינא לא חק"ש דייק אלא מהיכא דתנן ועל גאון מנכר לאחריה מ"מ דההורא כדבור דמי עמלא דק"ש דא"ל כדבור דמי למה מהרהר - הא ליתא שהרי אדר"ה שהיב על דברי רבינא וס"ל הרהור לאו כדבור דמי דאס"ד כדבור דמי יוצא בשפתיו קא דייק הש"ס - לא מאי הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר דר"י א"ל יהא כל העולם עוסקין בו - ונגרסו בפי' אחרתא אר"י דבבר שהציבור עוסקין בו והא מילתא לא שייך לא בק"ש של העולם והציבור עוסקין בו שרמית' חובב על כל העולם כה"מ שחייב חייב לא ע"ה שחל - ועוד שהרי לבת' דשני שם שאני תפל' דלית בה מלכות שמים קא דייק הגמ' והרי בה"מ לאחריו דלית בה מלכות שמים ותנן על המון מנכר לאחריו - אלא עמלא דהשחל כל שקלי וטרייא אק"ש קאי ופי"מ דריבנא מק"ש קא דייק למילתיה ועוד כולי דהתם דהתם ה"ה פלוגתא דריבנא ור"מ דת"ח מ"מ מייירי דפליגי אחרתא או ק"ש דאורייתא או דרבנן - וא"ל דריבנא מסיפא דבעל המון קא דייק למילתיה ה"ל הגמ' למקבע למילתיה אסיפא ולקאומיה הא דק"ש אי דאורייתא' או דרבנן - דהא למ"ד ק"ש דרבנן ואמת ויציב דאורייתא קא פריע עליה דאי"מ לא לפניו וואס"ד אמת ויציב דאורייתא לנכר לאחריה - אלא ודאי רבינא מק"ש דתנן ברישא קא דייק למילתיה ופי"מ דהוכרת י"מ אינו יוצא ידי חובתו בהרהור לנכר דק"ל כר"ח דההורא לאו כדבור דמי ויציב דאורייתא ופליג ל"ל לר"י לשניי כדי שלא יהא כה"מ כ"כ ולומר דההורא שהציבור עוסקין וא"ש קאי כדפי' תיפוק ל"י דמק"ש לק"מ לר"ח דס"ל הרהור לאו כדבור דמי למה מהרהר דה"ט דמהרהר מפני י"מ שבה דסגי ליה בהרהור וקופי' שם החוספ' להדיא למ"ד ק"ש דרבנן הא מהרהר בק"ש משום י"מ שבה דהוי דאורייתא ומה"מ כ"ח וי"ס דגריסי ק"ש דרבנן הוא ומשני אלף ק"ש אית בה מלכות שמים ובה"מ דאורייתא ופליג ל"ל לר"י לשניי כדי שלא יהא כה"מ כ"כ וקשה דבמתימא פ' דק"ש דאורייתא לכה"ע כיון שלא אמר או"י דבהכי מייירי מתימא אלמא ר"ל בס להכי אמוראי רבינא ור"ח דאחי' מילתיהו וכל שקלי וטרייא דידהו אפילו למ"ד ק"ש

שאלת אריה דיני הזכרת יציב סימן יג

לא אכל ואפי' מדרבנן איתו חיוב ה"ל איתו מחוייב בדבר ואפי' בדרבנן איתו מחוייב
 דאברה איתו מוטיא אחריס ידי חובתן כדאמרינן ב"ב לולב הגזול מי שהיה עבד
 או דבר או קטן מקרא אותו ומהלל עליו עונה חטריכון מה שכן
 אומרי' וקטני ב"ב דמנילה הכל כשרי לקרות את המנילה חוץ מחדש שטה וקטן
 והא הלל ומנילה חוץ אלא מדרבנן ואפי' איתו מחוייב בדבר אמרי' ו"ה וקרא ק"ל
 ו"ל מהלל דכל הברכות כולן אפי' שאל מוטיא . י"ל דלק"מ לדעת בה"ג דס"ל
 דווקא בברכות שאל דבריה' הוא דלס' יאל מוטיא דלע"ז דבדרבנן מני איתו מחוייב
 בדבר איתו מוטיא . ה"מ בדלני מחוייב בכל ענין אבל מחוייב בדבר כדן גדול
 אלא שאל כ"ב מוטיא דרבנן . והא נקטת כל הברכות כולן אפי' שאל מוטיא
 אפי' דבבה"מ איתן כיון דכל הברכות דיס הכי ולא יתן מן הכלל אלא קת'
 ברכות של תורה כמו בה"מ וברכה התורה הכי מה"ח כדמכח להדיא בפי"מ
 (ד"כ) כל קרי ליי' טעם ע"כ ברכת האנון לא הוי בהאי כללה דכל הברכות אפי'
 שאל מוטיא דהא ארי' שאל ע"כ שאל כותב דגן דבר חוב בה"מ מדרבנן הוא .
 ח"כ אבל בשל תורה אפי' מחוייב בדבר אלא שאל כ"ב אפי' וטעמא דערבות לא
 מהני כלום לקרותו מחוייב בדבר בשביל זה . ורמי' דבר מהאי גופי' דמיני כל
 הברכות א"כ שאל מוטיא חוץ מברכת הלחם וברכת היין שאם לא יאל מוטי' ואם
 יאל איתו מוטיא והמני' לא תני נמי לכה"מ בהאי חוץ שהרי בה"מ נמי אם יאל אלא
 מוטיא ואם לא יאל מוטיא שהרי איתו מוטיא עד שישאל ע"כ דה"ל לא יאל מוטיא
 ואם לא אכל כותב דגן דה"ל יאל איתו מוטיא הרי שדון בה"מ זהו ברכת הלחם
 והיין דהא מילת' ואמאי לא שריב ותני ל' בהדיהי' . אלא והאי משום דל"ד ליה
 לגמרי דלע"ז דבהאי בכל איתו מוטיא דמו להדי' לגמרי . מ"מ דהא אלא
 לא יאל מוטי' ל"ד אהדי' לגמרי . ואלו בברכת הלחם וברכת היין שאל ע"כ שאל
 מדרבנן וישלם אם לא יאל מוטי' אלא בה"מ ש"ו עיקר מה"ח דכל כדו ציטתה
 אפילו באם לא יאל עמימס איתו מוטיא כגון שלא אכל אלא כותב בלבד דאיתו מוטיא
 את מי שאל כדו ציטתה: **ועוד** יש לי להודיע ראייה לדבר בה"ג ששרי תניא ה"מ
 לא יפסוד אדם פתוהה . ואחרים אמרי' אוכל עמהם כו' ובהלל ובמנילה
 אפי' שאל מוטיא ומדנקט הלל ומנילה אפי' אלא קמי' בברכת הלל ומנילה משמע
 דבמנות הלל ומנילה גופייהו ארי' אפי' שאל מוטיא ומלל . נקט שאר מנות של
 תורה ש"מ דווקא הכי דמדרבנן גינהו הוא דאם יאל מוטיא אבל במנות של תורה
 אם יאל איתו מוטיא . והא דלמי' תהא בעי רבא ברכת הלחם של מנה . וברכת היין
 של ק"ה מתי' כיון דחוב הוא מפי' או דלמא ברכה לאו חובה היא וע"כ לא קמבעי'
 לי אלא ברכת היין של ק"ה אבל ברכת ק"ה גופיה כיון לזוהי מהא הגאה קתי'
 פשטא ליה דלע"ז דאלו מוטיא שאל ע"כ שאל כותב חוב מפי' דנקט
 היינו להוטיא י"ח אם שמת אפי' דלא ענה . וכה"ג דייקין בק"ה גופיה אם שמת
 ולא ענה חבירו מוטיא אפי' שאל . ד"ל דמייירי בקידוש של ע"כ או בקידוש שבת
 של יום דלאו דאוריית' נינהו . וה"ג שמעל לי מלשון רש"י שפי' ברכת היין שמרבין
 לפני קידוש מאי על אכלת מנה ומקדש ישראל לא חיביב' לך דחובה גינהו ומפי'ן
 ע"כ קשיין הרב מקדש השבת שבקידוש שבת דלמי' ונקט מקדש ישראל שבקידוש
 י"ע דלא שכיח . אלא דהאי ס"ל דבקיודש שבת דמקדש השבת מני לא מפי' דבשל
 תורה אם יאל איתו מוטיא דבזה ס"ל לרש"י ככה"ג וכמה"ג שם . ועוד פירש"י
 כיון דחובה הוא אכלית מנה חובה עליו וכן ק"ה חובה עליו וא"כ בלא הגאה ה"ו
 ומפי' ע"כ . נקט כן ק"ה ושיעור לשלם מה מעלה דנקט קידוש סתמ' ע"כ ה"ג
 למעלה אכסר לא במתקדש ישראל שאל קידוש של ע"כ . ונקט ל"ל ל"ט אם יאל
 מוטיא שאינו אלא מדרבנן אבל כ"ן דנקט קידוש סתמא דמשמע מני של שבת
 הוסיף חיבת היום למתדע בדקדוקו של יום ארי' דאפילו של שבת איתו אלא
 מדרבנן וכיון רש"י ללמדנו דבהי' חרי' קדושי ארי' שזי'ן אלא מדרבנן ולא בקידוש
 של ליל שבת היין מ"מ דבזה אס' יאל איתו מוטיא . ועוד י"ל דהא דקמבעי'
 ל"ל ברכת היין של קידוש משכחת לו דבקידוש גופי' איתו מוטיא יאל להוטיא
 אפי' מקדוש של ליל שבת דהוי מה"ח לא שמיירי שברכת היין של קידוש א"כ לברך
 בשביל עמא אלא בשביל חבירו וה"ד כגון שזי'ב ואוכל בש"מ מבעי' וחשכה לו דק"ל
 שרם מפה ומקדש כדאמר"ר ב"פ ע"פ (ד' ק) לדעת רוב פוסקי' א"כ לברך ברכת היין
 ושל לקדש ולהוטיא את חבירו ידי חובת קידוש שהרי עדיין לא יאל בעמא וא"כ
 לברך ברכת היין בשביל עמא אלא בשביל חבירו לחוד . וכה"ג מביע' לו לרבא ב"ה
 של קידוש מאי ופשטנן ליה'תם מדיאר"א כי הוין ב"ר ר"פ הוון מקדש לן וכי הוי א"ז
 ארי'תא מדברא הוי מקדש ליה' **ועוד** והוא עובדא איכא מני פרושי' דבשאר קידושי
 ארי' ולא בקידוש של ליל שבת א"כ הא דקאמרי' הוי אחי ארי' מדברא הוי מקדש
 לא היינו בשביל ארי' ולא להוטיא י"ח משום שומע כעונה הוא אי ה"מ מקדש ומקרא
 אותו וכן הו עני' ארי' כ"ד דבר מה שהיה אומר . מ"מ ארי' שאל לן בעמא דרבא
 ברכת הלחם של מנה וברכת היין של קידוש א"כ מני מפי' או לא שהרי הא דברכת
 הלחם ובה"מ שאם יאל איתו מוטיא משום טעמא דברכה לבטלה הוא דכיון דלאו
 חובה הוא לא ליחייב ולא לברך וה"ל ברכת חבירו . שמרן בשבילו ברכה שלא
 לעורר ול"ס את חבירו מוטיא וכן א"כ חבירו מברך לו והוא עונה ארי' כיון שאין
 חבירו מחוייב בחיוב ענה . בחיוב ברכה אלא בשביל חבירו לחוד . וכה"ג מביע' לו לרבא ב"ה
 והא נקטת לשלם דל"א ולא יאל משום דהא בפה תליא דאם חבירו רשאי לברך לו
 ואין קאן משום ברכה לבטלה מוטיא נמי ואם א"כ רשאי לברך לו א"כ מ"מ ארי' ע"כ לרבא
 ברכת הלחם של מנה ובר"ה של קידוש אי בברכת הלחם וברכת היין דשלמא מני
 וא"מ וה"ה שאינו רשאי לברך לו משום ברכה לבטלה או דלמא דמי לכל הברכות

ומותר לברך לו וה"ה דיכול מני להוטיא דלא ביה תליא ופשטנא לה אמר דר"פ
 דלע"ז דבבר קידוש לעמנו ואלא מ"מ הרב מקדש לארי' דלע"ז דהן ענין ארי'ן
 והוא לא היה מוטיאן משום דקידוש של ל"ט הוי מה"ח מ"מ ש"מ דלין כאן משום
 ברכה לבטלה במה שהיה מברך להו ש"מ דב"ה של קידוש לכל הברכות דמי ומילת'
 אפי' דלע"ז דלע"ז מוטיא דהא בפה תליא וה"ה לברכת הלחם של מנה . וה"ה לדעת בה"ג
 הא דתקן התם במת' ר"ה לענין תקיעות שפרס' הש"ו איתו מוטיא את הרבים י"ח
 ו"ה כל שאינו מחוייב בדבר ר"ה מוטיא את הרבים י"ח . והרי תקיעות שפרס' של תורה
 הוא ולא ממשע התנא אלא איתו מחוייב בדבר כלל כגון חש"ו הוא דאיתו מוטיא את
 הרבים י"ח הא מחוייב בדבר אפי' שאל מוטיא דל"כ ה"ל למימני דבוחא טפי
 דאפילו מני שמחוייב בדבר אלא יאל איתו מוטיא וכ"כ חש"ו ומני שאינו מחוייב בדבר
 כלל . וי"ל דלמי' דפי' א"כ משום דתקן בפי' דר"ה (דף לב) סדר תקיעות שלם
 של שלם שלם ובמת' שם אמרו מלני לעידין דלא תרועות ודף תקיעות שפרס' ברה"מ
 שתי' מנת' ואי' מ"מ וי"ח ארי' למ"ד התם א"כ מנת' וב"מ מ"מ ל"כ ע"כ א'
 מסדר תקיעות ג' של ג' וב"מ מ"מ ואותן תקיעות שהן מ"מ המחוייב בדבר אפי'
 שאל מוטיא משה' תקן חש"ו וכל שאינו מחוייב בדבר איתו מוטיא את הרבים י"ח
 בתקיעת דמילתא פסוקיא היא דפי' תקיעות הללו של ד"ס א"כ את הרבים י"ח
 משא"כ המחוייב בדבר וי"ל אפי' שבת תקיעות של ד"ס איתו מוטיא בתקיעות של ד"ס
 מיהו יכול להוטיא ארי' . כ"ו כתבתי שם לדעת בה"ג והבא"ז עוד קצוות לדברי
 וכתבתי שכ"ד רש"י והרמב"ם והראב"ד בהשנות והרמב"ן בס' מלחמות: והשת' א"כ
 דברי הגאונים שהביא הסו"ר דס"ל כדעת בה"ג וביעיניהו דבשל תורה אם יאל איתו
 מוטיא אמרו דמי שקדוש לאנשי ביתו וכל לאנשי אחריו איתו מוטיא נקט דכיון דלא
 איתו מוטיא ומיירי דקידוש של ליל שבת דהוי של תורה והסו"ר נקט דבשעת התוס'
 וכע"ז הרא"ש שם בברכות לפיכך מה עליהם אבל לק"מ הגאונים קיימו בשעת'
 בה"ג וביעיניהו וכמה"כ . ומה שכתב הסו"ר ובה"ג חולק אם בא אלא ארי' שא"י
 לקדש מקדש לכן כו' לז"ן פי' דברי סו"ר י"ח הכנת סו"ר דל"כ תקיעה ידידיה
 ארידיה דהא גבי של תורה כגון בה"מ ד"ס דאם יאל איתו מוטיא יאלא ש' לפ' חברי
 ונוטע הגאונים שאלו איתו מקדש לכן היינו להוטיא י"ח משום שומע כעונה
 ובטעמא דאמרן ובה"ג שמתקדש לכן היינו ענינו אחריו מה שהוא אומר כדעת לגבי
 הלל מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרא אותו עונה אחריו מה שכן אומרין וה"כ
 גבי קידוש שהוא חין מוטיאן י"ח אלא כן ויזלין בעניית ענין וקמ"ל דאם יודיען
 לקדש א"כ ל"ס . והא"ג דק"ל כל הברכות אם יאל מוטיא ואפילו קידוש ובה"מ של
 קידוש מני דינא הכי ובמת' ואלא חין ברכה לבטלה ס"ל לכה"ג דה"מ לברך
 למי שאינו מני דינא כ"כ דל"כ אבל איתו מברך להבין א"כ ברכה לבטלה כיון שכול
 לברך לעמנו והא"ג הגאונים ובה"ג חדא ליש' נקטו ל"ל כיון דלאו חד גברא
 ארי'תו וכן דרך חו"ל כל חד וחד נקט לישא ידידיה ודק' לעמוד על כל דברי כל
 ארי' וא"כ במאי מיירי א"כ הגאונים מיירי בקידוש של שבת דהוי של תורה ובדאמרן
 והבה"ג איירי בקידוש של יום של שבת דלמי' אלא מ"מ אלא מ"מ ארי' בפי"פ
 (דק"ה) וזו את יום השבת לקדש וצריה על היין חין י' אלא בלילה ביום שבת'
 גזר את יום אסמכתא בעלמא היא שהרי איתו אומר אלא בפי"ג בלבד ואינו מוזכר
 שום דבר מק"ה וכ"כ הראב"ד בפ"ט מה"ס ובדרבנן אפי' שאל מוטיא ע"כ
 כתבתי שם בכללי תורת' שלי: **הרי** תבאר דטעמא של הגאונים שאלו איתו
 שקדוש לאנשי ביתו ובה' לאנשי: . אחרים א"כ ל"ס משום דהואיל איתו איתו
 מוטיא ודעתה בה"ג וביעיניהו וע"כ אפילו פסברא וו ל"כ יאל איתו מוטיא אלא
 בשל תורה אבל בשל דבריהו אפי' שאל מוטיא וכמו שנתבאר ואס"ד דחזירה בלב
 הוי זכרה א"כ ק"ה דאורייתא כההורא בעלמא סני ליה ומדרבנן משום דתקינן
 ברכה בעי דיבור א"כ אפילו יאל ידי ק"ה אמאי ח"מ דהא ידי קידוש של תורה
 דמי ליה כההורא א"כ לשומע כעונה דמיא דוק בעוד שהוא מחוייב בדבר וז"ל דרבנן
 דמוטיא אבל אם יאל מוטיא איתו מוטיא אלא מ"מ אלא מ"מ ארי' ושל יין הא דרבנן
 אפי' שאל מוטיא יאל דהוי זכרה דפה היא דליפין לכולהו זכירות מוכרת עמלק דגלי
 לן קרא ביה דזכר דפה הוא מה"ח לא יאל כההורא משה' אם יאל איתו מוטיא
 דה"ל א"כ בדבר והשומע מני שאינו מחוייב בדבר ל"כ שומע כעונה: ולפי מה
 שכתבתי אפילו למ"ד הרה"ר כדבר דמי'ת הוכרת י"ח איתו אלא בפה כמו של עמלק
 ולרבינו חזקוני ל"כ ללרבה ב"ק משום דההורא כדבור דמי ואלא בזה י"ח
 ק"ה משום ב"ק לא נאסר כההורא כדאשכחן בסמי' אבל לא התירו לו להזכיר י"ח
 בפה אפי' דלפילו לרבינא א"כ ידי הוכרת י"ח כההורא משום דב"ק אסור ב"ת
 מתקנת עורא כדאמר' בגמרא ויש כח ביד הכמים לעקור דבר מה"ח שבז' ואל
 תעשה כדאמר' בפי' האשה רבה (דף ק) והרי לר"ה דס"ל הרהור לאו כדבור דמי
 אפי' לא התירו ל"כ ארי' בפה ק"ה א"כ בפי' שאל מוטיא יאל איתו מוטיא
 על הרמב"ם אפי' דל תורה הוי והיינו משום דיש כח ביד הכמים וכו' דאמרן וז"ל
 הא דלקבי ליה ר"ה לרבה שם בפי' האשה רבה דס"ל חין ב"ד מתנין לעקור דבר
 מן התורה מעלל הוא אומלל ועובד חזשי' ליה חסם אמאי לא חזשי' ליה מני
 להא דבעל קרי שאינו מוזכר י"ח של תורה משום תקנת עורא לדבריהו דבשלמא
 מתק' לא אקשו אפי' דל"כ מ"מ ס"ל הרהור לאו כדבור דמי ואינו יאל ידי חובת
 ק"ה בזה דמהרהר בלבו משום דדילמא ס"ל לרבה כשמואל דאמר ק"ה יאל רבנן
 א"כ ס"ל הרהור כדבור דמי ובה"ג שמוי' נחא הא דלא אקשי ליה מבה"מ לכ"כ
 דאורייתא הוא ולא התירו לו אלא להרר בו דילמא ס"ל לרבה הרהור כדבור
 דמי וע"כ הרהור יאל ידי חובתו: . אבל י"מ דל"כ ה"ה א"כ רכ"ע מרדכי
 לגבי

שאנת אריה דיני הוכרת יציאת מצרים סימן יג

הלגבי הוכרת י"מ הרחוק לזו כדבור דמי אמאי לא חקשי ליה מטיה: הא לק"מ
הוא בלתי אחי מילי טובא דה"ל לאקשווי ליה מטיה ואפי"ה לא חקשיב להו
כגון הרבנא דהבאחו מחוץ לתחום יציאת מצרים: דלון דוחין את השבת בשבת
לר"ע ועברה שאינו דוחה את השבת מדרבנן כדעת רש"י: דסוכה וכה"ג רבות
צ"בחים פ' התערובת ובשאר מקומות בגמורה רבו מלמנות ואטו כדלכלל לחביב
לילול לטולו: הרי נחבדו לנו חזר העיב דוכתי' י"מ אינו ידאי יד מובתו בהההו
אלה שראיתי להרבנן' צפי' התורה פ' כי תאז ע"פ זכור את אשר עשה ה' אליהך
למרים שבת שנה אחרת: ללבו הרע שנהגו את אשר עשה למרים שבת
שלקתה בצרעת על שדברה לה"ד על משה רבינו אחיה וזכרה זו מ"ע היא כתי'
זכרת שבת ושל עמלק וכמו זכור את היום אשר יצאת ממצרים שכולן מנות הן
וזכור את היום הספרי כשהוא אומר ולא תעשו את כל המצות האלה הרי מ"ש' בתורה
אומר: הן מ"ת' אל לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה וכן הוא אומר זכור
את היום אשר עשית לקדשו יטול בלב כשהוא אומר זכור הרי שמירת הלב אמורה היא
מה אני מקיים זכור שתהא שנה בפ"ך: וכן הוא אומר זכור אל תשכח: וכן
הוא אומר זכור את אשר עשה כו' למרים: יכול בלבד כשהוא אומר השמר בנגע
הצרעת לשמור הרי שמירת הלב אמורה ומה אני מקיים זכור שתהא שנה בפ"ך
וכה"ל זכור את אשר עשה לך עמלק יכול בלבד כשהוא לא תשכח הרי שכתב הלב
אמורה: הא מה אני מקיים זכור שתהא שנה בפ"ך ופי' כי אלכל השמר בנגע
צרעת מנגע צרעת ליטמור מאוד שלא תבואך ולעשות ככל אשר יורו אתכם
הכה"ל הלויים זכור את אשר עשה כולמרים שהיא מוכרזת בה תמיד כו' וזו מנהג
מכלל התרי"ג מנות ובכחה ב"ה וכל המונים המנות אחריו ע"כ: וי"ל שבתחלת
דברי הספרי שהביא ע"ס י"א וכן צריך לגרוס זכור את ה' לקדשו יכול בלבד
כשהוא שומר הרי שמירת הלב אמורה ואומר שדבריו' אחרונות קאי וזה מבורח:
מ"מ למדנו מדברי הספרי הללו דגלי לרחמי' צפי' זכרת שבת ושל מרים ושל עמלק
בכל א' ואחד קרא יתירא ללמוד על זכור שנאמר אלנו שהוא פשה מפני שזכרת
הלב כזר אמורה הלא' ה' הוא דוטר אינו אלא בלב ולא הוי ילפינן זכרה א'
מחברת' דגלי לן בה רחמינא זכור דידה הוי צפה: א"כ צפי' זכרת י"מ דלא גרין
לן על זכור דרי' שהא צפי' דווקא בהההו בלב ממי סני ומזכרות הללו דלחן
א"ל למילף לזכרת י"מ דהא ה"ל שלשה כתובים הבאים כאחד דשבת ודמרים
ודעמלק דכתב רחמינא קרא יתירא זכור דידה הוי צפה דווקא ושלשה כתובים
הבאים כאחד כפי' אין מלמדין כדל' בהריבה מקומות בגמרא: ואכתי נימנא
דזכרת י"מ בהההו בלב ממי סני ליה יומ"מ לענון הלכה כיון דכבר הוכחת' מנמ'
שלנו דחין אדם יואל ידי חובת הוכרת י"מ בהההו אפילו אח"ל דההיא דספרא
לא ס"ל הכי נקטינן בגמ' שלנו: ועוד הוא ק"ל סתם ספרא ר"ש הוא א"ל דס"ל
לגמ' דיון דחידאי הוא ורבנן פליגי עליה וכ"ש אם נאמר דווקא למ"ד הההו
כדבור דמי הוא דו"ל ידי חובת הוכרת בהההו: אבל למ"ד לזו כדבור דמי אינו
יואל ידי חובתו בהההו דכ"ש דא"ש דהיא פלוגתא דתנאי: היא צפי' שואל אי כדבור
דמי או לא כדבור דמי? והוא ק"ל כד"ר: ואכן ק"ל דלאו כדבור דמי
הוא אלא חובתו יואל ידי חובת הוכרת י"מ בהההו כן נ"ל:

סימן יד ריני חפילה

ראיתי לבר כחן שורש א' אם יש תפילי' עיקר מה"ת או כל עצמה אינו אלא
מדי' דע שהרמב"ם כתב בפ"א מה' תפילה מ"ע להתפלל בכל יום
שנאמר ועבדתם את ה' כו' מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפילה שני' ולעבדו
בכל לבבכם אמרו חכמים איהו היא עבודה שבלב זו תפילה ואין מנין תפילי' מה"ת
ואין משנה התפל' מה"ת ואין תפילי' וזו קבוע מה"ת ע"כ: וק"ל דכפי' מ"ש (ק"ך
ך ע"ב) דאין נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש וזו תפילי' וחיובן בתפילה
בגמרא: אמרי' וחיובן בתפילה דרמתי נתיב מ"ד הואיל ערב זבדך וזכרי' והגריס
כני' עשה' דמי קמ"ל: והשתא ל"ל עצמא תפילי' דרמתי נתיב ת"ל
דמדאורייתא ה"ל מ"ע שלא הוי' ואע"פ דלחו רבנן ותיקנו ומניס קבועים לתפילה
מ"מ לא לעקר ד"ת קאחו דע"ז היו נשים ועבדים פטורין אלא להוסיף על ד"ת
קאחו ועוד ה"א ד' לפטורם משום דרמתי נתיב זבדך וזכרי' דמה"ת אין
לה זמן קבוע: וי"ל דהא דקאמר עצמא תפילי' דרמתי נתיב הוי' לחיב את הנשים
בכל י' תפילות הקבועות ככל שם מדרבנן דמ"ד ה"ל מ"ע שהו' ולא חקשיב
אלא בתפילי' א' ביום שחיבו מה"ת ובכל נוסח שיריה שיי"ח בזה מחוב של תורה
קמ"ל משום דרמתי נתיב חיובן בכל התפילי': ובנוסח שתיקנו רבנן והרבנן' בס"ה
חלק מ"ע ס' ה' הציב עליו ואמר שכבר ביארו חכמים בגמ' תפילי' מדרבנן כמו
שארתי' בפ"ג דברכות לענון בעל קרי שקורא א"ל ומתפלל על הגענון ואינו מתפלל
והעלו רבנאון ק"ש הוי' בתפילי' ותפילי' דרבנן ובגמרא דסוכה אמרי' בני תפילה
דתן ואם התחילו אין מפסיקין והקשו מלוב דתנן טעלו על שלחנו אלתא מפסיק
והציבו בדרך מימה מתי קושיא הא דאורייתא הא דרבנן: והב"מ הציב עליו מה
שארתי' בפ"ג שאינו מתפלל היינו שא"מ תפילה זו בנוסח זה ג"פ ביום אבל אומר
הוא לעצמו תפילה קרה פ"א ביום: א"כ צפי' כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה
כדאריח"ל ה' תפילה רבה ע"כ: הנה מ"מ דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן
התורה אחת אומר אבל גבי בעל קרי חזין שלא רנו חכמים לעקור דבר מן התורה
צ"ה דידה שרי חיובו אותו להרהר ק"ש ולברך על המנון לאחריו משום דמדאוריית'

הן ואי תפלה דאורייתא ה"ל דמהרהר בתפלה מני: ובגמ' מוכיח שם מדתנן היה
עומד בתפלה וזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקרי עומד לתפילי' הא לא
תפילי' לא יתחיל ופי' בהההו ח"כ בהההו ח"כ לתפילי' אפ"ה: למי' הנה הרהור לזו כדבור
דמי ואין ידי חובתו בהההו מ"מ אפי' שערך דתפילי' וזכרי' הנה הרהור לזו
בעל קרי שרי אין יואל ידי חובת ק"ש ובה"מ לאחריו על תורה ע"י הרהור אפי'
חזין דבמנוח של תורה חיובו להרהר בה ומללא חיובו להרהר בתפלה ש"מ
דאינו על תורה וכמו דתורה עומד בדרך להחריה של ק"ש ועל תורה ע"י אפילו
בהההו תפילי' שאינו על תורה כדל' אפי' ח"כ ה"ל דתפילי' ח"כ ובהההו ח"כ ה"ל
אח"כ דארי' אחת יוציב דאורייתא: ואס"ד אחת יוציב דאורייתא לברך לתפילה:
וה"ג אח"ד תפילי' דאורייתא אם לא התחיל אחרי לא יתחיל: ומש"כ בתפלה מ"ש
בבעל קרי שאינו מתפלל היינו שאינו מתפלל תפל' זו בנוסח זה אבל אומר הוא לעצמו
תפלה קרה כו' אינו בתפלה דלא ה"ל להגמ' לתפילי' אלא לפרש: ועוד אח"ד
שם לתפילה עיקר מן התורה אלא שנוסח זה ה"ל הוא דתפילי' ח"כ כמו דלחמי'
התם לר' דלחמי' אחת יוציב דאורייתא לברך לתפילה ומשני מ"מ מברך אי משום
יציאת מצרים הוא דזכיר ליה בק"ש וספרי' וימנא הוא ולא ליביש הוא ומשני ק"ש עדיפא
לזית בה תפילי' ומשמע דקורא ק"ש ככל אדם דהיינו כל הג"פ דכל הג"פ ק"ש
ויקרו כמש"כ הרמב"ם ברפ"ק מהל' ק"ש ע"מ ומפי שקורא פ"א של ק"ש דאוריית'
מפני יציאת מצרים שבה קורה אלא שנוסח זה ה"ל הוא דתפילי' ח"כ כמו דלחמי'
מן התורה ח"כ היה ראוי ג"כ שיתפלל כל נוסח התפילה כתיבת חכמים ואפי' שם
לדחות זה בדוחק מ"מ אין נראה: ועוד הרי ברכת המנון מני עיקרו מן התורה והטעם
שלו מדרבנן סופרים כדלחמי' בפ' שלשה אפילו (ק"ך מה) וכוננו הרמב"ם ברפ"ק
מג"כ וגם ק"ל הטוב והמטיב לאו דאורייתא כדלחמי' שבלש שאכלו (ד"ה ק"ש) וכן
מנ"מ ח"כ בעל קרי מברך כו' בנוסח תפילי' חכמים וכן הטוב והמטיב ח"כ
נוסח תפילי' י"ח יהיה גם כן בלבו הואיל ועיקר תפלה ד"ת כמו עיקר בה"מ
ואמאי לא נתנין מני לתפלה בה"מ ק"ש ובה"מ לאחריו דבעל קרי מהרהר בה: ואם
אינו מהרהר אלא עיקר בה"מ בקרה ולא כפי נוסח דרבני סופרים ולא הטוב
והמטיב שאינו על תורה ח"כ יהיה מני עיקר תפילי' של תורה בקרה וכמו דתנן
וגם המנון מברך לתפילי' ואפי' שאינו מברך עיקר תפילי' ח"כ ה"ל למיני' ח"כ
לתפלה בה"מ דהא דמו להדי' שמהרהר בהן את חובת התורה שבהן למד ולא
תפילי' חכמים שמוספו על של תורה: אלא ודאי ש"מ דלחין לתפלה עיקר מן התורה
וכל עצמו אינו אלא מדרבנן הלכך אינו מהרהר בלבו כלל אבל ח"כ וכן ק"ש דאוריית'
אפי' לר' דלחמי' ק"ש דרבנן מ"מ יציאת מצרים שבו ד"ת הוא הואיל וזאת לשונו
מן התורה מהרהר את הלב בלבו אפי' מלתא דרבנן שבהם שמוספו: על עיקר של
תורה דלחין עיקר מן התורה מהרהר את הכל כשאר כל אדם דלא פלוג דבין:
וער מ"ש הרמב"ן ובגמ' סוכה אמרו כו' והקשו מלוב כו' עד הא דאורייתא הא
דרבנן הציב עליו ה"מ היינו לפי שבכר התפלל תפלה א' ביום הוא או
שאר לו שהיא להתפלל אותה או ואמר תפלה קרה ביותר שהוא חיוב מן התורה
ע"כ: הנה מ"ש א' או נשאר לו שהיא להתפלל אותה לא דק בזה דמה בך ששאר
לו שהיא להתפלל אותה אח"ד דמנות תפלה מן התורה דמי ללוב דלע"ג דנשאר
שהוא עדיין ביום לשול לוב כיון דהוי מן התורה חיוב להפסיק לחילתו כדתנן טעלו
על שלחנו וכדלחמי' הנה בגמ' מ"ש א' או יאמר תפלה קרה ביותר אינו נראה
דא"כ לא ה"ל לסתום אלא לפרש: מ"מ מה שכתב היינו לפי שבכר התפלל תפלה א'
ביום ההוא זה יש מקום שבההו היא ופי' תפילה ח"כ מן התפילי' חכמים בני
לה בפ"ק דשבת (ט"ז) ומשמע ממירי בדרך סתם אדם שמתפלל חכמים והכניס
ומשמעו התפלל כבר של שחרית שזמנה עבר קודם זמן תפילת מנחה א"כ כבר י"א
ידי חובת תפלה של תורה של אותו היום דאינו חיוב להתפלל מן התורה לשת
הרמב"ם אלא פ"א ביום: מ"מ אחי ק"ל דהא בספרא דהא מתני' דאם התחילו
אין מפסיקין תתן מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה וקא' דייק שם בגמ' והא מני
לה רישא אין מפסיקין ומשני סיפא אלתא לר"ת דתתא חבירים שהיו ששקיס בתורה
מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה: והרי לפ"ד הרמב"ם ק"ש ותפילי' שיהיה שם
הוי עיקר מדברי תורה ותוספת מדברי סופרים דקריאת שמע פרשה ראשונה
הוי מן התורה כמש"כ מ"מ לתפלה ח"כ ב' או פסוק אחרון של פרשה ויאמר מני' יציאת
מצרים שבה והשתא תמוס: ואספיקו חכמים על של תורה וכן תפילי' שני' מה שיהיה
לתפלה תפלה קרה עפ"י אחת ביום ותוס' כ"ש"ל להתפלל י"א ביום: ואפי'
במאי מיירי הא דחברים שהיו עוסקים בתורה דמפסיקין לק"ש וא"מ לתפלה: או
מיירי שלא יצאו עדיין ידי חובת ק"ש של תורה א"כ כשה"ל לתפילה מני מפסיקין
אם לא יצאו עדיין ידי חובת תפילי' של תורה ופי' מיירי דכבר יצאו ידי חובת תפלה של
תורה א"כ כשה"ל לק"ש מני א"מ אם כבר יצא י"א ח"כ של תורה כגון שכבר קרא
פרשה ראשונה של תורה ופי' חבירו מני' י"א: ומאי מפסיק דלמי בני ק"ש
דמפסיקין ובני תפילה דלחין מפסיקין כיון דלשניהן יש לו עיקר מדי' תוס' מדי'
שיהיו שנין דמפסיקין לעיקר של תורה דחין מפסיקין לתוס' של דבריהן: אלא ודאי
אין לתפילה שום עיקר ושאר מדי' וכל עצמה אינו אלא מדי' והשתא פסקא
תנא למילתא מפסיקין לק"ש לעיקר של תורה מני' חז"ל תפילה כלל דל' על שום
עיקר מן התורה ונראה למילתא דידה אינו אלא מדי' ח"כ עוד כתב הרמב"ן וזו
שמי שגאס ולא תפילה בשחרית ובמנחה וסחפק בצעמו ספק התפלל ספק. לא
התפלל א"כ לפ"ד הרב היה צריך לחזור ולהתפלל והם פסקו לעולם בכל ספק
תפילה

שנת אריה דיני תפלה סימן ד

בתפילה שאינו חוזר ומתפלל מפני שהוא מדרבנן ע"כ. והש"ב הכ"מ אפשר לומר
 שלא אמרו ספק התפלל ספק לא התפלל שאינו חוזר ומתפלל היינו דווקא בשל
 נסתפק לו בכל תפילת היום האם הוא אכל או לא נסתפק לו כי חוזר ומתפלל ואפי' נאמר
 דבסתפק בכל תפילת היום נמי פטור י"ל שמתפלל תפלה קצרה וכן רבי
 יהודה לא היה מגלי תפלה גמורה ג"כ ב"ו אבל בכל יום היה מתפלל תפלה קצרה ע"ד
 סתבתו ולא הורו להוציא להוציא תפלה קצרה זו בגמרא להיות הדבר פשוט שלא תעקר
 קטנה לדורית מתקומה ע"כ זה א"כ אינו נטון שהרי ר"א התם בפ"מי שמתו א"מ"ס
 מהו ק"ש ספק לא קרא חוזר וקורא ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל
 ופליגי אר"י דהמ"ק ספק קרא ק"ש אינו חוזר וקורא מ"ע ק"ש דרבנן. ור"א ס"ל
 ק"ש לדוריתא וספיקא לחומרא והרי ספק ק"ש ע"כ מ"ירי דומיא דספק התפלל
 ובספק התפלל לדעת הרמב"ם מ"ירי בע"כ שודאי לו שמתפלל עיקר תפלה של חור'
 וא"כ בספק ק"ש מ"ירי נמי בכה"ג שקרא ודאי עיקר ק"ש של תורה ואינו מוספק
 אלא על חוס' של דבריו. א"כ ב"ק שחזר ואומר חוס' של דבריו מ"מ
 תפל' שא"י ומתפלל חוס' של דבריו הא דהאי דא דהא אחת היא ואין טעם
 לתקן ביניהם. אלא ודאי אין לתפלה עיקר כלל מה"ת וכולה מילתא של ד"ם
 היא חלק ק"ש י"ל שה עיקר מה"ת הליכך ספיקא לחומרא אבל תפלה דטלה
 מילתא דידה מ"מ ספיקא לקולא. ובספר מגילת אסתר דא את ראויה הרמב"ן
 כמו בעל כ"מ וכבר נתברר שבדריהו דחויין: **עוד** דכח בעל מ"א על דבר
 הרמב"ן ומה שחמה עוד על דברי הרב שכתב בחבורו הגדול שזמני
 התפילה אינם מה"מ ואמר אם כן שאינו חיוב מה"ת להתפלל בכל יום מתי יהיה
 החיוב: כ"ל שלא הגיעו על דברי הרב שהרי הוא כתב בביורו מ"ע להתפלל בכל
 יום וכו' הרי שמונה בכל יום ואם כתב א"כ שזמני תפילה אין מה"ת פירוש שמונה
 זמני קבוע בחיוב שנה מן היום תפלה כי מה"ת הראיות בידו להתפלל א"כ שנה
 ש"רה אלא שכתבם חיקוקו על זמנים בזמן התקנות הראשונות ופירוש תפילה כנגד
 תמידין תקנו לפי מ"ש המגדול ע"כ בתחילת ה"ת בחבור הרב וכוון הוא ע"כ.
 ושאר ליה מרי' לכתוב על אכ"כ של ישראל הרמב"ן שכתב שלא בהשגחה אבל
 בחמת הרמב"ן השגיח בענין פקחא אבל הוא לא הגיעו בדברי הרמב"ן שהוא
 לאו לדעת הרמב"ם כ"כ ודאי א"כ דמ"ע להתפלל בכל יום ס"ל כמ"ש
 בהדיא הרמב"ן שם ונבואה אלא שאלתר סתם הרמב"ן את דברי הרמב"ם שכתב
 ש"מ"ע מה"ת להתפלל בכל יום מהא דספק התפלל ד"ת ומתפלל אפילו אם לא
 התפלל שדרי' והסתפק לו במנהג א"כ שאינו דה"ל שמתפלל בחיוב היום כלל מ"מ
 א"כ ומתפלל מספק ש"מ דאין חיוב של תורה להתפלל בכל יום ודלא הרמב"ם
 וחש הרמב"ן שמה יעשו הנוטין א"כ שאין מ"ע מה"ת להתפלל בכל יום
 ומ"ע להתפלל שיעשים מומנים ע"כ והש"ב ואם אינו חייב בכל יום מתי תהיה הוב
 הוא המוטל עליו מה"ת שיתפלל יום א' בשנה אבל ביום פ"א ודבר זה לא יתן
 לכתוב מרוב פשטותו. עוד כתב בעל מ"א בס"ר רבי דוד ויטול שאמר כדרך
 תורה שלו ש"ל הביא ראייה שמונת תפילה היו ומדאורייתא ממה שא"מ דמה שנים
 חיובת בתפילה לפי שהיא מ"ע שלא הו"א ודאמר ש"ל הוא שאין לה זמן קבוע
 ומדאורייתא דאי מדרבנן י"ל זה זמן ודקתן תפילה שהיה עד תות וכו' ואמר
 שאם מנות התפילה היא מדרבנן א"כ חיובו תפלה נשים מטעם דהו"י מ"ע שלא
 הו"א הרי היא מנהג שה"א מדרבנן ששה חיקוקו לה זמן אלא ודאי ממה שאמר
 דנשים חיובת לה מפני שאין לה זמן קבוע אנו מבינים שהיא מה"ת ע"כ. ואין
 דברים נכונים ואחתיים שהיא מנויה שחמרו דנשים חיובת בתפילת מפני שהיא
 מ"ע שלא הו"א א"כ אורכה איפכא אחרתיו ומיבין: בתפילה דרדמיני וניהו מהו דקתמא
 הואיל וכתבי ערב בו כמ"ע שהו"א דמי קמ"ל הרי לכאורה משמע מכאן דהו"י מ"ע
 שהו"א משום ואין עיקר תפילה מה"ת אלא מדרבנן והם חיקוקו לה זמנים קבועים
 אלא משום דרדמיני וניהו חיקוקו ג"כ לנשים שחיבות להתפלל. א"כ שבתחילת
 דברי יבחי' את זאת לדעת הרמב"ם מ"מ הא"ך אפשר לביא ראייה מזה לד'
 הרמב"ם א"כ אלו לא דברי תמה כדומיה ל' שלשון הרמב"ם א"כ טעיה שכתב דר"א
 מה"ת מ"ע להתפלל בכל יום כו' ואין לתפילה זמן קבוע מה"ת לפיכך נשים
 ועבדים חיבים בתפילה לפי שהיא מ"ע שלא הו"א כו' ע"כ וטעה וכבר שט"ו
 השתקו הרמב"ם מן הגמרא וליחא אלא הרמב"ם כ"כ לפי שטעמו דס"ל דתפלה מ"ע
 מה"ת אבל אין זמן קבוע מה"ת לפיכך הו"א מ"ע שלא הו"א ונשים ועבדי חיבות
 אבל בזמ' לא אמרו אלא משום דתפלה רדמיני וניהו וכמ"ש מ"מ א"כ שהש"ב בעל
 מ"א על ר"ד ויטול וכתב ו"ל שאין משום ראייה כלל כי גם שתפלה היא מנהג דרבנן
 מ"מ נוכל לומר בה שאין הו"א לפי שמה שחיקוקו או זמנים אינם לעיכובי רק למנהג
 דהא תפילה רדמיני וניהו ובכל עת הוא זמן רמזים וראיה ממה שא"מ שם
 וחייבן בתפילה רדמיני וניהו מרא דתוימא הואיל וכתבי בה ערב בו קמ"ל י"ג הגה
 שאפילו שאמר ש"ל הכתוב ערב וקרא והרי"ל לא תחבוה למנהג שהו"א א"כ א"כ
 היתה רדמיני וכו' שלא יתבטל מ"ע א"כ על חקת שחיקוקו ת"ה עד תות וכו' א"כ
 דלת"ה ה' להם להוציא שם גם את תקנתם שאינו בשמחה ולומר מ"ד הואיל
 וכי"כ ערב ויחזון נמי תפלת השחר ע"כ וכו' ע"כ. הגה מש"כ כי גם שהתפילה
 היא מנהג מדרבנן מ"מ נוכל לומר בה שאין הו"א והביא ראייה ממה שאמר וחיובן
 בתפילה רדמיני וניהו מ"ד כו' קמ"ל. הגה א"כ שאמר בה הכתוב ערב כו'
 וכ"כ שלא יתבטל מ"ע שהו"א על חקת שחיקוקו תפלת השחר ע"כ. אין זה אלא
 דחול ב"ק איפכא שהרי הר"ד ויטול מפ' דה"ל לא ה"ל מ"ע שהו"א א"כ דכתיב

ערב כו' משום דתפילה מה"ת היא ואין זמן קבוע מה"ת והוא אומר מדרבנן
 היא ומבואר ראייה מהא גופיה דה"ג דכתיב ערב כו' מ"מ לא ה"ל מ"ע שהו"א
 אפילו א"כ תפילה מדרבנן. הא חיוב למימר דווקא משום דתפילה לדוריתא לא
 ה"ל מ"ע שהו"א הואיל ומדאורייתא אין לה זמן קבוע והו"א כעושה מן הקושה חידוך
 ומ"ש דלת"ה ה"ל להוציא שם גם את תקנתם כו' דברים אלו אין להם שחר וא"י
 מהו סח' ומו"מ מש"כ שמה שחיקוקו אלו זמנים אין לעיכובי רק למנהג שחזר בני'
 ש"ה"ל בס"ד: **והנה"ך** למינינו הרי נתבררו דברי הראשונים בענין זה אי
 תפילה ד"ת או מ"מ ועתה נחיו א"כ מן ש"ס לדקדק בזה בס"ד
 והגה י"ל לדקדק בזה למש"כ הרמב"ם בחבורו מ"ע להתפלל בכל יום שא"י ועבדת'
 מפ' השמועה למדו שצדורו זו היא תפילה שאמר ועבדו בכל לבבם א"כ היא
 היא עבודה שבלב היא תפילה והרי בפ' היה קורא (דף י"ד) אמר בין היא
 שיקרי' שמע ליהא א"כ שמוע שזה ללמוד וזה ללמד ופרק' אנו והיא א"כ שמוע ללמד
 הוא דמית ביה ולעשות לית בה והא כתיב וקראתם וכתבתם ומוציא לאו מ"מ
 נמי מלעבדו בכל לבב' דכתיב בפ' ויהא א"כ שמוע דקד' לקראי דוקראתם וכתבתם
 אי היא קרא ולעבדו בכל לבבם בתפילה מ"ירי ותפילה מה"ת היא א"כ ע"כ ללמד
 בתפילה מ"ירי. וא"כ דברים מסכת תענית אמ' בני מוציאם בגזרות שנים
 ומתאי דבתפילה דתני' ועבדו בכל לבבם א"כ עבודה שבלב זו תפל' ואיך ליה
 ונתני' מנר ארבעם בענין זה לאו אלא דאמכחא בעלמא. ו"ל לדעת הרמב"ם
 דמה"ט לא מיתו לקרא' ולעבדו בכל לבבם א"כ דבתפילה מ"ירי משום דהנ"ך
 לישנא לעשות לית ב' ותפילה כיון דמנותה תלויה בדבור פה לאו משעה מיקרי'
 כדלמ' בפ' מנות חליה (דף קד) דמה"ט קרי' לא מעבדא ונאום דכתיב ככה
 יעשה כל דבר שהוא מעשה מעבדוקרי' לאו מעשה הוא. א"כ לא דייק הגמרא
 כולה היא ויבין דמשמחת ליה לפרכת דויה מוקראתם וכתבתם דמחיים בשרא
 בהדיא לא חש למפרך מתפלה דאתיא מדרשא לעבדו. עוד י"ל להקשות לדעת
 הרמב"ם דתפי' הו"י מ"ע מה"ת ואין לו זמן קבוע מה"ת וע"כ לדריה ו"ל כל אמת
 שמתפלל ביום או בלילה יוצא ידי חובתו וכ"כ ב' החיוב בתפילה והרי
 פשוט הוא שהרי הגי קראי דמיתאי להו למנות תפילה לא אמר בהן יום דווקא
 ומולתו בין ביום בין בלילה דבר שמונות ביום כשר לו היום ודבר שמונות בלילה
 דמיתאי (דף כ') זה הכלל דבר שמונות ביום כשר לו היום ודבר שמונות בלילה
 כשר לו הלילה ה"ל למיתני נמי בחיוב זה הכלל דבר שמונות ביום ובלילה כשר לו
 היום וכל הלילה ומאי וניהו מנות תפי' ששכר מה"ת כל היום וכל הלילה כמו שתקן
 התם ברישא כל היום כשר למנויה והכלל תפלה מוספי' ה"ה ה"ה למיתני בספיקו
 למנות תפילה של תורה ודלג' י"ל תפלה' ומיני קבוע ואין כשרים כל היום
 והלילה א"כ ה"ה כיון מה"ת כשר לו היום וכל הלילה ה"ה למיתני ודמיתני
 לאכילת פסחים דאמר התם זה הכלל דלילה לאתויי מאי לאתויי אכילת פסחים
 ודלא כר"א ב"ב דאמר דאין זמן לאכילת פסחים אלא ע"ה מה"ת ומיתאי לה מנו"ש
 כדאמר התם. והרי אפילו לר"ע דפליגי עליה וס"ל דלאכילת פסחים כשר מה"ת כל
 הלילה מ"מ מודה מדרבנן אינו נאכל אלא עד תות כמו לו הגאונים ליום אחד
 שאין נאכלים אלא ע"ה מדרבנן משום שיהי' שלא יבא להלכין לאחר שולח ע"ה
 דמנוכה בס"פ אזהרה מקוונן (דף נ"ג)ביה הא דתקן הפסח אינו נאכל לא ע"ה ואפי'
 בעבד' אם לא אכלן קודם תות אסור לאכול לאחר תות וכו' הרמב"ם וכמ"ש
 למעלה בתפוסה סימן ד'. ואפי' מיתאי לה ג"ה דבר שמונות בלילה כשר לו
 הלילה א"כ מדרבנן אינו כשר לא"ה מ"מ כיון דמה"ת כשר תינון לה דכשר כל
 הלילה מה"ת ה"ה ה"ה דבר שמונות ביום וכל הלילה ה"ה למיתני ודמיתני
 והלילה מה"ת א"כ מדרבנן אינו כו' כמו דתני לאכילת פסחים דארי נמי כה"ג.
 דבשלמא שאר מנות ששכרים כל היום והלילה כוון ציית ותפילין למ"ד לילה זמנים
 הוא לא קתי' משום דלא שייך למימר בהו כשרים כל היום וכל הלילה שארי מנות
 נוהג כל היום וכל הלילה וליכא שעה מן היום והלילה שאין מנות נוהג ולא שייך
 למימר כשרים כל היום והלילה אלא דכדר שפטר ממתוה בשעה א' אלא
 כשרים בחיוב שעה מן היום והלילה שיעשה שפטר כמו לו דתני דהו דתפילין
 דבר שמונות ביום כשר כל היום מגילה והכל ותפלת מוספין וכל הני דחשיב התם
 דגמור מנותן בפ"א אם קרא מגילה והכל והתפלל מוסף והקריב מוסף בפ"א
 י"א א"כ לעשות כל היום כולו אלא דבחיוב שעה מן היום שיקים מנותן כשרים
 בכל היום אבל דבר שמוהג כל היום והלילה כולה ולא נפטר ממתוהן בשעה אח' מן
 היום והלילה לא שייך למימר בהו כשר כל היום שעה אח' כשר לעשות בכל היום
 בחיוב שעה שיראה דרדבה אין כשרים כל היום דאי לא עבד להו שעה אח' ליה
 תקנה אח"כ וה"ל מנותן שא"י לתקן ומה"ט לא תני למנות סוכה שמוהג ביום ובלילה
 דכדר שמוהג ביום ובלילה. וכן ציית ותפלה למ"ד לילה לאו זמנים הוא לא תני להו
 דבר שמונות ביום משום דאין נגמור מנותן בשעה א' א"כ דרדבה אין כשרים כל
 היום וכן סוכה א"ל כשרים כל היום והלילה מה"ת כיון דמנותן כל היום והלילה כולה
 אבל תפי' אי מה"ת הוא ה"ל למיתני דכשרה כל היום והלילה ששרי אין מנותן
 נוהג אלא שעה א' מן היום והלילה. וי"ל דלא תניא בזה הכלל אלא מילתא
 דרבותא כוון ו"ה לילה לאשקין מדרבנ' ע"ה ר"ה ר"ה אמר התם לאתויי סידור
 וסילוק דביבין כר"ל לאשקין מרבנן דפליגי עליה דאמר התם. אבל לא חש למיתני
 ו"ה ר"ה וליה לאתויי תפי' ומילתא דשפטר מ"מ כיון דלא קבוע לה תורה זמן
 בחיוב שעה מן היום והלילה דודאי כשרים כל היום והלילה. וא"כ דבהא דכתיב

שאנת אריה דיני תפלה סימן טז

החס זמנית' דכל היום כפר איכא טובא דמילתא דפשיטא הן דכשרים כל היום
 כיון ולא קבע לזה חזרה זמן קבוע ביום מ"מ תמי לה' דהא קמ"ל דמזרח ביום
 ולא בילה כדכ"ר למוילף כלל חד זמן מקרא בגמ' דא"כ בילה' א"כ לאחזיקי בזה
 הכלל שאזי לז"ר ללמד דבר של חידוש יותר הילכך לא מייח"ב ב"ה דיום וילה
 למנות תפלה' תדע דאלת"ה הל"ל ו"ה דיום וילה ולחזיקי הקטר חלבים ואברים
 שכש"ל כל היום וכל הלילה כדקאן בפר"ק דביבכות' אלא והזי משום דמילת'
 דפשיטא הו"ל דהא קרא חכיה הו"ה העונה עלימוקדה ע"ה כל הלילה לא תע
 למתמי' וכה"כ דכתיב לעלה תפלה' מ"ח דמ"ה ל"ק הגמ' דו"ה דיום ו"ה'
 דלילה דלאחזיקי הוכרת' מ"ל יש ושל לילה קאזי משום דמילתא דפשיטא הו"ה'
 מ"מ כבר נדרשו שראיות הרמב"ן נכונים דודאי אין תפילי' עיקר מה"ת וכל מילתא
 דתפילי' אינו אלא מדר"ם ועוד יש לי להביא ראיה מהא דתקן ר"פ מ"ש נושאי המטה
 וחלוסינן וחילופי חילופיהם את שלפני המטה ואת שאחר המטה את שלפני המטה
 צורך בהן פטורין ואת שאחר המטה צורך בהן מייח"ב ווא פטורין ותפילי' ופרש"י'
 דלאו דר"תי' הו"ה רובותיו פי' לפי שזך כל עבד שאינו ל"פטור ע"כ'
 וז"מ תפילי' דרבעין הו"ה מ"מ ר"ה וז"ל לזכות דמיי' שכבר התפלה באותו יום
 או לילה או ו"כ' עדיין יש שהיו ביום להתפלה לנחת ר"ת תפילי' של תורה לנעת
 הרמב"ם אלא שזמן תפילי' או של דבריהן יעבור הילכך שייך כאן לשון פטור: מ"מ'
 ראיות הרמב"ן מנרעת דעיקר תפילה אינו אלא מדר"ם וכמש"כ ב"ל:

דיני תפילה סימן טז

יעתה אבאר מה שהוכרתי בסו' הקודם בשם מ"א שכת' מה שזיקתו אל
 המוניס אינו נשכח' אלא למתוה דהא תפילי' רחמי ניהו וכל עת זמן
 רחמי אינו כלל דודאי אלו זמני תפילי' שנינו ר"ח הו"ה לעושבא וכל עת זמן
 עבר הזמן ה"ל מעוות שאזי' לתקן ומש"ל בסד"י' ולכאורה יש לי להביא ראיה
 לזה דהא דתקן החס תפילת השחר עד חצות ר"ח עד ד' שעות ושל מוספין כל
 היום ר"ח עד ד' שעות ואחר ענה בגמ' ר"ח' כל המתפלל תפילה של שחר
 לאחר ד' שעות לר"י' עליו הכתיב חומר נוגי ממועד אספתי ממך וז"מ דאם המתפלל
 לאחר זמנו הקבוע כמו לאחר ד"ש לר"י אין לו תקנה אפילו בדעבד' דל"ס' דל"נו
 אלא לתפילה וכיון דעבר זמן של התפלה תפילי' עליה נוגי ט' א"כ תקנה דלמר
 החס אר"י ב"ל כל המתפלל תפילי' של מוספין לאחר ז' שעות לר"י עליו הכתוב
 חומר נוגי ט' וא"כ ד' בעבר זמן של התפלה חז"ג דלכתיב וזמני דעבד לא עבר כבר
 קרינן עליה נוגי' א"כ ל"ל לר"י ב"ל למימר אחר ז"ל ר"י דהא ליח הכתבא כות"ה
 בה' הי"ל דלא יבא דרבנן דאין מ"מ מודו דאין להתפלל תפלה מוסף לתפלה של
 לאחר ז"ש' שהרי אהא דתקן ושל מוספין כל היום אר"י ע"כ וקרא מושע כלומר
 אפילו רבעין אין להאחר לתפילה עד לאחר ז' שעות והמאחזה נקרא פושע כמו
 שפי' הפוסק' ו"ל וה"ל ה"ל כל המתפלל תפילת מוסף לאחר ז"ש לרבעין ע"ה'
 מגי' כיון דלרבעין מני כבר עבר זמנה דלכתלה והרי הלכה כרבנן בהא' ועוד
 דלא יבא דרבנן ה"ל רבותא ע"ה ה"ל עבד קבוע דאין זמן של דעבד כיון
 דעבר זמן לתפילה עליו הכתיב חומר נוגי' אע"כ כ"ל כמה דלא עבר זמן של דעבד
 לא נאמר עליו נוגי' וא"כ לאחר ד' שעות בתפילי' של שחר נקאמר ר"ח דעה"א נוגי'
 וז"מ אפילו זמן של דעבד מני עבר דלא"כ לא נאמר עליו נוגי' משום זמן דלכתלה'
 וז"מ הא לא תקנה לבעל מ"ל דמונן תפילת מוספין דרבנן בצ"ע שעות לתפילה מכלל
 דלר"י חז"ל דעבד עבר זמנו לתפילי' שעות דל"ל ר"י הי"ר נכין וז"מ דהזמן של עבר
 לר"י לעיובא בהו"ה בתפילת המוספין נאנע לכל התפילות לכ"כ דחס עבר
 זמניס שכבשו חכמיס אפילו בדעבד לא יבא' וכהא' ל"ל לר"י שאר תפילות תפילת
 המוספין דל"ג' וכל תפילי' נעבד תמידין תיקו ולפיכך זמן תפילי' נמשך כמו זמן
 הקרבן הקרבן שתיקו נעננו כדאמר' החס מפני מה אמרו תפילת השחר
 עד חצות שכן תמיד ד"ס קרב והולך עד חצות כו' וה"כ באר תפילת השחר תפילת
 כיון דרתימי' ניהו ל"א עבר זמן בטל קרבט משא"כ תפילת מוסף שאינה אלא דברי
 שבה בלבד ועוד שמדכרין לקרבן מוסף גופיה בתוך תפילת' משא"כ בשאר תפלות'
 הילכך עבר זמנו בטל קרבט ואפילו בדעבד הו"ל יא' וכה"כ כתבו הפוסקים לענין
 תפילת נדבה שאין להתפלל מוסף נדבה כמו שאר תפלות מה"ט דאזמן אכל קשיא
 ראשונה והזי קשה' מ"מ ת"ל דיש ליישב משום דל"ח דר"י כל המתפלל תפילת
 שחרית לאחר ד' שעות אי' בנמרץ מני משמע דהזי נוגי לישנא דנרעא הא לכתיב
 דלפה נפשי מתוהה וואה דריב"ל דת"ת לאחר ז"ש ת"ת מני משמע דהזי נוגי
 לישנא דנרעא הו"ה כדמתרס ר"י כו' והז' ו"ל דבני ט"ל שא"כ עבר זמנו לאחר
 ד"ש בדעבד' אלא של לתפילי' לתוך' אין העונש גדול כ"כ ולא כ' תפילת הו"ה אלא
 נרעא בעלמא בא עליו' אבל תפילת מוסף לאחר שבע שעות לר"י דעבר עבר
 אפילו זמן תפילי' של דעבד פולח וז"ל תפילת הו"ה לסיכך גבי תפילת שחרית
 מפ' להזי נוגי לישנא דנרעא' וגבי תפילת מוסף מפ' לישנא דנרעא שהוא עונש גדול
 בזמנ דהזי נוגי משמע הכי ונשמע הכי הילכך מפ' גבי כל חד זמן לפי גדול
 העונש גדול העונש' והשחא' א"כ הא דתקן המתפלל תפילת מוספין לאחר שבע שעות
 לר"י דעבר כבר זמני תפילי' של דעבד עבר זמנו לתפלה דלא לרבעין אלא'
 דעבר זמנה של לתפילה אפ"ה כיון דלא עבר זמן של דעבד אינו ראו לישנא גדול
 של תפלה: ומ"מ אין להביא ראיה מאזן לסיכך מדתקן גבי ת"ש לפי' להזי נוגי
 לישנא דנרעא בעלמא' וגבי תפילת מוספין לישנא דנרעא שהוא עונש גדול ש"מ דת"ש

אכתי לא עבר זמנו של דעבד אלא של לתפילה לתוך לפיכך אינו ראו לעונש גדול
 של תפלה ובנרעא בעלמא בני' ליה אבל תפילת מוספין הואיל ועבר זמנו לגמרי
 אפילו של דעבד שנוטע גדול ובר תפלה הוא וז"מ דומי תפילת לבר מתפילת מוסף
 אין אלא לתפילה' דאין זה ראיה דודאי חס הגמ' הו"ה מפ' להזי מני משמע
 הכי לישנא דנרעא והכא לישנא דנרעא דהזי ש"מ הכי' אבל י"ל דהזי מ"מ דנוגי
 לישנא דנרעא הו"ה דנקט גבי תפילת מוספין דריב"ל גופי' קאמר לה' ליה למויק
 מיניה מידי דלאו למימרא דבני תפילת מוספין ראו לעונש גדול של תפלה וגבי
 תפילת שחרית אינו ראו אלא לעונש של נרעא בלבד' אלא מר משמע לו של נוגי
 לישנא דנרעא ומר מ"ל לישנא דנרעא' אבל מ"מ הדבר ברור דומי תפילי' מוספין
 אפילו בדעבד שרי' אחר' ר"פ ה"ה ענה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית ב' וה"כ
 אחר' התם ענה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' שחרית מתפלל מנחה ב'
 ופרך בגמ' מהא דתקן משעות שאזי' לתקן זה שביטל תפילי' של ערבית או של שחרית
 אר"י הבי"ע שביטל שרי' אחר' שרי' אחר' שרי' אחר' שרי' אחר' שרי' אחר' שרי' אחר'
 דיוס בין שביטל של שחרית לאחר ד"ש לר"י ולאחר חצות לרבעין' ולא תימא דמיי'ר
 דווקא שביטל של שחרית עד הלילה הו"ה דה"ל משעות אבל כל היום עד הלילה
 בדעבד ל"ל בה' ולא א"ל משעות בינומי' אפ"ה בביטל במיוד דלחל"ג שהרי אפי' בעצה
 ולא התפלל שחרית דיש לו תשלומין אבל לא א"כ מכלל דביטל במיוד אפ"ה בזמן תפילת'
 הסמוכה לה הא דיש לו תשלומין אבל לא א"כ מכלל דביטל במיוד אפ"ה בזמן תפילת'
 שהוא בו ביום אינו מתפלל וז"מ דומי תפילי' מוספין אפ"ה בדעבד' ועוד ל"ל להביא
 ראיה דהא תנן תפילת השחר עד חצות ר"ח עד ד"ש ובגמרא איבעיא ליה עד
 ועד בכלל או דליתא עד ולע כלל בתפילת השחר' תימא דלמר כנהא כל
 שצורו חכמיס לתפילת זמן מנבגריס של תפילת האמצע עד ולע כלל בכלל' וי"ל
 א"כ עוב"ס יש בו גם חומרא שיתפלל וז"ל עבר זמנו בטל קרבט ואפילו במיוד
 ע"כ' והשחא' אזי אחרת דומי תפילי' אינו אלא לתפילה והזי ע"ה דרבנן ועד
 ד"ש ר"י אינו אלא לתפילה א"כ תפילת ד' א"כ תפילת ד' א"כ תפילת ד' א"כ תפילת ד'
 אלא קולא בלבד דרשאי לתאמן מלתפלה כל שעה ד' ולא קודם שעה
 ד' והא חומרא דכ' תפילת' א"כ תפילת' א"כ תפילת' א"כ תפילת' א"כ תפילת' א"כ תפילת'
 מני בדעבד כל היום אכתי זמן תפילי' הוא וחיוב להתפלל' אלא דהזי ש"מ דאפילו
 בדעבד אינו מתפלל לאחר זמנו וא"כ אפי' אח"ל עד ועד בכלל איכא חומרא
 זו שחיוב להתפלל' ולא כבעל מ"א כן ל"ל:

סימן טז דיני תפילה

שארה אי צריך לסמוך גאולה לתפילי' שבת יו"ט כמו בחול או א"ל לסמוך
 כן גאולה לתפילת מעטשת שיחברר לפנינו:
תשובה בהג"א צ"ק דברכות כתב בשם א"ז דבשבת אי' לסמוך גאולה
 לתפילה הואיל וז"ל מיעבד' ה"ל דיוס גרה דכתיב צהריה הו"ה
 לרעין אמרי פי ושבת לאו יוס גרה הוא ע"כ' ומפשיע דבריו משמע דה"ה ביום
 טוב מני אינו צריך לסמוך דהז"ל מני לאו יוס גרה הוא ולפי"ז ל"ל דהא דא"ז
 חלק על תנ"כ רש"י ע"כ דמסתחא תפילת' גבי הא דתקן החס ר"ח העובר
 לפני התפלה ב"ט אחרון של חג האחרון מוכרז רשיון אינו מוכרז וכתב הרא"ש
 בירושלמי פריך ויזכיר מעבדט ונעמי' לית כל עמא תמן' וזו פריך ויזכיר בשבירת
 אף הוא סבור שהוכרז בערב כו' ועוד מני ע"כ אחר' בירושלמי ע"כ' פתח א'
 אסור ליחיד להוכיז עד שזכר ש"ך' ל"ל דר"פ קאי אפירכא תמינא דפריך ויזכיר
 בשחרית וקאמר שאין ליחיד להוכיז עד שזכר ש"ך פירוש שאמר קודם תפלה
 מוסף בקול רם משיב הרוח ומוזרד הגסס והזי א"כ בבקר לפי שא"ל להפסיק
 בין גאולה לתפילה ע"כ' אלא אפילו ב"ט מני אין להפסיק' מ"מ מן הרו"ה זה
 ל"ל על האז' ר' פתח דמי' אסור ליחיד להוכיז כו' מילתא ב"מ' נפשי' קאמר
 ולא אפירכא תמינא קאי כדפי' הרא"ש אלא משום דמ"ל ו"ל דהדבר פשוט דאפילו
 ב"ט אסור להפסיק פי' הכי דע"כ דבדברי ר"פ לפי שטות הרא"ש מפורך פירכא
 תמינא' מ"מ מדברי הרא"ש למדתו דגם ב"ט צריך לסמוך גאולה לתפלה'
 ולכאורה יש לי להקשות ע"ד הרא"ש מהא דמתיא ס"פ תפילי' השחר דק (ל) השכים
 לגלות לדרך מביאיס לו שפר' וזקוק לזבז' דמתיא ס"פ תפילת' וזקוק לזבז' וז' זמן
 ק"ש קורא השכים לישב בקרון או בספינה מתפלל כשיגיע זמן ק"ש קורא רשב"א
 ב"ן כן בזין כך קורא ק"ש ומתפלל כדי שיוסף גאולה לתפלה ואחר' מניי' קמפלי
 מ"מ כלומר ת"ת תפילה מעומד עדיף ומ"מ שמוך גאולה לתפילה עדיף' *
 וא"כ למידיק לת"ת חלק האזי תנא לתפילת' ב"ט מני אין להפסיק' אלא קאי שפר
 לזבז' ומניה ולא תפי' שיריה' ומני לה' בבא לעמאה השכים לישב בקרון' והרי
 היאה פלוגתא דת"ק ורשב"א גבי השכים לגלות לדרך מני איתא דכתיב אחר' החס
 אבוב דשמואל ולוי' בי הוא בזע' למיפק לאורחא הו' קמתי ומלוו' וכי הו' מני זמן
 ק"ש קרו כמאן כהאי תנא דת"ת השכים כו' כלומר כתיב' וזל' כרשב"א וא"כ הל"ל
 הכי השכים לגלות לדרך כו' מניה וקורא בה ומתפלל וכשיגיע זמן ק"ש קורא
 רשב"א כו' וזו הו' היה צריך למתיי' בלבד' דמיתא בלל' א"כ ב"ט דל"ל ע"כ הרא"ש
 משום כיון דנקב מביאיס לו שפר' ותוקע' מיירי מ"מ ט"ל ר"ה ובהא רשב"א מני
 מודה דמתפלל קודם וכשיגיע זמן ק"ש קורא ומסמיכת גאולה לתפלה' כיון ד"ע
 הוא

הוא לא חישי' והא' לולב ומנוגע אפשר לומר דמיירי מי'ט ראשון של חג א'ז חס"מ
מי לא יום זרה הוא וכן מגילה וקורא בה י"ל דכיון דפורים מד"ק הוא ודברי
קבלה כד"מ דמי לאו יום זרה הוא וז"ל סמיכת גאולה לתפילה : א"ז הוהיל ולא
מיחה לי' לפנותא דרשב"א גבי שופר דרשא לא תי' לי' בכלל היהא בצה אפילו
גבי לולב ומגילה : מ"מ ט"ז דביט א"ז לסמוך גאולה לתפילה : מ"מ הרא"ש אין
מזה קושיא שהוא י"ל אינו גורם ובסתמא אלא הכי כתב דגמ'ה בעיני דלדבר
מי מגילה וקורא ומתפלל ובשני ענין ק"ס קורא רשב"א בין כך ובין כך קורא
ק"מ ומתפלל ולא גרסין להיהו צבא דהשכים לישב בקרון כלל והא' דמיתביין לו
שופר וטוקע דמיירי ב"ט מיני פליג רשב"א וס'ל תמסור גאולה לתפילה עליון ש"מ
דני"ע נמי דריך לתסומך גאולה לתפילה והיהו לעניניה אול כמש"כ בריש מסכת
תענית : והב"י בא"ח סימן ק"ה כתב על דברי הא"י ואין דבריו נראין להאי קרא
סמך בעלתא הוא ובלאו האי קרא דריך לסמוך גאולה לתפילה ועוד דתפי' שבת
במקום תפי' חול דעניי' בעת זרה היא ע"כ : והא"י ועוד אין לו שחר מ"מ
מש"כ דהאי קרא סמך בעלתא הוא יום לו מקום וביד"מ שם כתב אבל בכלבו כתב
מדברי הא"י וכו' במהרי"ל ה"י י"ע וככתב שם דבי"ט דריך לסמוך לכ"ע ונראה
הענין הנהו הוהיל ואינו היום של י"ע בשרא ענינים הוא יום זרה סומכין אף ב"ט
לאשויף שבת לגוים אינו יום זרה ולדעתא אין זה נכון בדעת הא"י דולדאי אין טעמו
משום דכתיב וענן כו' וסמוך לי' כו' דאינו דברים של פעם דמה ענין יום זרה
לסמיכת גאולה לתפילה : אבל עיקר דבר זה י"ע ללמוד מפירש"ה רפ"ק דברות
(דף ד') גבי הא' דלמחר רבי וחתן אזויה בן חו' הסמוך גאולה לתפילה של
ערביט ופירש"ה ומיכת גאולה לתפילה רמזה ויד בשחר תפילה סמיה דכתבי ה' זרי
וגוה"ל וסמך לי' וענן ה' ביום זרה ואז"ל דברות ירו' מי שאינו סומך גאולה
לתפילה להי"ד לאזויה של מן עבא ודפך על פתחו של מלך יא' המלך ומאלו
שהפליג אף הוא הפליג אלא חיי אדם מקרב להקב"ה אליו ומתירייה בתשבות
א'קלוסין בן י"מ ומתקרב אליו ובעודו קרוב אליו של י"ע לפיכך זכרו ע"כ : הכי
עיקר הענין של סמיכת גאולה לתפילה כד' דעיקר פולחן דב"ט בחדר המזבח אף ב"ט
י"מ ובעודו קרוב אליו י"ע לא לתבוע זכרו כד' שתקביל תפילתו וזה לא שייך אלא
ביום זרה שהן ימי החול שאדם מתפלל בהן י"מ ברכות שיש בהן שאלת זכרו וצרותיו
של אדם אבל לא בשבת שאין מתפלל בהן אלא שבע שאין בהן שאלת זכרו :
ומה"ט נכחו מקצת רבנותא שאין להתפלל בשבת תפילת גדה הוהיל ואין תפי'
שבת שאלת זכרו אלא דברי עבא בלבד והט"מ ב"ט מיני אין דריך לסמוך גאולה
לתפילה דהא אינו מתפלל בהן י"מ ברכות שיש בהן שאלת זכרו וזה מה שג"ל
בטעמו של א"י : מ"מ כ"ל שיעיקר כדברי רב"ה להפיל בשבת יו"ט דריך לסמוך
גאולה לתפילה דגם טעמו של רש"י י"ל דאינו אלא סמך בעלתא א"ז לא פלוג
רבנן בין תפי' תפילה והכי משמע לי' מהא דכתב רשב"א מדברי תר' בשפ"ה
(דף כ"ז) גבי הה' דרבנן לי' של שבת ב"ט ואלתר ז"ה היה קורא ק"ס בעונתה
והא"י פ' שלח היה סומך גאולה לתפילה כיון שהיה מכוין לנפשו להסוף מחול ע"ה
לא חייה לסמוך גם הכוס' ופ' נהוקן הריבה בהא' דרב ברפ"ק דברכות דלמחר ל"ה
לסמוך גאולה לתפילה ולדעת הא"י מאי' (א) קמ"ל כיון דבשבת אפי' שמעתי אין דריך
סמיכת גאולה לתפילה א"ז דעיקר פולחן דתפילה יום חמשה ימים בשבת דאינו
עיקר כ"כ כדלמחר תפילת ב"ט ופי' שהיה סמיכתא לתפילה לא עייל
ליל שבת מ"מ כיון דק"ל מוסיוסין מחול בעה' הקודש והיה' תוס' שבת דינו שכבת
לכ"י : ועוד שהרי לא התפלל י"מ ברכות של חול שיש בהן שאלת זכרו אלא
בב"ט של שבת לבד אפי' כ"כ דלפי' תפילות שבעת שבת דריך סמיכת גאולה
לתפילה : ועי' להבית אריה שלא נדעתי מהאי דתוס' תפילת ב"ט ב"ט דמרימ
ומר וטורא או מכני' ביעשר בשבת דרבנן ומלן והדר נפקי לפרקא רב אשי מנלי
הכי יבורא בימיה מיושב כי הו' אחי לנפשיה הרמז מנלי ועמוד ח"ל רבן לעבד
מר במרימ ומר וטורא ח"ל עריהו לי' מילתא ולעבד מר כאלוה דשמואל ולו
א"ל לא חזינא לכו לרבנן קשישא מינ' דעבדי הכי לומר דקדמי תפילה הק"ס
ול"ס לסמוך גאולה לתפילה : והו' דואי עובדא דרב אשי מ"י בשבחה דרגאיו הו' מיני
במו עובדא דמרימ ומר וטורא יוכיון דפי' הגמרא גבי עובדא דמרימ ומי' דהו'
בשבחה דרגאיו והסמך להו הכונה לעבדא דר"ח מילתא משמע הכי ולא תש
לפרש ועוד דאלו בשאר ימי השנה לא היה דריך לכו' והג"מ להדיא מפירש"ה שם
וכ' השב"א בחיובו שם פ"ט דהאי אלא ע"כ דר"ש קאמר לא חזינא לרבנן
קשישא דעבדי הכי אפשר לומר דבשבחה דרגל' קאמר דלא עבדי הכי וכו' ע"כ
ופשוט הוא והשתא אמאי קאמר לא חזינא לרבנן קשישא דעבדי הכי ולמה לא
הא בשבת אפילו רשב"א מודה דמתפלל ואח"כ קורא ק"ס כיון דליון דריך לסמוך
גאולה לתפילה בשבת ותרוי תפלות ל"ה : אלא דהאי ש"מ דאפילו בשבת דריך
לסמוך גאולה לתפילה הילך ק"ח אלא ענין שפסקו האחרונים בא"ח סימן ק"ה
לדורות מותר להפסיק בין גאולה לתפילה בשבת : אלא ודאי אין לחלק בין שבת
לחול לענין סמיכת גאולה לתפילה כן י"ל :

דיני תפילה סימן זי

שאלה אי מותר להתפלל תפילת מנחה אחר התחלת שקיעת החמה דלכתבי
איבא וזמן רב לאלות הכוכבים דהו' לילה או דלמח משעת שקיעת
החמה ח'ף ועבר וזמן תפילת מנחה :

תשובה דברכות ר"פ תפילת השחר (דף כו) תקן תפילת מנחה עד הערב

(א) קא' לה ב"ב

שנת אריה ריני תפלה סימן ז

הוא דרך רחוקה ואולי יכול להגיע בחצות היום שהוא התחלת זמן שחיטה לירושלי
א"ל ולומר שיהא כל חובב דפסח עליה בתוך היום שאינו לא התחלה וזמן שחיטה
ולא התחלת היום האז ואי ביום י"ד תליא מילתא דדרך רחוקה ולא בהתחלת זמן
שחיטה ה"ל לשער בכדי מהלך עשרים מיל מעלות השחר עד חצות הדיוני מתחלת
היום עד חצות שהוא התחלת זמן שחיטה ומתי פסקא לון המוריעים לתוך דתן
הוא כדי מהלך מהה"ח עד חצות ע"ו מילין אין חלו לא דבר תימנא בלי עעס"ש.
ועוד ק"ל מאזריע עעס בשימור בה"ח מחמת זמני' מילין מורושלים כיון
שעדיין לא חל חובב דפסח עליו שחרי וזמן שחיטה הפסח אינו אלא עד בין הערבים
שהוא בחצות היום ועד אותו עשה לא רמי חובב דפסח עליה ואי משום דראוי לבא
לירושלים בהתחלת זמן עשות פסח ולא בא ולא עשה איה מחייבו י"א לפ"ז זה ה"ה
אם עמד כדי מהלך יום או יותר אי אש"י כדי מהלך יום רביס רחוק מירושלים
לכדי שבזמן מהלך י"ב פרסאות לויס ויכול לבוא בחצות היום של ע"פ לירושלים ולא
בא לחייבו דמה לי בה"ח של ע"פ שהוא קודם וזמן שחיטתו לקודם ימים רבים לפני
הוא קודם חצות זמני אכתי לא רמי חובב דפסח עדיין עליה כיון שלא הגיע עדיין
שעת שחיטתו כמו שלא רמי חובב עליה מתחלת השנה וזהו בזבחים ר"פ ט"ו
(דף ק) מתקן אבי' בין מת לו מת קודם חצות דלא אחיחוי לפסח תל עליה אמתע
ונחיה מפסח למת לאחר חצות וכבר אחיחוי לפסח ורמי חובב דפסח עליה קודם
לחיטתו ותל לא אחי אמתע ונחיה ליה מפסח וזהו אמר' התם לעצמן עומתא
קריבוס וש"מ בבי"ב קודם חצות אכתי לא רמי חובב דפסח עליה ועדיין לחיטות
ומזות עומתא ל' קריבוס תל עליה קודם חובב דפסח חצות דקודם דמי לחוב פסח
המאחר לו ובדחמי' ש"מ מתקן אבי' אש"י שמתע בזמן שאבא ולא בזמן שהוא חוק ומרבי'
ליה נמי לפסח התם מדכתיב וכן וזהו לרבי דאמר התם דלפי' במת אחר חצות
נמי אמתע חיילא ודחי ליה מפסח מ"מ בה"ל פ"פ עליה דלפי' דקודם חצות אכתי
לא רמי חובב דפסח עליה וא"כ אם היה קודם חצות בדרך קריבה ולא בא לירוש'
לזמן התחלת שחיטה הפסח ואח"כ חילע לא חונס שלא היה יכול לבא בתוך משך זמן
השחיטה א"י יכול לחייבו על פגזשג' אירע לזמן מלבד זמן שחיטה לירושלים כיון
דקודם חצות אכתי לא רמי חובב דפסח עליה כמו שאינו חייב א"ל יכול לבא
מתחלת השנה לפי שבזמן עשרה פרסאות לכל יום ויום : ועוד ק"ל למתי' דמפרש
שחיטה אש"י שהוא יטל לבא בתוך כל משך זמן שחיטה שהוא מחצות היום ואליך
עד דף זמן השחיטה היה יכול להגיע ולבא לירוש' וזהו מלבד ולבא בתוך ובדרך
לא ה' קרינן ביה ולחייב ולא מיזנו דתליא מילתא ברבג של חצות אלא לעצמן
דיומי בלבד בלבד והפריש אחר חצות דלפי' אירע לזמן דב' מי שגיה טעמ' (דף ז)
דחצות היום קבע בדחיון אכל הכ' מאי דיומי שייך שחרי אם היה רחוק מירוש' בצמח
י"ד וי"ת ע"ו מילין וא"י לבא לירוש' ברבג של התחלת שחיטה היום בתוך משך
וזמן השחיטה אש"י סמוך לסופו חייב לשעט את הפסח א"כ הרמב"ם פסק
שם כר"י דש"ל בפ' מי שחטא טעמ' מי שגיה בדרך רחוקה ושחטו זורקו עליו לא
הרעה דרמזנא דחיה כמחא וא"כ ינחא האילא ונחיה ברבג של התחלת שחיטה
שוב אין חזון ונחיה : אלא ליתא דלא שייך חרות דחיוי אלא גברא אלא אלא קרינן
ע"ו אלא מצות כנון כסא הרות חזון ומתנבל : א"כ היו עשויי מרובין מעבלי אלא הם
ומעטו ב"ט כדאמר בפ' ל"ה (דף לב) אבל גבי גברא ליכא חרות דיומי אש"י
שמד' הרא"ש בפ' אלו מגלחין גבי היה קטן ומתגלח בתוך ל' ימי אבילות משמע
יוד חרות דיומי אלא גברא היה כבר הוכחתי דיומי אבילות דלון דיומי אלא גברא
ע"ו שהרמב"ם פוסק בד"מ אין נוחין כמח"ב בפני' מה' מעשה הק"י שנ'
במתה שארפיש שחקדיש א"י מכן את הכתי שלו וחזון ונקח התי אחר הקודש י"ז
קדושה וקריבוס אש"י שמתחילה דמי היתה כשקדיש חזיה אין לחיחוי משקדי
דיומי ע"ו ומסיים שם מטעמא דלון ב"ח נידחון ואש"י שהרמב"ם פוסק חצות
קבע בדיומי שחרי כ' בפ"ג מהל' תמורה חתומת פסח אם המיר בה ק"ח יום י"ז
אין תמורתו קריבה לא תרעה כו' ע"כ והרי אירוש' פוסק כמ"ד אין אונדיוני'
י"ל דג"ה דחיי' בדי' משה' ח"א ר"מ נידחון וכמש' חתום : שם אכל בגברא
היכא דלפי' להגיע לירוש' בהתחלת שחיטה אין כאן דיומי בדי' אלא ממיל' וכה"ג
אין חרות דיומי כלל אש"י לגבי קרבן לדי' הרמב"ם : ועק"ל לדי' הרמב"ם דורך
רחוקה כה"ל כו' אש"י לבא מהה"ח עד רבג של חצות לירוש' א"כ אחיחוי אחר עלא
דדר' היה בטי' מילין לא היו יותר מטע"ו דאלו לפני' מילין מנומלמם לא ה'
דר' דהא יוכל לבא מהה"ח עד חצות לירוש' ברבג של חצות היום משום שהוא
התחלת זמן השחיטה ולפי' לא היו דר"ד אלא ביותר מטע"ו מילין ולא בטומ'
מנומלמם : ואש"י למש"כ הרמב"ם בפ"ה מה' ק"פ דמי שהוא טעמ' או דרדרי'
קיל עפי' משנג או נחאס דלוי שנג או נחאס ולא עשה את הראשון חייב רית אם
הייד ולא עשה את השני וטעמא : ומי שהיה בדרך רחוקה פטור אש"י היד הוא
עשה את השני והא' העיטו א"י בעממא תליא אלא גובה הוא לעפור טעמ' הוא
שהיה בדר' ר' אש"י בהייד בשני משא"כ בשנג או נחאס : וכיון דלאו בעממא תליא
מילתא י"ל דפערין ליה מנה"ה כל היכא שא"י להגיע לירוש' ברבג של התחלת
שחיטה שהוא בחצות : אבל לאו לימורא דאם איש"י לבא ברבג של תחילת שחיטה
ואפשר לו לבא בתוך משך זמן השחיטה אש"י בסופה שהוא פטור מן הכרת על
הראשון דודחי חייב עליו כיון דהיה אפשר לו לבא ולעשות ולא בא ולא עשה : אלא

ועבד אכורא דאורייתא אבל תפלה דרבנן לא גזרו ולזה דעתי טעמ' מ"מ
הא דמשמע מדברי'ם בוציחם ללא עבדו רבנן להחקה וזו אלא בפסח בלבד
ניחא יותר ממש"כ במנחות ובכל הקדשים עבדו רבנן להחקה וזו מדא' ברפ"ד
דכריתת ת"מ' עד הערב שכן תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב ולפינו
יתברר בדוחות ברורות דעד הערב דקאמר הו"ע עד ל"ה לילה משום ומדקאמר
תמיד של ב"ה קרב והולך עד הערב משמע דלכתילה קרב עד אותו זמן ואש"י
אכור דרבנן נמי ליכא ומש"כ לפנינו בסמיכתא דמתיא חבל אי ל"ג אלא בפסח
לבד לק"מ מהא : וטעמא דגזרו בפסח יותר משאר קרבנות כל מוסס דפסח
וזמן בהול והכל חייבין בו חיישי רבנן עפי' לזרו ושלא יבא לידו פשיעה אבל שאר
קרבנות אין זמן בהול שרי אפשר לקרוב למחר וליתא אחרא ותמיד של ב"ה
שאר קרבנות ציבור אש"י דגויס מני' בהול מ"מ קרבנות ציבור מסורים לב"ד ואין
ב"ד מתעללין נמי כל דאמרי' ר' הרמב"ם נוחתין מחצות היום ולהלן מפני שאין
ב"ד מתעללין משא"כ פסח דמסור לכל' מ"מ גס על תירוק זה יש לתמו' הרבה
דוחי' מידוס כזה לא אישכחנין שום תנא למתי' בתמי' או בברייתא וגם המדרש
לא קאמר לה בהדיא ולא שמעינן לה אלא מכלל דבריו של עולא ועוד עולא
גופא מני' להאי גזיר' דלא מריות בשום דוכתא לא במשנה ולא בברייתא ועוד שהא'
כתבו שם כדי לזרוס בפסח העמומי דברהס בתיקוס כרת והאי דלא חטיב ליה
בפסחים בפ' האשה בהדי' איך הי' ל"ח חיתת יבלתו והבאת חוק לתמוס (א)
ל"ח אלא דברים של חידוש ע"כ : ואין עעס לדברים אלו דלמתי' לא היו הא'
שחקנו שלא להקריב פסח לחיטת שחיטה דבר של חידוש כי לפי הגדולה אין כך
חידוש גדול מזה : **אבל** ל"ל פירש דהא דאמר' מין לרס פגפסל ביה חיינן
ל"ח חווקא ואש"י : דבר נחאר ביום וזמנו חייבין כתי' נמי ביום ובזו דהי'
מיום וזמנו הי' ה"מ מתנה ראשונה שמכפרת ומעכבת כפרה אבל שאר מתנות
שא"מ כפרה כדתן ברפ"ד ד' דוחסין כל היתמין על הנומח החיטון שנקז בתמינה
אחד כיפר וכיון דלא מעכבת כפרה ה"ה דהוי דוחיא דהקערת אברים ושדרים
שא"מ כפרה ומסרי' לה הלילה קמ"ל ביום הקריב וזו זבחו דרס פסל בפק"ה
ואש"י שאר מתנות האור לזרוס ביהול' דכבר נפסל הדס שבזו והי' דאמר בפ' ל'
דוחי' (ד"ל) אר"י ג' מתנות שבתחילת און באות בליה ופירש"י גופי' ג' מתני'
אחרות שבתעו און באות בלי' אש"י שאין מעכבו' ולאו ויריקה גמורה היא מ"מ דס'
פסל בשקיעת החמה כלקמן ואין מעלין לגבי מונח לכתילה ע"כ ומבזוס הקריב
את זבחו י"ל וזה פטור בשני' ומהאני על ברוחמי רש"י ותוס' י"ל על שנקבס
בדוחקין י"ל הדיב בחר כמו שפי' ולק"מ : ומ"מ א"ד פיר' ד' ודלמא ה"ק רמזנא אי'
קריב דס' האידינא ע"כ ל"ג גס לפי' זה כמו שפי' לשיטת התוס' ולפי' שיהא זה של
התוס' כיון דרס נפסל בתחלת שקיעת מן התורה אין זמן תפלת מנחה שחקנו כנגד
וירקת דס' התמיד אלא עד אותו עשה ומתחלת שקיעה ואליך אש"י דאכתי' יום הוא
עד לאת הכבכוס חקף והולך לו זמן ומנחה וכדברי' תר"י ו"ל : עוד כתבו התוס'
במנחו"ס וכו' שם בפי' מי שחיה פסח דשחינה אכור' מתחלת שקיעה גבי' מי שהיה
בדרך רחוק דקאמ' התם איזה דרך רחוקה נמו העי' לירושלי' ע"ו מילין ומנומח התם
הדיט ע"ו מילין מפלגי דיומא עד שקיעת החמה ולא חטיב ד' מילין משקיעת
החמה עד ל"ה ואי לא מופסל דס' עד ל"ה א"כ ה"ל שנת שחיטה ע"כ מ"מ ש'
ומנוח התם הדיט ע"ו מילין ומפלגי דיומא ע"כ (ב) א"כ שם בהדיא קאמר לה דכתי'
אמר' התם אמי' עולא מן המודיעין לירושלים ע"ו מיל' ל' כי הא דלר"ב ב"ח
אר"י כמה מהלך אדם בינוני ביום עשרה פרסאות מעלות השחר עד הגן החמה
ה' מילין משקיעת החמה עד לאת הכבכוס ה' מילין פסו ליה תלתין תמוסר
מגפרא לפלגא דיומא וכו' מתפלגא דיומא לאורתא : עולא לטעמיה דאמר עולא
איה דרך רחוקה כל שא"י לנטוס משקיעת שחיטה : והאי הרמב"ם מפרש להי' ע"ו
מילין דדרך רחוקה לעולא מתחלת לפלגא דיומא וא"כ אין לו מכאן רחיה שאין ע"ו
שחיטה משקיעת החמה ללאת הכבכוס שכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהל' ק"פ מי שהיה
בינו ובין ירושל' ביום י"ד עם עליות השמש ע"ו מילין או יותר הי' דרך רחוקה : הוה
בינו ובניה פחות מזה אינו בדרך רחוקה מפני שהוא יכול להגיע לירושלי' אחר חצות
פשיטת בחמת ע"כ : הרי שהני ע"ו מילין דקחשיב דרך רחוקה לא מיירי מחצות
עד שקיעת החמה אלא מהגן החמה עד חצות אש"י כיון שהוה בה"ח ביום י"ד
רחוק מירושלים ע"ו מילין הוי דרך רחוקה : **אבל** י"ל שדברי' הרמב"ם תמוסס
מאוד הרבה חטבות לכד' דלפי' לפרש להי' ע"ו מילין דדרך רחוקה לעולא
מהה"ה לפלגא דיומא : דא"כ למה שיער התנא מן המודיעים ולחזן שהוא רחוק
ע"ו מילין אליבא דשולא ותמוס שא"י לבא לירוש' מהה"ה לפלגא דיומא : כ"כ
לשער מהה"ה שאינו עומק הדי' ק"ל מהה"ה שיש עומק הדי' כדאמר במס' ג'
דמני' (דף כ) וילקי' לה התם מקרא' וגבי' דברים שמוצטין ביום חקן התם וכו'ן
שעלאן ששעלה עומד שחור כשר אלמנא מעלות השחר יומא הוא : היה לו לשער
מעלות השחר שהיא חתלת היום של ע"פ דהא ודחי' או אמרת דרמי חובב דפסח
עליה ביום י"ד שהוא זמן הקרבתו ע"כ איש"י לומר אלא בא' מנ' ומניס הללו או דרמי
חובב עליה בחצות היום שמתעמ' ע"כ איש"י לומר אלא בא' מנ' ומניס הללו או דרמי
עלות השחר מפני שהוא יום הקרבתו ומעתה רמי חובב דפסח עליה ואם לא היה
בדרך רחוקה באותו עשה ולא עשה את הפסח חייב רית : אבל שהוא רמי חובב
עליה בתוך עיומו של יום י"ד שהוא ה"מ וכבר עבר מהתחלת היום ההוא שהוא
מעלות השחר כדי מהלך ה' מילין אליבא דשולא ולומר שבכדי ע"ו מילין מהה"ה

דס נפסל בתחלת שקיעה ועוד דחשיב תהום בואתו משנה בהדי הני דלחמן הרבה
 דברים שכשרים כל היום כגון מנילה והלל וזמור ולולב והני דלחמן ומנס כל היום
 עד לאת הכוכבים הה"י הני מלות דקרבנות דחשיב בהדיה ומנס נמי עד לאת
 הכוכבים ועוד יו ירתי גלוי להא מילתא מדהאר בפ"ק דהוריות (דף ד)
 משל דמוכסו למה"ד לחדס שהיא קפדתו בהש"מ ספק מבע"י תכפר לו ספק
 מחשיכה תכפר לו שאינו מביא חסם תלוי וזרי בהש"מ אינו אלף חלקי מיל
 לכל היותר קודם לאת הכוכבים כדלחמי"ב בפ"ב דשבת (דף לה) ומחלת שקיעה
 עד ל"ה הוי כד מהלך ד' מילין ופי' דספק בתחלת שקיעה שהוא כד מהלך
 ג' מילין ורבע קודם בהש"מ מ"ה ענין אסם תלוי לבאן דהא בודאי לא תכפר לו -
 כפרי' א"ל ע"כ אין דספק עד ל"ה הוא לילה הולך בהש"מ דהוי ספק לילה
 ה"ל ספק אס תכפר לו או לא ועוד נראה להביא הולך ללא כ"י החסום" מזה
 דלר"י בפ"ד דזבחים ד' ל"ח ע"כ שלש מתנות שבחש"א אין בלילה ובאות לאחר
 מיתה והמטלה בהן בחוץ חייב ורפ"ט ע"ה יש מהן בתחלתו ויש מהן בסופו -
 חוץ ולילה בתחלתו מיתה לא שריא כסופו ומדקדאר אין באות בלילה בתחלתו
 משמע בלילה הוא דלאין בנות אכל קודם לכן מתחלת שקיעה עד הלילה באות
 וש"מ דתחלתו דהיינו מתנה ראשונה בלילה הוא ללא בזה אכל מתחלת שקיעה
 ועד הלילה ל"ל בהי' דהא ל"ל דלע"ג דג' מתנות שבתעשרת שאין מעבדין כפריה
 בנות לאחר תחלת שקיעה מ"מ מתנה ראשונה דמספיקת ומעבדת כפריה חמיר
 מהן ואינו בזה מתחלת שקיעה כמו שחמורה מהן בכל הני מילי דחשיב ר"פ
 סוף כסופן כלומר כשרי הדם ולא בתחלתו שהיא מתנה ראשונה א"ל ה"ל
 לר"פ למחשב בהדי הני מילי דכסופן להא נמי שבאות לאחר תחלת שקיעה כסופן
 וה"ל למחשב הא מילתא הכא והכא דלאין בנות בלילה בתחלתו ובאות לאחר
 תחלת שקיעה ע"ד הל"ל כסופן יא' והני אין דספק מת"ש ואפי' מתנה ראשונה כשרי'
 עד ל"ה ועוד ל"ל להבי' רפ"י מ"פ ד' דזבחי' (דף ר"א) משמ"ל דלא שריא שקעו
 ומעבדין מקדש מתנו לעבודת ה' ולא למחר לילה ולמחר לילה הרבה"י אלא מהא
 דחילפא כר"ח ב"ב דלחמי' תהום נמי כיוור נפסלין למתירין כמתירין לאברין כאברין
 והיינו למחר אינו מקדש דלר"י דנפסל למחר לעבודות מתיר דהיינו דס וקומתו אוריל
 ולא שקעו מבע"י כמו שדס וקומן גופן נפסלים בערב ואפי' דס נפסל בתחלת
 שקיעה ה"נ מי כיוור נפסלין לנורך וריקה בתחלת שקיעה ואסם לא שקעו קודם תחלת
 שקיעה ע"כ ע"פ ששקעו קודם לאת הכוכבים נפסל למתירין א"ל מ"מ אינו דקטק
 כיוור שלא שקעו מעבד דהיינו לאת הכוכבים אפי' שקעו מעבד קודם לאת הכוכבים
 כיון שלא שקעו קודם תחלת שקיעה נפסל לעבודות מתיר אלא והני דס גופיה
 דמתיר הוא אינו נפסל עד הלילה שהוא ל"ה ודוקא לפרס להאי כיוור שלא שקעו
 דמתיר דקדאר ה"ל ע"כ דהיינו תחלת שקיעה כמו שפרש"י תר"י להא דתקן ת"ה
 עד הערב דהיינו תחלת שקיעה מ"מ אף אס דתקן לפרס מתיר"י הני מ"מ כ"מ
 אמר"י דלחורא ריך לפרס דברי' יותר דמוכח בפ' ע"פ (דף ק) גבי הא דר"ח
 בדברים הטומאן בריכה לארירוס במקומו ע"ש וה"מ מ"ל מדברי הרמב"ם שאין
 דס נפסל עד ל"ה שכתב ברפ"מ דה"ל מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה
 אותן אלא ביום שנאמר ביום אותו ונותרו מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה
 אלא ביום וכן וזרקו מים אלא ביום הפחיתים שאמר ביום הקריבו את זבחו
 ביום הוביחה תהיה ההקדבה וכיון ששקעה החמה נפסל הדם ע"כ ומדכב
 שנאמר ביום אותו ביום ולא בלילה לשיכך כ"י ואין וזרקו דמים אלא ביום משמע
 דלא אחי למשעתי אלא לילה למוד - אכל עד ל"ה וזרקו דמים ועוד נראה להביא
 דלחמי' מן הירושל' רפ"ד דברכות דתקן חטלת השחר עד תחלת שקיעה ע"כ שעות הפל'
 המנחה עד הערב ד"ר ע"כ דפ"ה הנחה ועמיה דרבנן משום שכן חמיר של שחר
 קרב עד תחלת ושל בין הערבים עד הערב ולר"י תמיד של שחר אינו קרב אלא עד
 ד' שעות ושל בין הערבים עד פלה המנחה ואומר ע"ה בירושלמי מ"ט דרבנן שנים
 ליום תחוק את היום כלומר חת היום לאחד ותהיה שניה לשני והשתא א"כ
 דאין דס נפסל עד ל"ה היינו דמשמע להו רבנן תחוק את היום בשעה דזמן תמיד
 של שחר מפסר עד פלגא דיומא שכן ו' שעות דיומא שכן היום וזמן תמיד של בין
 הערבים ופלגא דיומא כדלחמי"ב רפ"ג דיומא (דף כח) עד הלילה שהוא שש שעות
 הנותרים של היום אלא א"כ דס נפסל בתחלת שקיעה כדברי החסום תחוק את היום
 לפני התמידים היכי משכחת לה - הא זמן תמיד של בין הערבים אינו אלא חמש
 שעות חסר חומש מן היום מתחיל עד תחלת שקיעה שהוא שעה וחומש קודם הלילה
 שהוא כ"ב"כ לפי שחבון מהלך אדם בימים שש"ר פרסאות למתקן הגמ"י בפ'
 האשה דמשקעת החמה עד ל"ה הוא מהלך ד' מילין ואילו תמיד של שחר הוי כל
 שש שעות רבנן דלחמי' עד תחלת שקיעה וע"ה רבנן דהיינו תחוק את היום ה"ל לתקן
 שני י"א שעות פחות חומש על יום לשני דהיי' ע"כ ואין זמן הקדבה ביום ולא יותר
 ותן חתו לתמיד של שחר שהוא ה"ה שעות ו' חמש שעות וזמן לתמיד של בין הערבים
 ואחאי אמר"י דזמן תמיד של שחר הוי שעות - והא ל"ל דתחוק את היום לגמרי
 משמע על כל היום מ"ה ע"כ ע"כ ולא על זמן הקדבה של יום למוד קאי דהא כיון
 ע"ל דס נפסל בתחלת שקיעה לשיטת החסום הוא מביים הקריבו את זבחו
 הרי לענין הוריקה אינו קרוי יום אלא עד אותו שעה ולא יותר וכמו לענין קדש'
 לילה הלילה אחר היום קרוי יום וזמן הלילה שלפני היום משמע כ"מ"ה היום הולך
 אחר הלילה שלפני ויום א"י מיקרי ויום ע"ה הלילה שלפני ובקדשין להפך משום דגלי

כ"מ לפטרו מחרת של פ"ש משום דרך רחוקה ואפי' הויד בו - וא"כ לק"מ קושא'
 ג' דלחמי' חשיב לוח דרך רחוקה הא מ"מ כיון דיוכל לבא בתוך שחר משך זמן
 השמעה כ"י - וא"ל למנ"מ שאתה פוטרו מן הכרת על השני אפי' שהויד בו
 מטעם דרך רחוקה הא כיון שה' יכול לבא בתוך משך זמן שמיעה ולא בא תיפוק
 ליה שחייב הכרת על שלא עשה את המעשה וי"ל דנ"מ אס לא היה יכול לבא
 בתחלת שקיעה דהו קרוי דרך רחוקה וגם שגג או נאלץ כל מהך זמן שמיעה
 דפוטרו מן הכרת על הרשעון דהא שגג או נאלץ ופוטור על השני אפי' הויד ולא
 עשה הואיל והיה בדרך רחוקה בראשון: **אבר** מ"מ כי דייקת הטיב אהל"כ
 שהרי תהום פריך ליה רבה לעולם דלחמי' א"ה דרך רחוקה כל שא"י לכנס
 בשעת שמיעה הוא עומא שרך שא"י לכנס בשעת שמיעה ואמר"י שחזקין וזרקין על
 ט"ה והשתא א"ל ח"ל שאינו יכול לכנס בשעת שמיעה דקא' עולם היינו כל מהך זמן
 שמיעה - פריך ע"פ ממשא שחזקין שחזקין שחזקין שחזקין שחזקין שחזקין שחזקין
 א"ל דהאי כשאין יכול לכנס בשעת שמיעה דקאמר היינו מחילת שמיעה ולא לפטרו
 מעשיית פסח מיירא אלא לפטרו מן הכרת אס הויד ולא עשה את השני ומ"מ
 חייב לשעות את הפסח - א"כ מהי ק"ל ממשא שרך דשחזקין עליו לא ה"ל איירי
 עולם כלל מפטור על עשיית פסח וגם מ"ה משני עולם לרבה התעורר ועמא ל"ד
 דרך רחוקה לבטור ואין דרך רחוקה לעמא - ה"ל דרך רחוקה לעמא ולעמא ל"ד
 להדי ולאו חד בוגא נכרה ובודוקא פ' לישב ואת - גם מסוגיא ד' צ"ב ע"כ דמי
 שהיה בדרך רחוקה ושחזקין וזרקו עליו דר"ס א"ל לא הורה וייתיי' שישתא למילת'
 מדר"ג נחמ' עומא ונחמ' דרך רחוקה דהו עומא כוונתו לשיבת עליו ו' ועיין
 ברי' על משנה זו דלחמי' דרך רחוקה דקא' הני נתנו מהדוברים ולפיכך קוד' שעת
 שחייב יא' לו קודם לש"י יכול יא' חייב כ"י - והכ"מ כתב שם על ד' הרמב"ם
 דמפ' לדרך רחוקה מה"ח ע"ה דפסגת דסוגיא ה"מ דלחמי' ט"ו מילין מנפרת
 לפלגא דיומא ע"כ - ושלא בדקוקא כי"כ שהרי הגמ' סומים ס' ומוסיך מפלגא
 דיומא לאורתא וזה שייך לפי פ"י החסום - אכל לפי החסום דהני ט"ו מילין דדרך
 רחוקה וזה מתחלת החמה לעולם א"ל דלחמי' מנחתו ממי כשר חובב דפסח
 וחסם היה רחוק מנחת פחות מ"טו מילין שיכול לבא קודם שקיעת החמה לא
 הוי בדרך רחוקה ובט"ו מילין מנחתים הוי דרך רחוקה כיון שא"י לבא קודם
 שקיעת החמה שנבאן ואיך נפסל הדם בתחלת שקיעה - וכ"פ רש"י בפ' מי שהי'
 גבי מילתא דעולא זמן שמיעה מתחלת ו' ואיך נמשך עד ששקעה החמה
 ומשתקע החמה לא דם נפסל בשקיעת החמה כדלחמי' כחיוס מקומו ע"כ הרי
 שפיר נמי דס נפסל בשקיעת החמה דלחמי' בפ' א"מ היינו תחלת שקיעה שהוא
 מהלך ה' מילין קודם לאת הכוכבים לעולם - מ"מ ק"ל לדרי' אירוי' ו'ל שרי'
 בפ' א"מ מפ' הא דמינין לרס נפסל בשקיעת החמה לענין דלא מהכי ל"ל הלכה
 בדלס המובח אלא מ"ל דלחמי' נפסל עד לאת הכוכבים אלא ל"ל לענין הלכה
 א"ל דק"ל דנפסל מקודם הלילה משקעת החמה ואיך אלא ש"מ דלחמי' נפסל
 עד לאת הכוכבים - ובפ' מ"ה פ"י דנפסלה בתחלת שקיעה וכ"ה תהו' אכל כבר
 פ"י דאין דס נפסל בתחלת שקיעה ובתש"ל: ונתע' כך דאין דס נפסל בתחלת
 שקיעה אלא בנות הכוכבים דוקא שהוא לילה ומשם משום דא"ס דס נפסל
 בתחלת שקיעה ה"ה להקטרת קומן במוחה נמי נפסל בתחלת שקיעה שהוא כנגד
 זריקת דס בזבחים כדלחמי' (דף ד) דוחים (דף ב) וברפ"ג דנמחות (דף ג)
 והרי הוקם הקטרת קומן לזריקת דס לכל מילי לענין פסול חוץ לזמנו וחוץ למקומו
 ובשאר דברים דמוכח בספ"י דנמחות (דף ב) כמו שפרש"י ע"ש וא"כ ה"ה אמרת
 דס נפסל בתחלת שקיעה הקטרת קומן נמי נפסל בתחלת שקיעה א"כ קשה ה"ה
 דתקן בפ"ב דר"ה (דף ג) ובפרי"ו בסוכה דמתעבד בה"מ התקן ברי"ו
 שיחא א"ל הגף כולו חסור ומפרש בגמ' מ"ט מרה ברה כ"ה"מ ויאמרו אסתקד
 מי לא אכלנו בהאיך המזרח עכשו נמי יכול ולא יעבי' דלשחק לא הוי עומר
 ה"ה"ח תדיר השחא דלכ"ה עומר עומר מתיר ופריך דלוינו איתת אלימא (*)
 דלוינו בשיתסר תרי האיך המזרח תתיר אלא דלוינו בתמים' מחלתו היום ולהלן
 לישערי דהא נתן הכותקים מותרין מחמת היום ולהלן לפי שודעין שאין ב"ד
 מתעגלין בו - ומשני ל"ל דלוינו בתמים' סמוך לשקיעת החמה - א"כ דלוינו
 בלילה כלומר ולא יהא שהוא להקריבו עד תחלת ואי הוי רגילי למילך חדש מחמת
 היום זו"ה אתו לתיכל נמי כנהיהו יומא ה"י ועבדי אסורא וכמו שפירש"י -
 והשתא אכתי תקשה לתה גור משום ההוא יומא שיחא א"ל הגף כולו אסור עד
 אורתא דשכר כדלחמי' דהם בתמחות' מתחלת שקיעה ולהלן נשחרו השחא
 למילך חדש וא"י יאכלו בההוא יומא משקעת החמה ואיך שפיר קא' אכלי שהרי
 מתחלת שקיעה איך א"ל להקריב את מנחת העומר ולהקטיר את קומנו כיון
 שדס נפסל מתחלת שקיעה ה"ה קומן נפסל משהיא שעתא ומהיהיא שעתא דתחלת
 שקיעה קא' שרי חדש בההוא יומא אפי' שעידין לא נתקבר העומר כיון דל"ה
 להקריבו ע"ה משקעת החמה ואיך: אלא ע"כ דהקטרת קומן אין נפסלין עד
 לאת הכוכבים ועד ל"ה עומר להקריב את העומר הילכך גור על כל יום הגף משום
 ההוא יומא: **ועוד** אשיה"ל שני עדים נאמרים דס אינו נפסל עד לאת הכוכבים
 שהרי משנה שלימה עיניו בספ"ג דגמילה (דף ק) כל היום כשר למיניה
 לשמיעת התקיעה להקטרת הילקי' ולקבלה ולהויה ואי נפסל בתחלת שקיעה שהוא
 מהלך ד' מילין קודם לאת הכוכבים לפי מה שקדמו בפ"י מ"ה עומא חין כל היום
 כשר לדברים אלו וגם עיניו של כל היום כשר לתפי' האוספין ולמוספין וש"מ שאין

שאנת אריה דיני תפילה סימן ז יח

דעמאל דעולא דמתחלת שקיעה זמן פסח היינו משום דס"ל דתו לא מיקרי
בין הערבים וארי און קפידא לון בין הערבים אלא על שמיטתו בלבד אבל שאר
עבודותיו וזריקת דמו אפטר להם בלתי הכי ועד לאת הכבדים יש להם שהיה
לשטות וכיון דלון קפידא על קודם תחלת שקיעה אלא בשמיטה בלבד וארי
שמיטה א"ל שהיה זמן דהא אפטר להחליה ולגומרה ברנע קטנה לפיכך אם הוא
פחות משע' מת' מילין מירושלים בנאות ויכול להגיע לירושלים זמן מה קודם תחלת
שקיעה שכלה זמן שמיטה ארי אפטר לו לשאטו פסחו וזמן איתו זמן כ"ג וכל
למפסע זמנים לאחר זמן הלכך בדרך רחוקה לא היה תיכף : וז"ל להבין אריה
להא דמי' דלון קפידא גבי פסח על בין הערבים אלא בשמיטה בלבד ולא בשאר
כל העבודות שהרי אמר' בפ' כל התדיר (דף אל) אביעיא לה' תדיר ושאיני תדיר
וקדים ושטת לשאיני תדיר מה מי אמר' כיון דשמיט מקריב ליה . א"ל . ויהיב
לאחר דמתרם בדמו עד דמקריב ליה לתדיר והדר מקריב לשאיני תדיר . ואיכא
למפסע זמנים דשמיט שמיט קודם תחלת פסח ושאמר בין הערבים . קודם
לתמיד כשר ויהא מתרם בדמו עד שיוקד דם לתמיד ומשני הכא במאי עסקין כגון
דקדים ושמיטה לתמיד ברשא ואמר' מתני' נמי דייקא דקמי' עד שיוקד הדם
ולק' עד שישמע ויוקד הדם ש"מ . ומשמע מאי דייקא נמי דאופסט לבניעיל
וכ"פ הרמב"ם וכו"מ גבי ברית כס"ד . ואיכא לתיק מאי פשט מפסח דשמיט
קוד' לתמיד דמתרם בדמו לקדים ושאיני תדיר הא טעמא דתמיד קודם לתמיד
משום דיואחר דבר שאמר בו בערב ובין הערבים לדבר של"ג צו אלא בין הערבים
בלבד וכתיב ר"פ ת"ג (דף עג) . וכיון דגלי רחמנא גבי פסח בהדיא שאמר
משל תמיד הלכך אפילו קדים ושמיטה מאחרין ליה אבל בני קדים ושמיטה לשאיני
תדיר אחי יס' לומר כיון דשמיטה מקריב ליה . דהא מיטב כתיב גונא גבי תפילין
שאר ז' ושל ראש דהא ענין על ראש תפילה ליה' להעביר עליו חוקה מנה ויחם על
יד תפילה ואח"כ של ראש כמש"כ בש"ע א"ח סי' כ"ה וכ"פ ש"פ . וטעמא דתפילה
דאש"ג דלון מעבירין על המצות מ"מ הואיל וכבר רחמנא בהדיא בני תפילין והיה
לאות על ידך והדר ולטפוח ביוענין מוטב שיטבור עד אותה המצוה משיעבור על
מש"כ בתורה : וה"ל איכא לתימר כ"ע' דבני פסח דתבי' קרא דהיא דהא מלאות
תמיד לפיכך ארי' אם שטתו יטבור על אורח מצוה על פסח ושל תמיד קדים
אבל קדים שמיט' לשאיני תדיר ברש"א ז"ל כיון דשמיט' מקריב ליה ולא יטבור
ע"מ' משום שמיטות תדיר : וכ"ל למסקנא דמשמע דלא לא קדים ושמיט' לתמיד
דורוק לרם הפסח קודם לתמיד ואמאי כיון דכתב רחמנא בהדיא דתקדמו תמיד
לפסח יטבור ע"מ' על פסח ויקודם לתמיד תפילה כדלמר גבי תש"י וש"ר . דהא
דבניעיל לן בקדים ושמיט' : ושאיני תדיר ברש"א דלילמא כיון ששמיט מקריב לו
מעטמא דקדים והתחיל במצותו הוא דמיבעיל לן דילמא משום א"מ על המצות
קדים לתדיר שהרי אחיך למפסע לה מברכת הין ומחני' ממה דקדמי לשל מוסף
משום דתדיר וכו"מ ש"כ שם והיי' דומיא דהא דתפילין על יד ושל ראש . אלא ודאי
ש"מ דהאי ביה"ע דכתב רחמנא בני פסח לא קפי' שאר כל עבודות אלא אשמיטתו
למוד : וא"כ בני פסח עבודות לא נאמר בין הערבים אלא בערב למוד : ובני
תמיד הא כתיב נמי ביה"ע ושקולין ואין לאח' דין קדימה על חבירו זמן המקריב
אלא כיון דשמיטה הקודמת לכל העבודות ואמר' בה עברו ובה"ע מאוחרת לתמיד
כיון שאר עבודות שמתאחרים לה . הילכך היכא דעבר ושמיט לפסחו ברש"א חו' און
דין קדימה לתמיד עד שאר עבודות על פסח חו' המקריב לון דלא קפי' עלייה
ב"ב' : אלא דרשאי לקדים תמיד לאחר עבודות על פסח ומכבוד משום תמיד
תדיר הוא הילכך דמי לקדים ושמיט' לשאיני תדיר . וכו"מ נמי למסקנא דלא לא
קדים ושמיט' לתמיד אחר הפסח מקריב לפסח ברש"א דכיון דשמיט' און מעבירין
על המצות ומקריב ליה וכיון דב"ע דפסח לא קפי' אלא אשמיטה למוד ולא שאר
עבודות א"כ שאר עבודות על פסח לבד משמיט' כשרים אפי' מפלג המנהגה ולמשלה
עד לתל הטובים שהוא ליה לבער ובער' : והרמב"ם ח' כתב בפ"א מה' תמיד
ומוספין תמיד של בין הערבים שמתין אותו משאריך הל' ויראה לכל שהאריך
והוא משע שנות ומתלה ולמשלה עד סוף היום ע"כ . ואיני יודע למה כתב עד
סוף היום בשלמא מהא דעולא דפ' האשה דמשמע דלון זמן שמיטה מתחלת שקיעה
ואיך אש"ג דלחתי יום הוא לוק' להרמב"ם ז"ל . דהא אריה ז"ל אינו מפרש
לחי' ט"ו מילין דדרך רחוקה לעולא מעפלגא דיומא לחותה אלא מנפרד לפלגא
דיומא וכמש"כ בשמו בתפיל' תשוב' זו . וכ"מ למאי דפי' ליתא להא דעולא מהא
דארי' דתמיד של בין הערבים קרב עד פה"מ וגם אריה ז"ל מפרש להא דאמרי
רבנן דתמיד של בין הערבים קרב עד הערב דהיינו א"כ וס"ל דאפי' שמיטת
התמיד כשר עד ז"כ לרבנן דעד ל"ה קרוי ביה"ע ודלא הרמב"ם ז"ל . אבל הא
אין קשה לי דלחתי פסק רבנן דזמן הקרבת התמיד הוא עד א"כ הא כיון דבין
דמסקין השתא דלא איחרת הלכתא כו' ודע"כ אלא מספקא לן אי הלכה כר"י
דלון זמן הקרבת התמיד ותה"מ אלא עד פלג המנהגה או הלכה כרבנן דזמנה עד
א"כ הילכך לבני תה"מ דאי אלא מדרבנן הקילו ודע"כ : אבל לבני הקרבת
תמיד של בין הערבים דהיי' מה"ת וכיון דמסקנא לן הלכתא כמאן ה"ל ספיקא
לדאורייתא ולחתי דילמא הלכה כר"י . דלא קרוי ביה"ע אלא עד פלג המנהגה
ומכאן ואיך עבר זמן הקרבתו הילכך מחוייב להקריבו מספק מפלג המנהגה ולמשלה
אבל מפלג המנהגה ולמשלה אסור להקריבו דילמא הלכה כר"י . וארי הוא ז"ל כתב
בפ"ג מה' תפילה הא למדת כו' וזמן מנהג קטנה מע' שעות ומעלה עד שישיאר זמן

היום שעה ורביע ויש לו להפילל אותה עד ששקעת החמה ע"כ . והא דכתב
עד שישיאר זמן היום שעה ורביע היינו כר"י והא דמסיים עד ששעה הוא כרבנן
והיינו פי' דעכ"פ דלמר בנפרד אמלח מספקא ליה וא"כ בני הקרבת תמיד של
בין הערבים של תורה ה"ל למוול לתומרי . וה"ל ק"ל אהא דכתב הרמב"ם בפ"א
מה' ק"פ שמיטת הפסח אחר מצות כו' עד סוף היום ע"כ . וארי כיון דמסקנא
לן כו' דבה"ע דילמא און זמנו לאחר פלג המנהגה כר"י און להכשי' שמיטת
פסח מספיקא אלא עד פלג המנהגה ולא יותר דה"ל ספיקא לדאורייתא ולחומר
ואמאי כתב דזמן שמיטת פסח כו' עד סוף היום דמשמע אפי' להפילל א"כ
בני תמיד . וארי ל"מ דלכתחילה דלא אלא אפי' דעבד נמי לא וכמש"כ : ועתה
נבא לדון גלנו דכבר נקבדו ברשות דרשות דמונח'מ' לרבנן דאמרי' עה"ע היינו
עד א"כ וכיון דעבד כמר עבד רשאי' להפילל תה"מ עד הלילה וה"ל מ"ל מדברי
החוס' ברש' ברכות שכתבו בשם ר"מ שמה שהגבו להפילל ערבית לקרות ק"ש
מבני' משום דמכנין קוד' דר' ומתה"מ ל"ל רשאי' לענין תפילה ערבי' וה"ל ענין
ק"ש . והקשו ע"ז דה"ל חרתי קולא דסחרן אהדדי דאנו מתפללין ערבית מפה"מ
ולמשלה כר"י דזמן מנחה כבר כלה בזמנו אפי' עמלה לא קי"ל כר"י אלא כרבנן
ע"כ אורי' דאנו שמתפללין ערבית מבני' ס"ל הכי תנאי דמי' דס"ל משעה
שקידה היום גם משעה שצ"א נכנסין להסב דהיינו שערות ע"ש והוא היתה מבני'
ומאותו שעה היא זמן תפלה ז"ל . ומדבריהם מובאר שהיו רבין להפילל
ערבית באותו זמן שאוכר ר"י ז"ל וארי שם א' מן האומנים שהוכר ר"י לא קדים
לבה"ע מ' דר' יהודה דספ"ב דשבת שהוא ע"כ לא יותר מנ' רבנן מיל וכמש"כ
במש"כ סי' ג' והוא זמן רב אחר תחלת שקיעה שהוא מהלך ד' מילין קודם זאת
הטובים כיון שהיה מנוהג להפילל ערבית אחר תחלת שקיעה א"כ דלפי' לרבנן
כלה זמן תה"מ קודםתחלת שקיעה ומצוה זמן ערבית אחר תחלת שקיעה ערבית לרבנן
א"כ הוא עבדי ככל' אפי' כרבנן יצוד מדכתבו בזמנו תפילה עמלה לא קי"ל כר"י אלא
כרבנן הא אפי' כרבנן לאו ש"ד להפילל מנחה באותו שעה לאחר תחלת שקיעה .
אלא ודאי ס"ל לתמו' דזמן תפילת המנחה היא עד זאת הטובים לרבנן וממילא
עייל זמן ת"ע עד אחרו שעה ודלא בתר' . וכ"כ דעת רש"י שפי' א"כ עד הערב
עד שחשיכה וכו' משמע דהיא דת' החוס' רבין דרבינא (דף קא) גבי האונן
ומאוכר פיורים לריכס עבליה לקודם שכתבו דא"ל שפעמים מאחרין התמיד עד
הערב ממש כדאמרי' ברש"א פ' תפלה השחר שקרב והולך עד הערב ע"כ . אלא
ס"ל דזמן תמיד של בין הערבים וה"ה לת"ע היא עד הערב ממש שהוא לה"כ .
מבאיה לכתי' לה' כלום אריה שהקשו אם אהא דהאשה שיש עליה לידה או יניב'
במצוה ונתנת כסופי' ואלובלת ואלובלת בקדישים לגרש לאחר תמיד של בין
הערבים שמיטה ע"ש וש"מ מכל מש"כ דזמן תפלה המנחה הוא עד הלילה קני"ל :

דיני תפילה סימן יח

שארה . אם מותר להתחיל בסעודה קודם שתפילת תפילת חנוכה או אחר
להתחיל עד שתפילת תפילת מוסף קודם :
תשובה : הרא"ש בפ"ב דתענית כ' בשם ר"מ אהא דתמיח חוס' (דף עב)
שקרית ומוסף מנחה ובעילה כולן יש בהן כשיחא כפי' דר"מ .
ר"ח שרית ומוסף יש בהן כשיחא כפי' מנחה ובעילה און כפן שיחא כפי' ואמר'
במאי קמיפלגי ר"מ סבר כל יומא טעמא מאי לא פרשי' כהני דייבא בנמתחא משום
שכרות האירעל' כ"פ שרית ר"י שבר שרית ומוסף קודם יומא לא שיחא שרית לא
בהו רבנן כו' . כ' ר"ח ש"מ מדר"י דלון ארס רשאי' לאכול אלא אחר תפלת מוסף
הילכך ל"ש ביה שרית פ"כ . וז"ל דר"א ז"ל יש לדמות דלפי' חת"ל דרשאי' לאכול
קודם מוסף ת"מ ל"ש ב"י שרית כדלמר בירושל' פ"ג אהא דתמן חוס' (דף ק)
בין הטובות הללו אם רוצה לשחות בשתה ב'ג' לך לא ישחה ולמה לא ישחה כדי
שלא ישחבר ופרך דהוא כבר משכר הוא ומשני יין שבתוך המזון אינו משכר
שלאחר המזון משכר ופי' הרמב"ם חוס' דהה"ל דין שלפני המזון אינו משכר ואם
רוצה לשחות אין צ"ל לב' ישחה דהא לא ממעט תנא אלא בין ג' ל' ע"כ .
א"כ אפילו אם ישחה בתוך הסעודה כיון דין שבתוך המזון אינו משכר רשאי' לשחות
כפי' ואש"פ שמסתברא דלענין כהן העובד עבודה אפי' אם שחה קודם האורח
אין בתוך המזון חייב משום יין . וזכר אלא דאש"פ עבודה אריה איסורא
לדאורייתא בין אכל גבי כהן מברך דלון אסור בין אלא מדרבנן על יין שלפני
המזון ושבתוך המזון כיון שאינו משכר לא גורר רבנן בשל דבריכו' . וכה"ג כתב
החוס' בפס"ב דתענית (דף יו) גבי כהנים דלחמיר' כל כהן שכחיר' משמרתו כו'
אסור לשחות אין כל אותו היום כו' ומדרבנן הוא דלסור ואש"פ שאינו עובד כדל'
האסור וככתבו שפי' אסור לשחות יין ויין בשבתות אבל בסעודות מותר דין שבתוך
הסעודה אינו משכר ע"כ וכו' דכל שאסור לשחות יין מדרבנן על יין שבתוך המזון
ל"ג הואיל ואינו משכר . וה"ל כיון דכהן מברך אין אסור בין משום שרית אלא
מדרבנן על יין שלפני המזון ושבתוך המזון ז"ל . הילכך אש"פ שמתיר' לסעוד קודם
תפלת המוסף לא שיחא שרית דין ששוחה בתוך הסעודה ולפני האירעל ואינו משכר
ל"ג ומותר בשחיטת פסח אכל בתפילת מנחה ודאי שיחא שריתו מפי' הין שבתוך
כל אותו אחר הסעודה של בקר דמשכר הילכך אסור בשיחא כפי' הין ואש"פ
דליף חוס' מקרא דכהן מברך אסור בשיחא כפי' הא מסיק חוס' דאסתחא
מינה ומדרבנן . וכבר עשה דין בל' ע"ו ב"א סי' קנ"ח שכתב שם בשם הב"ד
דהא

שַׁאֲנַת אֲרִיָה דִּינִי תַפְלָה סִימֵן יִח' יֵט

דכין דלית לי' שהות טובא שרי לשטיא קמא ס"ק סמוך למנחה גדולה איכא למימר
 דבשלמא החס בני תפי' מנחה דשני זמני תפי' י' לה מנחה גדולה ומנחה קטנה
 ובס לענין תפלי' גופי' יש לחלק בימייהו דהא יש מרבוחא דס"ל דאין להתפלל
 לפתחיה מנחה עד זמן מ"קויבאך אע"פ דשרי סעודה קטנה סמוך לת"מ מ"מ י"ט
 וזמן היכר להתחיל לאסור סעודה קטנה בסמוך למנחה קטנה: אבל בזמן מוסף שאין
 לו ב' שעות ובש"כ בסוף זמני יש לאסור תפילי סעודה קטנה כדאמ' גבי מנחה
 קטנה שהוא סוף זמן מנחה דתפילי סעודה קטנה אסורה וכוון שאין זמן כיכר
 לחלק בין תפלת זמנ' לסופו ובסופו ע"כ אסור. אסור לגמרי סעודה קטנה בכל
 זמן תפלת מוסף. ותעד לך שהיא סעודה קטנה סמוך למנחה קטנה: אבל בזמן מוסף שאין
 וקודם לכן לכו"ש שרי לשטיא קמא דפ"ק דשבת ע"כ היינו טעמא הוהיל ומזמן מנחה
 קטנה ליכא שהות טובא חיישינן שמא ימשך בטר סעודתו וישכח להתפלל. והרי
 לרי" וזמן מנחה אינו אלא עד פלב המנחה שהוא שעה ורבע קודם הלילה מנחא
 מסמוך למנחה שהוא מע' שעות ולמעלה כדאמרי' ב"פ ע"פ עד ה"ב וזמן המנחה
 אינו אלא ב' שעות חסר רבע ולפני דאמרי' תפילת המנחה עד הערב-ה"ל שלשה
 שעות. והשאר מתנ' אי חיישינן לאתשויי בטר סעודה ולא יתפלל משך ג' שעות
 לרי" ה"ל לאסור סעודה קטנה שעה ורבע קודם סמוך למנחה קטנה. ואי לא
 חיישינן לאתשויי אלא ב' שעות חסר רבע לרבנן לישתי סעודה קטנה עד אחר
 עשרה שעות ורבע ואמאי אסור סמוך למנחה קטנה סעודה קטנה לכו"ש דהא ע"כ
 ל"פ ר"י ורבנן אלא בסוף זמן תפלת דאמרי' תפילת המנחה עד הערב-ה"ל שלשה
 המנחה. אבל בשיעור חששא דאמאוכי לא פליגי' אא ע"כ היינו טעמא דלרבנן נמי
 אסור סעודה קטנה סמוך למנחה קטנה שהוא ג' שעות אף על גב דמדרי'
 כשעת לרבנן דל"מ לאמאוכי ויחר מ"ב שעות חסר רבע משום דשיעור משך ב'
 שעות חסר רבע לרבנן אינו זמן היכר הלכך פסקו רבנן למתיהוי לאסור סמוך
 למ"ק שהוא זמן היכר. א"כ ה"ל ר"י בני תפלת מוסף שאין לו זמן היכר
 לאסור ס"ק בסוף זמן תפלת מוסף אסור לגמרי כל משך זמנו וכן: מ"מ לענין
 הלכה הדבר ברור לדיון קוד' לרבנן תפלת מוסף כל היום זמן לתפלת ערבית
 דכיון דמנחה כל הלילה חיישינן לפשיעה משום דלא מירתה. והי' חיישינן לפשיעה
 גבי תפלת מוסף. והואיל וזמנו כל היום והלכך כמו גבי תפלת ערבית למ"ד חובה
 אפי' התחיל בסעודה קטנה מוסף. שרי אחר רשי' בני תפלת בבואי למ"ד תפלת
 ערבית שהת כיון דשרי המיניה לא מטרחינן ליה הא למ"ד חובה מטרחינן ליה
 אע"פ דשרי המיניה היינו התחיל כדאמרי' גבי תפלת מנחה. והא דחברין בבואי
 מתחיל סעודה מיירי דס"ק ה"א ומ"מ אפי' התחיל פוסק. ה"ה ג' בת"ס ופסק
 והואיל וקו"ל רבנן דזמנו כל היום חיישינן לפשיעה ואם התחיל אפי' פסק פוסק
 ואע"פ דאליה ע"כ רש"י דשבת ע"כ שער של בני תפלת בבואי למ"ד תפלת
 ערבית חובה מטרחינן ליה משום דמנחה ל"ש שבת ובמשערי' הוא לילה שבת
 שבת וה"ט לא שייך גבי תפלת מוסף שהוא ביום: מ"מ כיון דאפשר לומר דהיי
 תרי לישאן ל"פ ותרווייהו איתינווהו אין לנו לגשת מחלוקת חס. והלכך בתפלת
 מוסף אע"פ דלא שייך טעמא דשבת כיון דשרי טעמא דתפי' למפשע דהא כולי
 יומא ויומא הוא לפיכך אם התחיל אפי' בסעודה קטנה פוסק. ובש"כ א"ח מ"רפ"ו
 פסקו נמי דסעודה אסורה קודם תפלת מוסף. והמ"א כתב דכיון דאיכא מ"ד
 בנמרוא דיחיד פטור מתפלת מוסף מותר לאכול ע"כ. ולא רק בזה שרי בספ"ד
 דברכות חקן ר"א ב"ע אומר אין תפלת מוספים אלא בחבר עיר ומכ"א בחבר עיר
 ושלח בחבר עיר רי"א משום כ"מ שיש שם חבר עיר יחיד פטור מתפלת מוספים הרי
 לרי" במקום חבר עיר יחיד ר"מ התפלל מוסף אפי' אחריו אליבא דרי" מוסף לא
 שכיח שבר' דמיניה למד ר"ח שסאו' לאכול קוד' תפלת מוסף. אע"פ שיש להעניק
 בזה דרוקא לת"ק אדר"כ ב"ב דס"ל דאין תפלת מוסף אלא בחבר עיר ויחיד אפי' שלא
 בחבר עיר פטור כדאמר החס בגמ' הוא דומאר לאכול קודם תפלת מוסף אליבא
 דלדיה: אבל אדר"י יחיד שלא בחבר עיר חייב בשעת מוסף כדאמרי' בגמרא דאסור
 לסעוד קודם תפלת המוסף. ע"כ אר"כ ב' שרי שפלת מוסף אלא בציבור וה"ל
 יחיד בחבר עיר ואפ"ה אחר אדר"י דלא שכיחא שבת לרי" ופי' ר"ח משום דאסור
 לסעוד קודם תפלת מוסף ואין לנו לומר דהיא דברכות ר"י משימה דרבי' רבי"ע
 הוא ולדיה לא ס"ל כוותיה אלא כרבנן ומשה' אחר בתענית אליבא דדיה דבמוסף
 לא שכיחא שבת דכל אן אן לנו לומר כדאמרי' ר"ח היחא ה"ל להבמרא דלאקשוי
 דר"י אדר"י ולשטיי ה"ל דדיה הא דרבי' וכן רש"י הגמרא בב"מ וכו' כ"ה' כ"ה' כ"ה' כ"ה'
 הרמב"ן למעלה בסי' ו'. ועוד מה לנו בזה דאיכא מ"ד דיחיד פטור מתפלת
 המוסף כיון דבגמ' שם דברכות איפסקא כדירא לית הלכתא כותיה והתמור
 מש"כ דאסור להתחיל לאכול קודם תפלת המוסף ואפי' אם התחיל פוסק מעטמא
 שכבתו כן כ"ל:

דיני תפילה סימן י"ט

הנה יש לי לעיין למאי דקו"ל ב"פ ת"ה (דף כח) תפלת מוספים כל היום
 והיכא שהיו לפניו ב' תפלות א' של מנחה וז' של מוסף של מנחה קודמת
 לשל מוסף משום דתדירא כדאמרי' רבנן דהס. מ"מ היכא שאין לו שהות ביום
 להתפלל את שתייהם אלא אחת מהן מן יומא דשל מנחה קדים לשל מוסף כיוס
 תדירא ושל מוסף תבעיל. או דלמא כיון דקו"ל טעיה ולא התפלל של מנחה מתפלל
 של ערבית שחייב ויש לשל מנחה תשלומין אבל של מוסף אין לה תשלומין לאחר שעבר
 ומנחה

דהא דאיחשק ברכה לעבודה אסמכתא בעלתא היא. וכחז עליו ותמוה מאוד
 לומר שיקים זה אינו אלא אסמכתא והלא הקים הוא אמי"ג מדות שהורה גרסת
 ביה ולא מנחא בגמרא רמו שהיה הקים זה אסמכתא ע"כ. ולא עיין בגמ' במקומה
 דאמר בזהים דהיקס זה אסמכתא הוא ומנח"ג. **ועתה** נבא לעינק דין זה
 אי מותר לאכול קודם מוסף או לא. ע"ד דפ"ק דשבת (דף ע) חקן
 לא יכב ארס לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל ולא יכנס ארס למרחק ולא
 לגרוסקי ולא לאכול ולא לזון ואם התחיל אין מסיקין. ובגמרא זה סמוך למנחה
 אלימא סמוך למנחה גדולה אמאי לא הא איכא שהת ביום עובא אא סמוך למנחה
 קטנה אם התחיל אין מסיקין. למה תרו חייבא דר"י ב"ל דאמ' כיון שהגיע זמן
 תפלת מנחה אפי' ארס שיטעום סלס קודם שיתפלל תפלת מנחה ומשיני לא לנלוס
 סמוך למנחה גדולה ב' ולא לאכול בסעודה גדולה רב אחא בר יעקב אומר כו'
 ולא לאכול בסעודה קטנה לבתחילה אמאי לא דילמא אחי לאמאוכי כו' ופי' החס'
 ע"פ שאינו קרוי סעודה גדולה אלא סעודה חסוסיא וסעודה מילה ואפי'
 סעודה שבת וי"ט היו קרוי סעודה גדולה כפ"כ ב' כ"ה הב' פ"א סימן רל"ב
 והשאר הלילה. ואפי' לרבנן דס"ל תפיל' המנחה עד פלב המנחה לרי" שהוא שעה ורבע
 קשה לי אס"ד דליתא להאי דיוקא מהא בריתא דאסור לאכול קודם תפי' מוסף
 סמוך לההוא לישאן דהא תפיל' מוסף איכא שהת ביום טובא ויחר מתפיל' המנחה
 סמוך למנחה גדולה שאינו אלא משש שעות עד פלב המנחה לרי" שהוא שעה ורבע
 קודם הלילה. ואפי' לרבנן דס"ל תפיל' המנחה עד פלב המנחה לרי" שהוא שעה ורבע
 זמן תפלת מוסף לרבנן כל היום ולרי" עד ו' שעות ועד בכלל כדאמרי' ב"פ ת"ה
 הרי זמן תפיל' מוסף אפילו לרי" דאמ' עד ו' שעות ומנחה משך יחר אפי' זמן
 תפי' מנחה לרבנן דאמרי' עד הערב לוי אלא שש שעות בלבד ואמאי אסור לאכול
 סעודה קטנה קודם תפיל' מוסף איכא שהת ביו' טובא ויחר מסמוך למ"מ דשרי
 בס"ק להאי לישאן. ואין לומר דאע"פ אפי' מוסף למ"מ מנח"ג דאיכא פוסק דשרי
 ביום טובא. מ"מ גבי מוסף לא מהי הא דאיכא שהת מידי משום דמנחה שארס
 מתפלל בכל יום לא חיישינן לדילמא ישכח וימשך אחר סעודתו כולי האי אבל מוסף
 שאין ארס מתפלל אלא לעתי' מומיני' בשבת וי"ט ור"ח חיישינן ויחר לדילמא ישכח
 להתפלל וימשך כבסעודה עד שתצבור זמן תפיל'. דהא ליתא דהא ב"פ ג' דסוכה
 (דף קח) חקן מי שבא בדרוקא ה"ל בידו לולב לישול לביתו לביתו יטול על שלחנו
 ובגמ' אמרי' טעמו על שולחנו למימר דמפסיק ומיניהו אם התחילו אין מסיקין וזהו
 דאם התחילו אין מסיקין היינו מתני' דפ"ק דשבת דתקניה גבי תפיל' מנחה והשת'
 מאי קשי' דילמא שאני מנחה דומי' בכל יום ל"ח לשבח כולי האי הלכך אין מסיקין: אבל
 לולב ושיש טובא אלא אפי' בשנה חיישינן דכאן לשאן ויכח וברך דהפסוק ומק' ו'
 דהיי' מוסף דהריב שכיח ויחר מלבוש ואפי' חיישי' לה. ואפי' אסור הוא לתק' ו'
 שכיח לל"ש בבלתחילה ה"נ י"ל ה"ט לענין הפסקה נמי ומאי פירך. אלא דהא אין
 סברא לחלק בין שכיח לל"ש כלל בין לענין התחלה בין לענין הפסקה. ואע"פ ש'ש
 היום' שם הוא מני' לשוני' דלולב כיון דכולי יומא ומנח' הוא חיישי' טפי דילמא אחי
 למפשע וי"ל דהיי' זריכה שהות מתעטל בה טפי מנוטיל לולב דמכי אב"י נפק
 ביה ע"כ. היינו דוקא לתשאו מתעטל בה הוא טפי תחלק בין דה' לזריכה שהות
 ללולב דא"ש שהות ול"ש ביה טעמא דעללות אבל אס"ד דגבי תפי' דאחיה מונולומון
 חיישי' לאונס שכהא א"כ כ"ש דיש ליה ע"ב לולב ויחר לאונס שכהא שאינו בה אלא
 משנה לשנה ומאי מהי מה שא"ש שהות לאונס שכהא אלא דהא כדאמרי' דלא חיישי'
 כלל לאונס שכהא אפי' במנחה שהות אלא חלק מן זמן מוסף והוא מני' ל"ל דהיינו
 טעמא דאמרי' סעודה קטנה קודם מוסף מן זמן מנחה מוסף דהיי' מוסף
 ומנחה כל היום וחיישי' טפי לדילמא אחי למפשע ואפי' סעודה קטנה נמי אסור
 וכדאמרי' החס אחר רשי' בני תפלת בבואי למ"ד תפילת ערבית שהת כיון דשרי
 ליה המיני' לא מטרחינן ליה ופירך ולמ"ד חובה מטרחינן ליה. והא תפלת מנחה
 דלכ"ע חובה היא ותקן אם התחילו אפי' אחר מסיקו מוגורי' ומשה החס לש'ש
 הא שכיחא שבת אפי' ב' מנחה כיון דקביע ליה וימנח מירתה ולא אחי למפשע
 ערבית כיון דכולה לילה זמן ערבית לא מירתה ואפי' למפשע. אלא כיון תפלת
 ערבית ומנחה כל הלילה למ"ד חובה היא אפי' אם התחיל תפסיק ואפי' בסעודה
 קטנה דהא סעודה של חברין בבואי מתחיל מייירי דסעודה קטנה היא.
 והי' תפלת מוסף כיון דזמנה כל היום וחיישי' טפי לפשיעה ואפי' דלית לי' שהות
 טובא. ל"ד לתפי' מנחה דאין ומנחה כל היום. דהא ליתא דהא הכי אדר"י קיימינן
 דא' שגרית ומוסף יש בהן נשיאת כפיס משום דלא שכיחא שבת והא אינה ס"ל
 ברי" תפלת מוסף כיון דמנחה כל היום חיישי' טפי לפשיעה ואפי' דלית לי' שהות
 ויחר זמן מנחה שאינו לרי" אלא ה' שעות פחות רבע ואפי' לרבנן אין ומנחה משך
 אלא שש שעות בלבד אבל מוסף אפי' לרי" ומנחה משך מנחה ע"ד ו' שעות
 ועד בכלל לא מירתה וחיישי' ויחר לפשיעה. הילכך אפי' סעודה קטנה אסורה
 קודם שיתפלל מוסף. דאין סברא לומר כן דהא מירתה ולא מירתה לא חליא
 אלא במת שמונו כל היום או כל הלילה או מקצתן אבל לא חלי' בשעות דא"כ נתת
 דברך לשעורין וזה פשוט. וא"כ ה' שעות פחות רבע ואפי' לרבנן אין ומנחה משך
 היינו מנחה דין שבתו המזון אינו משכר וכמנ"כ ולא משום דאסור לסעוד קודם
 תפלת מוסף וכדברי ר"ח ו' ל' ר"י דלשנת ר"ח דתפילי לרי" אסור בס"ק
 קודם למוסף אע"פ דדמי למנחה לרדי' דס"ל זמן תפלת מוסף עד שש שעות

שאנת אריה דיני תפלה סימן יט ב

ומנה דתפלת מוסף במקום קרבן מוסף קאי ובתפלה עמדה מדרכין ליה לְקַרְנָן
מוסף והואיל ועבר יומו בעל קרבנו וכמ"ש התוס' ר"פ ת"ו וכ"ש ש"פ א"כ של מוסף
קודם דה"ל מזה עוברת כיון דלזין לה תשלומין אבל של מנחה כיון דיש לה תשלומין
אז"ו דשכר תפלה יבי לי שגב תפלה בזמנה לא יבי ליה כדאמרת התם אפי' תי
כיון דלזין נספדת לגמרי של מוסף נפסדת לגמרי קדים לה דאם לא עכשו אמיני
ובר"פ ת"ה (דף כח) אמר ת"ר היו לפניו ב' פסולות א' של מנחה וא' של מוסף
מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל של מוסף שזו תדירה וזו א"כ ר"י"א מתפלל של
מוסף ואח"כ מתפלל של מנחה שזו מנחה עוברת וזו מנחה שאינה עוברת והנה א"כ
להוכיח מכאן דמנה עוברת קדים לש"ג וע"כ ל"פ רבנן עליה דר"י ואמרי של מנחה
קודמת אלא תמוש דלזין לשעמייהו דס"ל במתני' דתפלת המוסף כל היום ומי
מנחה שאינה עוברת הלכך של מנחה דתדיר קמי' אכל במנחה עוברת רבנן מני
ס"ל דאז"ו דלזין תדיר קמי' לתדירא שאי' עוברת דתדיר נשמע לרבנן דבהא
לא שמיען לה דלפניו וא"כ של מוסף אפי' דלזין כיון דעוברת שרי' אין לה
תשלומין קמי' לשל מנחה דתדירה כיון שאי' עוברת דהא יש לה תשלומין דהוא
ל"ה דבשלמא לר"י דס"ל דומן תפלת מוסף עד ו' שעות ותו לא דומן תפלת המנחה
עיקר זמנה עדיין לא עברה לפיכך של מוסף עוברת קדים לתפלת המנחה דתדירה
כיון דעדיין עיקר זמנה לא עברה אבל בהיכא שאין לו שעות ביום להתפלל
שיהיה חף על בג דשל מוסף אין לה תשלומין ושל מנחה יש לה תשלומין אפילו הכי
כיון דעיקר זמן תפלת המנחה תעבור ומתשיבנה ושכר תפילה בזמנה תו לא ועיקר
ל' קמי' לשל מוסף אפי' דתעבור זמנה לגמרי משתשיבנה והואיל ותדיר ועיקר
זמנה חף ועל עוברת משתשיבנה ומנחה מני א"כ להוכיח מוקדמת ת"ק מתפלל של
מנחה ואח"כ מתפלל של מוסף ולא קאמרו שתמא מתפלל של מנחה שזו תדירה וזו
א"כ ואח"כ מתפלל של מוסף קמי' למה לי פשיטא דלם לא עבר זמן מוסף שיבי
להתפלל אותה אפי' כ' משום דיוקא נקט לה היכא אפי' דשל מנחה קדים כל
היכא שעדיין נשארה שעות להתפלל לשל מוסף אבל כל היכא שלא נשארה שעות
של מוסף קדים דזו אין לה תשלומין ויש לה תשלומין דלזין זה ראיה דר"י
דהאי דנקט ת"ק ואח"כ מתפלל של מוסף לאו משום דיוקא נקט לה אלא היא גופיה
קמי' דתפילת מוספים כל היום לאפקי מדר' דאמר שזו מנחה עוברת דלזין
זמנה אלא עד ו' שעות קמי' ואח"כ מתפלל של מוסף דתפילת לא עבר זמנה ומה
מ"מ תפלה דלזין דהם הלכה מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל של מוסף יש להיבא
ראיה לזה דהא יש לדקדק ל' לר"י מלמד מתפלל פשיטא כיון דק"ל תפלת
מוסף כל היום מתפלל של מנחה קודם דע"כ ל"ק ר"ה דמתפלל של מוסף
קודם אלא תמוש דס"ל דהוי מנחה עוברת דלזין זמנה אלא עד שבע שעות אבל למאי
דק"ל דומה כל היום פשיטא דלזין מנחה דתדירא קודמת וכ"ע מנחה דהא תדיר
ואח"כ ת"ק ות"ק אפי' גופיה קמי' דתפלת מוספים כל היום אפי' דתפלת
מוספים מלפרא וקדים לשל מנחה מ"מ כיון שהגיע זמן מנחה של מנחה קודמת
כדאמ' בפ"ק דבוחסין (דף יב) אפי' קמי' דל"א דשל מוסף ה"ל מקודש יותר
משל מנחה כדאמ' בפ' כל התדיר (דף ג') אבל לר"י והיו קשה הלכה מכיל
דלפניו הא ל"פ ר"י עולה דרבנן כהאי סברא וכדאמרו ואי תימא דהא גופיה
קמי' דק"ל כרבי תפלת מוספים כל היום ולא כרבי א"כ ה"ל הלכה כרבנן
בצ"ק פלוגתא דומן תפילת המוספים א' זמנה כל היום או עד שבע שעות

מנחה דהיבא דלזין לו שעות ביום להתפלל אלא אחת מהן ותו לא דהוא יתפלל
של מנחה שזמנה עכשו ולא של תשלומין ודע"כ דלא חל תפלה של תשלומין
שוב בעילה לגמרי דהא לאחר שתעבור זמן תפלה הסמוכה לה אין לה תשלומין
כמ"ש רוב פוסקים אבל של מנחה יהא לה תשלומין כל היילה שהוא זמן תפלה
עריבת הסמוכה לה הא ק"ל בתפילה של תשלומין דלזין להקדים תפילה שזמנה
עכשו לשל תשלומין ואם הקדים של תשלומין לא יהא זמן יתובה של תשלומין
כדאמ' ר"פ ת"ה גבי טעה ולא התפלל מנחה בשבת וכמ"ש כל הפוסקים ו'ל'
וכל שכן אם התפלל של תשלומין לאחר זמנה תפילה שזמנה עכשו לא התפלל
לגמרי ולא כלום הוא הילכך כיון דלא נשארה לו זמן אלא להתפלל אחד
מהן של תשלומין בעילה לגמרי דלזי תפלה לא התפלל בלתי תפילה זו
שזמנה קודם עכשו וזה פשוט אבל הפסול מוסף ומוסף מוסף ומוסף שיהיה זמנה
אלה של מוסף אין לה תשלומין משום דעבר יומו בעל קרבנו ושל מנחה יש לה
תשלומין אפי' דשל מנחה קודמת לשל מוסף דתדירא דע"כ מ"מ היבא דלזין
שעות להתפלל שיהיה של מוסף קודמת לפי שאין לה תשלומין ושל מנחה יש לה
תשלומין וכמ"ש ט"כ כ"ל :

דיני ברכות סימן ב

שאלה ר"ח או י"ט שחל להיות בשבת ושבת והתחיל בבה"מ בשל ר"ח או
י"ט שהוא יעלה ויבא קודם שחמר עדיין של שבת שהוא ר"ח והתחיל
אם לר"י להפסיק בתלמוד יעלה ויבא ומתחיל בשל שבת ואח"כ אומר ר"ח או
י"ט או דלמא כיון דשבתא כדלמא ר"ח וי"ט וגומר ואח"כ אומר ר"ח של שבת
תשובה מסתברא לי כיון דהא דמקדימין של שבת לשל ר"ח וי"ט הא
מעשה דתדיר ושאני תדיר קודם שבת שהוא תדיר קודם וד"ל הא דאמרו
ר"ח וי"ט שאינו תדיר פוסק ואומר של שבת שהוא תדיר קודם וד"ל הא דאמרו
בפרק כל התדיר (דף קא) אביעיא לא תדיר ושאני תדיר וקדים ושאני לאשו
תדיר. תמוז מ"מ אי' רב אמי' תדיר ושאני תדיר וקדים ושאני לאשו תדיר וקדים
דמקריב ליה לתדיר והדר מקריב לשאני תדיר ומשע דמתסקא אפי' שפוטא בעיין
דלמי' התם א"ל רב אחא בר' רבא לרב אמי' ת"ש שטנו קודם מאת פסול משום
גנאי בין הערבים קודם לתמיד כשר ויהא ממרם בדמו עד שירוק הדם הב"ע
בזמן דקדים לשאני תדיר ברישא א"ל רב אחא סבא לרב אמי' תמי' דיקא
דקמי' עד שירוק הדם ולא קמי' עד שישתן וירוק ויהא שמי' דרבי' המסקא
מוכה לאידך גיסא דמקמי' עד שירוק ולא קמי' עד שישתן וירוק הדם ע"כ מ"י
קדים שחטית לתמיד ברישא והשקא דקמ' מיניה טעמא דקדים שחטית לתמיד
ברישא הא לא קדים שחטית לתמיד ורוק לפסח שאינו תדיר ברישא קודם שישתן
וירוק לתמיד התדיר וכן ר"פ הרמב"ם ספ"ט מה' תמידין ומוספין עבר או שגח
ושחט את שאינו תדיר או לפסוח בקדושה מקריבין ואח"כ שחט את התקדוש ע"כ
ואלו ס"ל להרמב"ם דלא אפי' שחטין עדיין ה"ל למפסק שחיבה מיהו שיראה יקריב
כפסקא דהס' בני בעיין שם תדיר ומקודש איהו מהן קודם דלא אפי' שחטין
דאיהו מהן שיראה יקדים אלתא כיון דשחט לשאני תדיר והתחיל במוטאו כדר
גומרין ואח"כ מקריב את התדיר : ה"כ כיון שכבר התחיל בשל ר"ח וי"ט שאינו
תדיר גומרין ואח"כ אומר של שבת אפי' הוא תדיר : דליתא דהס' לאו ה"ט
טעמא דקדים ומקריב לשאני תדיר ברישא משום דתחיל בו הוא דהא חזין דהס'
למפסוק להיבא בשל מהא דקמין דבר אחר ברכת כיון דתדירא זכרתי הס'
אין תדיר ושאני תדיר תדיר קודם ועוד אמר' התם ת"ש דאר"י הלכה מתפלל
של מנחה ואח"כ של מוסף וקדים למוסף א"ל כיון דתפלה מקריב לו משום
שכבר התחיל בו והואיל והוא ושחטית ואח"כ מני ראיה ה"י או בזכרתי ה"י
קודם ושל מנחה קודם להא קדים ושחטית : הא חס' גבי זכרה ותפילה עדיין
לא התחיל בזכרתי היום ושל מוסף שאינו תדיר לפיכך תדיר קודם אבל בקדים
ושחטית לשאני תדיר כיון דכבר התחיל בו גומרין : גי' הגמרא דחי התם הא
דברכה ה"כ כיון דאח"כ כמאן דשחטת לתרווייהו דמי ודאמ' דמי ה"כ כיון דדמי' וזן
תפלת מנחה כמאן דשחטית לתרווייהו דמי : ול"ק איכא דתפי' דלא
התחיל עדיין בשאני תדיר ברישא דמי ללא שחט עדיין אבל בבעיין כבר התחיל
בשאני תדיר ברישא כיון דקדים ושחטית : אפי' כיון דלאו משום טעמא דכבר
התחיל בשאני תדיר והואיל וקדים ושחטית איהו משום דשאני תדיר הגשמת
כבר הגיע וזמן שאינו תמול ותדיר ויקרא והתדיר שעדיין לא שחט אתה כדלמא
זמן שיהא ראוי לרוקן ולהקריבו אלא שזמנו לבך שפשיטתו יהא ראוי מני לרוקן
והקריבה וקא' מבציא לן הואיל ושאני תדיר ראוי כבר למטו' והתדיר שעדיין
אינו ראוי כיון דשחטית כבר לשאני תדיר והואיל ומטו' משא"כ בתדיר : מקריב
ליה : או דלמא אפי' תדיר קודם : ואח"כ למפסוק לה מברכה ותפי' חף ע"כ
דחפ' מוסף דקריב כבר למטו' משום עמוד השדרה דכל היום כבר התחיל מוספין
כתתן בספ"ב דענינה אלא ומנחה אין זמנה אלא משום שחט והלמנחה וכן
ברכת היום קדים לברכת היום שכבר קדש היום ועדיין יין לא בא כדאמרו בפרס'
דברכות וכפירש"ם אפי' תדיר שעדיין לא הגיע זמן זמנו בשעה שהגיע כבר
זמן זמנו של איתו תדיר קודם לשאני תדיר : וה"כ אפי' דקדים ושחטית לשאני
תדיר והגיע פכר זמן זמנו של איתו ותקריבו אפי' תדיר קודם והשקא חטני
שפיר דברכה ותפי' דלמאן דשחטית לתרווייהו דמי : וה"כ דשחט את שאינו תדיר

קודם

קודם לתדיר ומראה כבר לוריקה אפי' אם אפי' שחג מני לתדיר הואיל ועכשו עיניה ראויה לנרוח - תדיר שגדלה מתאחר קודם לשאינו תדיר אפי' שגדלה מוקדם - ברכה ותפי' נמי התדיר אפי' שגדלו זמן מזהו מתאחר לשאינו תדיר קודם הואיל ועכשו עיניה ראויה למצותן - והיינו דמזמני להו לקדים שחגי לתחוייבו ולא דמני להו איפכא ללא שחג אפי' תמן משום דמחזיקה מיניין קדישם לראוי והקדמה כמו נבי ברכה ותפי' דמזמני למצותן ע"י הגעת זמן מוצותן: **והשתא** לא מבטיח דאין מכאן ראייה לגודל שלט כדאמרין דהא דקדים שחגייה לשאינו תדיר מקריב ליה קודם ללא לוי היינו עומד משום דאחיל ביה כבר הוא אלא משום דע"י השחזקה קדים וכן זמן מוצותו של שאינו תדיר והתדיר שגדיין לא נשחט אכתי וזמן מוצותו לא בא אבל זמן הוצאת שבת בבה"מ כבר בא ביחד עם הוצאת ר"ח וי"ט ועיסוק כבר הגיע זמן מוצותו ועדין אפילו מברכת היין ותפי' דהתם: זמנו דאפי' קדים וכן קודם לשל תדיר - אבל הלא זמן עשייתו ביחד בלא אפי' איכה למימר דתדיר קודם: והא"כ דכבר התחיל בשאינו תדיר פוסק לדחלחלא לאו מילתא היא אלא אחרתהוים ומכאן ראייה להיפך דאפילו התחיל בשאינו תדיר פוסק: דהא הלא אי לוא עומד דמשום דכיון דקדים ושחגייה לשאינו תדיר וכבר הגיע מוצותו ועדיין מוצותו של תדיר לא הגיע כיון דגדיין לא נשחט ואכתי לא נראה לוריקה תדיר קודם אפי' דכבר התחיל בשאינו תדיר כשקדים ושחגייה מ"מ לא אכל התדיר דין קדימה שלו משי"ם ותדיר קודם הי"א אפי' דהתחיל בעולה ויבא שאינו תדיר פוסק ומקדים לרצה התדיר קודם לו - עוד נ"ל להביא ראייה לזה מדברי האוס' דהגן ר"פ כל התדיר (ק"ף פ"ג) כל התדיר מתבירו קודם את תבירו התמידין קודמין לתוספים - ומסי' שבת קודמין לתוספי ר"ח כו' שגאמר מלבד עולת הבקר אשר שלח לעולה התמיד תשאו את אלה: וכתבו האוס' תימה דב"י תמיד נשחט אפי' מנין של הא דבר קודם לתמיד שגאמר העולה עולה ראשונה ל"ל תיפוק לו מהכא ע"כ. ושקלי וטרי האוס' עובד בקאישו וז"ס ובכ"מ - ואפי' דאם שכת או עבר והתחיל בשאינו תדיר גומרו קודם לתדיר אפי' מנין ק"ל ו"ל דילמא להכי לא נשחט קרא דהעולה דאפילו התחיל להתעסק בקרבן אחר קודם לתמיד פוסק ומקדים לתמיד תחילה דאי משום קודם לתעסק עולה הבקר דשעמא דמשום דתדיר הוא ומיניה לפיכך ללא התדיר דקודם לשאינו תדיר כדאמר ר"ח האוס' דהתחיל כבר בשאינו תדיר גומרו קמ"ל קרא דהעולה דאם התחיל קודם לתמיד פוסק ומקריב לתמיד קודם - אפי"כ משי"ם לה האוס' דתדיר ושאינו תדיר אפי' דהתחיל תחילה בשאינו תדיר פוסק ואפי"כ תדיר של תמיד דליף לה מקרא דמלבד עולת הבקר דתדיר קודם לשאינו תדיר אפי' מנין קרא דהעולה ל"ל ואפי' ב"ד אפי' התחיל בעולה ויבא שאינו תדיר פוסק ומקדים לרצה דשבת התדיר ואפי"כ אומר ועלה ויבא קמ"ל:

ריני ברכות סימן בא

שארה - מי שהיה יושב ואוכל בלילה ועדיין לא קרא ק"ש של ערבית בזמנה מ"ה ואיך - א"כ בנימי הספירה ועדיין לא ספר ספירת העומר איהו מהן תקדום אי בבה"מ קודם להן או הן קודמיהם לבה"מ:

תשובה

על דבר בבה"מ וק"ש איהו מהן קודם לתבירו לכאורה בבה"מ קודם לק"ש דהלו ק"ש אינו עובד אלא פ"א בבקר ופי' אפי' בצבר בלבד אבל בבה"מ אם אוכל כמה פעמים ביום מחויב לבקר וה"ל בבה"מ לגבי ק"ש תדיר - מ"מ כי משנייה בה ענינה י"ל להיפך דק"ש הי' תדיר דע"כ חובה לקדמה פעמים בכל יום וא"ל לפטור ממנו כלל אבל בבה"מ אי בני לא אכל פת כלל ולא יתחייב בבה"מ לעולם - וראייה לכאורה זו מהא דפי' כ"ה (ס"ג) דאיבעיא לן מהן תדיר ומקודם איהו מהן קודם תדיר קודם משום דתדיר או ללמא מקודם קודם דקדיש' וואפי' ת"ל שלמים של אדם ותענית ואשם של יום שלמים של אדם קודמיה ה' ארי וארי דיום תענית ואשם קדמיה ואש"כ שלמים תדיר - דמי א"ר מני קאמרת תדיר קמייבטיח לן מני לא קמייבטיח לן כגומר שלמים לאו תדיר מיקרו שאין תדירותו חובה אלא מני מיקרי מתוך ששאים בנדר ונדבה מזיין הן הרבה מתענות ואשם ואין זה קרוי תדיר - והי' משי"ע לאו תדיר מיקרי הואיל ואין תדירותו חובה דהא אי בני לא אכל פת כלל דאש"כ שאלח"ה שאכל בפי' כמחוייב לבקר - שלמים נמי לאח"ה שגדו וכד בפי' כמחוייב להבזיח ולהקריבן מ"מ בתר עיקר חובן אוליין והואיל ואין חוב עליו לנדר ולגדל לאו תדיר מיקרי הי"א הואיל ואין חוב עליו לאכול פת שיתחייב לבקר בבה"מ אפי' דכשאוכל פת בפי' חייב לבקר בתר עיקר חובן אוליין ולא תדיר מיקרי - ואפי"כ דאיכא בבה"מ דשיקרו של חובה כיון של שבת וי"ט דלא בני ללא אכל פת שחייב עליו לבקר בבה"מ דמה"ט אחר בפי' (ס"ג) כ"מ (ק"ף מה) דאם עשה הכור של שבת וי"ט לבד - ואכתי י"ס לעיין משום דלא בני ללא אכל פת הרי לגבי בבה"מ הללו ק"ש תדיר יותר שחייב אותו פעמים בכל יום: ואלא תענה לומר דהא דקאמר דשלמים מני ולא תדיר הן דווקא לענין תדיר ומקודם איך דאמר הכי לגבי תדיר של מני שיעשו לן דמקודם עדיף וכי מבטיח לן בתדיר ומקודם בתדיר של חובה הוא דמייבטיח ליה - אבל מ"מ תדיר של מני לגבי דנפשיה תדיר מיקרי ליקדם לשאינו תדיר כלל - דהא ליתא שרי אפי' התם א"ל רב הונא ב"י לרבא אשכח תדיר לאו מני והתניא אונאי את הפסח כלומר דאין חייבין קרבן על עגבתו שאינו תדיר ולא אונאי את המילה שהיא תדירה ואי תדיר הבא מתח מני לגבי דנפשיה שפיר מיקרי תדיר - א"כ מני ק"ל

ריני ברכות סימן כב

ועתה אבאר החלק השני שהתלתי בסוף הקדום בבה"מ וספירת העומר איהו מהן קדם ובהו אין עשם לומר דבה"מ דאורייתא תקדום לשל ספירת העומר שאינו אלא מ"ב בבה"מ שאין קיים לדעת ר"פ מן המימנים וי"ל וכמו שכתבתי אולי במ"א - דהא דהיא לאו מילתא היא שאין דין קדימה לכל חורה על של סופרים - הדע שבה"מ אין שואו אפי' קודם לברכת היום של חורה משום שהוא תדיר ונפי' ע"פ (ק"ף קיד) וברפ"ה דברכות (ק"ף נ"א) תניא בשי"א מברך על היום ואפי"כ מברך על היין שהיום גורם ליין שיבא וכבר קודם היום ועדיין

(א) ז"ל שגהה שחלבו ק"ף מה (ב) ז"ל שגהה שאינו ק"ף מה

אם יש בימים מן בעצת עליו הוא מברך ומכ"א מברך על אזה, מהן שאלה ובגמרא אמר עולא מחלוקת שבברכותין שוות כלומר דברכת א' מהן פוטר את חברו דר"י סובר מ"ו ז' עדיף ורובן סברי מין חביב עדיף אבל בשאין ברכותיהן שוות ד"ה מברך על זה וחומר ומברך על זה ופירש"י דברי הכל אין ברכה אחד שוות פוטרין ושבו אין מחלוקת ואב"ד דתען בירך על פה"ע כפ"ה אל"א ה"מ בחד מינא וטענה ובידך עליה כפ"ה א"ל אבל לטעון וזית ובידך על הגנון לא פטר את הוית ע"כ וי"כ טעמא דעולא דטע"ה כדפירש רש"י דהא ל"ל דטעמא דזידיה בשאין ברכותיהן שוות דהיינו שא"ל כפ"ה א"ה"א" כפ"ה דמברך על זה כו' משום דס"ל דאי בירך כפ"ה"ל על פירות האילן לא יאל שרי פריך החס מהא דתניא ק"ו לפניו וזית מברך על הגנון ופטר את הוית והשקא מתי קפטיה הא דאי תנא כר"י ס"ל מדברכת לטע"ה שא"ל כפ"ה"א פוטר את הוית ש"מ דעיקר אילן ארעא הוא וטענה כרבנן ס"ל מדמברך על זה וחומר ומברך על זה אלמא אין ברכת כפ"ה"א פוטר פירות אילן וז"ל דהוית ש"מ דטעמא דעולא דקאמר בשאין ברכותיהן שוות ד"ה מברך על זה וחומר ומברך על זה טעמא דטע"ה דבירך על של אדמה פוטר את של עץ הוא ואל כפ"ה"א אכל בעצת חדר מינא כפ"ה"א פוטר פירות האילן והשקא פריך שפיר מדתניא מברך על הגנון ופוטר את הוית וש"מ דאפי"ת בתי מניי של אדמה פוטר מניי את של עץ וזין לדתת ריה"ה וז"ל דהא לזין ברכותיהן שוות דקאמר עולא לאו אברכת כפ"ה"א והעך קאי דהחס אפילו בחד מינא וטענה גמי אין כפ"ה"א פוטר פירות האילן ואלא בברכת שהכל וכפ"ה"א א"ל הגן מיירי וק"ל דלע"ז דתען על כולם את אחר ש"כ"ד י"א ה"מ בחד מינא וטענה כו' וכדפירש רש"י גבי לטעון וזית והוית ברייתא דלטעון וזית כר"י אחי' דאמ' עיקר אילן ארעא הוא ובהא לא ס"ל לעולא הכי אלמא רבנן דגליני עליה דר"י וימ"מ פריך שפיר מדתניא מברך על הגנון ופוטר את הוית ש"מ דתרי מיני מניי שיה נלמד מינא וכל היכא דברכה וז פוטר אותו בעצת כגון כפ"ה"א דטוטר פירות אילן לר"י ובעצת בתי מניי מניי של האדמה פוטר את של עץ ומתרי' בשע' לרבנן בברכת כפ"ה"א וש"מ שפוטרי את של האדמה ושל עץ בעצת פוטר מניי בתי מניי אח' ברכתו שהכל ואח' כפ"ה"א או הגן ברכת שהכל פוטרתו דאי אפשר למיר כן שרי' כתבו החוס' וא"ת הא אמר לעיל גבי עובדה דבר קפריא דברכת כפ"ה"א חביב עפי' משהכל לפי שהבוררת עפי' א"כ"גם כפ"ה"א חביב עפי' מברכת כפ"ה"א ו"ל ואל חביב כפ"ה"א כל כך וכפ"ה"א כמו שזכרנו כפ"ה"א משהכל ע"כ א"כ הא דלזין ברכותיהן שוות דעולא ע"כ מנפ"ה"א והעך מיירי דהוית משהכל וכפ"ה"א והעך מיירי א"כ מברך על כפ"ה"א והעך קודם לשהכל וזוהי מברך על"ו וחומר ומברך על"ו דקאמר עולא דמשמע דהרשות בידו להקדים לאיזה שירצה וש"מ דס"ל לעולא בהא כר"י דלס בירך על כפ"ה"א כפ"ה"א יאל וכוון דעולא דהוא אמורא ס"ל הכי ודאי הכי הלכתא כן י"ל :

דיני ברכות סימן כד

שאלה : אם נסתפק אדם אם בירך ברכת הזור' או לא אם חייב לחזור ולברך מספיקא או דמי בשאר כל ברית דרבנן שאין חומר ומברך מספיקא :

תשובה : הרמב"ן בספר המצות סוף חלק העשין כתב מזהו שגטונו לאודות לשנוי ית' כפי' עת שפירא' בחזרה על הטובה שהיה עשה לנו בתאו תורתו אליו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם נגמל חיי העה"ב וכאשר נעטונו בברכה אחר כל אכילה כן נעטונו בזו ע"כ וס"ל להרב ש"ע מן החזרה לברך קודם לומר מורה א"כ ספיקא לחומרה כדאמר כפי' מני שמעו לגבי ק"ל למ"ד ק"ש דלזורייתא ולגבי ספק אמר אמת וי"ב ודברי הרמב"ן מבוטאים כהדיא בגמ' דמתרי' דהא אמר רב יאדו' אמת לבה"מ לחתירה מן החזרה שנאמר ואלת ושבעת וברכת' מיין לברכת התורה לפניה מן החזרה שנאמר כי שם ה' אקרא הבו גדול כו' קתי' ברכת התורה לפניה דומיא דבה"מ לחתירה דהו' מן החזרה וה' לברכת התורה ועוד דלר"י עלה למנהל' ברכת התורה לחתרי' מנה"מ מק"ו כו' ובה"מ לפניה מברכת התורה מק"ו מה תורה שאין טעונה לחתירה טעונה לפניה מוון שהוא טעון לחתירו אינו דין שיה' טעון לפניו ומדליק בה"מ לפני' מברכת התורה מק"ו ש"מ דברכת התורה לפניה הוי מדאורייתא מקרא' דמי שם ה' אקרא ודרשא גמורה הו' ולאו אשמכתא בגלמא הו' דל"כ ה"א ק"ו דר"י לבי"ה לפניה מברכת התורה אינו אלמא לחיוב בה"מ לפניה מדרבנן ל"ל למילך מדר"י פשיטא' מה תקן כ"ה מברכין על הפירות כו' ות"ד אסור להתנות בע"הו בלא ברכה כו' ברפ"ו דברכות (דף ק"ל) הוה מבוטא בהרבה מקומות כפ"ה"א וברייתא דעל כל דבר שנהנה חייב לברך ויעוד דמה"י ק"ו א"ל למילך אלמא דעל דבר ששברכין בה"מ הוא למברך לפניה שהרי מק"ו דב"ה"מ דלחזריה מייתי לפניו וחלו מדרבנן על כל דבר שנהנה חייב לברך ור"י הרמב"ם בזמין המנות שלו לא מנה למ"ע לברכת התורה לפניה וזוהי יודע לתמ' ס"ל ללאו דלזורייתא היא תקשה ליה ה"א ק"ו דבי' וחקתניא היא אלל תלינא בהרבה מקומות דחייב לברך לב"ה"מ לפניה ובמ"ש ומתק' למיר דר"י ס"ל דל"כ מניי אשמכתא דלזין לפניה מק"ו דברכת התורה דיליק לה ר' יהודה מאשמכתא דלזין והנכון דה"ך שייך לחתויה אשמכתא בגלמא לאיהו דבר ע"י ק"ו ואין זה דרך הגמ' ועוד שהרי מקשיב על ר"י מבטל קרי דתן ועל היעוון מברך לחתרו ואינו מברך לפניו ומסיק בחיובתא וזו ברכת התורה לפני' אינו אלמא אשמכתא בגלמא ור"י ע"כ לא מייתי לה לב"ה"מ לפניה מברכת התורה היא אלל מאשמכתא כמו ברכת התורה גופ' דיליק לה מיניי א"כ לק"מ

מ"מ גם כפ"ה"א לא שייך לברך עלייהו כיוון שגדלן מן האילן ועיקר אילן לאו ארעא הו' וה"ל לברך עלייהו שה"כ דשד"ך לכל דבר דתתקן ועל כולם אם אחר ש"כ"ב יאל אלמא על"כ הא דתניא דמברכין עלייהו כפ"ה"א כר"י אחי' ובמסקנא דשטמא' אמר והלכת' כמה בר' ר"א דוורק את האבינוות ואוכל את הקפרי' ומדלגבי ערלה לאו פרי יניא לגבי בר' מניי פרי מינא ולא מברכין עלייהו כפ"ה"א א"ל כפ"ה"א וש"מ דהלכה כר"י דאמר עיקר אילן ארעא הוא ואם בירך על פירות האילן כפ"ה"א יאל ואלא שהחוס' וקת' פוסקים כתבו שאין זה מעיקר הגמ' הא דאמר והלכתא כו' לגבי ברית מניי לאו פרי יניא וכתבו החוס' והוה אמר הר"מ דלגבי ערלה לאו פרי הוא היינו משום דכל המקיל בברך הלכה כמוזו בח"ל אבל בברך ודאי הוי פרי ומברכין עליו כפ"ה"א ובגמרא לכת' חלוק בין בברך בין בח"ל ע"כ :

מ"מ גמרת הר"י בגמרת הספריים וכו' הרמב"ם כפ"ב מה' ברכות שכ' קפריסין של לטף מברך שליו כפ"ה"א מפני שאינו פרי וש"מ דס"ל כר"י דאמר עיקר אילן ארעא הוא דל"כ מה ענין כפ"ה"א לדלוי אילן אבל אי עיקר אילן ארעא הוא ושייך ברכת כפ"ה"א לדלוי אילן כל היכא שאינו פרי ואין ראוה' בברכת כפ"ה"א מברכין עליו כפ"ה"א דשייך מניי לדלוי אילן וכדאמרו' וז"ל י' לתת טעם לדבריהן דמדגבי ערלה לאו פרי הוא ראוה' לברך עליו כפ"ה"א אב"ד דבראך טנה' בו ערלה מ"מ אין ראוה' לברך עליו כפ"ה"א דתתה על ענפן אם אדם טעל קפרס של ערלה בח"ל וחול ויברך על קפרס זה של ערלה שאוכל כפ"ה"א ה' הא ה"ל תתתי דאחרון האדרי בנת אחת' ומדאכלו לא תחבי' לי פרי ומברך עליו כפ"ה"א הרי בלחיו שעה תחבי' לי פרי אלמ' ע"כ מה ענין כפ"ה"א לעולם אין מברכין כפ"ה"א אלמא כפ"ה"א דודאי לגבי ברכה ראוה' לעולם לברך עליו ברכה א' ואל פשט כפ"ה"א ופשט כפ"ה"א מ"מ למדנו דס"ל הרמב"ם מניי דהלכה כר"י וה"ל שמתע' לו מתא' דכתב החס הפלפול והובטל בומון של רעובים מברך עליהם כפ"ה"א ובשעת הר"י רבי' דרביה אמרה דנפלט קטוב לא שייך ברכת כפ"ה"א אב"ד דלגבי ערלה פרי וחיב בערלה מניי אילן הוא וז"ל מברך עליה כפ"ה"א ש"מ דעיקר אילן ארעא הוא ושייך ביוטא מן האילן ברכת כפ"ה"א ואלא שגריכין את ליישב כיוון הרמב"ם פוסק לענין ברכה כר"י דאמר עיקר אילן ארעא הוא אמאי ספק לגבי כיבורים כנאק' האילן דמביא וזו קורא כרבנן ודלא כר"י וז"ל שהרמב"ם אינו מתפרש דהא דאמר מתן תנא דעיקר אילן ארעא הוה למימרא דרבנן דאמרי מביא וזו קורא וזו קורא טעמיה מוס' ולא ש"ד דעיקר אילן ארעא הוה דודאי רבנן מניי ס"ל הכי דלמ"ד דטעמא דרבנן משה"ה הוא דלזין עיקר אילן ארעא יקשה היתכן נקא' האילן דאזני קורא מה"ט' אבל בי"ב המעיין דס"ל לרבנן דאזני קורא מתי' איכא למימר וכו' וכו' דעיקר קרקע מעיין הוא שהרי הא דיבש המעיין קורה טבואה איירי ופה"ה לרבנן אינו קורא וזו קורא ליכא למימר ה"ע ועוד ק"ל דה"ך דאשר לאוקמי ושה"ה לזילי לרמב"ם דבירך על פירות האילן כפ"ה"א כר"י והא ר"י ל"ל כלל לברכה דפ"ה"א בשום מקום דהיי' חק ר"פ כ"מ (ד' לה) ועל הירקות הוא אמר כפ"ה"א ר"י בורא מניי דשאי' ובגמ' אמר הר"י גבי טעם את המע' (ד' לו) דמברך עליו בורא מניי ודעיס וטעמא דר"י מפ' בגמ' (ד' מ) דכ"י הכי ברכה לכל מין ומין ומקרא' ליק' לי' והשקא אח' כפ"ה"א כפ"ה"א חמה ליה ל"ל לברכת כפ"ה"א לחי' ולזילי לרמב"ם דעיקר אילן ארעא חיה ליה ובי עדיף משום דעיקרו ארעא הוא מארעא ממש והא ליכא למימר דה"ך תנא ס"ל כר"י כהוא דעיקר אילן ארעא הוא ופליגי עליה בחדא דלר"י ליה ל"י ברכת כפ"ה"א כלל אפי' בנדוליי ארעא והאי תנא חיה ליה ובהא ס"ל כרבנן דפליגי עלי' וכל כה"כ דרך הגמרא דלאקשי' ולשתי' האי תנא ס"ל כותיה בחדא ופליגי עליה בחדא ומ"ע לא פריך לה הגמ' האל הכי אזי מה נק' ל' הרמב"ם : סילכך י"ל דמנ' ה' הכי דודאי בין ר"י בין רבנן ס"ל דעיקר אילן ארעא וטעמא דרבנן דאזני קורא כנאק' האילן כתב"ה החוס' ש"מ לך מביא וזו קורא מפני שאינו נראה כמשנה להקב"ה אלמא כקובל על מה שנתן לו אדמה שאינו ראוי לפירות ע"כ וה"ע שייך מניי גבי יבש המעיין דמעתה אין הקרקע ראוי לפירות ולאו מטעמא דעיקר אילן לאו ארעא הוא והיינו דחייב ליבש המעיין ונאק' האילן בחדא בבא למימרא דחד טעמא הוא והא דקאמר הש"ס מתן תנא עיקר אילן ארעא ר"י היא לאו למימרא דר"י היא ולא רבנן דהא טעמא דרבנן לאו משום דזין עיקר אילן ארעא אלמא משום דנראה כקובל היא אלמא ר"י היא משום דמדברי ר"י ש"מ הכי ביהדיא דס"ל עיקר אילן ארעא הוא מדמביא קורא אבל מדרבנן לא שמתע' לה ביהדיא הכי ונ"ל דקאמר הגמ' ר"י הוא ר"י ומתקורבין קאמר ר"י אלמא ש"מ דהא ידעינן ת"ק מנו קאמר ר"י ה"י וכה"כ פירש"י גבי זה וזה גורם כפ"י כ"ש (ד"טו) דקאמר החס ר"י הוא דה"ל זה וזה גורם אמר ר"י ומתקורבין קאמר אלמא משום דלא ידעינן ת"ק מנו נקט לר"י לחוד והשקא כיוון דמתני' דתן בירך על פירות האילן כפ"ה"א יאל כרבנן מניי אחי' דס"ל מניי דעיקר אילן ארעא הוא תו לא קשה מניי הא דס"ל לתת דמחתי' דפירות האילן ברכות כפ"ה"א ודלא כר"י משום דס"ל כרבנן וטולה מתני' כרבנן אחי' בין בהא דעיקר אילן ארעא הוא בין בהא דס"ל לפירות האילן ברכות כפ"ה"א הוא והשקא אחי' שפיר דלע"ז דפסק הרמב"ם דעיקר אילן ארעא הוא ואם בירך על פירות האילן כפ"ה"א יאל אפילו הכי פסק כנאק' האילן דאזני קורא טעמיה דנראה כקובל וכדאמרו' :

והוא

דלא דהא חק דכ"י כ"מ (דף מ) הו' לפניו הרבה מיני ר"י

שמות אריה דיני ברכות סימן כד

כן כפי מה ק"ש וירך להשמיע לאונו כשהוא קורא ואם לא השמיע לאונו יא
 ומלא מהים ואם לא השמיע לאונו יא בין שהויתו בשפתיו בין שירך בלבו כמ"כ
 בפ"א מה ברכות שכתבתי למעלה ש"מ דס"ל שאם קרא ק"ש בלבו לא יא משום
 הרהור לאו כדבור דמי כד"מ דס"ל ר"י וכן דכתב בפ"א מה"כ לגבי בה"מ
 ואם לא השמיע לאונו יא בין שהויתו בשפתיו בין שירך בלבו לאו למימרא משום
 הרהור כדבור דמי דל"ק קשה דיד"י חרדי' . אלא ודאי הוא ו"ל פוסק כר"מ
 הרהור לאו כדבור דמי . וס"ל ו"ל דע"כ לא קאמר ר"ח הרהור לאו כדבור דמי
 אלא גבי ק"ש דכתבי בה לשון דיבור שגח' ודברת בס' אלמא דיבור גבי והרהור
 לאו כדבור דמי . שדרי אמתניתין דבעל קרי רמיהו בלבו דל"ק"ש ק"ש ויגלה פליגי
 רבינא ור"ח ה' הרהור כדבור דמי ויגיה דייק למילתייהו כמבאר באותו סוגיא :
 אבל בשאר מנות דלא חזיב בהו דבור כולי עלמא אפילו ר"ח מודה דבהרהור שני
 להו' הילכך בה"מ דכתב רמיהו אהלת ובעת וברכת סתמא ולא חזיב בה
 דיבור בהרהור בעלמא נמי שני אפי' לר"ח דלמחר הרהור לאו כדבור דמי דהא ו"ל
 נאמר ב' דיבור הילכך אפי' ב' דיבורי כלל . ועוד בכתבי שם ראי' עמ' סוטה ו"ל
 מ"מ"ש בפ"ב מה שבת ע"ש והשתא תקשה לר"י ור' יוחנן דס"ל בה"מ הוי מה"מ
 אפילו אי ס"ל כר"ח הרהור לאו כדבור דמי ה"מ לגבי ק"ש דכתב רמיהו דיבור
 הוא לזון ויזא ידי חובת מנות ק"ש בהרהור אבל הא דמהרהר בק"ש לענין הא
 מילתא מינה הרהור כדבור דמי דע"י הרהור ה' מדכדבר וקורח בתורה לענין
 שמוציא לברך בה"מ לפני' כיון דלכ"ע הרהור לגבי שאר מנות וה"מ לגבי חומר
 תורה לענין בה"מ חשיב כדבור . אלא שלענין מנות ק"ש לחוד הוא דס"ל לר"ח
 הרהור לאו כדבור דמי . ח"כ אפי' תקשה בעל קרי אמאי אינו מברך ברכת התורה
 לפני ק"ש שמהרהר דהא לענין עסק בתורה שמוציא לברך לפני' ברכת התורה
 הרהור ודיבור וכו' . ובכ"ע ל"ל דלעת ארמ"ס דבה"מ לא דמי לשאר
 מנות שלא נאמר בס' דיבור אלא דמי לק"ש הרהור לאו כדבור דמי ומשום דיוון
 דילפינן לבה"מ לפני' מקרא דכי שם ה' אקרא כיון דכתבי אקרא היינו כמאן דכתבי
 דיבור דמי דלקרא היינו דיבור ואין חייב בה"מ לפני' אלא ביוסק בתורה ע"י
 קריאה ודיבור ממש אבל לא ע"י הרהור לר"ח דס"ל הרהור לאו כדבור דמי כל
 היכא שגח בקרא דיבור . והשתא דלמית הכי א"כ אפילו לפי מה שפסק הרמ"ס
 גבי בה"מ דל"ק דמיתו ע"י חובתו ע"י הרהור אין ראי' דלית הלכתא כר"י . ור' יוחנן
 דס"ל בה"מ הוי מה"מ מדבעל קרי אינו מברך לבה"מ לפני ק"ש שמהרהר . דהא
 מודה ר"י ור"י דמהרהר בדברי תורה א"ל לברך בה"מ . והרי להרמ"ס ע"כ
 נמי כפי הלכתא וכדאמרינן . הילכך אין מאן א"ל דלית הלכתא סתויהו דבה"מ
 הוי מה"מ שדרי א"כ א"כ למימר דסוטייהו ס"ל . ואפי' דלרבינא דס"ל הרהור
 כדבור דמי פליגי עלייהו דלדידי' ע"כ א"ל דלדוריתא הוא מנדבעל קרי אינו
 מהרהר בה"מ לפני ק"ש שמהרהר דהא אפי' דכתב רמיהו אקרא גבי בה"מ
 היינו לשמח דיבור הוא ס"ל דהרהור כדבור דמי אפילו בדוקתא דכתב רמיהו
 דיבור כדס"ל לענין ק"ש אפי' ס"ל דבה"מ לאו דלדוריתא הוא לשיכר אינו מהרהר
 כמו שאינו מהרהר לפני' ולחריה דק"ש ולפינו דעל המון משום דלאו דלדוריתא
 מינה . מ"מ אין ראי' לחות דברי ר"י ור' יוחנן דרביס מינה מפי רבינא
 דיחידאי הוא : **ומהא** דכתבינא נ"ל לבה"מ ראי' דק"ל כרב סהדא דלמחר
 הרהור לאו כדבור דמי וכמו שפסקו רוב פוסקים ו"ל וכו' ע"כ ש באותו
 הענין שדרי לרבינא דלמחר הרהור כדבור דמי ע"כ בה"מ לאו דלדוריתא מדבעל
 קרי א"כ בה"מ לפני ק"ש שמהרהר וז"כ ר"י ור' יוחנן דלמ"ב"ה הוי דלדוריתא כד
 ס"ל דהרהור לאו כדבור דמי וה"ל רבינא יחד לגבי ר"י ור"י ח"ו . וק"ל הלכה
 כרביס . ודאי ולרבינא דס"ל ע"כ ברכת התורה לאו דלדוריתא היא ה"ל קרא
 דכי שם ה' אקרא מאי עביד ל' . נ"ל דרדיש ל' כד' אבנה ר"פ שלשה שאלכו (ק'
 מ"ה) דמפיק מיני' לברכת היומון ואפי' ברכת היומון לאו דלדוריתא מפיק לה
 דלראש אחריתא והכי מסתבר ודאי ברכת היומון לאו דלדוריתא . ור' מיייתא להאי
 קרא לאסתמך בעלמא לברכת היומון . והשתא דלית שפיר דלא פליגי ר"ח א"כ
 ור"י דנ"ל מהאי קרא לברכת היומון מה"מ . ולענין הלכה אפילו את"ל דלרבינא
 בה"מ אינו מה"מ וכדכתבינא ודאי הלכה כר"י . ור' יוחנן דס"ל ברכת התורה הוי
 מה"מ דרביס מינה ונא' דלחיתוב ר"י היינו למאי דר"ח למילך דב"ה לפני'
 מה"מ מבה"מ מק"י משום דק"י דיד' פריכי הוא דמה לתורה שאין עולם
 כדאמר התם ס"ל אבל מותא דס"ל ליריד' ולר' דבה"מ הוי מה"מ לא איתובת
 והלכא סתויהו אפילו אם רבינא פליגי עליה וכדכתבינא . וה"מ מינין למידק מהא
 דפ"ב דנדרים (ק"פ פ"א) דלמחר התם מפני מה אין מצוין ת"ח ללכת ת"ח מצוין
 אמר רבינא מפני שאין מברכין בתורה תחילה ל"ד יהודה א"ר מ"ד מי האיש
 הקטן וכן את ואת דבר זה שאל לחכמים ולגביהו ולא פ"י עד שה' הקב"ה
 בעצמו שגמרו מהי א"ה על שאלת חותמי היינו לא ששנו בקו"ל היינו לא הלכנו
 בה א"ר יהודה א"ר שאין מברכין בתורה תחילה וש"מ רבה"מ דלדוריתא דאי
 מדברין הא אמר בפ' אין עומדין (דף ל"ג) דלאני כנסת הגדולה תיקנו להם לישא
 ברכות ותפילות ורימיה קריס להו כמה דרי' ובימינו עדיין לן תנן . אלא שזה
 דלחות דבה"מ כבר התקנו קיימי בימי רימ"י אלא שהן תיקנו נוסח שלהם וה"ל אמר
 התם תיקנו קדוש והרי קדוש היום ומה מ"מ אלא ע"כ הם תיקנו נוסח של
 קדוש וה"ל אמר בפ' שלשה שאלו תיקו לן ברכת הון ויהושע ברכת הארץ
 דוד ושלמה בונה ירושלים אפי' דקוליהו דלדוריתא כדאמר התם . אלא ודאי

לק"מ דהא דאין מברך על המון לפני משום לר"י גופיה לאו דלדוריתא היא .
 אלא ע"כ ברכת התורה דליק לה ר"י מקרא דרש גמורה היא : וז"ל דה"ע
 דהרמב"ם משום דק"ל אהא דר"י דס"ל ברכת התורה לפניו הוי מן התורה מהא
 דתקן בעל קרי מהרהר בלבו וק"ש קאי ואינו מברך ולא לפניה ולא לחריה ועל
 המון מברך לאחריו משום דמן התורה הוא כדבריהם התם בנמרה ואינו מברך
 לפני' . ונשמע שאין מהרהר יותר כ"א בק"ש ובה"מ לבד . ולר"י ה"ל להרהר
 מני בברכת התורה לפני שרי כיון שהתירו לו להרהר בק"ש דהורה היא ממילא
 ע"י נתייב"מ התורה ג"כ בברכת התורה כמו שמהרהר ק"ש ובה"מ משום
 דלדוריתא יגרא . ומסתבר דלדוריתא משמע לפניו לא עבל לקריו יומי רביס
 ולא בירך היום לברכת התורה אפי' לא חמרו להרהר בברכת התורה . הרי
 משום ק"ש שהתירו לו להרהר בה נתייב"מ ממילא לברך ברכת התורה מדלדוריתא
 קודם לה ואפי' לא תנוד"ק מברך מני בברכת התורה לפני ק"ש דקא קרי ונא' ע"כ
 שאמרו ק"ש מן האחרונים בתשכ"ס למר סלימות ותמונים כיון שאינו מכוין אלא
 לתמונים בעלמא א"ל לברך בה"מ לפניו לאו כדבור דמי מ"מ דהרהר לאו כדבור דמי
 זה וס"ל דירך לברך וכו' עיקר . ועוד נראה פשוט דלא דמי ק"ש לתמונים ולק"ש
 ודאי ירך לברך בה"מ קודם לה אם קורא אותה בלא ברכותיה שלא נעשר מברכת
 התורה באהבה רבה כדאמר בפ"ק דברכות (ק"פ יב) היתא לר"ח דלמחר התם
 הרהור לאו כדבור דמי והא דמהרהר בק"ש ובה"מ לאו כלום ואין יזא ידי חובתו
 ע"י הרהור זה כדא"ל התם וכו' דהרהור לאו כדבור דמי משום ה"י הרהור
 דק"ש שמהרהר אין לחייב בברכת התורה לפניו דהא לאו עוסק בתורה מיקרי
 להחייב בברכת התורה כיון דלא כדבור דמי . ולא עוד אלא שבה"מ גרמ משאר
 ברכות כיון ברכת ק"ש לפניו ולחריה דמי חייב בכן מדרבנן ופ"ה תנן דלית
 מברך . כ"ש בה"מ דאפילו מדרבנן לא נתייב"מ שדרי ב"ק אסור בדת"א ואינו
 משום ק"ש ובה"מ שהתירו לו להרהר בלא כיון דהרהור לאו כדבור דמי לא נתייב"מ
 בבה"מ לגמרי ואפילו מדרבנן . אלא לרבינא דלמחר התם הרהור כדבור דמי וכוון
 דמהרהר בק"ש שיה' ד"ת הא נתייב"מ ע"י בבה"מ וכוון דלדוריתא הוא כמו
 שמהרהר בק"ש ובה"מ מפי שגח על תורה . להרהר מני בברכת התורה לפניו
 של ק"ש דתסק תורה היא וע"י הרהור שלה דלדבור דמי מחייב מן התורה
 בברכת התורה לפניו . ולא עוד אלא שמהרהר יותר דלדוריתא תנן ואינו מברך
 לפניו ולא לחריה והרי משום בה"מ דלדוריתא ראו' לברך ברכת אהבה רבה
 שהיא אחת מן ברכת ק"ש שלפניה כדי לפעור ע"י מברכת התורה שנתחייב ע"י
 הרהור של ק"ש כדאמר ר"י גופיה משום דשמואל בפ"ק דברכות (ק"פ יב) השכים
 לטות עד שלא קרא ק"ש לירך לברך משקרא א"ל לברך שגבר נעשר באהבה
 רבה . וכיון שלא יד חובת בה"מ לפניה באהבה רבה שדרי ברכת אהבה
 דהא אית בה תרתי דיולא בה ידי חובת בה"מ שלפניה וידי חובת בה"מ אחת
 מברכת ק"ש שלפניה ואלו ב"ה תן בה אלא חדא משום ב"ה לתוד' . דכ"כ
 אמ' התם לר"י גופיה דס"ל דק"ש דרבנן ואיתו ויז' דלדוריתא מפי יציאת
 אמרים שבה ומקטן מדבעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניו ולא לחריה
 ואי ס"ל דלית ויז' דלדוריתא לברך לחריה ומפי מ"מ מברך אי משום י"מ א"כ
 איכר לה בק"ש וימנא הוא ולא ליבטי הא ומפי ק"ש עדיפא דלית בה תרתי .
 וה"ל לברך אהבה רבה דלית בה תרתי בה"מ לפניו שיולא בה ידי חובתו . וברכה
 א"ל של ק"ש דהא אמר' בפ"ק דברכות (ק"פ יב) דברכות אין מעכבות זו את זו
 דאם בירך א' מהן ולא בירך אחרתה יזא ידי חובת אחרת ברכה שבירך . ואפי'
 ע"כ דלית לתי' סדר ברכות אין מעכבות אבל ברכות מעכבות זו את זו מ"מ
 רוב פוסקי' פוסקים דברכות גופיה אין מעכבין זה את זה וזויל' דמשום האי קושיא
 ס"ל להרמב"ם דלית הילכתא כר"י דלית ליה ב"הת הוי מדלדוריתא דע"כ למ"ד
 הרהור כדבור דמי לאו דלדוריתא היא . מדבעל קרי אינו מברך בה"מ לפני ק"ש
 וכדכתבינא . ור"י ורבי יוחנן דס"ל בה"מ הוי מדלדוריתא ע"כ ס"ל דהרהור לאו
 כדבור דמי ומ"מ אין בעל קרי מברך בה"מ לפני ק"ש משום דע"י הרהור של ק"ש
 לא נתייב"מ לברך בה"מ לפניו . והרמב"ם לנעמיה אול דפסק דהרהור לאו כדבור
 דמי שדרי כתב בפ"א מהלכות ברכות כל הברכות סולן ירך שישמיע
 לאונו מה שהוא אומר ואם לא השמיע לאונו יא בין שהויתו בשפתיו בין שירך
 בלבו ע"כ . וכיון דס"ל הרהור כדבור דמי ע"כ אין בה"מ לפניו מה"מ וכמ"ש :
זרו מה שג"ל לבאוריה ליישב דעת הרמב"ם בזה אבל כי דייקת בה שדרי ליתא
 ד"כ כיון דלפי' רב יהודה ורבי יוחנן דס"ל בה"מ הוי מה"מ . ע"כ ס"ל
 דהרהור לאו כדבור דמי מדבעל קרי אינו מהרהר בה"מ נמי . א"כ אמאי פסק
 הרמב"ם כרבינא דיחידאי הוא דס"ל הרהור כדבור דמי ולא פסק כר"ח דפליגי
 עליה וגם ר"י ור"י ס"ל סתויהו דהרהור לאו כדבור דמי דהא רביס מינה והלכה
 כותויהו לגבי רבינא דהא ע"כ היא רבינא לאו בתרא לאו דסוף אורחא דמימא
 משום דק"ל מ"מ ורבא הלכה ככתרתי אפילו יחד בתקום רביס משה"מ פסק
 הרמב"ם כמותו אלא רבינא קדמונה הוא דתרי רבינא הו' . כמ"ש הרמב"ם בפ'
 הגשפין שהרי רב חסדא השב על דבריו דהכי אמרי' התם אמר רבינא ואת
 אומרת הרהור כדבור דמי דא"ל לאו כדבור דמי למת מהרהר . ורב חסדא אמר
 הרהור לאו כדבור דמי דא"ל הרהור כדבור דמי יזא בשפתיו ובשדרי
 החמור גרם א"ר אבינא א"כ אומרת הרהור כדבור דמי . ועוד שדרי
 כבר הוכתי' למעלה סי' ה' הרמב"ם פוסק כר"ח דהרהור לאו כדבור דמי שכתב

שגנת אריה דיני ברכות סימן בו

הנחה שלהם אינהו תיקון מ"מ נראה מודעגשו עונש גדול כ"כ דעל דבר זה אבדה הארץ ש"מ דבה"ת הוי מה"ת דאי מדרבנן לא הוי ראיון לעונש גדול כ"כ ובה"ג כהנו החוס' בפ"ו דטוטה (דף מ"א) גבי האי דאמרו ישראל לאגריפס התוך החינו אתה ואמרינן שם בראות שעה נתייבבו ישראל כל"י שהחנינו לו לאגריפס והובינו הוזה"ט חסם שלא ה"י ראיו למלכות מדין חזרה אפי"ן שיהיה אמו מישראל דאי מדרבנן לא הוי ראיון לעונש כזה וה"י דכוותי' ואפי"ן דלא דמי קא"כ לאה לאגריפס הדבר מוכרע מעלמו דאי בה"ת אינו אלא מ"מ ח"ן ראיו לעונש גדול כ"כ דלביית הארץ ומלאמר רבינא שהוה בחרת מ"מ ח"ן מליין ת"ח ללאת ת"ח מביהם תמוס שאין מברכין ובתורה תחילה ומייתי לה מהא דר"י א"ר דש"מ דברכת הגומה הוי מה"ת ה"י לדבריו אלא מ"מ דבה"ת הוי מה"ת והאי רבינא הוי סוף הוראה ובתרחי' שהרי סודר הגמרא את דבריו שם אחר דברי ר' אשי שאמר ההס' ממוס דקרו לבינאי חמיר וכוין דמ"ל לרבינא בתרחי' דבה"ת הוי מה"ת הא והאי ק"ל מותי' לגבי רבינא קמאי דפי' מי שמחו דמ"ל דבה"ת לאו דאורייתא הוא ופילו שאר אמוראי התם במס' נדרים ה"י אלא פליגי עלי' בהא אלא דיהיב ענש אחר לטובו וזו שאין ח"מ מליין ללאת מבניהן ת"ח אלא בהא דבה"ת דאורייתא לא פליגי עלי' הילכך נקטין דבה"ת הוי מה"ת ובספק בירך ספק לא בירך חזרו ומברך:

דיני ברכות סימן בה

שאלה - הא דק"ל כל התנוות מברך עליהן עובר לעשייתן אס לא בירך עובר לעשייתן אס מותר לברך אחר עשייתן או לא :

תשובה - הרמב"ם כתב רפ"ח מהלכות ברכות אס שחט בלא ברכה אפילו הפריש תרומתו ומעשרות או שטבל ולא בירך אינו חוזר ומברך אחר עשייתן וכן כל כיוצא בזה ע"כ אצל בהג"א פ"ק דברכות בשם הא"ח וכל היכא שלא בירך מקמיה דלמא מברך אחר התנוה ויואל ידי חובתו - אכן בסעודה לחזור לדבש שיהיה מן הע"ז בלא ברכה דכיון דעבר וסבל והגיע ברכה אחרונה הואיל ויחזיקו יחדיו ע"כ והש"כ ב"ד סימן י"ט הרעע כהרמב"ם מ"מא"ח ברפ"ק דפסחים (דף ז') בי רב אמרי כל התנוות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן העבילה דאכתי גברא לא חוי' ת"ח' עבל ועלה בעליותיו אומר בירך אחר קדמו במתונו וזונו על העבילה ואי תיחא מאי רזיה מייתי מהך ברייתא דילמא דווקא עבל ועלה אכל לתחילה לא דהא בשארי מנות ממי אס לא בירך מעיקרא מברך אח"כ - אלא והאי ס"ל להש"ס דאי תיחא דלא איורינן אכתי גברא לא חוי' עובר לתחילה - א"כ אפילו בדעבד אינו מברך הואיל ויחזיקו יחדיו ע"כ - וכתב שזה רזיה בורה - ואינו יודע מיך קאמר דמ"ל להש"ס דאס' תיחא דלא חוי' אכתי גברא לא חוי' ושרי לתחילה א"כ אפילו בקודם אינו מברך דמאי שרי לתחילה שייך הכא בלא דעבילה הא חוי' לו לברך קודם העבילה דאכתי גברא לא חוי' ואני אפרש ששמעתי וזו לדעת הרמב"ם והא"ז דע דהכי אמ' שם בפ"ק דפסחים (דף ז') אר"י אמר שמואל כל התנוות מברך עליהן עובר לעשייתן בי רב אמרי חוץ מן העבילה ושומר ואפי' בעלמא עבילה דאכתי גברא לא חוי' - אלא שומר מיט' וב"ת ממוס דילמא מקלקלא תקיעה ח"ה אפילו שחטה ומילה מני - אלא אמר ר"ח חוץ מן העבילה גברא לא חוי' וכתי' שם הר"ף ומפרי' לה רבנן דבעבילה גר בלבד העבילה וכו' סוגיות הש"ס - ואיכא למידק מהדאמרי בי רב דפליגי עליה דשמואל חוץ מן העבילה מכלל דלשמואל אפילו עבילה מני מברך עליה עובר לעשייתן והא אי אפרש דאכתי גברא לא חוי' וכתי' שם הר"ף ומפרי' לה רבנן דבעבילה גר בלבד איירי אכל שאר חייבי עבילות מברכין ואפי"ן טובלין דהא ק"ל נדה קולה לא חסיה ומייתי' לברוכי להפריש מלה ע"כ - וככתב הר"ן ש"ד' האלוני' ופני' החוס' בלחה ר"ח וכ"ד הרמב"ם וכתי' שכ למעשה משמו ועשאת דעבילת גר לא חוי' לברך קודם עבילה - ללא מני' למימר וזונו דהא אכתי גברא לא חוי' ע"כ א"א לומר דלשמואל מברך קודם עבילה הא אכתי גברא לא חוי' - ובע"כ צ"ל דהא דקאמר שמואל כל התנוות מברך עליהן עובר לעשייתן לאו למימרה שארבות אתי דחין לך שום מנה שחין מברכין עליהן עובר לעשייתן דהא והאי איכא עבילת גר ש"א"א לברך עובר לעשייתן אלא ע"כ אדווקא קאי ולמעוטי אתי וה"ק כל התנוות מברכין עליהן עובר לעשייתן דווקא אכל לא לאחור מתאן הילכך אס א"א לברך עובר לעשייתן כגון עבילת גר אינו מברך כלל - וגי' רב ס"ל דמברך אחר העבילה ומשמע ל"י להרמב"ם דע"כ לא קאמרי בי רב דמברך לאחר עשייתן אלא בעבילה דכיון דא"א לברך קודם עובר אח"כ אכל בכל התנוות דאפרש לברך קודם אס לא בירך אינו מברך אח"כ - ולהא"ז מ"ל דה"ה לכל התנוות לבי רב אס לא בירך קודם מברך אח"כ כדשמעין לכו גבי עבילה דחין סברא לחלק בהכי והא דנקט חוץ מן העבילה לחוד ממוס דאכתי מילתא דשמואל קיימי הא דאמרת כל התנוות מברך עליהן עובר לעשייתן ואי לא אינו מברך כלל דעבילה ליתא להאי כללא - אלא דלרבה אפיכא הוא לחומר עובר עובר לעשייתן דווקא אחר עבילה הא דמברך ומילתא דפסיקתא נקט דעבולת גר מברך דווקא אחר העבילה אכל בשאר מנות חף ע"כ דדעבד ליתא לשמואל מ"מ לתחילה והאי לברך עובר לעשייתן דווקא - ועוד קמ"ל רבותא עבילה דחף ע"כ ללא חוי' לברך קודם מברך אח"כ ולי"א כדרי' דלומר כל התנוות לבי ח"ן העבילה מעכבת ביוכל שאינו ראוי לביה העבילה מעכבת בו וה"ל אפי"ן דבראוי' ע"כ עובר לעשייתן אס לא בירך אינו מברך אח"כ עבילה ראוי לו לברך עובר לעשייתן סד"א ללא בירך אח"כ קמ"ל ללא - והשתא מייתי' שפיר ת"ח' כפי רב דתינא עבל ועלה בעליותיו מברך על העבילה והלא כשמואל דמ"ל דאינו מברך כלל וזה ברור - ואין מתאן רזיה לדברי הרמב"ם כלל וה"ה אתי' שפיר לפירש"י שפירש דאכתי גברא לא חוי' כגון עבילת עבד קרי דק"ל בברכות שאסור בדברי תורה ובכרעה דגזרא חיקון עבילה לבעל קרי לדברי תורה וממוס ההוא עבילה חיקון בכל העבילה ברכותן לבהוק ע"כ - וממוס דמשמע ליה ז"ל מדיקט בי רב ברייתא עבילה סתמא כל חייבי עבילות במשמע ומברכי' אחר עבילה ודלא כשמואל דכפ"י - עוד כתב הה"ה והכי ממוס להדיא מדברי החוס' והת"ש פ' ג' לולב הגולש שכתב שאס עבל הגולש בירך בלא ברכה לברך דע"כ ה"ה דמברך אח"כ הואיל והתנוה לא ניתמרה עדין לגמרי דעבי' געמע ע"כ - משמע הא אס גמר כל התנוה וכן בעלמא ללא שייך האי עעמא אינו מברך ע"כ - ואין זה

ואכתי - צריך לברר למאי דק"ל דברכת התורה דאורייתא וספק בירך וספק לא בירך חזרו ומברך מספק וכמ"ש בס' הקדום אס צריך לחזור ולברך מספק כל' ברכות שהן גרסה ראשונה הערב לא ואשר בחר בנו כפי תקנת חכמים או בברכה א' ומהן נמי סגי דהא דהאי ב"א מתן יוצא ידי חובת בה"ת של חוב דאורייתא ומסבירא לי דבדחת מהן סגי ל"י דבוא יאל ידי חובת מה"ת ול"ד למ"שכ למעלה בדיו"ק ו"ה וסבורה י"מ בשם הר"י וינה לפיכא לר' יהודה דמ"ל בפ"ק ד"מ דרבנן ובספק בירך אינו מברך וקורא ומסיפק - דה"ה בלא התחיל לקרות כלל אבל בהתחיל לקרות ומסיפק ליה בין פרק לפרק או בין כתיבה ראשו' לשניה חזרו ומסיפק לקתיבה השניה ולפ"ה דכיון דהתחיל צריך לגמור בודאי - והש"א כיון דבה"ת מדאורייתא ובע"כ צריך לחזור ולברך מספק א"ה מן הברכות הללו כדי ללאת ידי חובת הספק של תורה וכו' והתחיל ב"א מהן בע"כ צריך לגמור את כולן בודאי כהקנת חכמים - ולא עוד אלא אפילו לדעת הרמב"ם דמ"ל דכל עיקר בה"ת אינו אלא מדרבנן ולדיד' א"כ לחזור ולברך מספק אכתי י"ל דה"ה במספק ליה אס בירך חס לא בירך כל עיקר - אבל היכא דברואי בירך א"ה ינוספק ליה על השאר חזרו ומברך איתון מספק דכיון דהתחיל גומר כדא' לגבי א"ה דרבנן דשחתי ק"ש דלא יכפת לן או קורא וחזר וקורא כל היום כדא' תקן הקורא מנין אולך ק"ש הפלי כאלס הקורא בתורה הילכך בהתחיל במקמתו גומר מספק את כולן אבל בספק בה"ת דק"ל בפ' ח"ן עומדין (דף ל"ג) כל המברך ברכה ש"א עובר בלא תש" - ואפי"ן דפי' החוס' ושאר פוסקים שאינו אלא מדרבנן הא מ"מ איכא חסורא דרבנן לברך שלא לנורח - י"ל דמספקי' אפילו בהתחיל אינו חוזר וגומר דכיון דבר איכא חסור דרבנן ע"כ חזרו ומברך - אלא שאכתי י"ל להקשות שהרי למאי דק"ל ק"ש דאורייתא ובספק קרא ק"ש חזרו וקורא מספק פסק הרמב"ם בפ"ב מה' ק"ש דחזרו וקורא ומברך לפני' ולאחרי' מספק ופי' שארי פוסקים אלאה הוילי' ומייתי' לחזור ולקרות ק"ש ממוס דה"ל ספקי' דאורייתא מחייבי בני' לחזור ולברך הברכות מספק כהקנת חכמים - ה"ה כיון דמחייבי' לחזור ולברך ע"כ ברכה א' מבה"ת מספק למאי דק"ל בה"ת דאורייתא לחייב נמי לחזור ולברך מספקי' כל בה"ת שתיקנו חכמים - וי"ל דשחתי ק"ש דהיינו עעמא כמש"כ הרשב"א בתשו' (ס' ש"א) דמעיקרא כך היתה התקנה שכל שהוא חייב לקרות צריך הוא לקרות לתחילה בברכות' אבל גבי שאר מנות כל שנסתפק אס עשה התנוה אס לאו א"ה שייך עשיית התנוה דאורייתא או שהוא מוסק אס הוא חייב כחלת מי שנועז מהול או בשמיוי דסוכה שהוא ספק שביעי לא מברכין כלל וכו' - וכן השיב הרמב"ם להכניו לטול ע"כ

הרי בהדיא לדעת הרמב"ם דבכל ספק מנהו אפי"ן שמוייב לעשותה מספק מ"מ לא מברך עליה ק"ש שאינו מה"ת לענין בה"ת אינו מברך מספקי' אלא ברכה א' וכוין דיואל בה ידי חובת ספק על תורה השאר אינו מדרבנן ואינו מברך אותן: **וענין** - דאפילו להכי רבותא דמ"ל דבכל ספק מנהו מברכין עליהו כמבואר מנהו זו שהרי כמו שגטווינו לעשות התנוות בודאי כך נגטווינו לעשותן מחמת ספק וזו שייך לומר וזונו שרי מספק נמי נגטווינו לעשותה וה"ל לענין ברכה מדיא בר חיוב כיון שחייב לעשות התנוה זו מחמת ספק ואפילו אס כבר יא' ידי חובת התנוה זו אינו לבעטה דהא כיון דמספק ל"י לעשוה לחזור ולעשותה מספק - ולא מיעבד להכי רבותא דמ"ל הא דק"ל ספקי' דאורייתא לחומר'א דאורייתא דתי' שפיר אלא אפילו להרמב"ם דמ"ל הא דק"ל ספקי' דאורייתא לחומר'א אינו אלא מדרבנן וכמ"ש בתיקוס אחר - הא ק"ל דברבנן נמי בני' ברכה וחייב לברך על ספק מנהו וזונו כיון דע"כ מחייב לעשותה מספק אבל גבי בה"ת כיון דכבר יא' ידי חובת של ספק תורה בברכה א' השאר ח"ן בין אלא ספקי' דרבנן ולקולא

שאנת אריה דיני ברכות סימן כו

(דק יח) קברו את המת ומזרו אם יכולין להחמיל ולגמור עד שלא יגיעו לשרה יתחילו ותיא' עליה אם יכולין להחמיל ולגמור אפי' פ"א או פסוק א' יתחילו כדאמרי' התם בגמ' ש"מ דאע"ג דלא קרא הברכות ולא ידי חובת אורח פרק א' פ' שקרא' וא"כ ה"ל הירושל' מדייק מהא דהיה קורא דלוי ברכות מעכבות ליקדם לחוד דאי"כ היה לו לדייק ויקרא מהא דפ' מי שמתו דלוי ברכות מעכבות כלל' אלא והו' מהא דפ' היה קורא נמי דויק ליה הירושל' דלוי ברכות מעכבות כלל ומתו לו לדייק ממנאי' ויתר מביראי' או דלפ' פרשה אחת או פסוק א' . והשתא קרא אביה מהא דהיה קורא א"ל למימדן בן דהא א"ל דמיירי שקרא הברכות אפי' אבי היכא שלא קרא כלל י"ל דמעכבות אפי' דמהא ביריתא דפי' מי שמתו אביה למימדן הכי מ"מ ממנאי' לא מוכח מידי . ובנ"ב כ"ל דפשיטא ליה הירושל' דהא קי"ל כל המעט מברכין עליהן עובר לעשייתן מעכב אפי' בדבדב ודוקא נמי עובר לעשייתן . אבל אז חתי עשיית המעט עם הכפרה ביחד לאו כלום הוא וא"ל זה עובר לעשייתן דהיינו דוקא קודם עשייתו ולא כב"נא' . והשתא אפי' דברכות מעכבות לתק' אפי' שקרא' לברכות אחר ק"ש ויא' ידי חובת ק"ש עם הברכות בבת אחת . דהא עד השתא ק"ש שקרא' כבר הוי תלויה וקיימה והשתא דתמורת הברכות נעשה מלות ק"ש והברכות ביחד מ"מ לאו כלום הוא דהא א"ל זה עובר לעשייתן . אלא ש"מ דלוי ברכות מעכבות לתק' ש"מ דהא דקאמר דכל המעט מברך עליהן עובר לעשייתן אפי' בדבדב מעכב : מ"מ נ"ל דלוי לומר כן דהא ברש"י דלפניה של ק"ש אין לדמוות לשאר ברכות המעט דלוי א"ל ברכות של ק"ש דהא אין מברכין אשר קב"ו על מלות ק"ש וכנ"מ הרשב"א דבסו' בשם הגאונים ו"ל וכ"כ למעלה בסו' ג' וראוי לברך כל הברכות אשרי' לאחר שערב וכן ק"ש דתמן הקורא מתכין ויה"ל לא הפסיד ואמר' נבט' מאי לא הפסיד אלא הפסיד את הברכות אבל מברך ב' לפניה ואל' לחזרה אבל לא דלוי ק"ש רב"ש דהיינו דתמן ה"ל חסידות ואל' מעכבות משום דל הירושל' דהא דתמן א"ל כיון לבו יא' דמשמע דלא חסיד מיד י"ח ק"ש בקריאה בחזרה ואינו מחוסר מעשה עוד . והס"ד דברכות מעכבות לתק' לא שייך למימני א"ל כיון לבו יא' כיון דעדיין מחוסר מעשה של אמירת הברכות ומלות ק"ש תלוי ועומד וא"ל לא יקרא הברכו' : נ"ל יא' ידי חובת ק"ש א"ל ודאי ש"מ דברכות אונטובולק' :

וב"י שאלו מעכבות בזה הקטע מה שיש לדייק בדברי הרמב"ם כהתי' מעכבות דע שבפ"א מהל' ק"ש כתב הקדים ברכה שניה לברכה ראשונה בין ביום בין בלילה בין לפניה בין לאחריה יא' לפי שאין סדר בברכות ע"כ . ומסתמך בהקדים ברכה שניה לראשונה דלא משמע בהקדים הוא דלא דסדר ברכות אין מעכבות זו את זו ואלו ברכות עלמאן מעכבות בברכות ולפי' הא' ברב"א ברכה א' תמן היינו חבתה לא יא' ידי חובת הברכות מעכבות וא"ל היה ברב"א ברכה א' תמן היינו אהבה רבה וכי מטני ומני יוצר אור ע"כ הוי אמרי ליה דאל"כ אפי' ידי חובת אהבה רבה דקאמרי נמי לא יא' ידי חובת דה"ל ברכה לבטלה . ובפ"ו מהלכו' מתידין ומפסין כתב והמנוחה אומר לכן ברב"א ברכה א' וכן פתוחין וקריין אהבה שלט וכו' ע"כ . והוא אהבה עולם שכתב היינו אהבה רבה דקאמר שמואל אלא שהוא א"ל פסק כרבנן דלאמרי' התם דלוי אומרין אהבה רבה אלא אהבה עולם כנ"ב ע"כ בעל' ק"ש מ"מ קשה עליו ו"ל כיון דמשמע מתוך דבריו בהל' ק"ש דברכות מעכבות זה את זה ע"כ כי מטני ומני יוצר אור הוי אמרי ליה ואמאי לא כתב הכא דכיון דעני ומני יוצר אור הוי אמרי ליה רש"י לישב בזהוה ואין להאריך כאן בזה :

ונחזור לעניינינו מהא ששמעתי דפ"ק דפסחים דלאמרי' התם ר"ה הבוהו ר"ך שפרק מי אמי מברך ר"ב פ"ק פ"ק פ"ק פ"ק דפי' אמר משהיה דרבא לבער חמור' דפ"א ח"א משימה דרבא על ביעור חמך בדבדב כ"ע ל"פ דודאי להבא משמע כי פלגי בעל ביעור מ"ס מעיקרא משמע ומ"ס להבא משמע . מיתבי העושה לובב לענוט ט' בעלו לנא' ב' או יותר ברוך אקב"ו על נטילת לובב שאני הכא דבעידנא דאנבסא נפק ביה . אי הכי לנא' ב' או יותר ב' מיתבי ליה ומשי' אין ה"כ נ"ו . וכתב ר' תהום וז"ל כיון דנפק הירך יברך והב"ל ר"ב דלוי ברכו עובר לעשייתן . והרמ"ז אפי' דנפק אחתי שוסק במקוה שר"ך לנענע בקריאת הלל ע"כ . ולכאורה דבריהן אין מובטין כלל שהרי הכא קיימין איבא דרב פסי דס"ל דעל מעיקרא משמע אלא דס"ל דמה"ע מברכין בנטילת לובב בעל משום דע"כ אי אפשר לו לברך אלא לאחר שברך יא' בו דהא בעידנא דאנבסא נפק ביה וכי מברך על העבר הוא המברך והא"ך קאמר ר"י אף על גב דנפק אחתי שוסק בצוהנו כו' משמע דמברך על להבא אם כן הדרא קושא לדוכתייה ה"ר פ"א דעל מעיקרא משמע והוא ליה לברך לטוול לובב . וגרסה ל' ביאר דבריהם הכי הוא ע"כ שירש' לפניו כי פלגי בעל ביעור מ"ס סדר לשעבר משמע פירש רבינו חס' לשעבר משמע טעם מהלכה אבל מכל מקום משמע נמי קאת להבא דאי ל"מ כלל להבא אלא לשעבר אם כן התי' קאמר בסמוך כימא למוח לו סני דלואו איהו ממיל' ובי' שפדיל שאין א"ל וישעין התי' יאמר שר"ך . והשתא אחי שפיר דהתי' הכא א"ל ל"ל על העבר לגמרי משום דהא בעידנא דאנבסא נפק ביה הרי ק"ל דלריך לברך עובר לעשייתן וגם אי אפשר לומר דהברכה קאי על להבא לחוד ומשום דלכתי' ר"ך לנענע בעטת נטילתו דהא דמשימיה התום שר"ך לנענע בקריאת הלל לאו דוקא דהא גם בשעת הנטילה נמי ר"ך לנענע . אי נמי אי"ל דאי"כ ל"ל להבא לברך על דמשמע לשעבר טעם מהלכה נמי ע"כ לנענע משמע על ביעור חמך לר"ס אלא ה"ל לברך לטוול לובב כמו שבפרק לדידיה לבער חמך : אלא ודאי הברכה קאי על חרתייהו על

זה כלום דהתוספת והר"א לא מיירי שם (דק לב) אלא מלכתחלה היכי משכחת לה דייברך על הלובב עובר לעשייתן ה' מדאנבסא נפק ביה ולא מיירי מדעבד כלל: **מ"מ** מדברי התוס' והר"א ע"ל דס"ל ה"ל מעכבות לאחר עשיית המעט אפי' בדעבד דלאח' דתמן בר"פ היה קורא (דק יג) היה קורא בתורה והגיע ומן המקרא' אם כיון לבו יא' כתב הר"א ש' בירושל' ואת אומרת ברכות אין מעכבות ואפי' שלח קרא דברכותיה ואת וכן פ"ח ר"ח ורב' האי גאון כתב דסדרן אינו מעכב אבל ר"ך לקרות את שתייהן ודייק מדקאמר הגמרא בפ"ק לא לעולם דאמר אהבה רבה ולא אומר יוצר אור וכי מטני ומני אמרי' ונתי' מעכבות אין מעכבות ליקדם אלמנה סתמא דגמ' ס"ל דסדרן אינו מעכב אבל אם לא אומר כלל מעכב והא דדייק הכא בירושל' דברכות אין מעכבות היינו ביחד אבל ביעור מעכבות כההיא דלעיל דקאמי א"ל הגמנונה וכן התוס' . ויא' כמדיק מאי ק"ל מהא דתמן אם כיון לבו יא' ידי חובת ק"ש אפי' שלח קרא דברכות מפ"ק דקאמי' מאי ברכות אין מעכבות ליקדם אבל אם לא אומר כלל מעכב מנתי' לא מיירי אלא דיוא' ל' ידי חובת ק"ש ואפי' שלח קרא לברכות כלל ואין ברכות מעכבות לתק' . אבל בפ"ק לא מיירי תק"ש כלל אלא מברכות עלמאן דלוי מעכבות זה את זה לידוע אבל אם לא אומר כלל מעכבות זה את זה וא"ל בירך ח' ולא בירך השניה ח' אומר שברך לא יא' ידי חובת דהכי אמר' התם (דק יא) א"ל הגמנונה ברכה ברכה (מ' ז) והן ברכו וקראו עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ואומר' . ואמר מאי ברכה א' אומר שמואל אהבה רבה ור"ל יוצר אור ואמר' ה' דר"י מכללא איתמר דא"ל ואת אומר' דברכו אין מעכבות זאו' דאי אמרת בשלמ' יוצר אור הוי אמרי היינו דברכו' אין מעכבות וא"ל דלא קא אמרי אהבה רבה אלא ח' אמרת אהבה רבה הוי אמרי מאי ברכות אין מעכבות זה את זה ואת דהכי אלא דלא אמרו יוצר אור משום דלא מטא ומני יוצר אור הוי אמרי וכן יא' את זה ואת זה הוי אמרי' . ויתר א"ל ומוכלא מאי לעולם אהבה רבה הוי אמרי וכן מטא ומני יוצר אור הוי אמרי מעכבות אין מעכבות זה את זה סדר ברכות . היי דבהדיא דמיירי מתיכא דייברך אחר מברכות ק"ש ולא בירך חבתה ע"ו אמר' דסדר ברכות אין מעכבות אבל אם לא בירך כלל לחבתה מעכבות זו את זו ולא מיירי כלל מק"ש . ובמנאי' מק"ש מיירי דיוא' ידי חובת ק"ש עלמאן אפי' שלח בירך ברכותיה . וה"ל ב"מ דברכות אין מעכבות ואמר' ידי חובת המעט א"ל שלח בירך עליה וימאי קשה ליה הא דמנאי' ודפ"ק אהדי . ובנ"ב ג"ל דהכי דייק לה רב הא' וסייעתו דמדמסיק הגמרא סדר ברכות אין מעכבות אבל ברכות מעכבות זאו' וא"כ האי ברכה א' היינו אהבה רבה וכי מטני ומני יוצר אור הוי אמרי' דכבר קראו ק"ש שמע והיה אם שמוע ואומר' . אפי' כי מטא ומני יוצר אור הוי אמרי' . וה"ל ב"מ דברכות אין מעכבות ור"ל דלוי ברכות מעכבות ליקדם דברכות אור ק"ש מיתבי יא' ח' א' לאחר שקראו ק"ש כבר ויאלו ידי חובתן הירך. אפשר לומר לח"כ ברכת יוצר אור שהיא מברכות לפניה של ק"ש הא ק"ל כל הברכות טולן על כל המעט מברכין עליהן עובר לעשייתן והכי ב' דלפניה של ק"ש נמי ברכות מלות ק"ש הן . אלא ודאי ש"מ דלאמי' דמסיק דסדרן אין מעכבות אבל הברכות עלמאן מעכבות זה את זה וה"ל ב"מ דברכות אין מעכבות ור"ל דלוי ברכות מעכבות ליקדם דברכות אור ק"ש מיתבי יא' ח' א' א"ל ויאלו ידי חובת ק"ש למפרע . מנאי' יוא' ידי חובת ק"ש ויאר' אור בבת אחת אפי' דלוי ברכות מעכבות ועובר לעשייתן דכיון דלא ומני שלח בירך אותה עדיין אפי' ידי מלות ק"ש לא יא' ובשעה שמברך אותה עדיין לא נעשה ונגמר מלותה של ק"ש שקרא' כבר עד לאחר שגמר ברכתה ושפיר קא' ק"ל מהיהו' מתינתין דרפ"ק דש"מ דלוי ברכות מעכבות לתק' והי' נ"ל כיון כדכונתה נ"ל . והשתא אפי' דס"ל לרב האי וסייעתו דהא דאמרי' כל המעט מברך עליהן עובר לעשייתן אינו מעכב בדבדב וא"ל ב"מ דאיך קודם עשיית המעט מעכבות מברך חמור' ר"ל ח' אפי' אפי' ברכות אין מעכבות לתק' ויוא' ידי חובת ק"ש משמע שקראו כבר אפי' שלח אמרי' עדיין יוצר אור . מ"מ מברך חמור' יוצר אור כדאמרי' ובי' כל ברכות המעט מברך בדעבד חמור' וכהא' דלא ברב' יוצר אור עובר לעשייתן קודם ק"ש לכתחלה משום דא"ל דלכתי' לא מטא ומני יוצר אור כדאמר' הגמ' . אלא ע"כ ש"מ דס"ל ו"ל דאפי' בדבדב וא"ל אם לא בירך עובר לעשייתן אינו מברך ע"כ שפיר קא' ק"ל ממנאי' ודספק אהדי ודאמרי' ודאמרי' ולכאורה מדברי ירושל' זה נמי יש ללמוד כן אלא שהוא להיסק מסביר' זו שכתבתי לדברי רב האי גאון וסייעתו ו"ל מדדייק הירושל' דתמן אם כיון לבו יא' דברכות אין מעכבות ואפי' ויא' כמדיק דלמה ברכות מעכבות לתק' והא דא"ל כיון לבו יא' מיירי שאומר הברכות אחר ק"ש וכדאמרי' בגמ' וידן לגבי יוצר אור דכל היכא שלא אמר הברכות מעכבות כלל מעכבות לתק' . והא' ליתא למימדן דהא דקאמר בירושל' ואת אומר כלל מעכבות לוי ברכות מעכבות לבמת' ה"ל דפ' מעכבות ליקדם וכדאמרי' בגמ' דיקן לענין ברכות אין מעכבות . זה את זה ליקדם קאמר וה"ק אין ברכות מעכבות לתק' ק"ש ליקדם שהם קודם וקראו לתק' קודם לברכות שלפניה לית לן בה . אבל אם לא קרא לברכות כלל אפי' ידי חובת ק"ש לא יא' דאי' לומר כן דע"כ יש להקדק דכיון דברכות מעכבות כלל לתק' אפי' דמה' דמה' דלא בעל קרי' מהרהר בלבו ואינו נדון על לפניה ולא לחזרה ליה למימדן אפי' דלוי ברכות מעכבות לתק' ה"ל דהא התם בלאו הכי יד' ק"ש לא יא' לת' דהרה"ו לאו כד' כדאמרי' שם בפר' מי שמתו (דק כה) והא דמהרהר בק"ש עומת מפרש התם . מ"מ מהא דתמן ר"פ מי שמתו

על העבר ועל להבא דהא כיון דמשיגה דלגבה' נפק ביה מה"ט ונעטע דבתר הכי אית אלא מדרבין א"ח למזנה של תורה בלא ברכה הילכך תיקונו בעל דמשמע לעבר על הגבחה של תורה ומשמע מני להבא קתא על עטעטע של דבריון וה"ל עובר לשטיקן לנעטע של דבריון ולא נפיק טעילת לולב מנחי כללא דלמרי' כל המזנות מברך עליהן עובר לשטיקן דאי נפיק מהאי כללא א"כ תקשי לדרייה בין מדמשמא דכיויל כללא כל המזנות מברך עליהן עובר לשטיקן בין מחמרי' כי רב ללא מנחי מהאי כללא אלא טעילת לחוד והלו טעילת לולב לא מפקי' אלא ודאי כדאמרן דהאי על קאי מני על עובר לשטיקן של נעטע דדבריון דהא משמע מני קת להבא ומו"מ עיקר הברכה קאי על הגבחה של עבר של תורה דהא לשון על לר"פ טפי משמע מתיקרא מלהבא' והשתא אס"ד דכל היכא דלא בירך עובר לשטיקן אפילו בדבעד און לברך עור' א"כ לר"פ תקשה למה תיקנו לברכה זו בעל דמשמע לעבר טפי מלהבא כיון דעל הגבחה דלעבר לא שייך לברך כיון דאית עובר לשטיקן' ואי משום נעטע דלהבא ה"ל לברך לטול לולב כמו שמברכין לדידיה לבער חמץ דמורה על לגמרי' אלא ודאי ש"מ דכל היכא דלא בירך עובר לשטיקן מברך אחר עשייתן הילכך תיקנו לברכה זו בעל הורו' מני על הגבחה של תורה דלעבר ומכאן עשייתן' ונ"ל לר"פ משמיה דרב דאמר על הברכה משמע ל"ה לומר למימרח ולגמרי משמע להבא ול"מ לשעבר כלל וא"כ לדיד' נטעילת לולב ע"כ אינו אלא של נעטע של דבריון לחוד ולהבא ואינו מברך כלל על הגבחה של ד"ת לעבר דהא ליתא דאפילו לדידיה על משמע מני קת מתיקרא אלא דה"ל דמשמע להבא טפי ממייקרא אבל משמע מני קת מתיקרא לעבר והשתא לדידיה קאי מני ומה על גל הגבחה של תורה לעובר' ותעד דלא בני טעילת לאחר שנטל וברכה מברך אקב"ץ על הטעילה ונעטע דאיתו מברך עובר לשטיקן משום דאכתי גברא לא חיו ופי' על לר"פ לא משמע כלל לשעבר אלא להבא בלחוד אע"כ לדיד' א"כ תיקן ברכת טעילה בעיני אחר דאם יברך בטובל הא לדיד' מני משמע להבא' מ"מ תקשה וכי נשכל שאין אנו יודעין לתקן איתר שקר ויברך על הטעילה ומשמע להבא אחר שנטל עובר ונעטע' אלא ודאי לר"פ על משמע מני לעבר אלא ולהבא משמע טפי והשתא רב פפי ורב פפא כ"ע ס"ל דעל משמע לעבר ולהבא אלא דר"פ ס"ל דמשמע לעבר טפי מלהבא הילכך כל היכא דאפשר לברך בעיני אחר עובר לשטיקן אין לברך בעל כיון דמשמע לעבר טפי משה"ס ס"ל מברך לבער חמץ ולגמרי להבא משמע' וכן אבי הבן מברך לחול ופסח וקדשים ללא סני דלאו איזו שטת מצרכים אחר שנטל כדאיתר בגמ' דמשמע לגמרי להבא ולא על המילה ועל השחיתה דמשמע לעבר טפי מלהבא ובטעילת לולב כיון דאננה נפיק ביה מצרכין בעל דמשמע הכי ומשמע הכי והשתא קאי הברכה של הגבחה של תורה לעובר ועל נעטע של דבריון דלהבא' וכן בטעילה מצרכין בעל דמשמע לעבר ושפיר דמי כיון דא"כ לברך קודם הטעילה דהא אכתי גברא לא חיו' ורב פפא ס"ל דעל משמע להבא ויתר מלעבר הילכך בעל המזנות מצרכין עליהן עובר לשטיקן שפיר דמי לברך בעל כיון דמשמע להבא טפי מלעבר ובטעילה דמברך א"כ מ"מ לוי' בה כיון דמשמע מני לעבר' ובטעילת לולב כיון דמשמע לעבר ומשמע להבא קאי ברכת על טעילת לולב אהבנה של תורה לעובר ונעטע דדבריון דלהבא :

על העבר ועל להבא דהא כיון דמשיגה דלגבה' נפק ביה מה"ט ונעטע דבתר הכי אית אלא מדרבין א"ח למזנה של תורה בלא ברכה הילכך תיקונו בעל דמשמע לעבר על הגבחה של תורה ומשמע מני להבא קתא על עטעטע של דבריון וה"ל עובר לשטיקן לנעטע של דבריון ולא נפיק טעילת לולב מנחי כללא דלמרי' כל המזנות מברך עליהן עובר לשטיקן דאי נפיק מהאי כללא א"כ תקשי לדרייה בין מדמשמא דכיויל כללא כל המזנות מברך עליהן עובר לשטיקן בין מחמרי' כי רב ללא מנחי מהאי כללא אלא טעילת לחוד והלו טעילת לולב לא מפקי' אלא ודאי כדאמרן דהאי על קאי מני על עובר לשטיקן של נעטע דדבריון דהא משמע מני קת להבא ומו"מ עיקר הברכה קאי על הגבחה של עבר של תורה דהא לשון על לר"פ טפי משמע מתיקרא מלהבא' והשתא אס"ד דכל היכא דלא בירך עובר לשטיקן אפילו בדבעד און לברך עור' א"כ לר"פ תקשה למה תיקנו לברכה זו בעל דמשמע לעבר טפי מלהבא כיון דעל הגבחה דלעבר לא שייך לברך כיון דאית עובר לשטיקן' ואי משום נעטע דלהבא ה"ל לברך לטול לולב כמו שמברכין לדידיה לבער חמץ דמורה על לגמרי' אלא ודאי ש"מ דכל היכא דלא בירך עובר לשטיקן מברך אחר עשייתן הילכך תיקנו לברכה זו בעל הורו' מני על הגבחה של תורה דלעבר ומכאן עשייתן' ונ"ל לר"פ משמיה דרב דאמר על הברכה משמע ל"ה לומר למימרח ולגמרי משמע להבא ול"מ לשעבר כלל וא"כ לדיד' נטעילת לולב ע"כ אינו אלא של נעטע של דבריון לחוד ולהבא ואינו מברך כלל על הגבחה של ד"ת לעבר דהא ליתא דאפילו לדידיה על משמע מני קת מתיקרא אלא דה"ל דמשמע להבא טפי ממייקרא אבל משמע מני קת מתיקרא לעבר והשתא לדידיה קאי מני ומה על גל הגבחה של תורה לעובר' ותעד דלא בני טעילת לאחר שנטל וברכה מברך אקב"ץ על הטעילה ונעטע דאיתו מברך עובר לשטיקן משום דאכתי גברא לא חיו ופי' על לר"פ לא משמע כלל לשעבר אלא להבא בלחוד אע"כ לדיד' א"כ תיקן ברכת טעילה בעיני אחר דאם יברך בטובל הא לדיד' מני משמע להבא' מ"מ תקשה וכי נשכל שאין אנו יודעין לתקן איתר שקר ויברך על הטעילה ומשמע להבא אחר שנטל עובר ונעטע' אלא ודאי לר"פ על משמע מני לעבר אלא ולהבא משמע טפי והשתא רב פפי ורב פפא כ"ע ס"ל דעל משמע לעבר ולהבא אלא דר"פ ס"ל דמשמע לעבר טפי מלהבא הילכך כל היכא דאפשר לברך בעיני אחר עובר לשטיקן אין לברך בעל כיון דמשמע לעבר טפי משה"ס ס"ל מברך לבער חמץ ולגמרי להבא משמע' וכן אבי הבן מברך לחול ופסח וקדשים ללא סני דלאו איזו שטת מצרכים אחר שנטל כדאיתר בגמ' דמשמע לגמרי להבא ולא על המילה ועל השחיתה דמשמע לעבר טפי מלהבא ובטעילת לולב כיון דאננה נפיק ביה מצרכין בעל דמשמע הכי ומשמע הכי והשתא קאי הברכה של הגבחה של תורה לעובר ועל נעטע של דבריון דלהבא' וכן בטעילה מצרכין בעל דמשמע לעבר ושפיר דמי כיון דא"כ לברך קודם הטעילה דהא אכתי גברא לא חיו' ורב פפא ס"ל דעל משמע להבא ויתר מלעבר הילכך בעל המזנות מצרכין עליהן עובר לשטיקן שפיר דמי לברך בעל כיון דמשמע להבא טפי מלעבר ובטעילה דמברך א"כ מ"מ לוי' בה כיון דמשמע מני לעבר' ובטעילת לולב כיון דמשמע לעבר ומשמע להבא קאי ברכת על טעילת לולב אהבנה של תורה לעובר ונעטע דדבריון דלהבא :

ורפי' זה למנוי' שהוכחתי לרב פפא על מני לעבר משמע קתא לא דמשמע להבא טפי מלעבר' ל"ל להוכיח מנאן דכל המזנות אס לא בירך עליהן עובר לשטיקן בדבעד מברך מני לאחר עשייתן דאס"ד דלפי' בדבעד א"כ לברך לאחר עשייתן א"כ תקשה לר"פ אמאי מברך גבי ביזור חמץ וכן בכל המזנות נכתלה בעל דמשמע מני קת לשעבר ה"ל לברך לעבר וכן בשאר מזנות כה"ג דלא משמע כלל לשעבר אלא להבא בלחוד דה"ל מנא טע"ל ויחא טע"ל בעל דמשמע מברכה לגמרי בלהבא משיברך בעל דמשמע מני קת לשעבר' אלא ודאי ש"מ דכל היכא דלא בירך עובר לשטיקן מברך א"כ וה"ט ע"כ יריך לברך בעל שהיא משמע מני לשעבר מה"ט תיקנו בהיכא שמברך עובר לשטיקן מני בעל כ"י שלא חלקו בין היכא שמברך עובר לשטיקן למברך א"כ וה"ט גודלה מו"פ פי' רש"י ותוס' והרא"ש דככל חיובי טעילה מצרכין לאחר הטעילה משום עברליה גר או' כ"ל דלא חיו לברך קודם טעילה לא חילקו וה"ט דכותיה' ואפי' לדעת הגאון וסיעתו דקוקא בטעילת גר הוא דמברך אחר הטעילה משום דגברא לא חיו אבל שאר חיובי טעילה דחיו מצרכין קודם הטעילה היינו דוקא בעל דאין ראוי שיהיו חיובי טעילות דכ"ע טעילת בטעילה ומיית' של גר או' בעל קרי שיטתו טעילתו משום גררא דידה' אבל הכא כיון דכל היכא דמברך אחר עשייתן א"כ מברך בעל קודם עשייתן מני מברך הכי שלא חלקו ולא עוד אלא אפי' בקודם עשייתן מני ליכא קפידא כ"כ רב פפא אס מברך בעל כיון שמשמע להבא טפי מלעבר לא חילקו ותיקונו בעל לעולם אבל אי אמרת דלעולם אין מברך לאחר עשייתן ולא שייך כלל ברכה לשעבר ה"ה ודאי תקשה ל"ל לברך לתקן בעל דמשמע קת לשעבר כיון דליכא לברכה בלתי' כלל ה"ל לתקן בלהבא כגון לבער חמץ ולגמרי להבא טפי מלעבר כלל דהא ודאי אין סברא לומר הואיל ותיקנו בטעילה ובטעילת לולב בעל כ"י שהיא דמשמע לעבר תיקנו מני בכל הברכות כן' והרי דעת כל הפוסקים שיש הרבה ברכות בעל והרבה מהן בלא על דמוכח מן הגמרא והתוספתא וכמבואר בדברי הר"ן והרא"ש ב"ק דפסחים ובדברי הרמב"ם והראב"ד בסוף ה' ברכות ולא תיקנו כולן בעל משום שלא חלקו' אלא ודאי לא שייך לומר שלא לתקן מברכה לברכה

ציצית אפי' בלילה מ"מ אין שם תדיר על מצות ציצית דהא לאו דבר שבחובה הוא
 ללא חיובא תורה לשהורי בחר עליה בת חיובא כמו שתיב תפילין ושאר מצות
 חלה שאם יש לו עלות בת חיובא מצוה עליו להטיל קרי ציצית ואי לא לא כל כה"ב
 אין לו תדיר עליו להקדימו לשאריו תדיר אלא מנמי מקרי ולא תדיר - שם שרי שב
 בעי ה"ש למפסט לבנין דתדיר ומקודש איהו והאן קודש מלא דתקן שלמים של
 אמש הטאת והאם של היום שלמים של אמש קודמין הו' ארי וזרי דיום הטאת
 והאם קודמין אפי' ד' שלמים תדירי - ארי מני קאמר' תדיר קמבעיא לן מני לא
 קמבעיא לן ופירש' שלמים תדירי שהן מזויין מתוך שנתאוננדר ובגדבה מני קאמרת
 שחין תדירות חובה אלא שהוא מזוי יותר מחבירו ע"כ - הרי אפי' דלאחר שגד
 וגד קרבן שלמים הקרבן עליו חובה בע"כ אפי' אלו אלוין בחר עיקר חיובא והוא
 ואין חובה עליו להקדים שלמים כדי להקריבן לאו דבר שבחובה הו' ולא הו' תדיר
 חלה מני ה"כ אפי' ד' דהא נובש טלית בת ד' כנפות מצות ציצית עליו חובה בחר
 עיקר הויבן אלוין והואיל ואין עליו חובה לבדו טלית בת ד' כנפות כדי שיתחייב
 ציצית לאו דבר שבחובה הו' והו' תדיר דליקדמי לשאריו תדיר אלא מנמי בלבד
 מיכיר ואין לו דין קדימה עליו מנמי ופירש' מנמי ופירש' מנמי ופירש' מנמי ופירש'
 בפי' התכלת (דף נ) מ"מ אין עליו חובה לקנות טלית בת ד' כנפות כדי שיתחייב
 ציצית ואי' תפילין קודמין דה"ל מקודש והאם כל המקודש מחבירו דגם קדושה
 על שיהא אלא שא' מקודש מחבירו קודם את חבירו - ומקודש ואינו מקודש כגון
 תפילין וציצית לא כ"כ דהמקודש קודם לשאריו מנמי ופירש' דה"ל תפילין אלא רב
 הוה ב"י לרבא אנו תדיר לאו מני הוא והציצית אלויה את ההסח שאינו תדיר ולא
 אלויה את המילה שהיא תדירה ומנמי מאי תדירה במצות ציצית אימא מילה לגבי
 פכה כי תדיר מני - והאם לא מביעה לשאריו קמה דהא דקרי למילה תדיר מפני
 שתדירה במצות שכרונה עליה י"ב ברייתא וציוון כמו שפירש' דה"ל לא שייך גבי
 מצות ציצית אלא אפי' לשאריו בתרא קדמיה מילה לגבי פכה כי תדיר מני ופירש'
 מפני שמנמי הוא הרבה מפסח אבל מני דהטאת לאו כתדירה דמי ע"כ ופירש' ציצית
 לגבי תפילין לאו כתדירה דמי יותר משלמים לגבי הטאת ולא דמי למילה גבי פסח
 דכתדירה דמיה דמילה נורבת בכל יום ויום תמיד ופסח אינו נובש אלא פ"א שנה
 בלבד והרבה היא מנמי ומכאן ע"כ ברור - **ומהתימא** וז' שכתבו
 דציצית תדיר ומקרי וליחא תפילין דהו' אלא מנמי ובלא תנן קופי זה
 תפילין ראוי להקדימו לציצית מכוס קדושה שבה - ולא תימא דלא שייך שם קדושה
 אלא בקדשים הקריבין על גבי המזבח בקודש אבל לא בשאר דברים כגון תפילין
 דנמא דגם קדושה שבו גורם לו דין קדימה - דהא ליחא שריה ה"ש רה למפסט
 האם לבנין דתדיר ומקודש מהא דלאר' הלכה מהתפלל האם על מנחה ואחר כך
 של מוסף ש"מ דבשאר מצות שהיונן קדשים שיידימי שם קדושה לענין דין קדימה
 ואין לדמות ולומר דנחה"י קרי לתפלת מוסף מקודש משום דתפלה זו במקום קרבן
 מוסף תיקרא רבנן כדאמר בר"פ תפלת השחר (דף כו) וגם מדכרינן לקרבן
 מוסף בתפלה זו ונתן שאין כן בתפלת מנחה אף על גב דתיקרא אותה כנגד תמיד של
 בין הערבים וכדאמרינן תהם מ"מ לא מדכרינן בתוך התפלה עומה אותו קרבן
 מוסף בתפלה זו ונתן שאין כן בתפלת מנחה אף על גב דתיקרא אותה כנגד תמיד של
 מוסף אין קרבן מוסף באה נדבה - דליחא דהא דמדמי תפלת מוסף ומנחה לתדיר
 ומקודש לאו מהאי עומה הוא משום דמדכרינן לקרבן בתוך התפלה הוה ליה
 ומקודש דקדשים שרי דמי ההם אנו שבת לתפלת מוסף אחי לתפלת מנחה לא
 אחי ש"מ דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
 לימים מקודשים כשבת זו ור"ה אכל תפלת מנחה בחול נמי אימי ומקדמין
 דשבת לתפלת מנחה נמי אחי כמו לתפלת מוסף ש"מ דאין שום מעלה כלל לתפלת
 מוסף ליהוי שם קדושה עלה מלך עומה יותר משאר תפלות משום דמדכרינן
 את הקרבן בתוך התפלה עומה מנחה"י בשאר כל התפלות - דאם כן אחי מאי
 משני דשבת מנחה למנחה עומה לתוסף הא אפי' דהפי' מנחה של שבת מזל קדושה
 שבת מחירה ושקולה בקדושה כמו תפילת מוסף מ"מ הא שבת מוסף מוסף
 מקודשת יותר ממנחה משום דמדכרינן בה לקרבן מוסף משא"כ במנחה יא"כ
 אחי תפשוט בעיין דתדיר ומקודש דהיינו מקודש המור נגד מקודש קל אלא שדיר
 יותר כדמוכח ממני' דהויב ההם דם הטאת קודם לדם עולה מהו שהיא מנחה
 וכן כל ימי דשבת ואי ההם טולן ומקודשין אלא שריה' קודש ממור והאי קל
 ממנו בקדושה ועלה קאי בעיין דתדיר והוא קודש קל ומקודש דהיינו קודש תמיד
 ממנו וה"מ כולי סוגין - וכיון דבעיין במקודש חמור ותדיר מקודש קל הוא א"כ
 אחי לא משני מני' בהא דשבת למנחה אחי כמו למנחה מ"מ מוסף ה"ל
 מקודש חמור שקדושה מזל עומה מנחה"י במנחה - אלא ודאי אין לתפלת מוסף
 שום מעלה קדושה מזל עומה מנחה"י דמדכרינן לקרבן בתוך התפלה עומה לאו
 מילתא הוא למיקרי שם קדושה מנחה"י ועוד שרי בעי למפסט עוד ההם לבנין
 תדיר ומקודש מהא דהגוי דבר אחר ברכת היין תדיר וברכת היום אינו תדיר
 ותדיר ושאריו תדיר קודם חגי' דברכת היין קדושה - ודמי אנו שבת לברכת
 היום אחי לברכת לא ל' אחי ומקדמי לבי' המקודש חגי' שאין לו ענין לקדושה
 כלל וה"ל דבכל דבר שבקדושה שייך למקדמי זו על מקודש ליקדם לשאריו
 כלל וה"מ תפילין קדמי בעינן לציצית והואיל ומקודשת אפי' אי ציצית נובש יום
 אפי'

לי' בהכי אפי' ד' לזכא עוד פירכא אחרת נמי מסיכא וכן דרך הגמרא בהרבה
 מקומות מ"מ לסברת ה"ר יונה קשה לדידן לא פריך מדברי ת"ק מדי - ועק"ל
 דלזכא למ"ד ההם לקמן דאין בשאין ברכותיהן שוות מני מחלוקת ופריך למ"ד
 בשאין ברכותיהן שוות מני פליגי במאי פליגי כדאמר כיון דאין נפטרין בברכה א'
 אחי ארי' מין שבה עדיף כיון שאין פועל את השני בברכתו ומאי קושא ל' פ' ד'
 ה"ר יונה לא כיון דאפשר לעדיף כיון שאין פועל את השני בברכתו במחויין לפטור הילכך
 מין ו' לרי' עדיף ויברך עליו ויחויין לפטור את המין השני - אלא שבזו"ל דהיי'
 בשאין ברכותיהן שוות דקאמרי הני אמוראי בין עולא ד' ל'פ' בין האי אמורא
 דקאמר פליגי בכל גווה שאין ברכותיהן שוות מיירי מדלמרי שאין ברכותיהן שוות
 סתמא ולמ"ד פליגי משמע אפי' אפי' ה"ל מין דגן שברכתו במ"מ והשני מין עץ חו'
 האדמה שא"ל לא' לפטר ע"י ברכת חבירו בשום ענין אפי' פליגי - והשתא פריך
 שפיר במאי פליגי ולעולא פריך מדלמרי בשאין ברכותיהן שוות ד' המרך ע"ז
 וחור ומרך ע"ז סתמא נמשע דכל גווה שאין ברכותיהן שוות לא נפטר הא'
 בברכת חבירו כגון חזן מני והתייא מברך על הגטן ופועל את היות מ"מ קשות
 הראשונות והיא קשה והיא בלתי המענין בדברי ר"ה יונה שם יראה שם לטון
 דבריו לדעת רש"י ותו' - ובס' ע"ז הפירו על מותיו וכו' האה דפסק בש"ע שם
 הו' לפני פה"א ופה"א כו' תמילי ל"ל שהא לפניו הא כ"בס"ה אפי' בירך על פירות
 שלפניו והביאו לו יותר ממנין אחר שברכתו בברכתו ראשון ל' גרם - וכאן נמי
 הו' ברכת פה"א כ' ברכת פה"א שאם נתחייב באמירת פה"א על פה"א א"כ
 לברך אח"כ פה"א - ואין זה קושא כלל דהא דס"ה פה"א דבר עבריתו בברכתו
 הראשון ממש לפיכך מהני אפי' שלא הו' לפניו בשעת הברכה אבל כאן דמיירי
 דביך פה"א על פירות הארץ הילכך אין נפטר פירו' הגן בברכה זו א"כ הו'
 לפניו בשעת הברכה - והרי לפי' רש"י ותוס' אפילו בכ"ה ל"מ לפטור של עץ
 בנפח"א שברך על פירות האדמה ומה שחיב ראה מאנוס והפוחים שמשמע
 מדברי רש"י שברכת הא' פועל את חבירו ופועל עליו לפניו השני אפי' שברך
 על הראשון וה"ל כאן לענין פה"א אחר פה"א כיון שזולא בה ע"כ ה"ל מני' אין
 ראה דשני אנוס והפוחים דברכתו שיה' לגמרי ועל כיוצא בזה אמרו על הראשון'
 אנו מנערי' אלא שכל האסוף עליהן - ולענין דינא דהב' ברור שראוי לפסוק
 כרש"י ותוס' וה"מ אנוס והפוחים הגמ' וגם דברי ר"ה יונה שם לטון ופועל הו' לפניו
 פרי האדמה ופה"א ע"כ וביך על פה"א בכ"ה לפטור את חבירו בברכה זו
 לא מהני ופריך לברך על של עץ ברכה בפ"ע כן כ"ל :

דיני ציצית סימן כה

שאלה המחית תפילין ומתעטף בציצית איזה מהן ראוי להקדים לחבירו אם תפילין קודמים לציצית או איפכא :

תשובה בני' בה' ציצית כ' נראה שראוי להקדים מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצוות ועוד שתדירה יותר ששוהת בין בחול בין בשבת בין ב"ע

ותדיר ושאריו תדיר קודם וכו' למ"ד יונה בס' היראה ומ"מ אותן שמתעטפין
 בעליה גדולה מן שאין דרך להתעטף אלא אחר כל המלבושין ושומטין מקעוריהן
 בראשיהם מצות תפילין בלא לפניו תחילה ומכרי' עליהם תחילה לפי שאין מעבירין
 על המצוות ע"כ הנהגה מש"כ שראוי להקדים מצות ציצית מפני שהיא תדיר יותר כ"ל
 דהא ליחא שרי דעת ר"פ אפי' כסות יום פגור מן הציצית בלילה נמצא דאין
 מצות ציצית נובש כלל בלילה אבל תפילין דעת ר"פ שמן התורה נובש בלילה אלא
 שמתן גזרו מלשם משום שאין כן בהרי דרמות תפילין גזירה ממנות ציצית שחז'
 טהב בלילות מד"ת ותפילין מן התורה נובש בלילה ומשום דהרובן לא פקע
 מעל' תדיר ממנות תפילין כיון דמן התורה נובש בלילות כבימי' ואי משום לציצית
 נובש בשבת ו"מ משא"כ תפילין הא מ"מ מה שנהג בלילות משא"כ בציצית הוא
 יותר תדיר' מהא דשבת ו"ע של ציצית ופוד כ"ל דאפי' אי נימא דהלכה כמ"ד כסות
 יום חייב בציצית אפי' בלילה ותפילין אינו טהב מן התורה בלילה וכמ"כ דדיני
 תפילין וציצית בס"ד ו"ל מצות ציצית תדיר מתפילין - מ"מ אין לציצית דין קדימה
 על תפילין דהא תפילין דבר שבקדושה הו' משא"כ ציצית כדאמרי' בפ"ב דמגילה
 (דף כו) דחשיב ציצית בין שמישי' מנחה דמורקן ונתיק' של תפילין ורשעוניהן
 חשיב בין שמישי' קדושה נגנזין והרי בזבחים ר"פ (דף פ"ט) תקן כל התדיר
 מחבירו קודם את חבירו וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו ונגמרא (דף ז)
 איבעיא ליה תדיר ומקודש איזה מהן קודם תדיר קודם משום דתדיר' או למה
 מקודש קודם דקדיש ולא איפשטא וכיון דלא איפשטא א"כ אין לא' דין קדימה על
 חבירו - ופ"ב הרמב"ם בפ"ט מה' תמידין ומוספין הו' לפניו תדיר ומקודש
 קדיש איזה מהן שיראה ע"כ - וה"כ כיון דלכ"ע אין לציצית קדימה על תפילין
 אפילו אח"ל לציצית תדיר הא תפילין קדיש ו"ל תדיר ומקודש ואיזה מהן שיראה
 קדיש הרי ראוי להקדים תפילין לציצית דאי תפילין תדירי מנמי' ה"ל תדיר ומקודש
 וקדמי לציצית - ואפי' אח"ל לציצית תדירי מתפילין הא מ"מ תפילין קדיש וה"ל תדיר
 ומקודש ואיזה שיראה יקדים ואי מקדים תפילין לציצית לא עבר על שורת הדין וממ"ד
 עבד פלגה - אבל אי מקדים ציצית לתפילין הרי למ"ד לילה זמן תפילין הוא וכסות
 יום פגור מן הציצית בלילה ה"ל תפילין תדיר ומקודש משא"כ בציצית נובש עלה
 הכלה : עוד אני אומר דאפי' למ"ד תפילין אינו בלילה וכסות יום חייב

שמוציאה מטאת העוף על הספק ואי לה היו אלא איסור א' היו נאכלו נמי
א"כ אין כאן משום איסור כללית לכהן משום אבנט דבנדי כהונה דהא מקשינן
קנינה לגבי שמוציא קרבן על הספק ולא חייבין לאיסור כללים ואע"ג דקאמר לה
א"א בוכר שכן איסור א' כו' ולא קאמר דבוכר חיובא ב' איסורים ובניקבה ג' שהרי
חיובה נמי איסור כללים דאבנט י' לק"מ ולא יאסורה א' וב' איסורים דקאמר לה
חביבה אלא האיסור שבאין ע"י אכילה והיינו איסור נבילה וחולין בעורה שאסורים
באכילה שהרי אהא קאמר לה אי מה זכר מביא קרבן ומאכל כו' אמרת כו' אבל
איסור כללים אינו אלא בשעת עבודה ולא בשעת אכילה יע"ש בסוגיא ובתוס' ויש
לי בזה דיוקדוק דברים ואין זה מקומו . וממש"כ תבין שיש להקשות דברי הראב"ד
דריעה ארדייה הא דמתייר אבנט של כללים אפילו שלא בשעת עבודה אמש"כ בה'
ציצית ולפינו אכתוב בזה בס"ד הרי נחברת שאין מכאן ראייה לסברת הראב"ד :
ואין להביא ראייה נמי לדברי הרמב"ם מהא דאמר' בפ"ק דמנחות (דף ה) דתניא
התם שמהא חומר מן הבקר לנטע שאין ת"ל אלא להוציא את הערפיה והלא
דין הוא מה דבא מום שמוצא להדיע אסורה לגבוה ערפיה שאסורה להדיע
אין דין אסורה לגבוה כו' ואם השתהה כשהוא אומר מן הבקר לנטע שאין
תלמוד לומר להוציא את הערפיה ואמר' מאי אם השתהה ואמר' רב אהא ב"א משום
דאל"ל כללים חובה שאסורין להדיע ומותרין לגבוה כלומר בבגדי כהונה ופרך
מה לכללים שכן הותרה ומכללן אכל הדיעו בציצית ומשי אטו ציצית גורך הדיעו
היא מנהג היה ודאי אלא מה לכללים שמזויתו נכך . ואי כדברי הראב"ד שכללים
בבגדי כהונה הותרה לגמרי לכללים שאין עירך עבודה א"כ רב קאמר מה לכללים
שמזויתו נכך הרי אפילו שלא במקום מנהג הותר לגמרי בבגדי כהונה (וכן יש
לקשות לר"ת שפירש דכללים בציצית שרי לגמרי אפילו שלא במקום מנהג כגון
בבליה או לגשים ונמה שאכתב לקמן בס"ד) : וי"ל דמ"מ גבי עבודה לא הותר
שלא במקום מנהג אלא משום מיעו דהותר במקום מנהג הותר נמי שלא במקום
מנהג והרי במקום מנהג שיהא עירך הותר הרבה יותר מן שלא במקום מנהג מזויתו
נכך משא"כ גבי ערפיה שלעולם אין מזויתו נכך שהרי אפשר בכשריה . גם אין
רבה הותרה לר' הרמב"ם מנהג דאמר' ברפ"ד מיתות (דף מט) אמר רבא אמר
רב כחורה א"ר הווא כ"מ ששנו חכמים דרך מנהג אין מוקדם ומאוחר כו' לפיכך
מהא דתנן כה"ג שמשח בזה כלים והדיעו בחרבנה בכתנות ומכנסים מנפת
ואבנט כו' ותני' מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר ומכנסיו בד יתו על
בשרו ותנא מ"ט אקדמיה לכתנות משום דאקדמי' קרא וקרא מ"ט אקדמיה
משום דמכנסיה לכולה גופיה ערפיה ליה . ופירש"י מ"ט אקדמיה לכתנות האזיל
ומכנסים קודמים לכתנות אקדמיה קרא כתנות בד קודם לביש ומכנסים בד גומר ע"כ .
ואיכא למידק כיון דהתנא סדרא דקרא קרא קנת אבנט במקום שאין סדר
הלבישה כן כמו הבא דהא גבי כתנות ומכנסים דאקדמי לכתנות
משום דאקדמי' קרא אע"ג סדר הלבישה הוי מכנסים קודם לכתנות אם כן
כ"ג משום שאין קפידא בסדר הלבישה הקדים בגד לבגד שאין ראוי לתנא
לשטת מסדרא דקרא והא האי קרא דבני ד' בגדים של כה"ג ביה"כ היה כתיב
כתנות בד קודם לביש ומכנסיו בד יהיו על בשרו ומכנסיו בד יתגר ובמנפת של
ינאף הרי שהקדים קרא אבנט למנפת ואמאי הקדים התנא למנפת קודם לאבנט
ולא קנת אבנט קודם למנפת סדרא דקרא . אלא ע"ג ה"ט דאקדמי' תנא למנפת
וקנת לאבנט לבסוף ואלו קרא איכפת כתיב משום דקרא איירי מבגדי כה"ג ביה"כ
הלאבנט הוא של בוך כדתיב ובאבנט ד' יתגר ולא ה"י באבנט זה כללים כדאמר
בפ"א דיומא (דף י"ב) א"כ ליכא קפידא לביש אי קדים אבנט לאבנט קודם למנפת
אם ירעה אבל התנא דמיייר מאבנט של כהן הדיעו דקי"ל כרבי דאמר התם אבנטו
של כהן הדיעו הוי של כללים ולא כה"ג פליגי עליה ואמר דהוי של בוך דהא
הלכה כרבי מחבירי וכ"פ הרמב"ם . וכיון דאבנטו של כהן הדיעו הוי של כללים
ולא שרי ללבוש לנורך עבודה אלא משום דאפי' עשה ודחי ללא תעשה ולדברי
הרמב"ם ע"כ א"א לו ללבוש את האבנט אלא בחתימה אחר לבישת כל בגדים כרי
לסמוך לעבודה כל מה דאפשר דאם מפסיק בין לבישת האבנט להשתלח העבודה
בליבשת בגד אחר הרי מלובש בכלל' באותו שעה שנוסק בליבשת בגד אחר שלא לנורך
העבודה ועובר בלאו דלא תלבש שעטניו בתים הילכך מוכרח ללבוש מנפת קודם
לאבנט כדי שלבישת האבנט יהיה הסמוך לעבודתו לפיכך נקט תנא לאבנט בתר מנפת
גבי כהן הדיעו ואין בזה משום שוי' סדרא דקרא משום דקרא איירי מאבנט של
כה"ג של בוך דליכא קפידא אם מקדימו למנפת אבל בשל כהן הדיעו דאיכא קפידא
תנא ליה באחרונה ימש"כ גבי כתנות ומכנסים דבין כה"ג בין כהן הדיעו איכא
קפידא להקדים למכנסים קודם לכתנות ואפי"ה אקדמי' קרא לכתנות אקדמי' נמי
תנא ולא רעה לשטת מסדרא דקרא : והשתא לדעת הרמב"ם אחי שפיר אבל
לסברת הראב"ד דמותר לכללים אפי' שלא בשעת עבודה א"כ אפי' גבי
אבנט של כהן הדיעו נמי ליכא קפידא אי לובשו קודם למנפת כמו גבי אבנטו של
כה"ג דיה"כ תפשה לך אמאי שניה התנא מסדרא דקרא ואקדמי' למנפת
לאבנט השתא בכתנות ומכנסים דאיכא קפידא אקדמת מכנסים מ"מ אקדמי'
לכתנות משום דאקדמי' קרא . מנפת לאבנט דליכא קפידא בליבשתן התקדים אי'
לחבירו כ"ש דה"ל להתנא להקדים אבנט למנפת משום דאקדמי' קרא . דו"ל
דלק"מ דהא דאקדים קרא אבנט למנפת לאו משום קפידא הוא ואין חשיבות ליה
יותר מזה אלא שא"א להוציא ב' דברים פלאת ואש"ג דשין הן בע"כ נריך להקדים

שואנת אריה דיני ציצית סימן כט ז

הכחוש ובהעלות ארץ הגויות בין הערבים וקטירתה והקטיר עליו אחרון העשרת סמים בבקר בבקר בהמינו את המרות וקטירתה והכל ימות השנה קרא אלמא הע"ט לפשר ע"י בניו שהם הדייטים מ"מ עביר לה הרדן אם רומה ואמרי יניף ומאן דלך במקום שחתה מולא עשה ול"מ א"ע"י דיכול לקיים את שניהם מ"מ אתי עשה ודחי ל"מ דהא עבודה שאר ימות השנה אפשר הדיוט וחסה יוכל לקיים הל"ת דכלאים ופ"ה עבדו לה אחרון שהוא כה"ג ע"י דחות הל"ת ודלחא כר"ל ועוד אפי' לנ"מ וז"ל אכשנו על כהן הדיוט היו מימי של כלאים כמו של כה"ג הא מ"מ כה"ג בל"ת הדיוט לכאן משום כלאים אלא אכשנו לחוד ואלו בשל כה"ג הא עוד בנדי' של כה"ג לבר מאכשנו והרי הלבוש כלאים לדבר הרשות עובר בל"ת על כל בגד ובגד וא"כ חפ"י לדידה כיון דעבודה שאר ימות השנה אפשר ע"י הדיוט שאין ל"ת של כלאים נדחה ע"י עבודתו אלא בבגד א"ו לעשותה ע"י כה"ג שעובר בל"ת של כלאים על כל א"ו ובגדו אלא ה"ו אלא והשתא חס"ד דכלא שנת עבודה איכ"ל בבגדי כהונה משום כלאים ולא שרי שלא בשעת עבודתה משום דחפ"י עשה ודחי ל"ת וכדעת הרמב"ם א"כ לא משתכח לו לכה"ג שיעבור בשאר ימות השנה אלא ע"כ ש"מ דכלאים בבגדי כהונה הותרה לגמרי אפי' שלא בשעת עבודה ולאו משום לח"ל דעשה דוחה ל"ת הותרה הלכך רשאי כה"ג לעבוד כל ימות השנה אפי' למ"ד אכשנו על כהן הדיוט א"ו של כה"ג א"כ כלאים לכה"ג הותרה לגמרי בבגדי כהונה שלו :

ועוד ק"ל דתנן בפ' כל הובאים (דף ע"ז) אברי טעמא שמתערבו בחיברי עולה רח"ל יתן למעלה ורובה אתי חת בשר הטעמא מלמעלה כאלו הן עשים והשתא כשמתקבץ בשאר טעמא ליתן למעלה אפי' ד' רוחה אתי כאלו הן עשים הא עובר על לאו דכלאים שלא במקום מזהו ואפי' רבנן פלגיני עליה התם והאמרי חטבו ונורו ואלו לבית הכסופים היינו משמע דלית לה רוחין כדמוכח במגלה אבל משום כלאים לא חישי' ע"י חת הטעם אירובין בחיברין בעלי מומין ר"ח"ל חס קרב ראש א' אמה' יקרו בו הרחשים ותנן דם תמימין בדם בעלי מומין יספק להנהיג כוס בכוסות ר"ח"ל א"כ קרב כוס א' יקרו בו הכוסות ולא חישינן לאיסור כלאים בשעה ששוקב להקריב א"ו אירובין בעלי מומין . ואפילו רבנן פלגיני עליה דר"ח הוא מעטש אחר קדמתי' התם ולאו איסור כלאים . ותו חס התם בבגדי כהונה ר"ח"ל יתנו במתן ד' ר"ח"ל יתנו במתנה הית' . א"ל ר"ח"ל הרי הוא עובר על כל תגרעו א"ל ר"ל הרי הוא עובר על כל תוסף א"ל ר"ח"ל לא נאמר כל תוסף אלא כשהוא בעצמו ואפי' תקשה נתי דכשיתן במתן ד' אין כלן משום כל תוסף לר"ח מ"מ בשעה ששוקב ליתן מתן ד' מן הנה של מתן א' מלווה בכלאים שלא במקום מזהו ששרי לה דמתן ד' במתן א' לאו בבלול מיירי אלא אפילו בשל כבוס' מני' איירי כדא' התם במגלה וס"מ מכל' הני דכלאים צבנדי' כהונה שרי לגמרי אפילו שלא בשעת עבודה . ועוד ג"ל להביא רחיה לזה מהא דלמ' בפ"ב דימואל (דף כ"ד ע"ב) במהו מפסין ר"ח"ל בבגדי קודש . והייב טעמא משום דר"ח"ל בבגדי חול דילמא אגב תביעותה מיקרין ועבדו וא"כ לאחי טעמא ע"כ י"יכיס התפיסה לנגוס לה ה' דביתא ואפילו בשעת שהוא של כלאים דל"ל אכתי' חזקה למיחס דילמא אגב תביעותה מיקרין ועבדו בלא רינגו ואפילו ר"ש פלגיני עליה ואמר בבגדי חול הא יבט טעמא משום בעני רוע דחייס ועבדי הא ללא' מודה דמיפסין בבגדי קודש כה"ג ואפילו אכשנו . ועוד מוקדק ר"ג בבגדי קודש שחתמא כל ד' בגדים שמתנו ואפילו אכשנו כדמוכח ההיא דפ' אמרו לו דקאמ' הני מניי מסתברא כנגד ר' רשב"ה דה"ס י"ח תחת רשב"ה שיקום ליה משום אכשנו דהוי של כלאים ומחי' קושיא דילמא לא חקן לא הוי י"יכיס בבגדי קודש כו' תחת רשב"ה מיירי בשאר בגדי כהונה חוץ מן האכשנו דהוי של כלאים . ואפי' דפ"ג דתמיד גרסינן ואביעית אימא באוהן שאין צדן כלאים מ"מ להי שמי קתני' לא אמרינן הני ובפ"י דיומא ליה לגמרי לאחי איביעית אימא וע"כ במפרטס אלא ש"מ כל האנן דתני בגדי כהונה שחתמא כל ד' בגדים ואפילו אכשנו בשעת ואמתי' הא ה"ל כלאים שלא במקום מזהו . אלא ודאי ש"מ דלגמרי היתר רחמנא כלאים בבגדי כהונה אפילו שלא בשעת עבודה ואפי' דלא שרי אלא במקדש וכמס"כ לקמן הא פייס הוי במקום קודש בלשפת גבוית בח"ה שבני בקודש כדא' אבי' התם . הרי נחבר לנו בהרבה ראיות ברורות דכלאים בבגדי כהונ' שרי לגמרי אפי' שלא בשעת עבודה וכ"ד התום' שם בפ' ההכלת בשם ר"מ וכתבו דני מוכח בחוספתא דכלאים דתינא בגדי כהונה ובגדי כה"ג א"כ אין בהן משום כלאים בבגדי כה"ג שלא בדיניה חייב ביוקדש בין לשרת בין שלא לשרת פטור ולפינו יתבאר זה בס"ד :

דיני ציצית סימן ז

במקום מזהו ולענין ציצית במקום מזהו אין שלא במקום מזהו לא והנה החוס' שם בשם ר"ת פי' דלענין ציצית שרי לכלאים לגמרי אפי' שלא במקום מזהו ומ"מ בחתלה בגמ' ר"ת' לומר דכלאים בבגדי כהונה לא שרי אלא במקום מזהו לשעת עבודה לחוד הא פי' שם החוס' טעמו משום דקציב לא תלבש ששנת גדילים תעשה לך לומר שבתקום גדילים תלבש ששנת משמע דכל לבשה שרי רחמנא ועוד שבעלות העשוי להנאות חייב התקוב כלאים אבל בגדי כהונה לא לביש אלא בענין עבודה והאי ועוד דציצית סתומים . והרשב"ה צ"ל ציצית העתיק דבריהם בצדוהו שכח עבוד כלאים ציצית הותר בעלות המצול ללבוש' שיעקרו עשוי להנאות הילכך כל זמן לבישתו הותר בין ביום בין בלילה אבל גבי כהנים לא הותר אלא במועדיו לעבודה הילכך דווקא בענין עבודה שרו ע"כ . אבל להקל גבי בגדי כהונה אפי' שלא במקום מזהו ולהחמיר גבי ציצית דלא הותר אלא במקום מזהו כד' הרשב"ז לריך עטם למה : ע"י ועוד ק"ל לדעתו ו'ל כיון דפשיט' לן דכלאים גבי בגדי כהונה שרי לגמרי א"כ מתי קמבעי לן אז יתנו ליהשת בהן או לא תפשטו לן ומדשרי ללאים ידברו שלא במקום מזהו ה"ה הנאות דמ"ש הא מהא . ואפי' דל"ל דהא דקאמר דכלאים בבגדי כהונה שרי לגמרי היינו לבתר דאפשטו לן בבגדי כהונה יתנו ליהנות בהן אפי' שלא בשעת עבוד' הלקדמיהשתא ליתני מני' לענין כלאים והכי משמע והכי מדרשין דליף לכלאים מדרשנו ליהנות בהן . מ"מ הא כבר הוכחתי למעלה מדקאמר הני מניי מסתברא אפי'ס' דמילתא ולא ארישא דש"מ דפשיטא ליה להגמרא דבגדי כהונה אפילו שלא במקום מזהו אין בהן משום כלאים אף על גב דלהכי לא אפשטו לן בבגדי כהונה יתנו ליהנות והשתא ודאי תקשה כמו דבגי כלאים פשיטא דשרי לגמרי אפילו שלא בשעת עבודה ה"ה לענין כלאים מניי יתנו ליה לגמרי אפי' שלא בשעת עבודה משום ששרי מן הדיון אפי' בשעת עבודה מניי ה"ל נאמרי משום כלאים דהוי איסור הבא מזהו ולא ש"ך לומר יבא עשה ויהיה ל"ת שרי דשיעורא דמעשה ללאו לא מקיים לעשה אפי' שרי רחמנא הילכך איכ"ל למימר מזהו דהותר בשעת עבודה הותר לגמרי אפילו שלא בשעת עבודה אלא למימר דהותר בשעת עבודה ששרי בחצות עשה לא לחסר דהא עיקר הקדישן הוא כדי לעבוד וליהנות מהן בשעת עבודה ואפילו אם נלקחו ממשותף הלשנה הרי לב' ז"ל מתנה בהן להנאות ליתן מהקדש זה בגדי כהונה ולהנות בהן בשעת עבודה ולא רכיב מעול' עלייהו איסורא בשעת עבודה אלא שלא בשעת עבודה הותר הילכך ל"ל בהא מינו דהותר בשעת עבודה הותר לגמרי אפילו שלא בשעת עבודה מה"ט מעינא לזאי יתנו ליהנות בהן בשעת עבודה אפי' דלענין איסור כלאים פשיטא לן דהותר לגמרי אבל קושיא ראשונה קשה . ונ"ל דל"ק ד' דבר העתיק הר"ש שם מוצרי החוס' דה"ט דהותר כלאים בבגדי כהונה לגמרי משום דלא יתנה חזרה למלאכי השרת דכשיגמרו עבודתו יאשטו מני' ולא ישא עילו כלל הילכך שחתמא החזרה אפילו בבגדי כהונה הותרה עבד' שלא בשעת עבודה אבל בהנקה תחת ראשו ליכא למימר הני הילכך אסורה עבד' והיינו טעמא מני דבגי ציצית שלא במקום מזהו אסורה דל"ל הא טעמא דלא יתנה למלאכי השרת . ואפילו לבר קיוב בלילה שאינו זמן ציצית מני אסורי משום כלאים דהא אפשר להפסיקו קודם הלילה . וע"ל דהא דכתב הרשב"ז בה' ציצית דוקא בציצית שאין בה לציצית יסומתם ואנדרוגיטם קאי שהם ספק אשה ואל' אפי' דס"ל דבגי א"ש אפילו שלא במקום מזהו שרי לכלאים ציצית גמרי מינו דשרי במקום מזהו . מ"מ מינו דשרי לא"ש שרי מני לשה לא אמרינן דנשים עם צפ"ע חוץ ולא אמרינן מינו ממין פלגיו מני' . וכדלמ' בפ' במה אשה (דף ס"ג) דעצת שיש עליה חותם הוי תכשיט לא"ש ואשה שזאה בו חייבת תטחא אף ע"ג דמינא הרעוטים יואלים בפקים ולא רועים כלבד אמרו אלה כל אדם לשרת נשים עם צפ"ע הן וה"ו דעויתיה וראשון ג"ל עיקר : **ועתה** אבא ליה מ"מ דה"ה חוס' במסתא

ואחר שצבר דכלאים של בגדי כהונה שרי לגמרי אפילו שלא בשעת עבודה במקום . עשה נבא לעיקר השני לענין כלאים בציצית אי שרי במקום מזהו דווקא או אפילו שלא במקום מזהו . דע שהתום' בפ' ההכלת ובפר' כל הבשר בחס' חולין (דף ק"י) כתבו בשם ר"ת דכלאים בציצית שרי לגמרי אפילו שלא במקום מזהו כיון בעליית שאלה או לאשה דאינה חייבת בציצית . ויש לך כאן מקום שאלה לדעת הרשב"ז דכבר נתבאר דס"ל ז"ל דכלאים בבגדי כהונה שרי לגמרי אפילו שלא בשעת עבודה ואלו לענין ציצית שלא במקום מזהו ל"ל הכי סה"כ כתב הרמב"ם בפ"ג מה' ציצית נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הציצית מן האזרה כו' עומותיו ואנדרוגיטם חייבין מספק והני' עליו ההכח"ד בהשגת דווקא בציצית אלא כהן כלאים ע"כ . ואיכא למידק מ"ש לענין עבודה דשרי לכלאים אפי' שלא

לגמרי הזיר הכתוב כלאים בציצית אפילו שלא במקום מזה דהא לילה זמן ומזוה
היא כסכות וים ומסכות לילה וודאי לא איירי דהא אסור משום כלאים כדאמר
גזירה משום כסות לילה לדברי ר"ת פי' כסות המיוחד לילה אלא אסור
בלאים נהג בו ובק"ל דהאי חקלת לדברי ר"ת אין בו משום כלאים מירי מכסות
יום וקמ"ל דאין בו משום כלאים בלילה אין זה רבותא דהא מילתא דפשיטא היא
כיון דס"ל כסות יום חייב בציצית בלילה אין לחלק בין יום ללילה ופשיטא דאין
בו משום כלאים בלילה ואין כאן שום רבותא בבבא דרישא דמילתא דשמואל:
מ"מ בעיקר דברי ר"ת ורד"קו מאן אחתי י' לו מקום ששאלו בבבא דרישא
קמ"ל תכלת אין בו משום כלאים לאו אלא קאי אלא אפילו שאלה א"י אשה
קמ"ל דשרי תכלת ואין בו משום כלאים: ופי' כיסוי הסם (דף ק"י) דאר"י התם
טעית שאלה כל' יום פטורה מן הציצית כ' הסם: י"מ דלס הוא של כלאים כגון
תכלת דאסור: יום דפטורה מתאורייתא ואור"ל דאין לחוש דאמר בריש התכלת
תכלת אין בו משום כלאים ואפי' בעלית פטורה ומסוק כגון הטיל
למוטלת פי' עלית שיש בו ציצית כבר וכל בעי למימר שש"כ הסיר
הראשונים וקמ"ל דלא הוי פטורה משום תעשה ולא מן העשוי דא"כ ל"ל
למימר אין בו משום כלאים לימא הטיל למוטלת כסירה אלא הא קמ"ל
כל עלית דאיחתיי בה כלאים דהיינו תכלת מותר בכל עמימים בין להתעטף
בין להצטת חתניו ובין לו בין להסיריו בין לאסרו בין ביום בין בלילה לגמרי שרי
ביום כלאים ע"כ: ולכאורה משמע דר"ת דייק לה מתקדמתא טעמו בעלית פטורה
כגון שהטיל למוטלת ולא הסיר את הראשונים וה"ל שנית שלא לצורך אפי' אין
בשיניה משום כלאים ש"מ דהכל ענין שרי ללאים בציצית: אבל א"י לומר כן דלי
לגמרי דאמ"ל תכלת מוציא"י בעלית פטורה דקאמר שמואל כפי"א א"כ תכלת אין
משום כלאים דהיינו לא קמ"ל מדי ודבר לר"ת מילי ניהו מתקדמתא ואפי'
בוי"ו ובמ"י ש"מ ה"ס: בשום ע"כ: תכלת: ועוד סיפא דאפי' בעלית פטורה
דהיינו הטיל למוטלת ודאי לא קמ"ל אלא דאין בו משום תעשה ולא מן העשוי למד
שרי פירוק גמורה הסם והא אמהה רבי וירא דהא יומא דאמר ר' וירא הטיל
למוטלת כסירה ומשני חדא מכלל הפרעה אחרת ומדפריך דהא אמר ר' וירא תכלת
יומא ש"מ דלא קמ"ל דלא דהא דאפי' בעלית פטורה אלא הא למד דהטיל למוטלת
כסירה ומכ"ל דר' וירא דהא דא"כ מאי פירא ע"כ: וירא דהא דאפי' שלא במקום
מזה שרי כלאים: אלא ע"כ דהטיל למוטלת לא דמי לשלא במקום מזה דהבא שם
ציצית אקמ"ל ובתרי"ו ה"ל טעיה במקום מזה ובדפ"ר"ש והאמר ר"י חדא יומא
לעיל הטיל למוטלת כסירה וכיון דמתחבר בהך בתרי"ו כ"ס בקמ"ל אי הוי פסיק
לגמרי שרי פטור דאין בו משום כלאים דהא תכלת ציצית מקרו ע"כ: אלא דברי ר"ת
דשרי כ"ה היינו ה"ל דאידך דר"ת דפרק דהא דא"כ ע"כ ולא בעי למימר כגון
שש"כ הסיר הראשונים וקמ"ל כו' כלומר ולא אשמועין שמואל אלא הא למד דאין
בו משום תעשה ולא מן העשוי דא"כ ל"ל למימר אין בו משום כלאים כלומר בבבא
דרישא דאין בו משום כלאים ל"ל ומדנקט ואפי' בוי"ו ע"כ תרי מילי ניהו: אלא הא
קמ"ל כל עלית כו' כלומר בבבא דרישא קמ"ל הא אלא בבבא דסוף דאפי' בעלית
פטורה דהיינו הטיל למוטלת ודאי תעשה ולא מן העשוי הוא דקמ"ל: והרי דבריו
ז"ל בפ"י כ"ה ופי' תכלת אחרים הן שניהם ראייה אחת הוא זה ברור לי בכונתו ז"ל:
מ כד נחבר דהראב"ד ז"ל חולק על סברא זו וס"ל דלא הותר כלאי בציצית
אלא במקום מזה דוקא וכ"ז דעת הרמב"ם שכתב בפ"ג מהל' ציצית כסות
של פשוט אין מצינו בה תכלת כו' גור' מדבריהם שמת' ויבסנה בה בלילה שאינו
וזן חיוב ציצית וממלא עובר על ל"ת בשעה שאין שם מ"ע שחובת הציצית ביום ולא
בלילה שאמר וראיתם אותו בשעת ראייה ע"כ: הרי לדמיה ז"ל אפי' כסות יום
לס מחכמה בו בלילה פטור מן הציצית ואם הוא של כלאים עובר עליו: והנה
לכאורה יש לה הביא ראיה גדולה לדעת ר"ת מהא דאמר בפ"י דיבמות גבי הא
דאמר ר"ת אין בו ד' מתנין בעיקר דבר מן התורה ופריך מסדרי ציצית דמן התורה
שרי וגורו רבנן משום כסות לילה ופטור אותו מן הציצית ומשני שב ואל תעשה שאני
ובתנן הוס' וא"ת סדן בציצית היכה הוי שב ואל תעשה דכי מיכסי בטלית דבת
חיובא היא ואין בו ציצית הרי עובר בידים וי"ל דבשעת עינוק אחתי לא מחייב עד
אחר שנתעטף דכסותך משמע שאתה מכוסה בה כבר והשר חכמה בה אחי
לדרתא חתיכה וכד ארמ' בגמרות ולאחר שנתעטף דמתחייב שב ואל תעשה הוא:
וא"ת בפ"י מי שמתו משמע כשהוא לבוש כלאים ואין פושטין לא חשיב שב ואל תעשה
אלא עומד ועשה ואור' דשאני כלאים דעיקר החיבור בשעת לבישה שלבש באיסור
אבל כאן לא מתחייב עד לאחר שנתעטף כדפי' ע"כ: והשתא איכא למידק
כיון דאיסור כלאים חל עליו בשעת עטיפה ומ"ע דציצית לא תלה עד לבתר שנתעטף
א"כ כל דאמר ב"מ בנמי' ומחן בפ"י דכ"כ לענין שאלו דכ"כ דהוא ל"ת
ד"ע היכא אמר דאחי עשה ודמי ל"ת כגון כלאים בציצית דבעידנא דמעיקר ללאו
קא מקיים לעשה: הא אדרבה גבי כלאים בציצית הוא להסיק דהא בשעת עטיפה
דמעיקר ללאו דכלאים אחתי לא מקיים לעשה לציצית דליחא לתמונה עד לאחר
שיעור ואחתי שרי: אבל לדברי ר"ת דאמר הואיל ושרי במקום מזה שרי נמי שלא
במקום נמצא דכלאים בציצית לגמרי שרי אפילו בכל המקום דאמר אלא
דהתיירא דבמקום מזה גורס להתיר נמי שלא במקום מזה והשתא אחי שפיר הא
דשרי רחמנא להתעטף בכלאים בציצית אפי' דבשעת עינוק עובר בלאו ועדין אינו
מקיים לעשה משום דהא אפי' שלא במקום מזה נמי שרי משום הואיל ובמקום
מזה שרי והא דשרי רחמנא במקום מזה היינו היכא דבמקום דמעיקר ללאו קא

מקיים לעשה ומשכחת לה כיון היכא דמעיקר ללאו מעוטף בסדן שחייב בציצית דהשתא
כשמטיל בו תכלת של כלאים עליו דבעידנא דמעיקר ללאו כלאים באתוה שעה מקיים
נמי לעשה ציצית דהלא ע"פ מחזק שכתב עמוד דהשתא דהא דהשתא לו
למ"ע לציצית דבעידנא דמעיקר ללאו מקיים לעשה דהוי לדמות לל"ת דכלתא וזה
גורס להתיר כלאים בציצית לגמרי אפי' שלא במקום מזה כלל וכ"כ דמותר
להתעטף בכלאים בציצית במקום מזה ע"כ דבעידנא דמעיקר ללאו לא מקיים
לעשה דלא גרע משלח במקום מזה לגמרי אבל לא לא הוי משכחת לה בכלאים הא
דבעידנא דמעיקר ללאו מקיים לעשה עליו אסור ללאו לגמרי אפי' במקום
מזה וכ"כ שלא ב"מ כיון דנ"ל הואיל ובמקום מזה שרי ושפיר אמר דבעללים
בציצית דאמר דאחי עשה ודמי ל"ת מטעמא דבעידנא דמעיקר ללאו הוא וכיון דראוי
להתיר בעידנא זו דרשא עשה וידחה ל"ת ההוא עידנא גורס להתיר לגמרי בכל עת
אבל לדעת הרמב"ם והראב"ד ז"ל דכלאים בציצית לא שרי אלא במקום מזה היכא
שרי להתעטף בכלאים בציצית דבעידנא דמעיקר ללאו לא קא מקיים
לעשה וכל שכן דקשה טפי היכא קאמר הש"ס דכלאים בציצית בעידנא דמעיקר
ללאו מקיים לעשה דהא דמי ליחא וכמ"ש אבל תשובה לזה תראה לפנינו
בסי' ל"ג: **ועתה** נבא לעיקר הדיון לגמרי הרמב"ם כסות יום פטור
מן הציצית בלילה וא"כ הא דאסור סדן בציצית גזירה משום כסות לילה ע"כ היינו
אפי' כסות יום שלבשה בלילה ופי' דאפי' בגד שחייב בציצית חס וכבש שלא בזמן
מזוהו יש בו משום כלאים דהא ל"ל דאפי' דלסברא זו כסות יום פטור מן הציצית
בלילה אפי' אין בו משום כלאים דכסות שנהג בו מזאת ציצית אפי' שלא בזמן
מזוהו אין בו משום כלאים דהואיל ובזמן מזוהו שרי שלא בזמן מזוהו נמי שרי
והאי גזירה משום כסות לילה דקאמר היינו כסות המיוחד ללילה דפטור מן הציצית
אפי' ביום וכו' ללשון אין מוציא ציצית טהור בו וליכך לעולם יש בו משום כלאים
דהא ליחא דכיון דאפי' כסות יום פטור מן הציצית בלילה לאו בתר הבסות אזניק
אלא הזמן הוא דקא גורס לחיוב ולפטור א"כ כמו שצולטין בתר הזמן להקל לפטור
כסות יום מן הציצית בלילה כ"ס דאחי לן למיול בתר הזמן להמיר ולחייב אפילו
כסות לילה בציצית ביום: הואיל וזמן רח"ל הוא וראיתם אותו קרינו ביה ווא"ל כך
כסות יום וראיתם אותו קרינו ע"כ דהא ל"ל למיול בתר הזמן להמיר ולחייב אפילו
ול"ש כסות המיוחד ללילה חייב ושלח בזמן ראייה שניהם פטורין והאי גזירה משום
כסות לילה דקאמר אפי' דחייב בציצית אפי' שלא בזמן מזוהו יש בו משום כלאים
אבל לפי ר"ת הוי גזירה משום כסות לילה היינו דוקא כסות המיוחד ללילה
לעולם אין מוציא ציצית טהור בו אפי' ביום היכך יש בו משום כלאים אבל כלאים
בציצית ככסות בת חיובא ר"ת אפי' שלא במקום מזה כגון ג"כ אלא בעלית שאלה:
והנה יש לה ליקשטות לפי ר"ת דהא אמרי' בפ"י דברכות (דף יד) דבמערבא
ערבית הוי אמרי' דבר אל בני ישראל ומרתא אליהם ח"י ה' חלקים אחת כלומר
והוי מדלגין פרשת ציצית משום שאין מוציא ציצית טהור בלילה וזו כסות יום חייב
בציצית אפי' בלילה א"כ דכסות לילה פטור מן הציצית אין טעם לדלוגו לו כגון
דמי' מוציא ציצית טהור בלילה וכו' מילתא דמי' מילתא דמי' מילתא דמי' מילתא דמי' מילתא
כסות יום בלילה ואפי' שהחוס' הקשו ההם למ"ד ציצית חובת עלית הוא ואפילו
מונחת בקופסא אפי' חייבת בציצית היכא אשכחן שיהא הזמן גרמא וי"ל דלס
היה כסות המיוחד ללילה פטור ע"כ: איני יודע מ"ע חזק קמ"ל למ"ד ציצית חובת עלית
יותר מלמ"ד ציצית חובת גזירה הוא הא מ"ל לא חייבת תורה ללבוס טלית בת
חיובא כדי לקיים מצוה ציצית אלא שיהא חס' חייבת תורה ללבוס חייב להטיל
ציצית והשתא לדמיה נמי תקשה היכא אשכחן שיהא א"כ אלא מאי אית לך למימר
דמה"ע ה"ל ה"ג דבלילה תותא ללבוס טלית בת חיובא אפי' שאין בו ציצית וא"כ
להטיל בו ציצית משא"כ ביום ה"ל למ"ד ציצית חובת עלית הוא ואפי' כלי קופסא
חייבת בלילה רשא' להשהות טלית בת חיובא בלי הטלת ציצית משא"כ ביום חייב
להטיל בו ציצית: ועוד קמ"ל מהא דאמר בפרק תכלת (ד' מג) ציצית תכליתא
לפרוומא דחגיגי' ביחיה ומברך בכל צפרא להתעטף בציצית ופריך מדמרי' קסבר
מ"ע שלא ה"ז הוא אמאי מברך בכל צפרא וצפרא ומדק"ל מדמרי' אמאי מברך
בכל צפרא משני' דאי לא היה רמי וס"ל דה"ל מ"ע שיהא"ל לא היה קמ"ל אמאי מברך
הא אחתי תקשה אמאי מברך בכל צפרא כיון דכסות יום חייב בציצית אפי' בלילה
אין הלילה מפסיקתו וכו' כולו שדח יומא אריבא דהא נמי קמ"ל השתא מדמרי' אמאי
מברך כיון דאין לילה מפסיקתו וכמו שפירש"י מדמרי' תכליתא לכסות אשתו חייב
נשים חייבות בה הלמא קסבר מ"ע שלא ה"ז הוא דומה בין ביום בין בלילה
דאי ז"ל נשים פטורות א"ל דלילה זמנא אמאי מברך אלא פטר ראשון כשמתעטף
בה וספקיה חדשה ה"ל לברך הא מכאן ואילך יומא אריבא הוא דהא אין לילה
מפסיקתו ע"כ: ודבר אכתי לא חסיק דרשב"א אמאי מברך דמרי' אמאי מ"ל לילה
עד לבסוף דאי' ההיא דמדמרי' משני' כר' דתניא תפילין כל זמן שמתנין ומברך עליהם
ד"ר א"ה כל שעתא נמי ר"י אינו צניע הוי ולא שרי ליה ללמי' כוליה יומא ומי' ש'
מנכרחי כ"י משני' מכסות לילה לכסות יום: א"כ ש"מ לדמרי' דק"ל לילה לאו זמן
ציצית הוא אפי' כסות יום פטור מן הציצית בלילה היכך הלילה מפסיקתו וראוי
לברך בכל צפרא אפי' א"ל שרי נלמי' שרי' פריך מדמרי' אמאי מ"ל לילה
ומן ציצית ואמאי מברך בכל צפרא וכיון דכסות יום פטור מן הציצית בלילה א"כ
ה"ה להסיק דכסות לילה חייב בציצית אפי' ביום ע"כ: והאי גזירה משום כסות לילה
דאמר בסדן בציצית היינו כסות של יום או של לילה וכבש בלילה ע"כ ומ"מ דכלאים

ואי חזקה לא מילתא לא אישתמיט שום תנא או אומרל ההשיענו חיודם גדול
 מה: ורמיה ליה הרמב"ם לעמיהו דסבירא ליה גבינו כה"ב שלאחר שכתב
 כדני בכשר יוכל לבטלו ויפסלו ואינו חוזר ומגיש בו ש"כ ב"ו מהלכות גירושין
 השולחט ביד השליח ובטל כו' לפיכך אם היה הגט ביד הבעל וביטלו כגון שאמר
 גט זה בטל הוא אינו מוגש בו לעולם והרי הוא כהרס הכשר ואם גירש בו אינה
 מגורשת וכן אם פירש בעת שביטלו הוא ביד השליח ואמ"ג שגלחתי הרי הוא בטל
 למרות שזו אינו מוגש בו לעולם ע"כ. הרי דס"ל ז"ל דאע"פ שכתב הגע כהלכתו
 אם מבעלו אח"כ בטל לגמרי ואינו חוזר ומגיש בו לעולם. וה"ו אע"פ שציצית
 הללו נעשו ותלו בבגד זו ההלכה אם מבעלן מתורת ציצית בטלן לעולם ופסלו
 וא"ל להם לתור להשפיר עוד. ומ"מ רוב פוסקים כטלן חלקן עליו בזה וס"ל
 דאע"פ שבעלו מתורת גט א"ל רגה נדרש חוזר ומגיש בו וא"ל לגט שכתב כהלכתו
 הבעל מתורת גט ע"י שפוטלו. ומחלוקת חלו בחלוקת גירס' בגמרא במש"כ
 החוס' והפוסקים והוכיחו הר"ם שם א"כ אין ביטול מועיל לציצית שנעשו כהלכתן
 ואם הטיל ציצית על הציצית אע"פ שכתבונו לבעול את הראשונה כשחזק למינת
 חזרו הראשונה להשפיר כ"ו תנבין שם: **וגמור** לשינוי בין כלאים בציצית
 שאנו עוסקים בו כבר נתברר שדעת הרמב"ם והראב"ד עיקר דכלאים
 בציצית שלא בזמן מתנה כגון בליה דס"ל נמי בזה הרמב"ם והראב"ד שלא
 כד"ר דאמ' כמות יום חייב בציצית אפילו בליה אלא אפי' כמות יום בליה פטור
 מן הציצית ויש בו משום כלאים וכן לגשים או בעלית שאולה יש בו משום כלאים
 משא"כ כלאים דבגדי כהונה אפילו שלא במקום מנוה נמי שרי: מ"מ ראוי לדעת
 מ"ש לענין כהונה דשרי שלא במקום מנוה לעבודה וכלאים בציצית לחסור שלא
 במקום מנוה כגון בליה דלמי זמן מנוה ל"ת דכלאי"א בניינא דמעבר לנורו ול' מקיים לעשה שרי בשע'
 הראב"ד דה"ע משום דלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיהא אהרין להפשיט
 עם גמר העבודה הילכך שרי לגמרי אבל כלאים לציצית אפשר להוהר שלא לבשן
 אלא בזמן מתן וכן בר חיובא הילכך שלא במקום מנוה חסור: עג"ל דה"ע דמיון
 דהוא דשרי רחמנא ללבוש כלאים בבגדי כהונה בשעת עבודה ע"כ לאו משום דלמי
 לעבודה ודחה לל"ת דכלאי"א בניינא דמעבר לנורו ול' מקיים לעשה שרי בשע'
 לבישה דעובר על ל"ת דכלאים אכתי אינו מקיים לעשה לעבודה עד לבתר הכי
 והרי כל כה"ג אין עשה דוחה ל"ת אלא ע"כ כלאים בבגדי כהונה שרי לגמרי במקדש
 אפי' שלא בשעת עבודה דהא אין טעם לחלק בין שעת עבודה לשלא בשעת עבודה
 כיון דלא שייך כאן עממא דעשה דחה. ומה ל"ת אבל גבי כלאים בציצית דשרי רחמנא
 הוה ארבע מילתא עממא דחתי עשה ודחה ל"ת הוה דהא בזין הוא דלתי עשה
 לציצית וידיחי לל"ת דכלאים דהא בעידנא דמעבר לנורו מקיים לעשה דהלאו
 והעשה תרויביה כבדי הדקי קא חילי בשעת לבישה א"כ אין לנו אלא במקום מנוה
 אבל שלא במקום מנוה אין לענו: עג"ל דלמי דלמי רוב פוסקים כרבה דאמר כ"פ
 דפסחים (דף סו) גבי האופה מ"ע לחול דלמי לוקח משום דאמר' הואיל וקילענו
 ליה ארמיס חזו ליה ואלביבא לדידי אחר התם דלאחריתא לא מחייב הואיל ומזי
 לכסויי דס' פטור כלומר אם היה שם דס' פטור דחייב בכיסויי הוי אחי עשה דכסוי
 ודחה לל"ת של חסור ד"ע לפיכך" ונפי"ר ר"ח חרישה של כלאים כמ"ש החוס'
 שם משמו ומשמע התם הדרי דלרבה דאמר הואיל ליכא כלל חסור מה"ת כל
 היכא דאיב' למנוה הואיל גבי הא דלמיליה רבה לר"ח לדיק דלית לך הואיל הי"ע
 אופין מ"ש לשבת ע"י עירוב קבשילין כו'. משמע לדידי דלית ליה הואיל א"ש
 הא דאופין מ"ש לשבת משום דליכא חסור כלל מה"ת. וא"כ ה"ו מה"ע שרי
 כלאים דבגדי כהונה אפילו שלא בשעת עבודה הואיל ושרי בשעת עבודה ו"ל הואיל
 ואי מיקלע ליה בההיא שעתא לעבוד עבודה ומותר לו ללבוש בגדי כהונה של
 כלאים השתא מני שרי דמי ממש שבהא הואיל ואי מיקלע ליה ארוחיס: ולה"נ
 ניחא ליה ההוא שפוטא דחוס' כלל כלאים שפוטא דחוס' ב"ה התכלת דתניא כדמי
 כהונה ובגדי כה"ג אין בהם משום כלאים בבגדי כ"פ שיאלו למדינה חייב במקדש בין
 לשרת בין שלא לשרת פטור ע"כ. ונ"ל דבסופא דברייתא זו ה"ג בגדי כהונה ובגדי
 כ"ג שאילו במדינה חייב ומשום הוא. ובדוא' גריך טעם מ"ש מקדש ממדינה דהא
 אע"ג דלאו מדינה ראוי לעבודה מ"מ כיון דאפילו שלא בשעת עבודה שרי במקדש
 אין ע"ס כגון למדינה כיון ובמקדש שרי בכל עת וכן הלאי עממא שכתבתי
 הא דשרי שלא בשעת עבודה משום דלא ניתנה תורה למלאכי השרת בין הלאי
 עממא דהא דשרי כלל כהונה לזו משום דחתי עשה דחתי ל"ת הוא הילכך
 אפילו שלא בשעת עבודה נמי שרי. ה"ו כיון דאשתרי כלאים שלא לזורך בבגדי
 כהונה אין לחלק בין מקום למקום ובכ"י לשיטתו: אבל כלאים עממא בתרא שבת'
 דמה"ע שרי אפילו שלא בשעת עבודה משום הואיל ואי מיקלע ליה עבודה חזי ל'
 אחי שפיר דהאי הואיל לא שייך אלא במקדש דראוי לעבודה אבל במדינה דלא
 חזי לעבודה לא שייך אחי עממא לפיכך אם מוגש בבגדי כהונה במדינה חייב
 ונ"מ ביהאי עממא לזורך אלא שם בבגדי כהונה בלי שבת ו"ל דק"ל ב"פ דשבת
 (דף כד) עולת שבה שבתו ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביום' ואין
 אכריס פורים של ע"ש ו"ש קריובשבת ו"ל דה"ו קמאי שרי ללבוש בגדי כהונה
 בלי שבת ו"ע ולה"ע חסור ולוקח דהא ליכא למימר הואיל ומקלע ל"עבודה דהא
 אין שום עבודה בלי שבת ו"ע שדחה ארמיס. והחוס' שם כתב דהא דבמדינה
 חייב וז"ע חזי לילה דומה למדינה דחייב ו"ל דחייב מדרבנא וההוא עובדא דשמעון
 דגריק ע"כ חזי ליה דעת לעשות לה' הפרו מותרך דברבנא מני שייך הפרה ויורא

דיני ציצית סימן לא

אחר שנתברר בסיומן הקודם דכלאים בציצית לא שרי רחמנא אלא במקום מנוה
 אבל שלא במקום מנוה לא והילכך טומטום ואמדרוניגוס אע"פ שחייבין
 בציצית ומסקת מ"מ בציצית לא שרי לכו וכדברי הראב"ד וכמ"ש שם: יש
 לי לעיין לדעת בני ברוחא דס"ל דסדרי בציצית אע"פ דאין מטילין בו תכלת מ"מ
 חיי' לבשן של מינו אם גם טומטום ואמדרוניגוס חייבין בציצית של מינו בסדן דאע"פ
 דק"ל התכלת אינו מעכב את הלבן ואם אין לו תכלת מטיל לבן. ה"מ דבראוי
 להטיל תכלת נמי הילכך כיון דמה"ת ראוי להטיל תכלת בסדן כלל כלאים בציצית
 שרי רחמנא אף על גב דרבנן גזרו עליו מטעם כמות לילה הוה ליה
 לביילה כיון גבן התורה שרי. אבל גבי דיורו כיון דבלא
 ההוא גזירה דמשום כמות לילה נמי כלאים בציצית לא שרי לכו משום ספק
 אשכ וס"ל אינו ראוי לביילה דמעות תכלת. דהא מה שאינו ראוי לתכלת ממתת
 ספק קרוי נמי אינו ראוי לביילה כדאמר' ב'פ' הספיה (דף פא) גבי הקונה אילן
 אבן חזק שדה חבירו לר"מ וב'אילנות לרבנן ומסקת להו אי קנה קרקעי לא קנה
 הילכך מביא ואינו קורא חספך דמתמת ספק אפי' רשאי לקנות מעממא דמפרש
 התם דפרך ודילמא ביטורים נינהו ובעי קריאה ומשני קריאה לא מעכבא ופרך
 והאר"ל כל הראוי לביילה אין הביילה מעכבת זו וכל שאינו ראוי לביילה הביילה
 מעכבת זו וה"ו כיון דאדמו ראו לקריאה מספק דלמ' לא קנה קרקע קריאה מעכבת
 זו. ומשני לה התם דעבדן בענין שאינו חייב בקריאה. וז"מ דכל שאינו ראוי
 ממתת ספק ה"ו אינו ראוי לביילה. ה"ו כיון דאין ראוי להטיל תכלת בסדן
 ממתת ספק דילמא ה"ל כלאים שלא במקום מנוה ה"ל אינו ראוי לביילה דתכלת
 וכל כה"ג תכלת מעכב את הלבן ואפילו לבשן של מינו נמי פטור. וה"ו יש לעיין
 כ"מ שהבדל או שהבדל אינו חייב בציצית אלא ממתת ספק אי מטיל ציצית של
 מינו בסדן של שפחן דהא כיון דאין ראוי לביילה תכלת ממתת ספק איסור כלאים
 תכלת מעכב לבשן ואפילו כיון הלבן נמי פטור. אלא שבהא גופיה יש לעיין דהכי
 תניא ב'פ' התכלת (דף ק) סדן בציצית ב"ש פטורין וכו' מחייבין ופרש"י
 דב"ש לא דרשי סומכים למישרי כלאים בציצית והאי דקטק לשון פטור ומחייב ולא קטק
 לשון חסור ומותר משום לציצית מובה הוא לבגד אפי' אינו לובש ואיסור והיתר
 נמי בהא תליא כיון דב"ש פטור ה"ל כלאים שלא במקום מנוה ועובר עליו משום
 כלאים

(א) ז"ל והיינו עממא: (ב) ז"ל לבגדי כהונה:

שאנת אריה דיני ציצית סימן לא רב

כלאים וב"ה המחייבי ליה ציצית דדרשינן סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר
 ללבש ע"כ ור"ת הקשה עליו הרבה דמשמע מדבריו דב"ש לא פטרי אלא מחלת
 אצל לבן משום מחייבו והרבה דחק ר"ח בזה וק' לכה ל"פ פי' דודאי צ' שפטי
 לגמרי מתחלת ומלבן ואצ"ג תכלת אינו מעכב את הלבן ה"מ דבראי לביילה
 להטיל בו תכלת אין הביילה של תכלת מעכבת בו אבל בסדוק כיון דב"ש לא דרשי
 סמוכין ואינו רחוי לביילה של תכלת משום איסור כלאים הביילה מעכבת בו ואפילו
 לבן אינו מטיל ומה"ט נקט לשון פטור וחיוב ולא נקט לשון איסור ומותר משום לבן
 דאם מטיל לבן לכה איסורה אלא אצ"ג להטיל ומשום לבן נקט לשון פטור ורס"ח
 להרמב"ן בספר המלחמות בפ"ב דשבת שכתב סדוק בציצית ב"ש פטורין פי' פטורין
 אפי' מלבן ואצ"ג דאפי' איסור יש בו משום תכלת ועשמייהו דב"ש דלית להו סמוכין
 ומיסרי כלאים בציצית וכיון דתכלת ליכא לבן מי ליכא ואפי' למ"ד אין מעכבין
 זה את זה מ"מ עלית שאסור בחתלת לא חיבתו תורה לבנן וכי כתיב ועשו להם
 ציצית בו צבדג רחוי לתכלת קאמר דכתיב ונחמו על ציצית הכנף פתיל תכלת
 הרי שנגדים שנאמרו כן אין אלא צמר ולא שפטים ע"כ קרובים דבריו לדברי
 ור"ת אפי' לחאי דק"ל דמה"ט כלאים בציצית שרי הרי מ"מ כיון דרבנן גזרו עליה
 משום גזירה דנסות ליה את מוצא עשמים דמפרש התם הא מ"מ כיון דמדברנן
 אינו רחוי לביילה דקריי' משום דא"ל לו לקרות מפני שה' דמפרש התם אי שמיים
 דילמא מפסק לי' מתחומות ומעשרות א"ל משום דמחוי כשקרא והא הכא דמה"ט
 ראוין לקריי' דהא הרי עשמי אצל אלא מדרבנן ואפי' כיון דמדברנן אינו רחוי
 לקריי' ה"ל אינו רחוי לביילה וא"ל לו מיני להביו כל עיקר ה"נ ימנא הכי דבשלמא
 למאי דס"ל להני רבוחא בדבסוק של פתחן מטיל לבן ואצ"ג דאינו רחוי לביילה
 דתכלת מדרבנן טעמו דביורים כאלו בני ביורים דהא דתשובה אינו אלא מסיפקא
 כדאמרינן ד"מ בבינון אורבן בב"לילות מספק להו אי קנה קרקע אי לא קנה הלכך
 איכ' לחיינו דבמק' ספיק' אחי אינו רחוי לביילה דרבנן ומפסק ליה ואינו מביא ולא
 מביע' לדעת הרמב"ם הא דק"ל ספיק' דאוריית' לחומר' לא מדרבנן אחי אינו רחוי
 לביילה דרבנן ומפסק מילוי דספק הבאה שאינו לא מדרבנן דהם אמרו והם אמרו
 אלא אפילו להתלוקן ועליו וס"ל דספיקא דלרייהו לחומר' או מה"ט אפי' אין
 ללמוד ודאי מספיק' דהם אמרו בספק דלתי אינו רחוי לביילה דרבנן ומפסק לי' איך
 ללמוד אינו מזה ולדאי דחמיר מניה * אבל מ"מ גבי ספק אם הואא גברא בר
 חיובא הוא הא ודאי יבא אינו רחוי לביילה דרבנן דאסור תכלת בסדוק ויפסק מי
 מחובא לבן אלאו הואיל ואינו רחוי לביילה מדרבנן מפסק מנספק בר חיובא דכתיב
 לבני ביורים * וי"מ אפילו לר"מ דס"ל דכלאים בציצית שרי לגמרי אפילו לכשת
 וה"ל הספק רחוי לביילה מה"ט לתכלת דהא אפילו אי לאו בר חיובא הוא אם
 מטיל תכלת ל"ל בה * אפי' כיון שאינו רחוי לביילה מדרבנן ליתו וליפסק ספק חיוב
 דרייהו כדאמ' התם גבי ביורים * ועוד ק"ו הדברים ומה התם דאם קונה אילן
 א"ל ר"מ וב"לילות רבנן בר חיובא הוא משום דקנה קרקע כמו שחיב להביא
 חיוב מיני לקרות והא דלתי רחוי לביילה דרבנן מדרבנן אינו אלא ממתי
 ספיקא דילמא לא קנה קרקע * אפי' אחי אינו רחוי לביילה דרבנן דמחמת ספיקא
 ודאי לספק חיובא דהבאה * כ"ש הכא דלתי רחוי לביילה מדרבנן מחמת ודאי הא
 אפילו בר חיובא ברור אסורו בחתלת אינו ידן שאחי אינו רחוי לביילה ודאי
 רבנן ודאי לספק חיובא דרייה * וי"ל דשאי הכא כיון דהאי אין רחוי לביילה גופיה
 דרבנן ד"ל א"כ ספק בר חיובא גבר דלתי בר חיובא מי אחיה ואפי' לא גוריק
 בודאי משום אינו רחוי לביילה לפטור מגמרי * א"ל אך לומר האי אינו רחוי
 לביילה לחאין לגבי ספק ולא לגבי ודאי * כיון דהאי עעמא גופיה דספק שייך מי
 לומר בודאי * אבל צ"ל האי אינו רחוי לביילה דגבי ביורים הא לא גרס להאי
 אינו רחוי לביילה אלא הספק גופיה שיש כאן ולא שייך האי אינו רחוי לביילה
 גודאי בר חיובא * שפיר אמר התם דלתי רחוי לביילה * מ"מ לענין
 הלכה ל"ל דלמאי שהעלתי בס' שפ"ט דכלאים בציצית לא שרי רחמנא אלא במקום
 מנזרה ואלל בר חיובא דווקא וכדעת הרמב"ם והראב"ד ודלא כר"ת ז"ל א"כ ספק
 בר חיובא אין רחוי לביילה דתכלת מה"ט אחי ספק אין רחוי לביילה ודתי מספק
 חיובא דלתי דדייה ודמי לגמרי להאי דביורים ועדפי' מניה מחמת האו ק"ו
 דחמין ורבנן זלתי להחוספות בספ"ט דמחמת (דף סב) גבי השולל קרבנותיו
 ממזל"ה שכתבו ור"ת ח"ס סמוכה לה מעכבת ע"כ ע"כ וטעמא שא"ל לשמוך ימנא
 כל שאין רחוי לביילה בילה מעכבת בו וכן בהייה דשקלים ודברייתו ודנזיר דכל
 היכי דא"ל לשמוך משום ספק חשיב שפיר אין רחוי לביילה כדזכרנן שפיר הסיפיה
 גבי ביורים * ומסקו דמדאמיר בחזרת כהנים מנזור ולא מנגנעו ובפ"ק דתגיגה
 מומעט טעמא מרתייהו מקרא דבאית שמה והבאית שמה ש"מ דשאר קרבנות משלת
 ולא חשיבנן לענין סמוכה דבראי להבאית ע"כ מעכבת ע"כ ע"כ וטעמא ש"מ לשמוך ימנא
 חשיב שפיר אין רחוי לביילה אלא דגבי סמוכה לא חיישנן אפילו לודאי מדגלי קר"ח
 אבל גבי תכלת ולבן דלא גלי קרא אפילו מחמת ספיקא מיני חשיב שפיר אין
 רחוי לביילה וכדפרשמי' : **ובה"ה** ינחא לי שמעתא דספיקא (דף פח) דתיגא
 התם ה"ה שנתערבו

מותרו בני סמוכה הא תיגא קרבן אשם קרבן נשים מאי א"ל אלא משום תחתון
 דאלו פסח מתנה א' ואלו שלמים ב' שה' ל' מ"מ והתקן כל היתרון על מנזח
 החיטון שנתן בתתן א' פכ' ר' אלא משום דאלו פסח בשפיכה וחלו שלמים בוריקה
 מאי נ"מ והתניא כל היתרון בוריקה שנתן בשפיכה יא' אומר דקא חמירן לתי
 עבר לכתחילה מני * זה אוגוסת הגמ' וכ' החוס' ה"מ לעבד וה"ה דלזבולו חמר
 הכי אסמיקה ואמתנות ואומר ותימה וכי בשביל דשאח יהיה מרור או משום סמוכה
 דלא מעכבא לא אלו תעשה אמתנות בהלכתן ויכנס לידו ספק כרת וי"ל דעוב שיהיה
 ספק כרת בשב' ואל תעשה ממה שישו ראובן שלח בהונן ה"ה כדרובם עשו פסח
 ע"כ * ודברי יחימה הן דללו דוקא ה' שנתערבו עורות פסחיהם ה"ה ב' שפיהם
 ודאי דינא הכי אלא דרך התנאים כן כמו ה' חבורות של ה' ה' בש"פ מי שהיה
 קר' ג"מ) ושם ב' שהיה (דף ק"ט) תיגא ולא עוד אלא אפי' חמשה ועשו סבולת
 כיו' וי"ל דה"ט דאצ"ג כל היתרון בוריקה שנתן בשפיכה יא' ה"מ דבראי לביילה
 ליתן בוריקה אצל בצונו רחוי לביילה ליתן בוריקה * אם נתן בשפיכה לא יא' ואל
 מחמת ספק חשיב שפיר אינו רחוי לביילה והכא כיון דהוי ספק פסח וז"ל ליתן
 בוריקה וכו' ישמעאל בשלמי' מס' פסחים דס"ל וריקה בכלל שפיכה ולא שפיכ' בכלל
 וריקה ה"ל אינו רחוי לביילה אם שלמים הן למנות וריקה כמתווקן וביהל בוריקה
 מעכבת בו * הילכך א"ל להביא ע"כ תנאי אי ידדי תם הוא ותיב היא דליית
 השתא שלמים דהא ה"ל שלמים פסולי' כיון דליית רחוי לביילה בוריקה משום ספק
 דילמא פסח הוא * והיינו דמתרין הגמרא חימר דאמר דעבד לכתחילה ע"כ מי
 וכיון דלכתחילה שלמים חריכים וריקה וז"ל לורוק מספק דילמא פסח הוא אינו
 רחוי לביילה וה"ה הביילה בוריקה מעכבת בו * ואפי' ע"ג דלמאי דמחיי בתחלה
 משום סמוכה ע"כ בצונו רחוי לביילה דסמוכה מני אינו מעכב אפילו בודאי
 אינו רחוי * וכ"ש דספק שרי בעל ובעמא שנתלוקן קרבנותיהן ז"ל דודאי אינו
 רחוי לביילה דסמוכה וכמ"כ שם החוס' ועעמא משום דגלי ב' קרא דלתי מעכב
 רחוי לסמוכה וה"ה לה"ט דאלו פסח מתנה א' ושלמים ב' שה' ד' דלפילו באינן
 רחוי לביילה לא מעכב' דממנוח היה דקנן בפ"ח דובחים (דף פ) זמון דזמנא א'
 דלר"י ויתנו בנתן א' כדי שלא יעבר ע"ל כל חובק"ו וכ"ש דמשום שמא יהיה מרור
 דלה"ט לא שייך עיובא כלל * אבל כיון דלתי' לא קנאו כל מתת פירצה לא
 לא תש לה בגמרא * ובהכי מיני נחא הא דמסיק בגמרא חימר דקא אמ' לעבד
 אהואר שנויי' דאלו פסח בשפיכה ולא אסיק הכי אשנוי קמחי' דאלו פסח לא בני
 סמוכה ואלו פסח מחמה א' * משום דלתי' חקקה דכיון דלא מעכב בדעבד סמוכה
 ומחין ד' וכנס לידו ספק כרת * אבל הא דוריקה שנתן בשפיכה דמעכב אפילו
 בדעבד צונו רחוי לביילה אחי שפיר דלף לו חקקה לעשות פסח על תנאי מה"ט *
 ואצ"ג דהא גופיה צ"ך עטם דאמאי אין רחוי לביילה לענין מתן ד'
 כדמוכח הרי"ה דזכרתי ודשמעתי ובת"ש אין זה מקומו : **ונחזור** לענייננו
 דלתי להני רבוחא דס"ל דבסדוק של פתחן מטיל לבן וחיוב בציצית על
 לבן ה"מ בר חיובא ודאי ובגד שהיא בת חיובא בודאי אבל טעמא ספיקא הוי
 וכן דמדרובנן שנתן רחוי לביילה אחי שפיר דלף לו חקקה לעשות פסח על תנאי מה"ט
 אלא וספיק' אם היא של פתחן א"ל להטיל בה אפילו לבן הואיל ואינו רחוי לביילה
 דתכלת מן התורה כן י"ל :

דיני ציצית סימן רב

שאררה

אימתי רחוי לברך את ה' ורוצה להתעטף בו

בשעה שמתעטף בידו ורוצה להתעטף בו :
תשובה דבר זה תלוי במשכ"ל בס"ל בשם החו' שפי' דאינו חיוב ציצית
 בשעת עינוף אלא לאחר שמתעטף כבר הל עליו חובב ציצית א"כ
 אין לברך קודם עינוף * דחפ' ע"ג דק"ל כל המנזות מברך עליהן עובר לגשיות
 מ"מ קודם קדור' לברך אלא סמוך לגשיות : ומה"ט אמ' בפ' ד' קודם (ד'טו)
 תפילין ומאיתו מברך עליהן משעה קשרה עד שעת הגמה אבל לא קודם קשרה
 דה"ל קודם קדוסם לגשיות כמ"כ הפוסקים וז"ל ה"נ כיון דאין המנזה חלה עד
 לאחר השיעוף אין רחוי לברך קודם השיעוף דה"ל עובר לגשיות כיון דאין המנזה
 חלה עד לאחר עינוף * אבל מ"מ דברי החוס' תמהין דלמאי שהעלתי שם דהא
 דשרי רחמנא רחוי לביילה אפילו אלא במקום מנזה אבל לא במקום מנזה לא א"כ
 אס"ד דאין מנזת ציצית חל עד לאחר עינוף והרי איסור כלאים ע"כ חל בשעת
 עינוף א"כ היכא אמר דכלאים בציצית בעדנא דמסקר לאו מקיים לגשה הא הלאו
 דכלאים קדים לגשה שהאלו חל בשעת עינוף והגשה אינו חלה עד לברך עינוף *
 אלא ודאי ש"מ דהשעה לציצית נמי חלה בשעת עינוף וז"ל רחוי לברך קודם
 לשעת עינוף * ה"ל עובר לגשיות ולא בשעת עינוף דכבר חל עליו המנזה ואינו עובר
 לשעת עינוף * אם החוס' שם שבזמן שזו ירגא בהא שפי' דאין מנזת צי' חלה עד לאחר
 שמתעטף וכתבו ומיהו קשה דממזכרין להתעטף בציצית משמע דבשעת עינוף עובר
 מנזה ומ"ל להתעטף מוכיח מי דק"ל בציצית חובת גברא הוא ע"כ * ועק"ל על
 דעת החוס' שפי' דמה"ט ה"ל סדוק בציצית שב' תל תעשה אצ"ג דכי מוכיח בגלות
 דבת חיובא הוא ואין בו ציצית חובה ומה ה"ה בכך הוא מ"מ כיון דחובב ציצית חל עליו ע"כ
 לא מחייב עד לאחר שמתעטף ומה ה"ה בכך הוא מ"מ כיון דחובב ציצית חל עליו ע"כ
 מעשה של השיעוף אצ"ג שלא מחייב בשעת עשיית מעשה השיעוף אלא לברך
 הכי כל כ"ה חשיב ליה כקום ועשה הואיל ותחילתו א"ל אלא ע"כ ועשה דקני

להא דכלאים דשרי מ"ט דאמר החס המולא כלאים כבדו מושן אפי' בזוק ואין כבוד הבריות דוחה את ל"ת דכלאים אפי' ד' שבל ואל תעשה נחה מפני כבוד הבריו' כדאמר חס' ויהא הכא אפי' שכתב לבש כבשונג וכשנעזרו לו שוב אינו עושה מעשה אפי' בשר תחילתו אוליך אפי' לבגדים בלא מעשה . והו"א תנן בספ"ק דמס' מכות (דף כב) היה לבוש כלאים כל היום אפי' חייב מיתה או חלוץ . א"ל תלבוס אל תלבוס והוא פושט ולבש כל היום חייב עכ"ל . ואמר ר"ח עלה בגמ' לא פושט ולבש ממת אלא אפילו שחז' כדי לפשוט וללבוש נמי חייב והרי ק"ל ללא שזין בו מעשה און לוקין עליו אפי' השביען ליה כעושה מעשה בשהא כדי לפשוט וללבוש ומייב היול תחלת הלבשה . והו"א משה בלא נערר כל משך ומן הלבשה החר תחילתו לחייב עליו בשהא כדי לפשוט וללבוש כאלו בכל שהיה ופיהיה עושה מעשה ופ"ב דמס' שבועות (דף כד) מביעין לן בני עומתא מקדש אי במוד רייך שהיה כדי השתמיה לחייב מלקות ולו א"ו ומ"מ אי רייך שהיה חייב אפי' דבשהא ששהא אינו עושה מעשה אלא ע"כ בשר תחילתה אוליך ש"א"ל לו אלא כי' משה בלא עושה מעשה כיוון שחילת המעשה ליה חסר באיורו ו' מעשה בו בשר תחילתו משום דהתחלת המעשה היה באיורו שנטכם למקדש בעומתה או שלבש כלאים בתחלה בשעת לבישה באיורו . והו"א הימולא כלאים כבדו פטרק מ"ט אפי' דהתחלת הלבשה כבשונג היתה מ"מ שם איסורו עלה בשעת הלבשה אפי' דהוא לא ידע לפיכך כל משך ומן הלבשה נערר אחר תחילתה שהיתה ע"י מעשה והרי עכשיו כעושה מעשה בידים כיון שחילת המעשה היתה באיורו ו' מעשה והו"ל כקום ועשה ואין כבוד הבריות דוחה אותה לפיכך פושטן ואפי' בזוק' דהא ליחא שהי מביעין חסר בפ"ב דשבעות ופ"ג מ"טין (דף מ) בניר בקבר אי נייך שהיה למלקות ומפרש לה חסר כנוף שנטכם לבית הכבוד שדיעה חובה ומגדלו ובא חבירו ופרע עליו את המעוזה ועוד אחר חסר בפ"ג מ"טין (דף מ) גבי היכל דשומאה וביאה כהדי הדדי אפי' דחיבי משום עומתה ומשום ביהא ומוקי לה מר בר ר"א כנון שנטכם בדיעה חובה ומגדלו ובא חבירו ופרע עליו את המעוזה דשומאה וביאה כהדי הדדי קא חזוין והרי הכא תחלת הכניס' בהתירא הוי בדיעה חובה ומגדלו ואפי' כשכא חבירו ופרע עליו את המעוזה חייב אלמא אפי' שחילת הכניס' בהתירא כי ביא חסר' איסורא אפי' שאינו עושה מעשה מעשה ש"ס עליו אמרינן . מ"מ חילת המעשה של התירא גורא לאיסור שלא-כע עשה להוציאו משם כעושה מעשה בידים . ועוד דהיהו ביעיא דשהיה למלקות דבני עומתא מקדש ע"כ מייירי נמי שחילת הכניסה בהתירא היה חסר' לא שייך שיעור שהיה כדי השתמיה אלא כנטמא בצורה דכעושה שנטכם עדיין היה עטור ולא ה' עוס' שם איסורו עליו בשעת הכניסה דאחר המעשה ה' חסר' תחלת המעשה הכניסה של התיר גורא לאיסור הבא מאליו לאחר שיהו בשב ואל תעשה להיות נחשב כקום ועשה להחמיבי עליו אפי' שהמעשה של כניסה בהתירא היתה . וכ"כ מזה דיני עומתא כן בס' דבריטות ע"ט . והרי רמזין הדברים ק"ו מה חסר' בשעת כניסה של היתר לא בעידה לאיסור דחתי לאחר ששה דהא אפשר שלא יעמא בצורה ולא יבא חבירו ופרע עליו את המעוזה והכניסה לאיסור לאחר ששה השביען ליה כעושה מעשה מחמת תחלת המעשה של כניסה בהתירא . כ"ט הכא דכעושה שמתעטף כסדין בלא ציצית אפי' דכשעת עינוף אחתי לא תחייבי בציצית מ"מ הא אחר העינוף עבדה דחתי בודאי חוב מנות ציצית עליו אינו דין שיהא נחשב לקום עשה הא דשומא ומלובש בלא ציצית ע"י תחלת המעשה של המעשה אפי' שבהיתרא היתה ששדין לא חלה עליו מנות ציצית :

ציצית אין בצבישה שום איסור אלא שחסר מזה של ציצית כשזאל תעשה . וי"א בזה אם חין לו ציצית דלא"ה דהנביעה מחמת עולתה יס בה איסור בלא ציצית כיון דאין לו איסור ללבוש עלית בת חיובא . אכל אי ארמח דאין ציצית שום איסור אלא שחייבי להעיל ציצית היכא דלא אפשר ליה לן בה . והרי חסן התכלת אין מעטב את הלבוש ומיניא חסר (דף לח) אין לו תכלת מטיל לבן והרי חסן נמי שהק' שאין לנו תכלת מטילין אנו לבן לחוד ואס"ד כל היכא שזובש בנד בר חיובא בלתי מחזיקו דרמי רחמנא עליה עבדי איסורא ביהא ששומא ומלובש בו . אי"כ היכא שאין לו תכלת האין תעיל לבן ולבש עליו זה הא קביד איסורא בצבישה ועובר על מ"ט דתכלת . והאל ל"ל דשוין דאין לו תכלת אין מעטב את הלבוש דרמי מנות ניהו אתו מ"ט דלבן ודמי למ"ט דתכלת כמו שמתנה עשה דתכלת דוחה ל"ת דכלאים . דהא ליחא דמתיי' אלומא דהאי עשה מהאי עשה לדמותו מן פו . ואלא דרמי ש"מ דאין שום איסור בצבישה הנבד בלי ציצית אלא שחסר מזה והיכא דאין לו ל"ל בה ולפיכך אין לו תכלת מטיל לבן ול"ל בה . וכיון שח' קושיא החסר דבימות משה ק"ס נ דכשעת עינוף מנות ציצית חלה עליו ממזכרין לו להטעם בציצית ואפי' דרמי לברך על העלית עובר לעשייתו בעוד שאינו העלית בידו ורוצה להתעטף בו לא בשעת עינוף דאין זה עובר לעשייתו כיון דכבר חלה עליו מנות ציצית . ובהא ש"מ דאין עשה דוחה עשה מה שיש לפלפל בזה בדברי הפוסקים אכתי כס"י שאח"כ בס"ד . ומ"מ מהאי ש"מ למדנו דאין שום איסור בצבישה עתמה הכא לובש העלית בלתי ציצית אלא שחסר מנות ציצית לבד . וכ"כ המרדכי ב'ה ציצית כס"י ר"ט ש"ו אטו איסור לבשם לבית שאין בו מוזה ומעקה כ'ו ומתעמה שד"ר ב'ה קושיא ש"מ למעלה סומריה דח' ד"ר אלו שצמדתי . והרי נמצאה הטיב דמנות ציצית חלה בשעת עניפה . הילכך ראוי לברך קודם העינוף בשעה שאינו העלית בידו ורוצה להתעטף בלי ציצית עובר לעשייתו ולא בשעת העינוף כו נ"ל :

ורע

דהא שכחתי כס"י הקדום דאין עשה דוחה עשה לאלו כ"ע שידן דכבר . ד"ל דהרמב"ם וס"שיון חולקין בדרך וב' ד'עושה דוחה את עשה הברית וכבר הארכתי בזה בחי' ומפני שהא ויבות הועלתא אצחק מ"שכ וזה עושב דברי שם . הרמב"ם כ' בפ"ו מהלכות יבום היתה היבמה אסורה על יבמה איסור לאו או איסור' עשה או שהיתה שמי' ה"ו חוללת ולא מחיבת . ומ"מ זריכה חליטה מפני שיש בה לקוחין הואיל וקודשין ופוסקין בהן הרי היא זקוקה ליבום . ומן הנ"ה חייבונו עשינו מ"ע . וכ"מ שהיה מולא עשה ל"ת יבא עשה ויחיה . א"ל ל"ת א"ל חכמים גורו שלא יחייבונו חייבי לאוין ונשות גור' שמ"א יבא עליה פעם בצורה ביאתו איסור' ואין שמעוזה שאינו מזה לא ביאה אלא צ"כ לפיכך חס עבר ובעל יבמה האסורה לו משום לורו או משום עשה וא"ל כ"ע ה"ו קנה קנין גמור ומנויאה בעל והוא יבא רותי' מותרת לור שהרי נפטרו ע"כ . וי"א עשה ויחיה ומוציאה בעל והוא מ"ש שאם עבר ובעל יבמתו ומוציאה לו משום עשה נפטרה ומוציאה בעל וזרתי' נפטרו ומותרת לור הרי חייבי עשה מה"ל לא רמי ליבוי' דהא אין עשה דיבום ראוי לדמות את עשה מהאי עשה דחייבי עשה כנון מצרית ואהומית בחוק ג' דורות דמתי' אלומא דהאי עשה מהאי עשה וא"כ חס עבר ובעל לא מביעיא בלא נפטרה דעתה אלא אפילו היא נמנעה לא נפטרה וזריכה חליטה . ובגמרא בפ"ב דיתבות (דף ג) אלא דתנן הקם אלמנה לכה' גרושה ואלמנה לכהן הדיוט ממזר' ואיני' לישאל כל' דחוללה ו"מ פריך אלמנה לכה' מן האירוסין יבא עשה ויחיה ל"ת ואמר רב אמר קרה ועלתה יבמתו שאין ח"ל יבמתו ומת' ל' יבמתו יש לך יבמה א' בשעה לחליטה ואין עולה ליבום ואינה או חייבי לאוין . ומתיר רבא מתניא פ"ב דערי וכרות שפכה חס בעלו קנו ואס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליטה רמיא ליבום לך רמיא חס בעלו חמאי קנו . אלא ארי' חייבי ביאה אטו ביאה שמי' הרי דאי הוי חייבי לאוין מה"ל לא רמי ליבום אפילו חס בעלו נמי לא קנו וא"כ חייבי עשה דוודאי לא רמי ליבום מה"ל דאין עשה דיבום דוחה ליה חס בעלו לא קנו . והרי חסרי ו"ל גופ' ככתבתל דבריו אבל חכמים גורו שלא יחייבונו חייבי לאוין ושניות כו' ואלו חייבי עשה שיעיר' ויפה כיוון דחייבי עשה בלא גיירה אטו מן הדין שחייבונו וכדאמרוין . אלא לבסוף כלל עממה לחייבי עשה דאם עבר ובעל קנה והרי דבריו מערבבין ולא רישא סופא ולא סייף רישא וגם בנת' את' אדר' ח"ד ואינימא ר"א לאו מילת' הוי דאתרי' דאמר ל"כ"מ שהיתה מולא עש' ו"ל חס אתה יבאל לקיים את שדיים מוטב וחס לאו יבא עשה ויחיה ל"ת ח"א אפשר בהלכה ואינימא מהא דאם בעלו קנו ואיני חייבונוא ועמי' לחייבי לאוין מן התורה רמיא ליבום אפי' דלפטר לקיים את שדיים בהלכה משום דחלילי' בתקום יבום לאו מנוה הוי וא"כ חייבי עשה מן התורה לא רמיא ליבום דאין עשה דוחה עשה והוא חס בעלו לא קנו ומדומה לו שהרמב"ם סתך . אלא דאמר חסר איתמר ביאה כה"ג בהלמנה ר"י מן הא דאם אחר פוערת דיתה וחד אחר אינה פוערת דתה ומפ' הגמרא' בהלמנה ואל תעשה ש"מ ד"ל ו"ל דכל כה"ג אין מעשה הראשון הגורם לחיוב פו"ל עושה כה"ג הוי העבירה אלא חיסרון הגיון של תורה הוי העבירה שחסר מזה של תורה הילכך לא ה"ל קום ועשה אלא שב ואל תעשה לפיכך אין לוקן עליו . וה"כ נבוי סדן בציצית ה"ל שב ואל תעשה . וקדע' לך דהא דמנות ציצית חס לבש עלית בלי

אבל

הנבישה אסורה מלך עממה אלא מחמת אחרון מעשה של מנות ציצית אין לובש בנד בת חיובא בלא ציצית חוב כעושה מעשה בידים שאין עושה איסור בצבישה ו' אלא שחסר מזה עשה ואל תעשה . והכי משמע ב'ו מדברי הרמב"ם שכתב בפ"א מ"ה מציגה הראייה האמורה בתורה הוי שרעה פנים בעור' ב"י"ט הראשון של חג ויבוא עמי קרבנו ול' ב'ין יבוקש ויבוקש ויבוקש ויבוקש ויבוקש ויבוקש ולא הביא עולה לאו דף שלא עשה מע"ע אלא עבר על ל"ת שאמרו ולא יבאו פני ריקם ואינו לוקה על לאו זה שהרי לא עשה מעשה ע"כ . ואס"ד דכל היכא דאמר רחמנא כשעשה ואת עשה ואלו עשה מה ששניות התורה לעשות אותה מעשה הגורם לקום עיון של תורה הוי מעשית כקום ועשה באיסור . והואיל ועשה אותה במעשה בלתי קיום המזהה שחייבה אותה תורה ע"י מעשה ו' אלא שמנות ציצית חוב שב ואל תעשה מפני שאין חיובא בלא אלא לאחר העינוף וכדברי התוספות . א"כ ח"כ מ"מ שבה לעושה ולא הביא עולה לחייב מעשות שרי אותו גורם ללא יראה פני ריקם והיינו חאיית פלס' ע"י ביאתו בצורה הוי מעשית כקום ועשה בעבורה וביאתו ורואיית פניו בצורה שהיא מעשה הוא עיקר וקוף העבירה . כמו שהלובש עלית בלא ציצית דאם החוב ב' בשעת עינוף חשבת למעשה של עינוף בעבירה . אלא והוי ש"מ ד"ל ו"ל דכל כה"ג אין מעשה הראשון הגורם לחיוב פו"ל עושה כה"ג הוי העבירה אלא חיסרון הגיון של תורה הוי העבירה שחסר מזה של תורה הילכך לא ה"ל קום ועשה אלא שב ואל תעשה לפיכך אין לוקן עליו . וה"כ נבוי סדן בציצית ה"ל שב ואל תעשה . וקדע' לך דהא דמנות ציצית חס לבש עלית בלי

האי קרא ה"א דעשה רחי עשה * והשתא פריך שטר ומאי אולמא והאיך ס"ד בלא רבוי * והאי קרא דעשה דוחה עשה לפיכך תשגי דל"א בלא קרא דעשה דטררת מותרת אלם שפי מאוס גדול השל"י ומכ"ד ימי ספורו ק"ו לימי חלטוהו אבל למאי קר"ל ימי ספורו ולא ימי חלטוהו ע"כ במרין מניה דכל כה"ג עשה דוחה עשה וכה"ג תנא הרבה בפ"ק דיבמות בשעת עושה * והא דל"ק הגמרא קמ"ל קרא למגמר מניה ומכ"ד ימי ספורו ולא ימי חלטוהו להלבאת כותיה * י"ל דהא מלתא דשטעא היא אבל למי"ד ימי ספורו ק"ו לימי חלטוהו קמ"ל רבנא דס"ד בלא קרא דעשה דטררת מותרת דחי לעשה דש"ה קמ"ל עשה דגדול השלום * אבל למי"ד ימי ספורו ולא ימי חלטוהו דלא אלם עשה דטררת מותרת משאר עשה הא דכתב רחמנא תשלח ל"ד דטררת מותרת ע"כ לאורוי כאן הוא דלא דחי הא בעלמא כה"ג עשה דקום ועשה דוחה לעשה חברתה דש ואל תעשה * והרי הרמב"ם פסק כמ"ד ימי ספורו ולא ימי חלטוהו ש"כ בפ"א מהל' טהרת מותרת כידי משרתין את המזוזה כו' ואח"כ מוכסג בנדוי וטובל כו' ומנהיגו ז' ימים ואסור בהן בתי"מ שנאמר מוחך לאהלו מלמד שאסור בתי"מ ע"כ ואלו בימי חלטוהו לא כק"ל דעשה כה"ג * ש"מ דפוסק כמ"ד ימי ספורו ולא ימי חלטוהו והדון עמו שהרי כוליה תנאי בפ"ק דמ"ק הבי ס"ל * ור"י כ"ד דלמ' התם ימי ספורו ק"ו לימי חלטוהו יחדיהו הוא ועוד דרבי דה"כ מחברי פליג עליה התם בזה וכוון לנאי קר"ל ימי ספורו ולא ימי חלטוהו ע"כ עשה דקום ועשה דוחה לעשה דש ואל תעשה א"ת פסק הרמב"ם והעור * וכו' מהל' אחרונים נעשה דקום ועשה דחי מיה' דוחה לעשה דחי"ע דש ואל תעשה לפיכך * א"ת עבר ובעל קנה ופטרות זרחה ומזיאה בנט * מ"מ אחי ק"ל ל"ד הרמב"ם בהא דשה"ק ככתב עטמא דלא יעול אם ע"כ לנהרה מותרת מאוס דחין עשה דוחה ל"ת ועשה דמשמע הא בעלמא ע"מ לשלח ולאו ליכא עשה הוא דליכא עשה דטררת מותרת דוחה אותה * ומאי לא חפילו לשטרות דעשה דוחה עשה אפ"ה עשה דטררת מותרת אינו דוחה לעשה דשה"ק * שהרי הא גופ' א"א ללמוד דעשה דוחה עשה אלא מהא מדגלי רחמנא תשלח לדבר מזוה מכלל דבעלמא דחי דהא מנד הסבדא אחר מאי אולמא דה"ע מהאי עשה וכדכתבינא * ומי"מ בחאי שכחתי"ס י' לייב"ד הרמב"ם וסייעתו בהא דמ"ל לענין יבוס דחי"ע אם בעלו קנה ופטרות הארות * ומי"מ כ"ז שכחתיהו הוא לפ' הדין דלמי' חלוין לעשת האבות * * * * * ח"כ בל"ג ד"ק בל"ג ח"כ לומר כן והוא הוסיף ק"ל דהא אשתי"מ קמא פריך ותו לר"י דלמר שלח מעיקרא משמע אפילו עשה גמי ליכא ועלה מסיק כנון שנטעלה ע"ת לשלח כו' עד גדול השלום כו' והאי מותרת כמה דלא מותרת הסור בתי"מ והאיך אפשר לשטוי חר"י הגדול השלום ומשום דאסור בתי"מ הא שמשעין ליה לר"י בהדיא שם בפ"ק דמ"ק ימי ספורו ולא ימי חלטוהו ול' השתא ל' עשה לר"ת מ"א אפי' בעלמא ע"כ עשה דחי דלא ליכא אפ"ה כיון דעשה מניה ח"כ מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה כיון דחין בעשה דטררת מותרת מאוס גדול השלום וקרא ל"ל והאי דהאי קושא ענותה הוא * ומה ש"ל בפ"י שנתמא וזו דהא דקמאר והאי מותרת כמה דלא מותרת אסור

בתי"מ דכתיב וישב מוחך לאהלו ז' ימים אהלו זו אשתי"מ כותין פ"ק דהתע"כ עשה דהגמרא מחסתי לה אהלו ולא חסתי ולא נפשי' בהא פלוגתא דתנאי אי בימי ספורו ולא בימי חלטוהו אי ק"ו לימי חלטוהו * אש"פ שרש"י פי' דחתיא כמ"ד בימי ספורו ק"ו לימי חלטוהו דל"כ היה הגמ' מהסי' לה הכי בהדיא כיון דקמאר והאי מותרת כמה דלא מותרת אסור בתי"מ אמי חלטוהו קרא דישב מוחך לאהלו דמיייתי לרביה ימירי בימי ספורו דוקא ומאי דחי' מיימי ספורו לימי חלטוהו אי כפי"ד התם ק"ו לימי חלטוהו ולא כמ"ד מאי דגלי ומאי דלא גלי לא גלי ה"ל הכי בהדיא וק"ו לימי חלטוהו דהא דחי' האי ק"ו לאו מלתא דשטעא היא כיון דה"כ למי"ד מאי דל"ג לא גלי * ולדויה אין כאן משום גדול השלום * אלא ע"כ הגמ' אליבא דכ"ע קמאר לה ומש"ה מסתי' לה סתמו ולמי"ד בימי ספורו ק"ו לימי חלטוהו אפי' כפסוטו הלמד ולא חייבי חלטוהו אפי' מהסתכל לה ידע בעשה דטררת מותרת מאוס גדול השלום והכי דני כנון שטול לו נגע דחרת כשגומר בימי ספורו של נגע הראשונה וכשנפדה ממנה נדך הבאת פירים וכל האמור כשנפדה משום נגע וזו מהסי' * ואי אפשר לו לנאת מומו ספורו של נגע הראשונה אפי' שערב עליה שבעה ימי הספור עד שנגלה לתגלת שניה של ימי ספורו אבל כל זמן שלא גילה אף על פי שערבו עליו כבר שבעה לעולם דכתב בפרק ד"ד ממשכנן נעמי' שמתחלה לענין אולמא תשמיש המטה דק ימי ספורו אחי' ליה כל זמן שא"ל גילה אף על פי שערבו עליו כבר שבעה ימי ספורו דהא מי נאמר בפ"י על טהרת מזוזה וכו' זה שטול לו נגע א' בימי ספורו של נגע הראשונה אסור לו לגלח כו' * שאל נטרע ע"י הבאת יפור' * מנגע שני * והרי מותרת אסור בגלות כמ"כ בפ"ק דמ"ק (דף ע"ג) וליק' לה מדכתבי וראשו יחיה פרוח אין פריעה אלא גידול שער ואפילו לר"ע דלמי' התם דהאי עשה יהיה פרוח מיי' בדבר שמוחק לגופו דהיינו כומתא וסודר' כדח' התם אפי' מוד' דאדול שער מי קחי פוש"מ דהו' התם * מנא' מותרת ככ"ג אסור לגלח מהי"ת ועובר בעשה דראשו יהיה פרוח והרי מותר * זה שטול לו נגע א' בעשה שגומר עניין בימי ספורו של נגע קווייתא * ע"כ א"ל' לו לנאת מימי ספורו של נגע קווייתא ולהי' מותר בתי"מ אא"כ מנא' לתגלח * ש' שלה וי"א אסור לגלח ועובר בעשה משום נגע שניה עד שיערה וינא מימי חלטוהו שלה ע"י הבא' שחי' זפורי' * וסד"ל דעשה דטררת' מותרת זה ידחה לעי' של שחח הקו כיון דלא חל' יבא' זפורי'

ריני סת סימן ד

שאלה: מהו עיקר מנהג תחיבת ס"ת שחייב כל אחד ואחד מישראל לכתוב ס"ת לעצמו ומי' של תורה הוא וכמו שיתבאר *
תשובה: בפ"ק דסנהדרין (דף לא) אמרו אמר רבא אש"פ שהינו לנו אבותינו לאדם ס"ת מזוה לכתוב משלו שנא' ועתה כתבו לכם את השירה ופי' הרמב"ם ברפ"ו מה' ס"ת מ"ע על כל איש ואיש מישראל לכתוב ס"ת לעצמו שנאמ' ועתה כתבו לכם את השירה כלו' כתבו לכם ס"ת שיש בה שירה זו לפי שאין כותבי' את התורה פרשיות פרשות ע"כ * מנזאר מדרבוי מתדבק רחמנא ועתה כתבו לכם את השירה דקלי על שירת האזינו ילפינן מיניה דלר' יתחב' את כל התורה שהרי אין כותבי' את התורה פי' * יש לי לענין לפי' א"ש עיקר קפידא

שאנת אריה דיני סתמינן לך לה לו

בכאים ופי' בכהן הדיוט אינו טוב הרבה מזה אלא בכהן גדול לבד והרבה מהם
מזות המלכותו טובה בכל אדם חצי"ה ה' לכה מילתא היא חצי"ה און לנו עתה
לפטור את הכהנים ממונה וו' וכו' למש"ש שם דלון מזות כתיבת ס'ת תפלו כלל
במזות ת"ת דלון לנו ראה ומנשים פטורין מת"ת שהא פטורין מכתיבת ס'ת
ואין להביא ראיה לך הרמב"ם מהא דלמ' אלו השאלו (דף מה) ס'ת תפלין
ומזות שכתב מין ומסר עבד"ם ועבד אשה וקטן וחתי וישראל מומר פסולין שלאמר
וקשיטתם וכתיבתם כל שינוי בקשרה ושנו בכתיבה וכל שאינו בקשרה אינו
בכתיבה • והשאל הא דתפלין שכתבו נשים ועבדים פסולין אחי שפיר דהא איך
בקשרה דמי' שחז"ל הוא חי' משום דלילא לאו וימן תפלין חי' מי שפד וי'ט
לאו וימן תפלין כמו שפירש"י אבל לענין ס'ת אח"ד נשים חייבות בכתיבת ס'ת
והנ"ע עבדים דהא גמריקן לה לה מאשה לכל מילי כדאמר' כתי"מ • מגלן דפסולין
לכתיבה דלחלו ללמוד מתפי' שפסולין לכתוב דלחי' תפי' שאינו במזות הגמון אבל
במזות ס'ת הא שוליו עליה דבשאלת איך דקח חשב להו דפסולין לכתוב חי'
עמוש שאינו בקשרה חי' משום דלון מוויין עליה כמו כדרי וקטן חי' משום דלון
מקיימן ומזותה כמו מין וחבריו יל' דלפי'נלס"ת מתפי' דכמו דלון ראוין לכתוב תפי'
מקשה'א דוקשתתם וכתיבתם ה"ז חיון ראוין לכתוב ס'ת מה"ע גיפיה חי' משום
שפטורין ממזותה או ממי שאין מקיימן אותה אבל לענין נשים ועבדים אין לנו
ללמוד ס'ת מתפי' ד"ה שאין בקשירת תפי' הילכך חיון בכתיבה אבל במזות
ס'ת הא איתורה ותהא כתיבתה כמו כדרי • לא ודחי' נשים ועבדים פטורים
ממי'ע בכתיבת ס'ת והשאל דמי לתפי' דגלי קרא דכל שאינו בקשרה אינו בכתיבה
ה"ה דאיכא למילף לבתיב' ס'ת מיניה שיהא נשים ועבדים פסולין לה מה"ע •
אבל אין זה ראייה כלל דהוה נשים ועבדים פסולין לכתוב מזות
אף על גב דחיובין במזוה דחקקן פסקת מיי ממנו (דף כ) משום
דבדי' בני חי' שני לא בני חי' וע"כ ה"ו דפסולין לכתיבת מזוהה עמוש והאי קרא
דוכתיבתם גבי מזוהה כתיב' ודרשוקן כל שאינו בוקשרתם דתפלין אינו בני מוכתיבתם
דמזוהה דסמיכי קראי אהדי • וא"כ לפי'נלס"ת ממזוהה דלפי' דחיובין במזוהה
פסולין קרא לכתוב מהקשה • ה"ו פסולין לכתיבת ס'ת אח"ד דלחוקן במזות ס'ת •
הלכך דעת הרמב"ם שפטור ממי'ע של ס'ת בכתיבת ס'ת אלא נכתבו לך ועדין איך
תלמוד • ועוד שחז"ל דבריו ויל' מהא דלמ' בפי' קדושת (דף ל"ד) ופי'נ'
דעירובין (דף כ"ז) אהא דתמן כל מי'ע שלא הו"ז נשים חייבין דלון למדון
הכללות דהא ח"ת ופריה ורביה ופדיון הבן ללא מי'ע שא"ר הוא ונשים פטורים •
ומילא חשב נמי למזות כתיבת ס'ת מי'ע שלא הו"ז היא ונשים פטורים מי'ע נשים
חייבות בה • ודחק למר דמי'ע בכתיבת ס'ת הוא בכלל ח"ת דקח חשב לו דהא
ודחי' תרי מיילי ניטה וכו' ומ"ס לקטן בס'י שאח"כ בס"ד :

דיני סת מינן לו

מידה כ' דורות הראשונים אבל בדורות האלו כתב העור ב"ד ס' ר"ע וי"ל
וכתב חז"ל הראש"ש שיה' לא נאמר אלא דורות הראשונים שהיו כותבין ס'ת
ולומדין בה אבל הרמב"ם פטורין ס'ת ומניחין לזהוה בבה' לקרות בכן בדיב' ס'ת
על כל אדם מישראל אשר ידו משנת לכתוב חמשה חומשי תורה ומשנה וגמרא ופי'
להגות בה הוא ובניו • מזות כתיבת התורה הוא כדי ללמוד בה דכתיב' ולמה
בני ישראל שימה בפייהם וע"כ הגמ' ופי' ידע פי' המזות והדיקן על בורין לטון
הי הספרי שאלה' מזות לכתיבן וע"כ ב"ד חז"ל ירוחם בשם המזות שיש
תמה הב' שאלה' על שהלכות נכתבו כתיבת ס'ת בנמי ופי' ואינו משום
מניחין אותה בבה"כ הל"ל שנת עבשו חייבין לכתוב ס'ת וילמדו בהן ולא
לפטור מכתיבת ס'ת • ומסקה הב"י שלא באו אלא לחדש לנו חוב כתיבת
חומשים ונמי ופי' שם הן בכלל מזות כתיב' ס'ת וזה יותר מזוהה מלכתוב ס'ת
ולהניחו בבה' לקרות בפייהם אבל לכתוב ס'ת לקרות בו זהו עיקר מזות כתיבת ס'ת
בס דאידע עב"ד • וכן י"ל עיקר ד"ה א"ל לפטור עכשו ומזות כתיבת ס'ת
מפני שאין לומדין בה דלעו עתה מזות כתיב' ס'ת משום כדי ללמוד בה היא דאי'כ
אם יש לו ס'ת בשום ענין שיהיה כיון שיכול ללמוד ממנה קיים מזוהה וו' ח"כ אמאי
אמר רבא א"פ שהניחו לו אבותיו לחדש מזוהה לכתוב משלו הרי יוכל ללמוד מס'ת
וו שהניחו לו אבותיו • אלא ודחי' עיקר המזוהה הוא שיהא לו ס'ת שכתב' הוא עצמו
משלו וכיון דזהו עיקר המזוהה אין לחלק בין דורות הקדמו' לחלו • וכוה נחזק
דברי הפרשה שמיכא הש"כ דווקא בימייהם שהיו לומדין בע"פ היו זכריקן ללמוד
מס'ת אבל בזה' שנעשה לנו היחר לכתוב ספרים דפין דפין כ"א בפי' ח"כ לתה
לנו לזולל כבוד ס'ת תס' ללמוד מתוכה שלא לעורך ממזל בדורות הללו שאין
לומדין מתוכה לכה' בלתי ע"כ דליתא דל"כ אם היחה לו חזו ס'ת
אח"כ מזה לכתוב ששלו ודבריהן מי'מ יוכלנו לפטור מין אחר ממזות כתיבת ס'ת
בזה' משום דלפילו בימי אמורא' לא היו בקיאים בחסרות ויתירות כדאמר ליה
רב יוסף לאביי בפי' קדושין (דף ל') איניו בקיאים בחסרות ויתירות אכן לא
בקיאיין • והרי ס'ת שחבר או יחר אפי' אות' א"י פשוטה ח"כ אין בידיה לקיים מזוהה
וו' ודחי' דאי' חז"ל שהניחו לו אבותיו ס'ת מזוהה לכתוב משלו או משום שיהא
מזוהה וו' טובה ביניו אלא דריב קח' ס'ת סיומן ב"א חז"ל בשם הגמ' • ופי' ומה
שכר • ומ"מ הדבר ברור דמי'מ מדרבנן חייב לכתוב ס'ת בזה' וי"מ מנ"ל דל"כ
היתה תורה משתקנת מישראל והא מה"ע שרי דבני אפי' בימי אמורא' למכתב

קפידא דקא קפיד רחמנ' לכתוב על השירה למוד קא קפיד אלא כיון שא"ל לכתוב את
השיר בפי' ע"כ חייב לכתוב כל החור' כולה מרישא לסופ' יוני'ם היכא שכתב את כל
החורה ובלא ונקרע ולא נשתייר אלא השירה לחדה ויזא ידי חובת מזוהה וו' ח"כ
בדעת ענבר רחמנ' אל השירה לחדה ויזא ידי חובת מזוהה וו' ח"כ
החורה פ' פ' למוד רחמנ' אח"כ כתבו לכם את השיר בע"כ לזו שירה לחדה במשמע
דהא אין כותבין פ' פ' וה"ל כאלו כתב רחמנ' להדיא ועתה כתבו לכם החורה
שש בה שירה וו' ועל כל החורה קפיד רחמנ' לכתוב ואם חסר או בלה אפילו אות
א' לא יזא ידי חובת מזוהה וו' עד שהתא כתובה כולה לפניו וה"מ להדיא מד'
הרמב"ם שהיה כתב כלומר כתבו לכם חור' שיש בה שירה וו' :

גויל

והרמב"ם ראה לסברא זו מהיה'א דסנהדרין דאמר אהא דרבא איתביה אביי
וכותב לו ס'ת לשמו שלא תנחה בשל אחרים מלך אין הדיוט לא דלפי' לא דלפי'ג
דהא ודחי' לא קשה מאי פריך מלך אין הדיוט לא דלמא יזא ידי חובתו • ואלו מלך
או חסר השירה קיימת ח"כ ענבר וכתב השירה לחדה ויזא ידי חובתו • ואלו מלך
לא יזא ידי חובתו עד שהתא כולה כתובה לשירה מרישא למספ' דהא לגבי דידיה
על כל החורה קא קפיד ולא השירה לחדה שנא' וכתב לו את משנה התורה
הוא חסר השירה לאו קושי' היא דלפי' מלפי' דמתפי' פריך דתקוטב לו ס'ת לשמו דמיירי
למשת' כתיב' ועו' י"ק מלך אין הדיוט לא דלמא יזא ידי חובתו • ואלו מלך
אם הניחו לו אבותיו ואחאי' הא מי'מ מחייב לכתוב מפני השיר המועלת עליו לא
חי' קשה'א ק"י א"ס דלון מזהה לכתוב את כל החור' כולה אלא מפני השירה לחדה
אלא מפני שאין כותבין החורה פ' פ' מזות כתיבת השירה גוררת לכתוב את כל
החורה כולה • ח"כ הא איכא מי'מ בין מלך להדיקוט דבדיקוט אם היחה לו אביו
ס'ת שכתב בחי' מרישא' עד השירה ולא איתקף גומרה עד שמת' • כשהבן
כותב את השירה וגומרה קיים מזוהה וו' ועתה כתבו לכם את השירה שיהא כתב
הוא את השיר ואלה כתיבה פ' פ' ששירה כולה כתובה לפניו ואלו מלך אפילו לא
אביו אלא חיבה או אות' א' והוא כתב וגמר את כולה לא יזא ידי חובתו כיון שלא
כתבה כולה מרישא' למספ' • אלא ודחי' ש"מ דלפילו הדיוט בבה"ג לא יזא ידי חובתו
ד"ה קרא ועתה כתבו לכם חור' שיש בה שירה וו' ואם כתבה כולה חזן מזות א'
שהניחו לו אביו כתובה בה לא קיים מזוהה וו' כלל • מי'מ ק"ל מנ"ל מדכתב'
רחמנ' כתבו לכם את השירה לחדה כתיבה משמע משום שאל' את החורה פ' פ'
הא מותר לכתוב כל חומש וחומש מה' חומש תורה כול אחר ווא' בפ"ע כדאמר'
ביהקטין (דף ס') אין קורין בחומשין בבה"כ מפני כבוד ציבור ופי' נתיקן לבתיב'
דל"כ בבל"ה אפילו איסורא איכא למיקרי' ביי' כדאמר' תס' גבי ספר אפטרופא •
וכ"כ הרמב"ם להדיא בזה' י"מ פ"ו מותר לכתוב החורה כל חומש וחומש בפ"ע
ואין בכהן קדושת ס'ת אבל לא יכתוב מגילה בפ"ע שיהא בה פ' ט' • וע"כ • וא"כ
אין לנו ללמוד מפני שאין כותבין את החורה פ' פ' שיהא חייב לכתובה כולה
מרישא' למספ' אלא הא למוד שיהא חייב לכתוב משנה חורה שיש בה שירה וו' אבל
אדרבה חומשי תורה הראשונים אין לנו שמ"ע מה"ת לכותבם • ובדברים פ"ד
(דף לח) אחר רבי יוסי ברבי חנינ' לא יתנה תורה אלא למשה ולרעו שנא' וכתב
לך פסל לך כו' ומרך ועתה כתבו לכם השירה והואת חומשי השירה לחדה ופי'
תו למען תהיה לי השירה הואת לעד בבני ישראל ומסיקן אלא פלפולא בעלמא •
ופי' הר"ן למען תהיה כו' ואי' שירה לבדה קאמר מאי הוהותא איכא ע"כ •
ומשום דסיפא דקרא למען תהיה לי מגלה כו' רישא דקרא דוועתה כתבו לכם
את השיר' דלחו שירה בלחור קאמר לא חסר החור' כולה מיירי ופי' דכל החורה
היו בכלל כתיבה ואת השירה הואת • אבל אין זה ראייה שפיר' הרמב"ם למען
תהיה לי כיוזא לא יתנה להם תורה אלא זו השירה על מה תעיד ע"כ ח"כ כתבו
לכם את השירה בשירה לחדה מיירי ולמען תהיה לי ה"ק שהשירה הואת תמיד
על ישראל אם יקיימו מזות החורה או לא • וש"מ שיתנה תורה לכל ישראל
ולעולם כתבו לכם את השירה שירה מנת קאמו' • ואי' משום שאין כותבין את
החורה פ' פ' בס' משנה חורה למזוהה מני'ל דמי'ע לכתוב את כל החורה
ו"ע • מי'מ למדנו שאפילו לא היחה לו אבותיו כתובה אלא כ"ש אפילו חיבה א' או
אות' א' לבד והוא גמר והגלים את הכל לא יזא ידי חובת מי'ע וו' :

דיני סת מינן לה

ויש לענין אם נשים חייבין בנ"ע וו' על כתיבת ס'ת כנשים או לא דהא י"ל
דלפי' נשים פטורים מת"ת מי'מ מזות כתיבת ס'ת לאו בת"ת תליא ותרי
מילי ניטה דלא שייכי אהדי כלל • תאל' שראיתי להרמב"ם בס"ה שלו שס'
מזוהה י"ח הוא שזונו שיהא כל איש ממנו כותב ס'ת לעצמו ואם א"ל לו לכתבו
דרך שיקרה או ישכור מי יכתבה לו והוא אמרו כתבו לכם את השירה הואת ואין
מותר להכתוב בכהן וכתב' ס'ת ב"א חסר סיומן ב"א חסר ס'ת שטולת ואת
השירה ע"כ • ואחר שטלוס מנין מי'מ חשב מי'ע שאין הנשים חייבות בהן וכו'
הכלה ח"ת ואין הנשי' חייבין בהן ע"כ • וזו חתמה מנין לו וזאת ופי' לפי מה שמשמע
לכאורה מד' הראש"ש דעיקר מזות כתיבת ס'ת הוא משום כדי ללמוד בה וכו' ש"מ
לקטן בס' שאח"כ מי'מ את כתבו רבוותא' דנשים במזותה ב"ת הואיל וחייבין ללמוד
מזות הגהות בכהן וכתב' ס'ת ב"א חסר סיומן ב"א חסר ס'ת משום דרום וקבל
שאין חייבות בהרבה מזות כנון מי'ע שהו"ז וכו' וכו' ח"כ יוכלנו לפטור את כל
העולם כולו מדין מזות כתיבת ס'ת שהרי הרבה מזות שאינו נוהג בישראל אלא

דא"ר יהודה אן מעוברת אמר אריה מעוברת וה"ה לכתלה ע"כ וּלמש"כ א"ש
 טפי דהא דר"ש א"ס מה"ט עיבר ליטא דעבד אעבודא דחוקים קאי והא דלמך
 רבא ות"ה דרפי' לכתלה מעברין אעומאת מת דלורייתא קאי :

ואת א"כ מאי קאמר ר"ש חלא מ"מ ביקש רחמים על עמנו למא' דמהאי
 טעמא ביקש רחמים על עמנו שאין מעברין לכתלה והוא עיבר לכתלה
 בעומאה דרבנן שהרי אפי' למאי דמסיק שביקש רחמים על עמנו מפני שעיבר
 ניסן בניסן הא אמרין' הסך לר"י שאם עיברו ויקריש מקודש ומעובר בדעבר אלמא
 כיון דאין מעברין לכתלה ביקש רחמים על עמנו אע"כ דאם עברו מעובר א"כ
 הל"ל בביקש רחמים על עמנו שעיבר מפני עומאה דרבנן לכתלה אע"כ דאם
 עבר מעובר . וי"ל דלמאי קאמר שעיבר ניסן בניסן דהיינו ביזום ל'של אדר
 ועבר אמירא דרחמנא דכתיב יהודים הוא לכם זה ניסן ואין אחר ניסן וכיום
 ל' של חג האילן וראוי לקבוע בו ניסן קרינן ביה ואין אחר ניסן א"ש דהע"כ
 דאם עבר מעובר כיון שעבר על דברי תורה ביקש רחמים על עמנו אבל אי אמר'
 שעיבר מפני עומאה דרזיה' הוא אלמ' ע"כ אינו אלמ' מדרבנן כן לכתלה והוא
 הוא מ"מ מקום כיון דאם עבר מעובר בדעבר ונס לא עבר על דברי תורה
 בהא שעיבר לא היה צריך לבקש רחמים ע"כ . ולפי מה שפי' רבא דלמך גבי פסח
 עומאה דרזיה' הוא גבי שאר קרבנות עבור עומאה הוה' אפי' כתיב דרזיה' ביימא
 ועוד ו"ל הא דלמך הסך בחילו על אחרן אע"כ קביע ליה זמן כיון דלידך הוא
 אפי' כתיב עומאה דרזיה' הוא אלמ' ע"כ אינו אלמ' מדרבנן גוי' אע"כ קרבן יחיד שאין
 קבוע לו זמן שאינו דוחה עומאה . דלמך'ה אלמ' הא עומאה דרזיה' היא בחילו
 של אחרן על יד' מה'ת' הוא אפי' למ"ד עומאה הותרה היא . אבתי תקשה
 אה"כ ביה"כ עד שנתה מפרשה עומאה ביהו הפרשו עומאה התת מאי
 אמר' עומאה הותרה בליבדו כדשי רבא . הא מ"מ בחילו על אחרן ד"ד"ב
 עומאה וטעמה דרזיה' הוא אלמ' ע"כ אינו אלמ' מדרבנן גוי' אע"כ קרבן יחיד הוא כדתיב
 בפ"ב דתמורה (דף יד) ח"ל ר"ת כולמר לת"כ דכילי קרבן עבור דוחין את השבת
 ואת העומאה אבל קרבנות יחיד לא והלא פרי ה"ה ודביתו כ"ה' ופסח דקרבן יחיד
 הוא ודוחה את השבת ואת העומאה ומתקין בימא פ' הואילו לו דק"ק'נמי
 מודה דפרי ה"ה קרבן יחיד הוא ופי' עומאה דרזיה' היא אלא חלא על אחרן
 עומאה דקרבן יחיד הוא ה"ה ע"כ מה'ת' ח"ל פרי ה"ה מה'ת' גוי' והרי עיקר
 כפרת יו"כ תליי בפר כדאמרי' בטלו מוס' יומא ח"כ הדרא קושא לזכות' הפרשו
 עומאה המת שמוס פר כ"ה' דעומאה דרזיה' הוא אלמ' ועיקר הכפרה תליי' בו
 וז"ל הואיל קרבן עבור דיה"כ תליי בפר כדאמרי' ב"ר"ש טרף בקלפי (דף ת) פ'
 מעבד את השעיר דמי קרבן עבור ולמ"ד עומאה הותרה היא בליבדו ע"כ
 דהיא היא חלא פ' . דהא ליתא דמ"ד דמי קרבן יחיד לכ"ד . דלמ"כ מאי
 פריך ר"מ לת' קולא פרי ה"ה קרבן יחיד הוא כו' דלמא שאני פרי ה"ה הואיל
 וקרבן עבור תליין בו דמי קרבן עבור אלא ודאי דאין דמי אלא בקרבן יחיד לכ"ד .
 ועוד מאי משני ר"י ל"ש אחא דכ"ב ביה"כ יוכיח שאין עווד על זמנו ומורה הנח
 לכה' ביה"כ אעומאה הותרה היא בליבדו אפי' תקשה כ"ה' ביה"כ בשעת עבודת
 פ' יוכיח שאין עווד על זמנו ומורה בין על עומאה כהן בין על עומאה דס הפר'
 אלא ודאי מאן דס"ל עומאה הותרה היא בליבדו מה'ת' לא עיניו בין קרבן עבור
 לקרבן יחיד הקבוע לו זמן כגון פ' וז"ל של ה"ה ומדרבנן הוא לא מה דמדרבנן
 בחילו על אחרן וכיון מדרבנן בעלמא הוא לא חסו החמים להפרישו עומאה
 לת' משום פ' וז"ל של אחרן : סוב רחמי' אעומאה שכחו אהא דלמך'
 בחילו של אחרן כו' ות"ל והא כולהו מקרא נפקא לן בפ' כ"ג וידבר משה
 את משהי ה' הכחז קב' מועד החד לכולן . מ"ש ריש מכן בהקשרה הכס
 עומאה וז' מהן דהוי' . וי"ל למ"ד עומאה הותרה היא בכולן הותרה מהדאורייתא
 חלא מדרבנן גור אחא דהוי קרבן יחיד ולהדרי' אטורין . ולמ"ד עומאה דרזיה'
 היא בכולהו דהוי' היא מלאורייתא ע"כ . הרי סבורי ליה נמי מדרבנן היא הא
 דמהדרינן אטוריים בחילו של אחרן וכדפי' וכיון שכן ק"ו לפסח משתה שאין
 צא ליעבור בשתופת מ"מ יורר קרין קרבן עבור מפר וז"ל של אחרן שמו' הא כל
 ישאל חייבים בפסח . וע"כ ח"ל' דלמ"ד עומאה הותרה היא לגבי פסח דהוי'
 היא מה'ת' אלא מדרבנן בעלמא (ת"ר) דלמ"ד עומאה הותרה היא בליבדו א"כ (א) ו"כ
 לרבא דס"ל לפי' החוס' עומאה הותרה היא ע"כ הא דס"ל בנזבחים (דף לב) עומאה
 דחזיה' היא לגבי פסח אפי' דמה'ת' היא חלא מדרבנן בעלמא הוא דהוי' גביה .
 וזה מן היתירה דע"כ הסך מה'ת' קאמר דס"ל לרבא עומאה דרזיה' היא חלא פסח
 דלמך'ה הסך ארי' ש"מ מדעולא דלית' הסך ביאה במקצת שניה ביאה אפי'ה
 אמ' מותרש של אמאי עלו ב"ש ורואה קרו בו ביזום ועגל מכנים יודו לבאונט .
 רובן עמאי מתים ונעשו בזין הואיל והותרה לעומאתאן הותרה לזבחה וחקשה
 אבי' לר"י מי דמי מותרש התירא הוא הואיל ואישתרי אשתרי עומאה דרזיה' היא
 להא אחיהי להא לא אחיהי א"ל רבא דאריבא אפיכא ונסתברא מותרש התירא
 הוא להא אשתרי להא לא אשתרי עומא דהוי' הוא מה לי שתי דיימין
 מכלל עמאורייתא ס"ל עומאה דרזיה' היא בליבדו וכיון דס"ל לרבא דנמקום התירא
 לא אמרי' הואיל ואשתרי אישתרי ואפי'ה אמ' לדידיה ברובן עמאי מתים ונעשו
 וזין הואיל ואשתרי אישתרי משום דעומאה דרזיה' היא לגבי פסח ש"מ דרזיה'
 היא מה'ת' דלמ"ד מדרבנן חלא מה'ת' הותרה היא כיון דבהתירא לא אמרינן
 הואיל וכי' משום דרבנן טיקנו עומאה דרזיה' היא חלא פסח להחמיר נימא להקל

ולהחיר איסור כרת של עומאה ויבה משום האיל' . והרי שורת הדין עומאה המת
 בשריה כאלו וז"ל בה הואיל לרבא וז"ל עומאה ובה בתקומה עומאה ואינו ידמה
 בשביל פסח : ומתחייב על החוס' שדימו הא דפסח לחלו על אחרן דבסמך
 הרי הם וז"ל עלמס פ' דהא דלמך למ"ד עומאה הותרה היא לגבי דמאי' דהוי'
 מעטמא כיון דידוך היא חלא מדרבנן וא"כ לגבי פסח הא דלמך'ה דרזיה'
 היא אינו חלא מדרבנן א"כ אמאי חמר רבא בנזבחים דלמך'ה הואיל להקל . הילכך
 נ"ל דהעיקר כפירי' והא דלמך'ה בימא ואת אומרת עומאה דרזיה' היא ואת אומרת
 קאמר וז"ל לא ס"ל חלא ס"ל עומאה דרזיה' היא וכדמכח ההיא דבזבים : הרי
 תבאר לנו דלמ"ד עומאה הותרה היא בליבדו אפי' פסח נמי הותר מה'ת' מק"ו דפ'ר
 ואז"ל של ה"ה וכדמכח נמי מההיא סוגיא דסנהדרין לפי שיטה זו וכמ"כ דאפשר
 לגבי פסח מדרבנן נמי הותר ולא דמי לחלו על אחרן דכיון דידוך היא מהדרינן
 דשאני פסח דכיון דכל ישראל חייבין בפסח דמי לשאר קרבן עבור בזה : **ואת** א"כ
 מ"ט דת"ק דפ"ק דסנהדרין ז"ל און מעברין מפני העומאה וחס עבר מעובר א"כ
 ס"ל עומאה דרזיה' היא לעבריה לכתלה וז"ל עבר מעובר כיון דלמך'ה הוא חלא
 נמי לא וי"ל דס"ל עומאה דרזיה' היא ואפי' לא און מעברין לכתלה הואיל דרפי'
 ראון לעשות את הפסח בעומאה אע"כ עומאה דרזיה' היא מה'ת' : ובהאי
 סברא פליגי ר"ש ות"ק ר"ש ס"ל הואיל ודחוי' היא מה'ת' מעברין אפי' לכתלה
 אפי' היא און מעברין לכתלה חלא אים עבר מעובר כיון דלמך'ה הוא חלא הותרה'
 וה'ת' משמע לי מדברי הרמב"ם שהרי בפ"ד מה'ת' ביאת מקדש פסק כמ"ד עומאה
 דרזיה' היא בליבדו מה'ת' בין בפסח בין בשאר קרבן עבור וז"ל בפ"ד מה'ת' קיזום
 החוס' כ' אבל און מעברין השבח כו' ולא מפני עומאה כגון שהיו רוב הקהל חלו
 רוב ההרים עומאים און מעברין את השבח כו' שיהא להם פנאי לטור יישעו
 בעצרה אלא יעשו בעומאה וז"ל עבר את השנה בפני עומאה חילו וישעו ע"כ
 ש"מ כדאמרין . ומה שמסיימו החוס' שם בימא וז"ל דלמך'ה טפי הא דלמך'ה
 למיך'ה הסך מכלל דקתייבוי ס"ל בלומר אביי ורבא דעומאה דרזיה' היא בליבדו
 דלמ"ד דהאי דיקא חלא משום דרבא ס"ל הא עומאה הותרה היא אפי' עיקר
 עומאה דרזיה' מודה ר"ה ונזכר ופ"מ דשמי' דשנין חלא בסמך אולם
 בחילו על אחרן דאפילו למ"ד הותר היא מ"מ בקרבן יחיד כמו חלו על אחרן
 אע"כ דזימנא קביע להו ודחו שבת ועומאה מודה הוא דמהדרינן אטוריה ע"כ .
 און מזה רזיה' לדבריהם דלמך'ה עומאה דרזיה' היא מ"מ עומאה דרזיה' היא
 ס"ל : והכי נמי משמע בפ"ד מה'ת' כי בלי שבת עומאים יעשו עומאה דקרא'ת
 דבנטמא סכין בעומאה שרין לא עבדי בעומא' משום דעומאה דרזיה' היא ור"ה
 פליג עליה ומייתי מקרא דהפי' נטמא סכין בעומא' שרין יעשו בעומאה : וז"ל הוי
 ס"ל דנהי'ת עומאה הותרה היא ל"ל לחייוי הא מקרא' : אם לא שפדחא ותאמר
 לדבריו דר"ה קאמר דלית לו עומאה דרזיה' היא מה'ת' מ"מ עבדי נמי עומאים
 מרבויה דקרא'ת מהקמס : ומ"מ לרבא גופיה ירף נמי היא קישא חלא דיליג רבא
 מהאי הקישא בפ"ד בזבחים (דף לד) לענין תעורר שאכל בשר עמא לפני וריקע
 דלינו לוקה : דזה דוחק : גם און רבא'ה לחלק בין פסח לשאר קרבן עבור דלמ"ד
 עומאה הותרה בליבדו מ"מ בפסח מודה דהוי' היא מה'ת' משום דלל קביע ליה וימנא
 כ"כ ששרי י' לו תשלומין בפסח פי' ושקרי דחזית שבת ועומאה תליי ביה מה
 קבוע לו זמן כגון דרזיה' עומאה (דף טז) ומייתי וז"ל לקחין ע"כ הואיל לו
 (דף מט) וח"ל דמה'ת' ע"כ חלא פסח מה'ת' בשאר כל הקרבנות דחי עבר יומא
 בטל קרבנו . דהא ליתא דרוב עבור לא עבדי בשני דמזבחה בהיהו בפ' כ"ג
 (דף פ) גבי הוי' ושלשון זבין ושלשון עורין ושלשון עמאי מתים א"כ ברוב
 עבור עמאים א"ל לומר עומאה דרזיה' היא משום שם פסח תשלומין בפ"ד דכיון
 דלמ' עבדי בראשן רובא לא נמי עבדי בשני נמי א"כ פסח לא און על תשלומין ודמי
 לשאר קרבן עבור הקבוע לן און וז"ל עומאה הותרה בה'ת' הא דהותר בפסח זה
 כיון דאין לו תשלומין אע"כ למ"ד ע"כ בליבדו גם בפסח הותר מה'ת' : וא"כ
 כל הני אמוראי דלית להו עומאה דרזיה' היא בפסח מה'ת' הא לכל קרבנות עבור
 נמי : גם לדברי אביי' גם בנזבחים מסברא דס"ל ע"כ מה'ת' חלא ע"כ מאי
 חקשה ליה לר"י מי דמי מותרש התירא היא עומאה דרזיה' היא כו' כיון דמה'ת'
 עומאה נמי התירא הוא מנ"ל דהעמידו דבריהם במקום כרת לומר דהוי' הוא
 ומה"ט ל"ל הואיל הרי מצינו און מותרש וביח הפרס דלא העמידו דבריהם במקום
 כרת כדאמרי' בס"פ ה'הש' (דף דב) ע"כ כתבתי בחדושי' : והכי נמי משמע
 דמסתמא דגמרא ח"ל ע"כ (דף עו) בדי'ה דקמ' ה' דבריהם באין בעומאה ואפן
 נאלצין בעומאה כו' דקאמר סבורה דלכ"ע עומאה דרזיה' היא בליבדו ובעי' צ"ח
 לרעות ליתכא תנא דשעמא ליה דלמך'ה ע"כ בליבדו חלא ר"י' ודחוק הרבה בזה
 לאנא לא ניח'לה למסתמא דגמ' לחוקמי' למתכ"ר ד"ה ע"כ בליבדו דלמך'ה הוא ולית
 הלכת כחותיה לאנא בשאר ק"ק נמי ק"ל להגמ' דעומאה דרזיה' היא בליבדו : ואחר שנסתרו
 דברי החוס' וז"ל ולא נשאר לנו מדבריהם דס"ל ע"כ בליבדו וקישא חקשונו על
 דברי הפוסקים וז"ל ח"כ קושית דידן במקומה עומד דלמך'ה פסקו וז"ל ע"כ דחמיר
 דצ"ח חתי לשלא יסוה דשמו ממנו ותפילו' לפסן בק"ו מיניה הא ע"כ תמיד דצ"ח
 לתמיד מורה הוא דלתי דכ"ה ביה"כ יוכיח דע"כ ירף רש"י צ"ח כיון דק"ל
 עומאה דרזיה' היא בליבדו : וז"ל דלמך'ה דכיון דהאי מימורא דרבה דר"ה ח"כ

שאנת אריה דיני תפילין סימן לח למ

ע"כ וז"ל דהא דר"י פליג דההיא ש"ה הרמב"ן בס"ה ומביאו הטור י"ד סי'
 שפ"ח ומביגי ליה לאבל לאתובי דעתו ולכון לנו לתפילין שלא יסח דעתו מהם
 הילך מנה להו שישוב דעתו אבל בשעת כפי והספד לא מנה להו ע"כ . והרי
 בשעת כפי והספד לא האבל אין כאן שחוקולות ראש הרמב"ן באותו שעה הוא
 עומד כשכבד ראש ובכבדוהו ואפי"ה אסור להניח תפילין משהם באותו הדעת
 ובוטל אין שום ענין לתקן בין אפי"ה כפי שמונים עליו לבטל להניח באותו שעה
 לענין היסח הדעת ומה שאסורים משום הס"ס בבטל להניח בתחלה ה"ה אם
 הניח כבר נמי אסור משום היסח הדעת ועוד דבשעת הנחה לא שייך היסח הדעת
 שהרי עוסק בהנחתן ומתשמש בהן . והדבר ברור שמה שמסיים הרמב"ן הילך
 מנה להו ב"ו ה"י אפי" במונחים עליו כבר חולק להו ואפי" לא מנה להו דקאמר
 היינו שאין מניחן להיות עליו אלא חולק לכוונה פשוט . ותימה ליעל הטור שבי"ד
 העתיק דברי הרמב"ן וזכ"ח סי' (מד) כתב אסור לישן בהן אפי" שנית ערפי
 כשאזנן בידו אבל כשהן בראשו פורים עליהן סודר וישן בהן שנית ערפי ולא כפי
 היסח הדעת אלא כשעומד בשחוק ובקלות ראש ע"כ והס דברי הר"י יונה והוא
 חתיו דסרי אר"ה ה"י אפי" הרמב"ם כתב בפ"ד מה"מ מלגטרד וזי' ע"ז דעתו
 מיושבת וכוונה ע"זו פשור מן התפילין שהמניח תפילין אסור להסח דעתו
 מהן ע"כ . והרי אין אלו עומדין בשחוק וקלות ראש אחרת עומדין כבטענה
 וכוברא ראש ואפי"ה פשוט הרמב"ם מן התפילין משום הס"ד הלמה כל ס"ד
 הרמב"ן הדעת מקרי להנחתו ז"ל וכדברי הרמב"ן ושאלו כדעת הר"י
 והחתימה על השור גם מזה שפ"ח סי' ל"ח העתיק דברי הרמב"ם
 אלו והן סותרין דברי הר"י שהעתיק בסמוך מ"ד . ולענין הלכה ל"ל דכל היסח
 הדעת אסור בחפ"י אפי"ה עומד בשחוק וקלות ראש כד הרמב"ם והרמב"ם וז"ל
 כד הר"י וכו"מ לפנינו בראיות בס"ד . והנה ע"ד הרא"ש בשם הר"ק ק"ל דס'
 אינו נקרא היסח הדעת אלא בשומד בשחוק וקלות ראש לחד אפי"ה חייב לתפול
 בחפ"י משום היסח הדעת דקאמר רבה ב"ה שמתום ח"י אינו יודע מה עשו בו
 דבכל קלות ראש אפי"ה מסוה דעתו מהס ל"ל בה . ובפ"י דיומא (דף לב) אפי'
 דלא"ל היסח אין מעבידין על המתווה וא"ל בעה ש"מ מר"ל עבדו דרש"א אטופסא
 אסור היכא עביד מדרש"א לטופסא ופי' החוס' וכן הרא"ש גופו בס"ד אפי'
 דלענין משמוש ח"י חייב אדם להסח דעתו בחפ"י כ"ש ק"ו מ"ן והסאף אסור
 דבכל ד' מתשמש בתחילה משום דפנתי בשתי דוח"י מתשמש באפי"ה וכ"י
 הטור זכ"ח סימן כ"ח וימשמש בהס כל שעה וימשמש בשל"ד תחלה וזכ"ח כפי
 ע"כ . ולברייהם א"א אינו עומד בקלות ראש אפי"ה שאין דעתו עליהם אין זה
 נקרא היסח הדעת ומתעורר ל"ל יב"פ ד"ד רסוכה (דף ט) את' רבנן דברי"ה של
 אינתי דמשמש בהן ומכריז ואחפי' קאי ופי' החוס' משום דנתנו להסח בהן שלא
 יסח דעתו וכתיב הב"י ב"ח סימן כ"ח ש"ס פ"ה חתומה וסמ"ג וז"ל
 מפירש"י . הרי שהמשמוש מזהו היא ומכריז עליה ולר"י הר"י והרא"ש אין מקס
 לברכה זו אלא עבדו י"ל דהרא"ש ס"ה ויה דרבנן דר"א בס"ד כ"ש משמש בהן
 להחזיר לתמונן א"ס כשמתו ממקום הנחתן וכ"כ הרא"ש בסיומן כ"ה ואפי'
 כשמתו ממקום וימשמש בהם להחזיר לתמונן נקרי בדרך ח"כ אפי"ה ענין
 למשמש על היסח הדעת מ"מ לפי החוס' וישימם ליתא לר"י הר"י והרא"ש
 וכמ"כ אבל עדיין קושיא ראשונה במקומה עומדת לדברי ר"י והרא"ש
 משמוש זה מה עבדו וז"ל דה"ט כיון דקפי' אסורים ביהוסה הדעת של קלות ראש
 הילך חייב למשמש . שבה תמיד שלא יסח דעתו מהן ושכח מתפי' עשנו
 ושאל יבא ליד קלות ראש ע"כ שבה ויפכיו מותר לישן בהן וז"ל דמשום דעתו
 מהס ל"ל בה כיון דלא"ל כשינה לבא ליד קלות ראש וכן בעסוק במלאכתו חזק
 הדבר לבא ליד קלות ראש ואין לך למשמש בהן לדעתו ז"ל ובהכי נוחא ה"ה
 דאמר' בפ"ק רשבת (דף י) תנא דר"י יואל אדם בתפילין ערב שנת
 עס חשיכה מ"ט כדרכה דאמר חייב אדם למשמש
 בתפילין כ"ס שלא יסח דעתו מהן מדבר דברי . והרי לדעתם ז"ל תקשה ש"ן
 דאין איסור אלא קלות ראש אבל הס"ה ל"ל בה א"כ אפתי נוחש שמה ישכח וז"ל
 בהס משחשיכה . אבל למש"כ א"ש דת"מ חייב למשמש בהס כדי שלא יסח דעתו
 מהס ויבא ליד קלות ראש מדבר דברי . וראיתי ב"ד מ"ב ב"ח סימן ר"ב כ"ס אפי'
 תנא דר"י וז"ל דהבא משמש אסור להס"ד מן החפי' כלל . ולעיל סימן מ"ד דלא
 מיקרי הס"ה אלא קלות ראש . וז"ל דה"ה הואיל ואסור להס"ד מהס בקלות ראש
 לכן וזכרון ומסקלו בשבת ע"כ . ואין ענין לדבריו ואולי כיוון למש"כ אלא שפסע
 לשון לא משמש הכי . אבל מ"מ פ"ה הר"י והרא"ש רחוק מפשט הסוגיא שהרי
 מתמיד דגבי זין יפילין שלא יסח דעתו מהס ומשמש שלא ישכח כלל מ"ן
 שעל מנחו וז"ל הוא ולא משום גוי' שמה יבא ליד קלות ראש . ועק"ל ל"ל דכתיב
 רחמנא ב"ב לך תמיד לשלם אפי"ה דעתו וחס לא קרי' אפי"ה אלא בשומד בקלות
 ראש הרי לך רבנא גדולים אסור לך להניח ה"ה על מנחו אלא בשעת עבודה
 ואקפו כהן הדיוט שאין עליו ש"י ערי בקלות ראש בשעת עבודה . ואפילו ל"ד
 דבב"מ אפי' א"א בשעת עבודה ש"י להפח אין ענין מ"מ קשה ל"ל ל"ל דאסור
 קלות ראש משום ע"כ שעל מנחו חשוק לו דבלא"ל אסור להניח קלות ראש כב"ה
 מה"ס דכתיב ומתקייש תיראו וזכ"ח בפ"י דברכות וז"ל בפ"י דבמות (דף י) ו
 ואפי' למאי דפי' החוס' בפ"י דקדושין (דף ט"ו) שומרה לכה"ג להניח ה"ה על
 מנחו אפי' במדעה לא מסתבר שבה הכתיב להויר שלא יבא קלות ראש ב"ן
 ובי

אדם למשמש בתפילין מייית לה הש"ס במונות בספ"ג ובפ"ק רשבת (דף יב)
 גבי הא דתני דבי ר"י תס יואל אדם בתפילין ע"כ עם חשיכה מ"ט כדרכה דחייב
 אדם למשמש בתפילין כל שעה כדי שלא יס"ד מהס מידבר דברי בסתמא בלי
 מחלוקת ודאי הילכתא ספיקתא היא . ועממא אפי"ג דררשן להאי תמיד דגבי
 ע"כ לשלם דעתו ממנו מ"מ איכא מיני מילין ב"ו שישנו על מנחו ב"ו שאינו
 על מנחו מרעה ולא ממנו יפילין לה דהא תמיד מיבעי' לו שלא יסח דעתו ממנו
 אלא משום דאמר תס ביומא מ"ט דר"י דכתיב על מנחו ונשא ואמר ור"ש דאמר
 תמיד מרעה הא כתיב על מנחו ונשא אמר לו רחוי למנח מרעה שא"ר למנח אי"מ
 לאפוקי נשבר ה"ה דלא מרעה . ולר"י נשבר ה"ה מנ"ל כ"ל מנח מנחו ור"ש
 מנח מנחו לא משמע לו . הרי בין ר"י בין ר"ש אי לא כתב רחמנא אלא חד קרא
 לנשבר ה"ה דאין מרעה למדיה קאפי' אבל אינו על מנחו בלא קרא יתירא
 מסברא ס"ל דמרעה : דהא אפילו ר"י דרש"י להאי תמיד דקרא לשלם יסח דעתו
 ממנו ולא לתמיד מרעה אפי"ה תמיד קרא לא יליף אלא לנשבר ה"ה דאינו מרעה
 לחד אבל אפי"ה שאינו על מנחו מרעה . אלא דס"ל דתיר קראי איכא בהא משום
 דמנח מנחו משמע לו ואפי"ה חד קרא למנחו נשבר ה"ה וקרא שני לאינו על מנחו
 דאינו מרעה . ופי"מ דמסברא בלא קרא יתירא אמר' דאינו על מנחו מרעה מהשתא
 אית לן למימר דר"ש נמי כר"י ס"ל דהא קרא תמיד לשלם יסח דעתו ממנו הוא
 דאינו דכל למעוטי במחלוקת עדיף וז"ל לנו לעשות מחלוקת חדשה בין ר"י ור"ש
 דלר"י אסור בהסח הדעת ולר"ש מותר . אלא דכ"ד דרשי תמיד שלא יסח דעתו
 ממנו אלא לר"ש כיון דמנח מנחו לא משמע לו ואין כ"א אלא חד מיעוטי לנשבר
 ה"ה לחד הוא דתני אב"ל לאינו על מנחו כל כמה ל"ל מיעוטי יתירא מסברא
 אפי"ה מרעה : ולר"י מנח מנחו משמע לו א"כ איכא כאן חרי מיעוטי ומיעוט השני
 ע"כ לאינו על מנחו דאינו מרעה אפי' : ואפי"ג דבתחילת הסוגיא אמר דר"ש
 דתמיד לאינו על מנחו ומרעה לא דתני ופי"ה אמרנו וז"ל דאמר תמיד מרעה
 הא כתיב על מנחו ונשא ופי"מ דמסברא בלא קרא אמר דר"ש על מנחו אינו מרעה
 וא"כ י"ל הא לר"י קרא על מנחו ונשא לר"י לשאינו על מנחו שאינו מרעה היינו
 לכתר דכתיב תמיד לרזון ודחק משמע פשט' דקרא דלתמיד מרעה הוא דתני
 מלמדרש ממנו לשלם אפי"ה דעתו דאינו במונח כ"כ . אבל אי לאו תמיד לרזון
 מסברא אמר דאינו על מנחו מרעה ול"ל קרא לנשבר . ור"ש דאמר לאינו
 על מנחו מרעה ע"כ מתמיד וליף לה . ואפי"ה לדריה ל"ל למידרש מתמיד שלא
 יסח דעתו ממנו . והיינו דפריך ור"י נשבר ה"ה מנ"ל וכיון דאיכא למימר על
 מנחו ונשא לנשבר ה"ה אפי' ח"ל ל"ל לאפוקי לקרא תמיד מתשמושהי דמשמע
 דתמיד מרעה אפילו אינו על מנחו מלמדרש' לשלם יסח דעתו ממנו קא אפי' דאינו
 במונח כ"כ . ומשני נ"ל מתמיד מנחו ואפי' על מנחו ונשא לאינו על מנחו אינו
 מרעה הוא דתני ובהשתא אפי"ה לקרא תמיד דאינו חזיק ומוקי אפי"ה דלשלא
 יסח דעתו ממנו הוא דתני ולא לתמיד מרעה . דלא"ל ל"כ דח"כ תקשה לר"י לא
 לכתוב רחמנא אלא תמיד ועל מנחו ונשא וי"ו דעל מנחו ל"ל בלא"ה על מנחו ע"כ
 דרשין תמיד לשלם יסח דעתו ועל מנחו ונשא לאינו על מנחו אפי"ה שלא נשבר
 דאינו מרעה : דאפי"ה לתמיד מנחו ואפי' על מנחו ונשא לאינו על מנחו ונשא
 דאינו מרעה דא"כ לא לכתוב רחמנא לקרא תמיד אלא על מנחו ונשא לחד וע"כ
 על מנחו ונשא כי אפי' למעוטי נשבר ה"ה ומימלא אית לן למידק דוקא נשבר ה"ה
 הוא דאינו מרעה אבל לא נשבר אפי"ה שאינו על מנחו מרעה דאי על מנחו ונשא
 לאינו על מנחו דאינו מרעה קא אפי' ל"ל לא מסברא ידעינן דאינו על מנחו אינו
 מרעה על מנחו ונשא ל"ל אפי"ה לנשבר ה"ה הוא דתני דאינו מרעה ומימלא אית
 לן למידק טעמא דנשבר הא לא נשבר אפי"ה שאינו על מנחו מרעה וע"כ כי כתב
 רחמנא לתמיד לשלם יסח דעתו ממנו אפי"ה דעל מנחו לר"י דמשמע ליה ל"ל :
 וה"ז תקשה לר"י כיון דמנח מנחו לא משמע לו ואין כ"א אלא חד קרא דעל מנחו
 ונשא וע"כ למעוטי לנשבר ה"ה הוא דתני דאינו מרעה דאפי"ה דלאינו על מנחו
 דאינו מרעה הוא דתני ל"ל קרא הא מסברא ידעינן דאינו על מנחו דאינו מרעה
 אפי"ה לנשבר ה"ה הוא דתני ואפי"ה למידק מיעה הא לא נשבר אפי"ה שאינו על מנחו
 מרעה ותמיד לרזון לר"י ל"ל . והא ל"ל דהא דלא משמע לו לר"ש מנח מנחו היינו
 לכתר דכתיב תמיד לרזון אבל אי לאו תמיד הוי משמע לו מנח מנחו דא"כ לא
 נכתוב לא תמיד ולא י"ו דמנחו אפי"ה למסקנא לר"י נמי תמיד לשלם יסח דעתו
 ממנו אפי' . וא"כ ענה פסק הספיקים כהונן דהלכה כרבה ברי"ה התפילין
 אסורין בהסח הדעת וחייב למשמש בהן כל שעה ק"ו מ"ן :

דיני תפילין סימן לט

אחר שנחברד כפי' הקדום שפילין אסורין בהסח הדעת ראו לברר מה נקרא
 הסח הדעת הנה הרא"ש כ' ב"י מ"ה אפי' דאמר (מ"ב) כ"פ דסוכ' הנכנס
 לישן ביום רצה תולך רצה מניח . ופי"ה הח"ך שנית ערפי מותר והלא אסור להסח
 דעתו מהס ובשעה שמתמנע מנחו שמסוח דעתו . והיא אומר ה"ה יונה מתוך
 דברי ר' משה ז"ל מנחו תירון לברר זה דודאי היסח הדעת לא הוי אלא כשעומד
 בקלות ראש ושחוק אבל כשעומד ביראה ומתעסק ולנרבו
 אפי' על פי ששוקק במלאכתו ובזמנו ואין דעתו עליהם
 ממש אין זה נקרא היסח הדעת דאלת"ה הח"ך יכול אדם להניח תפילין כל הימים
 וכן נמי נתימנע ח"ן כאן היסח הדעת כי הוא שוכח הבלי עולם ואין כאן קלות ראש

וכי בלא קלות ראשי שרי הלך מיסר מורא שמים מעלו ועובר על פן תשכח
 חת ה' אלקי' כמפורסד בדברי רי"ל במדרש : ותק נמי במסכת אבות שחוק וקלות
 ראש מרגיז את ה' וה' יערה ואשלו חת"ל לזין איסור קלות ראש מה"ת אלף
 מדרבנן בלבה כ"ל לניחף תפי' אסור' בהיסח דעת של קלות ראש מק"ו מנין
 תישוק עו דגלתי' אסור בקלות ראש מדרבנן אפי' בלא תפי' : שהרי ה"י ק"ו דליף
 היסח הדעת בתפי' לאסור בק"ו מנין אינו אלף מדרבנן דהא ק"ו פריכא הוא
 דמה לזין עין השם בגיבו האמר בתפי' שכן מחשיב עור כמ"כ החסו' ביומא סס
 ופי' דזינו ק"ו גומר מה"ת אלף מדרבנן : וה"ק ה"י דאיכא מורא בזין עפי'
 מתפי' כדפי' מ"מ כיון דלויכא בתפי' נד תשיבות זה עפי' שיש בן אורכות הרבה
 סגורה הוא שני הדין יש להחכים לתקן לתמש ביה כ"ס ע"כ : והרי קלות ראש
 בלא תפי' גזי' אסור מדרבנן אפי' ש"מ דכל היסח הדעת אסור בתפי' דומיא לזין
 ואסור להסחי דעתו ונחשבתי משם בצדוק עליו וכו' הרמב"ם וסימניו ומש"כ ר"י
 שמדברי רבינו מנח' ח"י לברר זה אינו יודע מתי קאמר שהרי יודע ששם
 הוא שמביא ר"י הוא הרמב"ם והרי מדברי הרמב"ם מוכח אפיכא וכתב"ל :
 וטור שהרי הרמב"ם ח"י כ"פ ד"מ תפי' חייב אדם לתמש בתפי' כ"ו שכן עליו
 שלא יסוח דעתו ממה אפילו רגע א' דקדושתו גדולה מקדושת הגין שהגין אין
 בו אלף סס ח"י ואלו יש ביה ק"ו ע"כ שם לא הוי בשל ראש וכמותו כ"ס ע"כ : והרי
 תפבר דכל היסח דעת אסור בתפי' כדברי הרמב"ם והרמב"ן וסייעתם ו"ל וכן
 כ"ל עיקר :

דיני תפילין סימן מ

אחר שנתברר בסיומן הקודם דכל היסח הדעת אסור בתפי' נשאר לברר
 כמה שיטור היסח הדעת דהא ל"ל דהיסח הדעת היינו שפ"א פירידי מתשבתו
 מהם כלל דהא דה"י קושיית ר' יונה חוקק ה"י דא"כ היך שנת ערואי מותר מתשבתו
 ועק"ל דא"כ תורה ונלכדו ע"כ ע"כ שנת ערואי מותר מן כל היסח ואיכא למ"ד לילה
 נמי וכן תפילין ה"י גם האין אפשר לכה"צ לעבוד עבודה כיון שאסור להסחי
 דעת מן הגין אפי' כ"כ ע"כ וסוד דעתו מן העבודה כי א"כ לארס לתשוב' בב' דברים
 כא' : ובשנת ר"פ מפנין (ק"ו ע"כ) אפי' פ"א הוצרך דבר אחד אלף מערומתא א'
 כי הך ר"י ותלמידי' דיון שנת ערואי פתחה ביה חתן תפי' ברחוק ד' אמות וכנס
 ומת' עמא ממוס שלא וכנסו דברי קדושה במקום עומתה הא לאו הכי לא היה
 חולק אפי' דדבר מלכות היה בינו ובינה כדלמ' וצ"ח לדבר ביושב הדעת ור"י
 להיות דעתו תמיד על תפי' כל תוך זמן שמשמש הדברים בינו לבניה : וכיוצא
 בזה מנינו מעשים רבים שהיה להחכים עסקים רבים עם גדולי מלכות ושאר
 ב"א והיו תפי' עליהם : מ"מ מדברי חת"ו למתני מרין לדבר שב' עם שבועה
 אלא דרבנן דבי רב אשי כל אימת דמשמש בהו מברכו ו"ל שהיו מברכין עליהם
 לשמור את התפי' כלומר מהיסח הדעת או כיוצא בזה ולא דעתי למה המשועה
 פוסקי' הלכות למה דרבנן דבי רב אשי : והאשר הי"ע דאנינו היו ק"ל בתוך
 כ"ו : שיטור של זמן אדם חייב לתמש בן אלף און לא ק"ל דאי נברך כ"ו
 שמשמש בן אלף אפשר שמשמש כל ששת חובו ומכאן מברכין לבעלה ע"כ : ומלא'
 הא דלמך שלא יסוח דעתו מן האן למימרא שהיא דעתו עליהן כ"ו שמונחן עליו
 אלא יש שיטור זמן קצוב לדבר שיותר מחומו וכן הקבול לא יסוח דעתו מן ובתוך
 אותו הזמן לא מקרי היסח הדעת והדעת נוטה כן דלא יתנה תורה למלאכי השרת
 ואין אפשר שכל היסח כולו תמיד יהיה דעתו עליהן ואל' אפשר לכל אדם לומר
 שא"פ ששומך בתלמדותו ושאר עסקיו שהיא דעתו על התפי' שעליו שומן
 למה קבוע לשטור היסח הדעת וה"י ל' דשיטור שנת ערואי שהתירו החכמים
 בתפי' שהוא כדי הילוך מאה אמה כדמפי' ההם בסוכה ה"י שיטור היסח הדעת
 דער שיטור זה שרי ואין בו משום היסח הדעת ויותר מזה ה"י שיטור היסח הדעת
 לאסור : ואל' תתמה אל' יש שיטור לאסור היסח הדעת האין לא ביטור החכמים
 שיטור : עמא דבי רב אשי מנינו בר"פ שאל (דף קמח) ובר"פ המביא (דף ל) גבי
 חוס' י"כ דה"י דארייתא וה"י נשי דיון אכלי' ושאי עד שחשיכה כ' ובתבו החוס'
 מתשע שיש שיטור לחוס' י"כ ונדאליטערין להפסוק מבע"ה דהא דה"י לא היו אוכלין
 נומש עד שחשיכה לעבדי איסורא ומדארייתא וכו' ופ"ה החוס' לא הוצרכו השיטור כו'
 ע"כ : וכ"כ שארי פוסקים מנול' למעט מנאן כדי מהלך מאה אמה ע"כ א"ן בתפי'
 משום היסח הדעת מדחותו לו לישן בתפילין כדי מהלך מאה אמה : ואל' תתמה
 כיון דלפנין מתמיד שלא יסוח דעתו מן הגין ומינה יפנין לתפילין אפי' און זמן
 קבוע להיסח הדעת דאלי' לא מקרי חמידי וכדכתיב בנחמתי (דף ע"ט) גבי לחם
 הפנים לרבנן אלו מושבין ואלו מניחים וטעמו של זה כנגד טעמו של זה שפ"א לפי ה'
 תמיד : ולא בכ"מ לישא דתמיד פ' שוב דתננו תמיד גבי תמידי' דפי' משה רבי
 יוס דאין מקריבים אלף אלא בבקר וזמנו עד ד' שעות לר"י ועד חצות לרבנן כדלמ' אר'
 בר"פ תפלת השחר (דף ק"ט) והשני ב"ה וזמנו מחצית חות עד הערב לרבנן ולר"י
 עד פלג המנחה כדלמ' חסו' ואל' תתמה כדלמ' וזמנו עד חצות חות עד הערב לרבנן ולר"י
 און כדלמ' העלהק ב"ס אלף בלילה בלבו ותלת זמן ה"י אחר תפילין וקערת של
 ב"ה כדלמ' בר"פ ח"פ (דף ע"ט) וה"י תמיד ה"י מלילה לילה כתיב' ש"י
 בפי' התורה : וה"י תמיד דגבי לחם הפנים גופיה לר"י שם בתמי' דלמך אלו
 נועלין ואלו מניחין אף ה"י היסח תמיד ועליו אפי' ומפרש בגמ' אר"י וזה אינו
 מקיים לפני ה' תמיד שלא לזין שחן בלא לחם אלא כל תמיד ותמיד לאן למימרא

שאנת אריה דיני תפילין סימן מב מג

לא הגיע זמן של דפרוסם שהיא משיחה אח חציה ברחוק ד"א ויכירנו הילך
 מותר להניחן בשביל שלא יאבדו • חבל נתינתו בליה לזכא איסורא דאורייתא
 סר"א אפילו לשמןן בשביל שלא יאבדו בני האור קני"ל ר"א דרי • ואל התנה
 סר"א על דפי' דהי' משכים ללא לירך חתמא דמיירי לחרת עגלה עמוד השבת •
 דכ"הב ומינו לישא דהי' משכים דאין פי' בהשמתה קודם היום אלא שהשכס
 והקדים ללאת קודם זמן הקבוע לדבר זה דאריירי ביה • דכפי תמיד בס"פ ת"ה
 (דף ל) השכס ללאת קודם ומביא לו שופר ותוקע לולב ומנגעע מביה וקורא
 בה ג' וכשגוע קו"ש קו"ש ורואי' חתמא ללאת לירך ע"כ פי' לחרת ע"ה קודם
 זמן קו"ש דלא קודם ע"ה אמו יוצא ידי חובת שופר ולולב ומנילה לתתן בס"פ
 דמגילה (דף ק) • ויש ללמוד לפי שיטת האוס' דלמ"ד לילה זמן תפי' ליכא למ"ד
 ש"רף לחלן מדרבנן תיכף לחרת עקשת הזנה אלא לר"י כדאית ליה ולחמית
 כדא"ל אבל עד אותו זמן ל"ב רבנן משום שמה יכן וישן בהן • והא דקאמר ת"ק
 עלה מתי מתיקן עד שחשק החמה ותו חל"ע משום דס"ל לילה לא זמן תפי'
 היא ומ"מ אפילו למ"ד לילה זמן תפי' מודה דאסור להניחן בלתי לילה זמן תפי'
 החמה מדרבנן כדקתי סיפא מודים חכמים ור"י שחם הלן כו' • והכי מני משמע
 מהא דאמר אבי' בספ"ק דב"ה (דף עו) ה' פא בדרך ורפי' בדרשא ובקשה
 עליו חמה מתי ידו עליהם עד שמינע לביתו ופי' שם האוס' דמיירי בחל החיל
 ונק"ה י"ג לו לשלמן וקת"ל לילה לאו זמן תפי' ע"כ • ומתוקן להא דחבי' למ"ד
 לילה לאו זמן תפי' ש"מ דאי לילה זמן תפי' ליכא למ"ד דלירך להלן מדרבנן משכים
 דל"כ ל"ל לחוקקי הא דחבי' דלא כהלכא דהא דלעת האוס' ק"ל לילה זמן
 תפי' וכמ"ש לקמן • וק"ל לפי' דלמרא האוס' אר"י הלכה כר"י ר"ח ורבה ב"ה
 מגלו בהו באורחא וספ"ד וימי א"ר ב"ה הכי אר"י ב"ה ספק השכס ספק לא
 השכס לא חולן ולא מתי הא ודחי השכס חולן ומשי' ביה ס"כ איתמר • והלכא
 למאי דס"ד דהא דאמר רבה ספק השכס כו' מיירי בחול ומדודאי השכס חולן
 ע"כ כ"ת ס"ל לחרת עד מתי מתיקן עד שחשק החמה ולא זמן תפי' דלתיק'
 לילה לאו זמן תפי' והרי למ"ד לילה לאו זמן תפי' עובר עליהן מתי' בגילה
 בלאורה דומרת א"כ ספק השכס ספק לא השכס אמאי א"ר חולן לא כיון דספק
 לילה זמן תפי' הוא בין החמה לתליה וספ"ד אסורין מתי' • והרי פי' שם האוס' דמי
 מערבא דהרי בתי דמסלקי תפי' לשומר חקיו דוקא כשמתקן סוף
 לפקשת החמה דדערשי ימים ולא ליתא ומחויבי' ליתקן כדאמר בסוף הגמרא תפי'
 אחר שק"ה עובר בשכס ע"כ • אלמא מחויבי' להלך ומתקן מתי' למ"ד לילה לאו
 זמן תפי' וא"כ בספק השכס אמאי א"ר חולן מספיקא • וי"ל בדוקא דהאי מקשה
 לא חסוקי דאשפי' הח' ד"ר ור"י דלקמן דהמתי' תפי' אחר שקשת החמה שיהא
 עובר בלאו או בשעה אלא ס"ד דמחויבא קא ממעט קרא לליתא מן תפי' אבל
 אם מניחין א"כ בה' • ובמהקשת האבוגא אמר' א"ר בינה הוי יתבינה קתי' ד' און
 והכי תפי' ור"ל לשמןן קודם כלו מר' ואל' א"ר חותי' דעמי' דלא לשמןן א"ר
 בעי' וסבר הלכה ואין מורין כו' • ובתבו האוס' בספ"ב דעירובין (דף ק) דק"ל
 כר"ע דאמר לא נאמרה חוקק זו אלא לענין הסא בבלבו בהקנותן רבה פסקין דלילה
 זמן תפי' עד שעת שינה ור"י ארבינא מסקי' הסא הלכה ואין מורין כו' אלא לא
 הלילה זמן תפי' כר"ע דשמינת ע"כ • והיא תמה על משכ"ב דבהקנותן ספק
 לילה זמן תפי' עד שעת שינה דהא ליכא למ"ד הכי שהרי לל"ק דר"י אמר' הסא
 הלכה כר"י איכא דלמרי אר"י און הלכה כר"י • והא ר"ח ורבה"ה מגלו באורחא
 רבא מן השוק קדמי' לזמן שינה כמש"כ החוס' הקנותן מספיקא • ואפילו ללשון
 ברתא דלר"י און הלכה כר"י לאו ליתמרה דהלכה כחכמים דאמר' עד זמן
 שינה • דא"כ מאי פריך והא ר"ח ורבה ב"ה מגלו בהו באורחא
 ור"ל למימר ההוא פליגי' • הא למאי דפסק ר"י כחכמים עד זמן שינה מני' שפיר
 מגלו בהו באורחא • אלא ודחי' הא דלר"י און הלכה כר"י לומר דהלכה כח"ק
 דמיתין עד שחשק החמה ותו לא וכמ"ש הסא תרו' • והא ר"ח ורבה"ה מגלו בהו
 באורחא • פשטא לי' הא דקאמ' ר"י און הלכה כר"י לאו משום שיקא הלכה
 כחכמים דא"כ לימא הלכה כחכמים אלא למימר דהלכ' כח"ק והא דלא אמר הלכה
 כח"ק לפי שהדבר שנייה סתם ולא מוכר בו לשון רבים ולא לשון יחיד ע"כ • ור"ל
 כיון דל"ב לא אמר ר"י הלכה כר"י אלא דהרבה און הלכה כר"י אמר' אפי' דלימא
 להא דס"ל להאי לישא דהלכה כח"ק לילה לאו זמן תפי' גם להאי דלמ"ד דספ"ק
 דב"ה דס"ל מני' אלא כר"י א"כ דל"ב לילה לאו זמן תפי' דבתרתי' הא • ומ"מ אין
 דלהאי לישא לא אמר הלכה כר"י דהרינן לכללן דיוחיד ורבים הלכה כרבים •
 ועוד דק"ל בכל סופרי' הלך אחר המיקל ומוגס של חכמים מאזרח • משל ר"י הילך
 הלכה כחכמים דזמן תפי' עד זמן שינה • ואפשר שגוה כיוון החוס' בעירובין
 אלא שקיירו בלשונם • **רע** וישעיהו וז' של החוס' נראה דל"ב כדמסתא וסא
 דיון דבההוא עובדל דר"א לשך וסעיה תפי' דמשמע דל"ב בלתי לחרת אחר
 שחשיכה דהא ליכא דהא כ"כ מודה דאסור להניחן לאחר שת"ש דקמיתא ומודים
 ר"י וחכמים שחם הלך כו' אינו חוזר ומניחן ור"י דעבד כמאן אלא ה"ג חשך ולא
 סלק תפי' וכי' הר"ש סבן גי' הר"ק ופשיטא יתפרא זה הסי' בס"ד • אבל ר"י
 כ"ל שיש לו שיטה אחרת בהיהו שמתעל' דהא דקאמ' שם מודים חכמים ור"י

כו' וכדברי אבי' • וא"כ מהא בריתא תקשה לרבה אפי' דהאי וקודם עליו היום
 לאו בבהמ"ש מיירי כההיא דברכות אלא בבה"ב מיירי • וא"כ הדרה קישא
 דלזכא דלמאי השמיט הר"י"ק להא דרבה דבספק חשיכה און מתי' ואל' הני שמכאן
 רואי' למש"ל סימן שח"ו דהרי"ק ס"ל מני דהלכה למ"ד לילה לאו זמן תפילין
 היא וא"כ און נ"מ בהא דרבה כלל וכמ"ל לדעת הרמב"ם • וא"כ לדין דק"ל
 לילה זמן תפילין היא מתי' להניחן • שפסקו כרב דכל שאסור חכמים ללאת
 בו לרה"ר אסור ללאת בו להלך בספק חשיכה לא חולן ולא מתי' כרבה • וא"כ
 לדידהו ור"י שחוק בון שבת ל"ט בהא מילתא דח"ב דמה"ת שיהיה ש"מ ללאו
 זמן תפילין הן ואם רובא מניחים א"כ בשבת אסור מדרבנן להניחן • עליו אפי'
 בבית משום גוי' שמה יא' בהן לרה"ר ובי"ט מותר להניחן לכחמלה דאין בו איסור
 הגלגה • ויש לי להביא סי' ג' לזה דה"ט דלרבה בספק חשיכה דליתו מתי' לאו
 משום דאסור בהנחה מלך עומן הוא חלה משום גוי' שמה יא' בהן לרה"ר ודוקא
 בשבת הוא דאסור רובא מניחים א"כ בשבת אסור מדרבנן להניחן • בשבת מלך עומן
 היא חשבה ב"ט מני' א"כ אמאי משני ההוא בע"ש איתמר הא דרבה דספק חשיכה
 לא חולן ולא מתי' ואלו י"ט שירי ול"ק הרא"ב בע"ש ועי"ט איתמר שהרי בביתא
 דר"י ור"ע דמי' מתעב' להו מתימנים ימימה ומר מתעב' להו מתי' לך ללאת
 קמי' לתרווייהו לשבתת וי"ט • אלא ודחי' כדאמ'ן • והכי משמע לי מדברי רש"י
 כמ"ש בנעמא דרבה דספק חשיכה לא מתי' משום דס"ל כרב רבי' דבסנהדרין
 ספ"ו (דף סח) בני כשחלה ר"א נכנס הורקטו בנו לחלון תפי' גער בו משום
 און מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות ופירש"י לחלון תפי' על אביו
 דקסבר שבת לאו זמן תפילין היא ואסור להניחן שמה יא' בהן לרה"ר ע"כ • ואיכא
 למידק ק"ל לפי' דקסבר שבת לאו זמן תפילין היא אפי' אית"ל שבת זמן תפילין
 היא מ"מ אסור להניחן כדמוכח בר"פ דעירובין בני המוצא"ש • מכניסן זון וגו'
 כו' ובק' ב"ה אהא דתנן ולא בתפי' ואם יא' אינו חייב תעטא א"ר ספרא דחפילו
 למ"ד שבת זמן תפילין היא אפי' לא יא' • ובש"כ ה"ט דפי' ו"ל דס"ל שבת לאו
 זמן תפילין הוא משום דהתי' כתבו שם לחלון תפי' • מ"ה של ר"א אפי' דלא היה
 ר"א ו' מתיקוס אחר קדי' ליה איסור שבות דכל שאסור חכמים ללאת בו לרה"ר אפי'
 ללאת בו לחלון תפי' • ושם ב"ה א"כ אסור ע"כ • והרי ע"כ לא אסור להניחן
 בתפי' לחלון אפי' דרב אלא למ"ד שבת לאו זמן תפי' היא ואין בהן משום איסור
 היסח הדעת כיון דאין מזהו בההתן וחשיבין שמה יא' בהן לרה"ר • אבל למ"ד
 שבת זמן תפי' היא האילו ומתיקוס מלך תפי' בההתן עליו ין בהן משום הסח
 הדעת אפי' רב מודה דמותר ללאת בהן לחלון כו"ש בבית דשרי דכיון דאסורין
 בהיסח הדעת מירב דכיר יא' אפי' חשיבין שמה יא' בהן לרה"ר וכיון דר"א לאו ז'
 מתיקוס א' מתמת חוליו ואפי' אסור לו בתפי' משום שבות ש"מ דס"ל שבת לאו
 זמן תפי' היא ואפי' בבית אסור משום שבות • ומכאן ק"ל על הרמב"ם דס"ב בהל'
 שבת תב דהא דאסור בחלון אפי' דרב דפסק כותיה היינו בחלון שאינו מערבית
 שבת לאו כמעורבת ולפי' זה כ"ש בבית לזכא אפי' א"כ ל"ל לרה"ר לחלון תפי'
 משום איסור שבות כיון דלאו זמן תפילין • ומתיקוס א' • ומהא דאמר' דהריקוס
 בנו לחלון תפי' לאו אפי' על אביו ק"י אלא אפי' של עמו קאמר אלא לשון נכנס
 לא אפי' שפיר להאי פי' ויש ליישב בדוקא און להלך ר"י ביה • ונחזור לעניינינו לדין
 הנחת תפי' בשבת וי"ט דבי"ט לכה"ע שרי ובשבת אפי' דליכא איסור' בההתן מלך
 עומן מ"מ למאן דפוסק כרב אפי' בבית אסור להניחן ואפי' בין השמשות לא מתי'
 כרבה ר"א אבל למאן דפוסק כרב עמי' אפי' בשבת מותר ללאת בהן לחלון וכ"ש
 בבית ותו לא מתי' •

דיני תפילין סימן מג

ועתה אבאר אם לילה זמן תפי' הוא או לא כפי הקומן אחר ת"ד תפי' מאימתי
 מוצק עליהן משעת הנחתן כיצד היה משכים ללאת לירך ומתיירא שמה
 יאבדו מניחין וכשגוע ומנס ממשמש בהן ומברך עליהן ועד מתי מתיקן עד שחשק
 החמה ור"א עד שחבלה רגל מן השוק וכ"כ עד זמן שינה ומודים חכמים ור"י
 שחם הלן ללאת לב"ה או לכנס לבית המרחץ ושקעה תמה שוב אינו חוזר ומניחן
 ופי' הקוספת ר"י וחכמים ס"ל לילה זמן תפי' אלא חשיבין שמה יא' בהן ועבד.
 ר"י הרחקה טפי מדרבנן ע"כ • ומשמע מדברי ר"י דהניחן הוא דס"ל לילה
 זמן תפי' אבל ת"ק ס"ל לילה לאו זמן תפי' • והא דקאמר ת"ק ה' משכים ללאת
 לירך ופרש"י ומתיירא שמה יאבדו מניחן אפי' דלמ"ד לילה לאו זמן תפי' הא מתי'
 בליה עביר איסורא דאורייתא שעובר על אורחה דשומרת וכמ"ש • הא איתמר
 לקמן אר"א ואם לשמןן מותר ופרש"י • ואם לשמןן שמה יאבדו מותר להניחן
 אפי' לאחר שבות חממה ע"כ • וכיון דמתיירא שלא יאבדו הוא דמניחין היינו
 לשמןן ומותר להניחן לכה"ע אפי' למ"ד לילה לאו זמן תפי' • אלא שלפי' ק"ל
 דא"כ ר"א דאמר אם לשמןן מותר מתי' קמ"ל הוה כההיא תניא הכי • וי"ל
 בדפרש"י שפיר קודם עלות השחר מברך עליהן משעת הנחתן משעת זמן
 תפי' דאמר פי' אפי' דבשבת בק"ש אחרים אחר מתיירא חצירו ברחוק ד"א ואחר
 הסא לתפי' באחרים כלומר הנחת תפי' באחרים ע"כ ב"ה שומן תפי' אינו כשהאיר
 היום מיד ועלה עמוד השחר אלא לאחר זמן משיחה חצירו ברחוק ד"א וא"כ הא
 דתיא ה' משכים ללאת לירך י"ט לפי' במשכים ביום לאחר עמוד השחר דשבו און
 איסור להניחם דהא ק"ל משעלה ע"ה ומתא הוא זמן תפי' הוא מתי' אלא שעדיין

לשמר שאמר ר' דהא יל' מעשה שהיה קד היה ונס א"ל לפ' הא דר"א אם
לשמר מותר אהליג' למד קאי ולא הוה עשה שהיה הוה מותר דר"א אהליג'
מימרא דר"א קאי שאמר לפני זה והמנוח תפ' לאחר שקיעת החמה עובר בעשה
והרי לדעת הרמב"ם אינו עובר אלא בהנחה ולא בתליה ועלה קאי ולא נשמר
מותר ואינו עובר בעשה אלא תפ' לכתחלה מותר להניח כדי לשמרו ובוד
שא"ל לפרש"ל דעת הרמב"ם הוי לשמרו תחילה קאי ולא הוה הנחה דאי"ל מאי אהרי
לשמרו תפ' שלא לשמרו ח"י לחלוק אפילו למ"ד לילה לאו זמן תפ' אלא שאין
מרוין כן לדעת הרמב"ם שכבוד דר"א ורבי אבתי לא איירי ב"ל א"ל מרוין כן
או לא וא"כ מאי לשמרו מותר דקאמר ר"א ורבי אבתי קאי : וכל שארמ"ם מפ'
כש"כ רש"י שכתבתי להני תנאי ר"י והכתיב ס"ל לילה לאו זמן תפ' הילכך מותר
לדאור שקיעת החמה אינו מנוח מה"ס אבל בתליה לילה איסורא מה"ס אלא
מירבב לפיכך א"ל לחלוק משה"ס מיד אלא לאחר נמאן כל חד כדא"ל וכבר
אבתי שעתו של רש"י שפ"כ כן אלא שכבר הכתובי שעתו של ת"ק לא תקרבי א"י
ס"ל ח"י ח"י ב"ן הכתובי איסור מה"ס א"ל משה"ס מירבב ס"ל לילה זמן תפ' אלא
דבריו גורו חפ"י אהליג' משת"ה שמה יאן כסן : א"ל ס"ל הגמרא אסורה מה"ס
כ"י והכתיב ותליה למד מירבב ואלא ש"ס ל' לרמב"ם דשעתו של ת"ק הכי
דכל למנוחי בתחלות מתנאי דהוי ברייתא עדיין כן : נמנח הוי תלמי אפ"י
ור"ה ס"ל לילה לאו זמן תפ' ורש"י ור"מ ור"י ס"ל שם בעירובין דלילה זמן תפ' עלי
הסך ואמר אינו מנוח תפ' בלילה לכתב למיקס אפ"י דדיה אי מה"ס אינו מנוח
בלילה לאו זמן תפ' וירמבב ורש"י דה"ל ד' תפי כנגד ר' מנאי מ"מ דהכתיב
עירובין ל' דברים ניבוי ורש"י דה"ל פ"ג דת"ק ור"ג דה"ל תפ' מפ' הגמ'
תפי ל' ל' שבת זמן תפ' ורש"י ל'
או לא : מ"מ ה"ל א"ל ל'
וו בחוק תפ' (ב) בחוק הפסח ורש"י דק"ל שבת לאו זמן תפ' ור"ה ס"ל מסוס
דר"ע דליק לה משה"ס לאות אבל לילה זמן תפ' : מ"מ הכתיב הנה עדיין לן
מ"מ דת"ק דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
דמרוין ליה דכ"ע שבת זמן תפ' כ"ס דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
לישא דאר"ג הלכה כר"י ס"ל לילה לאו זמן תפ' ואפ"י ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל'
כ"י וכת"ק ס"ל ה"ל פ"י דת"ק כ"י ס"ל לילה לאו זמן תפ' : בס ר"י דה"ל דה"ל
המנוח תפ' אחר שק"ה עובר בלאו או בעשה הכי ס"ל : ועוד ה"ל דאפי
דכל בי דברך תפי כר"בא פריש החוס דבחוץ חייבי וכל לילה ללוות וכוון
ה"ל ה"ל תפי ואומרו א"ל ס"ל לילה לאו זמן תפ' ס"ל הרמב"ם דאין להחית
א"ל כולן מהלכה : וה"ל עובד דר"א ע"כ י"ל ד"ל פ"י וה"ל דקאמר קסבר הלכה
ואין מרוין כן לאו למירא קסבר הלכה (ג) דל"ל א"ל : אלא ה"ל לדעת הרמב"ם
קסבר הלכה דא"ל לחלק א"ל ה"ל עליו מנב"א א"ל דלילה לאו זמן תפ' ודלא כת"ק
(ד) דר"ן ותכ"י ע"כ אלא מרוין כן : ור"ב דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
ועניינת דר"ף אבל בהנחה לכתחלה מותר ר"א דלאחר זמן תפ' מותר ללכת
שעתו של הרמב"ם בדיון ה"ל תפי ואפי' לשמרו איסור הרמב"ם בהנחה בלילה מן
התורה ודלא כר"א דה"ל שר"ן מותר אפילו בהנחה ולא ה"ל הרמב"ם בלשמרו
אלא דא"ל לחלק ומרוין כן וכ"י שפירס ה"ל : אבל בהנחה דלאחר זמן תפ' מותר
אפילו דה"ל תפי ואפי' לשמרו כן : ור"ב דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
ועניינת דר"ף אבל בהנחה לכתחלה מותר ר"א דלאחר זמן תפ' מותר ללכת
שעתו של הרמב"ם בדיון ה"ל תפי ואפי' לשמרו איסור הרמב"ם בהנחה בלילה מן
התורה ודלא כר"א דה"ל שר"ן מותר אפילו בהנחה ולא ה"ל הרמב"ם בלשמרו
אלא דא"ל לחלק ומרוין כן וכ"י שפירס ה"ל : אבל בהנחה דלאחר זמן תפ' מותר
אפילו דה"ל תפי ואפי' לשמרו כן : ור"ב דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל

א"ל תלמי כ"י אינו מותר ונתן פי' לילה לאו זמן תפ' ה"ל כדאמ"ר לקמן ע"כ
ה"ל דכלהו תנאי דה"ל ברייתא ס"ל לילה לאו זמן תפ' לפיכך כ"ע מורו שא"ל
תלמי אינו מותר ונתן פי' ול"ל א"ל במוחזק עליו כבר מב"ע אימתי צריך לחלק
ולדידהו י"ל דה"ל דאמר המנוח תפ' לאחר שק"ה לעובר על זה אסורא ושמרת
ה"ל דוקא במוחזק לכתחלה אבל במוחזק אישורמ"ם מב"ע ל"ל בה ור"י לחלק
כ"י ורש"י הרמב"ם שאכתוב לקמן בס"ד אלא דרבנן גורו עליהו לחלק לר"י
ומתקבלה רגל מן השוק ולתכתיב מנוח סיה : מ"מ ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל'
עד שעת"ה י"ל להשתקף מאי ס"ל אי ס"ל דה"ל ח"י מ"י לחלק בבלה כיוון
דלאו זמן תפ' ה"ל כמו שאסור להניח לכתחלה ובה"ל נמי פליג אר"י והכתיב
דא"ל א"ל דלילה לאו זמן תפ' ה"ל שאל להניח לכתחלה אבל א"ל לחלק מה"ס
או דלמא בכתובה מודה ת"ק דא"ל מה"ס וה"ל דה"ל לר"י משה"ס ה"ל מירבב
שגורו תפ"ה ג"י שמה יאן כסן ואין איסור מה"ס אלא בהנחה לכתחלה בלבד :
ומה שהרבינו לרש"י לר"י כן ור"א פ"י דכ"ע ס"ל לילה זמן תפ' כ"ע הלכתא
סותיה א"ל דרבנן גורו עליה משום שמה יאן כסן ר"ע פ"י דה"ל דה"ל דה"ל
תהי כין חלילה להנחה דבהמה מורוין ורש"י ורמב"ם שאינו מנוח משתקף החמה
ובתליה מתחיים למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה : או איהא למנוח מסק"ה מיד
בהנחה למא יאן כסן : ה"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל ג"ל
לכתחלה משת"ה עד שתכלה רגל מן השוק ור"י ועד זמן שיה לרבנן : לפיכך
פ"י דהנחה אסורה מה"ס דלילה לאו זמן תפ' ה"ל : וה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
להניח אבל חלילה אינו אלא מירבב ומשום שמה יאן כסן ולא גורו עליו אלא
לאחר זמן כל חד כדאית ליה : ולפ"י י"ל להשתקף עוד בענינא של ת"ק דה"ל
א"ל דר"י דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
מדבריון : מ"מ ת"ק ד"ל תלמי ב"ן חלילה להנחה וואסר טייה : משה"ס י"ל דה"ל
לילה זמן תפ' ור"י דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
יאן כסן אלא ד"ל דמסק"ה וחילק חיישינן לשמה יאן כסן וגורוין : ולש"ט רש"י
לק"מ אה"ל דר"י אה"ל דרבנן דמנ"ל כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י
השנה לא חלוק ה"ל דה"ל חלילה להנחה וואסר טייה : משה"ס י"ל דה"ל
לתי א"ל לילה לאו זמן תפ' ה"ל להניח אבל לחלק זמן תפ' מירבב ורש"י ור"י
ולמאי דא"ל ה"ל פ"י דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
בצ"ס איתמר אכתי איכא למימר דת"ק חלילה נמי מה"ס ה"ל ור"י ור"י רש"י
כל לשמרו אפי' להניח מני שרי אה"ל תפ' מתנייזי מירבב עליהו משעת
הצאתו כינר ה"ל משתי ללכת לדרך ומתירא אפי' יאבדו מניח מ"מ תפ' שהיחסי
קודם שעות השחר ור"י ע"כ שא"ל מתירא ש"ל יאבדו דה"ל לשמרו מותר להניח
קודם שעות השחר : וה"ל פ"י בה"ל דר"א אם לשמרו שלא יאבדו מותר להניח אפי'
לאחר שקיעת החמה ע"כ : וה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
תפ' ה"ל ואין מרוין כן שמה יאבדו ויאן כסן מירבב לשמרו ק"ל בענינא ע"כ
קסבר הלכה דלילה זמן תפ' מכלל דמ"ד לילה לאו זמן תפ' לא שפיר דמי
למנב"א הכי : ורש"י דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל דה"ל
לאו זמן תפ' : י"ל דרש"י ל"ג בההוא עובד דר"א וחסך ולא סלק תפ' אה"ל
דכ"ע אפי' לת"ק אפי' אי לילה לאו זמן תפ' מ"מ א"ל לחלק מה"ס : אלא גרם
כ"י ה"ל ש"ל ר"א חסך ור"י מנח תפ' וגי' ה"ל ש"ל מ"מ וה"ל תפ' וגי'
ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל
תפ' ר"ל לאו זמן תפ' ה"ל ש"ל חסך ור"י מנח תפ' וגי' ה"ל ש"ל מ"מ וה"ל תפ'
דק"ל לרבינא לשמרו בענינא לשמרו דה"ל ר"ל חסך ור"י מנח תפ' וגי' ה"ל ש"ל מ"מ
לאו זמן תפ' ה"ל : וי"ל ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל'
מה"ס ה"ל בהנחה אבל לחלק א"ל ב"ה מה"ל דאמר ביר"י : ה"ל קורא ר' אבוי
שאל דה"ל שומרת אסורה לכתחלה אלא מירבב א"ל חסך ור"י מנח תפ' וגי'
לילות יתימה פ"ט לשבת ור"י : וה"ל ר' אבוי יתיב ומתני' ברמשה ותפי' עלוהי
ומשי מנדה ה"ל וכ"י פקדון ה"ל בירי : ואות דכ"ע מימר לא חסך אלא ה"ל
אבל אם ה"ל עליו מב"ע מותר : ה"ל בדיקא לה"ל ש"ל ד"ע עליהם אלא בהנחה
אבל חלילה ל"ל בה ובש"ט רש"י הרמב"ם ו"ל :
ולרמב"ם י"ל שעתא וכו' ור"י ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל
בלילה כ"י עד שבת ור"י ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל
עוד כתב מי שהיחסי תפ' קודם שתשקף החמה ומשכבה עליה אפי' כן עליו כל הלילה
מותר ואין מרוין כן זה לרבינא אלא מלמדין את ככל ש"ל יתיב תפ' עליהו בלילה
אלא יתלבו אותו משתקף החמה וכל המניח לכתחלה אחר שתשקף החמה עובר
בלאו שא"ל שומרת אסורה לכתחלה אלא מירבב א"ל חסך ור"י מנח תפ' וגי'
משקבה החמה מפני שלא היה לו מנוח לשמרו ומנאו עליו כדי לשמרו מותר
ע"כ פסק כ"י"ה לילה לאו זמן תפ' ד"ל להניח אבל לחלק א"ל חסך ור"י מנח תפ'
מרוין כן : וכ"כ עליו הכ"י שפעסך כ"י"ה ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל
דעתי כן מניח בלבו ס"ל לילה לאו זמן תפ' ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל
ס"ל לילה זמן תפ' ואפשר דת"ק נמי ס"ל לילה זמן תפ' מה"ס וכ"מ ש"ל :
ובעובד דר"א השתיק הכ"י מן חסך ולא סלק תפ' וכ"כ דה"ל דר"א וא"ל לשמרו
מותר הי"ט א"ל לחלק אבל להניח לכתחלה לא כדמשמע מעובד דר"א ע"כ :
ואינו יודע ה"ל מנח מעובד דר"א ורש"י ל' ש"ל ג"ל ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל' ל'
ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל ה"ל

(א) י"ל לילה זמן תפ' (ב) י"ל א"ל בחוקת הסוס : (ג) י"ל לילה זמן תפ' (ד) י"ל ד"ל ישיב :

יוד חיה

שאנת אריה דיני תפילין סימן מג

הר"מ מרטנבורג : והדעת נוטה כן : ועוד שהרי אליבא דר"ע דאמר לא נאמר חוקק וזאל לפסח בלבד דייקן הליב'ם כס בצורבין ואמר' הסם והלחא הא דתן הפסח והמילה מנות עשה לימח דלא כר"ע דאי ר"ע כיון דמוקי לה בפסח לאו מני חיבה כר"א הר"א כ"מ דאמר כן ואלו אינו אל ל"ת ומאני אפי' תימח ר"א השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה : אמר ר"ע מוקמינן האי דאזכרה דשמרת אמנות פסח ואזכרה רחמנא בזה לתיב את כל אחד ואחד לעשות פסח בזמנו ולא אמר' דהאי אזכרה דשמרת דליירי בחוקת הפסח דאזכר קרא שלא לעשות הפסח שלא בזמנו : אמר אר"ע פי' דקרא דשמרת את החקק הוהא לעשות מומים ימחה כפרס"ט האי מומים ימחה משנה לשנה דמתרגמינן מוזמן לזמן ע"כ : ומתא דאזכר קרא שלא לעשות הפסח שלא בזמנו : אלא ע"כ כיון דאפשר לן למידרש האי אזכרה לגופיה למנות פסח בזמנו דליירי ביה קרא בהדיא לית לן למידרש ליה אדיוקא דקרא ולאזכרה לאיסור פסח שלא בזמנו הוא דלתי' : לית כל כמה דאפשר למידרש לן אגופיה רשמי' וכו' דאמר' : בפי' החקקת (דף מג) כל שאינו למידרש הכי דר"ה דל"ע דהאי קרא ושמרת בחוקת תפי' הכתוב מדבר דאזכרה קרא אגופיה דליירי מנותות תפי' ביום ולא קאי דיוקא דומ"ל לר"י ור"א אליבא דר"ה לאיסור להניח תפי' בגילה יא"א ע"כ דה"ע דרשק"א אליבא דר"ה דאזכרת ושמרת דיוקא קאי ולאזכר הנחת תפי' בגילה קאי תפי' דאילו אזכרת תפי' במתא כבר כתב לן דקרא בהדיא במנה זוכתי : וכו' דאמר' : בפי' החקקת (דף מג) כל שאינו מניח תפי' עובר בשמונה עשה וע"כ מוקמינן ליה אדיוקא ולאזכרה שלא להניח בגילה הוא דלתי' דלתי' לאו שמעין ליה בשום דוכתא ואפי' לזכר למידרש' לגופיה לאזכרת יומא ולעבור עליו עוד בעשה וו' מ"מ כל היכא דזכר למידרש' ליתא לתפילין חתא דרשק"א לן מוקמינן לה לעשה יתרה כדאמר' בפרק כל שעה (ד"כ) דלף על גב דלוי ופיתא דרשמי' ארבע מנהל טוקא חמש זעריה לוקא שם מכל : מקום היכא דזכר למידרש דרשק"א ולא מוקמינן לה ללאו יתירא : אבל אליבא דר' עקיבא דמוקי לה בחוקת פסח ע"כ אפי' אי דרשק"א לה לדיוקא ולאזכרת פסח שלא לעשות שלא בזמנו הוא דלתי' כגון שלא לשחוט קודם זנות של ערב פסח שלם עשה : בפי' לאזכרה יתרה הוא דקתי' בחתא בפרק תמיד בשחט (דף סא) שחט קודם זנות פסול משום שאזכר בין הערבים בפי' קודמים (דף ח) תמיא גבי פסח בשאר ימות השנה לשמו פסול שלא לשמו כבר וטמא' לשמו פסול משום שאזכר בין הערבים ומהו פטומים עשה הכתוב בקביעותו וזמנו בי"ד בין הערבים כמו שפירש' שם אלתא הוהר הכתוב כמה פטומים שלא לשחוט את הפסח שלא בזמנו בין הערבים ור"ל לאו הנבואים מכלל עשה דיוקא בין הערבים ולא בזמן אחר : וגם לאו גמור מני חיבה לשחוט את הפסח שלא בזמנו לשם פסח ולא לשם שלמים כדאמר' בספ"ב דזוחים (ד"כט) א"י יצאי מנין למחשב בקדשים שהוא לוקא ת"ל לאו יתשב אלא ללמד' לאו שאין בו מעשה לן לוקין עליו ומתקא לא לקי לאו מיהו חיבה וכו' הרמב"ם א"י מ"ה פסלי הברקשן דמוקי בקדשים עובר בגלוי דלא יתשב אלא שאין לוקא משום שאין בו מעשה : וכיון דאפי' אי מוקמת לה דיוקא לא חלה לאזכרה יתרה יתיר אית לן לאוקמי לגופיה ולאזכרה יתירא מלאוקמי דיוקא ולאזכרה יתירא דכל לגופיה עדיף לן הכל אליבא דר"ה דסבירא ליה דמוקא זו בחוקת תפילין הכתוב מדבר ויחא יתיר ויחא לאוקמי דיוקא יתירא וזו בחוקת תפילין בגילה אחי' דלתי' לאו שמעין ליה בשום דוכתא מלאוקמי לגופיה ולאזכרה יתירא אחי' דכבר שמעין לה וכיון דלתי' לן לאוקמי דיוקא מוקמינן לה ולא מוקמינן לאזכרה יתירא ושלא לעור' : וכיון דהכי הוא ר"י דס"ל כל המניח תפי' לאחר שקיעת החמה עובר בלאו ע"כ ל"ל דר"א דאמר אס לשמרן ומתיר דכיון דהאי לשמרן פי' שאינו מתכוון להניח לשם מנות תפי' וכדפי' לעיל וא"כ הוא דעובר בלאו דהאי בתקופת לילה בלאו לשם מנות תפי' והכי רב"ה (ד' כח) מסקינן לכ"ע דאפי' שלא בזמנו אס מכוון לשם מנות עובר על כל חוסקי' א"כ ע"כ ל"ל בהאי דאזכר רחמנא על הנחת תפי' בגילה לשם מנות בלאו דשמרת אינו אלא ללאו יתירא כיון שא"ע על לאו דשמרת אלא בתמכוין לשם מנות' הרי עובר על לאו דב"ח כיון שמינת תפי' שלא בזמן מנותא לשם מנות כדאמר' ברפי' דשירובין לענין שבת למ"ד שבת לאו זמן תפי' הוא וה"ה בגילה למ"ד לילה לאו זמן תפי' היא : וע"כ האי לאו דשמרת ללאו יתירא הוא דקאי אחי' לעבור על ב"ח ועל אזכרה דשמרת : א"כ אחי' תקשה לר"ע דהא כן מני דרשת' להא אזכרה דשמרת לדיוקא לאו למיתלא' דחתי' אחי' אלא ללאו יתירא ה"ל למידרש יתירא לגופיה לאזכרת תפי' ובמתא ולאזכרה יתירא : כיון דא"ע דרשת' ל"י לדיוקא מני לאו אחי' עשה דאזכרת ליה קרא יתירא הוא דעשה ול"ת תרי מילי ניחא וכו' אורחא דקרא לכוזר בעשה ול"ת בתקומות אין מספר וא"כ ע"כ מוקים לקרא דשמרת דיוקא ולאזכרה לילה בעשה קאי אחי' דאי משום ב"ח אינו עובר עליו אלא בלאו כתב לן קרא דשמרת לעבור עליו בעשה מני' ואי מוקמינן ליה לקרא דשמרת לגופיה למנות תפי' בימחה לעבור עליו בעשה יתירא נוסף על העשיון האחרים כבר אי קרא יתירא דנהי לן לאו (מ) ללאו כל היכא

דאיכא למידרש דרשק"א ולא מוקמינן לה בלאו יתירא הכי מני' לא מוקמינן לה בעשה יתירא כל היכא דזכר למידרש' : מה"ע דרשק"א לאזכרת דשמרת לדיוקא ולעבור בעשה ול"ת דתרי מילי ניחא ולא יתירא הוא : אבל לר"י דאמר המניח תפי' אחר ס"ה עובר בלאו : אפי' לשמרן מותר ס"ל ואפי' עובר בלאו אלא אס כן מכוון לשם מניה והרי אס מכוון לשם מניה כבר עובר משום ב"ח וע"כ לא אחי' דאזכרת ושמרת אלא ללאו יתירא ולעבור עליו ע"כ לאוין : ה"כ תקשה לר"י אחי' מוקמת ליה לדיוקא וללאו יתירא דברבא יתיר ויחא לזכר לגופיה ולעשה אפי' דומתא קאי ע"כ לעבור עליו בעשה יתירא משום דאי לאזכרת תפי' דומתא קאפי' ה"ל דאזכרת קובע דהיינו אפי' תפי' ב"ע דאפי' לר"י אזכרה דהשמר הוי עשה כמו פסח דהוי מניח אפי' לר"ע מה"ע כמו שפי' ה"ס : אפי' כפי' רובין : אלא ע"כ לאו ס"ל (כ"י) (הא דר"י) ה"ל דר"ה דאס לשמרן דהיינו שאינו מכוון בדחתן לשם מנות מותר : וקרא דשמרת דברבא יתיר ויחא לזכר לגופיה ולעשה אפי' דומתא קאי ע"כ לעבור עליו בעשה מנין בהנחתן לשם מניה ואינו עובר על כל חתא מ"מ אסור ועובר על לאו דשמרת בלתי' : וא"כ מה"ע דר"ה לה ר"י לאזכרת ושמרת לדיוקא למיתא יתירא ליתא לתפילין חתא בהנחתן לאחר שקיעת החמה אפי' אינו מכוון לשם מניה ואינו עובר על כל חתא מלוקמי לגופיה ולעשה יתירא דלאו לגופיה ולעבור עליו בעשה דשמרת נוסף על הענין דמנות תפי' א"ל לאוקמה דהשתא לז' הוי אזכרת בלאו מותר דהא לאו בעשה תרי מילי ניחא וכמ"ש דר"ה : דא"ל לומר כן דבשמרת כי מוקמת לאזכרת ושמרת לדיוקא דה"ל שזאל תשעה דהיינו שלא להניח תפי' בגילה שפי' : ודאי אזכרת ושמרת הוי לאו : אבל כי מוקמת ליה לגופיה לאזכרת מנות תפי' ביום דל"ע קובע ועשה אפי' לר"י האי ושמרת אינו אלא אזכרת עשה : וכיון דק"ל כר"י דהמניח תפי' אחר ס"ה עובר בלאו ולא כר"א דאמר עובר בעשה משום דרבי' דר"ה הוא תו ליתא מני' להא דר"א דלמר אס לשמרן ומותר דרבי' לר"י אף לשמרן אסור דאזכרת : כנ"ל בזכות את הרמב"ם שיהא דלא הוה דחיבורא להא דר"ה א"ס לשמרן מותר : אפי' אפי' ליתא תאן דשלי' עשה ויחא ספור ופתיח ראו לתלות בלין גדול וכו' : ואכתי' י"ל למידרש' ר"י א"ל הרמב"ם מהא דספ"ק בגילה דאמר אפי' היה באו עליו חמה מניח ידו עליהם עד שמגיע לביטוי הוי יושב ב"ח ומפי' דרשאווקים עליו הוי מניח ידו עליהם עד שיהיה עד שמגיע לביטוי מתיב ר"ה בריה דר"א הוי באו בדרך כו' עד שמגיע לבית המטבח לחומה הוי יושב ב"ח ומפי' ר"י עד שמגיע לבית המטבח לב"ה : ומשני ל"ל דהא דמיערף דהא דלח מנערה : ופי' דהי' לאו מתיב מתי' איריא בראשו אפי' מתחן בברעא מני' דהא תני היתולא תפי' מתיבין זוג זוג ומתי' ל"ק דהא דמנערה מתמת גבי' ומתמת כלי' דהא דמנערה מתמת כלי' ולא מנערה מתמת גבי' מהו דתמיה רוב לסעים שרצאל ניחא ולי' מולווי' ביה קמ"ל : וכבר פי' הח"ס : רישא דהיתוב דל"י דהי' בחד בדרך מילי בתול וס"ל לילה לאו זמן תפי' ויחא דמיתא דהיה יושב ב"ח דנקט וקובע עליו הוי מתיב ב"ח : ומה"ע שני בלשני' דיושב ב"ח נקט וקובע עליו הוי גבי' בא בדרך נקט וקובע עליו חמה ודלא כפרס"ט דמוקי לתרווייהו בע"ש : וכו' מדברי הרמב"ם שם ומפי' הכ"מ : ומ"מ ה"ל דשקעה עליו חמה דמניח ידו עליהן א"ס לדעת הרמב"ם דלפי' דס"ל לילה לאו זמן תפי' מ"מ ה"ת בהנחה ידו בתמיה ל"ל בה אלא שהוא הלכה ואין מורין כן לוקינן מניח ידו עליהם שלא יראו' : אבל הא ק"ל מתי' מתי' איריא בראשו אפי' מתחן אחרעא מני' : הא כיון דס"ל לילה לאו זמן תפי' הויא מתיבס לתפילין בגילה אפי' כדי לשמרן אסור מה"ע ליתא הרמב"ם הילך היכא דמתחן אחרעא אפי' לא מנערה כלל אסור ליתאן בראשו בשביל שמחתן משום בזיון תפי' א"ל לעבור עליו ע"כ : כדי לשמרן משום בזיון תפי' א"ל מני' : ולא מיערף למתי' דפי' בתשו' ס"י מ"א דל"ה לילה לאו זמן תפי' ומתעט להו מקרא דשמרת חיבה אסור מה"ע להניח : ה"ע שבת וי"ע דמתעט להו מתא קרא גופי' חיבה מני' אסור על חורה בהנחתן : הילך דיוקא בראשו שז' וא"ל להלן דמה"ע א"ל חלילה ולא אסור אלא תפי' דומתא דליה לר"ה : אבל חתא אחרעא דהיינו הנחה כיון דלמר מה"ע ופי' : כדי לשמרן משום בזיון תפי' א"ל למישרי' אסור' ש"ס תורה וע"כ דהא דתקנה מולא תפי' ונכניחין זוג זוג דלא כר"י וכו' מה"ע שם ואפי' שם ע"כ כר"ה ס"ל : אלא אפי' למתי' דס"ל הרמב"ם דאפי' לילה לאו זמן תפי' ואסור' בהנחה מה"ע מ"מ בשבת וי"ע ליתא אסור דאזכרת אפי' בהנחה : ומ"מ היכא שכבר קידש הויס אלא להניח מה"ע דקידוש הויס הוי בהנחה : שיקדש הויס אסור כדמוכח ברס"ק דהכרת לענין ק"ש לר"א דאמר משנה שקידש הויס בע"ש : וכמו שפירש' ה"ס : וח"כ למ"ד לילה לאו זמן תפי' : אסור בהנחה משום ספק לילה דה"ל ספקא דאזכרת וזמנתא וע"כ הא דהמנחה אפי' מתיבסין זוג זוג למ"ד לילה לאו זמן תפי' לא מיתא במוטא ביום השבת ולא בכלל שבת דלא דאסור משום דלילה הוא וא"כ מתי' שריח חיוב בראשו אפי' מתחן אחרעא מני' לאו בתקן אחרעא אסור בהנחה אפי' כדי לשמרן מן הזורה לדעת הרמב"ם ומשום בזיון תפי' א"ל למישרי' אסורא דאזכרת : ואפי' למתי' דפרס"ט לתרווייהו בבי' דאפי' היה באו בדרך וזהו יושב בב"מ מתי' מתי' מ"מ א"ל חוד ולא ש"מ דס"ל לזכר לילה לאו זמן תפי' : מ"מ מתי' שריח דלמה ס"ל כמ"ד לילה לאו זמן תפי' דהלכתא כותיה לדעת הרמב"ם : וי"ל דהא דפרס"ט מ"א בראשו עליו מתחן אחרעא מני' לאו דק"ל לתמה נקט אפי' בראשו ה"ל

שנת אריה ריני תפילין סימן טר מה

ברסין חסד ולא סלק תפיליו בצבועא דר"א אלא שפי' קתא נראה עיקר וכדפי' וכמ"כ בזמון הקדום ובעת הרמב"ם בזה כשיטת רש"י וכמ"כ בס' ועוד י"ל דכל הני תנאי ואפי' ת"ק ס"ל דלילה זמן תפי' היא בזה לחלוק בין הגדה אינו באורה אלא מדרבנן אלא לת"ק אין לחלק בין הגדה לחלוקה ושייך אצ"ט מדרבנן משת"ה ור"י וחכמים מתקנין בזמניהם הגדה לבתחילה אצ"ט מדרבנן משת"ה וחלוקה א"צ עד שחלה רגל מן השוק לב"י ולרבנן א"צ לחלק עד זמן שיהא ולפי"ן בצבועא דר"א ע"כ גרסין חסד וכן סלק תפילו דליל להניח לבתחילה והיא לב"י אסור אצ"ט ללילה (א) לוח"ה והיא הלכה קדמא דהיינו הלכה דר"א אצ"ט לת"ק משת"ה והיא הלכה פסוקא א"צ מ"מ לא תכבד בהלילה כמ"ל דר"א א"צ כר"י אי תכתיב ומסתברא דהלכה כחכמים דרביס ויניה נמצא עכשוו פסקי של הדברים לפי שיטתו ודק"ל לילה זמן תפי' היא מה"מ אלא שרבנן גזרו עליה להניח בלילה מיד משתקע החמה שמא יסן בהן י' וה"מ בגמרא אבל בחלוקה אפי' מדרבנן א"צ עד שיהא אלא שאין מורין כן אלא מלמדן את הכל לחלק משתקע החמה מיד י' ובס' שאין לחלק להניח לבתחילה בלילה אף ע"כ לילה זמן תפי' היא י' ושה כיון להלכה אלא שאין עממו מחזור שכת"ב"י ולפי"ן הלכה כיון שהרי"ף והרמב"ם מסכימים שאין להניח בתחילה בלילה הני קטנין ע"כ והוא והוא מדברי הרמב"ם אינו ראיה שהרי פסק להדיא דלילה ליל זמן תפי' היא והמניחין לבתחילה בלילה ע"כ לאו דושתרת ומכ"כ כל וא"צ אין מנמי ו"ל ר"א לדין דק"ל לילה זמן תפי' היא דאין מניחין לבתחילה דל"ל דלפי' להניח לבתחילה נמי שר' ולמ"כ למעלה דגם דעת הרי"ף כן ללילה לוח"ה א"צ גם להר"ף א"צ ראוה לדין י' מ"מ לניח דליל יפה כיון דאין לבתחילה בלילה משת"ה אפי' למאי דק"ל לילה זמן תפי' וכמ"כ ולפי"ן אין לנו להוציא את מניחא דחייב קמייתא דספ"ק דלילה זמן תפי' בדרך ותפי' בדא"ט ורש"י ט"ו מהלכה כיון דלפי' אי לילה זמן תפי' היא אפי' ס"ל לת"ק דל"ך לחלק משת"ה מיד אצ"ט שאלה כחכמים מ"מ כיון שאין מורין כן אלא כת"ק דל"ך להניח ודו עליהם שלא יראו וז"ל לנו לחדת דברי אבינו בדעתא הוא מהלכה לומר או ד"ל דהלכה כחכמים או ד"ל דהלכה כת"ק דל"ך לחלק משת"ה מיד אלא והיא ס"ל נמי לוח"ה דהלכה בלילה זמן תפי' היא והלכה כחכמים אצ"ט לחלק עד זמן שיהא אלא שאין כן לפיכך ר"ך להניח ודו עליהן :

ריני תפילין סימן טז

וכרה דהיה משכ"ס לנאז לדרך כתב שם הגאון אב"ד ז"ל לדרך יבול להניח קודם זמנם בלא צורה ולכשיגיע זמנם ממשמש זמן ומברך ור"פ כתב כיון דק"ל לוח"ה אלא שאין להניח בלילה משום נזירה שמא יסן בהן מי שרואה לנאז לדרך יבול להניח קודם זמנו ולברך עליהן מיד וא"ל לא כתב ע"כ ומשמע ד"ל להר"ף דהא דתקן הש"ס לנאז לדרך מניח וכו' וזמן ממשמש זמן ומברך דהיינו כמ"ד לילה לאו זמן תפי' היא אבל למאי שהוכחתי דהיא תפי' וכן ת"ק ס"ל לוח"ה א"צ בדרך עומה זמנם וכיון דרש"י גזרו שלא להניח תפי' בלילה לבתחילה אצ"ט דבה"ט משכ"ס לנאז לדרך שרו להניח מפי' שמירתא א"צ ראו לברך עד שיגיע זמן הגמול מדרבנן וה"כ משמע לי מדברי רש"י שכתב תפי' שמיחן קודם עלות השחר ויברך עליהן משעת הגמול משת"ה זמן הגמול דאמר בפ"ק דברכות כמ"כ אחרים אוננים משתראה חבירו ברחוק ד' אמות ואמר התם כתב"ל דכתיב לומר התחת תפי' כאתרים ע"כ והרי לאחר ע"כ לכו"ג וממא הוא זמן תפי' הוא מה"מ אפי' למד' ללוח"ה ואפי' אין מברך עליהם עד שיגיע זמן הגמול של דבריהם שהיא משתראה את חבירו ורחוק ד"א ולי"א כיון שחבירו לו להניח קודם לזמן הזה לבתחילה הוא מפי' שמירתא אצ"ט שפרש"י הני תנאי ס"ל ללוח"ה מה"מ ה"ל לברך עליהן לאחר שזמנה מיד להניח זמן הגמול של תורה ולמה א"צ מברך עליהן עד שיראה את חבירו ברחוק ד"א א"ו אצ"ט שסח"ה לו הגמול מ"מ א"צ לברך עד שיהא של דבריהם לבתחילה וישא"כ דברייתא הכי משמע מדנקט מניח וכשיגיע זמן מברך ולא קמי' וכשיעלה עה"ש ממשמש זמן ומברך י' ש"מ דלמי מברך עד שיגיע זמן של דבריהן קאמר י' וזוקק לחלק בין הא דהניח קודם זמנם של תורה למאי ד"ל ל"ך ע"כ והני תנאי ס"ל ללוח"ה וא"ל לברך בשעת הגמול מניחין מלברך עד שיגיע זמן דדבריה' הואיל דא"ל לברך בשעת הגמול דל"ך זמנם כל עיקר לפיכך מתחילין לברך עד עיקר זמנם אכל למאי דק"ל לילה זמן תפי' ובעצת הגהה מלכות מ"מ הואיל ויכול לברך מיד בשעת הגמה שמניח דברו כמ"כ בשביל שמירתא ולהניח לו להמתין מלברך עד עיקר זמן דדבריה' דאין אלו דברים של ע"כ דאי איתא דרמי' להקדים ולברך לבתחילה קודם עיקר הגמול והיא כפי' שניתה ברשות א"צ אם תמנן בזמן הגמול של תורה ל"ש אם תמנן קודם זמן של תורה מ"מ כשיגיע זמן תורה לאחר כ"כ ראו להקדים ולברך עליהן מיד ולא לאחר עד זמן עיקר הגמה של דבריהם א"ו ש"מ דלפי' במניחין ברשות לא חילוק חכמים ואפי' מברך עליהן עד זמן הגמה של דבריהם לבתחילה לכל אדם ועוד י"ל דדברי הר"פ אפי' כשיטת הרי"ף נמי לא איתא דהא לדבריהם ו"ל ר"י וחכמים ס"ל דלוח"ה א"צ לת"ק לחוד הוא ד"ל ללוח"ה ומתפלגי ר"י וחכמים אסוף זמן הגמול דל"ך משת"ה ר"ך לחלק ור"י וחכמים א"צ לחלק עדיין עד לאחר זמן ואלו התחילת זמנם דקאמר ת"ק תפי' מאמתת' מב"ש כו' וכשיגיע זמנם ממשמש זמן ומ"ע אלהם ס"ל דאין

תפי' מ"ו זוג משני ל"ק הא דמטרא ס' וז"כא למוקד למאי ד"כ דחבי' בדומטרא לגמרי חיידי ואפי' שרי ל' גבי קודם עליו היום להניח ידו עליהם עד שיגיע לביתו וא"צ לחלק א"כ תקשה ל"י מתניתא דפי' בנה אשה דתקן לא י"א הא"ש בתפי' בשבת והנ"מ החס במתני' דפי' דעירובין ובברייתא דמיימיה לה חסם דהמנוח תפי' לא שרי להניח אלא משום בזיון תפי' בלכד הא לוח"ה לא ותקשה לחבי' ועוד לבתר דמוק' ל"י לברייתא בדומטרא וס' ד' דמטרא לגמרי מחמת גביו וכלבי חיידי י' ה"ל לאקשוי דעדיף מיניה אי דמטרא אמאי שרי להניחן כשהם בדא"ט ד"ך מלבוס בקב"ה עד שמיני לבית הסמך לחומה או לבה"מ י' הא תקן נא ולא הא"ש בתפי' אלא שאין זה קושא כ"כ דהא דמוק' ליה לברייתא בדומטרא היינו בבית הסמך לחומה או לבה"מ הוא דמטרא אבל בדרך או בבה"מ לא מיעטרא אכל מהא דחבי' והיא קשה דלע"ז דמהא דהמנוח תפי' י"ל דה"ע דשלא במקום בזיון תפי' אסור משום דמניחן בשבת בתחילה אבל בזמנן עליו מב"ש ל"ל בה והיינו מבוס בקב"ה מ"מ מהא דלא י"א הא"ש בפסולין והיא קשה מדלא מפליג משמע דכלל גזונא אסור ואפי' היו עליו מב"ש נמי לא י"א אלא ודאי ר"ה שהקשה וזה הוא ס"ד דלע"ז דחבי' והוא ברייתא מיירו בדומטרא לגמרי מ"מ א"צ לחלק משום דס"ל לילה זמן תפי' היא ול"כ חוקה זו אלא בפסח וכמ"כ ואם מניחין בלילה ל"ל בה אלא שהיא הלכה ואין מורין כן וה"ה דאם מניחין בשר"י מ"מ א"צ בה לוח"ה דלאו זמן תפי' היא ודלפי"ן מ"מ ה"ה אלא כוונה דקטן להניח בב"ה וחיפוק ליה ד"ל לילה י' דקמ"ל דלפי' בקב"ה נמי במניח ידו עליהם ס"ו וא"ל לחלק י' והא דמשמע דמתניחין בשבת ועירובין ללא י"א בתפי' בשבת היינו משום ד"ל כר"ה לילה לאו זמן תפי' היא והמניחין בלילה ע"כ אוהרת ושמת' י' והה"ש שבת וי"ע לאו זמן תפי' היא ואסור להניח בהן תפי' דלחנה זמן וניהי קרא דמימיה מימיה ידו שמיני לבית הסמך לחומה או לבה"מ דקטן נמי עלייהא ומ"מ אם י"א אינו חייב תפלת משום דדרך מלבוס עבידא ואיסורא דשמת' לא משוי עליה כמש"ל ודלא כפי"ש דאיסורא משוי ליה כמש"ל וכמ"כ ומה"ש ד"ר דלחבי' והוא ברייתא ס"ל לילה זמן תפי' ואפי' בשקפה עליו חמה מניח ידו עליהם וכן בקב"ה מינו ידו עליהם משום לילה דהיי הלכה וא"מ י' ופי' דלפי' אי לילה זמן תפי' היא איכא למד' דל"ך לחלק מיד משת"ה החמה וכמ"כ ודלא כפי' החס י' וס"מ נמי דלמאי דק"ל כר"ע דשבת וי"ע לאו זמן תפי' היא מקרא דוח"ה לך לאות מחויבא מעטניה קרא אבל איסורא לכת' ועוד ש"מ דלפי' שרי' דמניחין בלילה או בש"ט דעובר על אוהרת ושמת' אפי' כל לשמון שרי' שרי למאי ד"ר ד"ר ה"ה לוח"ה דחבי' כל הני מתניתין ומתנייתא דס"ל לילה זמן תפי' כר"ה ס"ל אפי' המתנא תפי' מניחין משום שמירתא ופי' דלא איסור תורה אפי' לשמון משום בזיון תפי' א"א למישרי איסור תורה י' א"ו כדאמרו :

ריני תפילין סימן טז

ועתה אכרח כמה חילוקי ריני' היואל ממש"כ כ' כפר תבאר דלשיעת החס' ר"י וחכמים ס"ל דלילה זמן תפי' היא ות"ק לחוד ס"ל דלילה לוח"ה ומ"מ מודו ר"י וחכמים שאם חלקן אינו מניחין לבתחילה משתקע החמה א"כ הא דהלכה ואין מורין כן דעבדא דר"א א"ל לומר דהמנה קאי דהלכה דמניחין לבתחילה בלילה דלילה זמן תפי' היא אלא שאין מורין כן דהא לוח"ה שרי ל"י וחכמים אצ"ט ד"ל לילה זמן תפי' היא אפי' מוריס שאין מניחין לבתחילה משת"ה ור"א דלמך מתאן דהא דלפי' חבי' מוריס י' וחכמים שאם חלקן אינו מניחין דקאמר מניחא מיירי ולא מתאן מורין כן אצ"כ הלכה כו' דקאמר לחלוקה קאי דה"ה שא"ל לחלק משתקע החמה ודלא כת"ק ואין מורין כן אבל בדעתא לבתח"ל משתקע החמה והוא אסור מדרבנן ולפי"ן ה"ו בצבועא דר"א חסד ולא סלק תפי' כגורסת הרי"ף ול"ג חסד והיי מנח תפי' כגורסת הר"ש וס' דיקן י' ולפי"ן מסחברא דהלכה כחכמים דרביס ויניה דתפי' כינא דתפי' א"צ לחלק עד זמן שיהא אלא שאין מורין כן וכמ"כ למעלה בס' הקדום חה דעת המרדכי שפסק בה"ל תפי' כחכמים והוא משום דלולו כשיטת החוספת כמבואר למענין שם ש"ש שיטת רש"י הני תנאי אפי' ר"י וחכמים ס"ל דלילה לאו זמן תפי' הילכך מודו שאם חלקן אינו מניחין משת"ה דלא מה"מ אסור להניחין לבתחילה בלילה מאוהרת ושמת' ומ"מ א"צ לחלק מה"מ א"ל מדרבנן ל"י משתכחל רגל מן השוק ולחכמים א"צ לחלק עד זמן שיהא י' ולפי"ן י"ל דלמאי דק"ל לילה זמן תפי' אפי' בגמרא לבתחילה מותר עד זמן שיהא אלא שאין מורין כן ודאי תנאי דמודו שאם חלקן אינו מניחין הוא משום ד"ל לילה זמן תפי' היא אלא לדין זמן תפי' הוא אפי' בגמרא נמי שרי וגרסין בצבועא דר"א חסד והיי מנח תפי' י' וז"כא נמי לפרוש גבייהן ודאי זמן מניחין דוקא בגמרא אבל בחלוקה מורין נמי דל"ך לחלק עד זמן שיהא וכחכמים י' ועוד י"ל לפי שיטתו דהלכה ואין מורין כן בחלוקה קאמר אבל בגמרא אסור מדרבנן משת"ה אצ"ט דק"ל לילה זמן תפי' מה"מ י' ולפי"ן

לברך עליהן עד שאיר היום ל"פ עליה אע"ג דס"ל לילה זמן תפי' הוא לפי טוה
 זו' וחי למ"ד לוח' לוח' מברך עליהם מיד כשנמתי' בלילה ביוזא לדרך א"כ ה"ל לר"י
 והמניס לפלוגי אח"ק בריש' כדלפנינו עליה בסופ' חז"ת גופי' משום דלות' ה'
 אלא ודאי אע"ג דס"ל לוח' מ"מ און ראו לברך עליהן קודם זכ' נכ' אפי' כשנמתי'
 בלילה ברשות כגון הא דיוזא לדרך וז"ל להעמיד סברת דר"פ אלא לשיטת רש"י
 והרמב"ם לשיטתם כ"ע אפי' לר"י והמניס ס"ל ללוח' מה"ת אלא כד"ל
 בהמה לכתחילה אבל בהלכה א"כ מה"ת : ולשיטה זו י"ל דלמאי דקי"ל לוח' :
 במצות ברשות חמנים כגון ביוזא לדרך מברך עליהם נמי מיד כשנמתיס בלילה :
 ועוד אפי' אומר דלמאי דקי"ל לוח' : לשיטת הרמב"ם לשיטת סברת דר"פ רמב"ם וז"ל
 דמה"ת לשיטת אסור להניח לכתחילה בלילה ע"כ ה' משכים ללוח' לדרך
 מניחן דקמי' היינו במשכים לאחר שגלה עמוד השחר הדגיע זמן המה של מורה
 דמשמע"ה יום הוא ועדיין זמן המה של דברים שהוא משראה את חבירו ברחוק
 ד"א ויכרתו עדיין לא הגיע : דאלו משכים בלילה א"כ להניח לכתחילה לדעת
 הרמב"ם כיום ענין אפי' במתיירא שלא יאבדו נמי איכא איסורא דאורייתא למאי
 דפסק דלא כר"א דמה' ואם לשמרון מותר ומתנ"ל וכוון דאפי' במניחן לאחר
 שגלה עמוד השחר ברשות חמנים אפי' אינו מברך עליהן עד שהגיע זמן המה
 דדברים : ה"ה לדין דקי"ל לוח' מה"ת אלא דרבנן גזרו עליה דאפי' במניחן
 בלילה ברשות חמנים ביוזא לדרך דאין מברך עליו עד שגיע זמן המה דדברים'
 וא"כ לקיים סברת רר"פ אלא לשיטת רש"י נחמד דס"ל הני תנאי כולן ס"ל ללוח' ה'
 וכל לשמרון מותר : דלפי"ז אפשר לפרש דהאי הוה משכים ללוח' לדרך דקמי'
 במשכים קודם אור היום ומתנ"ל אנו מברך בשעת המה אע"ג דמניחן ברשות כדי
 לשמרון דמותר לשיטת רש"י מ"מ כיוון לילה לאו זמן תפי' מה"ת א"כ לברך עליהם
 בראשית שנת המעשר אבל למאי דקי"ל לילה זמן תפי' הוה זמן המה ברשות מברך
 נמי עליהן : מ"מ כבר נחבר דאפי' רש"י גופיה בפי' לא ס"ל הא דהר"ש ז"ל :

דיני תפילין סימן מו

והוא דאבי' דהיה נח בדרך ודחיה יושב בבהמ"ד דספק דביאה הביאו הר"י
 בחלכות תפי' וברפ"י דעירובין וז"ל גרסוין ב"ע פיק ראשון היה נח
 בדרך ותפילו בראשו ושקעה עליו החמה מניח ידו עליה' עד שנגיע לביתו היה
 יושב ב"ה וכו' בראשו וקודש עליו היום מניח ידו עליה' עד שנגיע לביתו ואי
 איכא עליו הסמוך לחומה דאי מניחן בה מינטרן מניחן בבית האמון לחומה'
 והוא ענין ה"ה ב"ה המורס ס"פ דבינה' : וי"ל לענין שקיעת החמה לא קי"ל
 כותיה' אלא כדלפנינו משום דאשקעה בוכתיה לילה זמן תפי' היא הלכה ואין מורין כן
 הלכך ה"ל להניח ידו עליהן : והרמב"ן ז"ל נכ' המלחמות השיב על זה רש"י
 לר"ח רש"י ז"ל שפי' כולה כגון שהשך עליו בדרך בע"ה וכן הדעה טעיה שאילו
 היה בחול לא היה נריך להניח ידו עליהן משום דלשמרון הוא ואפילו היה הסמוך
 לחומה שמתחתיו אלא לשמרון א"ל מותר : ואפילו למ"ד עובר בשעה ועובר
 בלאו כדתיבת' במס' מנחות ואם אסור יחלף ויביא בידו ולמה מניח ידו עליהן
 אלא כולה בע"ה היא אמורה ולענין השינוי בבירויא והלשון שגגה חבי' לומר
 בדרך שקעה עליו החמה ובבית המדרש קידש עליו היום דרך הענין תפס לו
 להניח בדרך המעט דאשקעה בכותיה אלו והושב בבהמ"ד לתקיעות וקידוש ב"ד
 לפיכך כתבה רמב"ם בגדול ז"ל ע"כ : ולא היה הרמב"ן נריך כלל זה דהא כבר
 הוכחתי למעלה דהר"ף ז"ל פוסק כמ"ד לילה לאו זמן תפי' הוא ומ"מ מדברי
 הרמב"ן אלו משמע שהשכים גלמ"ד לילה זמן תפי' הוא וקי"ל כותיה' : בשקעה
 עליו החמה בחול א"כ להניח ידו עליהן : והטור והאחרונים שם ב"א פסקו
 כדאי' אפילו בחול בשקעה עליו החמה אע"פ שכתבו כמ"ד לילה זמן תפי' הוא א"כ
 כיון דהוי הלכה ואין מורין כן : מניח ידו עליהם מפני הרואים וכבר הוכחתי כן
 למעלה דהא דאבי' הוא כמ"ד לילה זמן תפי' הוא ואפי' נריך להניח ידו עליהם
 ואפילו בחול : ומש"כ הרמב"ן והלשון שגגה חבי' כו' דרך הענין תפס לו ט' הא'
 דחוקי ועק"ל אי' תרווייהו בבה דאבי' בע"ה מיירא א"כ שדך הענין תפס לו לשרבינו
 וליהני היה נח בדרך ושקעה עליו החמה או שהיה עומד בבהמ"ד וקידש עליו
 היום מניח ידו עליהם עד שנגיע לביתו : אלא ע"כ דבא בדרך בחול מיירי ודיושב
 בבהמ"ד בע"ה מיירי וכוון דתי' עניניו הן ומה"ה לא ערבי' להו בחלד' בבא' ומה'
 שהקעה שאלו היה בחול כו' ואם אסור יחלףן ויביא בידו ולמה מניח ידו עליהן כבר
 עמדו עליו החום : שם ס"פ וא"כ אי מיירי בחול המאי' און מביא אותם בידו וי"ל
 דלמא משתלפי ליה מידו ע"כ : מ"מ אני תמה על הטור והאחרונים שסתמו וכחבו
 שם היה נח בדרך והפי' בראשו ושקעה עליו החמה יניח ידו עליהן עד שנגיע לביתו
 ואם יש בית סמוך לחומה שמתחתיו כס חולץ ומניחן שם : היה יושב בב"ה מ'
 וחפי' בראשו וק"ה מניח ידו עליהם עד שנגיע לביתו ואמאי' לא חלקו בבה דיושב
 בב"ה מ' בין הרב' דמיטערי מתחת גביו ללא מניחן מתחת גביו דמקוין להם היה
 בגמ' להא דאבי' במיטערה מתחת כלבי' ולא מתחת גביו' הלכך האויל והם כבר
 בראשו א"כ לחלוט' מרשבו בקודש עליו היום : אבל אי מחתן ארעא אסור להניחן
 האויל ומתערה מתחת כלבי' אבל אי לא מנטרן מתחת כלבי' וגביו אפילו מחתן
 ארעא מנה לכו בראשו והר"ה שם בס' המאור וה"ר יונתן רב"ש דעירובין בע"ה
 הלכות חילקו בזה **ואני** מסופק היכא דמחתן ארעא ולא מינטרן מתחת גביו
 וכלבי' אי שרי להניחן לכתחילה בראשו בלילה כמו דשרי להניחן בשבת לכתחילה

שאלה : הא דקי"ל דס"ת ופסי' גריכים עיבוד לשמן ויש פוסקים דמזוהר
 מני

דיני תפילין סימן מו

שמות אריה דיני תפילין סימן מז

נמי בני עיבוד לשמה: אם עיבוד לקדושה חמורה מהני לקדושה קלה מתנה לא או:
תשובה • בא"ס סימן ל"ג כתב ב"י • ואם עיבוד לשם מוזהר נראה ל"מ
לכתוב בו תפי' לא מביעיה האומרת דמוזהר א"י עיבוד לשמה דמי
עיבוד לשמה לאו כלום היא • אלא תפי' לדעת החומר דמוזהר נריכה עיבוד לא מהני
משום קדושת תפי' חמורה מקדושת מוזהר כדאיתא בפי' התבלת • אבל אם עיבוד
לשם ס"ת מהני לכתוב בו תפי' קדושת ס"ת חמורה מק' תפי' כדאית' בפי' מי
שמתי • דבית שיש בו תפי' מותר לשמש בו ע"י שיחם בכלי בתוך כלי יובסמ' •
אסור עד שיוציאוהו ואם לאו ב"ת אחר נריך לעשות מתנה גבוה י"ע ע"כ וי"פ
שם ב"י ע"ד שיש פסק הרד"ק ומקדושת חמורה לקבלה קלה מהני וה"ל כאלו
עבד לשמה • ולכאורה יש להקשות ע"ד דהא ברית יובסמ' תנן כל הובסמ' שבידו
שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם מבה בו שמתן אחי עושה אומר
שחזן לשם גבוה כשרים לשם נומך מן פסולין כמד ק"ק שמתן לשם ק' •
קלים פסולין • מי קלים שמתן לשם ק' קדשים כשרים בו • הרי לת"ק אפי' לש' •
גבוה מתן ק' מי פסולין וס"מ הרד"ק מקדושת חמורה לקבלה לא מהני וה"ל נשעו שלא
לשמה • וה"ה לענין עיבוד ה"ל נמי נעבד שלא לשמה ואפי' לשמתן א"י דאמ'
לשם גבוה מתן כשרים ש"ה הגלי קרא ולא יקבל את קדש ב"י במוסר מתן אין
המתלחין כדאמ' הסם בגמרא (דף י') אבל לענין עיבוד לשמה דלא גלי קרא אפי'
מגבוה לנמוך נמי א"ל דלא מהני • וי"ל דשא"י קדשים לקבלה • גבוה לנמוך
לא מהני משום דכיון ההקדשן לשם ק' קלים אפי' שמתן לשם גבוה מתן כטון
ק' קדשים • א"א לקדושת הגבוה לחול על קרבן זה כיון שלא הוקדש בגבולו • והרי'
א"א לשבח וכו' זה לזבח אחר וה"ל שלא לשמה כיון דאין קדושת גבוהה חל עליו
בדעת חסדיה הילכך לא עלו • אבל לענין עיבוד חס' שעיבד לשם ק' חמורה
אוחו קדושה חל עליו שפיר אין כ"ן קדושה אחרת שמתגבשו למחלו וכיון שחלה עליו
קדושה חמורה קדושה קלה נמי בכלל דהא בכלל מאתים מנה הילכך מהני
מגבוה לנמוך • מ"מ הדבר אריך ראה המלך דמתחמורה לקלה מהני דילמא ל"מ
עד שיעבד כפי לשם אוחו קדושה אבל לא לך אחרת הימנו • ואין להביא ראייה
לזה מהא דתניא בפי' הקומץ רבה (ק"ב) א"י שבלה ותפי' שבלו אין עושין
ממנו מוזהר לפי שאין מורידין מקדושת חמורה לק' קלה • והשת' למ"ד דמוזהר
בני עיבוד לשמה מאי איריא מורידין חיפוק ליה משום שלא נעבד לשם מוזהר
אלא לשם ס"ת ותפילין וכה"ל דייק הגמרא הסם הא מורידין עושין הכא פתומות
והכא סתומות • אלא ודאי מתחמורה לקלה מהני עיבוד ומוזהר קלה מס' ותפי' •
מיהו להני פוסקים דס"ל דמוזהר לא בני עבוד לשמה אין מזה ראייה • ועוד א"י
לדחות דילמא ראייה תנא לא בני עבוד לשמה כלל ותפי' דר"ב נב"ש והשת' (דף
מה) • מ"מ יש להביא ראייה מהא גופיה הא מורידין עושין והא בני כתיבה לשמה
וכיון שכתבו לשם ס"ת ותפי' הילך עושין מוזהר • והא ל"ל דמייירי שבשעת כתיבה
ועיבוד התנה שיהא עיבוד וכתיבה וכו' א"ת או תפי' כ"ז שראוי למוזהר ושבשעה
יהיה עיבוד וכתיבה וכו' דמוזהר • וכה"ל מלשם ש"ה דשירובין (דף יג) גבי א'
דאר"פ תפי' למ"ד א"ת קגולתה כשריה להקשות ב"ש טענה אחרת אפי'
תורה דסתמה כתיבה מהני • וכדאבו התוס' וא"ת הינא מכשר הכא ר"פ בס"ת
אפי' למחן דבני לשמה והא תק בר"ש כל העט ששע קול סופרים מקרין אפי' פ'
מגרש פ' כ"ו פסול לגרש בו • ומ"ל בגמרא בסופרים העשו' להתלמד וס"ת נמי
נחשבו ליהן כשולחן • ומ"ל להתלמד והתם לא נכתב כלל להכשר כדעת
אבל ס"ת כותב סתם ללמד כ"ש ש"ס יטערו ומקומו ממנו פ' סוטה ע"כ אמר תנאי
כזה מהני שכותב לשם ס"ת ואם יטערו יהיה לפ' סוטה דבני נמי לשמה • ה"י
מוציא תנאי כזה שכתב לשם ס"ת או תפי' וכשבלה יהא כתיבה זו לשם מוזהר •
דא"ל ל"כ דהא פסול התם הא מורידין עושין והא בני שרטוט ואי מייירי שנכתבו
ב"ב שרטוט נמי כיון דאין למוזהר בלא שרטוט והרי הוא רמי אנפשיה
בשעת כתיבה להחיות שבשבלה יהיה למוזהר ב"ב שרטוט נמי דהא בל"א אינו
ראוי למוזהר ואין כאן משום הדיעות כיון דלמוזהר לא סגי בלא"ה בע"כ האריך
לשרטוט • א"כ כדלא התנה מייירי כסמך כתיבה ס"ת ותפי' וכיון דמן הסתם אין
רגילות לא להתמות ולא לשרטוט פריך שפיר הא מורידין עושין הא בני שרטוט •
לשעת הוה מוזהר לאחר שבלה ואין כאן משום דהדיעות דכפשי הוא • ואיכא למ"ד דמוזהר
א"י שרטוט • מ"מ תקשה הא מורידין עושין והא בני כתיבה לשם מוזהר • אלא
ודאי ש"מ דמתמור לקל מהני לענין כתיבה לשמה וכיון שכתבו לשם ס"ת ותפי'
החמורין מהני לשם מוזהר הקלה כאלו נכתב לשמה וה"ה לענין עיבוד נמי אמרי'
הכי • ועוד מלידה תבאר דע"כ בלא התנה מייירי דאי בדהתנה א"כ ודאי ראייה
לשעת הוה מוזהר לאחר שבלה ואין כאן משום דאין מורידין דכמו שמוציא תנאי
לענין כתיבה ועיבוד לשמה ה"י מוציא דאין כהן הורדה מתחמורה לקלה כיון
שהתנה • ואין לדחות ראייה זו משום דבפי' שאלח (דף מה) משמע דאיכא למ"ד
דאף כתיבה לשמה לא בני דהכי אמ' התם ס"ת שכתבו עכו"ם תפי' חדא ישרף
ותפי' אריך יגנו ותפי' אריך קורין בו • לא קשאי הא דתני ישרף רצ"ה היא דלא

סמך מתכתבת ככרי לעכו"ם סוה"ה דתניא יגנו האי תנא הוא דתני ר"ה ס"ת תפי' מוזהר
שכתבו עכו"ם פסולין כ"י והא דתניא קורין בו האי תנא הוא דת' לקוחין ספרי
מן העכו"ם ככ"מ ובלבד שיהא כתיב' כהלכות • ומשם נבדק' א' בליקן סתיה
כותב ספרים והוא רש"ב ליקח ממנו • ומתקורן בו ש"מ דל"כ כתיבה לשמה •
והשת' י"ל דהאי תנא כותיה ס"ל ותפי' הא מורידין עושין • והפוסקים ו"ל
שכתבו להא דס"ת משעתה דאין מורידין וכו' משום עיבוד וכתיבה לשמה • י"ל
לישא דברייתא נקטו וכו' דרכם בכ"מ • ולשון המוזהר בל"א ח"ס שכתב נפי' •
ס"ת • ס"ת שבלה ותפי' שבלו א"י מש' ולא תבא למוציא על ס"ת ח' כפי
כותבין עליה מוזהר לפי שא"ל מתקורן חמורה לקדושת קלה ע"כ • כתב עשת
דאין מורידין משום גלויות של ס"ת דאין כאן כתיבה עדיין ואי משום עיבוד
לשמה הא אורי' ו"ל ס"ל דמוזהר א"י עיבוד לשמה כתיב' בפי' מה' ס"ת
דהא ודאי ליתא דליכא למ"ד ס"ת תפי' מוזהרות לא בני עיבוד לשמה • שפיר' •
בפי' השולח תפי' א"י עיבוד לשמה בני כתיבה לסייה לא בני דאין עין אב
כו' עור בהמו' טעויות כשרות חע"פ שלא עיבדן לשמן רשכ"ג אפי' שור בהמו'
טהורות פסולות עד שיעבדן לשמן ומקוין לה ר"א ב"ר שחור לסורו • מתנת יראה
כלומר דודע דבני לשמה' הרי אפי' לרש"ב נמי בני כתיבה לשמה מקו' עיבוד
דבני לשמה • וע"כ האי תנא דקדמך לקוחין ספרים מן הגכרים לאו משום דלא
בני עבוד לשמה אלא ב"ר שחור לסות מתנת יראה מייירי דהא מביא ראייה לדברי
מעובדא דרשב"ג דמייירי מכה"ה והא דמוקין גמ' להא דתניא קורין בו כדאי תנא
ע"כ לפי התסקיה האי ברייתא דתנן קורין בו ע"כ מייירי נמי מ"ר שחור לסורו
מתנת יראה אבל לא מעט"ה גמור דהא יציא למ"ד דלא בני כתיבה לשמה • גם
ראיה קמייתא שכתבתי מהא דהא מורידין עושין ת"ל משום שלא נעבד לשם מוזהר
נמי ראייה גמורה היא שריבוי ס"ת פוסקים ס"ל דמוזהר נמי בני עבוד לשמה • ומ"מ
לדמא האי תנא לא בני עבוד לשמה כלל כ"ק דרשב"ג הא ניחא לשרש"ה שפי'
בס"פ גמור הדון בסנהדרין (דף מט) דלבי' דס"ל הסם הוזהר מילתא כרשב"ג
דבני עבוד לשמה ורבה דחמ' לאו מילתא היא כ"ק דלא בני עבוד לשמה אמר
לפי' ו"ל ס"ל לת"ק דלא בני עבוד לשמה וא"כ י"ל דהאי תנא כותיה ס"ל • אבל
לר"ת שכתב' הסם דלבי' כ"ק דלא בני עבוד לשמה דגמי בשאר הוזהרות
שמתקנין הקלפין ומשרטעין אותן לשמן כיון דהוזהר מילתא היא ורבה כרשב"ג
דבני עבוד לשמה ולא הוזהר מועטת ע"כ וכ"ד ר"ש • ולפי' אפי' לת"ק שאי
הוזהרת מיהו בני לשמן אלא כיון דס"ל דהוזהר מילתא היא סגי להו בהם במקום
עבוד לשמה דבני רשב"ג א"כ אפי' תפי' אפי' תפי' כ"ק הא מורידין עושין
והא בני ע"כ שחור הסם דלבי' כ"ק דלא בני עבוד לשמה דגמי בשאר הוזהרות
לשם מוזהר • אלא ודאי דמתירא לקבלת מהני וכדברי הב"י ו"ל • ומ"מ אין להביא
ראיה דעיבוד וכתיבה מהני מתמור לקל דלמ"ד דל"מ ה"ה לא היה מהני מחלה
של ראייה לשל יד דשל ראייה חמורה קדושתה משל יד • והרי עושין ק"ק (דף
לד) א"ת שאף אין לך תפי' של יד וכו' ב"ב תפי' של ראש עולה עור על א' ומה
ומתורה יהיה פסילה זו לאו לשם ש"ד כתיבה אלא לש"ר ותפי' לשל יד ומה
דמתמור לקל שפיר מהני' אבל זה אינו דהא פריך הסם אינו דהא שלח ר"ח משמיה
דרי' תפי' של יד עושין אותה של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין
מורידין מקדושת חמורה לקדושה קלה ומשני ל"כ הא בדתתא הא בעיתוקא והשת'
של יד ואיני עושין אותה ש"ר משום שמתין בקודש' הא מה"ע דמענין בודק
אמא של ראש קדוש' חמורה משל יד א"א לעשות משל יד של ראש מש"כ כתיב' ועיבוד
שלא לשמה • דהא ודאי מקלה לחמורה לא מהני • וכיון שנכתב לש"י הקלה ל"מ
לש"ר החמורה מתנה ולא ה"ל כתיבה לשמה • אלא מאי א"ת לך למיירי דלש"ר
דש"ר קדושתה חמורה משום ש"ן של ראש שהוא הל"מ כפי' התוס' • א"י
מפני שרבו בו שם שדי עשת' ש"ן כיון דשענתא נמי ש"ן של תפי' • א"י משום רובו
מפני שאין מורידין • מ"מ לענין כתיבה ועבוד לשמה חדא מילתא היא וכשעבד
וככתב לשם א' מהן מהני נמי להכרתה כאלו נעבד וככתב לשמה של זו • אלא
שכתב' י"ל דאי אמר' מתמור לקל מהני ה"י ו"ל דבקדושה דעותה השווה לה נמי
מהני מו' להכרתה לפיכך כתיבה ועבוד לשמה מ"ש ל"ש' מהני • ואש"ך דש"ר
ש"ר קדושתה חמורה היא עושין א"י כיון דשענתא נמי ש"ן של תפי' • א"י משום רובו
של שם שש"ר הוא ו"ש א"ה בצעור של הבתים ששם אותיות הללו אבל הפרשיות
עלמן אין זין זה לזה מידי קדושת שתייהן שוות הילכך כתיבה ועבוד לשמה מזה
לזה מהני כיון דלא היו מקלה חמורה • אבל א"א דהפי' מתחמורה לקלה ל"מ
כ"ש בש"ן דלא מהני מזה לזה • ש"י אמאי עושין אותה ש"ר • וס"ר נמי אין לאו
משום אין מורידין א"י קפויא לעשות מהן ש"י • הא ה"ל כתיבה ועבוד שלא לשמה •
והא לא מסתבר לחוקיני' מילתא דרי' דלא כהלכתא כמ"ד לא בני כתיבה ועיבוד
לשמה • ועוד שהרי כל הפוסקין' פסקו הכי דש"י עושין אותה ש"ר ולא מיישקין
לכתיבה שלא לשמה • ועוד שכבר כתבתי דליכא למ"ד דל"כ כתיבה לשמה וה"ה
לענין עיבוד כ"כ למעלה דכ"ע מודו דהוזהרת קטנות בשל לשמה • ולפי' א"י שפיר
דפרשיות ש"ר אין קפויא לעשות מהן ש"י • דאין זו הורדה אלא הקפידה הוא על
עור הבתים מטעמ' דאחרן • והא ל"ל דמייירי דבשעת כתיבה ועיבוד של ש"ר
התנה שאם יעשרו לו יהיה לפי' וכו' ב"ש' התנה על ש"ר כן • הילכך אין כאן
משום שלא לשמה וע"כ ש"כ בסם התוס' • והא דמסיק גמ' הסם אחא דמשני
ל"ק כהן בדתתא כו' ולמ"ד הוזהר' מילתא היא דתניא עלייהו שיקרא משמע
למ"ד

א"מ אבל כאלו אין שום י"מ בזה כיון שפוסק כר"י דגר ע"מנו מביא וקורא והא דלא נטלו חלק בארץ אין מורה כלל לענין קריאה אלא והאי דכפ"י הוא עיקר וט"מ דס"ל ו' לאברהם למד נקרא אב לכה"ע ולא יתקן ויעקב ואפי' גר מביא וקורא כשביב אברהם לאור יומל לאומנו וכו' וכו' בני קני חותן משה לת"ק פלגי ע"ה דר"י ל' אמו משתל בלתי א"י ומביא וקורא אברהם משה ב"ק הן שנקראו ורע אברהם אלא והאי ש"מ דאין ב"ק קרוין ורע אברהם ומ"מ גוף הדיון יכול להיות אחת דב"ק קרוין ורע אברהם ומ"מ בעינו אמו מישראל לת"ק בבני קני משום דבשביב אברהם למד א"י ולאמר נשבע לאבותינו לרבי'א דידיה ארדייה והאי קשה ובמ"ש: ואין להקשות לפירשי' דמפ' להאי את ברייתא הפסד לרבות ב"ק על אותו שעה שגולדו לאברהם למד קאי ולא על זרעם מביא אמו סוגיא דפד"מ גופיה דלהא דפרין והרי מילה כו' משני בלישנא קמא הוא למישרי שבת הוא דלחי ובלשנא בתרא משני מילה מעיקרא לאברהם הוא דלאורה רתומא כו' אתה ורעך אין אינא אחרינא לא ואיכא למידק מנאי פריך והרי מילה שנה' לבני נח שני' אב וספי' אן ברייתא תשומר בתי' איה עובדה לומר דלכ' בני נח נצטוו על המילה דהא וספי' דהאי קרא גופיה דוחאת את ברייתא נאמר בברי' אתה ורעך דמשמע אבל אינא אחרינא לא ול' לשני' דמילה לא נשנית בסו'י אלא משום למישרי שבת הוא דלחי ח"ל דהא ודאי לא נאמרה לבני נח אלא לאברהם ורעו למד כדכתיב בקרא בהריא וכדמשני בלישנא ב' ובודאי התקשה והתקשה מעיקרא לא היו טעוין בזה דויל קרי ב' ב' הוא ובע"כ ל' לא קאמר והרי מילה שפאמרה לבני נח היינו לורע אברהם למד ואפי' ישראל קודם מתן תורה בכלל בני נח הם דומיא דמאי דאמר' התם נאמרה לבני נח ולא נישנית בסו'י כו' ואמו אין לנו אלא ב"ה ואיב' דר"י ופירש"י הוא דג"ה נאמרה לבני נח היינו לישראל דוקא עבוד שהיו בני נח ולא שאר בני נח דהא ע"כ ל' לא חלבו בני ישראל כתיב' השתא איכא למידק לשנו' קמא דמשני הוא למישרי שבת הוא דלחי ח"ל לא נאמר' ול' לא לר"ה בני נח מורה אברהם מלוינעלה ועוד אפי' למאי דמשני דה"ל נאמר ולא נישני' משמע דוק' מסו'י ואיך הוא דאין בני נח מותרין ע"ה אבל עד סו'י בני נח מורה אברהם מותרים ע"ה כדלח' בבי' ב"ה ואיב' דר"י ומ"ה"ט ס"ל ב"כ"פ ב"ה (דף קא) דג"ה נוהג בנאמרה דה"ל איסור' קאמר שכן נוהג בבני נח משא"כ בעמאיה והשתא איזה מורה אברהם מותר' ע"ה לההוא א' לישני' א' בני ישראל' נצטוו הא ודאי איה בכלל זרע אברהם הן וכדתקן הגורד מורה אברהם מותר בבני נח ואפי' בב' ועשו נמי מותר דלא רבו מיקור ואינו אסור' אלא בישראל למד ובע"כ א"ה מנא' לשנו' קמא שפאמרה מילה לבני נח אלא בב"ק למד דלע"ג דלאו זרע אברהם הן מ"מ איתרבו מנאי ברייתא הפסד ואפי' ישראל' אלא איתרבו אלא קתו' שעה לבד ולא זרעם: א"ה"ט כ"ה ר"ה רמב"ם הן וזרעם איתרבו מהאי קרא הילכך לשני' קמא דמילה לא נשנית בסו'י מסו'י ואיך ל' לא ישראל' למד וב"ק פטורים מסו'י ואיך אבל לשנו'י בתרא חשיב מילה מנאמרה לבני נח ונשנית בסו'י דלוה ולוה נאמרה וב"ק נמי מו' והשתא רמב"ם פסק כהאי שוויי וא"ש דל"ק לדעת רמב"ם הא דקאמר' בפ"י דעכו"ס א"כ ביימיהו אשה וז"ל ב"ק משום לשנו'י קמא ב"ק פטורים מסו'י ואיך ולא הוו בכלל' ואחא את ברייתא תשומר מסו'י ואיך וכ"ש דאין בכלל הגול יומל וכמסב"ל אבל לפירש"י קשה: ואומר אתי כי דייקת הויב ט' לישני' ואת לפירש"י ואתה לפי' הרמב"ם קשה ומכאן לכאורה שפירש"י לשנו'י בתרא נמי ח"ל מילה ככל נשנית בסו'י כיון דהאי ביום למישרי שבת הוא דלחי ח"ל כ"ה ל' כלל' נישנית ולישראל נאמר' ולא לבני נח מסו'י ואיך אפי' א"ה דבכלל את ברייתא הפסד הו' ב"ק וזרעם היינו דווקא עד סו'י ולא מסו'י ואיך דהא פריך התם והרי פריה ורביה' שפאמרה לבני נח ואתם פרו רבו ונשנית בסו'י לך אמור להם שבו לנסלאהליכם ולישראל נאמרה ולא לבני נח ומשני ההוא לכ"ד שבמנין צריך מנן אחר להתירו הוא דלחא, ש"י: כיון דלריך לשנת בסו'י לאויה דבר הוא ח"ל כלא נשנית ולישראל נאמר' ולא לבני נח וע"כ מילה נמי ח"ל כ"ה מ"ה"ט כיון דזוים למישרי שבת הוא דלחי ודאי לשנו'י בתרא ל"ל הא סברה תקשה לי' והרי פ"ו כו' אפי' כ"ה א"ה א"ה א"ה סברה וא"כ כיון דמילה נאמרה ולא נישנית אפי' אח"ל דב"ק ח"ל בכלל את ברייתא הפסד הן וזרעם היינו עד סו'י אבל מסו'י ואיך לא הילכך כ"ל לפי' לפירש"י דודאי הני תרי שניי ל"פ ולכ' ביימיהו מירי דודאי וי"ל לא נאמרה לבני נח עמו' ולא נישנית בסו'י לכ"ד וה"פ דפרין והרי מילה דנאמרה לבני נח כו' ונ"ב כו' ונשני' בתחלה הא דאמר' מילה נשנית בסו'י ליחא ההוא למישרי שבת הוא דלחי ח"ל כלא נישנית כמו' פ"ו והדר קאמר הא דאמרת דמילה נאמרה לבני נח נמי ליחא דמעיקרא לא אברהם הוא קמא כו' איה ורעך אין כו' וכדמסקי' דל' מיקרו רעו'ו אלא ישראל' למד והא דרוביה במסקי' מנא' ברייתא הפסד כיון היינו אותן שבת למד ובפירש"י: מ"מ קשה ואת י' ל' לישני' דלעת רמב"ם דודאי לשנו'י בתרא אפי' דהאי ביום השמיני למישרי שבת הוא דלחי ח"ה"ל נשנית בסו'י ועדיין ב"ק חייבין והא דלא חשיב פ"ו נישנית בסו'י מנאמרה לכ"ד שבמנין כו' הוא דלחי ח"ה"ל ההוא למד קרא דכתיב כו' ל' נאמרה כו' ל' נאמרה כו' ודאי ח"ה"ל כלא נישנית ביה כלל אלא ל' כו' שבמנין למודיה קתו' ופ"ו ל' בסו'י כלל אבל מילה אפי' דהאי קרא דביום השמיני למישרי שבת אחא אפי' מעיקרא מנא' מילה נמי איירי וה"ל נישנית בסו'י וב"ק חייבין ההוא שני' מ"מ אין הו' ח"ה"ל ודין לשנו'י קמא ח"ה"ל מילה ל' בסו'י ואפי' ב"ק וזרעם דהוו בכלל את ברייתא הפסד דלעת רמב"ם פטורים מסו'י ואיך א"כ

דיני מילה סימן נ

שאלה ח' חינוך שנימול ואחר שנימול וסילק המל את ידו ממנו רואה ששחיתו בו צ"ע שאין מעבדין את המילה אם צריך לחזור עליהן או לא: **תשובה** ח' הא מתלוות בין הפוסקי' בע"ה"ם רס"י ח"ה כח תפול כ"ו שמתעסק במילה חוור בין על צ"ע בין על צ"ע המעבדין בין על המעבדין פירש שמתעסק אינו חוור אלא על המעבדין וא"ל לחזור על שאין מעבדין פי' מיירי בשבת או חוור על המעבד אבל אינו חוור על שאין מעבדין אבל בחול חוור על הכל בין מעבדין בין על שאין מעבדין ע"כ הרי שכתב בדחול צריך לחזור אפי' על שאין מעבדין מ"מ לשנו' מנומנס קת' שכתב שבו שבת דל"ח לחזור על שאין מעבדין וה"ל למימר שאין רשאי לחזור על שאין מעבדין דהא איסורא נמי איכא: והרמב"ם קת' בפ"ב מהל' מילה המל כ"ו שפוסק במילה חוור בין על צ"ע שמתעבדין בין על שאין מעבדין פי' על צ"ע המעבדין חוור על שאין מעבדין אינו חוור ואח"כ כתב עומין כל רכ"י מילה בשבת מהולין ופירש"י ומולצין וחוור על צ"ע המעבדין אפי' שפי' ועל צ"ע שאין מעבדין כ"ו שלא פי' ע"כ ושמעך דבבא דרישא בחול מיירי וקת"ל דלחי' בחול א"ל לחזור על שאין מעבדין לאחר שפי' ודלא דלעת הטור ובסיפא קת"ל בשבת דעד שלא פי' רשאי לחזור אפי' על שאין מעבדין אבל לא לאחר שפי' ועל המעבדים חייב לחזור אפי' לאחר שפי' וכ"פ ה"ה דעת הרמב"ם אפי' שכתב"מ פי' והכל לענין שנת מיירי ולשעיל דהוי עסק בדיון צ"ע קת"ל לה והכא דעסק בדיון שנת קת"ל מ"מ כתב דהראשון נראה עיקר דבר ברור דהו' דפי' השני אין לו שחר שכיפל הרמב"ם דין ח' כ"פ הרי דס"ל דלחי' בחול א"ל לחזור על צ"ע שאין מעבדין את המילה לאחר שפי' אבל ק"ל דלעת רמב"ם דהא חייב פיר'א דמילה (דף קבל) המל כ"ו שפוסק במילה חוור בין על צ"ע המעבדין בין על שאין מעבדין פי' על שאין מעבדין חוור על צ"ע שאין מעבדין אינו חוור ואמר מנאי ח' אינו חוור אפי' ר"י הא דתיחא ד' שח' בשב' מפשטי' את הפסח עד החוה דתנא ר"י ננו של ר"י ב"ב והכ"ה מפשטי' את כוולו דחי' מנאי' ע"כ לא קאמר ר"י התם משום דלא בעינן זה אלי וזהו חבל הלא דבעין זה אלי וזהו ח"ה"ל התקוה אלי ואתויה התחאה לפינו במלות שעה לפנינו סוכה כו' הרי דמשום זה אלי ואתויה התחאה לפנינו במלות צריך לתקן את הצ"ע לשבת שפי' אפי' שפי' שאין מעבדין ובכ"ה פי' על שאין מעבדין אינו חוור היינו דווקא דקאמר דכיון שאין מעבדין ובכ"ה אפי' דלית בהו מנא' משום זה אלי ואתויה לא מתלחלינעלייהו שבת אלא על המעבדין בלבד אבל בחול דהוי חוור עליהן אפי' שאין מעבדין מנא' התחאה לפנינו במלות דרש"ה תנא מנא' אלי ואתויה ופי' שאלו דרש"ה לה התם ואתויה הוי דומה לו.

שאנת אריה דיני מילה סימן נ נא

לאן זה איסור אלה מדרבנן וכמו שנתנו מילה לארייתא בלתי המעבדין דזה יתיקין גברא דחבלה לארייתא ה"א ויציין שאין מעבדין אע"פ שפי' אחי רמי מנות מילה מדרבנן לחזור עליהם לתי וליתא איסור מקנלקל בחובל דרבנן דהא בדרארייתא בלתי המעבדין אע"פ שפי' חור ולא יתח' לי' להרמב"ם לחקיין למתא דבריייתא וכל שקלי וטרייא דלחוראי דלא היילכתא דלתיא כר"ל לשתמי ו"ל דפוסק כר"ל הילכך מפרש לה דהא דהתנאה לפניו במנות אינו שייך לומר גבי מילה בלתי שאין מעבדין אלא כ"ו שלא פי' אבל לא לאחר שפירש ואפי' בחול א"ר לחזור עליהם ואפי' מדרבנן לפיכך בשבת אין שפי' לחזור לחור עליהם לאחר שפירש משום איסור שבות ומקנלקל בחבלה דחיסור' מדרבנן ואפי' מזה של דרבנן אין כאן שחזקה השבות מפני' ארי' תבארו דדברי הרמב"ם נכונים בטעמן שאין צריך לחזור ע"ג שאין מעבדין את המילה לאחר שפיר' ואפי' בחול ויפה עשה הב"ש ב"ש שהשימו' לדעת החור אע"פ שרמ"א מביאו שם ובפרט שהוא מילתא דרבנן הילכך כ"ל בתיקון חש קת' אע"פ שאין בו משום סכנת נפשות אלא חשש חולי בעלמא רזוי לסמוך ע"ז שיהא לחזור על ציצין שאין מעבדין את המילה אפילו בחול לאחר שפירש :

דיני מילה סימן נא

ועתה תבאר בשבת חס חור על ציצין שאין מעבדין לאחר שפי' והא ודאי לא מביעא לן אם חייב לחזור או לא דהא אפי' בחול אינו חייב לחזור וכמ"ס בסיומן הקדום כ"ש בשבת אלא הא ודאי יש ציצין ארס רפי' לחזור או לא הגאור ב"ד בסיומן רמ"ו כתב בני שבת וחור' על ציצין המעבדין אע"פ שפי' ועל שאין מעבדין אם פי' אינו חור' ואם לאו חור' וזה"ש כתב דאע"פ שאין מעבדין חור' אע"פ שפי' ואפי' חור' לא כ"כ ע"כ ו"ל דה"ט של בה"ה משום דהא דהיא פי' אינו חור' על שאין מעבדין במסקנא מוקי' לה כרבנן דפי' עלי' דר"י דהיא ו"ל ס"ל דהלכה כר"י משום דסח' לן תנא כותיה ב"ב דדמיגיה (דף כ) דתק' הסא ו"ה דבר שנתנו בוים טובה כל היום ואמ' בגמ' דלחתיי סידור וסילוק בויון אחי ובר' דלמי' אפי' סילק את הישנה שחתי' בו אף זה תמיד ואפי' דק"ל דבשרי מסכתא אין סדר למתא והבא פלוגתא בגמ' דמנותו וסבתא דמגילה ע"ק דילמא סתם ואפי' דמחוקק ואין הלכה כסתם' מ"מ האי' סתמיה דמגילה ע"ק משום דתי' לה גבי הילכתא פסיקתא דהא תנא בספי' דבר שנתנו בו בילה כפי' כה"ל ואמ' בגמ' דלחתיי יכילת פסחים ודלא כרבי' ע' ולדעת קת' פוסקים הלכה כההיא סתמא אע"פ דליכא גמי' סתמי' כרבי' משום דתי' לה גבי הלכתא פסיקתא כמ"ס האוס' והפוסקים ועוד שפירש שם בפי' שתי הלחם (דף ז') גבי פלוגתא דר"י ורבנן ואין א"ר א"ר דמבוי' של ר' גלמ' אפי' לא שנה דת' אלא אין שחתי' ופרק א' ערבית קיים מצות לא יימש' את ס"ת הוה מפיך ואפי' לא קת' ארס אלא ק"ש ע"ש קיים לא יימש' כדאמ' הסא ומשמע' דרבנן לא קיים ביה ל"ו ובפי' נדרים אמר' אר"ג א"ר האומר אשכים ואשנה פרק זה או אשנה פרק זה נדר גדול נדר חלקי' ישראל ואמ' תמי' קת' דאפי' ורזי' בעלמא היי' דר"ג קמיייתא ומשני' הא קמ"ל דהי' בעי' פטר נפשיה בק"ש שחתי' ועברית משני' היי' שבעה עלי' אלמא רב כר"י ס"ל דהי' בעי' פטר נפשי' בק"ש שחתי' ועברית מלא יימש' וש"מ דהלכה כר"י הילכך חור' מני על ציצין שאין מעבדין אע"פ שפי' ואפי' בשבת דלא אחתלא א"י היא אלא גמר מעשה ראשונה היא ובר' כ"ל עמוה על בה"ה מ"לפני' מ"לפני' כה"ב בחור' וחור' לחזור בין בשבת ריבוי' דלא אחתלא אחתיהא היא אלא בחבור' מעשה ראשונה חשיב' אחי' איכא חשבה למעב' לפי' ונלפניו אכתוב עוד בזה' והרמב"ם פסק דעל שאין מעבדין אינו חור' בשבת אם פי' ומשמע שאין רשאי לחזור וקסוי' לי' לגפי' והאי' שממע' דהלכה כר"י בנו של ריב"ב דע"פ שח"ל בשבת דאינו מפשי' א"ה אלא עד החוה לבד ולא כולו דהא משהני' לחוה פורש' מן ההפשט ועוסק בהולאת אימורין וברי' ר"י דמיי' דמתי' לא להר"י וכמ"ס בסיומן הקדום וברי' הרמב"ם כ"ב פ"א ותק"פ שבר' עשיית פסח ותולין ומפשיטין את כולו ואח"כ כ"ל ח"ד להיות בשבת כמעשה בחול כול מעשה בשבת ע"כ ש"מ דס"ל בשבת מני מפשיטין את כולו ואמאי' היא כיון דש"י אינו חור' וגו' וכמ"ס גבי מילה בלתי שא"מ וההיא דפסח פי' הוא וכמו שפירש' שם מפשיט א"ה עד החוה והיינו פי' דתקן במסכת תמיד גבי הפשטו שיהי' מתחיל מן הרגלים והי' מפשיט ויורד עד מנציב לחוה כעני' לחוה מתק' את הראש' מ' ואח"כ הכרעיס ומירק והפשטו כו' ש"מ משנהני' לחוה סילק' דיו' מן ההפשט והתחיל להפשט כיתוק קת' וגבי עולה דכולו כלי' מירק והפשטו ומתחיל הייס' חתילה אחר הראש' וגבי פסח מני' משפשטו עד החוה דיכול להוציא אימוריו בלא נימין קורטן ומתולין מיד ולי' מן ההפשט וקאר"י שוב אין גומר ומפשט משום דרבין דפי' הי' חורה מילתא דלחתייתא לנפש' שלא לצורך גבוה דומיא לציצין דלא מעבדין ע"כ' והשתא דהס' ליתא משום הס' ח"ל במנות גבי הפשטו דפסח אע"פ שפי' חור' וגומר גבי מילה דליכא משום הס' ח"ל דק"ו ליתא שיש פי' דחור' אע"פ שא"מ א"ע' להרמב"ם ליתא להאי' ק"ו דהא פי' בס' הקדום דלפי' המסקנא ס"ל דבפי' אין בו משום התל' ב"מ מ"מ אע"פ דק"ו ליתא אפי' לא גרע' הא לתיקון חש קת' אע"פ שפי' ומ' נפשי' מן ההפשט דגבי פסח ומ"ס דגבי פסח גומר ההפשטו אע"פ שפי' וגבי מילה א"ה בפי' ועק"ל שפ"ה מה' תמידיו ומפוסקין כתב גבי לחס הגאים אלו ומשני' ואלו מניחין ועפשו של זה ביד טע"ז שכתב

לו מה הוא רחום ותמון אף אתה הוי רחום ותמון מ"מ אפי' את'ל דלבתא שאול פליג דאחמסו הא ק"ל יחיד ורבים הלכה כרבים ועוד אבא שאול ע"כ ל"פ אכתי' ומורה דאחמסו דהתנאה במנות אחי' אלא שמוסיף עוד למדרש דלהי' דומה לו נמי אחי' דלכ"ד אבא שאול ל"ל הא דרשא דהתנאה לפניו במנות א"כ מצי' פריך ע"כ לא אחר ר"י' הס' כו' אבא הכא דבעינן או אלי' ואחמסו מצי' קושיא דלמא אבא שאול הי' דל' האי' דרשא דהתנאה לפניו במנות אלא ע"כ כ"ע דרשי' ליה הכי' להתנאה לפניו במנות הלכך בחול חור' עליהן כ"כ אפי' לאחר שפי' וי"ל כיון שהרמב"ם בחול נמי מחלק בין פי' ללא פי' דבפי' אינו חור' על ציצין שאין מעבדין ש"מ דס"ל ו"ל דלא שייך התנאה לפניו גבי מילה אלא בעוד דבעינן לפניו במנות שחייב לחזור ולהתחיל לשפ' וסילק' דיו' ממתן גבי' כן משום התנאה לפניו במנות שחייב לחזור ולהתחיל מחדש דכיון דפי' אחתלא מילתא אחתיהא הוא והאי' ליתא עיבוד מזה דבדר' בדעבד א"ל לחור' ולהתחיל מחדש משום זה אלי' ואחמסו וסברא' וו מוכרתא לדעת הרמב"ם מן המתקן בחול בין פי' ללא פי' ש"מ דס"ל דבפי' לא שייך הי' התנאה לפניו במנות דהא בחול ליתא בעמא אחתיהא לתקן בביי' אלא מש"ה וכו' ודכתי' הוא אפי' שפיר דק' מירי' שפיר' אבא שאול אלא דבפי' מצי' חס' פי' אינו חור' אמרי' נהרדעי' רבנן דפליגי אדר' היא דתקן ד' כהניס נכסוין ב' בידס ב' סדרים ט' אלו מושבין ואלו מניחין עמוה של זה ביד עמוה של זה משום שאמרא' לפי' תמיד ר' יוסה אומר אפי' אלו היו נוטלין ואלו היו מניחין אף זה היה תמיד ופירש' ורבנן אי שקלי וטבקי ליה והדר מסביר' לא מיקרי' לבה תמיד אלא אחתלא אחתיהא ומלא שמתבצע שנתן בלא לחס וגבי פי' נמי כי' הדר אחי' אחתלא אחתיהא הוא ולר' דאמר כי שקלי והדר מתחיל נמי תמיד הוא דקדא מילתא היא ה"כ פי' חור' אע"פ שאין מעבדין כדל' גמר מילתא היא ע"כ' וזכיר' למירק דאע"ג דמוקי' כרבנן דפליגי עליה דר"י וס"ל דכל הכ"ג לא מיקרי' תמיד ואחתלא אחתיהא הוא דכתי' איכא לרחמי' כדדקדקין דע"כ ל"ק רבנן אלא גבי' תמיד ואחתלא אחתיהא הוא דהתנאה לפניו במנות אבל גבי מילה דליכא משום התנאה לפניו במנות' ה"כ דאפי' פי' חור' וכדתי' מה"ע לכה דר"י ובע"כ צ"ל דבשלמא עד השתא דלתי' לא חסיק' אנשניה דבפי' ה"ל אחתלא אחתיהא מן החורה אלא ס"ד דמן החורה פי' כלא דמי' וכו' וכלי' חזק מלתא היא והא דליתו מפשיט את הפסח אלא עד החוה לר"י ועמא דמ' דפי' הוא אינו אלא מדרבנן ולחומר' דבפי' שויה רבנן כחתלתא אחתיהא א"כ דפי' שפיר' דלמא גבי מילה דבעינן זה אלי' ואחמסו ל"ג להקל' שלא לחזור על ציצין שאין מעבדין בפי' כיון דמן החורה פי' כלא פי' דמי' ואחתי' איכא משום זה אלי' ואחמסו אבל לחתי' דמסקי' דרבנן דפליגי עליה דר"י בפי' ה"ל אחתלא אחתיהא מן החורה מפליגי ר"י ואמר אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין אף זה היה תמיד מכלל לרבנן אין זה תמיד מן החורה ואחתלא אחתיהא ארייתא היא ו' ליתא בפי' משום זה אלי' ואחמסו דכבר גמר לכל מנותו והא' התנאה אחרת היא אין חוה משום התנאה לבי' מתנה אחר שנבמר כל מנותו ופי' הימנה ואינו רשאי לחזור מעתה על שאין מעבדין וש"מ מזה דבפי' אינו חור' אפי' בחול דכיון דחשיב ליה להתנאה אחרת אין כאן מעשה משום זה אלי' ואחמסו דלענין התנאה לפניו במנות ל"ג לומר דאפי' לא אחתלא אחתיהא היא דמ"מ איכא משום התנאה לפניו והא דפי' אינו חור' בשבת דוקא דכיון דמן החורה אחתלא אחתיהא היא א"ה לחלל עליה את השבת כיון דלית מעבדין את המילה הא' לחוה מילתא היא דתי' אחתי' אע"פ שפי' איכא משום התנאה לפניו במנות אע"פ דאין מעבדין את המילה רשאי ויחייב לחזור עליהן כיון דעדיין אפי' היורד מנה כמות שמינה עלתה דהוא את השבת ה"כ משום היורד מנותו רשאי לדחות את השבת דהכי אמרי' בפי' ר"י (ד"ד) א"ר היו לפניו ב' מנות א' שמינה וא' כחושע שחש שמינה ואח"כ כחושע חייב כחושע ואח"כ שמינה פטור ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתלה ושחוט וה"ל אי' בפי' רבנן מ"מ איכא משום היורד מנה לפניו אע"ג דאין מעבדין מותר לחזור ולחלל עליו לכתה משום היורד מנה כמות שמינה ואלו מניחין את השבת לשחוט שמינה אחר ששחט כבר כחושע ומשום היורד מנה דשמינה לא ע"כ הא' בהא תליא דכיון דפי' אחתלא אחתיהא היא לרבנן ה"ל ליתא משום התנאה לפניו כיון דכבר נעמר כל מנותו וא"כ אפי' בחול א"ל לחור' לאחר שפי' ואע"ג דאמר' הס' בפי' אימרא' שחש ב' מנות אפי' ציבור וא"כ אחד א"ר' ואחתי' א"ה חייב על השני כו' ופילו' מנאלת' הראשונה כחושע אלא משום היורד מנה לא נוק' לחלל עליו את השבת הא' פריך הס' דכא דחריבה ומשי' סמי' חריבה מן מקמייתא ואף ע"ג דמשי' עוד שמי' איבעית אימא' הויה ר"ה אחרה מ"מ נקטינן כשמי' קתא דל"פ וכ"ד הפוסקי' ב"ב' לתנעוטי' במחלות עדיף ועוד הא דל' רבינא לר"ה הס' מנאלת' הראשונה כחושע ב"מ מהו א"ר' אולא ו"כ הרמב"ם בפי' מה' שגגות' ועי"ל דה"ט של הרמב"ם משום דפסק ר"י דלא מקנלקלין שפורין ואפי' חובל וליתיה' על דאיצטריך לחמנא למישרי' מילה בשבת אף ע"ג דמקנלקל הוא משום דר"ה דאמר מה לי מתקן מילה מה לי מתקן גברא וכמ"ס סימן נ"ב והשתא חס' ד' דאפי' לאחר שפי' מן המילה אפי' איכא מנה משום זה אלי' ואחמסו התנאה לפניו במנות וראוי לחזור אפי' ע"ג שאין מעבדין את המילה וכיון דאין מעבדין מעתה אין כאן משום התנאה מילה לחייב עליהן מנה דהא אין כאן מנות מילה גברא וה"ל מקנלקל בחבורה דפור' ואחתי' חוה ע"ה עליהן לתי' מנות מילה של ציצין שאין מעבדין דרבנן אפי' את'ל דהתנאה לפניו במנות אין אלא מדרבנן ולידתי' מקנלקל בחבלה

לפי'ה תמיד ע"כ הרי פסק כרבנן א"כ ה"כא שפי' אהתלחא א' היא ואמאי
 פסק בע"פ שח"ל בשבת שמפשיט את כולו ה"כא כיון דפי' א"ה אלא שבוה י"ל
 הרמב"ם לא ס"ל ה"כא דפרש"י דגבי פסק היה פורש מן ההפשט כשמגיע לחזה
 אלא ס"ל ה"כא מפשיט את כולו ביהד ואח"כ היה מוציא את אומרו ולא היה
 ממשק בהוצאת אומרו ב"כא דמפשיט א"ה מדבריו ה"כא שכתב ס' בה'
 ק"פ ותולין ומפשיטין את כולו וקורבו וממחה את קרבו עד שמסיר מן האזנה
 והפרס ומוציא את האומרו ומתקב ככלי ע"כ ה"כא דה"כא דה"כא דה"כא דה"כא
 היה מוציא את האומרו ולא באמצע ההפשט כמו שפרש"י והש"א ינחא דה"כא
 כרבנן דמפשיט את כולו כיון דלא פי' מן ההפשט דמי לזנין שא"מ שחור עליהן
 כ"ו של"פ א"כ מ"מ גופיה דשמעתא דפי' ר"א דמילה ק"ה לפרש לפי דעת
 הרמב"ם דא"כ דלא פי' מן ההפשט באמצע להתעסק בהוצאת האומרו וכו' פליגי
 ר"י בנו של ר"ב ורבנן דידה בשל"פ ופי' ר"י אינו מפשיט אלא עד התה
 נלבד שיכול להוציא את האומרו ואינו מפשיט את כולו ולפי' ה"כא דמפשיט
 אפי' של"פ אינו חור ורבנן בשל"פ פי' חור כמו גופיה ההפשט דה"כא ל"פ פי'
 ומפשיט את כולו א"כ מ"מ א"כ פי' חור מנה פי' חור חור ר"ה הוא לא איירי
 ר"י בפי' אלא בשל"פ ופי' ס"ל דא"כ ופי' ה"כא דה"כא דה"כא דה"כא דה"כא
 חור על שא"מ רבנן הוא ולא ר"י אלא בפי' לא דיעין מפי' ס"ל לרבנן וזכתי
 ה"כא נגיביה מין תנא פי' א"ה דה"כא אינה לא מיירי בשפי' א"ה בשל"פ פי':

ונחזור לעניינינו ל"ד אם מותר לחזור בשבת ע"כ שא"מ את המילה לאחר
 שפי' והנה הראיות שהבאתי לדעת בה"ע ג"ל דיש לוחות חרות דפי'
 משום סתם משנה דספ"ב דמילה ר"פ לא ס"ל דה"כא ה"ל ה"כא פסיקתא
 ופסקו כרבנן ע"כ לחומר לדרוך לחסל מנה של אפי' קומן קודם חרות וכדאמ' בספ"ב
 דפסחים אכל מנה לאחר חרות לראש"ב לא ינא ומה"כ דרב גידל אמר דפי'
 דגריס דקאמ' הגמ' הא קמ"ל דפי' בפי' פטר נפשי' בק"ש שחרית וערבת משה'
 חיל שבועה עלי' האי פי' בפי' פטר נפשי' בק"ש דקאמ' לאו אקרא דהוי' בו
 יומם ולילה קאי דה"כא דה"כא לא פטר נפשיה מיהו בק"ש כרבנן דפליגי עליה
 דפי' אלא אקרא דבשכבן ובקומן קאי ומה"כ פטר נפשיה בק"ש וא"כ כיון לא
 נפטר בזה מחיובא דהוי' בו יומם ולילה אמאי חיל עליה שבועה וי"ל כמ"ש
 שם ה"כ שפי' להאי פטר נפשיה אקרא דבשכבן ובקומן קאי וכח"כ אפי' דרשנין
 ושנאם שה"כ ד"ת מחודדין בפי' וק"ש שפי' לא בני אפי' מ"מ כל מיד דה"כ
 מדרשא אפי' שהוא מה"כ כיון שאינו מפורש בקרא בהדיא שבועה חלה עליו
 ע"כ וכו' האי קרא דהוי' בו יומם ולילה וא"כ לר"ב פטר נפשיה ממנו בק"ש והיינו כר"י
 דשבועה חלה עליו ע"כ ומה"כ חלה על הר"ש שפי' שם והלא מושבע ועומד
 הוא דכתיב והיית' בו יומם ולילה וא"כ לר"ב פטר נפשיה ממנו בק"ש והיינו כר"י
 וכ"כ הר"ש שפי' שם כ"כ אלמא ק"ל דאפי' זה נקרא תמיד ר"ה דה"כ פי' חור חף
 ע"כ שא"מ את המילה ללא אהתלחא א' חרותה הוא וכו' ר"ה דה"כ פוסק כה"ה
 ברייתא דפי' אינו חור והמ"כ דה"כ אהר"י מ"מ כבר נחבר דפי' אפי' ח"ה
 ראה לדברי בעל העיטור ואפי' דקאמר החס בפי' שפי' הלחם ארי' משום רש"י
 אפילו לא קרא אדם אלא ק"ש שחרית וערבת קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאמר
 בפי' ע"ה ורבא אמר מנה לאמר בפי' ע"ה אלמא רבא דבחרת אלא ס"ל כר"י
 ומתקיים לא ימוש בק"ש א"כ למימר דרבא לדבריו דרש"י קא"ל דפי' דבק"ש
 קיים לא ימוש ואסור לאמר בפי' ע"ה אחרת לדידך דפי' דבק"ש קיים לא
 ימוש מנה לאמר בפי' ע"ה ולדידה גופיה י"ל דס"ל כרבנן דפליגי עליה דר"י
 ולא קיים בק"ש לא ימוש עוד אפטר לי לומר בעמא של בה"ע דאפי' בפי' חור
 על זנין שאינו מעבדין את המילה אלא בשבת אפי' דהלכה כרבנן דפליגי עליה
 דר"י משום דפי' האורג(דק) ס"ל לר"ש כל המקלקלן פטורין חוץ מחובל ויפי'
 לה מדאי' נעריך קרא למשי' מילה אלא חובל בעמא חייב ור"י דאפי' המקלקל
 בחבלה פטור והחס מתקן הוא כדפי' דא"מ מילת מ"ל מתקן מילה מ"ל מתקן כלים ור"י
 י"ל בלא חור בשבת על זנין שאין מעבדין אפי' לאחר שפי' י"ל בה כיון דמקלקל
 בחובל פטור דשרי רחמנ' מילה בשבת אינו אלא משום מתקן מילה היינו דווקא בניין
 המעבדין הוא דה"ל מתקן מילה אבל בשפי' מעבדין י"ל בה דלפי' כן מתקלקל
 מתקן מילה כיון דמה"כ א"כ לחזור עליהן ואפי' יבאחי איסורא מדרבנן במקלקל
 בחבלה אפי' לר"י ס"ל לבה"ע כיון דמרבנן דריך לחור בחול על זנין שאין
 מעבדין אפי' ע"כ שא"מ אלמא מרבנן מילה טהב בן אחי מילה דרבנן ודח'
 שבת במקלקל בחבורה דרבנן כמו שמעתי מילה של חורה דוחה שבת במלאכה של
 חורה במתקן מילה א"כ דרבנן דמי איסורא דרבנן והא דתנא פי' אינו חור על זנין
 שאין מעבדין ר"ש הוא דמקלקל בחובל חייב ולא אחי מנות מילה של דבריהם והיי'
 מלאכה של חורה דמקלקל בחבלה חייב ובעל העיטור פוסק כר"י הילכך חור
 מני על זנין שאין מעבדין אפי' לאחר שפי' מ"מ הא כבר נחבר היטב בסיומן
 הקודם לדעת הרמב"ם שלאחר שפי' אפי' בחול א"כ לחור על שאין מעבדין א"כ
 ממילא בשבת איסורא מני איכא משום שבות כן כ"ל :

דיני מילה סימן נב

שאלה • חינוך שרץ • תלמי קודם שמיני ללידתו מפי פיקוח נפש אם שרץ
 תלמו על הבהרים לתול דווקא או אפי' ע"כ הפסולין מני שפיר
 דמי דפי' עליו שם מנות מילה כלל בחור זמנו ונאם א"כ יעמוד בחור זמנו א"כ
 בליה לאחר זמנו או בליה שמיני א"כ שרץ לחור ולהפיק ממנו דם בריא או לא ;
תשובה • בדבר חינוך שמיני בחור שמיני ללידתו אם שרץ להפיק
 ממנו דם בריא או לא כבר הוכרז זה האחרונים ב"ד סימן רס"ב
 והש"כ

לפי'ה תמיד ע"כ הרי פסק כרבנן א"כ ה"כא שפי' אהתלחא א' היא ואמאי
 פסק בע"פ שח"ל בשבת שמפשיט את כולו ה"כא כיון דפי' א"ה אלא שבוה י"ל
 הרמב"ם לא ס"ל ה"כא דפרש"י דגבי פסק היה פורש מן ההפשט כשמגיע לחזה
 אלא ס"ל ה"כא מפשיט את כולו ביהד ואח"כ היה מוציא את אומרו ולא היה
 ממשק בהוצאת אומרו ב"כא דמפשיט א"ה מדבריו ה"כא שכתב ס' בה'
 ק"פ ותולין ומפשיטין את כולו וקורבו וממחה את קרבו עד שמסיר מן האזנה
 והפרס ומוציא את האומרו ומתקב ככלי ע"כ ה"כא דה"כא דה"כא דה"כא דה"כא
 היה מוציא את האומרו ולא באמצע ההפשט כמו שפרש"י והש"א ינחא דה"כא
 כרבנן דמפשיט את כולו כיון דלא פי' מן ההפשט דמי לזנין שא"מ שחור עליהן
 כ"ו של"פ א"כ מ"מ גופיה דשמעתא דפי' ר"א דמילה ק"ה לפרש לפי דעת
 הרמב"ם דא"כ דלא פי' מן ההפשט באמצע להתעסק בהוצאת האומרו וכו' פליגי
 ר"י בנו של ר"ב ורבנן דידה בשל"פ ופי' ר"י אינו מפשיט אלא עד התה
 נלבד שיכול להוציא את האומרו ואינו מפשיט את כולו ולפי' ה"כא דמפשיט
 אפי' של"פ אינו חור ורבנן בשל"פ פי' חור כמו גופיה ההפשט דה"כא ל"פ פי'
 ומפשיט את כולו א"כ מ"מ א"כ פי' חור מנה פי' חור חור ר"ה הוא לא איירי
 ר"י בפי' אלא בשל"פ ופי' ס"ל דא"כ ופי' ה"כא דה"כא דה"כא דה"כא דה"כא
 חור על שא"מ רבנן הוא ולא ר"י אלא בפי' לא דיעין מפי' ס"ל לרבנן וזכתי
 ה"כא נגיביה מין תנא פי' א"ה דה"כא אינה לא מיירי בשפי' א"ה בשל"פ פי':

ונחזור לעניינינו ל"ד אם מותר לחזור בשבת ע"כ שא"מ את המילה לאחר
 שפי' והנה הראיות שהבאתי לדעת בה"ע ג"ל דיש לוחות חרות דפי'
 משום סתם משנה דספ"ב דמילה ר"פ לא ס"ל דה"כא ה"ל ה"כא פסיקתא
 ופסקו כרבנן ע"כ לחומר לדרוך לחסל מנה של אפי' קומן קודם חרות וכדאמ' בספ"ב
 דפסחים אכל מנה לאחר חרות לראש"ב לא ינא ומה"כ דרב גידל אמר דפי'
 דגריס דקאמ' הגמ' הא קמ"ל דפי' בפי' פטר נפשי' בק"ש שחרית וערבת משה'
 חיל שבועה עלי' האי פי' בפי' פטר נפשי' בק"ש דקאמ' לאו אקרא דהוי' בו
 יומם ולילה קאי דה"כא דה"כא לא פטר נפשיה מיהו בק"ש כרבנן דפליגי עליה
 דפי' אלא אקרא דבשכבן ובקומן קאי ומה"כ פטר נפשיה בק"ש וא"כ כיון לא
 נפטר בזה מחיובא דהוי' בו יומם ולילה אמאי חיל עליה שבועה וי"ל כמ"ש
 שם ה"כ שפי' להאי פטר נפשיה אקרא דבשכבן ובקומן קאי וכח"כ אפי' דרשנין
 ושנאם שה"כ ד"ת מחודדין בפי' וק"ש שפי' לא בני אפי' מ"מ כל מיד דה"כ
 מדרשא אפי' שהוא מה"כ כיון שאינו מפורש בקרא בהדיא שבועה חלה עליו
 ע"כ וכו' האי קרא דהוי' בו יומם ולילה וא"כ לר"ב פטר נפשיה ממנו בק"ש והיינו כר"י
 דשבועה חלה עליו ע"כ ומה"כ חלה על הר"ש שפי' שם והלא מושבע ועומד
 הוא דכתיב והיית' בו יומם ולילה וא"כ לר"ב פטר נפשיה ממנו בק"ש והיינו כר"י
 וכ"כ הר"ש שפי' שם כ"כ אלמא ק"ל דאפי' זה נקרא תמיד ר"ה דה"כ פי' חור חף
 ע"כ שא"מ את המילה ללא אהתלחא א' חרותה הוא וכו' ר"ה דה"כ פוסק כה"ה
 ברייתא דפי' אינו חור והמ"כ דה"כ אהר"י מ"מ כבר נחבר דפי' אפי' ח"ה
 ראה לדברי בעל העיטור ואפי' דקאמר החס בפי' שפי' הלחם ארי' משום רש"י
 אפילו לא קרא אדם אלא ק"ש שחרית וערבת קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאמר
 בפי' ע"ה ורבא אמר מנה לאמר בפי' ע"ה אלמא רבא דבחרת אלא ס"ל כר"י
 ומתקיים לא ימוש בק"ש א"כ למימר דרבא לדבריו דרש"י קא"ל דפי' דבק"ש
 קיים לא ימוש ואסור לאמר בפי' ע"ה אחרת לדידך דפי' דבק"ש קיים לא
 ימוש מנה לאמר בפי' ע"ה ולדידה גופיה י"ל דס"ל כרבנן דפליגי עליה דר"י
 ולא קיים בק"ש לא ימוש עוד אפטר לי לומר בעמא של בה"ע דאפי' בפי' חור
 על זנין שאינו מעבדין את המילה אלא בשבת אפי' דהלכה כרבנן דפליגי עליה
 דר"י משום דפי' האורג(דק) ס"ל לר"ש כל המקלקלן פטורין חוץ מחובל ויפי'
 לה מדאי' נעריך קרא למשי' מילה אלא חובל בעמא חייב ור"י דאפי' המקלקל
 בחבלה פטור והחס מתקן הוא כדפי' דא"מ מילת מ"ל מתקן מילה מ"ל מתקן כלים ור"י
 י"ל בלא חור בשבת על זנין שאין מעבדין אפי' לאחר שפי' י"ל בה כיון דמקלקל
 בחובל פטור דשרי רחמנ' מילה בשבת אינו אלא משום מתקן מילה היינו דווקא בניין
 המעבדין הוא דה"ל מתקן מילה אבל בשפי' מעבדין י"ל בה דלפי' כן מתקלקל
 מתקן מילה כיון דמה"כ א"כ לחזור עליהן ואפי' יבאחי איסורא מדרבנן במקלקל
 בחבלה אפי' לר"י ס"ל לבה"ע כיון דמרבנן דריך לחור בחול על זנין שאין
 מעבדין אפי' ע"כ שא"מ אלמא מרבנן מילה טהב בן אחי מילה דרבנן ודח'
 שבת במקלקל בחבורה דרבנן כמו שמעתי מילה של חורה דוחה שבת במלאכה של
 חורה במתקן מילה א"כ דרבנן דמי איסורא דרבנן והא דתנא פי' אינו חור על זנין
 שאין מעבדין ר"ש הוא דמקלקל בחובל חייב ולא אחי מנות מילה של דבריהם והיי'
 מלאכה של חורה דמקלקל בחבלה חייב ובעל העיטור פוסק כר"י הילכך חור
 מני על זנין שאין מעבדין אפי' לאחר שפי' מ"מ הא כבר נחבר היטב בסיומן
 הקודם לדעת הרמב"ם שלאחר שפי' אפי' בחול א"כ לחור על שאין מעבדין א"כ
 ממילא בשבת איסורא מני איכא משום שבות כן כ"ל :

שאנת אריה דיני מילה סימן נב

מזנת מילה כלל ה"ג כיון דחתיך את הערלה קודם זמנו ואין לו ערלה בזמנו לא שייך
 אזלו מילה כלל ואפי' אם יטוף דם ברית ביום הכל' בזה לא עשה כלום כיון דכבר
 נחטפה ערלתו קודם זמן זמנתו וז"ל אין קיפוי כלל לימלה ממש' דבזה אינו
 מקיים כלל מזנת מילה אחרת ומבטלה לגמרי בשלם דבהבטת מ"ש זמנתו אי"ל
 לקיימה כיון דאין לו ערלה שכבר נחטפה קודם זמנה ותעד לך דלאת'ה אלף להי
 רבותא דס"ל דלא מל קודם זמנו דל"ג להטוף דם ברית ה"ט משום דבדעבד קיים
 מזנת מילה במל קודם זמנו אלא שכתתלה מזנתו למול בח' בזמנו אי"ל קודם זמנו
 ולאחר זמנו שיון הן דבשיניהם קיים מצת מילה אלף דלא עבד מזנה מן המזנה
 דלאחר רחמנא ביום השמיני יומול בשר ערלתו אי"ל תקפה לך דהא מזנה שלימה
 שנינו בספר"א דמילה (דף קל"ז) קטן יומול לח' לט' ל"י ל"א ל"ב לא פחות ולא
 יותר הא כידר דכרטי יומול לח' (א) נולד בה"ש' של ע"ש יומול לעשרה י"ט לאחר
 שבת יומול י"א שני י"ב ש"ר ה"ה יומול ל"ב י"ב קודם יום ח' ולאחר יום
 ח' שנין דהו"ה שחל שנת מל מזנת מילה אלף קיים מלמא דלמא בה"ש' יום ח' הוא
 של מילה בזמנו אי"ל בולד לב' יומול לט' משום יום ח' של מזנה הוא יומול וזמנו
 בה"ש' יום ח' הוא ויומול לט' אמאי הא שיהי מזנה לא משתיקין וימלה יום ח' של
 היום דלמא ב"ה יום ח' הוא וז' של היום זמנו ואז"ל דל"ג בה"ש' שמ' לילה הוא ואם
 נמלה ח' של היום ה"ל תוך שמונה מ"מ קיים מזנת מילה בדעבד אפילו לפני זמנו
 שרי השת' מי שחתה מזנה מילה כלל אבל א"ל אפסל דלמא בה"ש' יום ח' הוא
 ובח' של מזנה ה"ל לאחר זמנו ומ' דהו"ה כחיים לספק דלמא בה"ש' שמ' לילה לאחר
 אחר זמנו ולא חבו לספק דלמא יום הוא למולו בח' של היום משום חששא שחל
 מזנה קודם זמנו אלא ודאי ש"מ דלא מלו קודם זמנו לא קיים מזנת מילה כל'
 לפיכך אי"ל למולו בח' של היום משום דלמא בה"ש' לילה הוא ובח' של היום ה"ל
 קודם זמנו ולא מקיים מזנת מילה כלל אבל א"ל אפסל דלמא בה"ש' יום ח' הוא
 דבה"ש' יום ח' הוא וה"ל לאחר זמנו מ"מ קיים מזנת מילה בדעבד וב"ש' שקשה לת'
 הבנת הבעל ש"ך הא דנימול לעשרה וי"א וי"ב ואמאי דבה"ש' של ע"ש יומול
 לעשרה דמהלין ליה בזו"י אחר זמנו וכל שכן היכא ששהלין לעשרה ולאחר
 עשר ולשני עשר בתל' י"ט אחר שחל שני י"ט של ראש השנה יומולו ומהלין ב"ש'
 היכא שחל ב"ה ש"מ של ערב שבת השת' מרחוקין רתיי החל דלמא מהלין ליה
 בזמנו דבה"ש' יומול הוא ואפי' אי בה"ש' לילה הוא מ"מ מוטב להקדימו לנולד
 מעכשיו משאתה מולו לעשרה ויותר דעכשו הוי חרטי לרישוא' חדא דבדוהי הוי
 בחר זמנו ועוד שיהי מזנה לא משתיה אלף ודאי ש"מ דכל היכא זמנו קודם זמנו
 לא קיים כלל מזנת מילה אלף ה"ל כאלו נכרת הגיד ואין לו ערלה בזמנו
 ואלו היכא שמולין אותו אחר זמנו ר"ל קיים מזנת מילה בזמנה ממת
 מילה מיהו קיים הילכך מאחרין ל' ולא מקדימין ל' דבזה מקיים מיהת מזנת
 מילה ובוה לא עשה ולא ימדי' וכיון דכתיב הוא דדבר בחרו הוי דלא מל קודם
 זמנו לאו כלום הוא ע"כ הא דכתב הרא"ש בשם הרא"ש דמילה בזמנו
 בחוק זמנו אי"ל להטוף דם ברית לזו משום דבדעבד ש"ד אלא משום
 דס"ל דה"ל להטוף דם ברית לזו משום דבדעבד ש"ד אלא משום
 שכתב לקמן שחביו דלא אחר דא"ל להטוף דם ברית ע"כ יא' ידי זמנו בדעבד
 דליתא ובח"ש' : ועוד האין ס"ד דלא מל בחוק ח' שאל ידי חובת מזנת מילה
 בדעבד הא מזנה שלימה שנינו בספ"א ר"א דמילה (דף קל"ז) מי שיהי לו שני
 חינוקות אי למול אחר' שבת וא' למול בשבת ושבת ומל א"ל דלא שבת שבת
 חייב ח' למול ב"ש' א"ל דלא שבת ושבת ואת של ע"ש בשבת ר"א שבת
 חטאת ור"י פותר ועמא פתריה בנזמא משום דליתא במל ח' של ע"ש בשבת
 דפותר ר"י משום דעבד דבבר מזנו'ש' מזנו' אבל רישא' במל של אחר שבת שבת
 לא עבד מזנה ושמ' היכא דמל קודם זמנו לאו כלום הוא וא"ל ע"כ ש"ע דמלן
 דס"ל היכא שמל בחוק ח' דא"ל להטוף דם ברית לזו משום דבדעבד קיים מלמא
 מילה אלף משום דחביו לה' במזנתו שא"ל לתקן בהטפת דם ברית והלל כהט"ף ושאר
 הבין כתוב ופדיו מבן חודש פתרה ואם פדה בחוק שלשים יום ומתכלה האשות
 לשמאלן אין בנו פדוי ואפילו לרב דא' בנו פדוי ה"ט משום מדי דהוי האומר
 לנשה הוי את תקודשת לי לאחר ל' יום וכדלמ' בפ' י' שבכור (דף קמ"ט) ובאומר
 מעשיו דכ"ע אין בנו פדוי כדלמ' חסא ויהי"נ כתוב מבן שמנת ימים יומול
 ואם מל קודם לזמן שקבעה תורה לא עשה ולא כלום כדלמ' לגבי פדיו הבן
 אלא שהתם י' תקנה לדבר לחזור ולפדוהו בזמנו אבל הכא אי"ל לתקן ומתכלה
 מזנתו לגמרי ובהטפת דם ברית ס"ל להי רבותא דלזן זה תקנה הילכך אי"ל להטוף
 ואין לתרות דש"ה גבי פדיו הבן ולא מזני כלל לזנות פדיו בחוק שלשים יום
 מקום אבל גבי מילה מזנו' לילוד בית ומקנת סוף שנימולין לאחר כדלמ' ש"ס
 בפ' ר"א (דף קל"ז) וקנה הילכך ח' יומולין בסתמא שבת קודם זמנו
 בדעבד יא' הואיל וזמנו נולדו מזנה כחוק בחוק זמנו דאין לו כלום דהא אין דנין
 דבר שלא כמזנתו מדבר כמזנתו כדלמ' בכמה מקומות בנזמא ומהם ר"ש מזנה
 מקדש (דף פד) גבי לן כשר בדם שכן לן כשר באימורין ויואל כשר במקדש
 כלומר בדעבד שבת עולה לא ירד שכן יוא' כשר בזמנה ופרי' עולה ובי דבר
 שלא כמזנתו מדבר שבתו ומזנתו : **והב"י** : אם כתב אחר דתקן בספ"א דמילה
 אין מולין ולא עובדין ולא מולין בלילה ולא מולין בשלש מעלה עמוד
 השחר כשר והיכא דעבר ומל בלילה מפסגא דמתני' משמע דאינו כשר וא"ל
 יעקב לחזור ולהטוף ממנו דם ברית וב"ב הג"מי ואם הדבר כן י' לתמוה על

והש"כ שם הכריע לדר"ך להטוף והב"א ראה מה' דלמ' בזמנת ממתו (דף
 עב) דקאמר ר"ח ב"ש בשעת ר"ע רבו של אביו אמרו כו' ועד אס"ד נקצר שלא
 כמזנתו כשר אמאי דתי שיש ע"ש ה"ג חס מל תוך ח' יא' אמאי מילה דתי שבת
 לימלה ממש' כו' ע"כ ותי אמר מזה הכתר רק בעיקר דברי הש"ס הללו
 התם תימא ה' עומד ומקריב מנחת עומר ונטמא חס י' אחרת אמר לו הבא
 אחרת תחיהי ואם לאו אומר'ו לוי פקח ושקור ד' רבי ראב"ש אמר בין כך ובין
 כך אי"ל הוי פקח ושקור שכל העומר שנקצר שלא כמזנתו פסול אמר רב"ח א"ר
 ראב"ש בשעת ר"ע רבו של אביו אמר' דתקן כלל ארע"ל כל מלאכה שאפשר לו
 לעשות ממש' אינו דוחה את השבת וס"ל כרבי ישמעאל דאמר קרי' העומר מזה
 דתקן ר' ישמעאל חומר מה חריש שותף אף קרי' שותף יא' קרי' העומר שהוא מזה
 ואס"ד נקצר שלא כמזנתו כשר אמאי דתי שבת נקריה ממש' אלא מדדתי שבת
 ש"מ נקצר שלא כמזנתו פסול' וזמנו דייק ה"ך גבי מילה גמי אס"ד יומול רחוק
 ח' שלא כמזנתו כשר אמאי דתי שבת נקריה ממש' : ואינו רואה מזה האמר
 דלעשות אפילו את'ל דלא מילוי בחוק ח' ה"ל ולא כלום עבד מ"מ אפשר
 למול אחר שמונה וכשר וכדתקן קטן יומול לשמונה לתשעה לעשרה כו' אי"ל אכתי
 תקפה לר"ע אמאי מילה דתי שבת לימלה לאחר שמונה לב"ע מילה כשירה
 ה"ה ודאי ל' דודאי אי אמרין דמיל' בחוק זמנו כשירה שפיר איכא לתפרך ואמאי
 דתי שבת לקדש ולימלה ממש' אבל הא ודאי לא תקפה כיון דמילה לאחר זמנה
 כשירה לאחר ולימלה לבקר שבת דאין רצוי לאחר ולהתקן את המזנה עד לבקר
 זמנה דהא זריון מקדימין למזנה : הא לאו מילתא הוי דודאי לר"ע דאמר כל
 מלאכה שאפשר לעשות ממש' אינו דוחה את השבת ה"ג חס אי"ל לעשות ממש'
 ואפשר לעשותה לאחר שבת אינו דוחה את השבת דמילוי בין להקדים לבין
 לאחר לעטין דמיו שבת פריך התם ורבי לאו תלמוד דר"ש הוא והתניא א"ל
 רבי ששהיו לומדין עתה אלא ר"ע בחקיו כו' ומשני סבר לה כדירך דר"ש אר"ש
 בא וראה כמה חביבה מזנה בשעתה שרי הקטר חלבים ואברים כשרים כל
 הליבה ולא ה' מתמין לכן עד שתקצר ומאי ראה הוא ו מתקטר חלבים ואברים
 מודמיקין לאו להקטר בשבת א"ל דאפשר להו לאחר עד ליל מ"ש דה"ה לקריית
 עומר א"ל דאפשר להקדים ממש' מ"מ דוחה את השבת דלמא שאני העשרה
 א"ל דאפשר להקדים ממש' זריון מקדימין למזנה אבל בקריית העומר
 שפיר איכא לתימר אס"ד נקצר שלא כמזנתו כשר לקדש ליה אקדומי ואין כאן
 שום חסרון אדרבה יש כאן ויוזני' ועוד דסדך התם וראב"ש לא שמע ל' אלא
 שהני בכא שהרי דחתה שחוטת את השבת ולרבי ה"ה דחתה שחוטת את השבת אמאי
 לא ה' לאו משום דלחתה שחוטת כבר את השבת קודם להקטרה לא ה' אלא
 הא דכבידה משום דבשעתה וזריון מקדימין למזנה להקטרן בשבת א"ל היה מתמין
 להו עד שתקצר הואיל ואפשר לעשותן אחר שבת וא"כ ה"ג גבי מילה גמי הואיל
 ואפשר למול אחר שבת אמאי דתי שבת לימלה אחר שבת : אבל נעלם מבטל
 ש"ך דברי החוס' שם שכתבו אמאי דתי שבת נקריה ממש' ואף ע"ג דלכתתה
 מזנתו בלילה כיון דדיעבד כשר לא הוי חטאת דתמיד דלתיב
 מזנתו בזמנו לומר דלתיב שבת ומתברא דלמיה דלתיב דעבד
 ע"כ וכיון משום דלמיה דלתיב קא חתיקן לה אי"ל חוקא קדשים הוא דגמרי' להו
 תמיד דקדשים מקדשים לתי' אבל מילה תמיד לא ליפיקן ואז"ל דאפשר למול
 זמנו מ"מ דוחה את השבת כדי למול בזמנו כמזנתו וה"ל אפילו את'ל דלא מל קודם
 זמנו יא' גמי דתי דוחה את השבת כדי למול בזמנו כמזנתו ותעד דע"כ ה"ה הוא
 כמש"כ דלגבי מילה לא אמרין כהאי כבוד ר"א איהא דמילה שלא בזמנה כשירה
 אמאי דתי שבת דהא בפ' ר"א דמילה (דף קל"ב) יליף ר"י מביום השמיני ביום
 ואפילו בשבת וראב"י יליף לה משמיני שמיני ואפילו בשבת ואמר' האי שמיני מיבטי
 ליה למזוטי שביעי שביעי מבן שמנת ימים נפקא ואכתי מיבטיא ליה ח' למזוטי ו'
 וחד למזוטי ב' דאי מתא ה"א' הוא דלא מטי וימניה אבל מת' ואילך זמניה הוא
 אלא מפורתא כדרי' : והשת' לר"ל קרא למזוטי ו' הא כיון דכתב רחמנא
 ביום אפילו בשבת מתימל אימזוטי ו' דאי' שפיר דמי אמאי דתי שבת לימלה
 ממש' ה"ה ר"י גופיה אמר הכי גבי קריית העומר אלף ודאי דלא אמרין הכי אלף
 גבי קדשים לחוד משום דמתברא דלמיה דלתיב דעבדן אבל לא גבי מילה והשת'א
 הכס' אי לא כתב רחמנא שמיני למזוטי ו' הא דב' אפילו בכתתה שפיר דמי ולא
 אמרין מדדתי מבן ח' דאין רצוי אלא בחוק ח' כ"ש השת' למועט רחמנא
 למולו לכתתה קודם ח' אפי"ת בדעבד שפיר דמי דלא אמרין אמאי דתי שבת
 לימלה ממש' : אלא שזה י' לשחות דלתיב ראה כי"כ דודאי חד שמיני לגופיה
 אגטרין ואז"ל דכתבי ביום ואפי' בשבת דש"מ מדדתי שבת דלא מל שלא בזמנו
 לא יתי אכתי לא הוי ידעין אימת זמנו חס' ח' או ח' אחד משאר הימים אלף ליה
 דנמרא דקאמר למזוטי ו' לא נמנתה הכי : ועתה ניח חת גידו זה דהטפת דם ברית
 חס גר'ך לאו ר' ונבאר את חוק זה האם שם מזנת מילה עליה במל בחוק זמנו ואם
 גר'ך למולו מפני פיקוח נפש או יכול למולו אפי"ש הפסול למול או לא ומחור לדברי
 הש"ך : **עוד** : אינו אמר שהבטל ש"ך שגן בזה הרבה דהא ודאי אין סברא
 כלל לומר דלא מל בחוק שמונה יא' י"ח מילה דמתמע' דקיים מזנת מילה אלף דלא
 עבד מזנו' ומתברא שלא מל אמנתו ביום ח' דאי אית' דלא מל חס' ח' תוך
 ח' יא' אמאי דתי שבת לימלה ממש' הוא דהא ודאי יתא' דכל היכא שמולה קודם
 זמנו לא קיים כלל מזנת מילה וה"ל כאלו נכרת הגיד דאין לו מה למול ולא שייך אלף

שאלת אריה דיני מילה סימן נג

ושפר פרוך האי נמי מצוים לזכות נפקא וחי משום כ"מ דאם עלה לא ורר ר"י כר"י
ס"ל דלמה נמי אי עלה ירד ודלא כר"ם דחזמר ר"פ המוצא מקדש דאם עלה לא
ירד דהא ק"ל ר"י ור"ש הלכה כר"י: הררי נבחרת דלמילי ח' לענין קרבן פסול משום
מחוסר זמן וי"ל ל"ל ח' לענין מילה הוי נמי מחוסר זמן ולא דמי לשאר כל הלילות
וכדאמר: ונ"ל דיש לנו לברר זאת מהא דש"ק דקדושין (דף כ"ט) דליף התם
דקין אשה מנות לזנו בתה מתכריב כאשר צוה אותו ולא אזהרה וכוונתו
התם: ונ"ל דמ"ע סה"ג הוא שנימול בתי ליתדותו וגם פטורים וי"ל כיון דמיום
ההו"ה והלאה אין לה הפסק ולא י"ג הוא וי"ל אחי מ"ע סה"ג הוא דקין מלין חלה
ביום כדאמר ח"ן הערל וי"ל דאחיא כ"מ ד' התם דמילה שלא בזמנו טהב בין ביום
בין בלילה ע"כ וק"ל הא ר"א ב"ש הוא דס"ל ב"פ הערל (דף ע"ב) דמילה שלא
בזמנו טהב נמי בלילה ורבנן פלגי עליה התם וס"ל דא"ל חלה ביום והלכה כרבי
וכ"פ וי"ל וזה דוחק לאוקמי סתמא דהש"ס דלא חלכתא ועק"ל א"כ לרבנן כאשר
צוה אותו למה לי דאי אחי אותו מותר הוא לגמרי וע"כ לדרשא אחת וי"ל רבנן
מ"ל להאי אותו לדרשא אחרינא לא הוי שתיק בגמ' מיניה והל"ל ורבנן האי אותו
מ"ל לדרשא פ' ועק"ל דלמאי דמ"ל לתוס' דמילה ה"ל מ"ע סה"ג לרבנן דס"ל
דמילה שלא בזמנו אינו טהב בלילה א"כ כמו שנימל הבנים אינו טהב בגנים הה"כ
ממילת עבדים נמי נשים פטורות ואין מותרות על מילת עבדים כמו הא"ס א"כ
מקשה לך הא סה"פ החולק (דף מ"ח) דא"ר מ"ע דרשב"א נכריב כל עבד לא איש
מנקת כסף עבד איש ולא עבד אשה כלומר ואשה שקנה עבדים ולא מלו מי לא
הוה כהאי דינא אלא עבד איש אשה מל בע"כ ואי אשה מל בזא"ש בע"כ ורבנן האלו
מ"ל לכדשמואל כ' והשתא אס"ד דנשים אינם מנות למול את עבדים לרבנן
דהלכתא כותיה וסברי דמילי שלא בזמנה אינו טהב בלילה א"כ מאי ק"ל עבד איש
ולא עבד אשה בתמיה הוא ודאי עבד אשה ח"ן מילתו מעבדכה מלאכול ואל הפסח
כיון דאינה מנות למולן וי"ל לעבד איש . ואפ"ת דרשב"א ליף מהאי קרא דעבד
איש אשה מל בע"כ כו' ס"ל כר"א ב"ש דמילה שלא בזמנה טהב אפי' בלילה ולפ"ו
נשים חיובות למול את עבדים דה"ל מ"ע שלא הו"ב ולא מייעב רחמנא מיתו ולא
אותה אלא שזניה מנות למול את בנה אבל במילת עבדים חיבת כמו איש מ"מ
ועבד אשה ורבנן מנות ח"ן מ"ל לזכותי לרבנן כהלכתא ועבד אשה
דווקא קאמר קרא עבד איש ולא עבד אשה משום דאינה מנות למול את עבדיה
לפיכך אינה מעבד'ת מלאכול את פסחיה אבל אי אמרת דאם מל בלילה בדעבד יא
ידי מובת מנות מילה מנאלת מלוה זו ומלקת לב' חלקים מלוה א' היא למול ומלוה
ב' היא למול ביום ואם לא מל ביום אלא ח"ן מנות מילתו מיתו קיים בדעבד מנאל
מנות מילה לא הוי מנות עשה שהזנו גרמא דהא מלוה זו
והגות לעולם והמלוה השניה הוא דהוי מ"ע סה"ג הילכך כתב רחמנא אותו
ולא אותה למעוטי אשה ממילת בנים ומ"מ במילת עבדים דלא מייעב קרא ודאי
חיבת והשתא ח"ס הא דמתמה ל"כ עבד איש ולא עבד אשה בתמיה א"כ אי אמ'
דקין מנות מילה הוה טהב בלילה כלא ואפי' בדעבד לרבנן כל כולם עבד הא ודאי
מ"ע סה"ג הוא וי"ל חוהה למעוטי אותה וגם מי מתמה עבד איש ולא עבד אשה
כיון דה"ל מ"ע סה"ג וגם פטורים ממילת בנים ועבד'ת גם קושי' קמית'ת שקשו
דה"ל מ"ע סה"ג משום שנימול בתי ליתדותו לא נמי קושי' היא ומה שפי' כיון
דמיום ח' והלאה אין לה הפסק לאו ו"ג הוא אינו מוכרח ע"כ דלכאזרה בלא"ה
לאו קושי' היא דהא אין ו"ג לשמיני או חלה כל אימת שאל שמיני שלו חיב מילתו
אין זה ו"ג כיון דאין ליום ח' זה נמו פטור לעולם אלא כל אימת שאל מנות
טהבת בו יש לפרש דכריהס דק"ל מלין ח' דאפי' דקין ו"ג לשמיני עצמו מ"מ ה"ל
ו"ג משום דלילה דשמיני כל אימת שאל ח"ן מנות מילה וטהבת בו . וא"כ בע"כ י"ל
דליל ח' נמי לאו משום מחוסר זמן הוא דמתעב דא"כ ה"ל מ"ע סה"ג דהא ח"ן
בדעת בחוסרו לאו לא יא' אלא משום לילה כשאר כל הלילות תתעב ובעבד
יא' ח"ן מ"ע שלא ח"ן ע"כ חרתי דכל הלילות אלא כל אימת שאל ח"ן ח"ן
חיבתו בדעבד : אבל מ"מ נראה דא"ל ללמוד מכאן ללול ח' שאם מל בו שאל ידי
החובת לזון משום מחוסר זמן ותתעב אלא משום לילה כשאר כל הלילות דהינח
לרבנן דס"ל דאפי' מילה שלא בזמנה אינו טהב אלא ביום א"ל הכי אבל לר"א ב"ש
דא' מילה שלא בזמנה טהב ביום ובלילה וא"כ ע"כ ל"ל ח' משום מחוסר זמן הוא
דמתעב ולדריה אותו ולא אותה ח"ן ה"ל א"ל ה"ל מ"ע סה"ג כיון דלזון מיוול בליל ח'
אלא ודאי כמו שפי' התו' הוא עיקר כיון דמיום ח' והלאה אין לה הפסק לא
ו"ג הוא אבל מ"מ עדיין ש"ת דבשאר כל הלילות בדעבד יא' דלתי' ה"ל ו"ג ודאי
וכמ"ס : **והרמב"ם** כ' כבז ב"ה והלכות קרבן פסח הקטן אין מילת עבדיו
ועבילת
להיות את הקטן וכבז עליו ח"ה לא לתמונה דהינח מילתא וכל עבד אשה
וקטן ע"כ וקשה לי דא"כ דהרמב"ם גורס ולא של אשה ה"ל לכתוב גבי אשה נמי
דקין מילת עבדים מעבדכה מלהמית על הפסח כ"ס גבי קטן וי"ל דאפי' דגמ' דהרמ'
הכי במילתא דחי לה חפסי גמ' דקין דפי הו"זק דמתחת עבד איש ולא עבד אשה
בתמיה ולידריה אותו ולא אותה ח"ן ה"ל א"ל ה"ל מ"ע סה"ג כיון דלזון מיוול בליל ח'
השתא מ"מ ח"ן אחי' י' לתמו' על הרמב"ם דמתעב מעבד איש עבד קטן דא"כ מאי
מתיה בגמ' עבד איש ולא עבד אשה בתמיה דילמא עבד איש למעוטי קאן לחוד
הוא דלחי ומי"ל לרשב"א ורבנן למתרה ממי' דרשא דיהוה וי"ל דלמעוטי קטן
ל"כ קרא דפשיטא כיון דפטור מכל המנות ולא ח"ן חובב' עלי' נמול את עבדיו

דקין מילת עבדיו מעבדכו והיי' דמתמה עבד איש ולא עבד אשה דלקטן ל"כ קרא
למעוטי והרמב"ם דנקט איש ולא קטן לרווחא דמלתא נקט וי"ל קרא להכי . אך
קשה שהרי הרמב"ם סבדק דעבילת אמתיותו מעבדכו וכן הפסח שכתב שם וכן
בבבילת אמתיותו לשם פטורת מעבדכו ומשה דובר זה מפי הקבלה שטענה
לשפחות כמילה לעבדים והכי נמי משמ' נסח דכתב גבי קטן דקין עבילת שפתיו
מעבד מכלל דנגדול מעבד ואמאי וכי יחוב עליו לטבול שפתיו לשם עבדות הא
אם רואה מקיימה בכרתה וי"ל דומי לעבד כל קטן דל"כ קרא למעוטי מה"ט
(וכנ"ל לר' הרמב"ם ו"ל לעבד מעבד כסף מנקת כסף מעבדו ומעבד ח' האזנו מן הפסח
דזה מיירי בעבד שמתייב במנות מילה שחמוטבולה כבר לשם שפחות קודם שגול
וקאפו מישראל א"כ הוא יליד ביתו ורמי מנות מילתו על האזנו למולו לפיכך אם לא
מלו מעבדו מפסחו אבל גבי שפחה מזלריה טבילה לשם עבדות ש"ת דלא טבילה
חמה לשם שפחות קודם שטלדה ובהי' היא נכריה גמורה דל"כ ל"כ טבילה לא
שטלדה מן שפחה וברך טבילה אמה נכס שפחות . וכן ק"ל
רמי מנות טבילה על האזנו ואם ראה לקיימה
בכרתה הכרות בירו אחי' עבילתה מעבדת את האזנו מן הפסח והרי גבי
עבד נמי בכה"ג היכא שקנה עכ"ס מן השוק ואינו רואה למולו ח"ן מילתו מעבד
את האזנו מן הפסח כיון דלזון חיב במנות מילה דהא עכ"ס גמור הוא ואל
חיבה תורה למול אלא לילד ביתו ומקנת כסף טעול מן הפסח שטבילה כבר
לשם שפחות דבעל כרחו רמי חיובו על האזנו למולו אבל עבד נכרי לא ח"ן מעבדיו
לר"י דאמר בס"פ החולק (דף מה) דעבדים שאין מלין מותר לקיימן אא חפי'
לר"ע דפלגי עליה התם וי"ל דאין מקיימן ומייעב התם דמית' ח"ן ומשכין
דהא ח"ל ר"ה ה"א ואמר ויפ"ש ב' אחת ושי' ליה בלוקח עבד בהש"מ ולא הפסק
למולו!) ה"מ א"ה בתי' גומא דמקיימן עבדים שלא מלו שפחה ומלתא אבל היכא דשקתו
פסקא כלומר ואפי' לר"ע מקיימן ועוד אמר' התם חוזה עבד ערל שמונת לקיימן
זה שלקחו רבו ע"מ שלא למולו ועוד חזר' התם עיר א' היה ב"ה ולא רגו עבדים
למול ובלגלו עמהם עד י"ב חדש וחורו ומכרו לכרסם הרי ב"ה גומי אפי' לר"ע
מקיימן וא"כ חפי' תימא דשפחות שלא טבלו דינס כעבדים בלא מלו ח"ן מקיימן
לר"ע חפי' ה"ה בתי' גומא דמקיימן עבדים שלא מלו שפחות עבד טבול מן מקיימן
וכיון דאין חוב עליו להטבילה לשם שפחה אחי' מעבד טבילה מעיטת פסחו
ועוד מסכתא חפי' דעבד ביומא שאין רשאי לקיימו עד שיוול ח"ן מעבדו מפסח
דלא אמרה תורה ומלתא אותו אזי יאכל בו ולא קודם שמוול אלא בעבד שמי
מנות מילה על האזנו למולו אבל בהא דאין מקיימן לר"ע אין מנוח על האזנו
למולו אלא שאין רשאי לקיימו עבדו שלא מיוול אפי' מקיימןו שלא כיון ח"ן
מעבדו מפסחו וה"ל כעבד על אחד משאר איסורים שבתורה שאין מעבדו מפסחו
שלא אמרה תורה אלא כל בו נכר לא יאכל בו שאהה מומר לעכו"ם ולא לאחד
משאר עבירות שבתורה כגמ"ס הרמב"ם סם ודלא כדמשת' מפרש"י בפירוש
התורה בפרשה של מקרא' דכל ערל לא יאכל בו כגמ"ס ב"מ ח"ן זה ומוקמו"ס
בשפחה שלא טבילה ח"ן עבד ע"כ דנגדול ח"ן מעבדיו את העבדים שלא מלו שפחות
שלא טבלו נמי ח"ן מעבדיו ח"ן מעבדיו מפסחו ופשיט' למש"כ לדעת הרמב"ם
דקטן ח"ן עבילת עבדיו מעבדכו מן הפסח הח"ל ולא רמי מנות מילה עבדים
על הקטן וי"ל קרא למעוטי קטן דהי' בבבילת שפחות אפילו גבי גזול נמי
ח"ן ואין לעבד מעוטי שפחות וי"ל להלק ביעים ואין נראה :

והחזק ללמוד דין ויהיה ח"ן שבתים ח"ן מלמד מדברי הרמב"ם הללו דס"ל
ו"ל דאפי' דבר דלא רמי חיובא עליה כמו טבילת אמתיותו חפי'ה
מעבדו מלשעות את פסחו ולפ"ו ח"ן חפי' ח"ל דקין אשה חיבת למול את
עבדים משום דה"ל מ"ע סה"ג אפי' מעבדכו מן הפסח דלא רב' מעבילת
האמתיות ומעשה ח"ן ראייה מול דס"פ החולק דמתמה עבד איש ולא עבד אשה
במנוה דנפשה אבל הכא במנוה דבנה דה"ל דמתיב' דלא גרמ מב"ד דמתחייבוי'
למולו להכי אינטרך קרא למפסחה ע"כ יב"הי' נחב"ר מדבריו דלא שייך למפסחה
מלמול את בנה משום דה"ל מ"ע סה"ג והשתא דלתי' להכי ח"ן ראייה כלא דלס
עבר ומול בלילה דבעבד כבר מהא דפי' החולק . והא דמתמה הנמרא עבד איש
ולא עבד אשה שפי' בלא דעת הרמב"ם בהא דעבילת אמתיותו מעבדכו מן הפסח
נמי אחי' שפי' דל"כ לזון ח"ן חפי' ח"ל ח"ן חפי' ח"ל ח"ן חפי' ח"ל ח"ן חפי' ח"ל ח"ן חפי'
בשל עבדים חיבת : ויש לי ליתן טעם לזה דלא דמי מילת העבדים למילת הבנים
למילת מיניה לפטור את האשה משום דבמילת הבן כל היכא שהאב קיים חפי' ח"ן
לחתיקים מלוה ע"י האב לפיכך חפי' ח"ן לא אב כל פלוג רחמנא ולפיכך ח"ן חפי'
פטורה לעולם וכה"ג אמר בפ"ק דקדושין (דף לז) דא"י חפי' כ"פ וי"ל חפי' ח"ן חפי'
ה"א איש דסיפוק בירו לשעות ח"ן חפי' ח"ן חפי' ח"ן חפי' ח"ן חפי' ח"ן חפי'
ופרש"י סיפוק בירו לשעות לכבד את אביו שאין חומת אחרים עליו לא תחייב כלל
ואפי' פניות ע"כ אבל במילת עבדים שגלום ח"ן חפי' ח"ן חפי' ח"ן חפי' ח"ן חפי'
אלא עליה נבלד חייבת והש"ס שם ב"ד ס' רס"ב כ"כ דברי רמ"א סם שפסק
עבד

עבר ומל בלילה רך לחור ולהטף ממוס דם ברית מלו בחוך ח' זבוס יא היינו
 ע"פ מש"כ בד"מ הדגמי" והר"ש ל"פ דאפשר דעדיף בחוך ח' מאלו יומול
 בלילה אבל לדתי ח"א לומר כן כדמוכח להדיא במנחת כו' אמאי דחי שבת גם
 מש"כ ר"ב וכו' ופרישה דנימול בלילה בדעבד כשר גם מש"כ הר"ש בפר"א
 דמילה דנימול בחוך ח' כשר וא"ל להטף דם ברית קשה עלייהו הך ש"ס דהתם
 דמוכח דלא יאז דא"ל כשר א"י דחי מילה שבת למהיליה מע"ס מ' אבל באמת
 נימול בלילה לא יאז אפי' בדעבד כדאיתא ב"ש"ס התם מדדחי שבת אלמא אפילו
 דעבר פסול ע"כ וכדבר דחתי דבריו בס"י שלפ"ו דאזוהי ענין להראו דמנחת ומ"מ
 חפי' לפ"ד ד"ס ר"ה מש"כ דנימול בחוך ח' לא יאז מ"מ א"ו ר"ה מש"כ בלחור
 זמנו ובלילה דלא יאז ד"ל בלילה הואיל וכבר הגיע זמנו עדיף טפי וכדפי' בחפ"ת
 תשובה זו: ומ"מ סברת רמ"א הוא להפוך בחוך זמנו ולא ובבלילה לא יאז ו"ל
 דה"ל לדעתו ז"ל לילה גרע טפי מתוך זמנו זבוס נהי דלון זמן מילה לזה משום
 ה"ל מחובר זמן אפי' זמן מילה הוא למי שהגיע כבר זמנו משא"כ בלילה דחיי
 זמן מילה כלל גנואי דק"ל חפי' שלא בזמנו אינו נימול אלף ביום ומ"מ גם מדעת
 הרמ"א משמע דבחוך ח' הואיל ויאז ח"א להטף דם ברית אבל בלילה לא יאז
 רך להטף דם ברית ולדידיה אע"ב דלא יאז ח"א להטף דם ברית לדעת הר"ש
 והר"ש דהא במל בחוך ח' ח"א להטף ולדבריו ז' אע"ב דבדוא"ל לא יאז וכמש"כ
 בס"י שלפ"ו מ"מ מדברי הרמב"ם י"ל שבלחור זמנו ובלילה נמי לא יאז שכתב בפ'
 ח' מ"מ מילה ח"ן מלון לשולח חלף ביום אחר עלות המשם בין ביום ח' שהוא
 זמנו בין שלא בזמנו שהוא מחשיבו והלאה שא"ל ביום השמיני ביום ולא בלילה אבל
 משעלה עמוד השחר כשר ע"כ מיהקדים וכסב ח"ן מלון אלף ביום בין ביום ח'
 בין שלא בזמנו ואח"כ כתב מל משעלה עמוד השחר כשר משמע דבלילה אפילו
 בדיו פסול ח"ן מילה ח"ן מלון לשולח חלף ביום אחר עלות המשם ביום ז' נמי
 נראה כן ו"ל לבי"ב בלילה ח' להראו לזה והר"ה ס"ב ד' דמנייה דהא דתמן ולא מלון יליף
 בגמרא דכתיב זבוס השמיני ימול וכדכתיב התוב' קשה דכפר"ל דריש האי קרא
 לומר חפי' בשבת ומבן שמונת ימים דריש ולא בלילה ו"ל דהכא מיייתי דהר"ש
 הפטורה יותר כדאיתא נגעים ע"כ ומתוך זה נראה דהא דלענו מבן שמונת ימים
 דדריש קרא ימול ולא בלילה לאו דרשא פשוטה היא ועוד דהאי קרא דומבן שמונת
 ימים קיים בגמרא בפ' מילה וקרא דביום השמיני נאמר בת"כ אבל הדבר ברור
 דהגמ' רואה למילף דהון מלון אלף ביום חפי' שלא בזמנו משום דמ"ל להאי לא
 מלון דתמן חפי' שלא בזמנו מייירי דלון מלון אלף ביום והא ח"א למילף מבן
 שמונת ימים דלא מייירי אלף בזמנו ולפיכך ס"ל לר"א ח' דלאל בזמנו נימול ביום
 ובלילה יקרא דמבן שמונת ימים לא מתעבד אלף לול שמיני תחוד אבל רבנן דס"ל
 דלאל בזמנו אינו נימול אלף ביום יפ"י לה התם מו"י דביום השמיני ימול לפיכך
 נקט בגמ' להאי קרא דביום השמיני ימול למילף מיניה דחפי' שלא בזמנו ח"ן
 מלון אלף ביום דמשאל בזמנו נמי מייירי מחי' והו ברור וכו'ן דמתני' מייירי
 נמי משאל בזמנו וקמי סיפא וכו'ן ששעלה עמוד השחר כשר דמשמע ח"ן
 בלילה פסול ש"מ דכל היכא שנימול בלילה חפי' שלא בזמנו נמי לא יאז : ודע
 שהתם ח"ך שס דחי לאו אותו ולא אותה ה"א דהאי דגסיס פטורות ממ"ע
 שה"ו היינו היכא לדיכ כרת דזויתא דמלא שמה והסקל לית בהו כרת ומייסו
 ממעטין גסיס אבל מילה שיש בה כרת ונכרתו עליה י"ב ברייתא ח"א דמחייב בהו
 גסיס למוח לא דבייה קני' לא אותו ולפי"ו ח"א ללון ח"א כשר חיבות מיתלת
 עבדיס ח"א שאין רגווי להאריך עוד בזה : רק אומר עוד ד"ל והאי בלילה נכדבה
 דע דבתשובת הרשב"א ס' חתע"ג הוצא תשובת מהר"מ מרוגזבורק ששאל
 על מילה שלא בזמנו אם מותר למוח בלילה נראה דחפי' מילה שלא בזמנו אינו אל
 ביום כן ועוד דבמסקנא מוקי פלוגתא מובוס דת"ק דריש מובוס אפילו שלא
 בזמנו ור"א ב"ש לא דריש וק"ל כת"ק בהא דחפי' מתן ללא דריש וי"ו וי"א ה"א
 דריש כדאמר ר"א בן פדת ביה גבי והתם ומהו דה"ל ויחנן ע"כ ונתלפן
 להרב ז"ל הדברים דגבי נותר הוא שנת' וי"א ה"א והותר לפיכך כ"ע מודו דחפי'
 שלא בזמנו אינו נשפך אלף ביום ובהא דהה"ל לר"א אבל גבי מילה לא נאמר
 אלף וי"ו יתירא של זבוס השמיני לחוד לפיכך לא דריש לא ר"א ב"ש ואל' שלא בזמנו
 נימול ובלילה : ומ"מ הדבר ברור דהלכה כרבנן דחידו ורביס הלכה כרבנן
 זמנו שכתב ביום הרב ז"ל וכו' פ"ד בהשקט ו"ל הרי תחוד דחידו מל בלילה
 ל"ש בלילה ח' ל"ש שלא בזמנו לא עשה כלום ואפילו בדעבד לא יאז ומ"מ ח"א
 להטף דם ברית כ"ל :

דיני מילה סימן נד

אחר שנתברר בש"ס הקודמים היכא שנימול קודם שמונה ח"א אחר זמנו
 ובלילה לא עשה כלום אכתי רך לברר א"י רך להטף בשניהם דם ברית
 או לא והנה הר"ש ע"כ כתב דפ"א דמילה שבה"ג פסק דקטן שטול מהול ח"א להטף
 וזכר שחגיגיר כשהוא מהול רך להטף וי"א דה"ל דגר כיון שהיתה לו ערלה
 דין אותו דרך המילה יותר מקטן שלא היתה לו ערלה והקשה ח"א ר"ב כן
 שנימול ח"א ח"א רך להטף קודם שהיתה לו ערלה ונימול שלא בזמנו ואינו
 כן מואמר בשל"ה פ' היכא דקדם ומל של שבת בע"ש שלא ניתנה שבת לדחות
 ועוד דגר שטול כשהוא מהול לא יאז רך להטף ולא פלוג ופי' הוא הטעם משום
 דמתעבר דבין גר כן קטן לריכוס הטפה וכן מוכח מדאמריה ערלתו למנוטי
 ולא

טבילתו עד היום בין בשבת בין ב"ע מותר להטבילו ואפי' למשום מתקן דרבא
 אע"פ דבשבת אסור להטבילו מ"מ ב"ע מותר להטבילו דמי למכשירי אכול נפש
 שא"ל לעשות מע"ע דשרי ובתנ"ל אבל לטמא דרבה ור"י אסור להטבילו אפי'
 ב"ע משום גזירה אטו הגיע זמן טבילתו קודם י"ט דהא לידרה דוקא כלי שטמא
 ב"ע מטבילין אותו ב"ע משום דטומאה ב"ע לא שכיחא לפיכך ל"ב ד"ע אטו
 דע"ע דדוקא בטומאה ערב אבל בטומאה אריכתא עומדת מת א"ע ל"ג דלא הגיע
 זמן הטבילה עד י"ט אפי' אסור להטבילו ב"ע דקון שטמא קודם י"ט דשבת ביה
 טומאה איכא למגור בהגיע זמן הטבילה ב"ע אטו איכא שהגיע זמן הטבילה קודם
 לכן י"ל שכבר יצא הרמב"ם ידי חובתו מזה בשמ"כ בפ"ד מהל' י"ט כלי שטמא
 ב"ע מטבילין אותו ב"ע דמשמע דוקא בטמא ב"ע הוא המטבילין אותו אבל
 בטמא קודם לכן אע"פ דלא הגיע זמן טבילתו עד י"ט אפי' אין מטבילין אותו
 ב"ע י"ב והשאלה ל"ה לענין טבילת כלים חדשים בשבת וי"ט מכל מש"כ הוא זה דאסור
 להטבילו בה"פ לכל הני עשמי' ואפי' כלי זכוכית דאין טבילתן אלא מדר"ס וליכא
 משום מתקן ושמה ישה"ל מ"מ משום גזירה דרבה ור"י איכא ואפי' כלי שלא הגיע
 לזו עד שבת וי"ט מ"י אסור מ"מ משום שמה ישה"ל אלא מ"מ אסור מכל עשמי'
 דשאר אמוראי בשבת ואפי' חדשים מתקן ובי"ט לטבילת משום מתקן מ"מ משום גזיר'
 דרבה ור"י אסור וכן לזכוכית דרבנן מ"י אסור מה"ט וטבילת כ"ה בהש"מ דשבת
 וי"ט א"ע דלמטה עשמי' לכת למיחש דהא לא גזרו על השבות בין השמשות
 מ"מ מטמא שמה ישה"ל דר"ב ודאי אסור וה"מ טבילת כלים של מתכות של חזרה
 אבל עבילת כלי זכוכית דרבנן משום שמה ישה"ל מ"י חושין דכחמ"ר בכלי
 שטמא בולד העומדת וש"י להטבילו בהש"מ דשבת וי"ט ולמאן דל"ב כגד' הרמב"ם
 דהא דלא גזרו על השבות בה"ש"מ אינו אלא במקום מזה או בשבת ההיא אפילו
 כלים חדשים של זכוכית אסור להטבילו בהש"מ אפי' בשבת ההיא או במקום
 מזה דאף על גב דמשום מתקן לכת כיון דאטו אלא מדרבנן אפי' משום עשמי'
 דשבת דשאר אמוראי איכא י"ב ור"אית' להי"ט ב"ע טבילת משום מתקן מ"מ משום גזיר'
 ומדינין חלו למד הרשב"א ז"ל דאין מטבילין ב"ע כלי ששמים הניקטין

ש"ל לדעת הרמב"ם • ומתוך מש"כ יתברר לך טבילת כ"ה שלא באולו עד
 שבת וי"ט לרבה ור"י אסור להטבילו גזריין אטו דערב שבת ויום טוב והא דלא
 גזריין גבי טומאה בכה"ג גזירה דיום טוב אטו דע"ע משום דטומאה ב"ע
 ל"ש וה"ע לא סייך גבי טבילת כלים חדשים ולרבה ב"ע שרי דה"ל כמכשירין שאי
 אפשר לעשות מע"ע האילו ולא בא לזו עד י"ט ובשבת אסור ולר"ב בין ב"ע
 בין בשבת שרי בהש"ג דכיון דלא בא לזו עד שבת וי"ט גזריין שמה ישה"ל כגון
 דלא גזריין גבי טומאה בטמא ב"ע וה"ה בטמא בשבת שרי להטבילו בשבת
 לטמא דר"ב :

ומ"ש כ"ל קיים את כל דברי אמוראי ודברי הר"ף והרמב"ם והשאלה י"ל
 דל"פ הני אמוראי ומר אית ליה דמר אלא כל חד מוסקי דהתבר' ואיכא
 ג"מ בה"ע מש"כ בטעמא דרבנן • וכבר נחבא לך לטעמא דרבה ור"י דהא הוא
 וליכא כ"מ לדינא מידי ביניהו ואין כאן אלא ג' טעמים לאסור טבילת כלים ב"ע
 או משום גזירה שמה יעבירו או סכום דרבה ור"י או משום שמה ישה"ל דר"ב
 ה"ט משום דמחו מתקן וכדדברא וי"ט בטעמא דר"ב דאסור להטבילו כלים של
 השמשות משום שמה ישה"ל וטעמי' והני אמוראי שבת או לא זמני לטבילת דעלמא
 בין השמשות וי"ט בטעמא דמתקן דרבא בכלי שטמא ב"ע שח"ל בשבת דמשום
 שמה ישה"ל ל"ב כיון דלא טמאו קודם שבת וי"ט ולרבה ור"י מני שרי דאף על גב
 דבשבת דעלמא גזריין דשבת אטו דע"ע אפי' כיון דבי"ט לא גזריין ד"ע אטו
 דע"ע משום דטומאה ב"ע לא שכיחא מסתברא דבי"ט עד א"ע שח"ל בשבת מני
 לא גזריין דלזמני כהר"ז דק יקראת ד"י ויהי שבת או לא זמני לטבילת דעלמא
 דשפיחא ביה טומאה וגזריין דשבת אטו דע"ע אבל בשבת זה האילו וח"ל בוי"ט
 לא שכיחא ביה טומאה ולא גזריין אבל משום מתקן דרבא אסור שהרי אכול נפש
 ד"ס מכשירי אכול נפש בשבת זה אסור כמו בשבת דעלמא • וי"ט בטעמא דרבה
 ור"י לענין טבילת כלים חדשים שלא באו לזו עד י"ט ולא היו בידו מע"ע משום
 שמה ישה"ל ל"ב אלא משום מתקן מ"י לכת כחמ"ר בכלי שטמא ב"ע דעלמא
 אבל משום דרבה ור"י איכא אע"פ דגבי טומאה ל"ב ד"ע אטו דע"ע היינו משי'
 דטומאה ב"ע לא שכיחא אבל לגבי טבילת כלים חדשים ל"ל הני דבי"ט מני שמה
 שיחא לזו כ"ה מן העב"ס ועוד ל"מ בטעמא דרבה ור"י לענין טבילת כלים
 חדשים של זכוכית דרבנן דמשום מתקן דרבא ושמה ישה"ל דר"ב לכת דיוקן טבילתן
 אינו עת החזרה אין חשום מתקן ולא גזריין אלא גזריין דרבנן למשא
 ישה"ל כחמ"ר גבי כלי שטמא בולד הטומאה אבל משום גזירה דרבה ור"י איכא
 דהא ל"ג גבי טמא בולד הטומאה אטו טמא בלב הטומאה ה"ע משום דולד
 הטומאה היכא מבטחת ליה גבי כהני' כהנים ורזיין וכן אבל טבילת כלים חדשים
 שנבטחת ליה ברוזין ובשאינו רזיין ור"י גזריין ור"י אסור דהא רואה לזמן ל"מ בין
 עומא דרבא דמתקן לעשמי' דשאר אמוראי מדין לענין טבילת כלי כהנים בזה"ל
 דהא לכת ל"מ בין טעמא דדייה לשאר עשמי' אלא בכלי שטמא ב"ע שח"ל בשב'
 דלעשמי' דייה אסור להטבילו כלים עומדים שטמא בו ביום משום דא"ת דשבת
 ולעשמי' דכולהו אמוראי שרי דמשום גזירה לכת דהא עומא ב"ע לא שכיחא
 אלא בטבילת כלי אפי' לרבה ור"י אסור דאין דשכיחא טבילת כלים חדשים של
 לזו עד שבת וי"ט אטו ע"פ וי"ט ואפי' ב"ע דעלמא שח"ל בחול מני אסור •

והשאלה א"ש שלא הביא הר"ף אלא טעמא דר"ב ור"י דנ"מ מטעמא דידיה לענין
 טבילת כלים חדשים בזה"ל דטעמא דר"י ל"מ לאסור כלי זכוכית דרבנן וכלים שלא
 באו לזו עד י"ט דלכל טעמא שרי דלא משום מתקן איכא וכל משום שמה ישה"ל
 איכא אבל ב"ע ד"י אסור וי"ט אסור ולשמה ישה"ל דר"ב לכת ואפי' משום
 מתקן אלא ע"כ רבא מודה דכל היכא דלא חזי למדין קודם חיקונו א"ע שאינו אלא
 מדרבנן ומחו מתקן ומדרבנן שמה ישה"ל דהא בחיקונו דרבא אפי' רבא
 מודה דגבי טבילת כלים ל"ה למתקן ואפי' הכל היכא דלא חזי למדין אפי' בדרבנן
 אסור משום מתקן ה"ה לזיקן אמוראי מני אמרי' קבי' • ועוד יש להביא ראייה לזה
 דהא ק"ל אין מנביהין תרומות ומעשרות בשבת ואפי' מה שאינו חייב בתרומות
 ומעשרות אלא מדרבנן מני אין מנביהין משום מתקן כדמוכח בכ"מ מסדר ורע"ס
 ובספ"ד דביצה (דף לב) זמן רח"ל עומד אלס על התוקף ע"ש בשב"ע וי"ט וי"ט וי"ט
 אי אכול לתמר ומסוק התם דקמ"ל דטבל מוכן הוא אלס שבת שאם עבר ותיקנו
 ומעוקו והרי סתם מוקף היו בגזירתו ומעוקים כמו שפירש"י ואין טהר בהן תרומות
 ומעשרות מן התורה כמש"כ התוס' בפ"ק דרה"י (י"ב) ובכ"מ תרומות פירות
 האילן דרבנן והלא כרמיתם ב"פ"ה מה' תרומות וכו' פ"ה הראב"ד • והשגות שכתב'
 התוס' ודעת הרמב"ן דלפי' בימים ועגבים אינו טהור תרומות ומעשרות מן
 התורה אלא במשקן היוצאין מתוכן ולא בהן וא"כ תרומות ומעשרות אפילו של לעוקים
 אינו אלא מדר"ס ואפי' קאמר שם עבר ותיקנו אבל לכתחילה לא משום מתקן
 וי"ט דאפי' תיקון של דבריה הכיח דלא חזי למדין קודם חיקונו
 לכת אסור והא דה"ל ח"ל תלקן בין אכול האסור כגון מומע ועבל שאסור
 מלז עמין ובין כלים חדשים בעלי חיים שאין איסורו מלז עמין אלא שאסור
 להשתמש בהן לא תחוי כמתקן דלוקטעם תלקן בזה ימיהו ראייה • יש להחזיק דהא
 דלוק מנביהין תרומות ומעשרות בשבת אפי' של ד"ס ולאו משום מתקן אלא משום
 שהאו במקדש כמ"ש הרמב"ם בפכ"ו מה"ט ואין מנביהין תרומות ומעשרות מני
 שהאו במקדש איתן פירות שבמריש ועוד משני שהוא מתקן בשבת ע"כ • מ"מ
 מהא דפ' טעל ודחי ראייה בגמרה הוא והא ל"ל אדרבה לאידך גיסא לענין טבילת
 כ"ה דע"כ ל"ק רבא גבי ט"ס מוטומאן דאסור משום מתקן משום דקודם טבילה
 לא קון כלל בשום תקנה להשתמש בהן תרומות וקדשים • וה"ה מני שאוכל תלוי
 בטורה

שאת אריה דיני שבת סימן נו נח

ואי הא דבהש"מ דה"ק ד"ט גופיה איירי האך רה"ט לאטבול" סמוך לו מלפניו
הא חין מטבילין כלים ב"ט : אלא ודאי בבהש"מ דע"ט מיירי ורה"ט סמוך לו
מלפניו דחול הוא ופ"ה בהש"מ שלו אסור אזי משום גיר' שח' ישהא ואי משום
דס"ל להאי תנא דגורו על השבת בהש"מ : ועוד אפי' ח' חתוק לומר דמירי
מגברא דלא ידע דאסור להטביל כלים ב"ט הא משום דבה' חתם במחשבתו
נכרת מח"ך מעשיו כ"ע ל"פ כ"פ כגון דלעומא פסותא ומכשדה ואזי לשלוי מ"ס
מהא לא גמיר הערב שמש תנו לא גמיר ומ"ס האי הוא ללא גמיר הא הערב שמש
גמיר והשח' ל"ל לרבה לאוקמי בחוקיתתא במחוק דלטינו בס"ת מנעדה
ועל עמא דה"ק משום דהאי הוא דלא גמיר ה"ל לחוקמי בשהא גברא גופיה דמסוק
ב"ה ת"ק ודתי הוא דפלגי והא דאר"ש שורי אף בחול אין מטבילין אותו חתומה
גברא גופיה קאי דהרבי ב"ט סמוך לבהש"מ להטביל כלים דמהאי אסור טביל'
כלים ב"ט לא גמיר האי נמי לא גמיר דת"ק סבר האי' הוא דלא גמיר כו' : והתק
לומר דס"ל לרבה דלא שייך לומר לת"ק (א) אמהא לא גמיר היינו פסותא ומנעדה
שהוא מה' עומא' ומת"י' הא נמי הערב שמש דהוי נמי מה' עומא' ומת"י' לא
גמיר : אבל מדלא גמיר דיני הלכות י"ט ועוד טבילת כלים שאין אלא מדרבנן
לא גמיר הערב שמש דהוי מה' עומא' ומת"י' דכו' דתק אכל אי בהש"מ דה"ק
דע"ט קאמר והא דהרבי סמוך לבהש"מ לפיו לאטבולי הוא חול גמיר איכ"ל
מירית"ק כלל מגברא דלא ידע : ועק"ל על פירש"י אס"ד דהאי בהש"מ דה"ק
מש' י"ט מירי ואלא מש' ע"ט ועמא' משום דמטביל ב"ט שלא ללורך א"כ תמי
איריא נקט כלי שטמא מע"ט אפי' בנעמא ב"ט נמי אפי' דהאי כלי שטמא
ב"ט מטבילין אותו ב"ט ס"מ פקו' היום אבל בין השמות כיון דנעמא משום
דה"ל שלא ללורך י"ט ל"ש נעמא ב"ט ל"ש נעמא מע"ט אסור להטבילי בהש"מ
ד"ע' אבל אי שטמא משום גופיה שח' ישהא חתומה מטבילין בהש"מ הילכך
דווקא נקט שטמא מע"ט הוא דל"ל מטבילין אותו בהש"מ אפי' דע"ט שח' ישהא
בהש"מ לילה הוא וה"ל נעמא מע"ט דלון מטבילין אותו ב"ט : אבל אי נעמא
ב"ט מטבילין אותו בהש"מ ממ"ד דאי בהש"מ חול הוא לית לו בה וזו י"ט הוא
הא בנעמא ב"ט מטבילין אותו ב"ט ולא שייך למגור משום שח' ישהא והא
נקט כלי שטמא מע"ט לנגויי הא דקאמר חתומה מטבילין אותו : בהש"מ דאבות
השמות דע"ט קאי ומשום גופיה שח' ישהא : א"כ משום דס"ל גורו על השבות
בהש"מ הוא ולא משום מטבילי שלא ללורך י"ט הוא : ועק"ל דברי רש"י דדייה
אירייהו"ל דהא פ' השם חין מטבילין אותו בהש"מ מפני שהם ספק לילה ומתא
מטביל ב"ט ע"כ ומדקט מפני שהם ספק לילה ש"מ דבהש"מ של ע"ט מיירי
לחיבת אסורא מפני ספק לילה דחלו מירי ומתא' בהש"מ דה"ל מפני שהם ספק
יוס דאסורא מפני ספק דל"ל הוי לילה לית לו בה דהא חול הוא ומאוס דבריו
משמע דמירי מבהש"מ ד"ט עמא' ומשום מטבילי שלא ללורך : הילכך כ"ל דרש"י
מפרש הא דתניא חין מטבילין אותו בהש"מ דכל גופיה דבהש"מ מירי בין של
ע"ט בין של י"ט והא דמי' בחתילה משום ספק לילה אבהש"מ דע"ט קאי והא
דפי' לבסוף משום דמטבילי שלא ללורך אבהש"מ ד"ט קאי וע"כ לא ס"ל דעמא'
דלון מטבילין בהש"מ הוא משום דס"ל להאי תנא גורו על השבות בהש"מ דה"כ
ל"ל ע"כ אחר על בהש"מ ד"ט משום שלא ללורך חס"ק ליה מה"ט גופ' אפי' כ
משום דס"ל ט"כ אסור בהש"מ משום גופיה שח' ישהא ה"ל ח' כנעמא בולד
העומא' לה"ט שרי בהש"מ דע"ט כנעמא ל"פיק' פי' דבהש"מ ד"ט אסור משום
שמתבילין שלא ללורך י"ט ואפי' בנעמא בולד העומא' דמי' אסור להטבילי משה'
וה"ל מהא דס"ל ו"ל דמשום גופיה שח' ישהא אפי' בהש"מ אסור : והשח' לא
מנעיה שלא קשה עלי מדבריו ו"ל אלא דחרידה סוג' קא מטיע' ו"ל וכו' אפי' : והא
דתק ב"ט דשבת [דף לך] ספק פסיה ספק אינה חשיכה חין מטבילין את האוי'
ואין מטבילין את הכלים ופי' רש"י דהוי שבות משום חתומה חין מטבילין את האוי'
תנא דגורו על השבות בהש"מ וחתי' לא פ' משום שח' ישהא למחי' דק"ל
לא גורין על השבות בהש"מ נמי אסור לה"ט משום דהאי' תנא ס"ל ב"ט דגורו
על השבות בין השמות מחין מטבילין ונעשרין את האוי' וכו' ו"ל ספק חשיכה כגון
בהש"מ חין מטבילין את האוי' דתקין מעליה הוא אפי' דשבות בעלמא הוא
קאמר גורו על השבות אף על בהש"מ ו"ל וכו' והאי תנא ב"ט ס"ל דגורו
על השבות בהש"מ ינח' ליה למוקט' טעמא דתקין שייך גמי' מעשר :
ומת"שכ' תבין דלון טבילת כלים חדשים בהש"מ דשבת וי"ט נחלק לטעמי הלוקים
בהש"מ דע"ט וי"ט חין מטבילין כלי מחתה של תורה משום שח' ישהא אבל כלי
זכוכית של ד"ס מטבילין אותן אבל בהש"מ דשבת וי"ט גופיה אפי' כלי זכוכית
של ד"ס חין מטבילין אותן משום דה"ל טבילהו שלא ללורך היום אלא ללורך חול
ואסור כן כ"ל :

דיני שבת סימן נח

שאלה מי ששכח לו אי מצינונו בשבת בריה' וחברו רואה אם מחייב
להגיד לו כדי שישלך עולתו מעליו או ללמא משום כבוד הבריות א"כ
להגיד לו עד שיבא לביתו :

תשובה נראה ב' פ' מי שמתו אר"י אמר רב המואל כלאים בבגדו פושטו
ואפי' בזיק מ"ע חין תכונה ואין עלה ואין תכונה נגד ה' כל מקום
שש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב וקצת הרא"ש ב"ט דגדה ר"ו כרי שהך בזיק
ואתמלך

בטורה על ח' ליה בשום חקיה אלא בטבילי לחד לפיכך אסור משום מתקן אבל
כלים חדשים י' להם חקיה להשתמש בהם בלא טבילה ע"י שיתן במתנה לנכרי
יהודי וישאלו ממנו דה"ל הנכרי דל"ע טבילה כמ"ס המרדכי ב"ב פ'
ד"ה ו"ס האחרונים ו"ל כיון דים לו חקיה להשתמש בהם בלא טבילה אינו בטבילתו
משום מתקן ומי להא דר"י דמלעין את המזומנ' בחדא ומתא' דכיון דלפטר ל'
בטחן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר אף שמעלה אותו ל"ל בה משום מתקן ה"ל כיון
דלפטר להשתמש בהן בלא טבילה ע"י שיתן במתנה לעינים כי טבילתו ל"ל בה
משום מתקן וש"ד להטבילן : אבל נראה דברי הה"מ נכונים ושתי תשובות בדבר
כ"ד דה"ל טבילה ח' דמשני הוא דאמר כמ"ס ב"ב פ"ך עלה ומי סבר ליה בטוח
והא מילג פלג עליו' דמתי' ר"א מעלין את המזומנ' בחדא ומתא' רשב"ה אומר
מתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר ומשני דר"י עדיפא מדרשב"ה כלומר דלרשב"ה
אפי' לא חיוב הקהלה ע"י שיתן עיניו בלד זה כו' אפי' חין מעלין : הרי ס"ל
אפי' דלפטר ע"י חקיה בנותן עיניו אפי' חין מעלין משום מתקן ה"ל נבי טבילת
ב"ב אפי' דלפטר ע"י חקיה ליתן במתנה לנכרי אפי' חין מטבילין משום מתקן
וחפסר לומר דמתקן ר"א מעלין מכלל דרבנן פלגי עליו וס"ל חין מעלין והלכה
ברבנן ופי' הרמב"ם בפי' המשנה דלא כר"י וע"ל דלפ"ר מודה בטבילת כ"ח
לחסור משום מתקן אפי' דלפטר בחקיה אפי' דנבי מזומנ' ס"ל הואיל ודלפטר
בחקיה דמלעין דהא ב"ב דחולין (דף ו') גבי ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן
דפ"ך ודילמא ר"מ נתן עיניו בלד זה כו' וכתבו רתום' אפי' חין דתקן ספק חשיכה
מעשרין את הדמיו' הא ודאי חשיכה ולא ודאי' הא כיון דלפטר ע"י מתן עיניו היא
מותר להפריש בשבת כדאמר' גבי המזומנ' דמלעין מה"ט ולהכי לא חשיב תקין
בשבת כמי' : וזה וי"ל שאני מזומנ' שבר' היה נתקן אבל חתילה של ע"ל לא שרי
ע"י דלפטר לתון עיניו ע"כ : וה"ל טבילת כ"ח לחתילה ע"ל דמי ולא שרי להטבילין
משום דלא שח' חקיה ליתן לגברי במתנה : וע"ל דר"י מודה בטבילת כ"ח לחסור
אפי' שיש להם חקיה ו"ל דמלעין את המזומנ' דשרי הואיל ויש להן חקיה ע"י
שיתן עיניו דשאני היום ששרי קודם שמעלה אותו כבר גמר בדעתו מאיזה נד' יעלה
אותו דהא חין אדם עושה מעשה אפי' גומר בתחשבו קודם ומעשה שגמר
בדעתו להגלותו מלד זה כבר יתקן ושוב חין במעשה של העלאה משום מתקן
כיון דא"כ טעמה לו אפי' קדמה לו מחשבה על מתן עיניו ומעשה מחשבה כבר
נתקן קודם שח' ליה מעשה של העלאה ואפי' אסור רשב"ה לעשות מעשה
התגלה על מחשבתו אבל גבי טבילת כ"ח אפי' דלפטר בלא טבילה ע"י שיתן
במתנה לנכרי אפי' כל כמה שלא נתן לנכרי כיון דאסור להשתמש בהן בלא
טבילה מחוי' כמתקן כיון דב' תקנות הללו של טבילה ומתנה לנכרי תרי מילי נינהו
אפי' ר"י מודה דשבת כ"ח אסור משום מתקן : וכן אפי' חתומה את המזומנ'
דקדח נינהו וא"כ להעלאה בלתי קדימה דמתן עיניו ומעשה תמיני עיניו כבר
נתקן הילכך חין בהעלאה משום מתקן אדר"י וגם זה נטון :

דיני שבת סימן נו

וראייתי לנכר ה"ב' מה שכתבתי בפי' הקודם דבהש"מ דשבת וי"ט לעמא'
דר"ב גור שח' ישהא אסור להטביל כלים חדשים ולעמא' דשאר
אמוראי' שרי וכיון דהני אמוראי' ל"פ מהדרי לבי' אסור משום שח' ישהא
למכאורה מדברי רש"י לא משמע הכי דהבי אמר' חסם ב"ב דביה' כלי שטמא
מע"ט חין מטבילין אותו בהש"מ ש"מ שורי אומר אף בחול חין מטבילין אותו
מפני שרי' הערב שמש ופ"ך ו"ל לא בעי' חומר אחר רבה אשכחתינהו
לרבנן דבי רב דיביבוקאמרי' במחשבתו נכרת מתקן מעשיו קומלגו וה"ד כגון
דקט' מתא בירי' ורה"ט הואל בהש"מ לאטבולי' מ"ס האי דקא רה"ט ואולי' מינע'
ידע דבני הערב שמש וי"ט מחמת מלאכתו הוא דקא רה"ט ופירש"י מתוך מעשיו
קא רה"ט במרואה מידע ידע דבני הערב שמש : והיינו דהר"ט כסבור להספיק
דקא רה"ט ונשיראע' שלא יספיק החול ונח' עולתו גומר טבילתו ומתקין
להשתמש בו עד שיערב שח' ישהא למחר הילכך בהש"מ ד"ט אסור משום מטביל
ב"ט שלא ללורך אבל בחול לא מחינין ביה דמחשבתו נכרת שלהערב שמש הוא
ומתקין מתוך מעשיו של מרואתו ע"כ : ומת"י' הילכך בהש"מ ד"ט אסור משום
דמטבילי שלא ללורך השמע דוק בהש"מ ד"ט גופיה הוא דלאו דלמא' בהש"מ
ינומה הוא ומתא' מטבילי ב"ט י"ט דהא חין לו שח' להשתמש בו אחר
הטבילה אפילו חולין דלא בעי' הערב שמש וה"ל מטבילי ב"ט ללורך חול דאסור
אבל בין השמות דע"ט שרי להטבילי דהא אפי' איבין אשמות לילה הוא ה"ל
טבילתו ללורך י"ט שחול להשתמש בו ב"ט גופ' כל היום ואי משום שבות הא ק"ל
דלא גורו על השבות בהש"מ ואפי' דמכלי שטמא בעי"ט מירי' דלמא' חתום
גופיה שח' ישהא אפי' ל"ב בבהש"מ א"כ החל"כ משום דק"ל דהא חין מטבילין
רה"ט ואולי' בהש"מ לאטבולי' לאו דווקא בהש"מ אלא סמוך לו מלפניו דא"כ
וחי קאמר האי דקריטו מידע ידע דבני הערב שמש הא ע"כ לא ידע מהר"ט
ביתן בהש"מ דספק לילה הוא לאטבולי' אלא ודאי כופי' והא דפירש"י כסבור
להספיק קודם י"הא חת' וודאי שקודם בהש"מ שהיה ספק לילה קאמר ויה פשוט
ומוכרח' : וא"כ חין דקאמר ח"כ א"מ חתום בהש"מ ד"ט הא בחול שפיר דיני
בדה"ט ואולי' קודם בהש"מ לאטבולי' דכנה"ג הוא דמחשבתו נכרת דאלו בהש"מ
גופיה אפי' בחול חין מטבילין אותו ומחין ב' דכנה"ג ע"כ חין מחשבתו נכרת

דעד שמעט ולא סגי ליה בלא"ה והיינו ע"כ משום הני טעמא דר"י ורבה כפ' כל
 נהבי : **אחר** שכתביה וזהו מלאכי לרמ"א בשם"י סי' ע"ו שכח בזה הרבה
 הבוא דר"י ותמלית דבריו הוא דרמ"א הגמ' הא דר"י דבשבת
 היה עומד בזה משלשה סאין חט"ב דבמלוה ה' בזה מ' להא דר"ח דבשבת היה
 נקב ביחוד ולא ב' ש"מ דרבינו במלכה ולרובו בנברי שוין לענין חילול שבת
 ואמר' החס בעט רבא חולה שאמרו לב' גרוגרות ויש ב' גרוגרות בב' עוקלין
 וב' צוקין א' הי מניחו מייחין ב' מייחין דחוי ליה או דילמא ב' דקא ממעטי
 קצירה ואמר פיעטא דג' מייחין דע"כ לא קאמר ר"י החס אלא דכי ממעט
 באכילה קא ממעט קצירה אבל הכא דכי ממעט באכילה קא מפשא קצירה
 ודאי' ג' מייחין וב' החוספת והא דלמר' גבי יוקא דלשפך ממין' להסא אב
 אימי' בעירוובין דהא ליה ליכא אלא חיסור דרבנן ובמקום מילה דהיא גופי' דחיי
 שבה ולא גורין והשפא דהא או מאחר דשרי לרבנן בימיה במלאכה ה"ה בברי
 גמרא נמי ואש"כ שפ' החוס' ס' בע"א מ"מ לר"ח עובד דלא משמע דלית להו
 האי חירא"ה ע"כ ואינו יודע מנה לו דלית ליה להחוס' הא חי לענין דינא דהא
 הכי ב' החוס' שם והא נמי דשרין בעירוובין גבי יוקא דלשפך ממין' להסא אב
 אימי' היינו ע"כ נכרי כפ"ה הובן ר"ה חט"ב מיי"ע וישראל כיחא דהכא ליכא
 אלא חיסורא דרבנן ובמקום מילה דהיא גופי' דחיי שבת לא גורין הרי מספיקא
 להו ובשון אפי' כחבו כן והא רש"י ור"ח פ' הרינו ע"כ נכרי אבל לא ע"י ישראל
 וכ"י הרשב"א והר"ן וכמ"ל : עוד כתב רמ"א שם ויש לדקוק דוקא ג' בעוקין
 א' אבל ג' בעוקין משמע לחסור האוליא ולא ממעט בקצירה דלכ"כ ה"ל
 לאשמעין רובאה טפיה"ה בברי גברי במקום שיש לעשות בחד גברא דהוא דומה
 לזה וכמו שהבאר והחוק' כ' ואפשר לענין חולה נמי שרי' בגרוגרות בב' עוקלין
 והא נקט ב' בחד עוקן לרובאה דבעיא קאמר דהא דלפילו בכה"ג חסור והא
 דקאמר דקא מפשא קצירה לכן אינו מביא שמים היינו דוקא לר"י דחייש לרבינו'
 מלאכה אבל לחכמים בכל ענין שרי' ע"כ ועלמס' ממנו דברי הר"ן בפ"ב דבילה דכ'
 ע"כ לא מנעיה אלא בכה"ג דשתיים בב' עוקלין דליכ' רבינו בקצירה אבל משמע
 דלפילו ב' שתיים בעוקין א' ושלא בעוקין א' ב' מייחין' לא מייח' בעוקין
 בעשורא חסור וכ' הב"ב בא"ח סי' כ"ה שכ"כ הרשב"א בפ"ק דמולין והר"ח ש'
 כחשיב' וכ"פ שם בפ"ע אמודוהו לב' גרוגרות ולא מלאו' אלא ב' בב' עוקלין' וב'
 בעוקין א' כורחין העוקק שיש בו ג' ואם היו ב' בעוקין א' וב' בעוקין א' לא יכרחו
 אלא עוקק שיש בו שנים ע"כ וא"כ ה"ה ב' בשני עוקלין' וב' בשתי עוקלין לא יכרחו
 אלא ב' בגבר לרובו בעשורא חסור וְעוד נראה דבכה"ג ב' בשתי עוקלין
 וב' עוקלין הדבר פשוט יותר מביעמא בכותמא לחסור ולא האורכו הפוסקים
 לגבר בזה ואפילו חקים' בשני' בחד מודים בזה לחסור' דכיון דלא לריך החולה
 א' לכיוס' כחן ב' פ' שנים בב' עוקלין' וב' בעוקין אחד ועוד א' בעוקין א' היינו
 א' בשני עוקלין ושלא בשני עוקלין של ג' בן הרמ"א א"כ א"ל למפקס הגרוגרות
 השליש' דהא לא אמודוהו אלא לשני גרוגרות בלבד ולא פסק הגרוגרות הג'
 חלל שבה שלא לזורך פיקוח נפש וחייב טהא' ואפילו לפסוק חתילה להעוקק שבו
 גרוגרות א' והו' אינו מספיק לחולה שרי' אמודוהו לב' גרוגרות ובכ"כ לריך לפסוק
 א' העוקלין שבהם' ג' גרוגרות נמי חסור כיון דבהא לחוד סגי ל' יפסוק
 העוקק שבו ב' גרוגרות והרי מרבה וממילא בעוקלין א' חסור כיון דלזורך ואפי"ר
 לא מנעיה ליה לא במרבה בקצירה ובמלכות באכילה ופ"ה פיעטא ליה הגמ' לאסורא
 אבל במרבה כרוייהו שלא לזורך אפילו רבא פיעטא ליה לחסור ולא חידשו
 הפוסקים חלל במרבה באכילה לחוד אבל בקצירה אינו לא מרבה ולא ממועט
 היינו ב' בעוקין א' וב' בעוקין א' דלר"ח ורש"י והרשב"א והר"ן אסור לחלוטין
 בחד גברא וכיון דמרבה באכילה חסור בחוס' בתי' ב' בחד קצירה אולי האוליא
 ואינו מרבה בקצירה חט"ב דמרבה באכילה לית כן במלאה עשוי כל היכא
 דמרבה באכילה וקצירה כגון שיש כאן ג' גרוגרות ב' בשני עוקלין' וא' בעוקין אחד
 אסור לפסוק בחתילה העוקק שבו א' דל"ה לריך נמי לפסוק העוקק השני' שרי'
 אמודוהו לב' גרוגרות ומרבה באכילה וקצירה שלא לזורך ואפילו רבא קא
 מבעיא ליה דכה"ג חסור אלא פוסק הב' בעוקלין א' ודי בזה דממעט באכילה
 וקצירה וכל היכא דמרבה בקצירה וממעט באכילה כגון ב' בב' עוקלין' וב' בעוקין
 א' מנעיה ליה לרבא ושפי' הגמ' דכל למעוטי קצירה חט"ב דמרבה באכילה עדין
 ושפיר דמי מלמעט באכילה ולהרבוץ בקצירה והכא שאינו לא מרבה ולא ממעט
 בקצירה אלא שגזר אחד מרבה באכילה כגון ב' בעוקין א' וב' בעוקין אחד בזה
 מחלק רבנא דע"כ רש"י וס' יעשונו מעוטי' באכילה עדין לחוס' בשני' בחד גברא וי"ל
 וליתא כחן מעוטי' קצירה שניהם שוין ואם ירצה להרבות באכולא מרבה ולית לן
 בה והר"ם ברור' הם ורמ"א לק דזה כלל : **ועתה** אביר סוגיא זו מה
 שנוגע לנידון דין כבר נחברר שרבינו באכולא חט"ב שחיו מרבה
 בקצירה ובמלאכה דלעמך רוב פוסקים אסור ודעת הר"ן שיש ב' בפ"ב דבילה דלפילו
 מן החורה אלא חסור והיה לניחוס' אלא אבב' אימי' שערובין' ע"כ ודוק
 קאמר ולא ע"כ ישראל דכל לרובו בעשורא חסור מן החורה והבוא ראה' לזה
 והשפא איכא למידק עובדא דממין' הגמ' הא דר"י דבשבת ה' עומר בזה מנ'
 סאין חט"ב דבמלוה א' דמי' להא דר"ח דבשבת ה' נקב ביחוד ולא בב"ש"מ
 דרבינו במלאכה ולרובו' גמרא נמי לענין חילול שבת וכיון דרבינו מלאכה חסור
 מן החורה לרובו גמרא נמי חסור מן החורה ס' דלכ"כ ה"ל להגמ' דלמיה' להא דר"י
 ר"ח ר"ח אמרו ד"ע ע"כ לא קאמר ר"י אלא לרבינו במלאכה דליכא חיסורא

דאורייתא אבל לרבינו גברי דלפילו אסור מה"ט ל"ל בה א"ע ע"כ רבינו גברי נמי
 אסור מה"ט כמו רבינו מלאכה ואש"כ הר"ן שם ב"ע שאוכל נפש הותר בה
 רבינו מלאכה ל"ל בה כמ"ל ה"מ היכא שהוא בעורה א' ב"ב"א כחא דניחוס' בה
 אבב' אימיה כמ"כ שם הר"ן אבל להרבות במלאכה שאינו בעורה אחר מ"כ דר"י
 גבי עומר אש"כ דבשבת הותר' אלא קצירה העומר כל שקורר יותר מל"ה הא
 דל"י הייב טהא' דלפילו ב"ע כה"ג אסור מה"ט וה"ה לקרבנות ציבור שחמין
 שבת כה"ג חייב טהא' כדמר' החס שחט ב' טהא' של ציבור' וא"ל אלא א'
 ו' אפסוט הוא וכ"ו שאלה"ה הרמ"א וק"ל דה"כ מאי דחי החס הגמ' להא
 דרבה ע"כ לא קאמר ר"י הכל אלא דליכא פירוטו מילתא אבל החס הגמ' להא
 פירוטו מילתא כלומר לפרסם הדבר שקצירה העומר במלאה יו"ט להוליא מלבן
 של זקוקים חייב כרבנן ס"ל וכי אפשר לומר כן כיון דלר"י רבינו גברא אסור
 מה"ט לרבינו מלאכה וי' משום פירוטו מילתא להוליא מלבן של זקוקים שרינן
 חיסורא דאורייתא לחלל את השבת שלא לזורך גבוה ועוד למאי דק"ל דרבינו
 מלאכה אסור מה"ט וח"כ ה"ה לרבינו גברי ח"כ הלכה כר"ח דק"ל בשבת ה'
 נקב' בל"ס א' ודלא כרבנן דלמר' א' בשבת וא' בחולה' נקב' בשלשה בני
 אדם והרי הרמב"ם בפ' ד' מה' חמידין ומוספין פסק כרבנן ועוד חי רבינו
 לגברי אסור מה"ט ח"כ א"ל תול' בשבת ע"כ ב' מוהלין וחסור דאורייתא הוא
 ח"כ חקשה הא דרפ"א דמילה (דף קלג) דתנא מהלקטין את המילה ואם להו
 הילקוט ענוש כרת מני א"ר כהנא אומר מחקין לה ר"פ אומר לימא להו אלא
 עבדי פלגא דמלאה אחין עבידתו פלגא דמלאה חלל אמר ר"פ גדול ומאי ק"ל
 מוהלין בשבת : אבל מן ש"ל ע"כ דתנא מהלקטין את המילה ואם להו אלא
 במלאכה אסור מה"ט ובין לר"י והרשב"ח דכ' שם הר"ן משום דס"ל דרבינו
 מלאכה אינו אסורה חלל מדרבנן לא דמי רבוי דגברא לרבינו מלאכה דאש"כ
 דרבינו מלאכה אסורה החס מן הדין הוא שחמ"ס רבינו מלאכה כגון להחם חמין
 יותר ממה שהו' לרבי חולה שיש בו סכנת נפשות כמו הא דנחיס ליה אבב' אימי'
 אש"כ שהוא טורה מלאכה א' ובגון שבת בעוקין אחד' וב' בעוקין אחד דשתיים
 מייחין' א' לא מייחין' משום דאין ראוי לחלל את השבת יותר על רשות שבתא
 חורה הילכך רבינו מלאכה נוסף מלגרי פיקוח נפש אסורה חי מה"ט חי מדרבנן
 אבל רבינו גברא כיון דחין כחן חילול שבת יוצר על הזורך אלא כשעור שחנה
 חורה רשות מה ליה עשה חילול זה של רשות שחנה חורה ע"כ א' מ"ל ע"י
 ש"ס ואפילו ע"י מה"ט ש"ל דחיי' לר"י רבינו גברי לרבינו מלאכה דהיא
 חולה שאמודוהו לב"ב ולהיא' נחיס ליה אבב' אימיה דכה"ג ע"כ עמודא דלמיה
 חי מה"ט חי מ"י ס' והיא דתנא' בגמ' ורבה היא רבינו מלאכה דה' סאין דר"י
 לרבינו גברי דשלשה בני אדם דר"ח ה"ט משום דהסא הכי תין ר"ח עומר
 ה' ב' בשבת משלם סאין ובמלוה מחמ"ס ח"כ א' שבת וא' חול משלם ה' ב' ב' חלל
 ואמר דרבנן' אבב' סברי עשרין מובחר משלם חתי' ול"ש בשבת גמ' ח"י
 ר"י מאי קסבר חי קסבר עשרין מובחר לא אחי אלא מה' אפי' בשבת גמ' ח"י
 משלם אחי אפילו בחול נמי בחול רבא קסבר ר"י עשרין מובחר בלא עיריחא
 אחי מחמ"ס בעיריחא אחי מג' בחול מייחין מה' דהכי שביחא מילתא בשבת מוטב
 שריבה במלאכה א' בהרקה ואל ירבה במלכות הרבה ובין דה"ט א"ן כחן
 רבינו מלאכה בקצירה ה' סאין יותר מאס קולר' ג' סאין חי' משום שריבה בקצירה
 ובשאר מלאכות ב' סאין יותר מנ' סאין אפי' אין בזה חילול שבת בסאין' יותר
 מג' שרי' חס' לא יקור' אלא ב' סאין' ויעט' בקצירה מ"י ר"ה במלאכה א' בהרקה'
 הרבה פעמים אחת ל' חס' מחלל שבת בהרבה מלאכה כגון עשה עשרה מלאכות
 כל מלאכה פועל' ומ"ל א"ס עשרה מלאכה א' עשרה פעמים סוף כיון בזה
 ב' חס' מחלל שבת עשרה פעמים מ"ל עשרה פעמים בחד מלאכה א' עשרה
 פעמים בעשרה מלאכות א"ן כחן לחוספתא ולא גישו לענין חילול שבת בזה מבין
 ומן הדין א"ן כיון זו לזו כלום אלא דס"ל לר"י דמ"מ מוטב שריבה במלאכה א' ואל
 ירבה במלאכות הרבה אש"כ דאין כיון זה לזה כלום לענין חילול שבת אפי' קפיד
 ר"י על סם מלאכות הרבה משם מלאכה א' לזה שפיר דממין' חילול שבת דר"ח
 דבמלוה היה נקב' בב' ובשבת ביחוד דמוטב שחלל היחיד את השבת יותר בקצירתו
 לבדו ואל יחללו' ב' בני אדם אש"כ דכל א' וא' ימעט בחילול שבת יותר מחלו קולרו
 א' ח' דשעור הקצירה של ג' סאין א' חס' א' קולרס' מחלל שבת ביחוד בכל הג' סאין
 ואם יקראו ב' כל א' חס' מחלל שבת חלל בקצירת סאה' א' לבד אחרי' מוטב שיתלל
 אדם א' הרבה פעמים' אחי' חס' עשרה מלאכה א' בהרקה לר"י ואל ירבו חלל' ב'
 דמני' לאל ירבה במלאכות הרבה דר"י דאדם א' דמי למלאכה א' הרבה בני אדם
 דמי למלאכות הרבה' ולחכמים כיון דמ"מ לריך לחלל את השבת ואין חילול מרובה
 בזה מבוה א"ן חילול ב' מלאכה א' פעמים הרבה ובין מלאכות הרבה פעמים
 משוין ובין אדם א' בחילול רב לבין כמה בני אדם כל א' וח' בחילול משום כיון
 דאין כחן חילול דרבינו מלאכה בזה מלאכה א' ובני רבא חולה שאמודוהו ע"כ
 מייחין דחוי ליה כו' ואדכ"ש קמבטיא ליה הא ומסוק הגמרא פיעטא ג' מייחין כו'
 דכי קימעט באכילה קא מטיש בקצירה דחוי ג' מייחין דמעוטי מלאכה עדין לן
 ואפילו ר"י לא קאמר אלא דכי ממעט באכילה כו' ו' לפ"ו הא דמי מוהלין בשבת
 ודאי דמי אלא דר"ח דבמלוה א' ובשבת ביחוד לחכמים דס"ל דבשבת נמי בב' א'
 טעמייהו משום דס"ל דאין לחלק בין ג' לא' כיון דסוף סוף אין רבינו מלאכה

שגנת אריה דיני קידוש סימן ס

והבדלה א"ע ג' דמירות נמי מיחסר נפשיה מחפלא הוא דהא הריני מיר קאמר תלה בדפשיה ש"מ דמיחסר נפשיה מחפלא לאו מלתא הוא א"כ מגור מניה שבועות נמי א"ע ג' דמיחסר נפשיה מחפלא אפי"ה חילי אדבר מנהו וקרא לה' עלייהו קאי וקרא לדברו אנדרים קאי' עוד כתבו החוס' וע"ק מאי משני בתר הכי כגון ששבע לשמות ומוך ומר כמירות לתתא מירות וחילא אשבעה אכתי תקשה הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין לך מושבע גדול מזה ששבע לשמות ולפינו נדבר מזה בפי"ה עוד כתבו רבותי קידוש היום לאו דלוריתא נכתב' וכור דרשקין זכרוה על הוינה מ"ה"ת כדאמר בהדיא פ' מי שמתו (דף כ) מ"מ אנו מוכרח ד"ל דל הוינה נמי מ"ה"ת ומסיימי החוס' גם לכן נראה לר"ת דגרסין בתמיד וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר ל"ל קרא מיוחד לאסור מן מנהו וכי מושבע כו' ע"כ. הרי מ"ה"ת לר"ת א"כ מ"ה"ת א"כ קידוש היום לאו דלוריתא נכתב' וכי מושבע ועומד הוינה מ"ה"ת ועל הוינה מ"ה"ת: **וראיתי** להראב"ן בסוף ספרו שכתב שם הקשה לו ר"מ אהא דפ' מושבע ועומד מהר סיני הוא דק"ל מתני' נדרתי' דקתני שהנדתי' תלין על דבר מנהו כדבר רשות ושאל את פ' ר' יעקב הרפשי והשיב לו דה"פ הם במיר וכי מושבע ועומד הוינה מהר סיני על קו"ה שהוצרך קרא מין ושכר יור למיחסר הלא אין מושבע עליו מהר סיני שלא מנינו בקר"ב" קידוש והבדלה על הוינה אלא שחייבו דרשו וכברו על הוינה ולא נראה האי"פ דהא כל התורה מדרש חכמים הוא ומה שדרשו חכמים הוא מנהו של תורת בעל פה היא וניתנה בסני אלא ג"ל פ' מושבע ועומד מהר סיני הוא וכוון שצוה לקדש על הוינה מן התורה אין נדר המיר בסתם חל עליו אלא במפרש שיאמר הריני מיר מנהו דהוינה קידוש מתקן בדרים שהגדירם חלים ע"כ וכו' מנהו עושה לנבש דברים נוטל תפילין חלמי מירח אלתא במפרש חילא ולא בסתם חל ולא מירי ע"כ. ותימה לי על פ' דמ"פ הא נדרתי' תלין על דבר מנהו דוקא במפרש אבל בסתם לא אדרב' בסתם תלין שפ' דהא אפי"ה שבועה ללא חילא בתנ' אפי"ה בסתמא תלין ע"כ. טולל דמינו דתלין על דבר הרשו' תלין נמי על דבר מנהו דהכי אמר' בירוש' ומביא הרי"ף כ"כ"פ שבועות שהם בתרא ובשלהי פסחים שבועה שלא אוכל מנהו אסור לכל מנהו כולל פסח שבועה שלא אוכל מנהו בליל פסח לוקה. ואוכל מנהו בליל פסח שבועה שלא אשב בלל אסור לישב בלל סוכה שבועה שלא אשב בלל סוכה לוקה ויושב בלל סוכה. ונעמא דששבע בפירוש על מנהו וסוכה של מנהו לא חילא שבועה עליה דאין נשבעין לעבור על המנהו אלא נשבע במנהו ולא סתמא מינו דחילי על מנהו ולא דלעמא חילי נמי על של מנהו ע"כ. כולל. אלתא אפי"ה שבועה ללא חילא על דבר מנהו פ' אפי"ה בסתמא חילא. נדרים שחלין במפרש בדתן סוכה שאני עושה כו' לא כ"ש תלין בסתמא: ואפי"ה דלשטעו וז' דמפרש מושבע ועומד מהר סיני ואין מירות חל עליו והא אפי"ה דמירות כולל מן מנהו עם יין רשות אפי"ה לא חילא ע"כ. כולל על יין מנהו. מ"מ ל"פ גמ' דידן בהא על גמרא ירושלמי דהבא אדר"ש קיימין ל"ל כולל בדתן פ"ג דשבועות שבועה שלא אוכל וכולל נבילות וערופות פ' חיי"ו"ש שפטר. מ"מ ל"פ גמ' דבטול דברי המותרין עם דברים האסורים ור"ש לטעמיה דלית ליה כולל והירוש' איתא למאי דק"ל דשבועה חילא ע"כ. כולל במנהו דשב ואל תעשה כנבילות ה"י חילא ע"כ. כולל במנהו דקום ועשה כמנה וסוכה. ואפי"ה תלין דספק ללא כירוש' וס"ל דאין שבועה חילא ע"כ. כולל על מנהו דקום ועשה אפי"ה דלע מנהו דשב ואל תעשה חילא. מ"מ ל"פ לתי"ד דמפרש חילי עמי וסתמי אפי"ה שאל תעשה חילא ע"כ. כולל חילא במפרש בסתמא חילא כההיא דשבועות לרבין דר"ש ע"מ דסתמא חילי עמי ומפרש וק"ו לנדרים חילא במפרש. כ"כ דחילא בסתמא ואי מירות לנדרים מומית לה כדעת הראב"ן וחילי על דבר מנהו. במפרש כ"כ דחיליין בסתמא והדרא קושא דלכותא מאי פריך מ"י מהר סיני הוא נדרים חיליין על דבר מנהו פ"ן בסתם ב"ן במפרש:

ובלא ק"ל לדעת הראב"ן שמתקן ביוחסת למפרש לעינוגדיים דבסתמא לא חילי על דבר מנהו כ"ן שגמרא דס"ל דסתמא לא חילי טולל היא למיחל על דבר מנהו חמיר' ב"ן שגמרא משום אלתא דסתמא דסתמא חילי לנבטל את המנהו וכההיא דפ"ג נדרים (דף כה) אלו הייתי יודע שאבא ביניהם הייתי אומר פ' ופ' אסורין ואבא מותר דלבו מותר וא"ל היית חכם והי' במת' נדרים ס"פ ר"ה (דף סו) תקן פותחין ב"י ושבתות בראשונה היו אומרין אותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין עד שבת ר"ע ולמדנו שגמרא שגמרא מקצתו הותר כולו ומתפתחין ב"י ושבתות ש"מ דהגדר חל נמי עלייהו בסתמא והאי פותחין פ' (") ר"פ פסא כגון שגמרא להתענות בהן והרי שבת וי"ט אסור להתענות מתעוררה ואפי"ה פותחין אפי"ה עלייהו ואפי"ה נדר בסתמא לא חילי אי עמא דסתמא חילא חילא משום אומדן דעתא הוא. הא מדפותחין בהם היינו שאומרים לו אלו ידעת שבת וי"ט תלין בתוך ימי נדרך היית נודר ואם אמר לא מתירין אותו וזהו פסח נדרים. מכלל שגמרא בסתמא ולא היה דעתו בפי' על שבת וי"ט. ואפי"ה חילי עלייהו. ול"א אומדן דעתו דלא היה כוונתו לנבטל את המנהו. אלא שגמרא י"ל שגמרא י"ל מפרש להאי פותחין לאו בגדר להתענות בקנהו איסור של תורה אלא בגדר מדברים פרטי' שיש בהן מיעוט עונג שבת של דבריהן כגון שלא לאכול בשר ושלא לשמות יין של רשות וכ"פ הר"ן פ"ג נדרים. מ"מ למאי שהוכתי דא"ל לומר לא דסתמא לא חילא נדרים על דבר מנהו לדעת הראב"ן דעמא דא"ל דלא חילי הוא אלתא משו' אומדן דעתא דוחק לתקן ב"ן מנהו של תורה לשל דברי סופרים דהא אומדן דעתא ח"ך ב"ן במנהו דר"ש כמו בשל תורה לא דהאי היא אומדנה לאו מילתא היא ב"ן בשל תורה ב"ן ד"סו"ב: יחא מש"כ העור ב"ד ס' ר"ט וכן א"ס נדר להתענות זמן ידוע ואירע בו שבת וי"ט חל הגדר גם עליה' וכ"כ עליו ה"ב. וה פשוט כיון דנדרים תלין על דבר מנהו כדבר הרשות אפי"ה נדר לזום שבת וי"ט נדר חל מטעם זה ע"י וריהי אהר רואה שגמרא י"ן מתקן ביה' אומדן המפרש למת' מיר כתב א"ל דעתא ח"ך ב"ן במנהו דר"ש כמו דבר מנהו כו' ל"ק אלא חל הוא לא כגון דאי' ישיבת סוכה ע"י דאסור תורה עליו ואין מאכילים את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום ע"כ יאפשר לפי' דבריו כמ"ס נדרים מיתבא תפלא עליה מש"כ שבועות ומירות א"ל דס"ל נדרים חיליין בכלל גוונא ובמיתבא תפלא עליה תלין נמי על דבר מנהו ובמיתבא נפשיה אלתא חיליין שגמרא שלא אעשה דבר פ' דמי' לחילי ע"כ רשות מ"מ על דבר מנהו לא חילי משום דבמיתבא נפשיה אלתא חילי מירות ושבועות ויש מי שפי' כן אין זה מקומו ועיין בהר"ן מ"ש בריש פ"ק לנדרים (דף ז) ע"כ מ"מ מה שפירש המפרש על הא דרשב' לחמיר שבועה שלא אוכל כו' וכו' מ"ש

והבדלה א"ע ג' דמירות נמי מיחסר נפשיה מחפלא הוא דהא הריני מיר קאמר תלה בדפשיה ש"מ דמיחסר נפשיה מחפלא לאו מלתא הוא א"כ מגור מניה שבועות נמי א"ע ג' דמיחסר נפשיה מחפלא אפי"ה חילי אדבר מנהו וקרא לה' עלייהו קאי וקרא לדברו אנדרים קאי' עוד כתבו החוס' וע"ק מאי משני בתר הכי כגון ששבע לשמות ומוך ומר כמירות לתתא מירות וחילא אשבעה אכתי תקשה הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין לך מושבע גדול מזה ששבע לשמות ולפינו נדבר מזה בפי"ה עוד כתבו רבותי קידוש היום לאו דלוריתא נכתב' וכור דרשקין זכרוה על הוינה מ"ה"ת כדאמר בהדיא פ' מי שמתו (דף כ) מ"מ אנו מוכרח ד"ל דל הוינה נמי מ"ה"ת ומסיימי החוס' גם לכן נראה לר"ת דגרסין בתמיד וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר ל"ל קרא מיוחד לאסור מן מנהו וכי מושבע כו' ע"כ. הרי מ"ה"ת לר"ת א"כ מ"ה"ת א"כ קידוש היום לאו דלוריתא נכתב' וכי מושבע ועומד הוינה מ"ה"ת ועל הוינה מ"ה"ת: **וראיתי** להראב"ן בסוף ספרו שכתב שם הקשה לו ר"מ אהא דפ' מושבע ועומד מהר סיני הוא דק"ל מתני' נדרתי' דקתני שהנדתי' תלין על דבר מנהו כדבר רשות ושאל את פ' ר' יעקב הרפשי והשיב לו דה"פ הם במיר וכי מושבע ועומד הוינה מהר סיני על קו"ה שהוצרך קרא מין ושכר יור למיחסר הלא אין מושבע עליו מהר סיני שלא מנינו בקר"ב" קידוש והבדלה על הוינה אלא שחייבו דרשו וכברו על הוינה ולא נראה האי"פ דהא כל התורה מדרש חכמים הוא ומה שדרשו חכמים הוא מנהו של תורת בעל פה היא וניתנה בסני אלא ג"ל פ' מושבע ועומד מהר סיני הוא וכוון שצוה לקדש על הוינה מן התורה אין נדר המיר בסתם חל עליו אלא במפרש שיאמר הריני מיר מנהו דהוינה קידוש מתקן בדרים שהגדירם חלים ע"כ וכו' מנהו עושה לנבש דברים נוטל תפילין חלמי מירח אלתא במפרש חילא ולא בסתם חל ולא מירי ע"כ. ותימה לי על פ' דמ"פ הא נדרתי' תלין על דבר מנהו דוקא במפרש אבל בסתם לא אדרב' בסתם תלין שפ' דהא אפי"ה שבועה ללא חילא בתנ' אפי"ה בסתמא תלין ע"כ. טולל דמינו דתלין על דבר הרשו' תלין נמי על דבר מנהו דהכי אמר' בירוש' ומביא הרי"ף כ"כ"פ שבועות שהם בתרא ובשלהי פסחים שבועה שלא אוכל מנהו אסור לכל מנהו כולל פסח שבועה שלא אוכל מנהו בליל פסח לוקה. ואוכל מנהו בליל פסח שבועה שלא אשב בלל אסור לישב בלל סוכה שבועה שלא אשב בלל סוכה לוקה ויושב בלל סוכה. ונעמא דששבע בפירוש על מנהו וסוכה של מנהו לא חילא שבועה עליה דאין נשבעין לעבור על המנהו אלא נשבע במנהו ולא סתמא מינו דחילי על מנהו ולא דלעמא חילי נמי על של מנהו ע"כ. כולל. אלתא אפי"ה שבועה ללא חילא על דבר מנהו פ' אפי"ה בסתמא חילא. נדרים שחלין במפרש בדתן סוכה שאני עושה כו' לא כ"ש תלין בסתמא: ואפי"ה דלשטעו וז' דמפרש מושבע ועומד מהר סיני ואין מירות חל עליו והא אפי"ה דמירות כולל מן מנהו עם יין רשות אפי"ה לא חילא ע"כ. כולל על יין מנהו. מ"מ ל"פ גמ' דידן בהא על גמרא ירושלמי דהבא אדר"ש קיימין ל"ל כולל בדתן פ"ג דשבועות שבועה שלא אוכל וכולל נבילות וערופות פ' חיי"ו"ש שפטר. מ"מ ל"פ גמ' דבטול דברי המותרין עם דברים האסורים ור"ש לטעמיה דלית ליה כולל והירוש' איתא למאי דק"ל דשבועה חילא ע"כ. כולל במנהו דשב ואל תעשה כנבילות ה"י חילא ע"כ. כולל במנהו דקום ועשה כמנה וסוכה. ואפי"ה תלין דספק ללא כירוש' וס"ל דאין שבועה חילא ע"כ. כולל על מנהו דקום ועשה אפי"ה דלע מנהו דשב ואל תעשה חילא. מ"מ ל"פ לתי"ד דמפרש חילי עמי וסתמי אפי"ה שאל תעשה חילא ע"כ. כולל חילא במפרש בסתמא חילא כההיא דשבועות לרבין דר"ש ע"מ דסתמא חילי עמי ומפרש וק"ו לנדרים חילא במפרש. כ"כ דחילא בסתמא ואי מירות לנדרים מומית לה כדעת הראב"ן וחילי על דבר מנהו. במפרש כ"כ דחיליין בסתמא והדרא קושא דלכותא מאי פריך מ"י מהר סיני הוא נדרים חיליין על דבר מנהו פ"ן בסתם ב"ן במפרש:

ובעי ל"ה ד"ה דהראב"ן דבסתם ב"ן חילי נדרים על דבר מנהו אף על גב דבמפרש חילא משום דבסתמא אמר' דלא כיוון לנודר אלא מדבר הרשות ולא נבטל את המנהו האומדנה דמוכח הוא. דלא כיוון לנבטל את המנהו אבל היבא דפרש פירש. והשתא לא קשה מידי מיהו' דודאי נדרים חילא על דבר מנהו בסתמא ק"ו ומפרש מיהו. ה"מ בשיה דעתו בשעת הגדר על דבר מנהו אבל בל"ה אומדנה דמוכח היא שלא היה טוונתו לנבטל את המנהו א"כ מאי פריך מ"י מהר סיני הוא מה בכך הא מ"מ חילא על דבר מנהו דקידוש והבדלה בסתמא כשהיתה דעתו וכוונתו על דבר מנהו דקידוש והבדלה בשבת קבלת מירות אלא דמן הסתם אמרין לדעתיה שלא היה כוונתו על דבר מנהו דקידוש והבדלה חל לאו מטעמא דמושבע ועומד מהר סיני איתין עלה. והכי ה"ל למיפריך מהי היא קידוש והבדלה בסתמא. אין דעתו על דבר מנהו: ועק"ל מאי פריך מושבע ועומד מהר סיני הוא לאוקומי דמיירי דקיבל עליו איסור גזירות בפי' גם מקידוש והבדלה דוחק לומר למה א"כ קרא דפשיעא דחילי בפי' מידי דהוי אנדרי' דחילא בפי' יזכור דא"כ מאי קאמר כי הא דא"כ שבועה בשעתה כו' היא אכתי תקשה מושבע ועומד מהר סיני הוא וכמו שהק' החוס' בקשיא שיהי' ע"כ ק"ל כיון דמירות לנדרים מומית להו לדעת הראב"ן א"כ הדרא קושיו' החוס' לכותא דלדרכה להכי איטרך קרא מיוחד לומר דחילי עליה מירות וע"ק לי כיון הא דבסתם לא חילי על דבר מנהו ה"ע משום דמסתמא אין דעתו על

שנת אריה דיני קידוש סימן ס

והרמב"ם ז"ל: **מ"ב** אכתי שמעתא זו לריכא עינא וקדוקא לתמיא דפי' ש"מ דיש חילוק בהא דנשבע ואמר והמר הריני מיר בין זין ללגלגת וטומאה דללו בנשבע לשמות זין וחור והמר הריני מיר לא התיר מעללו . וזו נשבע לגלג ולטמא וחור והמר הריני מיר התיר מעללו ונגלג וטמא בימי חור דלג"כ כל כי ק"ו ששמעתין לא אתי שפיר וא"כ לא ילפינן לשאר איסורי מיר מאיסור זין למיר שלא התיר מעללו בנשבע תחילה ואיכא התיר מעללו לבני שבעה עשרה למירות . אבל אי אפשר לומר כן דהא תסם בנמ"ט מות פ"ב (ש"ב) תני יש חורש תלם א' וחייב עליו טמא שמונה לאוין התורש בשור וחומר והן מוקדשין כלאים בכרם שביעית וי"ט כהן ומיר אביה טומאה וא"ל ר"ז לר"מ וליחשוב נמי כגון דלמיר שבעה שלא אחרות ב"ט תסם לא קא חילא שבעים מושבע ועומד מהר סיני הוא א"ל כגון דלמיר שבעה שלא אחרות בין בחול בין ב"ט דמינו לחל' עליה שבע' בחול חלה עליה נמי ב"ט ומסיק אלא האי תנא איסור כולל לתי' ואיכא למידק דל"כ לית ליה איסור כולל כהן ומיר אביה טומאה אמאי חייב עלייהו ב' לא ליתי איסור מיר וחיייל על איסור כהן דקדים שקדשת כהן מרחש ומיר ע"י קבלתו חיייל עליו ואי משום איסור כולל דמירות כולל איסור נמי ביולא מן הגפן ותגלגת הא האי תנא איסור כולל ל"ל ובשלמא שביעית וי"ט ל"ק לי אמאי חייב עלייהו תרתי כיון דאיסור כולל לית ליה . ד"ל דהאי וי"ט מ"ט של ר"ה מירי דר"ה נמי וי"ט מיקרי דכתנן רפ"ד דר"ה וי"ט של ר"ה שח"ל בשבת וכיון דמירי של ר"ה מירי הי' וי"ט וביעי' איסור בת אחת דמירי' חיייל שביעית ככתנן ברפ"ק דר"ה והרי אפילו מאן דלית ליה אי' כולל איסור ב"א חיל' ל' כדלמרח ב"ט רבנא אחי' אבל כהן ומיר א"א לאוקמא ב' באיסור בת אחת וב"ט באיסור כהן קדים ואתי איסור טומאה דמיר ואל עליו משום איסור כולל וי"ט דהאי תנא איסור כולל לית ליה . ובר"ה ד"ל דה"ט דלתי איסור מירות וחיייל באיסור טומאה דכהן משום דשם שבטוי' תב"כ בנזיר גבי מיין ושכר זיר אמ' איבעית אימא ר"ש ל"ל איסור חל על איסור דתינא רש"א האוכל ובינה ביה"כ פטור ופי' התוס' ר"ש ל"ל כו' בעלמא ואי לאו קרא הכא ה"א היכא שנשבע שלא לשמות טוב ושוב הויר בנזיר וסתתה כיון לא לחייב אמירות קמי' קרא יתירא דמיין ושכר זיר דאם נשבע שלא לשמות טוב וזה ונדר בנזיר ועבר וסתתה הכוס דלקי תיתי משום שבעתא ומשום מירות . ולא תימא דכתיב לגלג שבעה שאסתה אלא תוכל לר"ך אפילו שבעה שלא אסתה וכדפי' ע"כ . הרי אע"ג דלר"ש איסור כולל לית ליה דהאי י"כ לבני בינה איסור כולל הוא דכולל דברים המותרים עם דברים האסורים ואפ"ה לא אתי איסור י"כ וחיייל על איסור ובינה אפ"ה אתי קרא יתירא דמיין ושכר זיר למיר . שבעה שלא לשמות הא"א אפ"ה לית דמירות ואיילא על איסור שבעה לחובי תרתי אמא מידס לן קרא גבי איסור מירי' וי"ט דתינא על שאר איסורים משא"כ בעלמא לר"ש . הילכך גבי כהן ומיר נמי אחיא איסור טומאה דמירות על איסור טומאה דכהן וחיייל אע"ג דהאי תנא איסור כולל לית ליה ל' משום דאיסור מירות שאני דגלי קרא . ור"מ כשנייא בתרא ס"ל ונשוני מ' דפי' דמיר וי"ל דהאי תנא דיש חורש תלם א' שפיר ח"ל איסור כולל וחייב ב' כהן טומאה והא דלא תשיב הא דשבעה ותנא ושיר כנו דפריך תסם וטומאה טובא ולא משני מידי ובע"כ תנא ושיר כמ"כ שם תוס' אבל ר"מ דשני האי תנא איסור כולל לית ל' ואפ"ה חייב ב' כהן ומיר אביה טומאה . ע"כ כשנייא בתרא ס"ל דגלי קרא דמיין ושכר זיר דאיסור זין חל על איסור שבעה והי' לטומאה . והא אע"ג דקרא ל' גלי בנזירי' דאיסור חל על איסור דכהן גבי איסור זין אפ"ה גמירין לאיסור טומאה מיני' דחייילא על איסור טומאה דכהן וש"מ דילפי' לשאר איסור מיר מיין דגלי קרא להאי שנויי דחל על איסור . וא"כ הי"ג לשנויי קתא נמי יומא הכי דכיון דגלי קרא גבי זין בנשבע לשמות וחור והמר הריני מיר דלתי' מירור וחייילא על שבע' הי"ג בנשבע לטמא ונגלג וחור והמר הריני מיר אתיא מיר' וחייילא על שבעה דגמירין לשאר איסור מיר מאיסור זין דגלי קרא גבי מיין ושכר זיר דלא התיר מעללו לבני שבעה . והשתא דהרת קמי' דלכותא כל הגי ק"ו דלמיר מבח דין לא התיר מעללו וטומאה ותגלגת התיר מעללו מאי נינהו כיון דלא משכתא ל' לא התיר מעללו גבי זין אלא בנשבע . הא טומאה ותגלגת ככה"ג דנשבע עליהם נמי לא התיר מעללו ונגלג וחור והמר גבי זין אלא בנשבע . וי"ל דלדידי לאו מיין וכילפינן לכו בשנייא בתרא מיין לענין חייילא על איסור אחר . וי"ל דלדידי לאו קשה מידי דכיון דלאו לחלק בין איסור ע"י עמו לאיסור דמאלוי וכיון דגלי רחמנא גבי טומאה ותגלגת דהותר מעללו לבני מת מנהה ותגלגת מנהה ילפינן ל' דהותר מעלל נמי אלא שבעים בנשבע לגלג ולטמא דמ"ט . כיון דלאו חילוק בין שבעה לשאר איסורין וליכא למירא דליקף לאיסור שבעה לבני טומאה ותגלגת' מיאסור זין דמגופ' עדיפא לן לחילוף דגלי כהן קרא דהותר מעללו בדת מנהה ותגלגת מנהה ה"ה שהותר מעללו לבני שבעה . אבל לשנויי בתרא דהאי מיין ושכר זיר גלי רחמנא לבני זין דאיסור חל על איסור שפיר ילפינן לאיסורי מיר מהדרי טומאה ותגלגת מיין כיון דלא גלי קרא בדבדוה גופיאי דלאו חל על איסורי ולפי"ו מהא אכתי קשה לסיפות הראשון והמפרש דכיון דלר"ך לחלק לדידהו בין איסור שבעה דבא ע"י עמו לקייל' לשאר דבר מנהה א"כ אי' לחילוף מהחל איסור זין על איסור שבעה דקיל כשנויי' בתרא דה"ה דחיייל איסור טומאה דמיר על איסור טומאה דכהן דמיר שאינו בשאלה ובא מאלוי וכיון דהאי תנא דיש חורש תלם א' ח"כ ל"ל : כהן ומיר אביה טומאה חייב משום מיר המ"ל . הא אין איסור

ו"ש נשבע מפי עמו מנשבע מהר סיני הכי אמרי' לה הכי דהוא במס' שבעה שבעה שאוכל כהן זה וחור והמר שבעה שלא אוכל על הא' חייב משום שבעת ביטוי ועל הב' חייב משום שבעת שור והתם מפרש עמא' : מיהו איכא לן למשנת מיני' מתקאמר חייב על הב' אע"ג דה"ל נשבע לבטל את המנהג דמירות נמי חיייל אלא דנשבע לשמות זין ע"כ וי"ל דהוא מתקן בין נשבע מהר סיני דלאו מירות חל עליו כגון קידוש והבדלה לפי שטתה זו והיו מ"ה' וזין שבעה שבעה עליו ע"י עמו אלא בת דמשנתה להדרי מדבריו דבס גבי שבעה י' לחלק כן ליתא דווקא במירות לחור אמר כן מברוי' דמיין ושכר זיר לפי שטתה זו אבל לא שבעה ומה שביא ראה מתימא' דשבעה שאוכל אדרבה משם ראה להס'ך מתחייב על הגמי' משום שבעת שור מפני שילת שבעה לשקר מפני ש"מ דלאו שבעה חלה על שבעה והכי משמע עם בנמ"ט בדריא וזה ברורי' מ"מ נחברר לנו ד"ל הא דקאמר הגמ' מושבע ועומד מהר סיני בנימוחא קאמר לה ולא כדמיה ולא קשה מידי מה שהקשה התו' וכתי' : מ"ט עדיין ק"ל על שיהיו וקדוים והבדלה על היין היו מ"ה' וזין מירות חל עליו מתא דתקן ב' ג' מיני' (דף מד) חומר ביולא מן הגפן מבטומאה ומבגלגת שהיא מן הגפן לא התיר מעללו וטומא' ותגלגת חותר מעללו ובגלגת מנהה ובמת מנהה . ובנמ"ט ויין יותר מעללו ק"ו טומאה ומה שביא סוה"א סוה"א מעללה : זין שאינו סותרת אינו דין שיותר מעללו . אמר קרא מיין ושכר זיר לחור זין מנהה בין רשות ופי' המפרש לאסור ק"ו מנהה ששבע עליו כו' והאי דמותר בק"ו' לא תשיב התיר מעללו משום דלא חל עליו מעולם מירות משום דמשבע ועומד מהר סיני הוא והותר מעללו לא תשיב ליה אלא היכא דחיייל ואחר כך משתרי בכו"ע וי"ט פ' לפי שטתה דעל זין קידוש והבדלה אין איסור מירות חל עליו ומה אכתי משום הרי' לשיטה זו הא דמירות חלה על שבעה ואי' חלה על קידוש והבדלה י"ט משום שבעה ה"ל דאיסור דלא אסור מעללו דין דלא משכתא משא"כ קידוש והבדלה וכמ"ש ב"א ח"כ כולה סוגיא דהתם לא אתי שפיר לפי"ו דלמיר תסם וטומאה לא התיר מעללו ק"ו מיין מה יוון שאינו סותר לא התיר מעללה טומאה שסותרת אינו דין שלא תותר מעללה ובע"כ הא דשני לחילוף לטומאה בל' וחומר מיין שלא התיר מעללה א"א לחילוף אלא באיסור הבא על ידי עמו כגון ששבע לטמא למת חור והמר הריני מיר דמירא דלא אסור מעללו דין דלא משכתא לה אלא בנשבע לשמות לחוד אס כן מאי קאמר תסם אמר קרא לאביו ולאנו לא יטמא אבל טמא הוא למת מנהה מה ענין מת מנהה לכאן דלף על גב דטומאה למ"מ דלוי בשאלה ולא בחל על ידי עמו . מ"מ בנשבע לטמא וחור והמר הריני מיר לא התיר מעללו ק"ו מיין דלתי שבעה שינו שבעה ובא ע"י ע"ג וה"ל לגמרה שחומר מעללה מדותר מעללה אלא מ"מ דתמיך שבעה וה"ג ק"א תסם ותגלגת לא התיר מעללה ק"ו מיין וכו' ע"כ בנשבע לגלג וחור והמר הריני מיר מיירי דומיא דין . ח"כ ת"ק תסם אמר רחמנא ראשו וא"ר וקנו' : מה בכך אפ"ה לא תותר מעללו בנשבע לגלג ומיין משום דשבעה קילת משא"כ בגלגת מנהה דמותר דתמיך דלוינן בא ע"ג ואינו בשאלה הייבך דחי למיר' . ועוד מאי קאמר וטומאה ותגלגת לא תותר מעללו ק"ו מיין הא אין חל דכיון לא משכתא לה לא התיר מעללה חלה בנשבע לשמות . לילמא אה"ג בטומאה ותגלגת ככה"ג שנשבע עליהם נמי לא התיר מעללו הא בדתמייתין לא תנן דטומאה ותגלגת הותר מעללו אלא בגלגת מנהה ובנמ"ט . וז"ל דבתמייתין תנן חומר ביולא מן הגפן שלא התיר מעללה . וטומאה ותגלגת חותר מעללן משמע דהותר' מעללן דטומאה ותגלגת חותר הוי דלא התיר מעללו דיוצא מן הגפן . שפיר בנשבע לענין דבע"ה לא משכתא לה לא התיר מעללו ביולא מן הגפן . מ"מ מתני' גופ' קשה דהא מסיים האי התיר מעללו דטומאה ותגלגת במת מנהה ותגלגת מנהה והיי' על מנורע . והרי לא התיר מעללל דיוצא מן הגפן ככה"ג לא משכתא לו אלא בנשבע . והרי ח"ל דטומאה ותגלגת נמי ככה"ג לא התיר מעללה תסם דקיל וא"כ אין כאן חומר ביולא מן הגפן בטומאה ותגלגת . ועוד אמרי' : משום זין יסזור את הכל זה יסזור ל' יום ק"ו טומאה ותגלגת שהותר מעללם וסותרים : זין שלא התיר מעללו מ' הא דומיא דלא התיר מעללו דין י"ל דטומאה ותגלגת נמי לא התיר מעללו והיינו בנשבע עליהם והרי לא רבי קרא שהותר מעללו אלא בגלגת מנהה ומת מנהה דתמיך שאינו בשאלה ולא בחין על ידי עמו אלא חייילא . ולא יוכיח שבעה ששה שאלה ובאה על ידי עמו דקילת חור ואיכא למיר דלא התיר מעללו לבני שבעה . והי"ג קאמר דהי' ותגלגת לא תסותר כלל ק"ו מיין שלא התיר מעללו נמי לא אתי שפיר מהאי עמא דלמיר' . וכן הא דקאמר זין יותר מעללו ק"ו טומאה וסותרת והותר מעללו הא התיר מעללו דטומאה משום מת מנהה דתמיך וז"ל ללמוד דמיין לזין דיותר מעללו אלא שבעה קילת ששה בשאלה והוי איסור הבא ע"י עמו : עמו ז' חילוף בין קאמר דהוא הבא ע"י עמו וישנו בשאלה כמו שבעה . לאינו באה ע"י עמו וליכא בשאלה כגון תגלגת מנורע ומ"מ . וכיון דגלי רחמנא בטומאה ותגלגת שנתקין מפני מת מנהה ושל מנורע ה"ה דנתקין מפני השבעה מן אס נשבע לגלג ולטמא וחור והמר הריני מיר מגלג ומטמא . משא"כ ב"א ביולא מן הגפן דאם נשבע לשמות זין וחור ואחר הריני מיר לא התיר מעללו והותר מעללו אלא שפיר כל הגי ק"ו דקאמר ח"כ א"ל דין קידוש והבדלה שרי למיר ושבע לשמות איסור כיון דלאו חילוף בין שבעה לשאר דבר מנהה וא"כ ע"כ הא דפריך אקידוש והבדלה מושבע ועומד מהר סיני בתמי' קאמר וש"מ דקידוש על היין אינו אלא מדרבנן וכדברי ר"ת

שמות אריה ריני קירוש סימן ס סא

איסור עומאה דמיר אחיה וחילא על איסור עומאה כהן קדים וברוח יס לומר דלמתי דק"ל בפי יולא זמן דנופלא סמוך לחיס נדרו נדר (א) וה"ה וה"ה למיר' כדומה בספ"ד דמיר (ד' ט) ואיסור עומאה כהן חל עליו משגביל ובבית ב' שערות • והשתא משכחת לה בזמנא סמוך לחיס שקיבל עליו מיר' שיתול עליו ברגע של השבת • שערות דהשתא איסור עומאה דהן ומיר ה"ל לגבי דהאי איסור בת אחת • וכבא אמרי' בספ"ד חסין כגון דלייתי ב' שערות בשבת דאיסור שבת ואיסור ורות • בהדי קא חסין דזה חוק • ועוד מאי קאמר האי חנא איסור כולל ית ליה הא משכחת לה גבי' שבועה נמי באיסור בת אחת דהא מופלא שנסבע שברגע של השבת ב' שערות חתול עליו השבועה של חרישה ואייתי' ב' שערות ב"ט דאיסור חרי' • נשבע' וי"ט חל עליו באיסור בת אחת דהא מופלא סמוך לחיס שבועה שבועה מה"ש • אבל ע"י אביו לא משכחת לה א"ג דהא הא"ש מירי אח בנו במיר ומן התורה הוא כדא"ר • סס בספ"ג דמיר הא אין מדירו במיר אלא עד שגידול ולמ' מופלא סמוך לחיס מן התורה נדרו נדר אין אביו יכול להדירו אלא עד אותו זמן ואפי' שהדירו קודם לכן כשמגיע אותו זמן יכול מירת אביו מעליו כדומה בתם • ואין להאריך בזה כאן :

אבר

במיר' דמיר' חילא על שבועה דנשבע לשמות ה"ה' דאיסור עומאה ותגלחת נמי חילא על שבועה אם נשבע לגלח ולשמן ומיר ואמר הריני מיר וכל שלשה איסורי מיר לא הותר מכללם לגבי שבועה קדים להו דגמירין לכולהו מיין דגלי קרא יתירא דמירין ושכר מיר דחילא על שבועה נשבע לשמות • תבע שרי' אם אמר הריני מיר מן העומאה או מן התגלחת ה"ז מיר • וכל דיקודק מירות עליו לרבין כהנן חסו והרי עומא דרבין משום דכתיב מיין ושכר מיר דחילא לא נדר אלא מיין למוד ה"ז מיר מובין כדאמר בגמ' ואפי' במיר עומאה ותגלחת מולין דהוי מיר מכללן וא"ש אמרי' • עומאה ותגלחת הותרו מכללו אלא שבועה היא לא הותרה מכללן וא"ש חילא ללגוד מיין כיון דקדמין מיי' אלא ש"מ דכל שלשה איסורי מיר שוין לא כלל מילי ומאי דגלי רחמנא גבי חל מנהון גמירין לכולהו מיני' וא"כ ה"ה' לעגין דלא הותר מכללו אלא שבו' קדים להו נמי אמרי' הכי וכל הכי ק"ו דשמעתין דאמר דיון לא הותר מכללו ועומאה ותגלחת הותרו מכללו א"ג דלמתי דיון לא הותר מכללו לגבי שבועה ה"ז נמי לא הותרו מכללו ואי משום דהותרו מכללו לגבי מת מנהו ותגלחת מנהו לא גבי יין לתי' ח"ה' יין של מנהו לבד משבועה דלא הותרה מכללן ואי קידוש והבדלה הא לפיר' ח"ה' אין ח"ה' ובהשתא פ"ה' הותרו מכללו קלירי לה • וי"ל דא"ג דלא משכחת לה גבי יין של מנהו לבד משבועה ק"ו מיהו אייתי' א"ג דלא שייך ביה לא הותר מכללו לגבי מנהו כיון דלכתב שום יין של מנהו חוק מיין של שבועה דשהו ככולן וכבא' • מנינו פ"ה' החובל (דף קט) גבי הא דבעי למילף תם דעבד פסול לעדות ק"ו • מאשה ופיר' מה לאשה ק"ו אינה ראוי למילה חתמה צבד • שהיה ראוי למילה וכו' • התום א"ס' • דלא שייך במילה פירכא היא ע"כ' וכו' • א"ג דלא שייך לגבי יין • יין של מנהו ק"ו מיהו אייתי' ומה יין דלא משכחת לה ההוא קולותא דהותר מכללה אלא מנהו גבי דירי' אפי' אינו סותר כ' • וכן כל הכי ק"ו • יס לפ' הכי אביל מ"מ לפי' התפ"ס והראב"ד דלר' לפ' לפי שיהיה דיש חילוק בין שבועה לקידוש והבדלה ומתום דקלי' דבא"ג • ועמו וישנו בשבחה אחת לא הותר שפי' הא קאמר ויין חומר מכללו ק"ו עומאה ותגלחת כו' • אמר קרא מיין ואמר ייר דבב' • האי ויין חומר מכללו דקאמר אין דשבועה קאמר דהא לתי' ליון של מנהו אחת והיין אפר למנהו מק"ו עומאה ותגלחת' • ה"מ בחבלת' מנעו ות מנהו תהא לטקן שקאזין בשא' ובאין מאלוהו משא' • שבועה אביל לירי' אחי שפיר דהאי לא תב רחמנא ח"ה' ושכר מיר ה"ה' כמו ש' עומאה ותגלחת הותר מכללו בנת מנהו ומורה • ה"ה' הותר מכללו לגבי שבועה א"ג • כיון דחלק בין שבועה לשאר דבר מנהו והשתא קאמר דילף ליון שפותר מכללו לגבי שבו' • דמשכחת לה נמי גבי יין מק"ו ומכה דיהו ומתי' חתי' קרא מיין ושכר מיר וכו' והשתא גלי קרא גבי שבועה דלא הותר מכללו • גבי יין וילפיין • עומאה ותגלחת נמי מיין דלא הותר מכללה אלא שבועה דשבועה משבועה • דפי'אן לן למימר ולא למילף ממת מנהו ותגלחת מנהו • דכיון דלאו בקי' גמרי' • להו מיין לא שייך למפיק על בנת מנינו מיין דמה ליון דלא הותר מכללו לגבי מנהו • כיון דלא משכחת לה ליון מנהו לבד מיין דשבו' • ודבר זה מוכרח מעצמו לחלק הכי יעמוד קסא ל מה דקאמ' בכולהו שמשחין דיון לא הותר מכללו אחי' הא הותרה מכללה לגבי קידוש והבדלה ומה ש"כ הי"ש דזה לא הוי חומר מכללו כיון דלא נאסר מעולם אלא קידוש והבדלה וא"כ הי' נחת גבי עומאה ותגלחת הכי דלא הו חומר מכללו מנה' • דלא נאסר מעולם אלא מת מנהו ותגלחת מנהו דמזורה דמ"ש דהא קרי ליה הותר מכללו והא לא הא אין עטם לחלק בניהו אלא והאי יין קידוש והבדלה אינן מה"ש והשתא והאי אחי שפיר דיון לא הותר מכללו והא נמי ליבא למימר דא"ג דאין מירות חל על קידוש והבדלה ח"ה' על שבועה היכא שנסבע • לשמות חומר ואמר הריני מיר אחי מירות חילא על שבועה ונעמא רבא פ"ה' כ"ה' למילת' • משום דק"ל התקור' וטעם מלא לוגמו יוא כדאמר בפ' ע"פ (דף ק) והוא פחות מרביעי' כמו שהוכיחו החוס' • החס' וכ"פ הפוסקים וה"ה להבדלה ממי סני בתל' לוגמו ולענין מירות הא אין המיר חייב עד שישה רביעי' יין • ואפי' לנ' דבכיות יין נמי חייב איכא למימר דתל' לוגמו הוי ב' ציר' אפי' מכיות נמלא ששיעור סחיית כובס של קידוש והבדלה דסי' בנת בתל' לוגמו • הו חתי שיעור לענין איסור מיר דלאו חייב עד

ששתה יותר משיעור מלא לוגמו הילכך מחמת איסור מירות לא נאסר ביין של קידוש והבדלה כיון דלאו אלא חתי שיעור ואפי' דאין ק"ל כר"י • דלמיר ברפ"ח דיומא ד"ט"ד חתי שיעור אסור מנה"מ מ"מ א"ה חתי שיעור של איסור מירות לחול על דבר מנהו של קידוש והבדלה שרי הרמב"ם • כתב בפ"ה מה"ש שבועה שזולת פחות מכיות נבילה וטרייה חייב שבועה ע"כ • אלא חילא עליו שבועה חלה על פחות מששיעור של איסור א"ג דלמיר מה"מ מ"מ הואיל • ואין לזקוק עליו חייב ג"ל שבועה עליה ה"ז חילא ד"מ על פחות מששיעור דמיר' וכיון דדבר מנהו דקידוש והבדלה סני' ליה בפחות מששיעור של איסור מיר אין כת לפחות מששיעור נכנס מנאותם אבל בהא דרבא דאמר שבועה שאשתה חומר ואמר הריני מיר דא"ל לו לקיים שבועה ח"ה' הכי נאסר מיר איתא מיר' דהא אין שפיה פחות' מרביעי' ולענין שבועה נמי אמרין הכי נאסר הרמב"ם בפ"ה מה"ש וכמה שכתב יוסף ח"ב ג"ל שאין חייב עד שישה רביעי' כשאר האיסורים ע"כ • וא"כ ה"ה נשבע ששתה אינו יואל ידי חובת שבועה עד שישה רביעי' נמלא שיעור • דבר מנהו דקיים שבועה ושיעור איסור מיר שיהיה שוין דשיעורן רביעי' ליון אמר שבועה שאשתה חומר ואמר הריני מיר איתא מיר' דהא אין שפיה פחות' מרביעי' ולענין שבועה ח"ה' שויה שיעור שלם של איסור מיר' איתא מירות חילא וחייל ואיסור ביין מנהו זו • אבל א"ל לומר כן שרי ר"ש ס"ל כ"ש למכות כדאי' • בההיא שמשעת דפי' דמיר ולרבין נמי הא כתיב מיין ושכר מיר א"ל רבין תם למוד על איסור מיר שמשערין זה עם זה ור"ש ליה ליה לירוף • דתיגא ר"ח כל הוא למכות ולא חומר כו"מ אלא לענין קרבן אלתא ס"ל דמיר מיר' איתא מירות חילא וחייל ואיסור ביין • בכל שהוא והכא אדר"ש קיימי' א"כ כסם שחל מיר' • על מנהו שבועה ה"ז תחול על קידוש והבדלה שרי' בשוטה כ"ש מן היין חייב לר"ש משום איסור מירות ואין נאן חתי שיעור כלל • ועוד בלא"ה לה"ה א"ה הא דקאמר מי' היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא הא משום מושבע ועומד קידוש איסור מיר' שרי' חלה על פחות ממהו כדכר' וכו' דלא חלה על שבועה והבדלה משום ח"ה' חתי שיעור ולא מעטמא דמושבע ועומד • הא אלא ע"כ ליתא להאי פ"י והא דקאמר מושבע ועומד הוא בתמי' קאמר ושי"מ דקידוש והבדלה מן התורה א"ל יין • ואין לומר נמי דהא דאמר' זכריהו על היין לאו זוקא יין אלא ה"ה לשאר משקין במקום שהן חומר מדיהו מקדשים עליהם כדאמר בפ' ע"פ וה"ה לפת לדעת רוב פוסקים • ענין חוין מיר' • דס"ל דאין מקדשין על הפת • והשתא ח"ה' דקאמר מתי' היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד הוא בתמי' קאמר להוכי' מדאורייתא בני' קידוש והבדלה על היין דזוקא הא סני ליה בפת י"כ בשאר משקים ממוחרים למיר • אבל מי' אין קידוש היום • אלא על אינו משקה או פת אבל בלא כלום לא מהני מן התורה דא"ל לומר כן דאי' כן מאי פיר' ל"ל קרא מיין ושכר מיר • אלא יין מנהו של קידוש ואבדלתא וכו' מושבע ועומד הוא קרא קרא וכו' • הא א"ל דמה"ש נר' קידוש ללאסור יין • מנהו בני' שאין לו פת או שאר משקה אלא יין בלבד וסד"ה דיקש' עליו הואיל • וא"ה בענין אחר קמ"ל קרא דלא אלא והאי קידוש היום למוד הוא • דהוי מן התורה ורבין טיקט על היין או פת ושאר משקין • ועוד ג"ל דע"כ קידוש והבדלה על היין אינו מן התורה והא קאמר מתי' היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני בתמי' קאמר וכפיר' • דאין מיתוסף קאמר וחי' הבדלה על הכוס והאי פ"י הו נמי מן התורה בע"כ • והאי ליתא דהא אמר' • בספ"ה דברכות (דף לב) גבי הבדלה בתפילה קצוה בתפילה העשירו קצוה • על הכוס הענו חמרו וקצוה בתפילה כו' הרי אפי' בהבדיל בתפילה נמי יוא' ידי חובת הבדלה אפי' בלא כוס כלל והי' איכא מאן • דס"ל תם דמכיל בתפילה א"ה להבדיל על הכוס • וזה שמועט שבועה על היין אינו מן התורה וע"כ דאין דקאמר מתי' היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא לאו בניחוחא קאמר לה • אלא בתמי' קאמר לה ומיילא שמשע' מניה נמי דקידוש על היין אינו מן התורה כיון דבתמי' קאמר לה והא ראיה שאין עליה תשובה • וש"מ קידוש על היין לאו דאורייתא כן י"ל :

ריני קירוש סימן סא

י"ש • לברר אם אדם נשבע על דבר מנהו ודבר הרשות אם חלה שבועה לנבל את המנהו ע"י כולל כגון שנשבע להתענות כמה ימים וארע שבת וי"ע ביניהם א"ג דאם נשבע להשתנות שבת וי"ע אין שבועה חלה עליו כמ"ש הפוסקים ז"ל מ"מ נכנס על ימות החול עמהם חלה ע"י כולל והנה כבר נאמר בסיומ' שלפני זה מן הירו' שמתא הרי"ף דשבועה ע"י כולל חלה על דבר מנהו ואם נשבע שלא ללאכול מנהו אסור ללאכול מנהו בליל פסחוכו אם נשבע שלא ליבש בל אסור ליבש בלא סוכה ועשמה משום כולל הוא י"ש מן הפוסקים חלקין על זה וס"ל דליקא להא דירי' דא"ג דבשב וא' תעשה שבועה חלה ע"י כולל ככולל דברים המתיר' • עס דברי' האסור' מ"י בקום ועשה דדבר מנהו אפי' ע"י כולל לא חילא וחי' ומותר ללאכול מנהו בליל פסח' • וליבש בלא סוכה בנת האסורות והנה לכוונה להבי' דאיה דליקא להא דירי' • גמ' • דיקו'ש לתמוה על הרי"ף האין צדיק גמ' דירין וסמך' על הירו' שרי' בפ"ק דיבמות (דף ה) • בשוטה עליה אמרי' דא"ה למימר מגבי רחמנא גבי מזווע ראשו וקני' ללמד דעשה דהתגלחת צרעת דוחה • לעשה ול"ה התגלחת וכן קהן ולעשה ולא תעשה דהתגלחת הראש דמיר ד"ש • דעשה דוחה לעשה ולא תעשה דהא הני דקלי' דמה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל מנה למיר

שאנת אריה דיני קידוש סימן סב

דשבת לא מיקרי מועד וי"ט מיקרי מועד מתקדש טפי משבת אף על פי שחמיר מהן לענין מלאכה אבל ר"ה ור"ה שניהם קרוין מועד אהני לו מה שר"ה ושאר י"ט אחריו מלאכה קדשי טפי מר"ה שחמיר בעשיית מלאכה א"כ הו"ד ר"ה אירי מועד לא יענין ליה חלל מקרא דדברי קבלה קדש עלי מועד כדאמר בפרק כ"ד ג' (דף ע"ו) ואש"כ דר"ה מני כתיב בהיהוה פרשה דלאה תשבו לה' במועדיכם אפסד לומר ללחו עלי' אפי' כמו ללא קזי אשבת ומילי וכתב"ש תהום' הסם ולא קאי אלא חרגלים משא"כ ר"ה דכתיבי בהחלצת מים אחר פסח ועלרת הו"ד ודאי עלי' אפי' הו"ד במועדי' ויבין דקרא לר"ה מועד בתור' כדביא נוסח"ת ר"ה דלא יענין דמיקרי מועד חלל מקרא דדברי קבלה ר"ה קדשי טפי מר"ה ורשאון ג"ל עיקר מ"מ ש"מ דר"ה ושאר י"ט קדשי טפי משבת: ונו"ל שמה שמקרא לתום' לפרש דשבת קדשה טפי מ"מ משום דק"ל הו"ד דאמר' בפרק החללת ת"ש אין פוחתין ומשע' טעמים לתבוקרים בשבת הטלחים כדי לשבת ולשני י"ט של ר"ה הכי דמי חלילת דאית לה תמידין ומוספין עובא הו"ד אלא לכו דל"ל וס' תמידין עדיפא ופרש"י וס' תמידין עדיפי דלא אמרין יקרב דה' בשבת לתמידין ומוספין ויבטל תמידין י"ט שני של ר"ה אלא תמידים של יום שני עדיפי ממוספי שבת ואש"כ שמוספי שבת מקודש הו"ד דשבת קדשי מ"מ ע"כ ואש"כ דר"ה קדשי טפי משבת ע"כ הו"ד קאי דייק דתמידים עדיפא דלא אמרין יקריבו לתמידין ומוספין של ר"ה ולבטל תמיד של שבת אלא תמידים של שבת עדיפי ממוספי ר"ה המקודש ומאי קושא הרי לתמידים של ר"ה לריכס שבעה ככסם כמו שגאח' בקרא בהדיא ואין ששה טעמים הללו כולן משפיקים לתוספי ר"ה אבל אי חמת' דשבת קדשי טפי מר"ה דייק עפ"י דתמידים עדיפי ממצל קרבי' ב' וכן לתוסף של שבת דסגי ליה ב' ככסם לבד ואף על גב דתוספין הסם ולא המוספין מעכבין זה את זה ס"ל ככסם רש"י ודוקא המוספין דמי מניסין און מעכבין את זה וזה וכן הסם למעלה מזה (דף מ"ד) הפריס והאלום והכבשים והשעירים און מעכבין זה את זה ומשמע דמין על חבירו אינו מעכב אבל דהו"ד מניא מעכב' אהדי שסא און לו מנין הקבוצ לאותו מין כגון שאין לו מלא ששה ככסם לתוך או פחות מן מעכבין אהדי דאי לא תימא הכי אלא משענין הפריס כו' דמין על שאינו מנין לא מעכבין אהדי ה"ל לאשמעין דהו"ד מנין לא מעכבין אהדי כ"ש מין על שאינו מנין: **ו** דלא ידע ר"ה אפי' ודאי הו"ד אפי' ומיליה חברא דהא קמני סופא אר"ה אס היה להם פריס מרוב' ולא היה להן נכסים יבוא פר אונסכו ולא יקריבו כולן בלא נכסים אלא אפי' פריס דהו"ד מניא ניהו און מעכבין על זה וע"כ לא פליגי רבנן עובד ד"ס אלא דה"ל דייקריבו כולן בלא נכסים עדיף טפי משקריב אחד מהן בלבד ע"כ נכסיו אבל הו"ד אפי' לו לא פר אה מודו רבנן דקרב לתודי ותבע דלמחר הו"ד מן מת' ל לפי שגאמר בתורה פריס ומנין שאם לא מצא ב' מביא א' ח"ל פר ששה ככסם מה ת"ל לפי שגאמר בתורה שבעה ומנין שאם לא מצא ו' יבוא ו' ח"ל ששה ומנין שאם לא מצא ששה יבוא ה' כו' ואפי' אי כוונתו לאשמעין יבוא' כולומר כסין כל כן מנין הקבוצ ת"ל יהו' אפי' לרבנן מני אפי' דמין אחד און מעכבין און וכו' וכו' דה"ל דרבנן דדיתר טוב להקריב על מנין הפריס בלא נכסים משיבא פר אחד ונכסיו משום דשפירא עבר יומנו בטל קרבנו אבל נכסים יס להן תקנה להקריבן למחר וליומא אחריו כדאמר מר ומנחתם ונכסיהם אפי' בלילה ואפי' למחר ושמעון דר"ש יקיף לה הסם מקרא ונורת הכתוב הוא והא דתמן הפריס והאלום והכבשים והשעירים און מעכבין זה את זה ומשמע הו"ד דהו"ד מניא מעכבין זה את זה והו"ד מנין שאם דתנא מילתא ספקא נקט דמין לאו מנין לבלאו מנין מעכבין אפי' בלתיאיהו משא"כ במין א' בלתיאיהו מעכבין אהדי וכהלכה ומנין מעכבין זה את זה ת"ל יהו' ובלתיאיהו מיירי וכתב"ש וכן פרש"י ותוס' דהאי ומנין מעכבין זה את זה הו"ד בלתיאיהו מיירי ע"כ ופ"ה מנין בחברים ופריס דבדלתיאיהו מעכבין ובלתיאיהו לא מעכבין כדאמר בפ"ה ג' ע"כ דלעילוימה שיש להקשות ע"ז מפרים ואלים וככסמים ושעירים דהא דפליגי י"ט ורבנן בפ"ה דסוכה (דמח' כ"ב בת"א) ונחמור לשיעוריהו הרי נתברר ד"ט נבני שבת מקודש מיקרי והשתא נקטין ב"ט הסמוך לשבת בין לפניה בין לאחריה כיון דשבת ה"ל תדיר וי"ט ה"ל מקודש שקולין הן כיון דלא איפסד בעיין דתדיר דלמחר כגון תמידין ומוספין דהאידיה דה"ל מקודש הו"ד מנייה עדיף ושקולין תמי' שאין לו יין אלא לקודש היום דהו"ד מנייה יקדש בלוחי יום שיראה ליה חבירו יבטל דהא כמו דאמר במקדש דהאידיה ותדיר דלמחר דאי תדיר עדיף ממוספי דתדיר כגון בל"ל ה"ל אפי' דתדיר דהאידיה כגון תמידים ומוספין דלמחר כגון מוספין דאי מקודש עדיף תמידים דהאידיה כגון ת"ל הו"ד לר"ה בר אבין למביעי איפסד כה"ג תמידין דהאידיה ומוספין דלמחר מאי תמידין עדיפא דה"ל תדיר ולא למח' מוספין עדיפא דה"ל מקודש' דהא ודאי אי חמת' מקודש עדיף מקודש דלמחר עדיף תמיד דהאידיה כדאמר רבנן דתדיר תדיר דלמחר עדיף מקודש עדיף ממוספי דתדיר דלמחר עדיף מקודש אלא דר"ה בר אבין חלא מנייהו נקט וה"ה לחבירו דאי ס"ד דאפי' א"ת"ל מקודש עדיף היינו מקודש דהאידיה לגבי תדיר דהאידיה דוקא דתרווייהו בני מה יומא נניהו אבל לא מקודש דלמחר לגבי תדיר דהאידיה' דכיון דומן מוצתו של תדיר היום לא דיקין ליה מפי מקודש דלמחר ומן' ולפיכך לא קנבציא ליה איפסד אי"כ תקשה לך היאך רצה למפסד לבנין מלא דאין פוחתין ומשע' טעמים עליון וס' תמידין עדיפי ממוספי דתדיר עדיף מקודש דלמחר עדיף ממוספי של יום המקודש' ותמידין דתדיר יבטלו לגמרי דלמח' מיירי דיום המקודש חל לאחריו לפרש"י דשבת

מקודש מ"ט ומיירי כגון שח"ל י"ט של ר"ה בחמישי ושני בשבת ולמאי דפי"ד ט"ט מקודש משבת כגון שח"ל י"ט ב' ובב' שבת הילכך מקריבין אותו לתדיר דהאידיה ואין מניחין אותו למקודש ללאחר זמן וכל פסעו כמאן למקודש דהאידיה ותדיר דלמחר דתדיר עדיף חלל ודאי ש"מ דאי חמת' מקודש עדיף אפי' מקודש דלמח' נמי עדיף מתדיר דהאידיה וא"ת דמלמח' מוקי לה בתדיר דהאידיה ומקודש דלמחר דהו"ד יס לבהדיא רהוה לפרש"י דשבת מקודש מ"ט ומתקן כדי לשבת וכו' י"ט ש"מ ר"ה דלקדמי לשבת למיניהו ברישא קודש ל"ט ש"מ דמיירי ב"ט שח"ל להיות אחר שבת דה"ל מקודש דהאידיה ותדיר דלמחר דהאידיה וי"ט ב"ד מקודש ל"ט אכל לדריה תקעא כיון דר"ט מקודש משבת והתנא מקדש למיניהו לשבת ברישא קודש ל"ט ה"ל תדיר דהאידיה ומקודש דלמחר ומנלן למפסד מנייהו לבנין ומקודש דהאידיה ותדיר דלמחר הו"ד לכו מילתא היא דלמח' הו"ד דלמח' דלקדמייהו לשבת קודש ל"ט מ"מ אפסד לאוקי' אפי' לפרש"י ב"ט שח"ל להיות קודש לשבת לא שדרך התנא למיניהו ככ"מ שבת קודש ל"ט משום דשבת קדשי וקיימא וי"ט ב"ד מקודש ל"ט חבדא ליה שבת לקדמוי ל"ט והרי רש"י גופיה אפי' לפי שיטתו דס"ל דשבת מקודש מ"מ אפי' הכי אסברה לה ברה"ש ח"ל קודש לשבת שפי ולהכי לריכס ששה שמה יארעו ב' י"ט של ר"ה בה' וכו' בשבת ויטרטו ככל יום ב' מ' ע"כ דה"ל לפי שיטתו מקודש דלמחר ותדיר דהאידיה ע"כ ס"ל מני הו"ד וכו' שכוונתו דע"כ ח"ל לומר כן דאי מקודש עדיף מתדיר ה"מ בדיומו אבל בכל מקרה ותדיר דיומא פשיטא דמקודש דלמחר לא עדיף מתדיר דהאידיה ולא מביעין לו אלא בתדיר דלמחר הו"ד דל"ל דעדיף ממקודש דהאידיה אבל לא איפסד שרי ח"ל ר"ה תנייהו תמידין און מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ה"ד אלא דאית ליה לוקדס כו' אלא פשיטא לית ליה דיומו אחיהו ומק' תדיר עדיף אלא לכו דלמחר וקמי' און מעכבין לו את זה אלמא כי דהו"ד ניהו והשתא מנ"ל דמיירי תמידים דלמחר ומוספין דהאידיה דה"ל דיומא דבעיין' דלמח' מיירי ממוספין דלמחר ותמידים דהאידיה דה"ל תדיר דיומא ומקודש דלמחר הילכך מקודש האיל ושל מחר הוא לכו עדיף מתדיר דהאידיה וכו' דהו"ד ניהו אבל מקודש דהאידיה ותדיר דלמחר דיומא דבעיין' לשלום אימא לך דמקודש קודש האיל ודהאידיה הוא עדיף מתדיר דהאידיה אלא של מחר' אלא ודאי ח"ל לשבת מת' ומוספין דהאידיה קדמי לתמידים דלמחר אלא מקודש עדיף ה"ה לשבת מת' ראו ליקדס דתדיר דהאידיה וכיון דע"כ ש"מ מתמח' דשל מחר לא עדיפא מתדיר דהאידיה ה"ל דמקודש דהאידיה א"ג דיומא הו"ד לא עדיף מתדיר של מחר דאין לתקן בין של היום לשל מחר ואי מקודש עדיף מתדיר ל"ט של היום ל"ט של מחר עדיף ואי גרע מניה בין של מחר בין של היום גרע הילכך בנחור דיון נמי י"ט שח"ל להיות אחר שבת ד"ט מקודש אפי' שאול של מחר שבת דתדיר ה"ל דתדיר אפי' אי חמת' מקודש עדיף מניחא למחר' וכיון דלא איפסד בעיין ומספיקא כי דהו"ד ניהו א"כ הרשות בידו להניח הו"ד לקודש היום של י"ט דלמחר התקדש שבת דתדיר א"ג דהאידיה הוא תמידין דתמו שח"ל בודאי כי דהו"ד ניהו און סוס מעלה ליה היום לשל מחר ה"ל דתחתית ספקא כי דהו"ד ניהו מני אחר' הכי: **ואין** לדחות לענין קודש היום אפי' ב"ט שח"ל להיות ב"ט ואפי' לר"י דשבת ה"ל תדיר ומקודש מ"מ של י"ט דהאידיה עדיף משבת דלמחר משום דאפסד שיומנו לו יין עד למחר לקדש עליו וינח ידי מוצת שניהם אבל אם מניח לנורך שבת דלמחר של י"ט דהאידיה ודאי יבטל' ואין ספק מוציא מידי ודאי והא דמביעיה ליה במוספין דהאידיה ותמידים דלמחר לא חמת' תדיר עדיף ממוספי דהאידיה כגון עדיף ממוספי דלמחר ול"ה און ספק מוציא מידי ודאי דהא אפסד שיומנו לו ככסם עד למחר לתמידים משום דתמיד עטון ביקור ארבעה ימים קודם לשעיתו כדאמר בהיהו סוגיא ופליגי אס יודמנו לו ככסם ח"ל להקריבן למחר לתמידים כיון שלא נתברר ד' ימים קודש ודאי ודאי הוא הילכך תמידים דלמחר דתדיר עדיף ולפי"ו דוקא נקט לבנין במוספין דהאידיה ותמידים דלמחר דאלו איפסד מקודש דלמחר ותמידים דהאידיה אפי' לא מקודש עדיף מתדיר מ"מ מקריבין אותן לתמידים דלמחר דלמחר אפסד שיומנו לו ככסם אחרים עד זמן הקרבנות דהא מוספין און עטון ביקור קודם הילכך ה"ל ספק ודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי דהא ליתא ד"ח הו"ד אלא לקודש היום דמוספין דהאידיה ותמידים דלמחר דתמידים עדיפא מת' דאי פוחתין משע' טעמים ליה ללא חמת' יקריבו לנורך מוספין דקדשי' ותמידין דתדיר ובענין' מתמח' דמיירי שח"ל להיות ר"ה המקודש קודם לשבת דתדיר ומלמח' קרבי' ברה"ק דקדשי ומקודש ש"מ תדיר עדיף דלמח' מיירי ש"ה המקודש ח"ל אחר שבת דתדיר הילכך קרבי' בשבת דתדיר וקדשי דלמח' לא קרב בשבת כהניל תמידים של שבת בודאי אפי' לנורך מוסף ר"ה אלא אפסד שיומנו לו ככסם עדיין ואין ספק מוציא מידי ודאי ובעולם שבתין מוספין דהאידיה ותמידין' דלמחר דהו"ד ודאי עדיף אלא ודאי ש"מ של הו"ד שמתדונה לו שלא יודמנו לו ככסם דלמחר דרך מציאות אפשי' לא חמת' דלמח' יודמנו לו על ידי איהו סביב' דתקנה ודאי מקודש עדיף מניחא אותן לנורך מוספי מחר ותמידים דהאידיה כגון עטון ביקור דיון נמי אמ' הכי עוד ע"כ א"כ אסברה לומר דאי מקודש עדיף אפי' תדיר דהאידיה קודם למוספין דלמחר משום דאפסד שיומנו לו ככסם לנורך מוספין של מחר משא"כ בחמישי מחר דח"ה משום דתמיד עטון ביקור קודש' דהא נמי אפסד שיומנו לו טעמים מבוקרים ד' ימים קודם שריהו הסם פריך רבינא והא איפסד למח' דלתקא

הלכתו בשבת ונכרת רש"י לפירש' הך שבתא והג' עשה הו' ופי"ש' דבשלמא דבין הערבים רב' וב' ארבע למימר שחור ביום ח' אחר עלאים המוקדש' ד' ימים קודם כו' ע"כ. א"כ מאי מנביא מוספס' דהאינא ותמידין לתמך הו' ודאי מוספין דהאינא קדמי דעבר יומנו בעל קרבנו ואלו לערך תמידים עדיין אפשי שזדמנו לו מוקדש' ד' ימים קודם אלף ודאי ש"מ כדאמרן וא"כ ה"נ בידון דין אם אין לו יין אלף כדי כו"ס א"ל לקדוש היום ותל"ע המקדש סמוך לשבת תתיר בין מלפניו בין מלאחריו אם חזי מפשי שזדמנו לו יין דרך מצות אפשי' לשבת וזדמנו לו יין ע"כ איהו סיבה רחוקה לא חיישין הילכך אם יתה להניח היין על קדוש היום לתמך הרשות בידו ואם יתה לקדש עליו היום הרשות בידו כיון ללא חיפוש בעיין תתיר ומקדש איהו מהן קודם שיהיו שקלין קו ומי"שכל. ואל תתנה בקס את דברי לומר דבשלמא למאי דס"ל תתיר עדיין מתקדש בודאי אתי שפיר תתיר לתמך עדיף מקדוש דהאינא ולא חיישין למתא דזדמנו לו כבשים מוקדשים ע"כ איהו סיבה רחוקה לערך תתיר לתמך ולא יתנה בודאי את המקדש לגמרי דאין לנו להכניס את התדיר העדיף בספק דליתא לא זדמנו לו כבשים לתמך לרבו אבל למאי ללא חיפוש בעיין ומתחת סיפק כי הדרי נינהו א"כ מוטב יקדש עליו דהאינא מלהניחו לתמך דליתא זדמנו לו יין ע"כ איהו סיבה לתמך יוקיים קדוש היום לתמך איהו אפשי לומר כן שהרי ר"ח רזה ממילא יבעל קדוש היום דהאינא לגמרי דע"כ אי אפשי לומר כן שיהי ר"ח רזה לפשוט לבנין מתתן התמיד' אינו מעכבין את המוספין כו' אלמא כי הדרי נינהו וארי אצ"ל לדדידה כי הדרי נינהו הרשות בידו להניחו לערך מחר. ולא אמרין כיון דכי הדרי נינהו יקריבו היום דאלו לערך מחר אפשי שזדמנו עלו עדיין ושלם ללא חיישין ללא ה"נ בידון דין לא חיישין ליה הילכך התמוך לשבת בין מלפניה בין לר' למאי ללא חיפוש בעיין ובהדי' נינהו דע"כ איהו סיבה רחוקה לערך תתיר לתמך יוקיים קדוש היום לשבת בין שהו' שבת בין שהו' א"ש ואל היום היום תבעיל: אבל מי"מ כ"ל דל יומי קדים מיום התמך דאפי' את"ל מקדש עדיף מתדיר והיום שבת אפי' יקדש היום ושל מחר בעל וכן אם היום י"ט אפי' את"ל תתיר עדיף יקדש היום ושל שבת תתיר' כיון שאין זדמנו לו מחר תבעיל ודבר זה לא ללמוד מסוגיא א' דפי' כל התדיר (דף א) דלאחר' התם חיביעא להו תתיר ושאינו תתיר וקדים ושחט לשאינו תתיר מאי מן אמרי' כיון דשחט מקריב ליה או לתמך יבא לתמך דמתרם בדמו עד דמקריב ליה לתתיר והדר מקריב לשאינו תתיר ומשחט והאי דלאו משום דכבר שחט ליה הו' דבעל ע"כ (א) ילמ' מולולין ביה למרס בדמו עד דמקריב ליה לתתיר אלף איהו דבשלמא איהו דבשלמא כבר אמרנו וזמן מחר' עדיין לא הגיע מבעי' לן כגון הכא דהשאינו תתיר ששחט כבר הרי ראו למתו להקריבו ולרוק את דמו והתדיר שלא נשחט עדיין אינו ראו למתו להקריבו ולרוק דמו שהרי אמר התם ת"ש ד"ל ברכת הו' תתיר וברכת היום אינו תתיר ותתיר וש"ל תתיר קודם ומשי ה"ן כו' דאפי' כמאן דשחט לתרווייהו דמי תו אמר ת"ש דהר"י הלכה מתפלה אדם על מנחה וא"כ מתפלל על מוסף ומשי ה"ן כו' תתיר' זמן תפל' מנחה כמאן דשחט תרווייהו דמי ומדמי ברכות ופי' להא דקדים ושחט' דמדמקדימין ברכת הו' לברכת היום ומנחה למוסף וא"כ דומן מוסף קדים ובלו לזמן מנחה וברכת היום קדים לברכת הו' וכבר קדם היום ועדיין יין לן בא וברי גבי ברכת ופי' ל"ש להאי ענינה דחולל אתי מקדימין ונשחט' ש"מ דמשי' כמבואר בקדים ושחט לשאינו תתיר ברישא אפי' ושחט' וזמן מנחה מוכתב והוא עכשו' אלה התדיר שחט לשחט זמן מנחה עדיין אינו ראו ומוכתב והשחט א"ש דמדמי ליה ברכת ופי' שהרי זמן מוסף דמשחט קדים לשל מנחה ללא הגיע זמנה אלף מנחה ומתפלל וברכת היום זמנה קדים לברכת הו' כגבר קדם היום כו' ופי' ברכת הו' יין תתיר' מנחה קודמין. וזה' לקדים שחט' לשאינו תתיר ברישא והו' כיון דעכשו כבר משי נמי זמן מנחה וכבר בא יין כמאן דשחט לתרווייהו דמי והשחט (א) א"ל כל היכא דקדים שחט' לשאינו תתיר ברישא מקריב ליה קודם לתתיר הואיל וכבר הגיע זמן מנחה ואפי' שאינו תתיר אין לו שום מעלה אפי' קדים מקריב ליה ברישא קודם לתתיר הואיל ומנחה מוכתב ומנומנת מאפי' התדיר כיון שלא נשחט עדיין אין מנחה מנומנת עדיין אפי' שבידו לשחט ולא זדמנו לתתיר. והשחט נראין הדברים כן לבנין' את' התכלת בתוקף דהאינא והדר לתמך ומקדש דהאינא עכבר הגיע זמן מנחה השחט וזמנו של התדיר לא יחול עליו מנחה עד לאחר זמן וגם אין בידו לזמן מנחה היום ועוד אפילו את"ל תתיר עדיף מתקדש מ"מ מתקדש יש לו עכ"פ מעלת מקדש לא כ"ש מתקדש דהאינא עדיף מתתיר לתמך. ולא מביע' דמקדוש דהאינא קדים לתתיר לתמך אלף אפי' קריבו דהאינא לשאינו תתיר ולא מקדש עדיף לשל מחר התדיר ומקדש דומי' לקדים ושחט' לשאינו תתיר ברישא: **ובע"כ** י"ל דהוא ביע' דר"ח כ"א דפי' התכלת דמקדוש דהאינא ותתיר לתמך. הי מנייהו עדיף באת"ל קא בעי לה את"ל תתיר ושאינו תתיר וקדים ושחט' לשחט' ברישא דיהב לתמך דמתרם בדמו ומקריב לתתיר קודם לו מקדוש דהאינא ותתיר לתמך מאי אבל את"ל ושחט' לשאינו תתיר דכיון דשחט' מקריב ליה קודם לתתיר כ"ש מקדוש דהאינא לתתיר לתמך דמקדוש דהאינא עדיף ונתאמרן והרי שם במסקנא דמשחט דפי' כל התדיר דקס' עדיף שחט' לשאינו תתיר וקדים ושחט' ליה קודם לתתיר ומנחה כ"ש למקדוש דהאינא וקדים לתתיר לתמך אפי' את"ל תתיר עדיף ה"מ כבשים

זמנם היום אבל מקדוש דהאינא ודאי עדיף מתתיר לתמך מקו' משאינו תתיר ואינו מקדוש בקדים ושחט' הואיל וזמנון לנומנון קודם לתתיר לפי המסקנא. דכתי אמר' התם א"ל רב אחא בריה דרבא לר"א שחטו קודם מנחה פול משום שנאמר בין הערבים קוד' לתתיר כבר ויהא אחר מנחה בדמו עד שירוק דם התמיד אלא אפי' דקדים ושחט' לפסח אפי' תתיר קודם לו ודאי הב"ע דקדים ושחט' לתתיר ברישא ח"ל רב אחא שבת לר"א חתי' נמי דיקא דקזני עד שירוק דם ולא קזני עד ששחטו וירוק דם הרי לפי המסקנא מוכח מדלא קזני עד ששחטו וירוק דם דמיירי בקדים ושחט' לתתיר ברישא והשחט חוק מנייה ליתקן גיטא דווקא משום דקדים ושחט' לתתיר הו' לא קדים ושחט' ויריקת השחט קדים להקרבת התמיד וה"ה לקדים ושחט' לשאינו תתיר ברישא כיון דשחט מקריב ליה וכ"ש דמקדוש דהאינא עדיף מתתיר לתמך: והרי אפי'שע' בעיין דפי' התכלת דמקדוש דהאינא עדיף מתתיר לתמך מההיא דפי"ה. ואל תתנה ע"כ דמיני בהרבה מקומות הכי ללא אפי'שע' בעיין דכוחא ופי'שע' לזמן מוסף אחר בעיין דהכי כהני שחטו דין או שחטו דרחמנא כפי' ד' דהרי ללא אפי'שע' במקומה ופי'שע' מן מדאמר' ר"ה כדפי' דיומא ופי' ק' דיומא ופי' ק' דקדושין הו' כהני שחטו דרחמנא. גם כפי' דמיני ב"ח כפי' דמרי' אי בטיקרא קא חתפסו או בתיקרא קא חתפסו ולא אפי'שע' התם ולעתה חסר רבין' אפי'שע' מפ"ג דמור וכמ"כ שחטו שם משמו וכמהו רבות בתלמוד. ולפי"ו כיון דמקדוש דהאינא עדיף מתתיר לתמך א"כ ב"ע שחט ליהו' עכבר שבת בידון דין מקדש עליו ב"ע ושל שבת תבעיל. ולא מיביע'א לדרי' ד"ע י"ט לו מנחה מעלת מקדוש אלא אפי' לפרש' ד"ע י"ט לו שום מעלה לגבי שבת אלף של שבת ה"ל תתיר ומקדוש אפי' ד"ע י"ט שחטו השחט עדיף וקדים לשל שבת ולאחר זמן וחייב לקדש עליו ב"ע היום ושל שבת לתמך תבעיל כדאמר' בני קדים ושחט' לשאינו תתיר ברישא. והו' ודאי אין עכ"פ לתקן בין תתיר לתמך כההיא דפי' כל התדיר ובין תתיר ומקדש כמו שבת לגבי י"ט לפרש' אלא ודאי כמו קודם לשאינו תתיר ברישא קדים לתתיר ה"ן י"ט דקדים לשבת עדיף משחט' לשחט' אפי' שחטו אפי' ומקדוש לפרש' והכא שחט י"ט שבת אפי' משחט' ד"ע י"ט אפי' שחטו וה"ל תתיר ומקדוש לפרש' אבל כפי' דהו' מהן קודם ואיהו שירטה יקדים ה"מ בשחטן של היום אבל בתתיר ומקדוש של מחר של היום קודם משום דכבר הגיע זמן מנחה ל"ש תתיר דהיום כיון שבת עדיף וקדים ל"ט של מחר המקדוש ואל תטעה לומר דא"כ דשאינו תתיר קדים לתתיר בקדים ושחט' אפי' דליתא מקדוש אפי' את"ל תתיר ומקדוש עדיף מתתיר י"ל ומקדוש אלס עפי' ואפילו לתמך עדיף מתתיר להשחט איהו ליתא שהרי אפי'א למיפשע' שם לבנין' דקדים ושחט' לשאינו תתיר מהא דתקן שלמים של אשם תנחל ואשם של יום של אשם קודם לשל יום הא יזים דומיא דאשם וה"ד דקדים שחט' לשלמים תנחל ואשם קדמי הרי אפי' דשחט אשם ללא תתיר הן אלא מקדוש מ"מ מתקדים ושחט' לשאינו תתיר אפי' מקדוש קודם הכ"ל לקדים שחט' לשאינו תתיר תתיר קודם ואם איתא אפי' על גב דמקדוש דלאים קדים לשאינו תתיר אפי' תתיר דגרע מיניה לא עדיף משאינו תתיר בקדים ושחט' אלא ודאי ל"ש כ"ש מקדוש לתמך ללא אלס מתתיר דהאינא ותתיר דהאינא עדיף:

שוב ראיתי הרמב"ם שכתב בפ"ט מהלכות תו"מ עבר או שחט ושחט את שאינו תתיר או השחט בתקופה כקדוש חתולה מקריבו ואפי' שחט את התדיר או את המקדוש הרי דס"ל ז'ל דשאינו מקדוש נמי היכא דקדים ושחט' מקריב ליה קודם למקדוש מ"מ אפי' שכלתורה נראה כן דבעיין דהתכלת אפי'שע' לן מהא דכל התדיר אכתי י"ט לו כן דאפי' דבקדים ושחט' לשאינו תתיר מקריב ליה קודם כדמסקנא שמתא דפי' כ"ה אפי' אין לפשוט מנחה לבנין' דהתכלת למקדוש דהאינא עדיף מתתיר קודם ואל תמך תבעיל לגמרי ומקריבו למוספין דהאינא וממילא תתירן לתמך בעלין לגמרי וכן כגון דין דמקדוש דהאינא ושל מחר בעל לגמרי משום דיל' דע"כ לא קאמר בקדים ושחט' לשאינו תתיר מקריב ליה הואיל וכבר מנומין למתו וקדים לתתיר ה"ט משום דאין התדיר נדחה לגמרי מהקרבנה דהא אפשי להקריבו אחר שאינו תתיר אבל בציבור שאין להם תתיר ומקדוש דלאים כפי' ל"א מהם. אם אמרת להקריבו למוספין דהאינא תתירן לתמך בעלין לגמרי דהא אין לו מה להקריבו אכתי י"ל את"ל תתיר עדיף מתקדוש אפי' תתיר לתמך עדיף מתקדוש דהאינא כדי שלא תבעיל התתיר לגמרי דלאים עפי' משני המקדוש וה"ה אפי'שע' את"ל מקדוש מתתיר אפי' של מחר עדיף מתתיר דהאינא כיון לו אלא כדי ל"א מהם כדי שלא יתנה המקדוש דלאים עפי' לגמרי מפני התתיר הקל ממנו וה"ל לבנין' קודם היום דג"ר נמי בינא ה"ו יש לו להביא סיני לסברא דן שהרי כפי' כ"ה אפי'שע' תתיר ומקדוש איהו מהן קוד' אחר' ת"ש התמידין קודמין למוספין כו' ע"כ דמפשי ר"ח לא אהי' וכתיב' ועוד מיני' מברכת הו' קודם לברכת היום ומתא דהר"י הלכה מתפלל על מנחה ואפי' מתפלל על מוסף אפי' לברכת היום ומוסף קדים וכתבו ה"ה וירקן להקדים כפי' התכלת גבי התמידין אינו מעכבין את המוספין דכפי' כ"ה גבי עדיף התתיר וקדים ולא פשוט מנייה מדי' ללא מייתי' הכא ראיות דהתם והגהו דהתם ל"מ הכא ע"כ. ובע"כ אני מוכרח לפרש דלקי' דכפי' כ"ה ע"כ קריבו בזה אחר זה ואין שום א' מהם בעל לגמרי אלא דמביע'א איהו מוקדש וליקרב ואיהו מותר ממנו והילכך פשי' ליה מכל האי דמייתי'

(א) י"ל דלא (ב) י"ל אפשי לומר (ג) אפי' ללא מקדוש ח"ל י"ל

שאנת אריה דיני קידוש ויט סימן סד מה

לבעי' דר"י וחק על גב דלחמ' א' אפילו הלכה לריב' בדיקה הא קי"ל כר"י א"ר
 דהלכה א"י בדיקה וכו' ו'ל' הוא השתח' מני דמשיב' ע"פ ספרים ע"ג קרקע לא
 תיח' אלא כר"י דא' נערה לעמוד אע"פ שלא עמדה דאלו שאר אומר' עמדה
 מתע' בשו' אלא כיון דהלכה כר"י לא חס לה הגמ' ה"כ אלא כשהלכה דלמי'
 בדיקה ל"ז לרב יודא' אחר רב דה"כ דהו' משתאף לא תפשו מניה לא לדר"י
 ולא לבעי' דר"י אלא ודאי ש"מ דקיס לי להגמ' דלון מחוקין ריעותא ב"יט
 דילך לא חס לתוך בהלכה אלא אפי' בהרמ' ע"ג קרקע מני סני ואל תתנה ע"ו
 דכה"ג מינו רבות בתלמוד דלא אפשו בעיין במקומה ובישעט לן מתקם אחר
 ומתקן מניה הרמב"ן בס' המתנות בפ"ג דברכות ופי' בעיין דנשים בבה"ט
 דאורייתא או דרבנן וי"ל דגם וו' כח' מהן מ"מ חס' און להקשות להר"ן דס"ל
 דבעיין לחומרא משום דהוא וי"ל כתב בפ"ט א"ע אה' דר"י דבית הרחם און בו משם
 ריסקו זיברים דהקשו הראשונים דמאי קמ"ל פשיע' דל"כ רוב הגולים וניטו
 ופי' וי' דודאי פשיע' לן דברובא לכת' ריסקו זיברים אלא אי מיעוטי דמתרסקי
 בשעת לידה חיי מיעוטי דשכיח' לון דליכא למיקם ענה ומילתא בשיבו' מע"ל לא
 הסיכן ארובה כד' לגיל דמח"ע ר"ך בדוקו כסוכת היחיא דמיעוטי דשכיח'
 כינהו מתי' קמ"ל דמיעוטי דמתרסקי בבית הרחם מיעוטי דלא שכיח הוא ולא
 חייסן לה כלל ומאן דחי לסייע' דלחמ' דבמח' ס"ל דמיעוטי דשכיח' הוא ע"כ
 וכיון דלפי' וי"ל אפילו למאן דחי לסייע' אינו אלא מיעוטי ולא חייסן לה מה"ט
 אלא מדרבנן בעלמא הואיל דמיעוטי וס' שכיח' הוא מני דביתו הריאה שאני אלא
 מדרבנן כמ"כ הוא וי"ל בפ"ק דחולין א"כ וי"ל ע"כ לא מביע' לי' לר"י אי מחוקין
 ריעותא ב"יט אלא בריעותא גמורה דחייסן לה מה"ט להריב' בדיקה כמו הא
 דררה או ערפ' בטמל' דלר"י ס"ל מה"ט בדיקה וו' מתחשב' ליה לפיק' דלר"י
 דאורייתא אבל היא דבית הרחם אפילו חת"ל דר"ך בדיקה אינו אלא מדרבנן
 בעלמא משום מיעוטי דמיעוטי' לא תיח' ריעותא ב"יט בדיקה אלא מדרבנן
 ע"ג ניל קרקע דבית הרחם אינו אלא מדרבנן ח"ל דלענין וי"ל לא גורו רבנן
 להחויק ריעותא מעמ' דלחמ' למעלה וי"כ לא אפשוט לן בעי' דר"י מה' דאו
 טריפות כלל : אבל מ"מ הדבר מוכרע מענינו דההיא בעי' דר"י נמי היא ריעותא
 אינו אלא מדרבנן בעלמא ומעמ' דלחמ' ופ"ה אפילו בריעותא דרבנן נמי
 מביע' ליה אי מחוקין לה ב"ט או לא כ"כ שפי' אפשוט בעי' דר"י מה' דאו
 וכדלחמ' וי"ל למח' שפי' דבריעותא גמורה דזריכה בדיקה מה"ט לא מביע' לן
 דודאי מחוקין ריעותא ב"יט וכי מביע' ליה לר"י בריעותא דרבנן א"כ תקשה לך
 הא דתקן בפ"ג דביצה (דף כה) בהמה מסוכנת לא ישתע' א"כ יש שח' ביום
 לאכול ממנה כות' גלי רע' א' אפילו כות' חי מביע' טבייתה והרי לכת' מותר לשמוע
 בהמה מסוכנת אם יש צורך לאכול ממנה וכו' מסוכנת אחר' עד
 שתפרסם כתקן בפ"ג דחולין (דף לו) ופירסם שאמר' לאחר שחיע' כדל"ר התם
 ואי מחוקין ריעות' ב"יט יחש שח' לא תפרסם לאחר גמר שחיע' וי"ל דלל אלא
 מה' אפילו תימא דבעי' דר"י הוא בריעותא גמורה של תורה אכתי תפשוט ליה
 מנה' מסוכנת דמשמע התם בחולין דמיה' אסורה כל כמה דלא פירסם וכי"ט
 להדיא מד' דמסקין לו וי"ל אע"כ הדין מסוכנת דבעי' לא מייירי מההיא מסוכנת
 דחולין דמפרסם התם ה"ד מסוכנת כל מעמ' מידן אותה ואינו עומדת אלא מייירי
 ממסוכנת דעלמא שהוא חולה ביותר ונטויה למות וקדים שחיע' לה עד שלא תמות
 ומסוכנת וו' א"כ בדיקה כלל לאחר שחיע' והשתא לירי' מינו לא קשה מידי :

דיני יט סימן סה

שאלה אי מ"ע דשמתח' בתוך נוהג מי בזה"ו מה"ט או דלמא אינו נוהג
 מה"ט כיון דלון לנו שלמי' שמתח' :
תשובה בר"פ א"מ (דף טו) נ"ב הא דאכל אינו נוהג אבילות דרגל כתבו
 התו' נ"ל דשמתח' הרגל דרבנן ושמתח' היינו בשלמי' שמתח' כדלחמ'
 דבגיגה ע"כ ולמאור' יש לי להבי' ראי' לברייהם מה' דלחמ' בפ"ג דפסחים
 (דף ע"א) א' עולה א"ר א"ש שלמים ששחטן מעי"ט אינו יודא' כהן לא משום שמתח'
 כו' דכתיב וזבח' ושמתח' זבחה בשעת שמתח' וליכא דלחמ' ריעותא למח' ליתא סמי' ל'
 והיית' דף שמתח' לרב' ליל י"ט אחרון לשמתח' אומר ליל י"ט אחרון או אינו
 אלא ליל י"ט ראשון ת"ל דף שמתח' חלק מ"ט לאו משום דלון בו במה לשמתח' וזבחה
 לתוך שרי' בזה הכי אמר מתיב רבא ההלל והשתמה שמונה ו' א"ש בעיק'
 זבחה בשעת שמתח' הא וימני' סניגין' דלא משתכח' ליה אלא בשעה כגון שחל י"ט
 ראשון להיות בשבת ומתק' ב"פ דשמתחו בככות נקיה ויין יסן א"כ מ"א קאמר
 מ"ט לאו משום דלון לו רב' לשמתח' חמאי' לא משמתחו בככות נקיה ויין יסן אלא
 ע"כ מה"ט אינו נוהג מלוח' שמתח' אלא בשלמי' שמתח' לחוד וה' דלר"פ שמתחו
 בככות נקי' היינו מדרבנן דודאי מדרבנן מלוח' שמתח' נוגה' בכל מיני שמתחו
 כדלחמ' בכלי' גמ' וחתי' לנוטי' שמתח' י"ט : אבל אין זה ראי' דלחמ' לא אסיק'
 דלחמ' דה' דר"פ רב' אמר אסקי' רבא דלחמ' דה' דר"פ : וס' אין להבי' ראי' אלא
 להיפך שרי' דר"י חמו' שס' אלא דבעי' לסייע' לעולם מה' מ"ט דלון לו במה
 לשמתח' לא כדקחני' עמ' מה רח' לרב' ליל י"ט אחרון ולהו' ליל י"ט ראשון
 מרבה חתי ליל י"ט אחרון שיש שמתח' לפניו ומלוח' חתי ליל י"ט ראשון שאין שמתח'
 לפניו והשתא' יש להקשות לר"א דלוח' דלוח' בעיין זבחה בשעת שמתח' ליל עמ' דלוח'
 ומלוח' ליל י"ט ראשון משום שאין שמתח' לפניו תיפוק ליה דלוח' לו במה
 לשמתח' אלא ע"כ דשמתח' כל מיני שמתחו בשמתח' ופסטר לקומי' מלוח'
 שמתח' כליל י"ט ראשון בשאר מיני שמתחו הילכך קאמר עמ' משום דלוח'
 שמתח' לפניו : דלוח' זה ראי' דל"ל דה' דק' מרבה חתי ליל י"ט אחרון שיש
 שמתח' לפניו וזבחה חמאי' דלר"א בעיין זבחה בשעת שמתח' דכודים שמתח'
 לפניו חמאי' א"כ א"כ לקומי' ב"י זבחה בשעת שמתח' וזבחה בשעת שמתח'
 בו שמתח' ללוח' ליל י"ט אחרון שמתח' חתי ליה ליל י"ט ראשון שיש שמתח'
 לפניו ולכא' לקומי' ב"י זבחה בשעת שמתח' וזבחה חמאי' דלוח' חמאי' יסן
 שמתח'

שכתי' טריפות כמו כשירות בשנים הללו הכל הוא מחמת טריפות שדריאה מחמת
 חומרת האחרונים שהמירו חומרות הרבה בדקוק הריאה והרי הרבה מן
 האחרונים נזומו ככרוב' ע"ז על שמאבדון ממון ישראל בנחם אלא שכבר נהגו כן
 וא"כ כה"ג לא גרע מיעוטי הגדרם דלכ"פ איסורא דרבנן אלא לחללה בלא בדיקה
 ואפ"ה לא מחוקין ריעותא ב"יט למאן דל' דבדיקת עוף הגדרם אינו אלא
 מדרבנן כ"כ הכא דלוח' אלא חומרא בעלמא ואפילו איסור דרבנן לכת' אע"ג דיש
 לתקן דשמתח' בשוף הגדרם ה"ע דלחמ' לשמתח' ב"יט דכיון דמיה' א"י בדיקה
 אלא רובן אחר שהיות מע"ל בחקות כשרות קיימו סמוכין ארובא וחמרי' דודאי שמתח'
 בדיקה והרי שחיע' וו' חס' הוא דלחמ' למיכל מניה ואע"ג דמדרבנן זריכה
 בדיקה משום תשע טריפה אפ"ה לגבי י"ט לא גורו מעמ' דלחמ' אבל בעי' דלוח'
 דידן כיון דע"כ ספק שקול הוא חס' אפי' למיכל מניה לאו שחיע' מתח' מה' סוכהמי'
 אין דלוח' לחלילה מכה חומרת האחרונים ואם שמתח' בה איזה מן החומרות האלה
 אין סופו ללכ"ל הא דלוח' בספק שקול מחוקין ריעותא ב"יט י"ל דהא ר"פ פסקין
 כר' דס"ל בפ"ג דפסחים (ד' מו) בזה"ש מ"ט שרי לשמוע ב"יט משום דהוא חס'
 ומיקלע' ל' לירוחים חיי ל' ולדרי' חמרי' תס' בזה"ש דלוח' דלוח' מסוכנת לא חס'
 אלא כדי שוכל לחסל הימנה כות' גלי מבע' יוכל לחסל אע"ג דלא בעי למיכל
 משום הואיל וחי' בעי למיכל מני' אכיל משום הכי ישחטו וי"ט כיון דמיה' שרי ואין
 סופו לחסלו אלא מפני חומרא בעלמא והואיל וחי' בעי לחסל מני' אכיל מתי' ישחטו
 ואע"ג דלרבה נמי חף על גב דלוח' ליה חס' מ"מ איסורא דרבנן איכא דהא ה"ט
 לדודי' דאזכרנו רבנן עירוב דשזלין מיום טוב לשבת כדלחמ' חס' ונבי' הבה
 מסוכנת משום הפסד ממונו הוא דשרי משום הואיל ולא גורו רבנן הא כיון דספק
 שקול הוא דלוח' מתח' אין הכס' אפילו טריפות של המתמרים ה"ל ספיקא דרבנן
 ולקולא ותיקן שבהמה זו היא מן המתח' שסופו לחללה דהא אפילו חס' יסן מ"מ
 שקול הוא דלוח' מתח' אין הכס' אפילו טריפות של המתמרים ה"ל ספיקא דרבנן
 וליקולא ותיקן שבהמה זו היא מן המתח' שסופו לחללה דהא אפילו חס' יסן מ"מ
 בעי למיכל מני' אכיל ופי' דהא חס' רוב בהמות מנא' טריפה א"י שח' שח' אלא
 מחמת חומרא אסור לשחטן ב"יט כיון דרבנן אין סופו לחסלו ה"ל כודאי ואע"ג
 דל' הואיל אפ"ה איסורא דרבנן איכא וי"כ דכל היכא דבעי בדיקה מה"ט אסור
 לשחטה ב"יט דה"ל ספק שקול דלוח' שמתח' טריפה ואפי' אי בעי למיכל מני' לא
 מני' אכיל וה"ל ספיקא דאורייתא לחומרא וכל היכא דלא בעי בדיקה אלא מדרבנן
 לא מחוקין ריעותא ב"יט וצדק' אלא מדרבנן ח"ל דלענין וי"ל לא גורו רבנן
 משמע לי' מדעת ר"פ דלון בדיקה וו' אלא מדרבנן ודלא כהר"ן וכ"כ עיקר דמיה'
 מותר לשחטה ב"יט ובשב"ל : הרי תבאר' ה' חילוקי דינים בענין זה בחר' הטיב
 ודע שאין דברי הא"ר סותרין את דברי במ"כ במקום שהטריפות מנייות כמו
 הכשירות אסור לשחטן בהמה ב"יט דלוח' א"י ומה ע"כ דניס' אלו ככתי' :

דמחוקין ריעותא ב"יט וכדברי הא"ר : אבל מ"מ יש לי לזון ולהתר' דהא

שאלת אריה רני יט סימן סה טו

לזה נהני הילך לא יאכפת לו בזה למעמאין ח' מהן בנת ולי אפטר לו בשלמי
 שמה בו ימי הפסח דהא אין מלות שמה חלה עליו בשלמי שמה כיון דנטמא
 קודם הרגל ויסול לקיים מלות שמה שמה כל מיני שמתות שבדיו לקיימו וכ"כ
 הרמב"ם בספר המלות חלק השעון ס' י"ד וענין השמה הוא שנקריב שלמי
 עכ"פ טו' כלל ח' ושמה בהקד מה שאמר ג"כ לשמה בהם בכל מיני שמה
 וזה לרובו בשר ולפחות יין ולבנות בדרים הדשים ולחלק מיני פירות ומיני מתקה
 לקטים ולגסיס ולשוק בכל מיני געון ולקדק במקדס לבד כו' ע"כ וכ"ג ומדבריו
 בחיבורו סת' למעלה ובכ"ה וכו' ואכחו דבריו לקמן והרי כ' הר"ן והמרדכי
 וז"ל פוסקם בפ"ק דביה דהא דרשו ב"ה הלואי קמן ב"ט לרה"ר היינו כמי
 לטייל התעוק שיש בזה משום שמתא י"ט ש"מ דכל אדם מלות שמה מוטלת עליו
 בראיו לו ובמה שהנה ממנו והיינו דאומריין במחנה הרבה פעמים דלימח חתי
 להמונעי שמתת ב"ט הרי נקבדר דמלות שמה גוה מן התורה בזה"ל בכל
 מיני שמתת :

דני יט סימן סו

עוד אמרתי לברר אם נשים חייבות במצוה זו ולא דע דפ"ק דר"ה (דף ו')
 אמר"י בשרי' ז' וזה אשה מהו בכל תאחר מי אמר"י הא לא מתיבי ברא"י
 ח"ד א"ה אשה בשה"ה א"ל אבי והיפוך דהא איהא משמה ומי אמר אבי
 הכי והא אמר אביי אשה בעלה משמה ומשני לדבריו דר"ז קאמר ולכאור' אראה
 דהלכה כאביי דתריח הוא דאמר אשה בעלה משמה והיא אינה חייב' במצוה זו
 והרמב"ם כתב בפ"י מה משה הקבנות א"י האיש וא' האשה עובר בכל תאחר
 אבל הירש עובר בכל תאחר ע"כ וכתב ג"כ א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה
 ומה שכתב אצל הירש ג"כ א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה
 הר"ז א"ה א"ה דמשמע דאביי פליג נקטוקר' ע"כ ו' ודברי שגנה הן ונחלק לובין
 בעינן לבעיא דהא דירוש א"ה בכל תאחר הוא בעיא דליפשא התם אליבא דכ"ע
 ומתני ר"ח מעיקר פרע לירוש והוא בעיא דאשה מהו בכל תאחר איפשא דר'
 ומה לאי גיטא דעוברת משה דהא תריח' בשמה ולבאי דאמר אשה בעלה
 שמה איפשא לאידך גיסא דליתיה ביה' וי"מ א"י לתונה על הרמב"ם
 למה דהא דברי אביי דתריח הוא ופסק כר"ז ובפ"א מה' הגינה כתב והשמה
 האמורה ברבליס היא סוקרב שלמי יקר על שלמי תגינה כו' ונשים חייבות במצוה
 זו וכבר השיגו הרשב"א א"ל לא קרבן אלא בשמה ששמה עם בעלה ששמה
 עמו והוא שמה אותה ע"כ דעמו ז"ל נסוקו כאביי דאמר אשה בעלה משמה
 והכ"מ כתב עליו ואין זה הפסוק על הרמב"ם אמה לא תאחר לבאר זה ע"כ
 כשוכה דחיה היא דודאי חידוש גדול הוא ואין מהראוי להשימוע ועוד שהגמרא
 בפ"ק דקדושין (דף לו) קפריק אהא דאמר אביי אשה בעלה משמה אלאמה מאי
 איכא למימר ומשני בשרוי אללו כו' ו' היה הרמב"ם לבאר ולא להשימוע כ' הלכו'
 גדולות וקבועות הן אליבא דאביי אבל במת שכה הכ"מ לא דפי"ד מה' מעה"ק
 דמדסק הרמב"ם א"ה ע"כ ועבר' על כל תאחר אלנה ס"ל דהלכה כר"ז דס"ל אשה
 חייבת בשמה וקריין זה ובאת שמה והבאת שמה משום שלמי שמה ודלא
 כאביי דאמר אשה בעלה משמה מ"מ לריך עטם מ"מ לא פסק כאביי נגד ר"ז
 דתריח הוא ונ"ל דה"ל משום דתתמיא דהס"פ בפ"ק דגמריס משמע דלית
 כר"ז דליין התם (ד"ק) מהק"פ דלגודר נדר מיר לאויר מה' מדרים עובר בכל
 תאחר אף מירוש עובר בכל תאחר ופריך לו תאחר דמירוח המ"ל מיר כיון דתריח
 הריני מיר ה"ל מיר אכל ק ליה בכל ויכל' זה מר וטורה כד"מ עובר בכל
 תאחר קרבנותיו ופריך מן הכא נפקא ליה מהתם נפקא ליה כי דרש ידרשו אלו
 קטאות ואשמות ומשני מהו דיתמיא מירוח הוא ששמה תורה במיר ומסקו מאי
 חיוביה משום דלא מהפסוק בנדר ודקא קשיא לרבותא חלב ח"ה קא תיחא לכפרה
 מצאת מיר למאי תריח ופריך והרי תאחר אלו לרבותא חלב ח"ה קא תיחא לכפרה ועובר' עליו
 משום כל תאחר ומשני הוא קא שריח לה למוכל בקדשים ומפשיעא ליה להנמי'
 דעובר עליו בכל תאחר בתעמא יולדת והא תעמא יולדת קרבן נשים הוא ועוברת
 בכל תאחר ש"מ אשה נמי עוברת על כל תאחר' וזה ראה גדולה היא לדעת
 הרמב"ם ולא כהרשב"א שהשיג' ולמ"ס ח' דברי הרמב"ם שכתב בפ"ג נאמרו'
 אבל לה יעמא מ"מ שם א"ל ראה להטמא עומאין אותו בע"כ בד"ה בוצרים
 שהזכירו על הטומאה אבל הכהנה הואיל ואין משמחות על הטומאה כן אין
 מלות להטמאה לקרוב' אלא אם רצו מהטמאות ואם לאו לא מתעמאות ע"כ וכ"ע
 הרשב"א דהשמות קשיא הא דתניא אשור חיוביה לא אהו ולא מעמא לה וכן הוא
 לא חונתה ולא מעמאיה לו הא נשאה מעמא לא ע"כ והרמב"ן בתה"א כתב עליו
 ולפי"ז הא דתניא לא מעמאיה לו לאו דוקא אלא טעמיה נקט ע"כ ודברי תימה
 הוא ה"ה תנין מילתא דלימח כלל דהא ולי אסורא ליכא כיון דאין כהנת מוחתה
 על הטומאה ואי דאין מהיבת להטמאה לו קאמר מתי איריא ארוסה אפי' נשואה
 נמי כיון דלדיעת הרמב"ם אין נשים מלות להטמא לקרובין כ"ל שהרמב"ם
 מפרש להאי לא מעמאיה לו כמו שפרש"י בפ"י דיבמות (דף כט) בלישא תריח
 שכתב ולי' ולא מעמאיה ברבליס שהרשב"א מוחתה על הטומאה מביבבלת לא תגשו
 ביום' ר"ה ופ"ט חזון' לא מעמאיה לו כ"י ברבליס שהזכירו על הטומאה' כדאמר
 בר"ה ע"כ ונ"ל ללמוד וכות על הרשב"א שהשיג על הרמב"ם מה' דלא מעמאיה
 לו ולא נ"ל לפרש ברבליס משום דהי ארי' בפ"ק דר"ה (דף עו) ארי' חייב אדם
 לטורח את עצמו ברבליס ת"ה ובבבלת לא תגשו יכול יהו ישראל מוזהרין על גמג

בבליה ח"ל אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן מוזהרין בני ישראל אומותא
 והלא הדברים ק"ז מה טומאה חמורה בני אהרן מוזהרין בני ישראל אין מוזהרין
 טומאה קלה לא כ"ש אלא מה ח"ל בבבלת לא תגשו ברבליס וירק' משום לזה דמקי
 להאי קרא ברבליס דלעו ברבליס מתיבי' ורמי' הכא ובע"כ ה"ט משום דברגל חייב
 לטורח את עצמו מכל טומא' כדי לקיים את המצוה שהן חוב ברבליס כמו דרש' ותיגה
 ושלמי שמה ש"ח לעשות בטומאה ומשפחה דמשני הראש והגינה אינו מוזהר
 מהטמאה אלא בטומאה ארביכאל על טומאת מת שהיא טומאת שבעה אבל
 בטומאת ערב כמו שדן ובבליה לית לו בה ואפי' אם לא הביא עדיין עולת ראייה
 ושלמי תגינה אם הוא עדין קודם יוס' ו' של רגל מותר להטמאות כיון שיש עדיין
 שהות להטורח ולהביא אותו קודם שיא' הרגל דיש להן שלמותן כל שבעה ומשום
 חיובת ללו' אין מוזהרין מהטמאה בטומאת ערב אלא שבעה של רגל דמכאן
 ואיך עבר ומס' ח"ל בליל יום ראשון של רגל וכו' כולן שלמותן דרשאן ומאן
 דלא חוי' בראשון של חוי' ובכ"ה של ראשון של רגל' כ"ג אבל מוס' ראשון על
 יוס' ו' ולא עד בכלל אם מטמא את עצמו בטומאת ערב לית לו בה א"י א"ה א"ה א"ה
 כבר לחיבות הללו ברבליס מעתה אין כאן אסור להטמא את עצמו אפילו בטומאה
 ארביכאל מיהו ה"מ מחמת חובת ששם מביאים ברבליס פסח אהת ויל' ידי מביאו
 מכל הרגל אבל משום שלמי שמה שחייב לאטלל אותו בכל ימות הרגל ואין ע"כ
 יוס' מימי הרגל שחייב בהן אי אפשר לעמאות א"ע בכל ימות הרגל אף ע"כ
 דאפשר לקיים מלות שמה בשאר כל מיני שמתות וכמס' ל מ"מ הואיל וכבר נבע
 רגל חל עליו נמי מלות שמה בשלמי שמה וז"ל להפקיע א"ע ממנו ע"כ הטומאה
 ול"ד למטמאין את ארביכאל בפרך ופריך וטמאתו במת ולא חייבין להפקיע שלמי
 שמה כמו דחייס התם להפקיע דעולת ראי' הואיל ואפשר לקיי' מלות שמה בשאר
 מיני שמתות דשאני טומאת ח"ע א"ה קור' הרגל דאכתי לא חל עליו חוב שלמי שמה
 וכשיגיע הרגל כבר הוא טמא ואינו חל עליו מ"מ דשמתות אלא בשאר מיני שמתות
 והואיל ואינו פקע מיניה מלות שמה לגמרי לית לו בה אם מטמא א"ע אבל
 הכא שכבר הגיע רגל ועדיין הוא טמא חל עליו מ"מ דשמתות הרגל בשלמי שמה
 ובנ"ל להפקיע את עצמו ממנו ע"כ טומאה זהו מה ש"ל בשרות ענין זה א"ה
 ובבבלת לא תגשו משהחל את הרגל והדברים פורים למתין' ו' והשתא אשה
 דשעורה משולת ראייה ותיגה כדעין רפ"ק דתגינה ואפי' מריאות פנים בעורה נמי
 פטורה וכמס' התוס' שם והכריחו הדבר בראיות ברות מנרא' דידן ודלא
 כגמרת ירושלמי א"כ אי אמר"י דמחייבי בשמה מוזהרת מימי הרגל בלאו דבבבלת
 לא תגשו כדי שלא תפקיע א"ע משלמי שמה' אשומטל עלי' דהא ע"כ עיקר אזהרה
 זו ו' ובבבלת לא תגשו ברבליס משום שלמי שמה הוא שיהא חובת כל יום יוס'
 הרגל דלא משום עולת ראייה ותיגה בטומאת שמה שהיא טומאת ערב אינו
 מוזהר עליה אלא ביום השביעי של ימות הרגל וכאלו הביא עדיין עולת ראייה ותיגה
 אבל הביאים כבר לית לו בה ומאי ברבליס שמתא דאר' ותניא כותוה' דמשמע
 דכל ימות הרגל באזהרה זו אלא ודאי משום שלמי שמה קאמר דבבבלת לא תגשו
 ברבליס דא"ג דבבליה טומאת ערב אינו מ"מ אסור לגיב' בה ברבליס כדי שלא יקיע
 א"ע משלמי שמה ואפי' דאם אכל כבר ביום זה של הרגל שלמי שמה יכול
 לעמאות א"ע בטומאת ערב דבבליה ועד הלילה יעבור ויעריב משום ואפשר לקיים
 מלות שמה בשלמי שמה בליה הא מ"מ בכל יום מימי הרגל מוזהר על
 ובבבלת לא תגשו קודם שחל עדיין את שלמי שמה' ביום וכו' דאשה חייבת
 נמי בשלמי שמה מוזהרת מימי על' לא ובבבלת לא תגשו ברבליס דא"ה עיקר
 אזהרה מן משום שלמי שמה הוא והרי היא נמי חייבת בה אבל א"י אמר"י דאין
 אשה חייבת בשלמי שמה ושאר חובות הרגל נמי אין טובה בה נמצא אין לחלק לגבי
 דינה בין רגל לשאר כל השנה ואין לה ענין לאזהרה זו של ובבבלת לא תגשו
 ברבליס כיון דאין רגל חלוק אלאה משאר ימות השנה ומותרת לעמאה א"ע ברבליס
 אפי' בטומאה ארביכאל דטומאת מת כ"ס ובבבלת ערב דבבליה עומת אפי' שפר
 דרבנן ז"ל לעמאיהו אולי דהראב"ד דס"ל דנשים פטורים משלמי שמה כמס' א"ה
 בפ"א מה' תגינה א"כ אין לה ענין לאזהרת בבבלת לא תגשו ברבליס כיון דאין רגל
 חלוק לה משאר ימות השנה ע"כ הא דאשור ארוסה לא מעמאיה לו א"ל דאסרה
 להטמאות וברגל מיירי דהא כיון דלימח בשלמי שמה אין מוזהרין על הטומאה
 ברבליס ע"כ אינו מעמאיה לו דקתי' משום מהיבת להטמא לו מכלל דנשאה חייבת
 וש"מ נשים נמי מלות להטמא לקרובים ודלא כהרמב"ם' וספיר השיגו מ"מ
 אבל הרמב"ם לעמיהם שפסק' נשים חייבות בשלמי שמה וממילא שהיא מוזהרת
 על אזהרת בבבלת לא תגשו ברבליס דכיון דעיקר אזהרה זו משום שלמי שמה
 הוא והרי היא נמי מלות על שלמי שמה אפ"ה נמי באזהרה זו ברבליס והאי א"י
 מ"מ א"י דגבי אשור ארוסה ארביכאל דטומאת מת כ"ס ובבבלת ערב דבבליה עומת אפי' שפר
 מ"מ למאי דס"ל דאין כהנת מוזהרת להטמא לקרובים' ולפי' למנו דמס' ר"ה
 ותוס' ס"ל דהלכה כר"ז דאשה מלות על הטמאה הואיל ובדרייתא' לו דאשור ארוסה
 אין מעמאיה לו דמירי' מתיבת ל' לאלו לבאי דאמר אשה בעלה משמה
 לאין ענין לאזהרה זו ברבליס דאין רגל חלוק לה מן ימות השנה הלא ודאי
 כדפי' וז"ל למאי דפי' לבאי דאמר אשה בעלה משמה א"י מוזהרת בלאו זה
 דבבבלת לא תגשו ברבליס א"כ תקשה לך דהא דתני בפ"ק דקדושין (דף כט) וכל
 מל' בין שהו' בין שלא הו' נשים חייבות הן מכל תקיין וכל שמתות וכל טמאה
 למתים אמתא לא תשיב נמי לבבבלת לא תגשו הרגל דלמי נשים פטורות וי"ל
 דולעמך

דולטעמן קאן לאבי נשים איין זבל האחר כיון דאין לא בראי ולא בשמחה ואמאי לא חשיב ללאו דבל תאחר נשים פטורים אלא מאי אית לך לנימור כיון דענינא דיניי זבל תאחר הוא משום דתלה רומחא לבל תאחר בהבאה דכתיב ובלת שמה והבאת שמה וכיון דליתא בהבאה לא משום ראייה ולא משום שומה לית זבל תאחר ה"ל זבלה הא דתמן האם כל מ"ע שא"ז נדבש פטורות דהואיל דפטורה ממ"ע שא"ז הוא הגורם לבל נמי לפטור מלאו זה זבל תאחר כ"ש דלאו דזבנבלת לא תגשו כרגל דה"ל זבלה מ"ע הללו דבל ענינא זה באוהרה זו הוא כדי שלא לבעל מ"ע הללו של ז"ג ה"ל לאו זה בכללן מ"מ אין זה מוכרח ד"ל דהיינו טעמא דלא קתני במתני' חוץ מבל תאחר אפילו לאביי דאמר אשה בעלה מתמחה ואינה עוברת על זבל תאחר היינו דווקא בקרבנות דלתינוה רומחא דברגלים דכתיב ובלת שמה והבאת שמה אבל לדקדק דא' רבא סב בפ"ק דר"ה ודקדק מחייבי עלי' לתאמר דהא שביי עינים אשה חוץ מבל תאחר זבנבלת דלא תליח דברגלים והו"ל לשאר מתנות עינים כגון לקט שחטה ופיאה וכיוצא בו שזוברת עליהם זבל תאחר לתאמר כמו זבנבלת כמ"ש ה"ת' (ד' ע"ד) (ד"ה ונמשרות) דאפי' לאביי אשה עוברת עליו זבל תאחר וכיון דבפיה ל"ת דבל תאחר איכה מילי נשים נמי עוברת עליהם כגון זדקה ושאר מ"ע דלא תלינוה רומחא בזבאת מה' דרגלים מה"ע לא קתני במתני' להאי חוץ מבל תאחר אפי' שם ל' לפלג בזה אשה כבר כתוב חללי במקום אחר אין זה מקומו ומ"מ אפי' שאין מהא דבל תאחר הכרח למש"כ אפי' בלא"ה י"ל כן דלא חשיב להאי לאו דזבנבלת לא תגשו בהאי חוץ אליבא דאביי מה"ע דאמרן ונאור לעינינו הרי נתברר לנו בראיה ברורה דלשה נמי חייבת במצות שמחה דרגלים כא"ז :

דולטעמן קאן לאבי נשים איין זבל האחר כיון דאין לא בראי ולא בשמחה ואמאי לא חשיב ללאו דבל תאחר נשים פטורים אלא מאי אית לך לנימור כיון דענינא דיניי זבל תאחר הוא משום דתלה רומחא לבל תאחר בהבאה דכתיב ובלת שמה והבאת שמה וכיון דליתא בהבאה לא משום ראייה ולא משום שומה לית זבל תאחר ה"ל זבלה הא דתמן האם כל מ"ע שא"ז נדבש פטורות דהואיל דפטורה ממ"ע שא"ז הוא הגורם לבל נמי לפטור מלאו זה זבל תאחר כ"ש דלאו דזבנבלת לא תגשו כרגל דה"ל זבלה מ"ע הללו דבל ענינא זה באוהרה זו הוא כדי שלא לבעל מ"ע הללו של ז"ג ה"ל לאו זה בכללן מ"מ אין זה מוכרח ד"ל דהיינו טעמא דלא קתני במתני' חוץ מבל תאחר אפילו לאביי דאמר אשה בעלה מתמחה ואינה עוברת על זבל תאחר היינו דווקא בקרבנות דלתינוה רומחא דברגלים דכתיב ובלת שמה והבאת שמה אבל לדקדק דא' רבא סב בפ"ק דר"ה ודקדק מחייבי עלי' לתאמר דהא שביי עינים אשה חוץ מבל תאחר זבנבלת דלא תליח דברגלים והו"ל לשאר מתנות עינים כגון לקט שחטה ופיאה וכיוצא בו שזוברת עליהם זבל תאחר לתאמר כמו זבנבלת כמ"ש ה"ת' (ד' ע"ד) (ד"ה ונמשרות) דאפי' לאביי אשה עוברת עליו זבל תאחר וכיון דבפיה ל"ת דבל תאחר איכה מילי נשים נמי עוברת עליהם כגון זדקה ושאר מ"ע דלא תלינוה רומחא בזבאת מה' דרגלים מה"ע לא קתני במתני' להאי חוץ מבל תאחר אפי' שם ל' לפלג בזה אשה כבר כתוב חללי במקום אחר אין זה מקומו ומ"מ אפי' שאין מהא דבל תאחר הכרח למש"כ אפי' בלא"ה י"ל כן דלא חשיב להאי לאו דזבנבלת לא תגשו בהאי חוץ אליבא דאביי מה"ע דאמרן ונאור לעינינו הרי נתברר לנו בראיה ברורה דלשה נמי חייבת במצות שמחה דרגלים כא"ז :

דיני יט סימן סו

ומנש"כ בס"י הקדום תבין שיש לתמוה הרבה על מש"כ הרא"ש בסוף מס' יומא גבי עיה"כ וד"ר סעדיה בעליוניו מלעול מברך על הגבילה ואין דבריו נראין בזה שלא מנינו בה"ש רמז לעבדים וזו כו' ואי משום דא"ר חייב אדם לטאר עצמו ברגל היינו לטאר עצמו מכל עומאות אפילו עומאות נות ולהוות עליו ג' וז' והאדנא אין לנו טהרה כו' אין חוב לעבדים זו ואין לברך עליה ע"כ' ומשוע מדבריו אם אפשר לטאר א"ע מכל עומאה אפילו בזו"ז חייב לטאר א"ע אפי' ביה"ט חוב לטהרה זו ו' ולד' ה"ה צ"ב ר"ה חייב לטאר א"ע אם אפשר לטהר מכל עומאה והא דא"ר ליתא דהפילו אם תמצא לומר דר"ה ויה"כ בכלל מועדות הם שבוה נחלקו ברוואת קמאי מה"ע הרא"ש בסוף מסכת ר"ה ושאר עליו ג' ו' והאדנא אין לנו טהרה כו' אין חוב לעבדים זו ואין לברך עליה ע"כ' לאל למה לי אר"ש לרבות אילו של אחרן כלומר דיה"כ ופרך אילו ש"ה מבוטעדי' נפקא סד"ה ה"מ לזיבור אבל דימור לא ש"מ דיה"כ בכלל מועד הוא וה"ה לר"ה מ"מ אין בכלל רגלים לענין ואין חייב אדם לטאר א"ע בהם דהא הא דמוקיעין של חובת הרגל כמו ראי' ותינוגה ושמה שפי' אפשר לקיימן בעומאה וכיון דב"ה לאו דזבנבלת לא תגשו ברגל דווקא בע"כ ה"ט משום כדי שיכול לקיים מצות שמחה דרגל כמו ראי' ותינוגה ושמה שפי' אפשר לקיימן בעומאה וכיון דב"ה ויה"כ אין חובה א"מכל חובות הללו אין להם ענין שיתחייב אדם לטאר א"ע בהן דמ"ש אינה משאר כל מצות השנה וזה אפילו בזמן שבה"מ היה קיים אין חייבין לטאר ב"ה ויה"כ אבל בזו"ז אפילו אם היה לו פטר פרה כמו שפירשנו בזמן אמוראים כמ"ש תוס' ב"ב מ"מ אפי' צ"ב רגלים אלו ענין לטהרה זו ואין אנו חייבין בה דמיון דבעומותיו חרב בה"מ ואין לנו שום חוב מחובת ההל' הרבי' טהרה ואין לנו ענין לטהרה זו דמ"ש רגלי' לדידן לענין טהרה מכל מצות השנה זה ברור ו' ראי' הרמזים ש"כ בספ"ט מה' עומאת אולוכין כל ישראל מוהרין להיות טהורין כל דרגל מפי שכן וכונים לכנס לתקדש ולאכול קדשים וזה שפירשנו בחזרה וזבנבלת לא תגשו ברגל בלבד ואם נעמא אילו לוקה אבל בשאר מצות השנה א"מ ע"כ הרי שכתוב בהדיא דה"ט שחזרין להיות טהורים בכל רגל בשאר מצות שנומים לכנס לתקדש ולאכול קדשים וש"מ תרתי חדא דאין ר"ה ויה"כ בכלל טהרה זו דהא אין בהן א' מכל אלה וש"מ דבזו"ז אין חייבים לטאר א"ע אפי' בג' רגלים כיון דאין לנו מקדש וקדוש' וזו"מ מש"כ א"מ נעמא אילו לוקה א"ע ע"כ למה והב"מ כתב בת"כ וזבנבלת לא תגשו ברגל אחרים יכול אם נגע בזבילה ילקה' ת' ולואה תשמוטו היו אומר רשות ומשוע לרבי דלית' נמי אילו נזכר ברגל ע"כ ולא דיבר נענה דלאחרים דאמר רשות ודאי ל"ש כאן מלקות ומה ענין ללמוד מרשות דארי' לאיסור רגל דה"ק' שלא ילקה ברגל אבל כוונת הרמב"ם הוא משום דכיון דהא דמוקיעין להאי לאו דזבנבלת לא תגשו ברגל הוא משום כדי שיכול להביא קרבנות של חובת הרגל וכיון דאפילו אם אינו מביא חובת הרגל אינו בר מלקות דהא אין אלא בעשה א"כ אין להחמיר במעמא א"ע ברגל וגורם לבטל חובת הרגל יותר מטהרה הנזכרת :

דיני יט סימן סח

אעפ"י שביארנו בס"י הקדומים מצות שמחה כוונתו צ"ל בשאר מצות שמחות אפי' שאין לנו שלמי שמחה מ"מ הדבר ברור שגיל ראשון של י"ט אין מצות שמחה נוהג בו מה"מ וכמ"ש לפנינו בס"י אפי' דמזבדרי הרי"ף (א) ר"ש ה"ן ל"מ הכי ש"כ שם שאין אבילות נוהג מה"מ אלא ביום היתיה ולא בזבילה שחזרו והקשה הרי"ף ונדהמרי' הם אכל אבי' אבילות ברגל דאי אבילות דמשקרא :

(א) ל' ס"ה ס"ה קורא :

שאלה ספק אחר הלל ב"ט ספק לא אמר אם חזור ואומר מספק או א"כ לחזור ולומר מספק :

תשובה ברפ"ב דברכות (דף יד) אמר בהלל ומגילה מהו שיפסיק אחרת ק"ש דאורייתא פוסק הלל דרבנן במצוה כו' ומדקאמר סתמא הלל דרבנן משמע דכל קריאת הלל אפי' של י"ט אלו אלא דרבנן ואי' ספקא דרבנן להקל ככל ספקא דרבנן אלא שהרמב"ן מהספק עליו שכתב בס"ה שורש א' על הלל שהוא מה"מ ויהיה ר"ה ויהיה הלל אלא השמחה שנלווית בה כמ"ש וזכור שמחתם ובמזמורים ובר"מ ותקעם בחצוצרות כי עיקר השירה בפס וכלי לבסווי קלא הוא ונלוויתו על שמחת השיר על הקרבן ושלא בשעת הקרבן בכלל השמחה א"א מיעוט ר"ה בצבולין מפני שאינו מקודש להג ואינו עשן שירה וס' מסכת ערכין (ד"ה) אמר מגין לעיקר שירה מה"מ מהבא תחת אשר לא עבדת א"ה ה' בשמחה וצבול לבב הוי ואומר זו שירה ויה"כ אפי' שערדוש ב"ט שכתוב ומרובו כל מיני שמחות שחיה' הסייר מכללן וזבול מגילת הסחר השיב עליו א' אפי' שלא תחייבו בכל מיני שמחות שיגועל שפי' יהו נושאין נשים במועד ומפרש הגמ' במ"ק אין נושאין נשים במועד לפי שאין מערבין שמחה בשמחה ע"כ וליחא דודאי נלוויתו בכל מיני שמחות וכמ"ש וכל דאין נושאין נשים במועד הא שכתוב בפרו' משום שאין מערבין שמחה בשמחה ומקרא' ליקח לה תס' מ"מ אפי' תמה על :

א"ל דמה"ט מחייב ל"י האולנת שבת ו"הכ תרתי דהא ר"ה דלית ל"י איסור כולל
 איסור כולל באיסור חמור אית ל"י כדאמר"י החם וכו' א"י הגהה לפ"י החום" לא
 א"י אלא איסור חמור כמ"שכ שם ופ"ה אמר"י הקדש" מינו ואיחוסף ביה א"י
 הגהה איחוסף ביה לגבי חבל אלוהא דהאי תנא איסור חמור תשיב ומיל על א"י אחר
 וכו' דאיסור חמור אלים טפי איכא למימר מה"ט מחייב ר"ת על האולנת שבת ו"הכ
 תרתי אבל במתני' א"י אשת איש ואשת אה נהי דאיסור א"ל היו איסור כולל
 ואיסור חמור לגבי אשת אח מ"נ אשת אח אינו אלא איסור בת אחת לחוד מ"ל
 דקייב תרתי לר"מ דילמא אית חייב אלא משום אשת איש לחוד * הילכך ג"ל לפרש
 דהאי איסור בת אחת דיש אוכל אכילה אחת היינו חלב מן המוקדשין וה"ל לרב
 כתיב אמוראי דמוקי לה בפ"ג דשבועות (דף כד) האי מוקדשין היינו בכור קדוש
 מרחם דפרך התם לרבא דאמר אפילו ב"ה בגא מעמנו אמר"י כולל מהא מתני'
 דיש אוכל אכילה אחת כו"א מ"ל חתם כנון ש"ף שבועה שלא אוכל תמרים וחלב
 מינו דהייב הא תמרים חייב ליה חתב ומשני ב' קמ"י א"י הבא מאלו א"י הבא מעמנו
 לא קמ"י ופרך"י והרי הקדש ומשני בכבור קדושתו מרחם ועוד משני שבועה דלית
 ליה טהלה ל"ק והרי הקדש הא אוקינן בכבור ורב מני רבא ס"ל דהכי אוקי רב
 התם לוחתי' דתנן התם שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וערפיות חייב כבולל דה"ל
 והתמרים עם דברים האסורים אלא אית ליה כולל אפילו ב"ה בגא מעמנו כרבא
 וא"כ חלב המוקדשים דת' מוקי לה כדרבא בכבור קדושתו מרחם והתי א"י חלב
 וא"י מוקדשין כבדי הדדי וכדאמר"י בס"פ"ה דכריתות גבי וולדות קדשים למ"ד
 ברויתן הן קדושים כלומר בשבת ליהדן א"י חלב וא"י מוקדשים כבדי הדדי
 קתני ו"ה לכבור קדושתו מרחם א"י מוקדשים דידה עם איסור חלב כבדי הדדי
 ה"ו * ח"ג דב"ה" מוקדשין א"ל מינו דאיחוסף ביה * דל"י הגהה איחוסף ב"י
 ביה חלב א"י מוקדשין א"ל מינו דאיחוסף ביה * דל"י הגהה איחוסף ב"י ח"ל
 האי' מוקדשין ש"נ דלית ל"י איסור בת אחת והא דתמרי"ם בכריתות אקדשי' מינו
 כ"י היינו לשאר חמוראי התם בשבועות ללא מוקי לוחתי' דוקא בכבור * וז"ל
 לר"מ מני תקשה הא"ך ל"ק לאיסור בת אחת דבמות מחיסור בת אחת תחלב מן
 המוקדשין הא חלב הוא איסור חמור דבכרת דחמיר ומוקדשין אפילו לרבי אינו חלב
 בוותה ברי שמים דקלוי מרחם כדאמר"י דל"י חיסור בת אחת לחוד והתי א"י חלב
 התם היד במשילה אינו אלא בלאו ו"ל ח"ג חלב בכרת מ"מ ה"ל א"י קל הואיל
 והתר ומכללו אלא חיה כמ"שכ החום" שם בשבועות לענין שבועה כ"ש נכני א"י
 מוקדשים דכול לגבי לודי כרת דקרי ליה איסור חמור בפ"ג ג"ה (דף כ) דהי
 איסור חלב קל לגבייהו ולח"ך אחרויהו בשבועו' דל"י מוקדשין דקמ"י בכבור לא
 קקשה דה"כ מתני' דבמות דל"ל איסור בת אחת מני ד"ל דליתא כהנא דיש
 אוכל אכילה אחת דכיון דא"ל איסור כולל ואיסור מוסף כ"ש איסור בת אחת
 וכדאמר בפ"ג דבמות (ד"ג) הסתח ר"י באיסור כולל מחייב ב' באיסור בת
 אחת מביא ובע"כ ז"ל כן לפי' חוס' והר"ק דס"ל אין עירוב ומלמא ל"י ח"כ
 לכתב במתני' דבמות קדש א"י חלב לפרש' מתני' דבמות מני אכל הוא
 כע"כ * וז"ל למאי דפי' אמאי קאמר רב מתני' ר"מ היא הנה מת'ק ש"מ לכל
 הני איסור חל על איסור ו"ל משום דת"ק לא ידעין מני נקט ליה ר"מ היא והוא
 ומתקנתו קאמר וכה"ג מניו בפ"ג כ"ש (דף כ) גבי וזה גורם דמיתני לה
 מ"ר"א דע"י אשירה ור"א ומתקנתו קאמר כפרש"י * ושלמאי דפי' הן מכהן
 ר"ה דיש עירוב והואילא ח"כ כ"כ מפרש במתה דריות ברורות דיש עירוב
 והואילא * ולימא לדרפרס :

דיני יהב סימן ע א

ואנ"י תמה עוד מני"ל לאיסור הבצירה ביה"כ דלע"ג גבוי דודי' ל"ל ה"ט ש"כ
 גבי הול' לפרש מ"מ מעשם אחר ו"ל דלית לח"י הבצירה ביה"כ
 דבר"פ דפסחים (דף ה) יליף ק"ר"ר דתשבינו שאור מע"ט ולא ב"י"ט מדכתיב
 הן ביום הראשון תשבינו שאור וכתיב כל מלאכה לא תעשו ומלנו להבצירה שהיא
 אב מלאכה וא"ר ש"מ מר"ה הבצירה לחלק ילאת"פ"ה החום" לחלק ילאת"פ"ה מתקרי
 לא אב מלאכה ועוד או' ריב"ז דלנו"ד ללאו ילאתה לא ה"י אסור ב"י"ט כיון דל"ן
 שם מלאכה עלה ע"כ וכו' דתן שם מלאכה עלה * ו"ל לחיוב בכלל לאוי מלאכה
 שנאמר ב"הכ ושרית לפי פ"י ריב"ז וז"ל וז"ל ריב"ז הא דאמר במס' שבת (ד'
 קי"ד) עולת שבת בשבועה לית על חלבי שבת שקריבין ב"הכ יכול אף של ה"כ
 שבטח ח"ל שבטור דר"י רע"א עולת שבת שבטור ילמד על חלבי שבת שקריבין
 ב"י"ט יכול אף ב"הכ ח"ל בשבטור כשתמאנא לומר לר"י נדרים ונדבות קריבין
 ב"י"ט ובי א"י שרית קרא ליה"כ לר"ע נדרים ונדבות ח"ן קריבין ב"י"ט ובי א"י שרית
 קרא למישרי ב"י"ט * והשתח אס"ד דלמ"ד בבצירה ללאו ילאת ח"ן איסור הבצירה
 דכ"ע ח"ן קריבין ב"י"ט משום שחיטה שהיא אב מלאכה וא"י אלוש קרבן בלא
 שחיטה אלא ש"י סוהר בבצירה ללאו ילאת שחיטה ב"י"ט וז"ל קרא לתתיר חלבי
 שבת ב"י"ט שרית בבצירה ח"ן בו איסור אלא משום חמור לחוד כדאמר"י ח"כ
 דבמות (דף לג) דקאמר ז"ר שמינש שבטח במו"י בהקטרה והא"ר"י הבצירה ללאו
 ילאת ר"ע קב"ה לטעמ' דפ קתנא דפסחים דאמר בבצירה לחלק ילאת ואסורה ב"י"ט
 וא"י שרית קרא למישרי עול' שבת ב"י"ט א"ש דהפי' למ"ד ללאו ילאת ח"י אסור'
 ב"י"ט ודלא כפי' ריב"ז ו"ל דשני' תשו' דבר הדא לתנאי דפי' דאי הבצירה ללאו

הית

שאלת אריה דיני יהיב סימן עג ער

וע"ק להא דבבא בתרא שאלין ראוין לאכילה ושתא משקין שאלין ראוין
לשתיה ושתא ציר או מוריים פטור ומדמחא ראוין ומשקין בחדא בבא לפטור ע"כ
חרווייהו פטור אבל אסור קאמר אפרי נקט לציר ומוריים בהדייהו שאלנן ע"כ
ע"יבול ולדברי הב"י אובלין שאלין ראוין לאכילה דתקן ע"כ לאו בשאלין ראוין כלל
מיירי דפטור ומותר אלף מאובלין דמיירי דלר' מוריים דמשקין מיירי דפטור אבל
אסור וה"ל הא"ר אפטר לומר דהטור שביק לדינא דמתני' דמיירי מאובלין דפטור
אבל אסור ולא כתב ול' דכ"ד דין חדש דאובלין שאלין ראוין כלל שלא מכר בתנאי
הא"ר א"ן דרך הטור להשיעט מה דתנינן לה' להדיא ולתבוב במקומו דין
אחר ע"כ ה"ו לו להביא דין האובלין בהדיא : אבל הדבר ברור דלר"ב צ"ב בן
אובלין ובין משקין שאלין ראוין בחרווייהו ס"ל דפטור ומותר בכל גוונא ומשם
דקשה דברי הטור שהדין לון לבדות חלוקים שאלין להם עיקר והם אינא להא
מילתא ס"ל כחוק בהדיא ולא להחום : ומ"מ הרמב"ם מציג אהא דרשב"י שכתב
בפ"ב מה' שה"פ אכל אובלין שאלין ראוין למאכל אדם כגון עשבים הנזרם
ושפופים הבאשים או ששתא משקין שאלין ראוין לשתיה כגון ציר או מוריים ומוק
חי חפילו אכל ושתא מהם הרה פטור מן הכרת אבל מוכן אותו מוכח מרשות שיה
מווג במים חייב ע"כ : ועצם פלוגתייהו כ"ל דתליא בני' הגמרא דלהא דתקן שיה
ציר או מוריים פטור אחר הא חוקין חייב מחזני' מני רבי הוה דתניא ר"א מתקן משב
את הגשם דרש רב גידל מצירי דנרש אין הלכה כרבי לגשה נפקו כ"ג מונו ושמו
חלק שמע רב גידל ויקפיד אחר אימר דאמר אהא דעבד לכתחילה מי אמרי אימר
דאמרתי אהא פורתא טובא מי אמרי אימר דאמרתי אהא חי מונו מי אמרי וכו'
לפטרי דיקו וגי' הרא"ש ע"פ פ"ב אכל הרמב"ם שכי' בני ציר ומוריים ומוקין חי
דאפילו אכל ושתא מהן הרבה דפטור ע"כ שלא היה גורם להא דבר גידל
אימר דאמרתי אהא פורתא טובא מי אמרי א"ן בין פורתא בין טובא בשותא חוקין חי
פטור כשאר כל המשקין שאלין ראוין לשתיה ואפ"ה ר"א אימר דאמרתי אהא דעבד
לכתחילה מי אמרי אהא בשותא משקין שאלין ראוין לשתיה פטור אבל אסור ח"כ
ה"ב' דאובלין שאלין ראוין לשתיה וכו' לדינא חייב דפטור אבל אסור אבל רשב"י
דראה דגרם אחר דאמרתי אהא פורתא טובא מי אמרי דאמרתי אהא רבתי מי חייב
נמצא דאין בין חוקין לשאר משקין הרואים לשתיה אלא דבשאר משקין בשותא מלא
לגומיו חייב אבל בחוקין בעי שיפוטא רבה אבל במלא לגומיו לא מחייב עד שישתה
טובא ח"כ לכתב מליץ חוקין דר"ב דאמר אימר דאמרתי אהא דעבד לכתחילה מי
אמרתי ש"מ משקין שאלין ראוין לשתיה וכו' ס"ל אובלין לכתחילה לא : דבשאר אהא
לך דומחר דהא דהומקין חי לכתחילה לא ע"כ משום דק"ל ר"א ר"א דרומח
(דף עג) דהצי שיעור אסור מה"ת וה"ה לכל שאר דכיון דהצי לאצטרופי אסורא
קא אכיל וא"כ ה"ו כיון דבשותא חוקין חי עובד חייב כרת בשותא פורתא ח"כ
ואסורא מה"ת כמו חצי שיעור אובלין ומשקין ראוין בייבב דהאסור מה"ת
כדאמרתי ה"ס : דהא אין לתקן בין חצי שיעור אובלין ומשקין ראוין דהצי
שיעור שלהם ס"ל מאכל ראויה נהנה מנו חצי חוקין חי פורתא אינו ראויה לשתיו ואין
נהנה מתנו כלל ולא ליאסריון דעצמא דהצי שיעור אסור משום דהצי לאצטרופי
שוב אין לתקן בין חצי שיעור ראויה לשאר ראויה : סוף סוף הא חי' לאצטרופי
ואסורא קא חל והא דנקט בתחילה אימר דאמרתי אהא דעבד לכתחילה מי אמרי
פתורא אלא משום דבטובא חייב כרת ס"ל למנקט איפכא : י"ל דלא דא"ן ח"כ או נקט
והי הכי נקט בתחילה טובא מי אמר דאפילו כרת מיחייב תו לא שייך למיתא דעבד
לכתחילה מי אמרי דהא חפילו דעבד כרת נמי מחייב אבל בשאר אובלין ומשקין
שאלין ראוין חפילו בטובא נמי פטור אין לנו ראייה מהא לאסור לכתחילה וכו' דברי
ש"ל בעצם מתלוקת הרמב"ם וראב"ן ב"ה והוא נכון מאוד והשתא נ"ל ליישב דברי
הטור קתא ח"כ דאובלין שאלין ראוין לאכילה כחב דברי האב"ה דפטור ומותר
אפ"ה כתב בני משקין פטור אבל אסור ואחוקין לחוד קאי דסליק מיניה והרי אפ"ה
פורתא מחמתן חי אסור משום חצי שיעור ואצ"ג העורר לא כתב הא דבטובא חייב

אחר בהמת חבירו בשבת נמי עבד אסורא לדרווייהא כנו"ס הר"ן בפ"ק דעכו"ס
בשמעתא דבבל מקום אין מוכרין לכן בהמה נכס דמפרש הש"ס נגאס אסור
מחמת והביא ראה לדבר זה וכיון דאסור מחמת נגאס נגאס בנ"כ ה"ל
אסור שבת אסור כולל מחמת אסור מחמת דגם לכל אדם אפ"ה שאלין לו בהמה
שכרי כמה בהמת אינא בשוקא וכוהב בהם אסור מחמת אבל אסור שבתא עבד
ובהמה שאלין לא עבדו ובהמה וואו אין לו עבד ובהמה אין חסורא כוה אסור לו
שאלין מווייהו על שבתא עבד ובהמה של אחרים אל אפי' אפ"ה שאלין שבתא עבד
בהמה טוהב ב"ה ח"כ מ"מ לא הוי שבת אסור כולל לגבי י"ב למאן דלית ליה עבד
ובהמה ולרדויה לא הוי שבת לגבי י"ב אלא אסור חמור לחוד וי"ב לגבי שבת
הוי אסור כולל לגבי ע"מ"ה כתב רחמנא שבת היא דא"ל ללמדו מ"ה ח"כ דהוי
אסור כולל ושבת קרי אלא חמור בלא אסור כולל לגבי מאן דלית ליה עבד
ובהמה וקמ"ל קריה הוא דא"ל דלר"ה דלר"ה דלר"ה דלר"ה דלר"ה דלר"ה אלא
אסור חמור לחוד בלא אסור כולל אפי' חייב משום שבת היכא שאל ב"ה ח"כ :
ומנא חמינא לה דנאן דלית ליה עבד ובהמה לא הוי לרדויה שבת אסור כולל
ולא חמורין דמ"מ הוי אסור כולל הואיל דמאן דלית ליה עבד ובהמה ס"ל שבת
לגבי י"ב אסור כולל משום זה הוי אסור כולל אפי' למאן דלית ליה * ושהרי
בפ"ג דבריות (דף י"ד) תקן הבא על פה בתו מינו חייב על"כ משום בת בתו וכו'
ואשת אחיו ואשת אחי אביו ווא' ויורה ר"י אומר אם עבר זקן ונשאה חייב עליה
משום אשת אב : ומוקין לה בגמרא לר"י בפיאסר מוסקף ומפרש מתי אסור מוסקף
אינא הכא דליכא ברא לכתב מנו דהאוסף אסורא לגבייה בריה האוסף אסורא
לגבייה דודיה עטמא דליכא ברא לכתב הא ל"כ ברא אסורא לא חמור' : הואיל
ואלו היה לו ברא היו אסור מוסקף השהת מינו חייב ליה הוי נמי אסור מוסקף *
וכן כתב הרמב"ם בהדיא בפ"ג מהלכות שגגות כל אלו שפאסר זו הערוה עליהן
באסור מוסקף ריך שיהיה הפאסר האחרים מציין בעולם כדי שפאסר עליהן
ואוסף אסור אחר ליה אכל אם אין חוסף מביה אסור לוקן שהרי לא שם עתה ליה לו ולא
אחרים היתה נגארת על זה אפי' כן אסור לוקן שהרי לא שם עתה ליה לו ולא
אחריו כ"כ ב"ה ח"כ ע"כ : ה"ו לא חמור' אלו ה"ו עבד ובהמה ס"ל אסור
כולל השהת דלית ליה נמי הוי אסור כולל * אפ"ה ד"ס לתקן דשאלתי החם דכיון
דליכא ברא לכתב לא הוי אסור מוסקף לגם אדם משא"ל הכא אפ"ה דלית ליה עבד
ובהמה כיון דשבת הוי אסור כולל למאן דלית ליה * לרדויה דלית ליה נמי
אסור כולל ושבת שם שבת זו אסור כולל למאן דלית ליה * מש"ה הוי כולל ליה
אדם : אי' שאלתי שבת שפאסר לבר לר"ה אסור דהא בידו לקנות עבד ובהמה
אין כ"ל לתקן בזה * ולענין הלכה כ"ל שאסור שבתא עבד ובהמה אינו נוהג ב"ה ח"כ
לנאן דלית ליה ראויה טוהב ב"ג משום דק"ל משבת ח"י י"ה נמי הא ק"ל משבת
בעונת וכיון דלא ריבה ביה רחמנא שבתא עבד ובהמה אינו טוהב בו ואין לנאן
משבת דאמרתי ל"כ א"כ שאלין לדין כל מחמור להחמיר עליו אבל אסור
מחמור הוי בכלל אזהרת אסור מלאכה האחרת ב"ה שרי מלאכה זו האדם
בעצמו גורם לה שפאסר ע"כ בהמה וה"ל בהמה עבד כנרנבד החובב בו שחייב עליה
וה"ה מחמת אלא שהתורה הקילה בלאו זה של מחמור שאלין חייבין עליה ודמי למ"ד
הבערה ללאו יאשת אפ"ה אסורא ב"ה ח"כ מדאורייתא כנו"ס למעלה וה"ו דמוקיה
כיון שאלין דבהמה דעת חי אלו מחמת שפאסר לקלה וואלו מחמתו ונשאה את
המלאכה ודומה ללבה והרואה כמחמיר דחייב לגבי שבת כדאמרתי בפ"י לא יחפור
(דף ק"ו) ובדיני י"ט בנתיב הגדול יתבאר הדבר עוד באורך בס"ד וכן עת
לקרן כ"ל :

דיני יהיב סימן ער

שאלה הא דתקן בפרק בת"ר דיומא (ד"פ) אכל אובלין שאלין ראוין לאכילה
או שתא משקין שאלין ראוין לשתיה פטור חי הוי פטור אבל אסור או
דלמח פטור ומותר לכתחילה :

תשובה הנו"ח ס"י תרי"ב כת' כ"ה והא דבעינן שיעור דוקא לחייבו כרת או
קתאת אבל אסורא אינא בפ"ג אבל מדבר שאלין ראוין לאכילה כ'
אב"ה דאפילו אסורא אינא עוד כתב שם שתא משקה שאלין ראוין לשתיה כגון ציר
או מוריים או חוקין חי פטור אבל אסור אבל חוקין מווג חייב ע"כ * ולפי הגר"ה
דברי חסרין זו קת' זו דבני אובלין שאלין ראוין כתב בשם אב"ה דאפילו אסורא
ליכא וגבי משקין שאלין ראוין לשתיה סתם וכו' דפטור אבל אסור וכתב הקשה כן
הב"י וכו' דההיא דל"כ מיירי בפנות מכשפור והואו למתקן דמשקין שאלין ראוין
לשתיה מיירי בכשפור ע"כ יאוין והו כנוד"ח כ"ה ס"ל הטור לסתום אלא לפרש
אפ"ה ד"ל דהא דכ' אבל מדבר שאלין ראוין לאכילה * כ' אב"ה כו' דאריש דברו
דסליק מיניה קאי דמיירי מפתות מכשפור דכ' אבל אסורא אינא בפ"ג ע"כ מ"מ אין
דרכם של הפוסקים לסתום אלא לפרש : ועק"ל דאמתי כ' הטור דין פחות מכשפור
גבי אובלין ודין כשפור ס"ה מיירי בפנות מכשפור והואו למתקן דמשקין שאלין ראוין
לשתיה ויגיל משקין מיניה ח"כ איפכא עוד ח"כ הב"י ד"ל דוקא בשתא ציר או
מוריים או חוקין שאלין ראוין לאכילה ע"כ ע"כ ויבול הוא דקאמר אבל אסורא אינא
וכי קאמר אב"ה דאפילו אסורא ליכא בשאלין ראוין למאכל אדם כלל ע"כ וגם
זכ' חוקי ח"י דא"כ ס"ל הטור לאשמעינן שתי האדרים או גבי אובלין או גבי משקין
מ"ה גבי אובלין נקט בשאלין ראוין כלל וגבי משקין נקט בשאלין ע"כ ע"כ :

פסור דתן לגבי י"ב אלל אוכלין ומשקין שאין ראוי דפטור ומותר קאמר (א) והרי דעת התוס' והרשב"א והר"ן והרי"ב אלל אוכלין ומשקין דהאי פסור דתמיר גבי שלח כדרך אכילתו והנחתו הוי פסור אבל אסור שהרי הקשו הא"ח דתן בספ"ב דקדושין (דף טו) דהמקדש באיסורי הגאה אינו מקדש ואמתי הא שרי להנות מהן שלח כדרך אכילתו וכו' דמ"מ מדרבנן אסור וכמ"ל בשמ"י בדיווי קדושין בס"ד ובכר הכחז"ש שם שכ"ג עיקר וס' מ"מ דפטור שאתמיר גבי שלח כדרך אכילתו והנחתו הוי פסור אבל אסור ה"ל דהאי פסור דתן לגבי י"ב אלל אוכלין ומשקין שאין ראוי דהוי פסור אבל אסור ודע שהש"ס ק"ה העתיק דברי ראש"י הללו בסתם ולא הכריע ולא שת"ל לכו א"ל דברי שאר פוסקים שהבאתי דהאי פסור דבשלח כדרך אכילתו והנחתו הוי פסור אבל אסור וכ"כ שכן נראה עיקר א"כ ה"ה דהאי פסור דגבי אוכלין ומשקין שאין ראוי ביה"כ הוי פסור אבל אסור וכדע' הרמב"ם ולא כדברי ראש"י והטור שביאר :

דיני יהב סימן עה

ואבתי יו יל לעיין חולה שאין בו סכנה אי מותר לאכול ולשתות אוכלין ומשקין שאין ראויין ביה"כ לרפואה כדשרי התם בשלח כדרך הנחתו לרפואה גבי רביעא (פסחים כ"ה) דהוי שייף לברייתא בבורהיקי דערלה דקאמר התם ב"ב מ"ד דרך הנחתו עבדינא ושרי לרפואה וראיתי להר"ן שכתב שם דרית' מי נכתב דמתרפאין בכל איסורי הגאה של כדריהן כגון חמץ שגבר על יו הפסח וכלאי הגהות כח"ל אפי' חולי שאין בו סכנה מיהו לעיין אכילה אין לנו דהפסד שעשן כשל קורה שלא להתרפאות בהם שלא בתקום סכנה ע"כ ומלתמו דמתרפאין באיסורי הגאה דדריהן דמתרפאין בשלח כדרך הנחתו ואפי' ס"ל דלענין אכילה אין לנו ש"מ דס"ל דשלח כדרך אכילתו דאסור באיסור תורה מדרבהון אין מתרפאין בגולה שאין בו סכנה א"כ ה"ג דאסור ביה"כ בשאיין ראוי לאכילה ושתייה כדעת הרבה שאין בו סכנה חו' הפסד דבשאיין ראויין שרי עפי' דאין שם אוכל ומשקה עליה' והוא"ל ואין ראויין וה"ל עפ"ה בעלמא אבל בשלח כדרך אכילתו שם אוכל עליו לפיכך תמור עפי' דהא ב"ה"כ בשלח כדרך אכילתו אסור ומייב עליו כרת וכמ"ל שם בסיומן שח"ו והלו על שאין ראויין פסור עליהן וכו' א"כ בשר בחלב וכלאי הכרס לוקין עליו שאין בו סכנה אכילה והנחתו כדמ"ל שם ב"ב כ"ג וחלו בשאיין כדמ"ל ומתנב"ה דאפי' מתנב"ה דאפי' בבשר בחלב וכלאי הכרס נמי פטור עליהם שהרי נתן טעם לפגם בבשר בחלב נמי שרי ועממא משום דאין ראויין לבר כדמ"ל בפ"ב דעכו"ס ש"מ דלוקין שאין ראויין קילי עפי' משלח כדרך אכילתו והלכך א"כ אפי' את"ל דבשלח כדרך אכילתו אין מתרפאין מ"מ בזיין ראויין מתרפאין ביה"כ ומותר לאכול ולשתות לרפואה אפי' שלא בתקום סכנה משום דקילי עפי' ונהי' דאסור רבנן דאין ראויין ראוין ביה"כ אפי' כיון דאין שם אוכל עליו לא תמיר מאי' הגאה של תורה שלא כדרך הנחתו דמתרפאין בהן אפי' שלא בתקום סכנה ומסתברא לי' דלוקין ומשקין שאין ראויין אפי' לרפואה אסור דכיון דלכלן אשתכחו וכמ"ל כתב' הרא"ש ב"ר"ש כ"ה אה"ה דאין ראויין לגבי חמץ חרבו קודם זמנו ומותר בהנחתו אף לאחר זמנו וענין פוסטל מלאכול לבלב דומיא דפית שניעשה שם רותם לומר לאו דווקא חמץ ה"ה נמי אכילה דעפ"ה בעלמא הוא וכל מסתבר דאפי' דבעל דעת האוכל אלל כל דהס מ"מ כיון דאורייתא קת"ל לי' אסור וכ"כ הרב הבר"ע כו' ע"כ הרי אפי' דנפסל מאכילתו כלב ועפ"ה בעלמא הוא ה"ה אסור וה"ל בני יו"כ אמר' ה"כ : ומתיריה על הגור שבה"ח סימן תמ"ב הביא במקדש הסכמת אביו דבגילה אסוריה הא דחריבו זמנו ומ"מ גבי דברי אב"י דבאבולין שאין ראויין אפי' איסורא ליכא וכבר נתבאר שלא די שדבריו סותרין דברי אביו הרא"ש ו"ל אלל שדבריו סותרין את זה והענין בפ"ג דשבועות (דף כד) גבי אלל כדברא דתמיר שבועה שלא אוכל ואכל עפר פסור טע"ג התם כיון דמשיקרא הכל והדר אשתבע ליה תשובה אחת"כ כו' והדבר נבוארים משמחן לק"מ ואל"ל לאתרוך ביה : ונשאל קנינין דלוקין שאין ראויין לאכול וכן משקין שאין ראויין לשתייה אל"ל פטור עליהן ב"ה"כ איסורא מיהו איכא ואפי' לרפואה בחוליו שאין בו סכנה אסור כן כ"ל :

דיני יהב סימן עו

והואיל ואנו נוסיק' בענין זה אמרתי להעתיק מש"כ בחלושי גרסינתן בספ"ה דמסכ' כריתות (דף כג) ח"ל רבא לר"ג ומי אר"ש איסור חל על איסור כלומר דמחייב התם בנתתי משום נותר חמץ והא תניא אר"ש האוכל נביעה ב"ה"כ פסור וכו' הזו"מ וא"ת תמי מריך דילמא שאני גבי יו"ה"כ תשי"ה לא חל על איסור נבילה משום דליתו רק אסור כולל אבל הכא גבי נותר ה"ל איסור מוסף דמחייב מחייבו כולל כדמ"ל לעיל כו' בפ"ג דמקדשין ד' ע"ג ע"כ דקאמר כה"ג הבא על אחותו אלמנה אין איסור אלמנה חל על איסור אחותו וקאמר ר"ש הא מני ר"ש הוי' ומני' מיימי דילמא שאני יו"כ דאיסור כולל הוא אבל באיסור מוסף מודה ר"ש וי"ל דהש"ס יעד דר"ש לית ליה אף איסור מוסף דתניא התם על א' אחי שיהא אחותו כו' ודבריהם דמוקים מאוד בתה שפ"י שם עממא הביא חמ"י דהאי פסור דר"ש דלוקל נבילה ביו"כ דליתו אלל אכילתו ליתא שם אהרה ואלל הביא הא דהבא על (ב) ע"ה שהוא איסור מוסף וולדידי לק"מ דע"כ

(*) ע' חסי קדושין ע"כ (ב) י"ל אהא חמי' (ג) י"ל אהא לרו' :

למימר כבר בעתלי לחמן זה קודם זמן איסורו ועוד דאפילו למי"ד התרתה ספק שמי' התראה כל כה"ג לאו התראה היא כלל דהכי דמי התרתה ספק הכח שהדבר עומד להתברר לאחר זמן ועבד איסורא חלש שבשמי' התראה ספקא הוא כגון שבזמנא שחולל כרז זה היום ועבר היום ולא חללו דמיתיקוהם דנשעבר היום ולא חללו נחברר דבז'ד איסורא ועבר על שבועתו חלש שבשמי' התראה ספק התרתה ספק לשמא לא יעבור דהא יש לו שזות לבית האם על אח שבועתו ולא כה"ג ה"ל התרתה ספק דאיכא למי"ד שמי' התראה אבל לבית שאינו עומד להתברר לעולם אי עבד איסורא או לא כגון שזות את הפסח על החמץ דהא ביטלו אינו עובר עליו והדבר עומד בספקא ואי"ל להתברר לעולם אי עבר דמיתיקוהם דרחמי' לאו דהא אפשר לו להתגלל לעלים דבהתירא קא שחמי' שביטלו קודם זמן איסורו כל כה"ג והאי לכ"ע לאו דמיתיקוהם הוי ואי"כ ה"ב משכחת לה ללוק' על לאו זה דלא תשחט על חמץ והא ל"ל דמיתיקוהם כגון שפקה חמץ עבד' אחר זמן איסורו אי"כ שנתחמץ חללו עיסה אחר חלות היום של ע"פ' דלאחר זמן איסורו (") ברשותו קאי ולא מני מבטל ל"י . מ"מ הניחה לר"י דאחר ב' כ"ג (דף כח) דחמץ לפני זמנו עובר עליו בל"ת ואסורו בהגהה חלש לר"ש דאחרת התם חמץ לפני זמנו אינו עובר עליו אבל כלום בהגהה ה"ב משכחת לה ללוקה על לאו זה ואי כיון דחמץ בהגהה כל זמן שחיות הפסח עד ליל פסח הא והאי ברשותו קאי ומני מבטל ל"י עד ליל י"ט והרי מני' למימר בעתלי לחמן זה בלבי אלמה תנו ה"ב ח"י ר' ס"ב גבי השוחט את הפסח על החמץ רש"י הפסח ג"כ לשמו חייב כו' וס"מ דס"ל ללוקון על לאו זה ואחזאי הא לרד"י ברשותו קאי בע"פ כיון דשרי בהגהה ופ"ג ל"י יתמוש עליו גופי' דס"ל דשרי בהגהה וברשותו קאי מה"ש אין ביטול מועיל לו דהא מה שביטול מועיל מתורת הפקר ח"ג דכל כהאי גוונא בהפקר לא מהני היינו טעמא משום דכיון דלאו ברשותו קאי בגיני' מילתא בעלמא דלא ינחא ליה לזהו דירי' סגי ל"י ומשכ"ל בשם הר"ן וכו' דלר"ש חמץ ע"פ שרי בהגהה אין ביטול מועיל לע"פ להלל מלאו זה של הא שחטת על חמץ שזוגה בע"פ א"כ דאכתי' שרי בהגהה ברשותו קאי ולא כה"ג ליה בביטול בעלמא הא מ"מ ח"ג אין ביטול מהני לר"ש בע"פ הא הפקר גמור והאי מהני ואפי' הפקר בינו לבין עממו נמי מהני לרבי"ל דאחר בספ"ד דגדרים (דף מה) דבר חורה הפקר בפני הד נמי הוי הפקר וכמ"ל כל הפוסקים חוץ מן הרמב"ם והר"ק אחתי' מני' למימר הפקרתו . את החמץ ביני לבין עממי' והיכא משכחת לה למלכות לא השוחט את הפסח על החמץ . ואפי' דגם במס' נדרים ר"ה הגמ' לומר בתחילה חליבא דר"י דלא הוי הפקר עד דאתי לרשות וכהו וא"כ משכחת לה להאי מלקות דהא אפי' אם הפקר לאו כלום הוא כיון דעדיין לא אתי לרשות וכהו וא"כ י"ל דר"ש כר"י ס"ל מ"מ הא לא קיימו התם במסקנא ה"ב חלש ח"ג דלאו דהא אתי לרשות וכהו נמי הוי הפקר לאו דהאי חמץ דאין ביטול והפקר מועיל על חמץ של אחרים שמופק ביו יוקבל עליו חמיותו ושפיר משכ"ל בהשחת את הפסח על חמץ כזה שאין מועיל לו הפקר וביטול כלל וכי קא שחט והדאי באיסורא קא שחט ^{ע"פ} דהא ודאי כמו שעובר על חמץ כזה בכל יראה ה"מ משום דבז'ד אחרת דלא ינחא בבתים כל כה"ג ומשמע דאפילו בכל אחרים עוברים בכל יראה ה"כ דקבל עליו חמיותו לא תשחט ליה הפקר ולא חייב על חמץ דמשמע חלש' לא דידעי' עובר ע"ל וכדלחמך התם דמדלא חייב על חמץ דאפילו אין לו לשוחט ויש לא' מבני חבורה עובר על לאו דלא תשחט ומ"מ קבלת אחריות בעי' וכמו שיתברר לפנינו בס' הבאים בס"ד . ודוק לומר דלר"ש משכחת לה ללוקון על לאו זה דלא תשחט על חמץ כגון דלא זזו ידי עדים מתחת ידו משעה שחט חמץ על אר' לרשותו עד שעה שחט את הפסח על חמץ ועוד משכחת לה הפקירו משעה שחט חמץ על אר' שחט את הפסח על חמץ זה דכיון דלר"ש חמץ בע"פ שרי בהגהה וביטול כלב אינו מועיל לע"פ כיון דאכתי' חמץ ברשותו קאי ולא מהני חלש הפקר גמור להוציא מרשותו והפקר בכל לאו הפקר הוא וכדעת הר"ן ו"ל ח"ג מוציא חמץ א"כ אפשר למוקם עליה דמילתא אם הפקירו בפה קודם שחיותה או לא דזה דוחק מאוד ועוד י"ל להביא ראיה ליה מהא דתנא ב' ח"ג (דף נו) כולד מפרשים חלש בעובתה ח"ג רש"י לא התקרא לה עם שזאפה בן בידעא אומר תטיל בזון אר"י לא זהו חמץ שמוחרין עליו בכל יראה ובכל ינחא חלש מפרש' ומתקנה עד הערב ואם החמיה החמיה ובגמ' ינחא בעובת הגהה קמפלגי דר"א סבר טובת הגהה ממוון ור"ש סבר טובת הגהה אינה תמי' על לר"ע טובת הגהה א"ו והכא בהגהה קמפלגי דר"א סבר ח"ג הו"ל ו"ל ב"י אי תישל ממונה הוא ור"י סבר לא חמירין הואיל ופשי"י טובת הגהה דבר מועט כו' והיינו טובת הגהה שיש לו לשרא' . בחלה זו שראפי' לתת לכל כהן שיראה וליטול דבר מועט מאוהבו של כהן בשביל שיתנה על י"כ ואמר עם בגמ' ח"ג לר"א דלברך הרי עובר על כל יראה ובל ינחא ומשמע דזה עיקר טעמו של ר"א דס"ל דלא התקרא לה עם עד שתאפה ועוד לפירש"י בתסקנא שזאפה דהו"ל ו"ל ב"י מי שישל עליה לר"ע לא חמירין הוא ור"א סבר דהו"ל קמפלגי ותו לא והאוהיל דמילתא י"ט קאי דר"א סבר שרי לאפותה אף על גב דסוף סוף איכא חזק דלא מו' ליה אין כהן איסור מלאכה הו"ל וכל חזק ותדא הו"ל ליה דמני' למישל' מכל חזק פורתא ור"י לא חמירין הואיל דלאו חמץ יטול ואינא לחלה הילכך כיון דטובת הגהה אינה ממוון ולא עבר עליו

מנתתה עד הערב וישפיה ע"כ וא"כ ה"י לא התקרא לה עם עד שתאפה קאמר ר"א היינו דאסור לקחו לה עם קודם שתאפה ומאוס כל יראה לחמן ובע"כ טובת הגהה ממוון ס"ל דא"כ ינחאי לא התקרא לה עם קודם שתאפה אם תראה י ואפי' חת"ל ח"ג דא"כ דאפילו ה"כ דאפשר בלא הו"ל כגון לקרות לה עם קודם שתאפה מ"מ אי ב"י למיבד ע"י הואיל לית לן בה וספיר דמי לפיכך אם תראה חלש התקרא לה עם עד שתאפה הראש בידה מ"מ לישאל דלא התקרא לה עם עד שתאפה משמע דאיכא עיובא בדבר ואסור לה לקרוא עם קודם שתאפה ובע"כ ה"ע משום דס"ל טובת הגהה ממוון וכ"כ מזה בדיו' י"ט ס"י ס"ג ומשם תבין זה . והשתא איכא למיקא הא אומר התם תניא רבי א' הלכה כר"א והרי בפ"ב דקדושין (ד' ט) ואפי"ב דגמרי' (דף פז) גבי הא דהגובע עבדו לחיור מהדר הגמרא בכלי' לישאל לאוקמי ליה דרבי דהתא דר"א עובת הגהה א"מ והשתא תפשה ה"ך קאמר ר' הלכה כר"א הא ר"א עובת הגהה ממוון ורבי ס"ל דטובת הגהה ממוון ואף על גב דב שפי' שם דהא דלמ' ר' הלכה כר"א לאו אכולה מילתא דר"א קאי חלש הא חלש למד לר"א אחר הואיל קאי . חלש במאי דס"ל לר"א דטובת הגהה ממוון בא ס"ל לרבי כותיה חלש טובת הגהה אינה ממוון הא ודאי לפירש"י ח"א לפרש לאו אכולה מילתא דר"א קאמר הלכה לא ה"ל למאסו' חלש לפירש"י ^{ע"פ} ועוד קשה לי מני' קאמר ר"א לא התקרא לה עם עד שתאפה ולא קודם שתאפה הא יש תקנה לכל יראה וכל ינחא בביטול ואפילו אי ס"ל לר"א כר"י י"ה' דאחר חמץ בשם מותר בהגהה אפי"ה יש לו תקנה ע"י הפקר גמור ויכול להפקיר טובת הגהה שיש לו בו לאחר הפרשה וזכ' אינו עובר על כל יראה ובל יראה ו"ל ק"ל לפירש"י חלש דפליגי ר"א ור"י בטובת הגהה אינה ממוון או לא ל"ד לשאר כל המקומות . שבכולה גמ' דגם פ"י ח"א ד"ס לבעלים טובת הגהה אי נחשבו לממונה דידעי' או לא ונ"מ לענין קדושין אם יכול לקדם בסם אי"כ לגובע עבדו של חמירו אי מתלם דמי תרומות ומעשרות שבו בפ"ב דקדושין ולענין מורה הגהה ע"פ דגמרי' וכן א"כ אפשר לו להקנות במטלטלין אבן קרקע בפ"ק דב"מ (דף י"א) דלאו טובת הגהה ממוון ה"ל ממונה דידעי' ואם קודם בהן מקודש והגב' משלם דמי תרומות ומעשרות ואם הכהן או הלוי מודרין ממנו חל הגדר ויכול להקנותו נמי במטלטלין אבן קרקע אבל הכא כד"א ור"י כ"ע ס"ל דטובת הגהה אינו ממוון לכל הני מילי דלחמין והא קאמר ר"א סבר טובת הגהה ממוון היינו לענין לעבור עליו בכל יראה ובל ינחא דיוקא נחשב כממוון ושמעתי דר"א ס"ל דטובת הגהה ממוון אפי"ה לענין כל יראה ח"ג דלכל ימילי לאו כממוון דמי הוא משום דמנינו דהחמירה התורה לענין כל יראה בקיבל עליו אחריות ח"ג דבר הגורם לתמוון כה"ג לא כממוון דמי לכ"ע בכל דוכתא משום דהא אית' בנינו' והדרת' למי' אפי"ה ח"ג לן קרא לענין כל יראה דכממוון דמי כולאמר' ש"ק דפסח"י ה"ב ס"ל דטובת הגהה ח"ג אפי"ה דוכתא לא כממוון ושמעתי דר"א ס"ל דטובת הגהה ממוון הוא וע"כ ור"י סבר דח"ג דחידש לן קרא בדבר הגורם לתמוון לענין כל יראה לא גמריין מיניה לענין טובת הגהה וכמו שאינו ממוון בכל דוכתא ה"ב אינו ממוון לענין כל יראה שמוחרין עליו בכל יראה והשתא ינחא הא דרבי ח"ג דס"ל טובת הגהה אינה ממוון לענין כל יראה ובל ינחא חלש ח"ג דא"כ אין ביטול והפקר מועיל לו כלל דלא תשחט על חמץ הפקר כיון דלאו ברשותו הוא ולא ממונה דידעי' וה"ל דומיא דחמץ משם שעות והמלכה דלאו ברשותו קאי ולא מני' מבטל ליה כדאמר התם . מכל מקום לתנו' ע"ל דלאו חמץ דמפקד ע"ל ביטול בעובת הגהה חלש לעבור עליו בכל יראה הואיל ולא ממוון הוא בכ"מ ה"כ ל"ש ביטול והפקר בדבר שאין עיקר התמוון שלו חלש שחייב באחריותו לחזק כיון דכה"ג לאו כממוון דמי בכל מקום ולא תשמה על מה שפי' להא טובת הגהה ממוון דל"ד לשאר טובת הגהה ממוון דאמר' בכ"מ דכה"ג מנינו בהרבה מקומות בגמ' שהלש נוח שוין והפי' מתחלפין וכמבואר בתוס' ושאר פוסקים בכ"מ ועוד יש לו מקום א' דב"פ דדמנחו (דף כ) גבי מחשבה דלא מינכרת דרבה ורובא דה"ל לטעות שוין והפי' מתחלף מנרבה לרובא מהפקר להיפך ע"ש : ומ"מ אין זה סותר למש"כ בדיו' י"ט דהא דאי רבי הלכה כר"א לאו אכולה מילתא דר"י קאמר דהא ס"ל לרבי טובת הגהה אינה ממוון דגם כתבתי לפירש"י ו"ל לדרידה והאי שמשע דאי חלק בין טובת הגהה ח"ג לרבי דבני פלוניא דר"א ח"ג ל"ג טובת הגהה חמץ חלש דלח"כ היה לו ח"ל לפרש בהתיא' ולא לתמוס אבל מ"מ בפי' שמעתיא ו"ש לו מקום למאי דפי' והוא מוכרח וכמ"ש דהוא זה דוחק לומר דרבי דא הלכה כר"א לאו אכולה מילתא קאמר . ומ"מ אין זה ראוי' מילא דרבי לא גמיר' דהאי הואיל דר"א אמלכתא י"ט קאי חלש הואיל ואי ב"י מי שישל עליה לכ"ע לא חמירין קאמר ושמעתי דר"א דאמר לא התקרא לה עם עד שתאפה הוא משום דר"א ל"ג טובת הגהה ממוון וכמו שפי' ו"ל חמירין דמיתקן ובע"כ ל"ל ח"א דלא סגי ליה בביטול הוא משום דכל כה"ג לא מהני ביטול וכדאמרן חלש ל"ג' תוס' והר"ן ושאר פוסקים דגרסי' ר"א סבר ח"ג הו"ל ו"ל ב"י מיתשל עליה ח"כ אפילו אי טובת הגהה אינה ממוון אפי"ה הוי כידועה ועובר עליו משום הא הו"ל ח"כ רבי אביה מילתא דר"א קאמר הלכה אבל מ"מ אפילו לפי' יריאש

שאנת אריה דיני חמין סימן עז עח

גירסא זו ודלויס רחיה מדאמר ר"א לא תקרא לה שם עד שתאפה אבל קודם
 אפה לא משום איסור חמין ולא אמרינן יקרא לה שם קודם אפה ויבטלו
 או יפקירו ותו לא עובר עליו דלע"ג דכרדיה דמי משום החזיל ופי' בשי מיטביל
 עליה הא כרדיה נמי מהני ביטול או הפקר קודם שתחזיק בדמור בתלמוד הושב
 לפני רבו כו' וקדים ומבטל מקומה דחמין חלה ודחי ש"מ דה"ע דס"ל לר"א
 דלא תקרא לה שם עד שתאפה משום דכל כה"ג דשכשו לאו דידה הוא אפי' ג'
 דחי בשי מיטביל עליה כל כמה דלא היטביל עליה לאו דידה הוא ופי' אפשר לו
 לבטל או להפקיר ה"ע בחמין של אחרים שקיבל עליו אחריות כיון דכל כמה דחית'
 הדרח בעינא לאו דידה הוא לענין ביטול והפקר ולא מהני ליה להגלל מלעבור
 על כל יראה ומ"ע א"ש הא דלמור התם במסקנא עד כאן לא קאמר ר"א התם
 דלא אמרי' הוחזיל אלא דלכב' חדא כו' ופירש"י ופי' קאמר הא דלמור ר"א לא ידע
 חמין שמוהרין עליו כו' אמא לית ליה הוחזיל ופי' בשי מיטביל עליו אפי' לחמין כו'
 ונראה בשי דלחין הוחזיל כזה בדבר שאינה שלו דמימא הוחזיל ופי' בשי מיטביל
 לרשותי דל"כ הקדש דק"ל אבל חתה רח"ל בבוה ולא פליג ר"א הא חי בשי פיק
 ליה ופי' יראה וטובא הנהי ל"ג רש"י אלא ר"א סבר אמרי' הוחזיל והוחזיל במלאת
 י"ע קאי' ופי' אומר דק' חדא מתורתא בתצרתה דדחי הוחזיל כזה לא אמרי' בכל
 מקום לבטל עמלמא מטעמא דפירש"י אלא דבני כל יראה לחוד הוא דלחיה ליה
 לר"א האי הוחזיל כמו שחמיר לענין קיבול עליו אחריות אפי' דבכ"מ דבר הגורם
 כה"ג לאו כממון דמי וא"ל ליה הוחזיל"י מן טובתיה דלח"ל נב"י כל יראה
 לאו כממון דמי אפי' לר"א ר"י"ס דבכל יראה נמי הוי הוחזיל לא אמרי' ופי' הא
 דלא מדמי הגמ' הוחזיל דרבה דהאזוהי מ"ע לחול להוחזיל דחי מיטביל עליה דהא
 אפי' ר"א לית ליה אלא בכל יראה לחוד והא דק"ל לרש"י מהא דלחיה חתה רוחיה
 של גבוהה התוספות תירונו לאו בדה"ה הוחזיל חי מיטביל עליה וא"ל נמי מאי קדשה
 ליה לרש"י ופי' א"ל תקרא לה שם אפי' חתה מיטביל הוחזיל ופי' בשי מיטביל
 עליה דהא אפי' ר"א לית ליה לחיה הוחזיל אלא בחי' יראה לחוד ודפי' ופי' מ"ד לרש"י
 ל"ג ביה דטובת הגאה ממון בין בלא יראה לכל מקום דלח"כ ה"ל לחקק נמי
 בהאי ה"ו ולק"מ אמאי לא תקרא לה שם כו' ומ"מ דהא דלא מהני ביטול והפקר
 לר"א מה"ע כיון דלא אמרי' הוחזיל ופי' בשי מיטביל עליה בכ"מ לאו ברשותיה
 קאי ע"כ מה"ע ל"מ נמי בביטול עליו אחריות כיון דבכ"מ לא אמרי' להאי
 הוחזיל וה"ע טובת הגאה אינה ממון בכ"מ לרבי אלא בכל יראה לחוד וע"כ אי
 אפשר למיתלי טעמא אלא משום דכל יראה שאני משום דהחמיר רחמנא בכל
 יראה בני קיבל עליו אחריות מה דלא מצינו בכ"מ ובין ל"מ ביטול לענין טובת
 הגאה והאי הוחזיל ע"כ לא מהני נמי בקיבול עליו אחריות דל"ה להתמיר בלמד
 יותר ופי' המלמד דל"ע בלתי' שם שחמיר הפסד :

ורע

שי' ל קיי' טעמיה ה"ע שחמיר והכא משום דס"ל לר"י טובת הגאה
 ח"מ דהא בין למאי דס"ל דפליגי בטובת הגאה ממון ר"י ס"ל דלחיה
 ממון ולא זכו חמין שמוהרין עליו ובין למאי דמתיני דבהחזיל פליגי ע"כ לר"י אינו
 ממון כ"ל דחי ממון הוא ה"ע ודחי' מוחארי' עליו' וי'ס ל' לתמוה דהא בפי' כ"כ
 דמ"מ (ד' יא) אמר דלח"התירו של חסד קונה לו אפי' עומד בלבו ופקי' במה
 דתן מעשה ברא' וקוקס סגוי בואם ובכפינה אר"ג עיבור שאני עתיד למוד נתון
 ליהושע ומקומו מושכר לו ועיבור כו' ניתן לעקבי' כו' ופי' ר"י ור"ע בלד שהו
 של ר"א ויו עומדו ומשי' ר"א מלגלגין אבן קרקע הקנה להן פריך רבא ופי' לא
 ה"ע טובת הגאה אינה ממון בחליפין אלא טובת הגאה אינה ממון לקטת בחליפין
 ה"ע טובת הגאה אינה ממון דין קרקע וקאמר הגמ"ל הוא מתנות הכונה
 שאני נתינה כהנהגה כו' בחליפין נתון דין מקח וממכר הוא מלגלגין אבן קרקע נתינה
 אלימתא היא ור"פ משני החס דעת אחרת מקנה אותן שאני' והרי למאי דק"ל
 והא שעומד בלד שהו דווקא הוא דקונה לו ב"ל ד"ג מלגלגין אבן קרקע הקנה
 להן וע"כ טובת הגאה ממון דחי אינה ממון ח"ה להקנות במלגלגין אבן
 קרקע וג' למאי דמתיני (א') ר"ע דעת אחרת מקנה אותן שאני' ע"כ טובת הגאה
 ממון ח"ה דלח"כ דחי' א"י דעת אחרת שמקנה להן דכיון דטובת הגאה אינה
 ממון ח"ה להקנות להן המתנות דהא לאו דידה ניכרה והא לית ליה בהא אלא טובת
 הגאה לחוד והא אינה ממון שיכול להקנות לאחרים' והא שהוא שובל דר"ג
 והוקיעו תנין ליה במס' מ"ס פ"ה ותנא בסיפא דהיהו' מתני' אר"י
 עיבור שאני עתיד למוד נתון לאב"ע ומקומו מושכר לו אלא ח"ה לר"י טובת הגאה
 ממון ח"ה קשאו דר"י איהו' ר"ה גבי חלה טעמיה ס"ל דטובת הגאה אינה ממון
 ועק"ל דהתם ח' עולה והוא שמומך בלד שהו ולפי' כ"כ ב"ר ר"א אבן קרקע הקנה
 להן ח"ה דעת אחרת מקנה אותן שאני' ומ"מ דע בת הגאה ממון ובספ"ג דקדושין
 (ד"ט) אמר עולה טובת הגאה אינה ממון והתם פריך ליה ממתני' דהתם וה"ל
 למישרך נמי מהא מתני' דמי' דלמאי דס"ל והוא שמומך בלד שהו ע"כ ש"מ
 דטובת הגאה ממון יודע' ש"ס כהא דטובת הגאה ממון קושיות רבות ועלמות
 ומזכרה רבה בדברי הפוסקים ובפרט בדברי הרמב"ם וכבר עמדתי עליה ובתבתי
 בה קונטרס מיוחד ואין חסור קטן זה ומילתיה וחס יגור' ה' במייס להניח לאור
 חיבורי הגדול שם יתברר יפה בכו"ד' ונחזור לעניינינו הרי נתברר כאן עניני' ח'
 בחמין של אחרים שקיבל עליו הפקר אחריו' לא מהני ליה ביטול והפקר' יע"ל
 לבטל רחיה ולכרי' מהא דלמור דהא דפסחים (ד' ו) ידוע משכיל ליה לחמין
 לבתר איסורא לאו ברשותיה קיימי' ולא מני' מבטל ליה דלר"ח ב' בדברים אינן

שאנה חמין של ע"מ"ס שחמיר ידו וקבל עליו אחריות ששבור עליו בכל יראה
 ובל ימלא אס לא ביטול קודם זמן איסורו אס י'סו תקנה או לא :
תשובה ש'אלה ז' מתקנת' לא תאקיד אס י'סו תקנה אס י'סו תקנה אס י'סו תקנה אס י'סו תקנה
 יראה למפרע אס לא גורם עליו ולא מני' מבטל ליה כדלמור' דהתם בפי' דלמור
 הפסח חלקי ח' : ועוד תקב' אס נזכר בערב פסח לאחר זמן איסורו שהוא משג'
 שעות

דיני חמין סימן עח

שאנת אריה דיני חמץ סימן עח עט

דה"ע על כסותך שחייב והיינו לישנא דאע"פ שאין עונו בעוור דקא' ר"י המשמע דה"ע דאם הוא עונו בעוור דחייב וכיון דהכי הוא א"כ בעומו בעוור דחייב על השמיטה ע"כ לאו מעטמא דאזרת השבתה הוא מיהו לית' ס"פ' דלענין עשה השבתה לה"ט ליה במוציא מרשותו לאחר זמן איסורו אפי' לר' הרמב"ן ובישיתו אפי' דמגני לענין שלא לעבור עליו על כל יראה וכל ימלא חין זה רח"ו יגוד אפי' להחלקין על הרמב"ן וס"ל דאפי' באין החמץ בביתו ובדמיון אפי' עובר עליו מה"ט מ"מ בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות חין מוזהר על השבתה וכל יראה אפי' החמץ בביתו ובדמיון ומה"ט מהני ליה מיתת עשרה ויחוד דלאו ברשותיה קאי כמ"ש סה"ט בכה הרבה פוסקטס והא בכה"ט מוזהר על השמיטה וכל עומו אפי' מוצא למלקות דלא תשטט אלא בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות והרי לר"ל אינו חייב עד שיהא עונו בעוור והא"פ שאינו מוזהר על השבתה וכן לר"י חייב בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות אפי' אפי' בעומו בעוור אפי' דככה"ט אינו מוזהר על השבתה ואפי' חמץ עונו ושמ' דעממא דשמיטה לאו ממש השבתה הוא וכו' ומה"ט שפי' החוס' בכה"ט דכל הכא שמתהא אלא החמץ על מנה לעבור לית' לן בה ושפיר דמי אפי' לתחיל' ואין כאן לה מנחת השבת' ולא כל יראה וכל ימלא' עד שיעברו עליו כל ימות הפסח ולא יעברו וכמ"ס' בסי' פ' ב"ד א"כ ע"כ היחא לאזרת שמיטה אפי' דליתא לאזרת השבתה דא"ר דאין אזרת שמיטה לא באין משתא אותו ע"כ לבצור אבל במשהא ע"מ לבצור ליתא לאזרת שמיטה כמו דליתא לאזרת השבתה בכה"ט אפי' לא מעשהא וכל למלקות דלא תשטט על חמץ אפי' בחמץ של אחרים וקבל עליו אחריות דהא מני להתלול ולומר דחמץ זה ששטט עליו אלא הפסח דעמו היה לבצור והשתא אותו ע"מ לבצור ולא עביד איסורא כלל והא מילתא דברים שבלב וינאו ווא"א לעדים להכמיטו עומד טפי מהתיראוס ספק דליכא למד' דמניה התראה דהתא אחר התראה גורמא דהתברר דגבי דאזרת אכל הכא לעולם א"א להתברר אלא כה"ט לחמץ זה ע"מ לבצור או לא כמ"ס בסי' שפ"ו אלא על כרחך דמתשהא אותו ע"מ לבצור אפי' דליתא לאזרת השבתה לע"ר ר"י אזרת שמיטה מיהו אפי' חייב עליו ושמ' דליתא לאזרת שמיטה אפי' דליתא לאזרת השבתה אפי' כן ה"י ו"ל דליתא לאזרת השבתה בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות ואפי' אזרת שמיטה ליתא ושפיר משכחה לו למלקות אלא תשטט על חמץ אפי' לר"ל חמץ חמץ וקבל ומנו מותר ומהני ליה הפקר קודם י"ט בומן שמיטה הפסח בחמץ שקבל עליו אחריות דלא מהני ליה ביטול והפקר כלל וכמ"ס בסיומן שלפ"ו ומה"ט קטין דע"כ הא דמהני ביטול לחמץ ומותרת הפקר בעומו וכמ"ס בסיומן שלפ"ו וכו' והתוספות ור"ל דאי ביטול מהני מגורת הכותב ומדכית תשבייתו ולא כתיב תבעור והתוספות בכל זה השבתה ודפדפס"י תקשה ק"מ דלענין שלא לעבור על חמץ ששטט על חמץ ביטול מהני כדמוכה להדיא מהא דתמן ההולך לשטות את פסחו ומכר שיש לו חמץ בביתו ומכרנו בלבו ומנהי ליה לענין שאינו עובר על לא תשטט ומ"ס דלא מהני בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות ואינו ברשותו לענין לא תשטט כמו דמהני לענין שלא לעבור עליו יראה בכה"ט ואזרתה עיקר מלקות דלא תשטט אלא משכחה לו לר"ל דלמך עד שיהא עונו בעוור אלא בכה"ט בחמץ שקבל עליו אחריות דלא מהני ליה ביטול אי גמרינן ללאו דלא תשטט מלאו דכל יראה לענין ביטול דמהני לגבי כל יראה לגמור להא מילתא נמי ואי לא גמרינן לה ללא תשטט לענין חמץ שקבל עליו אחריות וליחא ברשותיה מלאו דכל יראה ה"י לענין ביטול לא לגמור מיניה ואפי' שביטולו לא להני שלא לעבור על לא תשטט כיון דלא גבי קרא לגבי שמיטה דמהני ביטולו כמו ומנהי לגבי כל יראה דהוא לא גמרינן לשמיטה מהשבתה וכל יראה לפיכך בקבל עליו אחריות ואינו ברשותו דלא גבי גבי שמיטה דאינו עובר עליו לא מהני ואפי' הפקר מהני לענין לא תשטט דהא כיון דהפקירו אינו שלו ואינו עובר אלא על חמץ של שטט או של זורק או של ח' מבני חבורה כדאמר"י החס דאם חין לו לשטות ויש לו לא מבני חבורה דחייב משום מי כתיב לא תשטט על מהנך לא תשטט על חמץ כתיב וזמר א"א חפילו א"י בסוף העולם נמי אמר קרא לא תשטט ולא ילין לא תשטט על חמץ הנך דקיימי עליה משום לא ילין כלומר אבל אם חין להם חמץ להנך דקיימי בלא ילין חין האומע עובר על לא תשטט דהא אינו חייב על לא תשטט אלא האומע בלבד אם יש חמץ לא מהני דקיימי בלא ילין כמו"ס התוספות פ"כ בכה"ט וכיון דהפקר מהני לענין לא תשטט על חמץ לא תשטט על חמץ כתיב ונבא הא דמהני לענין כל יראה מהני נמי לענין לא תשטט מה"ט גופיה ומ"מ לרש"י ו"ל חין זה קושיא דס"ל ו"ל דחמץ שקבל עליו אחריות לא מהני ליה יחד לו בית ומיתת עשרה וכוונת הרמב"ן וה"ר דהיי משמע ממה שפי' האם דידה לו בית וכלל קבל עליו אחריות מיירי ו"ל דה"ט אפי' מוציא מרשותו עונו לא תשטט ועובר על כל יראה וכמו דלא מהני לענין כל יראה ה"י לא מהני לענין לא תשטט על חמץ אבל ביטול דגלי קרא דתשבייתו דמהני לענין כל יראה ה"י מהני לענין לא תשטט וכי קאמינא אלא לשאר רבותא ו"ל וכמ"ס באוכפי נרדך לישב הא דאמר זמן שמיטה אמר רמנא דכיון דלא גמרינן שמיטה מהשבתה דהא אפי' שמיטה מה דליתא בהשבתה א"כ מה ענין לא תשטט על חמץ להשבתה הא ודאי הא קרא בשהא זמן שמיטה וכל כך כי שמיט' י"ל דלא קשה מדי דהא איכא למידק ר"י ורבה

דליפי להא תשבייתו דמיירי מע"ט מקרא דלא תשטט על חמץ הנאמר בפרשה כי תשא ולא יפי' לה מקרא דלא תשטט על חמץ דפרשת משפטים דקדים חלה ודאי דא"א למילף מלא תשטט דהוא בשטט ממש מיירי וכל חד כי שמיט' ולאו זמן שמיטה מיירי אבל קרא דלא תשטט הנאמר מתוך ר"ל לאזרת שמיטה חתא הא כבר נאמר לה תשטט לאזרתה זו ופי' דאיכא למימר דלעבור עליו בב' לאין הא מ"מ כל היכא דאיכא למידק דרשין ולא מוקמינן לה בלאו יתירא דכאמ"כ כ"ט (דף כד) לפיכך דרש' לה ר"י ורבה לזמן שמיטה ופי' דהשתא נמי דרשי לה לזמן שמיטה הא קרא דתשבייתו ל"ט כיון דכבר נפקא לן מלא תשטט לזמן שמיטה חתא לק"מ דלא מביעא דלעת רש"י ור"י דס"ל דלאו דכל יראה נחק לעשה מהא עשה דתשבייתו א"כ נרדך הא קרא דתשבייתו לנחוקי' לאוי לומר שאין לוקין עליהם אלא אפי'ו דלעת הרמב"ם דס"ל דאין לאו ד"כ נחק לעשה נמי אפי' דעשה ול"ת תרתי מינא וינאו ואזרתא דקרא הוא לכתוב עשה עם לא תשטט דרשין לעבור עליו בשעה ולא תעשה אבל לאוי יתירא כל היכא דאיכא למידק דאין לה לפיכך דרשי ללא תשטט לזמן שמיטה וזמר תמאי דליפי' ללא תשבייתו מע"ט מקראי אחרתי משום דכיון דלא תשטט לא משמע להו לזמן שמיטה ע"כ מוקמינן ליה ללאוי יתירא וזה ברור לי בכונת ר"י ורבה :

והחומר לזמן דין הרב נחבדר דאין לנו ראייה מכל זה דמיל' עלי' מנחת השבתה בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות אבל מ"מ אינו חומר מוקמו הוא מוכרע ומוכרע דעשה דתשבייתו ע"כ בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות וחייב לבצור משם שמיט' ולמעלה כמו שחייב לבצור מנחתו שמה חמץ שלו דכיון דגבי עשה דהשבתה נכתב רמנא תשבייתו אלאו מנתיבס סתמא דמשמע בין שאור דוד' בין שאור של אחרים חייב התשבייתו מביתו ולא גלי ביה קרא דאשאר דידה דהיא קרא מוזהר כמו שגלי בלאו דכל יראה וכל ימלא' דכתיב לא יראה לך שג' א' יראה רואה אבל אהה רואה של אחרים כדאמ"כ בפ"ק דפסחים וזה לא"ה ה"א דל אחרים נמי אסור ו א"כ בזה דתשבייתו דלא גלי קרא חין לנו שא"כ להשביית את של אחרים מביתו והא איכא למימר דאפי' דליתו עובר על כל יראה וכל ימלא' בשל אחרים אעשה דתשבייתו מיהו עובר אלא על כרחיך ה"ט דמנו דילפינן הכא שאור שאור דברים והצבולין דמיהו לכל מילי בין יראה בין להחמיר בדלמיתין החס מה שאור האמור בבתיים עובר על כל יראה וכל ימלא' ודאי חמץ וכל ימלא' וכל יקבל פקדונות מן הכהנים אפי' שאור האמור בגבול' כן ומה שאור האמור בגבולין שג' או אהה רואה אבל אהה רואה של אחרים וכל נבואה אפי' שאור האמור בבתיים כן ה"י לפינן שאור דהשבתה משאור דר"י בנ"ט לאהה רואה של אחרים וכל נבואה להקל בשלא קבל עליו אחריות וה"ה דליפי' להו להרדי להחמיר דבקבל עליו אחריות חייב להשביית ויתק' על ר"י גמרינן לשאור דהשבתה משאור דר"י ומה"ט דהא וכלאמרן דאל"כ תקשה מנלן דחייב להשביית משום שעות מבור' שיחן ומעור' דהא גבי השבתה לא כתיב בגבולך דהיי נמי במשמע דלחמץ החס אלא תשבייתו שאור מנתיבס חין לי אלא בתיים הכי מנלן כדאמר החס לגבי ראייה חלה ודאי ש"ט דילפינן שאור שאור לגמוריה שזהו דלמיתין ואם כן שעת מיניה נמי דאפילו חמץ של אחרים שקבל עליו אחריות נמי איכא במנחת האזרת גמוריה שזה גופיה :

דיני חמץ סימן עט

ועתה אבאר היכא שלא ביערו ולא יחד לו בית או עשה לפניו מחילה עשרה קודם זמן איסורו וישעה מחילה או יחד לו בית קודם ליל י"ט אפי' דהא ודאי מהני ליה על חמץ הא דידה לו בית ומחילה עשרה ואפי' בחור הפסח ודאי מהני על להבא מלעבור על כל יראה וכל ימלא' וכמ"ס חבל מ"מ יש לענין כיון דלא עשה לב' תקנות הללו קודם זמן איסורו ואפי' ששג"ס קודם הפסח אפי' א"ל דאסור בהנאה לאחר הפסח משום קנסא ומ"מ תוס' זכ"א לי דאם עשה לתקנו' הללו קודם ליל י"ט אפי' שלא עשה על לא תשטט שעות וכבר נאמר החמץ בהנאה הללו קודם ליל י"ט בלפני זמן שזכור בהנאה הוא של עכו"ם ועבר עליו הפסח מותר בהנאה וכדאמ"כ ושל עכו"ם שצבר עליו הפסח מותר בהנאה ואפי' דשל ישראל אסור בהנאה כדאמ"כ ואפי' של עכו"ם אלא שקבל עליו אחריות נמי אסור בהנאה כדמוכח בפ"י כ"ט (דף לח) גבי ישראל שגלה את עכו"ם על עכו"ם חסר הפסח כו' ומה"ט כיון ששטט לתקנות הללו בערב פסח ועדיין לא עבר על כל יראה עד לפניה אפי' דכבר עבר על עשה דתשבייתו מלאחר שש שעות לא מהני דקניס ר"ש בשל ישראל אלא שצבר עליו הפסח באיסור דהא את' רבא חסר קניס קניס ר"ש הוייל ועבר על כל יראה וכל ימלא' משמע דווקא משום כל יראה וכל ימלא' דחמירא קניס אבל לא משום עשה דהשבתה דקילי מליית כדאמר בפ"ק דבימותא בשמעתא דעלי' בזה לא מהני דעשה : (ובל כה"ט כיון דלא מהני בגמור' ובפוסקים להדיא ח"ו ללא לומר כן מזהמינו וזה ברור) דבר אחד אכתוב עוד מה שגזע לענין זה והוא בפ"כ ס"ל לר"י דחמץ לפני פסח ולאחר פסח אסור בהנאה מן החורג ואפי' אפי' הכתוב בגמ' בזה"ל בלאחר זמנו כר"ס ובפלפי זמנו רוב פוסקי' פסקו כר"י והרב"ט ג"מ ובה"ט פסקו כר"ס דמנו שהלכה כמותו בלאחר זמנו דהיינו עובר בולל כלום ע"כ הלכה כמותו נמי בלפני זמנו וזהו תורף דבריהם וכמ"ס הרמב"ם בפ"י כ"ט וי"ל להבין דהיא

דבריהם וזל' דלזלי לשיעוריהם והיבא דהב' לאוין סמוכים לא אחי חד עשה ועקר
 לזו משאיכ' בחיזו סמוכים חד עשה עקר לשיעור' הלכך כי מוקמי' ללאו דגול
 אשכ' שכיר הדסת' ב' לאוין דשכ' שכיר לא תגול ולא תשפוק דסמוכ' כחד קרא לא אחי
 חד עשה ועקר ב' לאוין ולקיי אחד מייבא אבל חי מוקמיין ללא תגול לגול משם
 ואצט' דלתי במה הגד מריבית ואגאפה לעבור עליו בב' לאוין כיון דהב' לאוין
 אינן סמוכים אחת חד עשה דהוסיב את הגולה ועקר פניהם וזאינו לוקה אחד
 מייבא איכ' לית דתכב דחמתא ליל' כיון דאתאי בתימה וזאינו שי"מ דתב' הכל
 שאין הב' לאוין סמוכים חד עשה עקר לזה דל"כ לאוקמי' בגול ולעבור עליו
 בב' לאוין וכי"מ לתקנות כן י"ל ליישב עיקר דבריהם אע"פ שאין לשונם סמוכן
 אבל מי"מ אז זה הריאה דלע"ג דלפי' תימא דבאינו סמוכים נמי אחריון דלא אחת
 חד עשה ועקר ב' לאוין דל"כ לאוין לא מיל' בגול ולעבור עליו בב' לאוין בלאו דלא
 הגוי בלאו דלתי בתימה הלא סמוכים סמוכים כיון דבתימה אצט' דל"כ לאוין
 יתק לשיעור נמי אין לוקין עליו דהא אין מוהירין מן הדיון וכמ"כ שם החסום
 (דב"ה אין ה"ל) ואי"כ תשום הא דיתק לשיעור אלאו דלא תגול נמי לח ליקי דהא
 חד עשה עקר לחד לאו והרי הכא אי"כ לעקור אלא ללאו ("*) דב"ת דללו לאו
 דלתי בתימה הגד בלא"ה לא ליקי עליה אבל כי מוקמי' דהא בשכר שכיר ולעבור
 עליו בב' לאוין לאו שנייהם בני תקנות כיון דבתימה אצט' דל"כ לאוין
 היתק לשיעור כיון דלא אחת חד עשה ועקר לב' לאוין לוקה על לאו השני אי"כ
 אחינן לי הא דלא עבר בב' לאוין לתקנות על חי' מהה"ש יא"כ לתק' הגמ' בסוף
 חזין (דף יו') דגולין אינו בכלל תקנות מ"מ ויתק לשיעור תשפוק ליה כיון דלא
 אחת אלא בתימה הגד אין מוהירין מן הדיון דל"כ לאוין ליקי לאו השני לב' לאוין
 י"ל דלי ולי יתק לשיעור חי מוקמיין לא תגול לגול משם וצ"ל דלתי בתימה הכל
 נ"מ לתקנות עליו והא דר"ל הגמ' תמ"ח לוקין על גול היינו למאי דס"ד
 תמ"ח דל"כ לוקין על לאו שיתק לשיעור אי"כ ע"כ לאו דגול לגופ' אחת ומשום
 תקנות : ומזה דהכי הוא שריי בפ"ג דמכות (דף עו) דלא עולא לדייק דאונס
 צריח מחור וזאינו לוקה תשום דל"כ לאו שיתק לשיעור תשום שלא יאמר לו תהי'
 לאשה בחייב ולגמור ממונאי שם רע עלה עשה מעשה כו' אונס לא כ"ש תהי'
 נאמר אם אינו ענין לפניו תמורה ענין לאחריו שאם גירש יחזור והרי בהאי ק"י יש
 למדו נמי אונס ממנואי שם רע לפניו דלא יוכל לטעמה כל מינו וגז יוכל לטעמה
 דתכב דחמתא גבי אונס וע"כ הא דתב' דחמתא הלאו בהדיא גבי אונס אצט'
 דלתי בתימה מליך בקי' תשום דל"כ לאוין מוהירין אלא דכל לאיסורה בעלתא חיבא למילך
 דאונס מנש"ר בקי' ור"ל אונס לא יוכל לטעמה ב' לאוין ואי"כ אצט' דלאוין אינו
 ענין יליך לה דיתק לשיעור מ"מ ילקה עליו דלא אחי חד עשה ועקר ב' לאוין אלא
 דהאי כפי' או כמ"כ לשיעור החסום תשום שאין הב' לאוין סמוכים : מ"מ דברי
 החסום אי"כ תמורה דהא על לאו דכובש שכר שכיר אינו לוקה דה"ל לאו
 שאין בו מעשה ועוד דשריי הגמ' ס' לוקומי' בריבי' ופנייה ולעבור עליו בב'
 לאוין והרי ריבי' ה"ל לאו היתק לשיעור מ"מ אחך עמי הוהיר' כי היבא דתי'
 לרי"ח קד"ל כותי' והכי ס"ל לרבנן גופ' בפ' אי"כ ובפ"ק דתמורה דריבי' קנאה
 יולא דרייט' וכיון דלא סמוכים הלאוין אחת חד עשה ועקר ב' לאוין לשיעור החסום
 דמי ללאו דגול ואי"כ מה"ט דלא מוקי לה בגול אי"כ לאוקמי' בריבי' לרבנן ומאי
 קיל לאוקמי' בריבי' : אכל מ"מ ט' להביח רהיה לנע' החסום מדימך בפ' אי"כ
 (דף קכ) ר"י ורבי' פ' פוטרין איך המלוה והעבד עמי שיש תשום קוס ועשה מ"מ
 צמחא תשום דלתי בתימה הוה קומו והדרו ור"ל יתק לשיעור והרי המלוה עובר בה'
 לאוין כדלמתי' וחתף חד עשה ועקר לכו וע"כ ה"ט תשום דהלאוין אינן סמוכים
 ובתנאי י"ל תשום דל"כ החסום בנש"ר בפ' כ"ש דכל יריעה וכל יונאל ה"ל יתק
 לשיעור ואצט' דל"כ לאוין על כל ריבי' ור"ח' שכל יתק אחת חד עשה
 דהשבתה ועקר לב' לאוין תשום דל"כ לאוין דסמוכים ה' לאוין דל"כ יתק וכל יתק
 לזה ע"כ כחכבתי בחידושי : ואי"כ תשום הא ליקי' על סברת ר"י :

דס"ל לרבנן לואו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מ"מ בקה או חמול לא היבא שאר
 קיים עשה שבו לוקין עליו : וגם הא דהדר ר"י וזנו דין אחר בתמיה מניח
 הא על בתמיה מניח נמי אין לוקין עליו וכמ"ס החסום בפ"ג ד' דמיתה ובכ"מ וז"ל
 דהא דתי' מוהירין מן הדיון היינו דווקא בחס' בלאו ללמוד האיסורה גופיה בקי' או
 בתמיה מניח אבל אם בלאו ללמוד דבר אחר מן הדיון כגון בנא דר"ל דליך מקי' או
 בתמיה מניח דבשריפה מותר אצט' דע"י דמי' חמ' מ"מ תמיה לתקנות ל"ל בה כיון
 דל"כ א"כ לומדין לתקנות גופיה ח"ל לאוין אלא שמתלוו גורם לדין או לבא ליקי'
 לתקנות וכבר יש לי מקומות מסייעים להאי סברא ומוקמות מראין לכאורה להיפך
 וזי"ך לבאראם אבל אין זה מקומוי' מ"מ אחי תמה על עיקר הדבר הי"ך אפטר
 לומר דכל יריעה וכל יתק לשיעור דהשת' בתימה הלאו או יתק לאוין שקדמת
 עשה כמו ב' אל המדקש עמא דלתי' בפ"ג דמכות דה"ל לא תשעא שקמינו עשה
 ונקוין עליו ותשעא תשום דלא ה"ל לאוין אלא שמתלוו גורם לדין או לבא ליקי'
 העשה אלא לחדר עבירות הלאו כגון עשה דשריפה מותר חי אפטר
 ליקים אחי"כ עבר על לאו דכל תוקרו' אבל הכא תמיה חסום אלא לתי' אפטר
 דוישלו מן התמיה אפטר ליקים קודם עבירות הלאו דלא יתנוא את ממיתה וזמני
 פירוש"ש דהוה פ' לית שקמינו עשה ולא בתמיה דתב"י צהורה הל"ת קודם לשיעור
 תלוו מילתא ואי"כ הלא השעור דתשבוני לא משו' לכו לבב יריעה וכל יתק ליקי'
 לשיעור דהא יוכל להקיים אי"כ ש"פ שלא עבר על לאוין דכל יריעה וכל יתק
 דתי' ר"ל דס"ל לפרש"י תמ"ח ל"כ שקדמו עשה אין לוקין עליו אפטר דמורה
 הכא תשום דתמ"ח העשה והל"ת שנייהם חלין בתא אחת וזי אפטר לזה בלאו זה דהא
 עשה דוישלו חי אפטר לחול עליו בלתי ל"ל תמיה וכן ה"ל ח"ל חס' לחול בלתי
 העשה וכן הא דלחונם למאי דס"ד ה"כ דהוי ילאו שקדמו עשה נמי כ"כ בנא חלי
 הא עשה דהשת' חלה תשום שעות ולמעלה קודם ללא תשעא שאינו חל עד
 הליבה דתשעא עובר על כל יריעה וכל יתק ועוד דלשיעור מני לשיעור דהשת' בלא
 ל"ת דכל יריעה וכל יתק כמ"ס ליה מן הלאוין אצט' דל"כ חסום חלין בתימה הלאוין
 אפטר דוישלו חי אפטר חסום ספחם סוף מן האיסורה וזאינו עובר עליו אבל לענין עשה
 דהשת' לא תהי' וזאי' לא תוילאו מרשונו קודם שנתע' ולמעלה בלתי אין על
 תקנה אלא כביעור דווקא בתמיה י"ל דלפי' ר"ל מורה ולוקין עליו דווקא בתמיה
 דהב"ב אל תוקמ' עמא דהוא דס"ל דלין לוקין עליו תשום דלא קדים ומהי של עשה
 קודם ללא תשעא אלא חל עליו בבת אחת דהא דלתי בתימה ל"ת שקדמת עשה לאו
 קדימתו ומי קאמר אל קדמה קודם עבירות הלאו קדמי' וחי מבוראוי'ת למאי
 דפ' תשום דכל יריעה כמולאו מרשונו חס' כיון הפסח סג ואלו תשום מ"מ
 דתשבוני לא ס"י אלא כביעור דווקא אי"כ תקנה מלין דנשים חייבת במ"עו
 דהשבתה הח"ל מ"ט שאומן גרמא דהש"ה לא שייח' הני שמיני שקבצין לעיל לא
 תשום דלתי' דכל יריעה וכל יתק ממלתי לשיעור דהשת' שעתיהם דהא השת' לא
 שייח' הלאוין לשיעור כלל כיון דלתי ליה קיתתא בלתי קיום העשה והשעא אפטר'
 נפש קיא ולא ה"ט נכתבתי לעיל תשום שלח תחמיר חסום יתר מנאי' דלגבי
 ידידה ה"ל לאו היתק לשיעור ואין לוקין עליו ואשע' חלקה כיון שהוכחנו דלין כאל
 יתק לשיעור דתשבוני ח"ס נמי לוקה כשעו' מעשה שקנה או שחמנו ואכתי' אין לנו
 נשים חייבת כשעו' זו דתשום וזה דתי' חי אפטר לומר דלין חייבת וכמ"ס ב' :
 יש לי לומר ולעמך בלא דדי' נמי תקנה קלר' דהא אי"כ בעור חתף אלא שריפה
 ואי"כ ליקים וזאינו דתשבוני חס' ע"י שריפה וזיקא הרי ללאוין דכל יריעה וכל
 יתק' כמבשר מן העולם ע"י אזה ענין שיהיה סג' ליה דהא מעשה אינו נראה
 ולא נמצא כלל בעולם ולדידה נמי לא שייח' הלאוין לשיעור כלל כיון דלתי ליה
 קיתתא בלתי קיום העשה ואי תשום שלח תחמיר וכל יתק חס' חס' חס' חס' חס'
 יתק לשיעור אלא ל"ת שקדמת עשה ניחור ואי"כ בכתש' מן חס' כאל יתק לשיעור
 וכמ"ס : וז"ל דלמ"ט ל"ת ממעלה ("*) דליענין בגו"ש שאין בקיתתא משאור
 דרואיה לקי' דהא נמי ילפנין לה מהא גורה שוה מה שאור דרואיה נשים חייבת
 דהא מל"ת שאומן גרמא שיש חייבת חס' שאור דהשת' נשים חייבת : ואכתי'
 נאין לנו לבאר שמע"ט ד' פ"ג שיהי' ד' (א) דקדמי' אפר' דעל מזון ומרורי' וזאינו
 אף לי לא מ"מ מני' ח"ל לא ישארו תמנו ע"ד בוקר ואין לי לא מני' ל"ת
 שיתק לשיעור ל"ת גמור מני' כיון דקדמי' ככלל' דלא ישארו מני' מרבי' ליה לא תוילאו
 דמי' ליה דהאי מפיסל' בנותר והאי מפיסל' ביולא בפריעה מתי קא ממעט לא יריעה
 ולא יתק דמי' ליה דהאי אינו לוקה דה"ל לאו היתק לשיעור לשיעור ח"י א"כ ספרי'
 דין וש"מ דכל יריעה וכל יתק אלא לאו היתק לשיעור לשיעור מ"מ מדברי' החסום נראה
 ה"כ ל"ב דתכב בפריעה מתי קא ממעט כל יריעה כאן משמע כמו שפיר' דכל יריעה
 יתק לשיעור ומשמע מתי קא ממעט כל יריעה כאן משמע כמו שפיר' דכל יריעה
 ליה הגמ' ומ"מ מ"מ משמע נמי ל"ב כדברי' אין לי אלא מנות ל"ת שיתק לשיעור אלא
 אין לי אלא מנות ל"ת שאינו גמור מל"ת מני' גמור וז"ל דמי' אינו לוקה דקדמי'
 תשום דומת' ה"ל לאו שאין בו מעשה וכל יריעה וכל יתק רובן אין בהם מעשה
 ובסמתא אין לוקין עליו אצט' קנה או חמול בשביל חס' אלא ר"ל אין בו מעשה גם
 מהא דגריסין דמורה ל"ת תשום דמי' ליה בפסול ולא קאמר תשום דמי' ליה
 דאינו לוקה ש"מ דכל כ"כ לא חס' ליה לאו היתק לשיעור ואי"כ גירס' דיון סתור'
 אהדרין ורש"י וחס' ל"ב לאו ובת' החסום לא תוילאו לאו היתק לשיעור הוא דתב' כ
 בבית אחד יאכל לא תוילאו דתשעא לא תוילאו לאכלו בבית אחד אלא בבית אחד
 יאכל בעמוד והחור קאי אס האוילאו וקשה לרי"י היבא תשבוני ליה לאו היתק לשיעור
 הא

(*) דכל יתק תגול (ב) ז"ל לר"י וזמני דמי' ור"ל כו' (ב) ז"ל סוף סימן עט :

שנת אריה דיני חמץ סימן פב פג

אלו והרזין בביורו של עכ"ל משמע ופ"ק אמר דעובר כלומר שהוא חסר אחר
 הפסח הואיל ועבר עליו שלח ביעור ע"כ והא רישא דההיא תניא ישראל שהלוח
 אח עכו"ם על חמץ לאחר הפסח אינו עובר והיה מיימי בצי"ב בדלא קבל עליו
 ישראל האריות האלו"כ והוא עובר עליו כדאמרי' בצ"ק וכן פי"הו והפוסקים
 ו'ל פשוט הוא' והוא היחיד סופג דעכו"ם שהלוח לשראל נתי דללא קבל עליו
 העכו"ם האריות מיימי והוא הר"ן בקבל עליו האריות תלה לעצמה דידה ושעית
 הגאונים אמרו אם כן מני' להוכיח דמדרבנן אר"ך ביעור בקבל עליו העכו"ם
 האריות כיון דהתם מיימי בדלא קבל עליו לא יות' אלא והוא ברשות תילא מילתא
 היא הוא ברשות של עכו"ם אש"פ דלא קבל עליו האריות טוב אינו עובר הישרא
 והשאר דיק הר"ן שפיר מהתם דמדרבנן מזהו אר"ך ביעור עור כחש עליו הר"ן
 אבל הרמב"ם כתב ששראל שהפקדו תמנו אלל עכו"ם עובר עליו בכל יראה וכל
 ימלא ולא ידעתי מנין לו ואולי סמך על פשט שמועה שאמרו בפ"י כ"ש אבל עכו"ם
 שהוא כן ולא יהיה דאי' לא ה"ל למיתני אחר הפסח ע"כ והי הר"ן מיימי
 בקבל עליו האריות אמאי כתב עליו לא ידעתי מנין לו הא הרמב"ם לא מיימי
 נקבל עליו העכו"ם אר"ך ביעור עליו אלא והוא חסר אחר פ"ק והוא חסר אחר
 דהר"ן לא תלה טעמא דידה בקבל עליו האריות כלל אלא ברשות תילא מילתא
 ומד' הרמב"ן בפ"י התורה פי"א מובא הדבר יותר שהביא ההיא מכלת שהביא
 הר"ן ומס'ים עלה ולמדנו מן הברייתא הוה שאלה התורה מה' אלל שלא נקיים
 המן שלטו ברשותו בין בבתיו בין בגבוליו אבל אם הפקדו אהו ציד עכו"ם
 בביטו כן אפ"ט עוברי רשותו בכל יראה ובכל ימלא וכן הדבר שאם לא האמר
 אלא על המן שלו עובר כשי"א ואפ"ה הפקדו ביד עכו"ם במדינת היס וגל של עכו"ם
 אינו עובר עליו חפילו בביטו של ישראל אם כן למה נאמר בתיכס ול"ג בנולך און
 בין בתינו ובגבוליו לבתי העכו"ם ובגבוליהם שום הפיס' אלל שלא הוזהרו כלל מהי'ת
 אלל מרשותו אבל מד' ה"ה ה"ה כ' לוה"כנו למד המן שלנו מכל מן' ולפי' אמרי'
 בנז"א ייחד לו ב"א אתו עובר עליו עובר כשי"א שחמך על עכו"ם שקבל עליו האריות
 אש"פ שנדון כלו אינו אסור אלל ברשות ישראל אבל ברשות עכו"ם מותר ואש"פ
 מדבריהם ל"ג עליו ומס'ים על רש"י והרב לא סב' כן בפ"י גמרא דפסחים ע"כ.
 וזה מובא ברמ"ם הר"ן מובא מדברי הרמב"ן והר"ן ט"ס תקנה לחמץ שלא ביעור
 ע"י שזולתו מרשותו ושוב אינו עובר עליו מה' כי הדבר ברור דלמש' ז"ל דלאו
 דוקא אם הכניסו לרשות העכו"ם הוא דלש"י מה' אלל הכניסו לרשות עכו"ם כל
 שהוליו מרשותו סגי ליה בכחי ושבו אינו ע"ע דהא לא נאמר אלא דבז' ובנבולו וכל
 שאינו בבתיו ובגבולו מעה אינו עובר עליו וזה ברור ומ' למדנו מדברי רש"י
 והרמב"ם דלפילו הפקדו אלל עכו"ם אש"פ שהוליו מרשותו עובר עליו וכן ג'ל
 מדברי הר"ן וזה ז"ל שבעור והראש' ומת'ל כסד' והה"ה אין להקשת לד'
 הרמב"ן והר"ן מהאי' מת' דכ"ל מפרשין מה ענוונ' ביי' דר"א אלל
 תקרה לה שם עד שחפיה אבל קודם שח"פה לא משום חשך חומוך ועיבר עליו
 בכל יראה ובל ימלא אף משום טעו"ת ממוך ואף משום דאי בני מישיב עליה
 כדריה דמי ואמאי יקרה לה שם קודם ויזולתו מרשותו דשבו אינו עובר עליו דהא
 אש"פ מדרבנן עובר עליו וכן הו' דר"א לר"י דה' דס"ל לא זהו חמץ שמוחה עובר
 עליו בכל יראה ובל ימלא אף מפרשתה הוא ונחתה על הדבר ואם החמיה החמיה
 לדברך הרי הוא עובר בכל יראה לאו למימרא דע"מ דידה דלא תקרה
 לה שם עד שחפיה הוא משום כדי שלא לעבור עליו על כל יראה הוא דהא
 ליתא דהא אפילו הי קורה לה כן קודם שחפיה איכא תקנה שלא לעבור עליו על
 כל יראה במוציאו מרשותו או אף לדברך קבלת בני ליה בחרי' קנתה הוא דקתמי
 לא תקרה לה שם עד שחפיה אלל ומשום כל יראה הוא אלא ה"ק ליה
 לדברך דאחרת מפרשתה כ' ואם החמיה החמיה לדברך הרי הוא
 עובר בכל יראה אף משום טעו"ת ממוך ונחתה על הדבר ואם החמיה החמיה
 האיל' אבל אי ק"ל הא ק"ל הא דלאר"ה בפ"ק דפסחים אר"ך ביום הראשון שבתיו
 שאור מבתיכס נשי"ט או אינו אלל ביי"ט הא כתיב על מלאכה לא חשבו ומינאו
 להבערה שהוא כל מלאכה חוץ מן ע"ה ש' מ"ע ל' אלל אלא ה"ק ליה
 הבערה לט"ד הותרה נמי שלא לנז"ך ופי' התוספות דאי אמרי' מתוך שרי אש"פ
 דבעין לנז"ך היס קתה הכא מה שמעבר הוי לנז"ך עד כאן והוא איתא דבמוציאו
 מרשותו סגי ל' מלעבור על כל יראה א"כ מני' לרבך דליק דליה לר"ע
 מתוך דילמא אית ליה ואש"פ א' אש"פ ביי"ט בעי' מתוך משום דבעין לנז"ך היס
 קתה דהר"ן דלמש' עבר מרשותו ומני' על כל יראה הוא אלא ה"ק ליה היס
 כלל אלל והוא במוציאו מרשותו לא סגי ליה ואין לו תקנה אלל כשישי' לאו
 הליכך אי אמרי' מתוך שרי לעבור ולשרפו ביי"ט מה שמעבר שלא לעבור בכל
 יראה הוא לנז"ך וי"ל דס"ל להרמב"ן כדעת רש"י ושיעורו דס"ל דהא דשרו ביה
 בפ"ק דבילה להוליו קטן ולבלב דס"ל לר"י ר"ה' כ' משום מתוך שהיה האלה
 לנז"ך הותרה נמי שלא לנז"ך אש"פ שלא לנז"ך לגמרי נמי שרי משום מתוך ובמ"א
 החוס' והר"ן התם והה"מ בפ"י מהלכות י"ט וה"ה להבערה לב"ה דל' מתוך
 הותרה נמי אש"פ שלא לנז"ך לגמרי וה"ו א' הוי ס"ל לר"ע דאחר מתוך אי לבני
 ולשרוף מתוך ביי"ט אש"פ דהוי שלא לנז"ך כלל כ' מתוך דלמש' חקקה על ידי האלה
 מרשותו ומ' לדעת הר"ן אש"פ אי ח"ו הוי ס"ל לר"ע דאחר מתוך אי לבני
 חומר כן המולך מתוך בביטו ביי"ט כופו עליו את הכל' וכבה הר"ן דהא לא חוי
 לטללו ויפוקי ומיהו בכל יראה לא עבר דהא בע"ל כלל ומתמול כו"א משום

הא לאו שקדמו עשה הוא ולא חשב' לאו בתיקא לעשה כדאמרי' בפ"ב דמזות
 ע"כ הרי שרי' ז"ל גופיה לא חשב' ליה ללאו דלא תולאו לאו התיקא לעשה אלא
 לאו שקדמו עשה משום דבעיהו דפטר להתקיים קודם עבירתו האלו דלא משום
 שח"א במקרה לעשה דביתו א' יחבל קודם לא תולאו מן הבית שהוא ל"ת וכן
 גי'תלו מן המתנה לאחר קודם לית' דלאו יעמואל הוא דחב' ליה לאו שקדמו עשה
 דלאו דבכי תולאו אלל מהו שאפשר לקיים העשה קודם עבירתו האלו הוא דחב' לא
 מילתא וכמו שפירש"י התם ועיין בפ"ג דיומא (דף לו) גבי בלאו דנבילה קח
 מיני' גי' וש"ס בחוס' וא"כ ה"ה דכל יראה וכל ימלא לא ה"ל ניקוח לעשה כיון
 דלמש' לעשה להתקיים קודם עבירתו האלו וגם בהא דלא תולאו אי אפשר לומר
 דה"ל לאו התיקא לעשה ואין לוקין עליו הא דבכי הוא דחב' ליה לאו שקדמו עשה
 א"ר חיי המוליא כשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיטא הולאה כתיב ביה
 כשבת מה שבת כ' הא אם מניח חייב ש"ט דלא ה"ל לאו התיקא לעשה וי"ט על
 גי' רש"י ותוס' אבל לגי' שפירש"י דין חתי שפיר דהא דמי ליה הוא משום דזה
 מיפסק בעתה וזה מיפסק ביומא ואזכב אורחין למדנו דעכו"ם והתרתה על מלית עשה
 דהטבתה כן גיל' :

דיני חמץ סימן פג

שאלה בחמץ שלו שלא ביעורו קודם זמן אסורו אם יש לו תקנה בתוך
 הפסח מלעבור עליו בל יראה :

תשובה

לבר מה שנגנו מקדש מן האחרונים בדבריהם ז"ל הטור בא"ח
 סימן ת"מ כת' ישראל שהפקדו תמנו אלל חיברו או אלל ישראל חיברו או אלל
 עכו"ם וקבל עליו הפקדו האריות אי מן הגאונים שכתבו כיון שקבל עליו הפקדו
 האריות און הפקדו עובר עליו ואר"י כתב שהמפקד עובר עליו אם אינו עובר
 וזהו הסיקא ז"ל הר"ה ש"ו ו'ל וכתב עליו ב"י ישראל שהמפקד כ' עד אין עובר
 עליו כ"כ הר"ן בפ"ק דפסחים בפ"ג הרמב"ן לענין הפקדו אלל עכו"ם ויראה
 מיהיבי הר"ן שכן הוא דעתו והרשב"א כ"כ שם בשם קתה הגאונים גם לענין הפקדו
 אלל ישראל לומר שאין המפקד עובר עליו וכדכ"ה שהביא רמב"ן מכתב' ביובלתא
 דבתיכס למה נאמר כ' עד ואינו ברשותו וכתב הר"ן מיהו ה"מ מהדורות אבל
 מדרבנן אר"ך ביעור וכבה הר"ה ש"ר יונה היה אומר לנגלוס ברשות המפקד
 הוא כ' עד והיה דמכילתא מיימי בעכו"ם שהלוח לשראל על תמנו דכתב' בפ'
 כ"ס וכו' הרמב"ם שכתב בפ"ג ששרא שהפקדו תמנו אלל עכו"ם עובר בכל יראה
 ובל ימלא עכו"ם הכ"ה ובכל מש"כ הכ"ה כלל דאין ענין דברי הגאונים כפי'
 שהביא הטור דבריהם לדברי הר"ן בשם הרמב"ן דלאו הגאונים שמיימי בקבל
 עליו הפקדו האריות וקבלת האריות על המפקד הוא ברשות המפקד שאינו עובר
 עליו ובמ"א כיון שקבל עליו הפקדו האריות אין המפקד עובר עליו אלמא טעמם
 מש"ה הוא אלל אם לא קבל עליו הפקדו האריות אש"פ שאינו בביטו המפקד אלא
 בביטו הפקדו עובר עליו אבל לד' הר"ן בשם הרמב"ן לאו בקבל עליו הפקדו
 האריות תילא מילתא חלה אש"פ דלא קבל עליו האריות אש"פ אין המפקד עובר
 עליו כיון שאינו בביטו וברשותו אש"פ שהחמץ שלו אינו עובר עליו דלא אמרה
 תורה לא יראה ולא ימלא אלל בביטכס ובכל גבולך אבל אם אינו בביטו ובגבולו
 אש"פ שהחמץ שלו אינו עובר עליו וכמו שכתב' : ומתהיבנה על הכ"ה שכתב'ם
 וכו' הרמב"ם שכתב ישראל שהפקדו חזו על עכו"ם עובר כ' והא הרמב"ם לאו
 הוכיר דבריו שקבל עליו העכו"ם האריות לנז"ך עובר עליו אבל בקבל עליו
 האריות חתי אש"פ עובר עליו וכדכ"ה הגאונים באר"ך לר"ה כפי' העסקת
 הטור קבלת האריות דפקד מניל על המפקד מלעבור עליו אבל כולה דהא שגגה
 היא והעמיק דברי הר"ן בפ"ק דפסחים ח"ד עכו"ם שנגננו לחירו של ישראל
 ונז"ך ביה ויקוק לבצר הפקדו אללו ויקוק לבצר ויחד לו בית אין ויקוק לבצר
 שנאמר לא ימלא ופרש"י כ' אבל ר"ת פי' דבקבל עליו עסקתו ורש"י כיון
 דיחד לו בית שרי דה"ל ניקוח עליו האריות על חמץ של עכו"ם בביטו של עכו"ם
 דשרי שרי אש"פ חמץ של ישראל כל שהוא ברשות העכו"ם אינו עובר עליו והבי'
 איתא במכילתא כו' סב' הרב ב"י דהאי שרי אש"פ חמץ של ישראל כל שהוא ברשות
 העכו"ם אינו עובר עליו אר"י דבריו דמיימי בקבל עליו הפקדו האריות קחי ולא
 היא דלמ"ל קבלת האריות כיון דאיתו ברשותו של ישראל אינו עובר עליו והרי
 אש"פ קחי חלה לעליו מיני' דה"ל כנומקל עליו האריות כ' בביטו של עכו"ם והרי
 כיון דאיתו ברשותו של ישראל שרי חפילו חמץ של ישראל כל שאינו ברשותו אינו
 עובר עליו ולפי הנבט הכ"ה דהאי שרי אש"פ חמץ של ישראל כ' בקבל עליו
 העכו"ם הפקדו האריות מיימי וכד' הגאונים ז"ל דהוליו לענין ב"י אחר הפקדו
 בקבל עליו האריות ולא אחר המפקד א"כ מתי' רח"ה הוא לנקטק ישראל שקבל
 עליו האריות דאיו עובר אלל המן דביטו של עכו"ם מתיבא שהפקדו עכו"ם
 וקבל עליו האריות כל שהוא ברשות העכו"ם דאיתו עובר דשא"ה הא דהנפקד הוא
 עכו"ם והרי לענין כל יראה כתיב דבר נפקד חולקן ומיהו ט"ו גופיה הדרבה בנפקד ישראל
 יחא עובר עליו כיון דבתיב נפקד חולקין : אלל והוא הדבר ברור כמ"ס שלד' הר"ן
 ברשות מילתא מילתא ולא בנפקד ומפקד : והג"מ משמ"ט שם הר"ן ומיהו ה"מ
 בדחווייתא אבל מדרבנן חמץ של ישראל שהוא ברשות עכו"ם לנז"ך ביעור דהא חתי
 לקמן אבל עכו"ם שהלוח את ישראל על חמץו אש"פ עובר עליו והוקימנה כשהרינו

שיאנת אריה דיני חמיץ סימן פג

ולרבן במשיבתי בכל דבר סגני על לשובר ור"י לא סגני ליה בהכי אלא בשריפה
 דווקא דלון עשה להשפיע שתיקת אהיה לאוי דבל יראה ובל ימוא חלא בשריפה
 וכיון דמשום להבא במוציאו מרשותו סגני ואינו דרך השבחה אלא משום
 לשובר בלבד לרבנן אס לא מצא עזים לשובר והוא לא הוציאו מרשותו
 ולא ביטלו קודם הפסח כיון דמקיים מצות עשה דחשיבתי בכל דבר מחייב
 להשביט דווקא משום לתקן לשובר אבל לרבי יהודה דלון מצות השבחה
 אלא בשריפה דווקא ה"א הכא מצא עזים לשובר כיון דאס יבצעתי מן
 העולם שלא ע"י שריפה כגון מפיד וזרה לרות או מטיל לים לא מהגי ליה לתקן
 לשובר וכיון שכן א"ל לבצעו מן העולם כלל דאי משום לשובר הא ביטור שלא ע"י
 שריפה אינו מתקנו ואי משום להבא א"ל יביער ובמוציאו מרשותו חידור סגני מצא
 דיו סג ר"י סופו להקל בלא מצא עזים לשורפו לרבנן בע"כ דרך לבצעו מן העל
 כיון דע"י יביעור שלא על ידי שריפה מקיים לעשה דחשיבתי לביבין דרך לבצעו
 משום לשובר ולא סגני ליה במוציאו מרשותו אבל לרבי יהודה דלון ביטור מתקן
 אלא שריפה דווקא ובמבערו מן העולם שלא על ידי שריפה אלא מקיים
 לעשה דהשבחה ואינו מתקן וע"י לשובר בלא מצא עזים לשורפו במוציאו
 מרשותו סגני דהא ע"י מצא עזים להבא מצא עזים לשובר מן העולם שלא ע"י
 ביטור ואי משום לשובר הא במבערו מן העולם שלא ע"י שריפה ינוי אינו מתקן
 לשובר הרי דיו סג ר"י סופו להקל בלא מצא עזים לשורפו לרבנן ע"כ
 דרך ביטור מן העולם משום לשובר ולר"י כיון דלון ביטור זה מתקנו לשובר אלא
 להבא לחוד במוציאו מרשותו ונוי סגני להבא וביטור זה ל"ל : ובהכי ל"ל דאלתה
 תקנה לבכר הרמב"ן דבמוציאו מרשותו סגני וא"כ הא פלגתא דר"י ור"ב
 בניה במבערו אי בשריפה דווקא או בכ"ד באינו מוציאו מרשותו חידור ודוקא ור"י
 בשופטני עסקוקן שאפשר לו להוציא מרשותו וסגני ליה בהכי והוא אינו מוציאו אלא
 מצאבו מן העולם ומצות השבחה שהוא ע"י ביטור מן העולם היכא משבחה ליה
 ועל לבכר דאתרי במפיר וזרה לרות או מטיל לים אינו מצות השבחה הרי כשמוציאו
 מרשותו להטילו לים או לרות או סגני ליה בהכי ודל"ל חן לרשותו ולהטילו : אס לא
 שחמ"מ במטיל לים שברשותו ובורה ברשותו לרות חן אלא דביריתו א"ל דרמי
 ש"מ כדמתקן דלא מהגי מוציאו מרשותו אלא במוציאו קודם הפסח אבל בתוך ימי
 הפסח לא סגני ליה בהכי משום לשובר אלא בהשבחה וביטור מן העולם דווקא *
 אלא שכבר נתבאר ברשיות רבות שאי אפשר לומר כן והשתא חל חמנו ע"מ
 לבצעו דלוי עובר עליו בסבבת ר"י ו"ל וא"כ ירייס אם לא לחזור על כל האדרים
 לקיים את דברי הרמב"ן בזה בשנוי חיווכי כי בדרי ומכרחים מן מה שהוכיח
 הוא ו"ל דא"כ ביקר ובגזר דתכח רחמנא למעלי ועוד הביא ראה לדבריו ו"ל
 לפנינו בס"ד : **וזה** שג"ל בזה הוא זה דולאי אש"ל דמהי לענין שלא לבטור
 על כל יראה ובכל ימלא במוציאו מרשותו משום גובר אזהרה שהלן כתב
 רחמנא ביקר ובגזר וכל שאינו בביטור ובגזל שוב אינו נדבי עליו ואפי"ן במוציאו
 מרשותו בתוך הפסח סגני ליה בהכי כיון דבשביטו מניא במצו ובביטור ולא נראה
 בגזלו שפיר דמי דהא לא קריין ביה לא ימוא בביטור ולא יראה בכל בגזר
 כיון דאינו ברשותו ומעתה אבל מ"מ לענין מצות השבחה אינו כן אלא כל היכא
 שמוציאו מרשותו קודם איסורו שהוא קודם שש שש שש שש ע"פ ח"כ סגני מוציאו
 מרשותו לאחר זמן איסורו ואפי"ן בתוך הפסח אלא שעדיין לא התמץ שול"ל חל
 עליו מצות השבחה מה"מ אפי"ן לבח"י איסורו ולאחר שהתמץ וא"כ במוציאו מרשותו
 ולבצעו מן העולם כלל אבל אס היה ברשותו לאחר שהתמץ לאחר זמן איסורו
 מעתה חלה עליו מצות השבחה ולא סגני ליה מעתה בהוצאה מרשותו וה"מ משום
 דכתיב אך ביום הראשון תשביטו שאזר מבתיכם והאי השבחה היינו ביטור מן
 העולם אפי"ן ר"י שריפה אי לרבנן בכל דבר ומצאע מבתיכם כשואר ברושק ביום
 הראשון שהוא לאחר זמן איסורו אזה ח"כ להשביטו ולבצעו מן העולם דווקא ולא
 סגני ליה בהוצאה מרשותו : והשתא ניחא הא דאתרו לו לר"י כל דין שאתה דן בו'
 לא מצא עזים לשורפו ואי ישב בטל ממנות השבחה קאמרי דיב בטל דתק ע"ג
 דחייזיב להוציאו מרשותו אס לא מצא עזים משום שלא לעבור על כל יראה ובכל
 ימלא דלהא אפי"ן בפסח נמי סגני ליה ובע"כ מחייזיב להוציאו מרשותו כדי להקל
 מציסור דכ"ל להבא דללו לשובר אין לו תקנה מי"מ יבטל ממנות השבחה
 דלון מצוה אלא בשריפה דווקא ואפי"ן שפיר נמי הא דק"ל כיון דבמוציאו מרשותו סגני
 ליה א"כ השבחה מן העולם היכי משבחה ליה לחרת וזמן איסורו מחייב להשביטו
 אס המתקן ברשותו ולא סגני ליה בהוצאה מרשותו ויחא נמי הא דדייק ר"י בהמתן
 ר"ם תשביטו מע"ש דאי בי"מ ה"א כתיב כל מלאכה לא תעש דל"ל דכל דל"ל דל"ל
 אמת"י מתוך דאי אמתין מתוך שפ"י ב"ע נמי דהא בבערה ללורך הו"ל דכיון דחל
 עליו מצות השבחה כבר ועדיין החמק בביטור וברשותו לא סגני ליה במוציאו מרשותו
 משום מצות השבחה ופי"מ כ"ל מתקן דוהי שרי משום ללורך הו"ל הוא משום מצות
 השבחה : ובהכי נמי יחא לר"י הגלילי דמ"ל דמתקן בפסח מותר בהבאה ולדידיה
 הפקר גמור מתי אפי"ן בתוך הפסח דל"ל דלא מהגי בביטול לדין בחר זמן
 איסורו הוא מצטמ"מ דכיון דאסור להבא לאו ברשותיה קאי ולא מני בעובל ליה
 אבל לדידיה כיון דמתיר בהגאה ברשותיה קאי וממונה לדידי" הוא ויהי דלא מהגי
 לדידיה ביטול מה"ע גופיה דכיון לדידיה הוא וברשותיה קאי א"ל לאת מרשותיה
 ע"י גילוי דעתיה דביטול : אפי"ן הפקר גמור דוהי מהגי והרי יכול להספקר
 כיון

שלא ישכח ויאכלנו כופה עליו את הכלי ולמציאו ו"ע שורפו ובי"ט לא מצי למשפרי'
 ואק ע"ג דק"ל מתוך שהתורה כו' דה"מ היכא דאיעז נורך היום ק"ת אבל הבא
 לכה דהא נפיך ידי מובתי בביטול ע"כ * ומצאע להדיא מדבריו דאס לא ביטלו
 מותר לשורפו ב"ט ומציאי הא כיון דביטלו ח"א לשורפו ב"ט אלתא לדידיה ו"ל
 לא אמרין מתוך דלא בהדיא נורך היום ק"ת כי לא ביטלו מאי הו"י אפי"ן ח"א
 לשורפו ב"ט אין לו תקנה ע"כ ה"א הנהא מרשותו ה"ל שריפתו שלא ללורך כלל
 ולא אמרין ביה מתוך : ואזני י"ל דמ"ל כמ"ש החס"פ ב' דכחוב' (ק"ו) ע"י
 דהוצאה שלא ללורך היום כלל אסורה ולא אמרין מתוך וימלא חתך בתוך ביתו
 דאמר' בפ"ק דפסחים דכופה עליו כל ואל שריין לשורפו משום מתוך היינו משום
 דאסור לשורפו מדרבנן משום מוקף לאסור לטעלו אבל אין לומר דמייירי בשביטלו
 דמ"מ מדרבנן מנהא לשורפי והו"י נורך היום דכמה רבנן דמ"מ היכא דא"א
 למימר מתוך ע"כ * ובהא ס"ל לר"י כהחוס' דבמנהא דרבנן נמי שריין משום
 מתוך הילכך מ"ע"ש ד"ס תקנה מה"ט ע"י שונוצמ' מרשותו כיון דמדרבנן לא סגני
 ליה בהכי לפיכך אס לא ביטלו מותר לשורפו ומ"מ בביטול בהא לא ס"ל להוציא ולא
 שריין ליה לשורפו משום מתוך דאפי"ן מצוה דרבנן נמי לכה בשריפתו ובמ"מ א"א
 משום שלא ימחו ויאכלנו כופה עליו חת הכלי והני ליה בהדי" לפי שעה עד מוצאי
 י"ט ולפ"י נראה דלון לומר דבהוצאה מרשותו סגני ליה מה"מ שלא לעבור על כל
 יראה כיון דרוב פוסקים ס"ל דלא אמרין מתוך אלא בגזר ק"ת אבל בשלא ללורך
 כלל לא אמרין מתוך ומדאמר רבא ש"מ לר"ע דלא אמרין מתוך משמע דלמ"ד
 מתוך שרי לשורפו ב"ט אין הוכיח דשביטו מע"ש קאי קרא והרי אפי"ן למ"ד
 מתוך אי אפשר לשורפו ב"ט כיון דיש לו תקנה ע"כ ו"א מוצאו מרשותו ה"ל שלא ללורך
 כלל ולא אמרין מתוך לכ"ע : ועק"ל ע"ד הרמב"ן מהא דליק ר"י דלון ביטור
 חתך אלא שריפה מקו' מותר שאינו בכל יראה ואמרו לו כל דין שאתה דן תחילתו
 להמיר וסופו להקל אינו דין דאס לא מצא עזים לשורפו יהא יושב בטל והרי לדבריו
 ו"ל הא פלוגתא דר"י ורבנן ע"כ אינו אלא בזה אינו מוציא את החמק מרשותו דא'
 במוציאו מרשותו סגני ליה בהכי ו"ל ביטור כלל וא"כ מצי קאמרי רבנן דסופו להקל
 הא אין סופו להקל דאס לא מצא עזים לשורפו לר"י מחייב להוציא מרשותו דווקא
 ותחילתו וסופו להמיר הוא : ווא"כ בהיכא ש"א"ל להוציא את החמק מרשותו ע"י
 אינו סיבה סופו להקל הוא בזה לא מצא עזים לשורפו לר"י הא מ"מ הרי אפשר
 להפקר את רשותו שהחמק מונח בו והפקר חפילו בינו לבין עצמו מהגי מה"מ לר'
 רוב פוסקים מן מהרמב"ם כמ"ל בדיוי חמק והרי אפשר להפקר את רשותו
 שהחמק מונח בו והא תקנה זו אפשר לעולם וא"ל לשום מניעה מלהפקר רשותו ואם
 נאמר דנעמו ו"ל כמו דלי קרא דקבל עליו החירות על החמק עובר על כל יראה
 אי ברשותו שאינו שלו אלא שקבל עליו החירות כגון שהוא שוכר או שואל עליו
 והע"פ שאין דין שומרין בקרקע ובמתוך לקרקע מייירי שקבל עליו החירות בפי'
 כדריה דמי לענין כל יראה ועובר עליו כמו עובר על חמק כה"ל וכו' וכל
 מהגי הפקר וביטול בחמק שאינו שלו אלא שקבל עליו החירות ובמ"מ למעלה וא'
 ע"פ שביטול והפקר חתמי עובר עליו דאתנא חל הביטול וההפקר דהא בלא"ה חל
 דדיה הוא ובמ"מ שס ה"כ ברבות כה"ג לא מתיי' ביה הפקר וא"כ משבחה ליה
 סופו להקל בדיוי של ר"י : דהא ליחא דתמינן ואז' ללמוד דברו זו את הרשות במוק'
 החמק מצד דהא כתב רחמנא גבי חמק ל"ל אי תקה רוחא אבל אתה רוחה ליה
 אחרים וגבי רשות כתב נמי ביותך ובגזר למעוטי של אחרים לפ"ד הרמב"ן וחרתי
 ל"ל ינק הרשות המתחמק או החמק מהרשות דל אחרים לית לן בה הלך דוהי לא
 חמיקן לא מצהדי ועוד בלא"ה לא מסב"ב למילפוסיה מהדרי' והא נאמר הרמב"ן
 דר' ו"ל ס"ל דלאו דבל יראה בכל ימלא ה"ל יתק לעשה ומצבחה ע"מ לבצעו
 לית לן בה וספיר דמי חפילו כמתחלה חל מעצרו לבסוף קודם שיביטור עליו כל
 ימות הפסח מניה ה"מ במבערו לבסוף דאו מקיים העשה דתשביטו שניתק א' אבל
 אס לא מבערו לבסוף אלא שגועה לו איזה תקנה אחת שאינו עובר ע"י תקנה זו
 בכל יראה כגון בחמק שקבל עליו החירות וחד לו בות או עשה לפינוי מצוה עשרה
 בתוך ימי הפסח נתי' דמהי ליה מלעבור על כל יראה ומאכל ולהבא ע"י תקנה
 הלל אפי"ן אין זה מוציאו מציסור כל יראה דלמבערו משבחה פסח עד עתה עשרה
 מצוה מלעבור עליו לחפצה אלא העשה דהשבחה שתיקו אליה והרי אין העשה
 דהשבחה אלא בשריפה לר"י : ובכל דבר שאתה משיבתי לרבנן ומ"מ מבערו מן
 העולם לגמרי אבל כל היכא דהחמק בעין האל שגועה לו תקנה ע"י דבר אחר
 שמהי ש"א לעבור על כל יראה וב"ל דמהי להבא אבל על שער כל תיקן
 ע"י ומ"מ לשורפו ע"י ונפי"ט חמק של אחרים שקבל עליו החירות אס לא עשה לו
 חקנות הללו דיחד לו בית או מצוה עשרה קודם הפסח ח"א לו לעשות לקנות'
 הללו בתוך הפסח דא"כ עובר על כל יראה לשובר אלא מחייב להשביטו ולבצעו
 מן העולם דווקא כדי לתקן את הלי"ט לשובר ע"י ביטה שתיקו אליה שהוא ע"י
 השבחה והעברה מן העולם דווקא ופי מתי יחד לו בית או מצוה עשרה בשענה ע"י
 קודם הפסח דווקא אבל בתוך הפסח לא משום דלא מצי להפטר וה"מ נמי והאי
 דמוציאו מרשותו לשובר לא מהגי ולא על עבאו קודם לשיבחה פסח מחייב
 להשביטו ולבצעו דווקא משום לשובר דלון לו תקנה אלא על ידי עשה דהשבחה
 דווקא : והשתא א"כ הא דר"י לר"י כל דין בו' דאס לא מצא עזים לשורפו יב
 דע"י דכיון דבתוך הפסח אין לו תקנה על לנשפ"י ח"כ משביטו לגמרי ואק ע"פ
 שג"ל להבא במוציאו מרשותו סגני ליה מ"מ משום לשובר מחייב להשביטו דווקא

הא"ש דברי הר"ר יונה ו'ל הם כחלים הארץ פחרון ואין דרכו של הר"ר לבדר דרך רמו וחיה רק לפרש דבריו הטוב בכ"מ כיוצא :

אבל

הדבר פשוט בעיני שחין כונת הגאונים לפטור את המפקד מטעמא דקבלת אחריות של המפקד דוח אינו לא מעלה ולא מוריד כלל לענין פטור המפקד לחתי מתנות הדיקה הוא א"ש. שהמפקד קובל עליו אחריות כמו בלא קבל עליו אחריות ועיקר פטור המפקד בזה חלוף הואיל ואינו ברשות וכמו שחסימי הגאונים ו'ל ולא הזכירו הגאונים בדבריהם/קבלת אחריות של המפקד א"ש חסום היא דכתיבו שהמפקד חייב בדבשור והיינו דוקא בקיבל עליו אחריות אבל בלא קבל עליו אחריות א"ש שהו' ברשותו אינו חייב לבצור ובדאמ"ר שלך אי אחיה רואה חבל אתה רואה של אחרים ומשום שיש להפקידו אצל ישראל חברו והמפקד חייב לבצור ומ"ה נקט וקיבל עליו אחריות ולא ישראל המפקדו אצל כר' קאי וכיון שהמפקד לאו בר מעבר על כל יראה הוא משום פטור המפקד משו' האוליאו מרשותו לחד סני' ליה . וגם הר"ר יונה הנין דברי הגאונים ע"ד שפ"והש"ב דבריו פשוטים ומונחים הטוב וה"ק לעולם ברשות המפקד וחייב לבצור מן התורה כאלו דכתיב בעתים לאו דוקא בזמני ר"ס כל מה שברשותו אפי' הוא בזמני אחר' חלף עליו בזמני דמי האוליאו ועיקר הממון שלו הוא הבו"ה ראה מה דהמ"ר וגו' מבית הא"ש ולא מבית ההקדש וכי' הבית גורס לחיוב או לפטור א"ש עיקר ממון הוא הגורס והרי' ימיון הדיוט המונח בזמני ההקדש וגננכ מידי הגנב כפול וממון ההקדש היונה נבית הדיע וגננכ פטור גננכ מן הפל . בדמנוחה הם מההיא פלונתא קדש' חסי' בהלכותיו דמתיבי ר"ס חסב 'ל משום סכ"ל דבר הבו"ה לממון כממון דמי א"ש א"ש דתי' רחמנא בבית איס לאו בבית תליא מילתא א"ש בצבל הממון תליא מילתא' הי"ל לא טען היה ברורה ומה טען הרא"ש כיון שהשאלו המפקד בית לשמיר' ממון קריין ביה ביתו דברי תימנה מן הא מסיק גמ' דשכירות לא קניא מהא דתקן ח"ק בתיקון' אחריו מהשכל לא לבית דירה חת' מפי' שמתכנין לתוכו ע"ו והס"ד שכירות קניא ב' הא משכיל לביה דשכיר קי' ממיל ואח"כ בב דמתי' דה"ט דיחה לו בית אינו זוקק לבצור משום דאפקה רחמנא בלשון לא ימנא מי שמתוי בידך יאל' זה שאינו ממני בידך לאו משום דשכירות קניא לענין כל יראה א"ש ה"ק כיון דקיבל עליו אחריות מן הדין לאו כלום הוא ולא ממונא דידיה הוא לא דגלי' ין רחמנא בקרא' דלא ימנא ללא כתיב לך דאפי' בשל אחרים בקיבל עליו אחריות ישנו עובר עליו ומדאפקה בלשון לא ימנא לביה עליו אחריות' קניא דווקא כמתיבי בידך אבל ביתה לו בית א"ש' דשכירות לא קניא אפי' אין זה ממני בידך אבל בהפקדו' אלא אחר כיון דשא' ושכירות לא קניא מפני שהשאלו המפקד ביתו לשמיר' ממון לא קריין ביה בידך ואולי ס"ל להרא"ש כר' אפרים שכתב הגהת אשרי שמתו ב"ק דעבדו' ללחומר' אחר' סכ"ר קניא א"ש אבל מ"מ סוגיא דהתם לא משמע הכי דלדמירי' התם ישאר משכיר פריה ומכאילכילגה כרשני קהילה ומינה דייק התם מסיפא דתי' וכסן ששבר פרה מישראל א"ש' פ' שמונות' עליו לא יאכלנה כרשני תרומה דשכירו' לא קניא דאס"ד קניא אמאי לא יאכלנה כרשני קהילה פריה דידיה הוא ולא' דשכיר' בו' אחי' תקשה רישא חתמי' יאכלנה כרשני קהילה גם לא ממנו חבר לר"א בזה ואין כ"ן מתקנו להאריך בזה ומ"ס הרא"ש דהתם דמכילתא אירי' בכתיב שהיה את ישראל על המנו' דהתן ב"ש' ע"ב ק"ל דהא הואו דתתן התם נכרי שהלוג את ישראל על המנו' אחר הפסח (*) אסור בהגאה תפרש בנמ' טעמא אי' לאבני' משום דב"ח למפרע הוא גובה ולרבה דאמר מתן ולהבא הוא גובה בדל"ל מעשיו דכיון דהגבי' זמנו ולא פריעו' חגיגי' מילתא למפרע בחזקן הפסח על כל יראה ברשות הגכרי' הוי קיימא וכה"ג פטענא' דלא עבר ישראל בחזקן הפסח על כל יראה וקא' למעו' ל' ג' ויל' היא דמכילתא בזה' מיירי דלא הגיב זמנו עד לאחר הפסח ח"כ אחתי' בימי הפסח בשבט ב' יראה קאי' דילמא בשניע' זמנו ידעה וקא' עבר על כל יראה למפרע בחזקן הפסח . ועק"ל אי' ההיא בנא' דלא חתנו של ישראל ב' בה"ג' מיירי' אי"כ ההיא בבא' דלא' חתנו של נכרי ברשות ישראל נמי' בה"ג' אפירי' שהלוג לו על חתנו וחי' לאבני' למפרע הוא גובה אלא ודחי' חייב לבצור קודם המפקד דילמא לא קי' אי' פטור הגכרי' ומנא' עובר על למפרע וכן לרבה דבדל"ל מעשיו אי"כ הוא ודחי' חייב לבצור מה"ט א"ש ודחי' פי' הרמב"ן במכילתא הוא עיקר ולא מיירי' המחילתא' כלל לא מהלוגה על חתנו ולא מקיבל עליו אחריות אלא חתנו של ישראל ברשות נכרי אינו עובר עליו מה"ט :

ואית

לדעת הרמב"ן מנ"ל דהאי' בביתים מתעטע על חתנו של ישראל ברשות נכרי לפני עובר עליו דילמא לא קי' אי' מביעו' אלא אחי'שא' דהואו קרא' קרא' קאי' סופא דקרא' דבתיבם למעו' ביתו ורשותו של נכרי' אבל חזקן דידיה אחתי' ממון דכל סהו' ברשות נכרי' דאינו עובר עליו דבשלמא לר' חגי' דאמר התם דלמלא ימנא נפקא לן אפי' ביחה לו בית מבתי' שבקבל עליו אחריות ח"ש דמהי' אם הוא בבית נכרי' לגמרי' דאינו עובר עליו ע"ב בבתיים אחרים של ישראל ברשות נכרי' קאי' דאינו עובר עליו אבל לר' פפא' דלית ליה הא דר"א דמי שמתוי בידך דילמא היא בבתיבם אחרתן של נכרי' שבקבל עליו אחריות דאיירי' מינה'היא קרא' דלא ימנא הוא דלמעטע על נכרי' אבל לא בחזקן של ישראל ברשות נכרי' וחסר' בהגאה אחר התם א"ש' שהא' ברשות העכו"ם משום דמדרבנן עובר עליו וכדברי הר"ן ו'ל ונפסח רבין חיווק' לדבריה' כלל תורה וקא' בעבר על כל יראה וכל ימנא' דדבריה'ן כשל תורה לאסור בהגאה

ואית' לדעת הרמב"ן מנ"ל דהאי' בבתיים מתעטע על חתנו של ישראל ברשות נכרי לפני עובר עליו דילמא לא קי' אי' מביעו' אלא אחי'שא' דהואו קרא' קרא' קאי' סופא דקרא' דבתיבם למעו' ביתו ורשותו של נכרי' אבל חזקן דידיה אחתי' ממון דכל סהו' ברשות נכרי' דאינו עובר עליו דבשלמא לר' חגי' דאמר התם דלמלא ימנא נפקא לן אפי' ביחה לו בית מבתי' שבקבל עליו אחריות ח"ש דמהי' אם הוא בבית נכרי' לגמרי' דאינו עובר עליו ע"ב בבתיים אחרים של ישראל ברשות נכרי' קאי' דאינו עובר עליו אבל לר' פפא' דלית ליה הא דר"א דמי שמתוי בידך דילמא היא בבתיבם אחרתן של נכרי' שבקבל עליו אחריות דאיירי' מינה'היא קרא' דלא ימנא הוא דלמעטע על נכרי' אבל לא בחזקן של ישראל ברשות נכרי' וחסר' בהגאה אחר התם א"ש' שהא' ברשות העכו"ם משום דמדרבנן עובר עליו וכדברי הר"ן ו'ל ונפסח רבין חיווק' לדבריה' כלל תורה וקא' בעבר על כל יראה וכל ימנא' דדבריה'ן כשל תורה לאסור בהגאה

אחר

(*) נ"ל מתוך :

שאנת אריה דיני חמץ סימן פז פת

וא"כ הא דלר"י אין ביעור חמץ אלא שריפ' היינו לאחר איסורו ועלה קאשרי רבנן אף תפרר ומשמע ואי שריף ליה נמי שריפ' דמי והאי קשה אמאי כיון דלן דינו של חמץ לרבנן בשריפה א"כ אפרו אסור ואינו רשאי לשרפו דילמא אחי לידיו תקלה לתשריף לאחרך כדלמרי רבנן בתמורה וכו' מה שנים בדניס אלו :

דיני חמץ סימן פח

שאלה וכרי שהפקוד חמץ אצל ישראל וקבל עליו הישרא אחריות של פשיעה לחוד ולא אחריות של גביהה ואבידה ועבר עליו הפסח אלא הישרא אי שריפ' להטות חמנו אחר הפסח או אלו :

תשובה בפ"ק דפסחים (דף ה) אמרי' א"ל רבא לבני מחווא בעירו חמירא דבני חילא מבתיביו כיון דאלו מיחבד או מיגבד בשריפ' קאי ובציתו לשלומי כדירבו דמי וקבא הר"ש ו"א דווקא שומר סכר דחייב בגביהה ואבידה אבל שומר חנם לא דויקא מילטא דלילו מגבד או מיחבד וכ"כ ר"י ובה"ג כתב דלפי' שומר חנם נמי מייגבד בפשיעה קמח ומשום דבעי למימר ובציתו לשלומי הוואטרך לומר מיגבד ומיחבד * והר"ש הכריע שם שאפי' שומר חנם נמי דהא חילא חסם וכרי שכתבם לחזרו של ישרא וצ"ק בידו אינו זקוק לבער הפקדו אלא זקוק לבער * וכחב עליו הר"ש מנאן ראי' דשומר חנם חייב לבער דחסם פקדון שומר חנם הוא ע"כ * ואפי' תמה על ראי' זו וכי דין שומרי' נוהג בשל כרי הא פ"ק הובא (דף נו) מתעניין על הפקדון שומרין ומכתיב רשמי ולא של הקדש ה"נ יש למעט של כרי מניה רעהו ולא של כרי וכ"כ הרמב"ם להדיא ברפ"ב מה' שכירות דמהאי רעהו אימעטו של הקדש ושל כרי וכהב עליו ה"מ משום שכל מקום שהשומר רעהו אינהכרי בכלל ופשוט הוא ומבאר במילתא ע"כ * וא"כ הא דתינא הפקדו אלו זקוק לבער לאו משום דמתחמא חייב בחאירוות מדין שומרי' הא אין דין שומרי' לבני בעה"ב כרי אלא בע"כ מיירי שפקדו אלו וקבל עליו אחריות בפי' ולאו בסחם פיקדון דליתו אלא שומר חנם איירי וכדברי הר"ש וכוון דע"כ מיירי שקבל עליו אחריות בפרוש הא איכא לחוקמי שמיירי שקבל עליו בפרוש אפי' אחריות של גביהה ואבידה כיון דלא איירי מתחיות של פקדון דסתמא ולפיכך לר"ך לבער אבל משום אחריות של פשיעה י"ל דא"ל לבער : ודע דהלא דתינא וכרי שכתבם לחזרו של ישרא כו' עד זקוק לבער ומסיים בדברייחא יחדלו בית אינו זקוק לבער שנאמר לא ימלא חבא הר"ן פירש רש"י הפקדו אלו בסחם זקוק לבער דכיון שקבלו בראשו כמאן דקבל עליו אחריות דמי כדלמרי' ב"ק כטס טורף בראשו חייב אבל יחד לו בית כמאן דלמר כטס טורף בראשו דלמרי' חסם דפטור וכוון דרך פירש' ו"ל ע"כ * משמע נמי דס"ל כהר"ש מלכתב כיון שקבלו בראשו כמאן דקבל עליו אחריות דמי כו' והא אחריות זה אינו אלא כיון שומר חנם דליתו חייב אלא בפשיעה לחוד כמו כטס טורף בראשו ואפי' זקוק לבער : ומ"מ ע"ד רש"י לא קשה מידי הא אין דין שומרי' אלא כרי ד"ל דס"ל כמ"ש הרמב"ם שם דלע"ד דבעדים ורקיעות וכוונא בהן נתמעטו מדין שומרי' מ"מ אם חסם פקדון חייב לשלם שכל הפושט מוצא הוא ואין הפושט בדין המויק רקקב לר"ן המויק מוטלים ע"כ * וה"נ א"ל לדעת רש"י דלע"ד דנכרי נתמעט מדין שומרי' מ"מ מדין פשיעה דשומר חנם לא נתמעט אלא שאינו נשבע עליהם אבל אם פשע בהן חייב * אבל על הר"ש והאי קשה דהא כתב בפ' שבעות הדיינים דבעדים ורקיעות וטעורת והקדשות דתן חסם שומר חנם אינו נשבע ומ"מ שומרין און להדיא חסם דה"ל דפטורין נמי בפשיעה דכיון דהויא הכחוש הא פשוט שומרין און להדיא חסם דהויא מויק ופושט דבדר ונאכד (") ל"ת אדם המויק כיון דלא אפשרים בדיים ע"כ * וא"כ לפ"ז נמי נכסי נכרים שהוציא הכחוש מכלל פ' שומרי' אפי' אם פשע בהן נמי פטור וא"כ ע"כ הא דתינא הפקדו אלו זקוק לבער לאו בסחמא מיירי ומדין פשיעה דחייב נגבו בה ובע"כ דקבל עליו אחריות בפרוש מיירי וא"ל דקבל עליו אחריות של גביהה ואבידה מיירי אבל משום פשיעה אינו זקוק לבער ועבר עליו הפסח מות' דלן כזו משום קנסא ור"ש הוואיל ולא עבר על כל יראה וכל ימלא *

והרמב"ם כתב בפ"ק מה' חו"מ נכרי שהפקדו חמץ אצל ישראל אם קבל עליו ישראל אחריות שאם אבד או נגבד יטלם לו דמיו ה"ו חייב

לבערו הוואיל כו' ע"כ * משמע דווקא בחאירוות של גביהה ואבידה הוא דחייב לבערו אבל משום פשיעה לא וכו' * שנתן כו' מתחמא דפי' (דף לא) דתינא חסם ישרא-ל שהלוה לנכרי על חמנו לאחר הפסח אינו עובר מש' רבי מאיר אמרו עובר ומ"ל הגמ' דקזיפני בדרבי ינאה דא' בעל חוב קונה משכון כו' תנא קמא סבר ה"מ ישרא-ל מירשאל הוא דרקיעין ביה כך תהיה נזקה אבל ישרא-ל מנכרי לא קנה רבי מאיר סבר ק"ו כו' * ואיכא נתיקא נמי דירשאל מנכרי לא קנה משכון אפי' מלוה על הפסח אלא הא פשוט שומר חנם כבלי עלמא דלמרי בספ"ו דב"מ (דף פא) ובספ"ו דשבעות (דף מג) והא שומר חנם חייב בפשיעה והרי לדעתו ו"ל כל חלו שנתמעטו מדין שומרי' אפי' מדין פשיעה לא נתמעטו וכמכ"ל וא"כ אמאי אינו עובר לת"ק * אלא ע"כ דליתו חייב לבער אלא בקבל עליו אחריות גביהה ואבידה אבל משום פשיעה לא * והשאל אחי שפיר אפי' למי' חסם דמלוה על המשכון היא שומר סכר אלא כשישאל אבד בנכרי כיון דליתו נוהג על דין שומרי' ואינו חייב בגביהה ואבידה אלא בפשיעה אינו עובר עליו לת"ק דס"ל ישרא-ל מנכרי לא קנה משכון * ועוד בלח"ה עממא דמ"ד מלוה על המשכון ש"ס משום דמלוה קא' עבדי ובמלוה לכרי' לא שייך ה"ע וזה כ"ל נכון (מ) ג"ל נ"ל חס"י :

בדעת הרמב"ם : והא והאי מהא נמי ק"ל על הר"ש דלפי דמשמע מדבריו דדון שומרי' נוהג בנכסי נכרים וס"ל נמי דלפי' ס"ח זקוק לבער א"כ תקשה לדדי' בישראל שהלוה את כרי על חמנו אמאי אינו עובר לת"ק הא מלוה על המשכון ל"כ ע"כ לא גרע מש"ח חו"מ עובר עליו לדעתו ו"ל * אבל מ"מ אין זה רחיה אלא לה' הרמב"ם דס"ל דכל הלא אימעטו מדין שומרי' אפי' היבין עליהם בפשיעה אבל להחלוקן עליו וס"ל לגמרי איתמעטו ואפילו מדין פשיעה נמי פטורים א"כ אינו ראי' חסם דירשאל שהלוה לנכרי על החמץ דליתו עובר לת"ק דמתחמא פשיעה א"ל לבער הא משכון של נכרי לת"ק דלא קנה ליה ישרא-ל אפילו בפשיעה נמי חייב חייב * מ"מ מדי' הרמב"ם למדנו דמשום אחריות של פשיעה לחוד אינו עובר בכל יראה ואפי' שדעת הר"ש אינו כן הא כל עיקר טעמו חייב אלא מהא דחסם פיקדון שומר חנם הוא וכבר דחית' ראי' זו : ומה שמשמע מדי' הר"ן שד' רש"י נמי כהר"ש לא מניח להדיא לרש"י ש"כ דהא אלא דהפקדו אלו כו' פירש' הפקדו אלו וקבל עליו אחריות כמדפדש ואילו זקוק לבער ויחד לו בית כ"ל לא קבל עליו אלא ח"ל הרי הבית לפיכך הניחו ב"א מן הויות אינו זקוק לבער ע"כ * משמע מפי' דווקא הפקדו אלו וקבל עליו אחריות בפרוש הא הפקדו אלו סחמא לא הוי בקבל עליו אחריות וה"נ פ' יחד לו בית כ"ל לא קבל עליו כו' משמע כיון דלא קבל עליו בפרוש מסחמא אינו חייב בחאירוות ושל"ל כ"ל הר"ן * וטעמו ו"ל אי משום דס"ל נכסי נכרים לגמרי נתמעטו מדין שומרי' ואפילו מן הפשיעה אינו נמי כהי' מדין פשיעה לא נתמעטו אפי' ח"ך לקבל עליו אחריות בפי' דאלו אחריות דפשיעה דחסם פיקדון חין מוזקין לבערו ח"כ קבל עליו גביהה ואבידה נמי והאי קבל עליו אחריות דקמאר רש"י ו"ל היינו אחריות של גביהה ואבידה שאינו חייב בסחמא א"כ קבל עליו : ומה שהזקיקו לר"ן לפיכך לשיטת רש"י דהאי בריתא בסחמא מיירי אלא דבהפקדו אלו בסחמא ח"ל כש"ח אבד ביחד לו בית אינו חייב פטור אפי' מן הפשיעה משמע ומשום ק"ל מפי' פסקא דבהפקדו אלו מסחמא מקבל עליו אחריות ובייחד לו בית מסחמא אינו מקבל עליו אחריות דתלי חובא דביעור ופטורה דבהפקדו אלו וביחד לו בית הרי אינו חילוי דבהפקדו ויחד לו אלא בקבל עליו ולא קבל עליו אחריות לחוד הוא דקלח מילתא לפיכך פ' דטלה בריתא בסחמא מיירי לר' שומרי' וחסם הפקדו אלו דמי כשומר חנם חייב בפשיעה ובייחד לו בית אינו חייב פטור חסם עליו * אינו מוכרח דהא הרמב"ם נמי כרש"י ס"ל בהא דהא דייחד לו בית דליתו זקוק לבער דווקא בלא קבל עליו אחריות מיירי אבל בקבל עליו לא מיירי ודלא כפי' החסם בשם ר"ת וע"פ ולדידה א"ל לפ' כ"ו פ"ק ח"ל ר"ך רש"י דהא ס"ל להרמב"ם דקבל עליו אחריות דפשיעה לחוד אינו עובר עליו בכל יראה * וע"כ א"ל ל' דבהפקדו אלו זקוק לבער לבער מיירי בסחמא ומשום דה"ל עליו שומר חנם דלכתי' אמאי זקוק לבער כיון דליתו חייב לא בפשיעה אלא בע"כ מיירי שקבל עליו בפרוש אפי' אחריות דגביהה ואבידה וכיון דהכי הוא ע"כ סיפא דייחד לו בית מיירי בשלח קבל עליו כן וא"כ לאו דבהפקדו ויחד תלמי מילתא אלא בקבל עליו בפרוש אחריות של גביהה ואבידה או בשלח קבל עליו הוא דתינא מילתא * וע"ד אגזתא ח"ל לדעת הרמב"ם דנבי זקוק לבערו דה"ל עליו שומר חנם דלכתי' יחד לו בית ה"נ חסם כן פירש' * ומ"מ אין לה"ר מדנקט ה"ז תנא גבי יחד אינו זקוק לבער וגבי הפקדו זקוק לבער דע"כ פ' הר"ן לדעת רש"י הוא אחריות ותיקן מנאן דלפי' שומר חנם חייב לבער * דלן זה ומכרח דהא פירש' ר"ת רוב פוסקי' הא דייחד לו בית נמי בקבל עליו אחריות מיירי וכיון דייחד לו בית ה"ל כביתו של נכרי וא"כ לא חילא מילתא בקבל עליו אחריות או לא חילא ביה * לו בית תלמי התיירא דלע"ג קבל עליו אחריות ה"ז יחד מילוי מלעבור על כל יראה * ומחור לידון דיון כיון ולהרמב"ם בקבל עליו אחריות פשיעה לבד אינו עובר על כל יראה וכן דעת ר"י ו"א כמ"כ הר"ש בשרי' ואפי' שהר"ש חילק עליהם הא עיקר דחיותו הוא דתינא הפקדו אלו זקוק לבער וחסם פקדון ש"ח משמע כבר דחיתו ראי' זו ומעלה ודברא למא' דס"ל להרמב"ם * והרבה פוסקים דכל אותן שנתמעטו מדין שומרי' לא נתמעטו אלא מגביהה ואבידה אבל בפשיעה חייבים הרי יש ראי' לפי סברא זו דש"ח שאינו חייב אלא בפשיעה אינו עובר על כל יראה מהאי דפ' דירשאל שהלוה אב נכרי על חמנו ולא עוד אלא שדברי הר"ש גופיה קשי' דיהא דקדיה כמכ"ל באר חסם א"כ נהי דלן ראי' וסחמא לכתחילה להקל בייסורא דלמרי וכו' דלא קבל עליו אחריות דגביהה ואבידה אלא אחריות פשיעה לבד חייב לבערו קודם הפסח ואפי' ביעול לא מהי ליה כיון דלאו דיהא הוא וכמ"כ בכתובה הקודמת מ"מ היכא דעבר ולא ביעור ועבר עליו הפסח והרי חמץ עובר עליו הפסח אינו אסור אלא מדרבנן ולא עוד אלא שקליט איסורא מתאר איסורי' דרבנן שאינו אלא משום קנסא כדלמרי' קנסא קא קייס ר"ש הוואיל ועבר עליו בכל יראה וכו' ראי' לפיכך על התקל' ושרי בהשגח לאחר הפסח כן נראה לי :

דיני חמץ סימן פח

שאלה חמץ של ב' שותפים של א' מהו הוי חמץ ששבר עליו הפסח שאסור בהנאה משום קנסא דר"ש וגל שני לית ביה משום ההוא קנסא אחוה חמץ מהו לאחר הפסח :
תשובה שאלה זו נ"ל שמתקת לב' חלקים אם שותפים זה הוא של ישרא-ל וככרי

שנת אריה דיני המין סימן פט ז

ונכרי או של צ' ישראלים והאחד מכר את חלקו בכ"מ שהו לנכרי והשני לא מכר ולאחר הפסח חלקו הב' ישראלים יחד הכסף ונכרי אחד החלק של שותפו ונבחר עתה חלק זה של נכרי וישראל דאחריו וזה נתקן נמי בצ' חלקים אם חלק הנכרי ואם חלק הישראל והנה ע"ה חלק המגיע לשנים לאחר החלוקה היבר ברור בעיני דש"י בהנחה לאחר הפסח דהא ק"ל בדברנ"ג יש ברירה וזמיר' הוברר הדבר דזהו חלקו המגיע משעה ראשונה וכל חלק של עכו"ם שצבר עליו הפסח ומוחר בהנחה דנתקן בצ"כ של עכו"ם אחר' צ"כ משליו (דף ק"ו) גבי צ"כ שלקחו חסות ובהמה בשותפות דרב אמר חסות מותרת כלומר מתר לכ"ה להוליך חלקו למקו שערב משום דיש ברירה ושותף לא ח' חסות נמי אסורה משום דאין ברירה ומסקינן התם הגמרא אלא דר' אבא ע"ה חסות מותרת דבדברנ"ג יש ברירה ובדאורייתא אין ברירה דיש תר ונפטר הלכה כר' הושעיא וכו"ס ו"ל דהכי ק"ל וה"נ הא דתמן של ישראל שצבר עליו הפסח אסור בהנחה אינו אלא חלקו דמרבנן ומשום קנסא אוילי ונבחר עליו ככל יראה דק"ל כר"ש דס"ל הכי כדאמר' בצ"כ"ש ואין בדברנ"ג יש ברירה חלקו של עכו"ם והוא שרי והבר ברור הוא : דה הוילי וזמיר' ליטו ניתמ' צ"כ מילתא דאמר' בסוף פ' חלק (ד' ק"ב) אמר ר"ח בהמה חל' יש עיר הנדחת וחל' של עיר אחר' דלא פליגי' דמיא עישה כמאן דפליגי' דמיא ודבר ברור הוא דהא דאמר ר"ח חסות מותרת חולא כמ"ד יש ברירה אפילו בשל תורה הילכך עישה מותרת וכשפליגי לה אמר' ברירה דחלק של עיר א' וזו חלקה המגיע לה משצב ראשונה ולא נחסר בהנחה דללו למ"ד אין ברירה ח' חלק שביד עיר אחר' לאחר חלוקה הוא של עיר אסורה ושל עיר הנדחת הוא ביד עיר אחר' ולפיכך שאלו זה ושל זה ליה דהא שאלה של עיר הנדחת חסר מצי' וכדאמר גבי חסות למ"ד אין ברירה אסורה מה"ע דאמר' : וה"נ אמר בפ' השולח (דף מו) גבי ישראל ועכו"ם שקנו שדה בשותפות למ"ד אין ברירה עטל וחל' מן מערבין זה בזה והרי הרבנ"ם פסק בכ"מ דבשל תורה אין ברירה ומ"כ פ"ה מה' שיענה אחים שחלקו לקוחות הן ומזויר' : וזהו חלקו ויבול צ"כ ע"כ : והיינו כמ"ד אין ברירה ועכו"ם פסק כצב בהמה חל' של עיר הנדחת וחל' של עיר אחרת שיהיה בחסות ה"ז אסורה ועישה שהיא קנומותרת לפי שאפשר לחלקה ע"כ : ויש לתמוה עליו אמאי עישה מותרת הא פסק בשל תורה אין ברירה ועיר הנדחת מה"ט אסור ועוד יש לתמוה היבס עליו ז"ל דבדין ברירה אין זה מקומו מ"מ בגוון שלנו חלקו של עכו"ם שרי דמתרבתן ב' ברירה :

דיני המין סימן צ

מירו כ"ז בחלקו של עכו"ם אבל בחלק המגיע לישראל בזה והוא יש לזון הרבה מ' אמר' כיון דיש ברירה חלקו ודאי אסור בהנחה דה"ל חמץ של ישראל שצבר עליו הפסח או דלמא חל' אין ברירה בשל חמץ ח' א"כ בא"כ בדברנ"ג יש ברירה ע"כ קל הוא שהקילו בתמים בשל דבריהם לסמוך על ברירה ולקולא או דלמא ר"ש ברירה בגון גבי חסות דמוותרת מה"ע דיש ברירה אבל לחומרא כמו הא דאי אמרת יש ברירה וזהו חלקו של ישראל הענינו משצב ראשונה ואסור לא אמרי' : ואלא דתרבה אמר' אין ברירה לקולא ומה שביד ישראל הוא חלקו של עכו"ם ומוחר בהנחה : וי"ל דהן זה תליא בצ"כ וצ"כ דרבי דע דשם בפ' השולח תנא ישראל ועכו"ם שלקחו שדה בשותפו עטל וחולין מערבין זה בזה ד"ד ר"ש גי' של עכו"ם פטור ושל ישראל חייב משום דס"ל יש ברירה ורבי ס"ל אין ברירה הא"י מפ' לה גמ' ופירש"י עטל וחולין מערבין זה בזה אין לך כל חטב שחן ח' עטל וחל' חולין שחלק העכו"ם פטור וה"ף לאחר שחלקו הולקו הן העכו"ם יריך לשבר וה"ף יריך לשבר את שלו ממני ויבה וזהו חטב על עטל גמור ולא מטבל גמור עליו מפני שמפריש מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור אבל כי מפריש מניה זביבא מעשר שלם מנא מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו ר"ל ונתק' אין ברירה ואפי' חלקו בספיקה הן שותפים ע"כ : הרי לפרש"י למ"ד אין ברירה ח' לאחר חלוקה אמר' דחלקו המגיע מעורב מתנה שלו ומתנה של חברו : א"כ בגוון שלנו חלק המגיע לישראל אסור בהנחה מנ"ח אי יש ברירה וזהו חלקו למפרע ה"ל חמץ של ישראל שצבר עליו הפסח ואפי' חל' אין ברירה הרי אמר' דכל חלק וחלק מעורב מתנה שלו ומתנה של חברו והרי חלקו המגיע לישראל מתנה שלו אסור בהנחה ואפי' צ' דמתנה של עכו"ם שנתן חלקו שרי בהנחה ה"ל חמץ על מתנה וזהו חלקו שצבר עליו הפסח שרי ע"ה תרבותא אלא דלמיר' אין ברירה ח' חמץ על מתנה מ"מ החוב חלקו של עכו"ם וכ' ונראה דאין תקנה לעטל זה דכיון דאין ברירה שחמץ הגיע לו כל חלקו של עכו"ם או חלו ולא ידעין כמה וחי מעשר מיני' וב' שחמץ מעשר מחלקו והוא חלקו של עכו"ם או אירכא או מקצתו והלאו פ"ל למ"ד אין ברירה מספקין שחמץ הגיע ליד ישראל כל חלקו של עכו"ם : וכיון דהכי ח' חלקו מספקין חלק פ"ה ירא מותר בהנחה דלמיר' אין ברירה ח' חלקו של עכו"ם חלקו של עכו"ם הוא ושבדי העכו"ם הוא חלקו של ישראל וה"ל שביד ישראל חמץ של נכרי שצבר עליו הפסח וכו"ה בהנחה : וזהו לכוונה ק"ל דעת התוס' למ"ד אין ברירה אין דילמא חל' חלקו של זה לזה כולו או מקצתו אי שיהא לא החליפו כלל וכיון דהיא ספקיה כל מה שפיק' א"כ אחאי אמר ר' יוחנן חסות אסורה ועמא משום דלית לה ברירה ח' בדברנ"ג נבחר דהא דאפי' אין ברירה

מ"מ א"כ למימר דש"מ לא החליפו כלל וכל אחי' ואחד אמר' דזהו חלקו המגיע משצב ראשונה וכיון דחמיון דרבנן ה"ל ספיקא דרבנן ולקולא ואפי' חסות לשטרי' . אבל לפרש"י אחי' ספיר דלמ"ד אין ברירה והוא כל חלק וחלק מעורב בו מתנה של חברו לפיכך חסות אסורה משום דיש בחלקו בודאי מתערב חמיון מתנה של מתנה משלו ולא חברו : וי"ל דס"ל לר"י כרב אשי בפ"ק דביה דאמר דבר שיש לו מתירין כמו שאנו נושא בשל חמי' בחלקו ה"ל ספיקא אסורה גבי ספק ביה שגולה דיש וכו"ה חמיון דבר שיש לו מתירין ה"ן כדאמר ר"ח ס"ל בסוף חמ"כ ביה גבי האשה ששאלה מתנתה מים ומלח לעיסתה דאפי' בחלקו לא בטיל לענין חמיון וה"ה דספיקא אסור דהא לר"ח ביטול וספיקא שוין הן ואם כן רבי יוחנן דאמר אפילו חסות אסורה משום דאין ברירה ס"ל כר"ז דדבר שיש לו מתירין לא בטיל ואפילו ספיקא נמי אסור וכיון דאין ברירה ה"ל ספיקא דילמא החליפו של זה לזה כולו או מקצתו ח"כ ד"ל נמי דילמא לא החליפו כלל ה"ל ספיקא ודבר שיש לו מתירין בגון חמיון חלוקין לחומרא : ומכאן תשובה לר' הרמב"ם בס' המלחמות בפ"ב דפסחים (דף כז) דכ' לר"י דבר שיש לו מתירין בטיל ודלא כר"ש ובדמי דהש"ש יתברר זה בחורך בס"ד : ואפי' עוד לר' אבא ע"ה דאמר התם חסות מותרת ועמא משום דלמיר' יש ברירה ששעמ דללו חמי' דברנ"ג אין ברירה ה' חסות נמי אסורה ח"כ דה"ל ספיקא חלמא ס"ל נמי דבדבר שיש לו מתירין ספיקא אסור ח"כ אחי' אמאי חסות מותרת דהא ח"כ דברנ"ג יש ברירה ה"ז כיון דבדאורייתא ס"ל אין ברירה לחומרא חלמא ס"ל דה"ל ספיקא דילמא אי יש ברירה לא או בשל תורה חלוקין לחומרא ובדברנ"ג לקולא וכיון דהבר שיש לו מתירין ס"ל ספיקא לחומרא וה"נ אפי' בדברנ"ג הוא ה"ל לזון לחומרא ונאמר דילמא אין ברירה וזהו חלקו של חברו חל' ע"כ ר' אבא ע"ה ל"ל דרב אשי דנדרש"ש לו מתירין ספיקא אסור אלא ס"ל כשאר אמרתי התם דספיקו מותר ואפי' אי אין ברירה דברנ"ג הוי אמר' חסות אסור : ומ"מ כפר ר"ח דאי אין ברירה נבדאי בכל חלק מעורב מתנה של חברו ואין ס"ל ספיקא חל' אסור ודאי חל' לפי' החס' ע"כ ספיקא הוי דהא י"ל שחמ' לא החליפו כלל על זה לזה : ודאי ליכא למימר דאפי' דס"ל לר' הושעיא ספיקא דבר שיש לו מתירין אסור הי"מ בספק א' לחוד אבל בס"ס שרי הילכך כיון דס"ל אין ברירה דברנ"ג וה"ל ספיקא דילמא אי יש ברירה לא לפיכך חסות מותרת דה"ל ס"ס ספק דילמא יש ברירה חל' אין ברירה חכתי י"ל דילמא הגיע לכל אחד אחד חלקו : דהא ליתא שארי פריך חל' לר' דאמר חסות מותרת חלמא של עיר הנדחת חסות אסורה דהא חסות חייב להחליף

והנה החסות הגריות שס' פי' ז'ל משום שהקשו על פרש"י וקשה דלמיר' לקון דאי קנין פירות ולאו קנין הבוץ דמי והוא חסות חלקו לקוחות הן לא מצינו דמית' ביטורים חלמא חר חד מה אפילו למ"ד אין ברירה יש לו בודאי חלקו דמתחייב ביטורים והמותר שהוא חולין מני מקדיש ליה כדאמר' בפ' פסחים וזוהר לומר דלא מצינו דמית' ביטורים והוא חולין מני מקדיש ליה כדאמר' קאמר' לישגא משמע דלא מית' כלל קאמר' ע"כ פ"ה מ"מ דברי התוס' אין מוכיב לי כלל ביה"ט והמותר שהוא חולין מני מקדיש ליה כדאמר' דמי הפסיה דהקדש מה טיבו לכאן שארי פ"ה למ"ד קנין פירות לזון קנין הבוץ דמי מ"מ מעורב בקנין פירות שרי' המוכר שבו פירותיו חל' בנזון שהיובל כובל לזינו אל קנין פירות שהרי גוף הקרקע אסור לתזור ביוכל חל' קאמר חלמא דלזינו קורא משום

שיגאת אריה רני חמין סימן צ

משום דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכיון דאפי' בקנין פירות לכ"ע מביא
בזכורים ח"כ האחסים שחלקו אפי' הח"ל לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביוצא לכ"ע
מביא בזכורים אפי' דלחו חד בר חד . והא דארי' החס אי לאו דארי' קנין פירות
בקנין הגוף דמי לא מלא דיו רגליו בהם מ' דארי' חס"ה האחסים שחלקו לקוחות
הן ומחזירין זה לזה ביוצא ואי ס' לאו כקנין הגוף דמי לא מנינו דמיימתי בזכורים
אלא חד בר חד עד י' יהושע בן נון לא מנינו דמיימתי בזכורים וקורא קאמר ומשום
קריאה לחזירי קא ק' ל' ד' דלח מנינו לא בחד חד חב' הכאה הא דהאי שפיר
מביא והבי פרש"י לא מנינו מביא וקורא אלח ביורה של"ג משפלה בימי יהושע
כו' ע"כ . הרי דאקרא לחוד ק' לרי' אבל מ"מ מביא לכ"ע ומשום קריא' הקדש
אין לו ענין כלל והא דאמרי' בפ' הספינה דמקדיש ליה חסם האם דמשום מביא
הוא דמקדיש ליה דהכי אמר' התם דקורא חילן א' לרי"ט וכו' חילנות לרבנן
דמשפיק להו או קניס קרקע ומביא וקורא או לא קנה קרקע ואינו מביא כלל
הילכך מביא משפק אבל אינו יכול לקרות משפק ופרך' ודילמא לאו בזכורים נינהו
ומש"ל חולין בעורה ומש"ל דמקדיש להו והתם דוקא הוא דמקדיש להו משום
דילמא לאו בזכורים נינהו וה"ל חולין בעורה אבל הכא כיון דאפי' אין ברירה וקנין
פירות לאו בקנין הגוף דמי מ"מ מביא לכ"ע וה"ל בזכורים ודאי ל"ל לאקדושי הא
אין כאן משום חולין בעורה אבל אין קשיא על פרש"י הא קשיא מ"מ קאמר וחס"ד לאו
בקנין הגוף דמי לא מנינו דמיימתי בזכורים כו' והאי לא מנינו דמיימתי מיימתי וקורא
קאמר ומקריאה קא ק' ל' וכו' שפרש"י הא אפי' אי אין ברירה מ"מ קורא דהא
יש לו ביחוד חלק בו שיש לו בו קנין הגוף דמיימתי בקריאה : מ"מ נ"ל דהא נמי
לא קשה למי' על פי"י דהא אמר' בספ"ט דב"ב (דף כו) אמר עולא חילן
הסמוך למיר' בחרך י"ו חסם וכו' והאי קשיא הוא וכן מביאין ממנו בזכורים ועשמה משום
דכתיב אשר תביא ומארכך שיהא כל הגדולותן ומארכך כמו שפרש"י חסם והרי כמו
לענין הבאת בזכורים דקדישו הקרקע שלו לירך שיהא כל שיעור יניקת האילן שהוא
י"ו חסם קרקע שלו ואם לאו אינו מביא ח"ל לענין קריאה שקדישו שיהא לו
דקרקע זו קנין הגוף ולא סני ליה בקני' למי' לחוד לענין קריאה למי' קדן פירות לאו
בקנין הגוף דמי חילן לו קרקע כשעור יניקת האילן שהוא ח"ל חסם סביב לאילן
שש לו בה קנין פירות הגוף אלח קנין פירות לחוד ל"מ לענין קריאה ומביא ואינו
קורא דלא קרינון ביה מה האדמה אשר נתת לי ה' דמהאי עממא לרי"ל אינו קורא
בקנין פירות לחוד משום דלאו כקנין הגוף דמי כיון דאין לו קנין הגוף כבדי קרקע
של שיעור כל יניקת האילן והשתא אפי' שפר הא דרי' קאמר' לא משכחת לה
דמביא וקורא ח"ל חד בר חד וזכורים פירו' האילן קא קשה ליה דהא ל"ל מינים
ששפחה בה א"י חייבין בזכורים והרי כיון דאחסים שחלקו לקוחות הן כל משאו
ומשהוהו הן הקרקע מקלדו יש לו בה קנין הגוף ומקלדו קנין פירות וכדפי' רש"י גבי
ישראל וכדפי' קטנו שהם בשותפת למי' אין ברירה כל משאו וחסם הוה מחלקו של
ישראל וחסוהו מתקלדו של נכרי ואין לו כדי שיעור יניקת האילן כולו קנין הגוף לא
משכחת לה מיימתי וקורא בפ' האילן אלח חד בר חד . ואפי' דאמרי' התם כי
אחא רבין ארי' א' חילן הסמוך למיר' כו' מביא וקורא שע"מ כן הנחיל יהושע
לישראל את הארץ הא אומר התם כי אחא רבי דוסא' אמר בני זונייה ר"ל מר"י
חילן הסמוך למיר' בחרך י"ו חסם מכו ח"ל זון הוא ואינו מביא ממנו בזכורים
ואליבא דרי' פרוך דמי' דל"מ דמיימתי אלח חד בר חד . ועוד אפי' לרבנן
אליבא דרי' פרוך דמי' שפר הא מודה התם דהוא חסמוך לנייר' מדינא אינו
מביא כיון דל"ל להניקות שלו אלח מקנהו והושע הוא מנחיה כדריב' עממא
דע"מ כן הנחיל יהושע כו' וא"כ לא מנינו דמיימתי וקורא מנייה אלח חד בר חד
ומקרא' בזכורים דכחך רחמנא באורייתא הוה משכחת לה . ועוד דאפי' הקנת
יהושע לא מהני אלח לענין דמביא בלבד שע"מ כן הנחיל שלא קפידו זה על זה והו
לא ח"ל זון הילכך שפר מביא אבל לענין קורא הוא מהני תקנה זו כל למי' קנין
פירות לאו כקנין הגוף דמי דהא מהתם תקנה זו אין לו בה קנין הגוף י' ועל"ל דאפי'
על ביטורי חטה ושעורה נמי קאמר ל"מ דמיימתי דאפי' דמויק התם להא דתנו
קרקע כ"ס חייבת בזכורים כביטורי חטה וש"מ דאין חטה י' ונקת אלח תחתיה
כדל' כהנא כ' חסום' והמפרשים מ"מ י"ל דכל חטה וחטה י' ונקת מכל הקרקע
שגדילה בה ומקלד חטה שבבב' וכו' י' ונקת ומשהו הקרקע של
מקלד חטה שבבב' חטה חסו בכל חטה וקנה אויב' תערוצת יניקת
ומחיקו שיש לו בו קנין הגוף ומחלק אחיו באין לו בו אלח קנין פירות לחוד ושפיר
פריך דלא מנינו דמיימתי וקורא אלח חד בר חד ויש לו הרהיה אלח שאין ליה ארי'ן
כין כו' וא"כ עלו דברי רש"י הכונן ולא קשה עליו קויות חסום' כלל : אבל
מ"מ נ"ל לכוזיב מהאוס כוונתו גופ' דפי' חסום' עיקר משום דק"ל אהא דארי'
והא"ד לאו כקנין הגוף דמי לא מנינו דמיימתי אלח חד בר חד הא אפי' למי' לאו
כקנין הגוף דמי הא מודה דמי' מביא ולא קאמר אלח דאינו ודאי ח"ל לאקדושי
ואס"ד לאו כקנין הגוף דמי לא מנינו דקורא אלח חד בר חד . ואפי' דרש"י פי'
בדברי ר"י לא מנינו מביא וקורא אלח ביורה כו' וכושב"ל משונו דמשמע
מקורא הוא ק"ל . כל משמע דהוא מלישנא דרי' דסביק לקורא שהוא עיקר
קושייתו וליק' לה נקט מביא לחוד דמיה ח"ל קשה מיימתי אלח דהאי והאי מביא הוא
דק"ל ולפי שיפת חסום' מביא לחוד דמיה מביא קנין הגוף דמי וא"כ גופ' דלוינו
קורא ח"כ הא דאינו קורא גורם דאינו מביא נמי ושפיר קאמר ל"מ דמיימתי כו'
דהא דארי' האחסים שחלקו לקוחות הן הוא ומשום דאין ברירה והרי אפילו

אח"ל קנין פירו' לאו כקנין הגוף דמי ואינו קורא אלח גבי האחסים שחלקו ח"ל
שפיקא חס חייבין בקריאה או לא דהא הוא מילתא דאין ברירה ח"ל שפיקא ד"ל
שכל חלקו של זה הגיע לו ושל חברו לחברו א"י שהחלופו נקת' החלקים ובשל כל
אחד שיעורו חס החלוקה מקלדו משלו ומקלדו משל חברו . ובשני חלקו' הללו
דאי לקרות אפי' אי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אין שלא החליפו של זה בזה
א"י החליפו מקלדו חס כדי שיעור יניקת פירות הללו לא החליפו עדיין דאי לקרו'
ואיכא נמי לשפוקי דילמא החליפו החלקים לגמרי וא"כ לא החליפו אלח מקלדו
מ"מ לא נשאר לכל אחד ואחד כדי שיעור יניקת פירו' או שובח' מן ביטורי' ביחד
מחלקו של נחלק' וכו' חלוקות הללו אין דאי לקרות למי' קנין פירות לאו כקנין
הגוף דמי . והרי כל היכא דמשפיק לן אי בזכורים או בני קרי' נינהו אי לא
משפיק אינו רשאי לקרות כדאמרין התם דפרק בספינה גבי ספינה של קונה
חילנות דרי' מ' רבנן דקנין דילמא ביורה חסו' קריאה' ח"כ דהתם חסו פירו' מן משפיק אינו
דאי לקרות וכל היכא דאינו דאי לקרות משפיק ח"ל אינו דאי לבילה דמנחה
קרי' ובינה דקרי' משכבת בו . דהכי אמרי' התם דילמא בזכורים נינהו ובעי
קרי' ומשני קרי' לא משכבת ופרך' ולא ודארי' כל דהאי לבילה אין הבילה
משכבת בו וכל שאינו דאי לבילה הבילה משכבת בו חלמא כיון דאינו דאי לקרות
משפיק ח"ל אינו דאי לבילה דקרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי'
נמי חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי'
חייב בהבאה ובקרי' ואינו דאי לבילה דקרי' כ"ס הכא גבי האחסים שחלקו דודאי
חייבין בהבאה אפי' חס החליפו החלקים אי דספק אי בני קרי' נינהו חן לא דהס
החליפו לחוד בני קרי' נינהו ומביא ואינו קורא וחס החליפו בני קרי' נינהו ונינהו
השתא דמשפיק לן חס החליפו ח"ל אינו דאי לבילה דקרי' חסו' קרי' חסו' קרי'
משכבת ומיימתי דארי' ויכפ' אי לאו דארי' ל"מ דמיימתי כו' דכיון דאי ברירה
ולקוחות הן אי ק"פ לאו כקנין הגוף דמי ואם החליפו לאו בני קרי' נינהו השתא
דמשפיק לן אי החליפו או לא ואינו דאי לקרות משפיק דילמא לאו בני קרי'
נינהו ח"ל אינו דאי לבילה דקרי' משכבת בו בהבאה אי בר מביא דקרי'
נינהו ואפי' לבית ח"ל ו"ל מ' דמיימתי משום משפיק דקרי' ודארי' אלח חד בר חד
כו' ומינהו כ"ו אינו אלח לפי התוס' דאי אמר' ח"ל ספינה חסו' החליפו
משא לא החליפו וה"ל אינו דאי לבילה משפיק ואפי' לביבוי ח"י וא"כ הו' ספינה
דקרי' היא בורמת ממיאל' דלא מיימתי כדחרי' חב' לפרש"י דאמרי' אין ברירה
בוודאי אמר דכל משאו ומשהו משיעור יניקה מעורב משלו ומשל אחיו ואין
פירות לאו כקנין הגוף דמי אינו קורא בודאי חסו' דאין כל שיעור היניקה של
מעורב ומקנין הגוף שלו ומקנין פירות חלק אחיו ח"כ אפי' דאינו קורא חסו'
מביא חסתי תקשה אמרי' חרי' ל"מ דמיימתי כו' הא דאי מיימתי אלח דאינו קורא
וה"ל ל"מ דקרי' אלח חד בר חד אלח דאי חסו' עיקר : **ויברר** י"ל ד'
הרמב"ם שפסק האחסים שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביוצא
משמו ופסק דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי . שכתב בפ"מ מה' בזכורים התמוך
שדו לפירות הלוקח מביא ודאינו קורא . שקנין פירות חונו כקנין הגוף ע"כ א"כ
תקשה הא דרב יוסף דלא מנינו דמיימתי בזכורים א"י חד בר חד וכבר הקשו החסום'
שם כן דק"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי כדאמרי' בפ' החולין וק"ל דלאוריית'
אין ברירה ו"ל דדוקא ביה לחוד בהטוב לבנו מהיום ולאחר מיתה ק"ל כ"ל
דלאו כקנין הגוף דמי משום דלכא' לגבי ברה' חסו' חילן דהכי מביא לחוד בני
בעי חילן מילי דר"ל דהכא דהתם חסו' קריאה ח"ל דקנין הגוף דמי ומש"ל
דדוקא ר"י ח"ל דמחזירין זה לזה ביוצא אבל שאר אמוראי סברי אפי' דלקוחות הן
אין מחזירין דמכר הוא דארי' דלהדר ירושה ומתנה לא והשתא ח"ש' וכל' הרמב"ם
דפסק דמחזירין זה לזה ביוצא ופסק גבי החומר שדו לפירו' דאפי' לגבי אחר דלאו
ברא נמי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי דאי קשה : אבל למ"כ נחא דהרמב"ם
כשעת לאו כקנין הגוף דמי דהא מהתם תקנה זו אין לו בה קנין הגוף י' ועל"ל דאפי'
שלו במהנה של אחיו אלח יש להשתפק נמי משא' לא החליפו כלל ויפה ברורו כל
חד וחד חלקו הנמיני לו מירושת אבינו משפק בבל תרה חולין הכא לחומרא
וחכ' לחומרא לפיכך מחזירין זה לזה דילמא החליפו ולענין קרי' חייבין לקרות
משפיק דילמא לא החליפו חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי'
חילנות דפי' הספינה אמרי' דמשפיק חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי' חסו' קרי'
רב אחא בריה דרבא לרב חסי' מבי' כסוקי' נינהו לקרי' ח"ל משום דמיימתי כשקרא
ר"מ בריה דרמי' חמי' דלמא חסי' לאשקופיניוהו מתרומה ומעשרות כלומר דהתם
אחר דילמא לאו בזכורים' נינהו וקא מתקן להו מתרומה ומעשרות ומש"ל מפרשים
להו : ונ"ל ברור דליכא בונייה' כן בעממא דמחוי' כשקרא ח"ל לטעמא דרב מהנה
לבעממא משפיק להו היכא דבדדדו חייב בזכורים' ולא משפיק חן לאל פי הקרי' : ויב' ד
אי חייב הוא לא כגון היכא דבדדו חסי' שחלקו דאי אמר' חן ברירה וקנין פירות לחוד
כקנין הגוף דמי ולשפינת חסום' דיש לספק דילמא החליפו ואינו חייב בקריאה אבל
מ"מ בזכורים ודאין נינהו דהא מ"מ חייב בודאי בהבאה אפי' אי לאו כקנין הגוף
דמי או' פטורים מתרומה ומעשרות כיון דודאי בזכורים נינהו ו"ל לספק חילן'
לרי"ט וכו' חילנות לרבנן דאי לא קנה קרקע לחו בזכורים' נינהו לגמרי הילכך
לבעממא דילמא משפיק להו וכשפיק חייב בקריאה' כלל חילנות דאורייתא
דאילוני' לחומרא ופי' משום דילמא משפיק להו . הא פטורין הן מתרומה ומעשרות
כיון דבכורים ודאין נינהו אבל לטעמא דמחוי' כשקרא ח"ל למיקרי' משפיק דילמא

אלו חייב בקריי' לשמח החליטו של זה לזה וכו' וספק הבאה כהיא ד'הספי' אינו קורא מספיקא משום ספק מחוי כשקרא ה'ג' בספק קריי' וע"פ שהוא חייב בהבאה ודאי חפ"ה אינו קורא מספיקא משום ספק מחוי כשקרא לדילמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכשאוחר מן ההדמה אשר נתח לי מחוי כשקרא כיון שלא בכתב הגוף דמי * וזע"פ ש'הרשב"ם פ' החם משום דמחוי כשקרא שרי בשביל הבאת דמפ"ה ו"ל ויהי דמשים קריי' לתוך ש"ך משקרא אל כו' ע"כ * וזע"פ משמע להאי מחוי כשקרא משום דליתא לאו ביכורים כלל כינהו לאו דוקא לאפי' בודאי ביכורים נמי ש"ך מחוי כשקרא אי קא קרי ואינו חייב בקריי' א"כ בספק חייב בקריי' חיישין לספק מחוי כשקרא אלל הרשב"ם קושטא דמילתא קאמר כיון דהתם מספקא לן דילמא לאו ביכורים כלל כינהו איכא נמי למיחש להאי מחוי כשקרא דמפ"ה ו"ל ויהי דמשים קריי' לתוך ש"ך משקרא אלל כו' ע"כ * חייב לקרות וקא קרי וכדפי' וזה ברור וט"ע דלא קאמר הגמ' מאי בנייהו בדרך הגמ' בכ"מ משום דאיכא בנייהו לא דאמרין: והשתא ע"כ ר"י דאי' אי לאו דארי' כו' לית דמיימי ביכורים אלל חד בר חד ומושם קריי' קאמר דלא מנינו דמיימי ונמי ע"כ ס"ל דהא דליתו רשאיו לקרות מספיקא ה"ט משום מחוי כשקרא לפיכך אפי' בודאי כהנא וספק קריאה נמי חיישין למחוי כשקרא אלל אינו קורא מספיקא וה"ל אינו ראוי לבליה דקריי' וממילא קריי' גרמי נמי להבאה דליתו מבזבזי הבל לר"מ דמפ"ה טעמא דליתו קורא מספיקא משום דילמא מפיק לה בודאי כהנא וספק קריי' חייב לקרות מספיקא כיון דודאי ביכורים כינהו ה"ט פטורין כינהו מתרותות ומשפחות: והשתא נ"ל דמיימי ביכורים קרי אף על גב דלין ברירה וקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מ"מ קרי מספקא לתורתא דילמא לא החליטו ופי' חת"ל דהחליטו לית לן כו' בהי קרי דהא ליכא למיחש למידי דלמחוי כשקרא לא חיישין ודילמא מפיק לה ליכא דהא ביכורים ודאי' כינהו ואינו נוכח בהן תרותות ומשפחות: והרמב"ם ו"ל פוסק כר"מ דלא חיישין למחוי כשקרא אלל דלילמא מפיק לה הילכך אף על גב דספק דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והתם שחלקו לקוחות הן ומחויין זה לא ביביל אפי' חת"ל מספקא דכיון דעמ"ה דנקוחות הן היינו משום אין ברירה והרי הא דלין ברירה ספיקא הוא דילמא החליטו ומספיקא מחויין וכיון דאיכא למסוקי נמי דילמא לא החליטו ובני קריי' כינהו מספיקא חייב בקריאה נמי כיון דליכא למיחש למידי הילכך מיימי בודאי וקרי מספיקא וכיון דרשאיו לקרות חייב לקרות מספיקא דהא ליה ספיקא דלדוריתא והשתא ליכא למימר לא מנינו דמיימי או דקרי אלל חד בר חד דכ"ע נמי מיימי מודאי וקרי מספיקא: וטעמא דספק רב אפי' משום דילמא מפיק לה אלל ספק כר"א דאמר משום דמחוי כשקרא דהא רב אפי' בקרא ה"א ומרי דגמ' טפי מר"מ כ"ל דה"ט משום דהא כ"ע דמיימי (דף סה) וקרי גרמין (דף כו) מסק חת"ל דמחוי כשקרא לא חיישין וע"פ מ"ש ע"כ הרמב"ם בשעת התום' אמרה דאלו לפרש"י כיון דאפי' אין ברירה מבזבזי ביכורים ואינו קורא בודאי משום דאי' שיעור יניקה של קנין הגוף ביחד והא לא מיל' דמיימי דקארי' דמיימי וקרי אומר א"כ להרמב"ם אחתי תקשה סוף ודאי כד' התום' ס"ל וכמ"ס' אלל מ"מ י' לדחות דאפי' אי הרמב"ם כרש"י אלל לא תקשה לדריה הא דר"י מ"מ חת"ל דמיימי וקרי אלל חד בר חד משום דהתם כפי' השולח ומקשו אחא דר"ל דהמוכר את דברו בזמן שהיובל נוהג מבזבזי ואינו קורא משום דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מהא דתנן הקונה ב' חליטת בגל הבורח מבזבזי ואינו קורא הא'ג' מבזבזי וקורא ומשני ה"ב'ע בזמן שאין היובל נוהג אלא בתקשה הסח מהא דתניא הקונה אלל וקרקע מבזבזי וקורא ומשני נמי ה"ב'ולבטק' סתם והשתא דארי' מתקוקת ויבשל ע"כ אלל ביובל ראשון ד"ה מבזבזי וקורא לא קשיא הא' ביובל א' הא' ביובל ב' וזע"פ שרש"י פ' יובל ראשון של תהלת מנין היובל בשעת ביאת הארץ מדברי הרמב"ם נראה שאין מפרש כן אלל יובל ראשון ללקוחות שריי כחב שס כ"ב ד' מה' ביכורים המוכר שריה או שמכר אלל וקרקע' בזמן שהיובל נוהג ה"ו מבזבזי וקורא ביובל ראשון בלבד שגדין לא סמכה דעתו של מוכר שחמור לו הקרקע' אלל אם חתור ומכרה ביובל ב' הרי זה מבזבזי ואינו קורא שריי סמכה דעתו שאין לו אלל הפירות וקנין פירות אינו כקנין הגוף * ולפי' ח"ע ד' ההתם שחלקו מול'ו ביובל משום דאי' ב' קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מ"מ ביובל א' שאחר החלוקה מבזבזי וקורא משום דלא סמכה דעתו כדאמרין: וביי לוקח גמור וע"כ ר"י דקאמ' לא מנינו דמיימי אלל חד בר חד ל"ל דר"ל אלל כמס' ד' מעיקרא וכן מילוק בין אלל לשאר יבולות דאלו ל"ל ל"מ לק"מ דמ"ל דמיימי ביובל ראשון אחר חלוקת האחים וכן בזמן שג' ביובל ראשון אחר חלוקתם וכן בגל דור ודור ביובל א' אחר חלוקתם אלל למידי דמסקי כד"ל לק"מ ומ"ל דמיימי וקרי בכל דור ביובל ראשון אחר חלוקת יבולתם כן אינו ראי' שהרמב"ם בשעת התום' קאי מ"מ כבר נתברר בראי' עלימה שפי' עיקר: *
ואת חפ"ה לשי' התום' מתק' ר"י מ"מ מנינו דמיימי ביכורים ויבשל' גופי' כד' דמתחת שאינו ראוי לבליה דקריי' הוא גורם להבאה דלא יבזבזי נמי הא בעת צפרק הספינה משני האף דקרי' מאר"ל דר"י ורא' עבדו לכו כר"י ב"ח דאי' חסר ושגבן ביד שליח ומת' שליח בדרך מבזבזי ואינו קורא וה"ט כיון דאפשר למעבד כדרי' ב"ח גורם' שלא תחול עליו חובת קריאה ואין קריאה גורמת לפטור מן ההבאה אלל מבזבזי א"כ אחתי ה"ל ל"מ ל"מ לא מנינו דקורא אלל בחד בר חד דאלו הבאה ודאי משמחת לה כמו התם ו"ל דהכי קא"ל למאי דליתו כהנא

דיני חמץ סימן צא

ואכת' נשאר לנו לעיני חמץ שב' שראלס סימון פטורין זו והא' זכר חלקו לכריי קודם הספס בכ"מ שהוא ודאי לא זכר והלקי אחר הפסח והא' ודאי פשיטא לי לחלקו של המוכר לכריי ודאי ויותר דכיון דבדיבני יש ברירה הא הוכר הדבר שזהו חלקו והרי מוכרו לכריי חלקו של השני שלא זכר לכריי מהו דהא איך לך שתחיר חלקם של שניהם ותחלתו להקל בדרבנן ולומר לחלקו של המוכר הא בר שאל מוכר והחליטו של זה לזה וכן חלק של המוכר שהגיע לידו חלקו חלקו נמי תחיר משום דילמא איכע"פ שלא החליטו ויפס' בדיבני וכל א' הבע חלקו לידו והרי זה הוי חרתי דסתור אהדי דאם החליטו חלק שבדי המוכר ראוי לאסור ואם לא החליטו חלק שבדי מוכר ראוי לאסור וכיון שז"ל לך להחיר את חלק שניהם וה"א אי אפשר לך לאסור שניהם דהא מתנה מכל זה השתים הוא חלק המוכר הילכך מסתבר להחיר חלק שהגיע ליד המוכר אחר החלוקה דאם טפי כח התירא דדייה חת"ל דברבנן יש ברירה אמרי' וזו חלקו המנינו משעה ראשונה ותולין את הקלקלה במקולקל זה שלא זכר אמרי' דזהו חלקו המנינו וכיון שלא זכרו אסור משום קנסא דר"ש * ודבר זה סברא גדולה היא לתלות את האיסור בשל זה שלא זכר את חלקו כיון דאי אמרת יש ברירה בין אי אמרת אין ברירה חזיה המנינו לחלקו אין לו תקנה ויש בו משום קנסא דר"ש ואין לו פס' והמלכות ממנו והעל שמכר את חלקו הא איכא לתלות ליתא דזהו חלקו המנינו לו והרי מוכרו דהא מדיעא כיון שחמץ שעבר עליו הפסח אינו אלא מדרבנן הא קי"ל כל בדרבנן ספיקא להקל אלל משום דאי' לך להחיר את שניהם דממ"כ של אחד מהן של איסור הוא ומאי מית לתלות האיסור בזה יוצר מבחירו סברא זו לא שייך אלל בשניהם שקילין הן ודאי לתלות האיסור בזה יוצר מבחירו א"כ שפיר אמרי' מאי מית אלל היכא דכח התירא כו' הא' כולי מניל חבירו כגון בשל שפיר חלקו את של התיר בזה דאליס כח התירא דדייה ושל איסור בשל חבירו דלא איס' כח התירא דדייה ודאי' לך להקשות מאי חיות דהא חיות ביה טעמא דבה להחיר את של זה דאליס כח התירא דדייה יוצר משל חבירו דבדידה ו"ל יש ברירה וזהו חלקו המנינו והרי מוכרו ובשל חבירו ליכא למימר הכי * ודבר זה עדיף וקרי יוצר מית אלל דלמרי' גפי' ס' מתכסת מה' (דף ס) דתניא חסם חוליה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ובסופרת' שבעה שלא עטלה ואמולאת חסם בחלוקה והשאלה חלוקה לשהא אחרת קאי לפיכך היא מתקנת וחברתה מקולקלת דברי רשב"ג אלא אפי' א"ע דמקלקלה להביתה ע"ז' דסופרת' ו' זריכה לספור עווד' ושומרת יום כנגד יום זריכה לספור עווד יום א' חפ"ה חוליה בזה כן דאליס כח התירא דיה מדריה ק"ו בני דין דאליס כח המוכר כיון דלא' לחלקו יש ברירה משא"כ בשל חבירו דאי אחרת יש ברירה כ"ש שחלקו אסור דחוליה האיסור בו ופי' לרבי דפליג' חסם אדרשב"ג ואמר אינו תולה לפיכך שתיבן מקולקלו' היינו דווק' חסם דסופרת' ו' ושומרת יום כנגד יום אפי' שלא עטלו בחוקת טהרה הן כאו עטלו כסר כיון שהגיע כבר זמן עטילתו ואי' מאי חיות אלל חלקו יש כאן לתלות יוצר האיסור בזמן מוכר מבחירו ובחמתי' וגיין בדברי אחרונים ב"ד סימן ק"ז וסימן קי"ח ובתהיה' ולא רייתי' להאריך בזה ובמקומו דביני מחלוקת איסורות יתבאר הדבר יותר כמ"ד וזה מה שג"ל בדברים הללו :

דיני מצה ומרור סימן צב

שאלה כמה בני אדם שאופין מצות של מצה בתור אחד ויש לחוש שחא נחלפו המצות של זה לזה ואין אדם יוצא ידי חובתו במצה גזולה מה תקנה יש לדבר :

תשובה בהגמ' בפ"י מה' חמץ ומצה כחב בשם הרוקח שטוב ללמוד לומר כל מי שיעיב לידו מצה שלי' לו בחמתה כדאמרין בפ"י לולב וערבה למלמדו אוחזן לומר כל מי שיעיב לולבו לידו ה"ה לו בחמתה ע"כ * וק"ל ע"ז כיון דק"ל

לד

שאנת אריה דיני מצה ומרור צב צנ

דק"ל בדלורייטא אין ברירה וכדאמרי' בפ"ב דביצה (ד' לח) והרי למ"ד אין ברירה והרי כה"ג לא מהני לענין מתנה כמו דל"מ לענין הפקר כדאמרי' בפרק מרובה (ד' סג) דתניא התם ר' יסור' אומר שאר' בשה"ב עומד ואומר' כל שלקטו עניים היום יהיה הפקר ר' דוסא אומר לעשותי ערב אומר כל שלקטו עניים היום יהיה הפקר והפיקר הגמ' התם דר"י לר' דוסא משום דשמעינן ליה לר"י בעלמא דל"ל ברירה ופירשי' עינא דל"ל לקטו הוברר שיה הפקר הואיל ור' בשה"ב יודע שחרי' יודע שחרי' יול' שחרי' ויאר' על דינא דר"י ור"י מהני דאמר הכי קודם שיעב' מצתו לחבירו דכשיעב' ליהו קרי הוא לו במתנה כיון דאין ברירה לח' אמרי' הוברר הדבר למפרע שחל עליו שם מתנה בשעת אמירה הואיל ואין בשה"ב יודע בשעת אמירה שיעב' מצתו לחבירו וע"כ הו' דתני גבי לולב דלורייטא מלמדין אומן כו' איתא כמ"ד ים ברירה בשל תורה דהא מה"ת אית' יול' ידי חובתו בלולב הגולל והשאלו כדאמרי' בפ"ג דסוכה י"ו וה"ל הא דלוי' יול' יול' ויחבו' בנולה גולה מה"ת הוא כו' כש' הראש' בפ"ג דלמרי' התם מצה של מעשר שני לר"מ כלו' דמ"ל מעשר שני ומנומנבזה הוא אית' ידי חובתו בפסח משום דחייב' לחם לחם מתלה מה הל'ן עירומותם שלכם ולא של גבוה ה"כ כן וה"ל לענין גול נמי איכא מילין מנייה שזינו יול' ידי חובת מנה' בו ללאו שלכם הוא וכו'ן דמה"ת הוא אמרי' אין ברירה ולא מהני הא דקאמר כל מי כו' כיון דבשעת אמירה עדין לא הגיע ענין ליד חבירו והפסד דמ"ל להרוקח כמ"ל ור"י הראש' שם בתולה בריר' אמרי' מצה גולה אין לברך עליה אר"ש ע"ש ש' בוצע ברך יול' ה"כ ומוסי' הראש' איתא משמע דאין בו איסור אלא משום בוצע כו' אבל בדבדב נפק בהוי' מסוק בה בריר' רבי אומ' אין עברה מנה' רי"מ אמרי' מנה' עברה אר' אמרי' אלא אלה המנות שם עשאן כמנומנבזה ור"ל אין מנה' ופסק' רובי אית' פליגי ור"ל כיון'ל שפאן כמנומנבזה מנה' ולא יול' ידי חובתו ע"כ ומשמע דהוי דלרבי רי"מ דאמרי' אין עברה מנה' ואין מנה' עברה היינו מה דאמרי' בגמ' דין ללובב הגולל פסול אפי' בוצע עי' משום מצה הב' בציבור' וס"ל להרוקח כמ"כ תוס' בפ"ק דסוכה (ט' ט') דמנה' הבאה בעברה אית' אלא מדרבנן דאל"כ ליל למי' גולה בוצע ר' ראשון מלכס שחלם ת"ל משום מנה' הבאה בעברה ולפי' הא דר"י ר"י מאלה המנות ע"כ אית' אלא אם כמכתב בעלמא דאל"כ אחי תקשה לכס ל"ל וכו'ן דמנה' הבאה בעברה אית' אלא מדרבנן הא קי"ל מדרבנן ים ברירה כדאמרי' התם בפ"ב דביצה י"ג י"ל דמ"ל להרוקח כסבר' ר"י בעל התו' דפסק דלפי' בשל תורה אמרי' בריר' הילך אפי' דלוי' יול' ידי חובתו בנולה גולה מה"ת מ"מ מנה' הוא תנאי י"ו ולפי' כיון שלדברי הראש' דמה"ת אית' יול' ידי חובתו בנולה גולה מה"ת אלא דלכס לחם מתנה כו' אין ברירה בשל תורה א"כ לא מהני ההוא תנאי וכו'ן שאח"ז יתברר יותר בס"ד מ"מ אית' אומר דהאי קנאה מהני כו"ע אפי' למ"ד אין ברירה דלמ"ד אלא דהא מהני' דפ' ליה דכל מי שיעב' לולבו ליהו קרי הוא לו במתנה איתא כמ"ד ים ברירה והא שם בפ' מרובה מהי' הא דתני והגומעו מיתים את המעות ואומר' כל הלקטן מיהו יול' מחויל על המעות הללו ור"ה הגמ' שם לומר איכא דר"י ל' תימא כל הלקטן אלא אינו' כל המתלקטן ופריך אית' ליה לר"י ברירה וקא' ר"י לית ליה ברירה גבי החיים שחלקו לקוחות הן ומתאם קושיו' זו הדר ביה הגמ' מהא דקאמר איתא המתלקטן והא דפריך אית' ליה לר"י ברירה היינו מש' דר"י הלכה כסחם משנה' ופי' סחם משנה' זו דכל מי שיעב' לולבו ליהו קרי הוא לו במתנה אית' כמ"ד ים ברירה אחי תקשה לר"י דלית ליה ברירה מהסת' משנה' זו י' אלא והוי' ש"מ דאפי' למ"ד אין ברירה הא דכל מי שיעב' לולבו ליהו קרי הוא לו במתנה מהני וה"ה גבי מנה' נמי מהני ומכאן רחיה ברירה למ"כ כמ' שאח"ז דל"ל דלל מהני לומר כל המתלקטן יהא הפקר דלית ל' בריר' אפי' אמר דלאחר שחלקתן יהא הפקר כל הלבא משעת לקיטתן ואיך אף על פי אלא כל אמר שיהא הפקר חל להבא משעת לקיטתן ואיך אף על פי שאמר כן קודם לקיטת אפי' מהני לכ"ע דלא שייך ברירה חל במתנה לכשיהי' כן יחול תנאו למפרע משעת דיבורו אבל אם אית' מתנה אלא על להבא לכשיהי' כן כגון לכשיחלקתן יהא הפקר משעת לקיטתן ולהבא וכן לכשיעב' לולבו או מנתי ליהו קרי הוא לו במתנה אף על פי שהתנאי היה קודם לכן אפילו למאן דאמר אין ברירה ש"י ומנה' קנאה הנה הרכה הארתי בחבירי בזה מכל מקום להוציא חלק לגמרי א"ל ואשתקא קתא ממה שכתבתי בס' שאח"ז וגם תשלום תשובה זו יתברר על נכון :

דיני מצה ומרור סימן צנ

כבר יתברר בס' שער דל"ל דל"מ לומר כל המתלקטן יהא הפקר למאן דלית ליה ברירה אלא בחומר שיהיה הפקר למפרע וכשמתלקטן יהא הפקר חל משעת אמירה אבל בחומר שלא יהא הפקר חל אלא מכתא ולהבא משעת לקיטתן ואיך אפי' מאן דלית ליה ברירה נמי מהני והנה הבאתי ראיות הרכה לזה ל"ל מן הראיות שהבאתי הוא זה דע דאמרי' בפ"ג דהגט (דף כה) הא ר"י ר"ש דתולה בדעת עמנו לית חלו ברירה בהא דהולקין וכו' מביין כבתי' דמיייתי התם ותולה בדעת אחרים אית' להו ברירה ר"י דתני מה היה באותן הימים ואזאמר ה' וגיטך חס מתי מתו' זה ר"י ארי קיה כהשת' איש לכל דבריה ולכי

מיתת אוי גיטא . ופירש' . ול"א גט לאחר מיתה הוא כיון דאמר מעשכו ואפי' דכשתון הגט מספקא ליה אם ימיה אם ימות והלא התנאי בדעת מי שמתו וחיי' תלויין בידו וכשתא אמרי' הוברר הדבר שמשעת מתייה היה רחוי' למות מתו' זה והוי' הגט מהיהו שעתא שג"מ כן מסדו ואין זה כשאר התנאים שאדם מתנה בגט שידו לקימ' ובדעתו לקיימם כשתמנה לעינן ולכשימקיים התנאי הוי' גט ומפרע דהתם לאו עממא משום ברירה הוא אבל הכא דאין בידו . ובשעת התנאי הוא ספק . והתנאי מתקיים ברירה אי' לכו משום ברירה לא גט מתייה ע"כ ר"ש דתנאי הרבי בעיני' ע"מ שיהא אבא ר"ש ב"י אומ' תנאי ר"ש ר"ש אלא מקודשת לא רנה אינה מקודשת כלומר וכי רנה מיתה מקודשת אפי' בדשעת בעילה ספק רנה ספק אינו רנה אמרין הוברר בדשעת בעילה הוי' קדושין ומסיק התם דמאן דלית ליה ברירה לא שח' חולה בדעת עמנו ל' חולה בדעת אחר' א"ל ומאן דל"ל מני ל"ש ועממא דר"י ור"ש גבי הלוקטן אין מביין הכותים לא משום ברירה הוא אלא מטעם אחר כדמפרש התם ולפי' למאי דק"ל בדלורייטא אין ברירה וה"ל ספקא דדינא כמכ"כ סי' פ"א א"כ במקדש או מברש על תנאי כגון שתולה בדעת אחרים ברטון האב' וכיוצא בו לא הוי' אלא קדושין וגירושין ספק ולחומר' : והרבה תמיהות יש לי על זה חדא דהא תני בגמ' דקדושין (ד' סב) האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שתצטיר או לאחר שתתצירי לאחר שאכתרהר לאחר ששתחרתי לאחר שמונת לאחר שבלך לאחר שתמות אחרתך לאחר שחלקך יבן יבמך אינה מקודשת ומפ' בגמ' התם דה"ט דאינה מקודשת משום דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בזה שאינו בידו וגר נמי לאו בידו הוא משום דגר דריך שלשה מי יומר דמודקקי לי' הוי תלתא . וקאמ' מנלן דפי' עממא דתנאי דאינה מקודשת משום דאין מקנה דבר שלא בא לעולם דלמא' ח"ה משום דכל מי קדושין הו' חולה בדעת אחר' והא א"ל ליה לחול כלל א"ל מש' אר"י מסייען שחול שחר' הרב ובגירו' תלת' ובמית' הבעל והאחות בני שחייה ומתום בידו דלמרי' גבי ה"ו גיטך חס מתי' ובלחך שחלקן תלוי ביה ובשתי' הילך שהש"ס והאשה בני קדושין וגירושין ניהו אלא שסתנאי תלוי בדעת אחר' אמרי' אין ברירה כדאמרי' גבי ע"מ שר"ה אבא ונבי' וכו' גיטך חס מתי' הבא דל"ל שיעקר קדושין של אלו לחול אלא ע"י דעת אחרים כ"ג דלמ"ד אין ברירה ואיך קדושין ודילמא תנא דידן כו' כמ"ד אין ברירה לפיכך כל הני לאו קדושין ניהו : ועק"ל דתניה התם האומר לאשה כו' ומשיב כל הני דתנאי וקתני דאינה מקודשת רמ"א מקודשת ר"י הנשיא אומר מקודשת ומ"מ אמרי' אינה מקודשת משום איבה כלמרי' אפי' תחותיה ובעלה אבל בשאר' כו' א"ל דמקודשת גמ' התם ר"י אמרי' התם ר"י הנשיא היינו רבי . והא שמענין ליה לרבי דאין ברירה גמ' השולח (דף מו) דתני ישראל ועכו"ם שלקחו עדה בשותפות טבל וחולין ומעוררין זה בזה דברי רבי ומפ' עממא משום דאין ברירה וכו'ן דמ"ל אין ברירה בכל הני דתנאי אינה מקודשת מדילי' ויעוד דאמר ר"י בפ' האשה רבה (דף נה) דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק ומיייתי ר' יוחנן ראי' ממשנתו דלאחר שחלקך יבן יבמך אינה מקודשת וקס"ר' : והשתא מנ"ל דעממא דאינה מקודשת משום דלל תפיס קדושין השח' הוא ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דלמא' אי הוי מקדשה מעשכו בסתמא בלא תנאי ה"כ דהוי קדושין וקדושין תופסין ביבמה לשוק ואפי' במקדשה בתנאי דלאחר שחלקך יבן יבמך גרש טפי ואינה מקודשת הואיל וקתנא תנאו בדעת אחרים בתלית' בימא' : וי"ל דע"כ לא קאמר דלמ"ד אין ברירה לא מהני בתולה כגון בדעת אחרים אלא בחומר לכשימקיים התנאי יהא קדושין או גירושין למפרע בזה איכא למ"ד אין ברירה ללא אמרין לכשימקיים התנאי הוברר הדבר שמשעת קדושין או גירושין ה' רחוי' ועומד להתקיים ותאומו שגב' תלוי' הקדושין או הגירושין למפרע . אבל אם אית' לכשימקיים התנאי תאומו שגב' ולהבא ה"ה מלין הקדושין או הגירושין ולא למפרע דבריו קיימ' ואין כאן משום ים ברירה או אין ברירה הילכך בכל הני דתנאי במתני' אין כאן משום אין ברירה דהא אי אפשר לקדושין או לחול למפרע דהא נכרי ונכרית ועבד ופסחה ואשת איש ואחוי' אשה לאו בני קדושין ניהו וע"כ א"ל לקדושין אלו לחול אלא מכאן ולהבא לאחר גירות ושחרור ומיתת הבעל והאחות וכו'ן שכן אין כאן משום אין ברירה וע"כ עממא דאינה מקודשת משום דבר שלא בא לעול' הוא וכן בלאחר שחלקך יבן יבמך משעת שקדשה ביזכאן ולהבא לאחר קלינה ולא למפרע וא"כ אין כאן משום ברירה אלא משום דבר שלא בא לעולם הוא . והשתא דייק ממתניתין שפיר דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק אבל בהא דה"ו גיטך חס מתי' וכן הרבי' בעיני' ע"מ שר"ה אבא ר"י אפי' משום לכשימקיים התנאי יהיה תנין למפרע דללו מכאן ולהבא אי אפשר בגט משום דהא אין גט לאחר מיתה ובהרבי' בעיני' כלומר שמקדשה בביאה אי אפשר לקדושין אלו לחול מתנאי ר' יוחנן ראי' האב' ואיך אלא בלמפרע ואפי' למ"ד בחס' דקדושין פ"ג (דף ס) דכל האומר ע"מ לאו כזומר מעשכו דמי אפי' בקדושי' ביאה א"ל ליה לחול לאחר זמן כיון האומר לאשה התקדשי לי בבית' זו לאחר שלשים יום כדמוכח בההיא דקדושין דקא' איכא בייבי' כגון שנתקב' גטו חו' שאבד למ"ד חס' דהאומר ע"מ כזומר מעשכו דמי מנורשת למאן דאמר ע"מ לאו כמעשכו דמי אית' גט דלעיל יחול גירושין בלאבא בלא דתני הגט קיים באתו' שעה א"ל ואיך קדושין לחול לאחר זמן אלא בקדושי' כספי ופי' תפאולתו מעיק' משום

מאס דהיי וזוי לאו למלוה ולאו לפיקדון דמו כדא' ברפ"ב דקדושין (דף נט) וכן בקדושי שטרולא נתרקע השטר עד לאחר זמן תחת הקדושין אבל בביאה בלאחר זמן א"ל דאף לא כן אלא שום דבר שתחיל עליו הקדושין והוה כדור ושפט : ודבר זה מתברר יותר מד' הוסי' בפ"ג דקדושין גבי כגון דתביל ליה לכשאקדך בו' וזין דא"ל לקדושי ביאה לחול לאחר זמן אלא למפרע משעת ביאה ואליך ואם כן הוה הרינו בועליך ע"מ שיראה אבא אפילו למ"ד דע"מ לאו כמעשיו דמי א"ל אלא במעשיו דל"כ אפילו אם רצה האב ח"ל לקדושין לחול בלהבא אלא ה"ק אם ירצה האב יהיה הקדושין חלין למפרע משעת ביאה ואליך וכו' ודהיי"ו גיטך אם מתי והריני בועליך ע"מ שיראה אבא א"ל אלא במפרע הרי כן מאס ברירה ולמ"ד אין ברירה לא מהני : ובהכי כ"ל מה שכתב הרמב"ם ברפ"ז מה אשוח האומ' לאמה הרי את מקדשתך ע"מ שיראה אבא רצה האב מקדשת א"ל רצה או ששק או שמת קודם שיטעם הדבר אינה מקודשת ע"מ שלא ימנה אבי שמו ומיחה אינה מקודשת ע"מ וכי"כ ס"פ : ויש לתמוה כיון דבשק או מת קודם שיטעם אינה מקודשת ע"מ דהיי"ו ע"מ שיראה אבא היינו מימא' אין דמ"ע בשתק או מת אינה מקודשת דהא לא אמר אין כמותא כפ"ג דקדושין (דף סה) וא"כ ברעה האב אמאי כתב מקדש' מתאוה דמשמע דהוי קדושין וחלין ואם בא אחר וקודש' א"ל קדושי עמי הא כיון דק"ל דברבנן יש ברירה ע"מ הא דאמר' בדאורייתא אין ברירה משום שפיק' הוא ולמארחא ובמ"ס הר"ן בפ"ג דגיטין דף כ"ה גבי' כולן אין פוסלין חוץ מן האחרון וכ"ד הרמב"ם כמש"כ הר"ן שם וזין שכן ברעה האב אמאי מקודשת בודאי דלמ"ד ברירה ואינה מקודשת אם בא אחר וקודש' כיון דהא' א"ל לקדושי ביאה לחול אלא דכתיב רב"ן בפ"ג דגיטין' בכם הרמב"ן א"ל לבי' קודש' בשמתי דתתן הרי את מקודשת לי ע"מ שיראה אבא איבא דרי' הוא דק"ל דאמר' התם בפ' האומר דע"מ שלא ימנה הוא ע"כ הוה ליה הרמב"ם או אפשר לומר כן וכתיב"ש : ולמאי שפ' נחא דבשלמא ברייתא דדסי' במקדש' בביא' דהא הרינו בועליך קדמי א"כ ע"כ למ"ד אין ברירה אפילו רצה האב נמי אינה מקודשת כיון דהא' א"ל לקדושי ביאה לחול אלא במפרע הא דהוה לא כה"ל אין ברירה א"ל נחא ע"מ שיראה אבא במת' דהא א"ל תתמוה על מת' שיראה אבא איבא לאוקוני במקדשה מכאן ולהב' משיראה אבא ואליך ובקדושי כסף ושטר דאפשר להם לחול אפילו בלאחר זמן וכל כה"ל אפילו למ"ד אין ברירה נמי מהני ובהכי מיירי נמי הרמב"ם וגדא פוסקים : ואם תאמר כיון דק"ל כמ"ד בל האומר ע"מ כאומר תעשבו וזמנין ע"מ שיראה אבא אפי' בקדש ובכסף ושטר קודש' א"ל לקדושין הללו לחול למפרע ובמעשיו משום דאין ברירה אמאי מקודשת אע"פ שיראה האב הוא מ"מ אין קדושין חלין אלא ברוח המקדש וכיון דקדוש' במעשיו וא"ל להם לקדושין אלו לחול במעשיו זמנא דאין ברירה אפי' בלהבא לא חלו דהא' אין קדושין לאינאן וי"ל דה"מ דאמר' כל האומר ע"מ כמעשיו דמי באפשר להם לחול מעשיו אבל הרי א"כ ע"מ שיראה אבא אפי' בקדש ובכסף ושטר קודש' א"ל לקדושין הללו לחול למיחל ואפילו בלהבא נמי ע"ד : **וואת** למש"כ תקשה לך הוה דתני ברפ"ק דיומא ו' ימים קודם"ה הכ מפרשין

למירור דאין תנאי מועיל בחופה אלא שאין הדבר רגיל לעשות חופה על תנאי וכמ"כ החו"ס והפוסקים התם אבל היכא דתנאי ודאי מהי וזה ברור ושפט ואין לומר דהאי כל כמה דלא כתיב לה לאו בימוי הוה הוי כניסה היינו ביאה וז"ל לבטול על תנאי משום בעינא זמא הא לינא דכניסה בכ"מ פי' חופה ולא ביאה ועוד ע"כ הוה כניסה דכ"ה' לאו ביאה הוה אלא חופה לחוד דהא ר"י דאמר אף אבא אחרת מתקנין לו משום דקדמי חמיילא דת"ק דלמ"ד ו' ימים קודם יה"כ מפרשין כ"ג מביתו כו' ועלה דוסיף ר"י דאף אשה אחרת מתקנין לו בנזיר אוקן ו' ימים דהי' הא דר"י דקדושין ו' ימים אלו דת"ק ק"י וא' ק"י כו' א"כ לא ה"ל כסחוס א"ל לפרוהרי בתוך חתון ו' ימים א"ל לו לבשת לאשה דהא מפרשין אהו מביתו דהיינו מאתמו משום שמה יצא על אשתו ותמצא ספק בדה כדאמר' התם בגמ' וע"כ אין כניסה זו אלא חופה לחודה בלא ביאה ובהכי בימוי הוה וכן פרש"י בפ"ג דסוכה (ד"כ) אף אשה אחרת מתקנין לו לו לערב יה"כ ע"כ וזה"י ע"כ הכ א"ל ביאה משום חשד' דספק נדה ואלא ע"כ כניסה זו היינו חופה וא"כ הדרת קושין לזכות' כל עורה זה ל'ל וכדאמרן וזכ"מ מוכרח הני לומר דה"ע דלא מני לגעבד' ליה להאי תקנת' אהר"י יא' לקדש את השני ע"מ וז"ל לגרש' ע"מ א"ל לקדש את השני ע"מ שיהו הקדושין חלין מיד אחר מית' דרשונה וא"ל לגרש שם אח' מוק' הוא מדאיחא לקדש' מתניתא בפ"ג דעירובין (דף לו) דתני או דל' לרי' בריר' ולמתן דב'ל' מאן דל"ל ברירה ל"ש חולה בדתת עלמנו ל"ש חולה בדתת אחרים לית לילית' למתני' דמה הוה באוקן הימים דלמי מיתת הוה גיטא אלאמא אין ליה לרי' ברירה מקמי דלוי' ליה לרי' ברירה וכו' א"ל רב הסס לינא למתני' מהני אין דלית ליה לרי' ברירה וגם הסס מורה לרי' ומתן דמתן דלית ליה ברירה ל"ש כו' דהא תני או ר"י אין אדם מתנה על ב' דברים כא' אלא אם בא חכם למורה עירובי למורה כו' אבל לא כן ולבן' לא ופרך מ"מ מכלן ומכאן דלא משום דאין ברירה מורה ומערב נמי אין ברירה וא"ל וכבר בא חכם ומאי מירך מ"ס כו' הוה שמי ושמי משום דמורה ומערב חולה בדתת אחרי' הוא אמר' ברירה אבל לכאן ולכאן חולה בדתת עלמנו הוה לפרך אין ברירה חלה וא"ל ר"י מאן דלית ליה לרי' ברירה ל"ש כו' ולמאי דתני או דל' לרי' לית ליה ברירה באמ' ה"ו גיטך אם מתי אפי' כי מיתת נמי לא הוה גיטא משום דתולה בני עשוי' ומתו בידו והרי אין ברירה וא"כ ה"ו במקדש או נגרם על תנאי וחולה במיתת פלוני לאו כלום הוא לרי' דלית ליה בריר' מיהו ה"מ בחולה תנאו במית' פ' באם ימות הוא דאמר' אין ברירה הואיל והתנאי תנאי בדתת נמי עשוי' ומיתתו של פ' בידו אבל אין תולה תנאו בע"מ שלא ימות פלוני מהי אפי' למתן דל"כ כיון שהתנאי אינו תנאי במעשה אלא בשב' וא תעשה ודבר זה יש ללמוד מדברי רמב"ן שכתב שם הר"ן דס"ל בהרי"ו בועליך ע"מ שיראה אבא אינה מקודשת למתן דל"כ וזמנין ובי' ק"ל בסכסח משנה דתן הרי את מקודשת לי ע"מ שיראה אבא אהר"י הוא דק"ל דתני' ע"מ שלא ימנה הוא הרי כהוה דהא' ע"מ שיראה אבא ויחא אין דהוי תנאי בקום ועשה אינה מקודשת למתן דל"כ אבל באומ' ע"מ שלא ימנה אבא דתקיים התנאי בשב' וא תעשה מקודשת וכו' באומ' ע"מ שימות פ' לאו כלים הוא אבל בע"מ שלא ימנה פ' מהני אפי' למתן דל"כ הואיל והתנאי תקיים תנאי בשב' וא תעשה ודברים בהר"ם קו' והספד' דליתת להכי א"ש הוה דת"ק דיומא ולא קשית מירי דהיהו סגויא אחי' כחו אהר"י דל"כ ובקולה תנאו באם ימות פ' אפי' כהוה חתו פ' לאו כלום הוא משום דאין ברירה הילק' לא סגי לכה"ג בתקנתא שיקדש אשה על תנאי דתנאו זה דקדושין ע"כ נר' להקנות בקום ועשה ע"מ שתמות חתונתיה מקודשת לי והא ל"מ לרי' א"בא דהוי דל"כ ואפי' אם מיהו חתונה אינה מקודשת וקס ליה בלא בית הילק' לית ליה תקנה לכה"ג ע"י קדושי תנאי מש"מ מוקי לה הגמרא דמקדש ולא תעשה ואין בתנאי זה משום ברירה ולקמייח' ח"ל ע"מ שאכנס אתי לבה"כ אע"פ דה"ל תנאי של קום ועשה לית לן בה דהא אין זה חולה תנאו בדתת אחרים אלא בדתת עלמנו וכל תנאי שתנאי בדתת עלמנו (א) ל"ל בריר' עמו שפרש"י בפ"ק ה"ג דגט ופוסק' ואפי' דמסקי' הגמרא שם בפ"ג דעירובין דליתא לדאון מקמי מתני' דלית ליה לרי' ברירה וכו' אפי' תנאי דקדושין שהוה בקום ועשה נמי מהני מ"מ נקט תנאי דגירושין לחיו אהר"י לא מהני הילק' נקט תנאי דמהני לרי' א"בא דר"י אע"פ דל"כ דהפי' בתנאי של קדושין נמי סגי מ"מ אי עבד מהני אבל אלו נקט תנאי דקדושין לחיו אהר"י לא מהני הילק' נקט תנאי דמהני לרי' א"בא דר"י והשתא למאי דפי' למעלה דהיכא אמר' דתולה את תנאו בדתת אחרים דלא מהני מ"מ בלמפרע אלא בתנאי א"ל אפי' למתן דלית ליה ברירה מהי : ולפי"ו בתולה א"ל תנאו בקום ועשה באם ימות פ' מהני בקדושי דלהבא אבל לא למפרע נהי דקדושי רשונה לא קשה מירי דלקדש לגייה על תנאי באם תמות אשתו שתבא מקודשת למפרע ולאשתו לגרש על תנאי שאכנס לבה"כ תנאי זה דאם תמות למפרע לא מהני משום דאין ברירה אפי' קדושי שנייה במקומה ומודת דלקדש לשנייה על תנאי באם תמות אשתו שתבא מקודשת מרגע על מיתה ואליך ולהבא ואין כאן משום ברירה אפי' תנאו דלוינו מתנה על למפרע אלא על להבא ואפי' תנאי של קום ועשה לית לן בה : ואומר' הני דהפי' דהא לא תברא ומתנאן חזר ליתא לקדושי שיהו משום דהשוו' חתמים על תקנתא אשתו שנייה שלא תהיה נעדרת מתקנתא כפרת לית לן בה : באם שתמות אשתו הראשונה

עמים היום יאה הפקר היינו שהיה הפק' למפרע קודם לקטנה דאו במכאן ולהבא לאהר לקטנה לא מהגי אמירה דידיה כלל כיון דבאותו עשה אינו ברשותו משעה חזון הפק' חל על פיו וכיון דהוא כל שלקטנו יאה הפקר יאה להפקר לחול לאו בלמפרע ע"כ מדין ברירה חזון עלה ולתמוך דלית ליה ברירה לא מהגי מדין והרבה הארכתו בזה במצורי ובחזתי חסם הניב סוגיא זו דפ' מרובה ודברי החסם' שם גם בחזתי סוגיא דבסין חלונין רמי ליה דשלהי' מטיילת דפ"ג דערובין' שם מהגי בלמפרע נראה משם כמתנגד לסברא זו שכתבתי וחקיקתי עוד דברי במסא' שם ע"כ : **ועתה** נבא לג"ד שהחלטו בסי' שצבר דדברי הוהיק ברורים שגוב ללמוד ולומר כל מי שביע ילדו מנה שלי הרי הוא לו במתנה ובתקן מלמדיו אוהן לומר כל מי שביע ולובי ילדו הרי הוא לו במתנה ומתנה היא לובו ומתנה במתנה במכאן ולהבא ולאחר שבה ליד חיבורו ולכ"כ מהגי חסמו למיך לית ליה ברירה כיון דאילו מתנה על למפרע אלא במכאן ולהבא ומ' מהגי במכאן ולהבא שחול המהמה ע"כ לאחר שבה לובו ומתנה ליד חיבורו ולא דמי לכה' דארי' גול ולא נתיאשו בעליהם כי' זה לפי שאינו בידיהו' אינו יכול להפקד לאחר שבה ליד עמים במכאן ולהבא משום דלפן ההפקר חל ע"כ לאחר שבה ליד עמים דכבר יאה עמטון דג' ש' שבה ליד הגולן ליד עמים בחזרת גול לפיכך יאה מרשות בעלים אבל הכא גבי לוב ומנה לא בא ליד חיבורו ומתנה גול אלא בעצות מתקלף של זה לזה ולפי ידו ה' ש' שכל אלו של חיבור אלא שצעה וכסבור של ה' חולה ואלו לבי ידו יאה מרשות בעלים ובדיו להקדים להפקד וליתן במתנה לכל מי שיצאה מזה לא יאה בחזרת בעלים וזכור להקדים להפקד וליתן במתנה לכל מי שיצאה מזה ברור : ועי' בחס' ספ"ד דקדושין' (ד' טו בד"ה) מתקף לה ר"י' מ"כ בשם ר"מ ומהמא' כדברי רמב"ם פ"ד דסוכה ע"ד משנה זו דכל מי שביע לובי לומר הרי הוא לו במתנה ותמא' ראה לדברי ולא ראי' להעמיק ולהרחיב בזה והעמיק יבין משמנו * וע"כ דהפילו לר' רמב"ם גול ולא נתיאשו בעלים אינו יכול להפקד ולהפקד וה' ליתן במתנה אינו יכול להמ' לאמר אבל לזון ודאי יוכל לחול לו וליתנו לו כי הגולה במתנה וזה ברור אם כל מי שביע לובו אינו יאה לידו הרי הוא לו במתנה בלא ה' ודאי ויש לומר ראוה' הרהר חלה שמיט ענין לג"ד כ"כ לפיכך לא כתבתי' יהי נתברר כ"ד היטב בס"ד :

דיני מצה ומרור סימן צד

ברם צריכס' אנו למידע על דמנה גוולה דפסולא מ"ט חי משום מנה הבאה בצעירה מהא גו"ש שכתב הרא"ש דאיתא לחס לחס מחלה וימי לעיני מרור דלפן יואל ידי קובתו במרור גוולה או לא דל"א דלתיא' מגו"ש כיון דמנה גוולה אחיו מקרא' לפסולא מרור גוול מני פסול דכל דפסול רחמנא במנה במרור מני פסול המקישא דמנה ומרור ואפי' במרור בזה' דרנבן כדמוכח בפ' (ש"ק דף ט) גבי יא דבצי רמי בר חמאי מהו שאל' אהו ידי חובתו במרור של מעשר שני בירושלם כי' במנה דאורייתא הוא דלא נפק אבל מרור דרנבן נפיק כ' אמר רבא מסתברא מנה ומרור וכמ"ל דבני מנה ומרור ואי מנה גוולה אינו פסולה מקרא' זה חלה משום מנה הבאה בצעירה והא' הפ' פסול דמנה הבאה בצעירה לאו גבי מנה נאמר אלא כלל' הוא בכל המנות דמנה הבאה בצעירה פסולה חי מדאורייתא ומקרא' דחת המנו' וחת הפסול' חס' בפ"ג דמכש' (דף כט) והאי קרא' גבי קדשים כתיב ומגו' ילפינן לכל התורה כולה ואי מדרבנן וקרא' אסמכתא בעלמא וכמ"ל סימן ז' וזהו רבנא דפסול דרנבן מנה הבאה בצעירה לית לן בה והפ' ע"כ ע"כ ע"כ שני כשר האויל ויאו' אלא מדרבנן בעל"מ דבני לוב' ח"כ הק"צ מרור גוולה כשר האויל ויאו' אלא מדרבנן בזה' ואפי' אי האי פסולא דמנה הבאה בצעירה חס' הוא כיון דל' גבי מנה עמנה אלא כלל הוא לכל התורה כולה ודבי' שפדוה' לא חשו להא' פסולא דמנה הבאה בצעירה ח"כ מנה בכלל כל האצות של תורה ולא נפק מכללא דידהו' דפסולין משום מנה הבאה בצעירה ומרור דליו' אלא מדרבנן לא נפקא מכללא דאחר מנות דרבנן ולא חייבו' למנות הבאה בצעירה ולא שיק' לפסול מרור גול מהאי הקישא' דמנה ומרור במרור בזה' דרנבן * וסבי' משמע לי מ' דתוס' בפ' ע"פ (דף קיד) דתמי' חסם גבי מרור אכלן דמאי' יאה ובתב' תוס' אבל ודאי לא יאה אפי' דמעשר ירק דרבנן כדאמרין גבי מנה בפ' כ"ש אבל לא בעול ומ"ל בעטל עגול מדרבנן ואיתקוש' מרור למנה ובדמאי' אינו מני' במנה משום דאי' ציי' מפקד נכסי' וחוי' ליה ועמא' דחמירי' בודאי' דרבנן עטבל דאורייתא מפקד חסם מלא תחב' עליו חמץ יאה ו' שהחורבו עטבל' עטבל' עטבל' עטבל' עטבל' ואיתקוש' מנה לחמץ ע"כ * ואיכא' למידק מה פ' טעמא' דטבל דאורייתא לא משום לא תחב' עליו חמץ דהוא רייתא' מ"ל חסם כ"ש דאי' חזן איסור חל על איסור ולית הלכתא' כותי' בזה ובמס' ס' כ"ז ועמא' דמתני' דליו' יואל ירי חובתו בעטבל' משום מנה הבאה בצעיר' הוא וכמו שפירש' וכמ"ס' שם הל"ל דה"ע דליו' יואל ירי חובתו בפרו' על עטבל' משום מנה הבאה בצעיר' דלתיא' היא בריית' כהלכתא' : אלא ודאי ח"כ ה"ע משום דמשמע ליה לתוס' דהא דתמי' אכלן דמאי' יאה אבל ודאי לא חסמו דליו' מ"י מ"י דליו' יואל ירי חובתו מה' פסול גרם בו ובגמרא' כחוב' לאויה' שהיא' בפתח תחילה דפסול משום דליו' ברירה חסם לריך לומר הובר הרב ומפרע' שבעטת' כתיבה נכה' בשנה' טל זו דליו' במכאן ולהבא לא מהגי מדי' כיון דלמפרע' לא תכתב' לשמה' טל זו דהא בעינן כתיבה לשמה' : ואי' למאי' דפירש' דלא חמירי' חזן ברירה אלא בלמפרע אבל במכאן ולהבא ולא תהיה לך הא דתמי' בפרק מרובה (דף סט) רי"א שחרי' בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עמי' היום יאה הפקר ר' דוא' לוי' לעמתי' ערב אוי' כל שילקטו עמי' היום יאה הפקר ופירך' והא' הפקר' ר' לוי' לית ברירה גבי הלוקח יין ובני' הבית' ומשום קושיו' וזו הפקר דר' לר"ד' ומאי' קושיו' דלמאי' הוא דארי' דבאזו' כל שילקטו עמי' היום יאה הפקר דמהגי היינו במפקד משה' לקטנה ואיך ולא למפרע ואפי' למאן דלית ליה ברירה בעה"ג מהגי * וי"ל משום דהסם ע"כ הי' ע"ד כל שילקטו היום יאה הפקר ומתנה כן בשחרי' ולא ס"ל לעמתי' ערב אומר כל שילקטו עמתי' כן לאחר לקטנה על לשבצר' דעדיך עפי' דבזה' אי' כלל בכרייה' משום דס"ל כר' דאמר חסם גול ולא נתיאשו בעליהם שנים אינו יכולין להקדים וה' לפי שאינו שולו לפי שאינו ברשותו וה' ש' אינו יכולין להפקד מה שנטלו עמים בחזרת גול כדאמרין' חסם וחס' כן בפ"ג מ"ד שחרי' אומ' כל שילקטו

הראשונה בפלגא דעבודה הילכך אי אפשר לקדשה על תנאי שהיא הקדושין חזן מכאן ולהבא ממתנת הראשונה ואיך משום תנתן כפירתה * דהא ס"ל לר"י בספ' ק' דשנוט' (דף יב) דבריהם וכן משום מהפקרים על שנומא' מקדש וקדשו דגם הפקד' וישראל בדם השעיר שבעפים וליך' לה חסם מדכתיב וכפר בעדו ובעל ביתו וכל שהניסו בכלל' ביתו חסם מדכתיב בית אהרן ברבו את ה' וכיון דאשתו בכלל ביתו הו' כדאמר ר"י במתי' וכפר בעדו ובעל ביתו חסם ויאה ה' שחמלה מתקשרת בדם הש' על עון זה * והרי תנן במסכת יומא' פ"ה (דף ג) שחמלה היא מזה מזה הפ' לפני ולפנים ואח"כ היה שחמק את השעיר ומה' מוננו וכן בזהיל וכן במזבח הזהב בבנין' דם הפקד' שהוא לדם השעיר ומנה' כפרת הכניס' בנין' זה קדמה לכפרת ישראל ח"כ חסם היה מקדש כשניה' ע"מ שלא יחולו הקדושין עד לאחר מיתת ראשונה איכא' למיזה' דילמא' תנתן אשתו הראשונה בפלגא' עבודה אחר מתן' דם הפקד' מתן' דם השעיר ח"כ במאי' תחברת' אשה זו על שנומא' מקדש וקדשו ביה' ז' זה דם הפקד' לא תחברת' דהא בשעת' האות' דמי' אחתי' לא היתה אשת כהן גדול שהראשונה היתה קיימת עדיין וזכר' השעיר ינוי אינה מתפצלת שרבי' בעש' מתן' דם שער ככר מקדשת' היא לכאן גדול ומעטה' ניתקף כפירתה מזה השעיר חזן מתפצלת זו וחלה עליה כפרת' דם הפקד' ואינו שכבר אוהו דם הפקד' קודם שהיתה אשת כה"ג וממלא' קרחת' מכאן ומכאן ומסתברא דדאי' בנות הכהנים נמי חזן מתפצרות' בדם הפקד' אלא זכר' כהונה בלבד ואשת כה"ג דרבי' רחמנא ביתו זו אשתו אבל לא בנות הכהנים לפיכך אפי' בת כהן ח"כ לקדש על תנאי דחמין משום האו' חסמא' גויה' דפי' הילכך אי' לקדש על תנאי שאם תמות אשתו חתא' זו מקדשת' מכאן ולהבא ומתנה הראשונה ואיך' ומנהי' אפילו לאו הליבה' דר"י דכל כה"ג חזן כאן משום ברירה אפי' תנתן כה"ג איכא' דהא עכ"פ י' לו בית' אבל תקנת' האשה ליתא' אם תמות קמייהא' בפלגא' עבודה וכדפי' מתי' אחרת שקדש את השנייה ע"מ שאם תמות הראשונה חתא' מקדשת' למפרע קודם חלומת' עבודה וחת השני' יגרש' על תנאי שתכנס' לכה"כ ובקושא' קמייתא' דרי' דשכחו' חזן כפירת' שני' ועודת' דלפילי' אם תמות הראשונה בפלגא' עבודה בין כפרת' דם הפקד' לכפרת' דם השעיר לא תהא' נעדרת' כפרה' דהא חזו' יאה מילתא' למפרע דבשעת' האות' דם הפקד' היתה אשת כה"ג ובפירתה' תני' בו הא ודאי אי אפשר כיון דנחתמה כפירתה' שני' שלא תהא' נעדרת' חי אפשר אלא ח"כ מקדשה על תנאי שחול הקדושין לכפרה' חזן ח"כ לחול הקדושין למאי' דתני' חי אינו הליבה' דר"י דלית ליה ברירה' הילכך מפי קנתה' חז' וקנתה' חסמו' שלא תהא' נעדרת' כפירתה' חי אפשר לקדשה על תנאי אלא בע"כ מקדשה בלא תנאי ומגרש את שתייה' על תנאי דלפן כאן משום נעדר' כפרה' לשני' במתנת' ראשונה ולא משום חזן ברירה דהא כי' חי דבצי למימת' כתיב' ועי' לכה"כ ומשוי' לטעמא' כי' דתנאי' זה האויל וחלוי' בדת' עמא' חזן בן משום ברירה ובסמ' לח' תמות' הראשונ' ה"ל גיטא' דשני' גיטא' למפרע ואין בחמאי' דריה' משום חזן ברירה האויל ותנאי' גיטא' בשב' ואל' תשיא' הוא חזן כאן משום חזן ברירה' ומתקשרת' עם כל ישראל בדם השעיר ואי' לא קשה מדי' מנה דיומא' ופיר' אפי' לומר' דלא חמירי' חזן ברירה ח"כ אמר לבישי' הדבר כן שתחול למפרע משעת' חמירה' ואיך' אבל אם התנה' לכשיה' כן שתחול מכאן ולהבא לא נתן' חזן משום ברירה ומהני' לכ"כ * וכל דני ברירה' הנאמרים בכ"מ נתן' הבי' הוא שא"כ שחול התנאי' במכאן ולהבא אלא ח"כ חל למפרע כגון חס' בא חסם למורה עירובי' למורה למערב' עירובי' למערב' ובין השתמשו' שהוא עטת' קיף מעירוב' עדיין לא בא' החסם וכשיבא' החסם בשבת' לאו מן הרוח' בפ"ג ז"ל הובר הדבר למפרע שבין השתמשו' שהוא עטת' קיף מעירוב' קנה לו מעירוב' לאוהו' רוח' וכן עני' לזון' שיהא' עתיד' להפריס' בע"כ כשפירש' צריך לחול סמ' חרומה' ומעשר' ולא משעת' הפרשה' ואיך' שרבי' מיהל' אשתה' מיד לפיכך לא מהגי למפרע' למאן דלית ליה ברירה' וכן היה' דריש' פ' כל בעט (דף קד) אמר' לזבל' כחוב' ולאיה' שאינה' אגרס' בו פסול' לגרם' בו ובגמרא' כחוב' לאויה' שהיא' בפתח תחילה דפסול' משום דליו' ברירה חסם לריך לומר הובר הרב ומפרע' שבעטת' כתיבה נכה' בשנה' טל זו דליו' במכאן ולהבא לא מהגי מדי' כיון דלמפרע' לא תכתב' לשמה' טל זו דהא בעינן כתיבה לשמה' : ואי' למאי' דפירש' דלא חמירי' חזן ברירה אלא בלמפרע אבל במכאן ולהבא ולא תהיה לך הא דתמי' בפרק מרובה (דף סט) רי"א שחרי' בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עמי' היום יאה הפקר ר' דוא' לוי' לעמתי' ערב אוי' כל שילקטו עמי' היום יאה הפקר ופירך' והא' הפקר' ר' לוי' לית ברירה גבי הלוקח יין ובני' הבית' ומשום קושיו' וזו הפקר דר' לר"ד' ומאי' קושיו' דלמאי' הוא דארי' דבאזו' כל שילקטו עמי' היום יאה הפקר דמהגי היינו במפקד משה' לקטנה ואיך ולא למפרע ואפי' למאן דלית ליה ברירה בעה"ג מהגי * וי"ל משום דהסם ע"כ הי' ע"ד כל שילקטו היום יאה הפקר ומתנה כן בשחרי' ולא ס"ל לעמתי' ערב אומר כל שילקטו עמתי' כן לאחר לקטנה על לשבצר' דעדיך עפי' דבזה' אי' כלל בכרייה' משום דס"ל כר' דאמר חסם גול ולא נתיאשו בעליהם שנים אינו יכולין להקדים וה' לפי שאינו שולו לפי שאינו ברשותו וה' ש' אינו יכולין להפקד מה שנטלו עמים בחזרת גול כדאמרין' חסם וחס' כן בפ"ג מ"ד שחרי' אומ' כל שילקטו

מדינת' וז למאכל לה' רפ"ב דסוכה דיוא"ב שני בלוב הגול האיל ואינו
 אלא מדרבנן למנוח הבאה בעבירה לא חיישין וכו' שפי' הוסיף וחי משום
 הקטא דמנה למרור הא לענין מנוח הבאה בעבירה לא שייך הוא הקטא וכמ"כ
 לפיכך פי' דעמא דמב' בודאי עבד דלא יזא משום לא תחבל עליו חמץ הוא וכו'
 וה"ל קרא גבי מנה גופי' כתיב מהני הקיפא דמנה ומרור דבמור דה"ל נמי לא
 יזא וש"מ דלענין פסולא משום מנוח הבאה בעביר' לא מהני הקיפא ואע"ג דבמנה
 חיישין לה במרור של ז"ל לא חיישין לה : והנה מצינו להר"ן בפ"ג דפסחים
 ולהרב התני' ג' ז' מה' חמץ ומנה שהביאו להחיל דירו' דכוסא מנה גולה משום
 אין עבירה מנוח ומשום אלה הנזות והיינו מנוח הבאה בעבירה דמי' דיק' אי"כ
 במרור בזה"ו דרבנן לית לן בה ובגם הרא"ש הביא דיו"ט זה בסוף דבריו משמע דלא
 ברירא ליה הא עמא דגו"ש לפסול מנה גולה : ובאמת יש לי לתמוה ובי אפטר
 ללמוד מהאי מתקט' דחיישין לה מתלה למנה לפסול מנה שאינו שלו אלא של גול
 דהא ודאי אי הכה רחמנא גבי מנה גופי' להאי מתקט' שפיר היו ממעטין מיני'
 של גול כמו דממעטין מלכס דגבי לולב של גול אכל השתא דגבי מנה לא כתב
 רחמנא ביה ודי למתקט' אלא דחיישין לה בגול' דלא כה' שם מתלה ודי בחלה
 גופי' של גול ביה בחלה דלמחר' דר"פ הגול (דף קד) הרי שגול מהני א"כ
 חיישין וטעמה ואפוא והפריש ממנו חלה אין זה מברך אלא מאן אכל מ"מ
 חייב בחלה אפי' אי שמי' בתקומה עומדת ולא קנה הגול בשיע' דלמחר' החס'
 א"כ א"ל דלמחר' במנה הלמד למעט של גול יותר מן חלה האלמד דכל כ"ה
 ה"ל עפל חמור מן העיקר וכדלמחר' ברפיה דוכתיב (דף מח) אשכחן בשיע' סביב
 בשלה ליה"ו עמא קבלה נתי' למנוח אשכחן שחטה וקבלה לשבב אמר רב אחא בר
 אבהו ואחיתמר רבה בר שילא ק"ו מה טעמ' הבאה מכה עולה ומעבדת עולה שבאה
 תמלא מכה אנו דין שזעבדת מה למתא על מצינו עומדת על מימי כריתות אמר
 רב הונא ה"ל ק"ל לרב אחא בר אבהו כלום מצינו עפל חמור מן העיקר ופרטי'
 עפל כו' למד חמור מן האלמד כגון תמלא מכה עולה דעיקר ל' ר' שולה
 כתיב ליה : והרי החס' תמלא אינה למירה מנוחא אלא למנוח' ואילו עיכובא
 גבי' ידה עמא כתיב' דלמחר' החס' אפי' קרי לי עפל ק"ו הכה דגבי מנה לא
 כתיב מתקט' כל עיקר וכולה מילתא דידה מתלה ' לפי' דלמחר' לא יזא עפל
 חמור מן העיקר וכיון דבחלה של גול חייב בחלה א"כ למעט מיניה מנה גולה
 וכדלמחר' : ולפי' למאי דסמך ב"ח ל' מנוח הרמ"ט בש"ש דיוא"ב ידי חובתו בלוב
 הגול ליה"ו שני דעבירה לא חיישין למנוח הבאה בעבירה וכו' הרבה פוסקים
 אפי' שאין דעת הרמ"א שם סך ה"ה דיוא"ב במרור הגול בזה"ו שאינו אלא
 מדרבנן : ובסוף תשוב' מהר"ו כתב מהר"א נספח בין דמרור חיישין למנה
 וגול פסול אי"כ ישראל לא יעקר ממור מן הקרקע מידי דהוי אהסא דל"ל ר"ה לגבי
 דמוצי' אחר א"כ בפי' לולב חמור ע"כ : ויפה היה שם חתה עמא לפסול גול בני
 מרור משום חיישין למנה דלא משום מנוח הבאה בעבירה ל"ל בה ומ"מ כבר
 נחצר דיוא"ב לפסול לא מנה ולא מרור אפי' בזמן שז"ה קיים דהוי מה"ת אלא
 משום מנוח הבאה בעבירה וא"כ בזה"ו שמואר אינו אלא מדרבנן לית לן בה :

דיני מצה ומרור סימן צה

רענין אס יואל ידי חובתו במנה גולה בלי שני י"ל דלכ"ג אינו יואל בה ואפי'
 על פי שאין בקיאים בקביעה דירחא וי"ט שני לגבי דיוא"ב משום
 משיב' דלמחר' בפ"ג דבינה ואינו אלא מדרבנן אפי' גול דפסול בשל תורה משום
 מנוח הבאה בעבירה פסול בו וכי"כ הרא"ש בפ"ג דסוכה גבי' לולב שאול וחסר
 דפסולי' ב"ט ראשון וכו' בשאר ימים וי"ט שני דיוא"ב כיום ראשון דספקא
 הוא : ואפי' הרמב"ם בפ"ח מה' לולב כיון שלחמנו סמך פסולי' מפני
 תומין שבראו מן חמץ גול וגיבנה ב"ט ראשון בלבד אבל ב"ט שני עם שאר הימין'
 הכל כשר ע"כ אלתא אין דין י"ט שני לענין גול כ"ט ראשון שאני הכה לולב וכו'
 דה"ל אינו נוהג אלא ב"ט ראשון ומרבנן מינה נוהג כל בשנה ואפי' שבי"ט ראשון
 לפיכך אע"ג דהא אפטר ומרבנן יעטול פסולי' הללו ב"ט שני מתורת ספק י"ט ראשון
 אפי' ניטול מתורת שאר ימי החג דלא חיפפת לן בפסולי' הללו אבל הכה גבי
 מנה דאינו נוהג אלא בלי י"ט ראשון בלבד לחובה ומכאן ואילך רשית וע"כ ה"ה
 דלא ארולין מנה בלי י"ט שני אנו אלא משום דשו"ן רבנן כאלו אין חמץ
 בקביעה דירחא וספקא בוי' : אי"כ בע"כ במה דפסול בראשון פסול בשני כיון
 דלין חוב' בחלה מנה בו אלא משום ספקא דלרשון וזה ברור ובדעי' לולב
 יחבדר הדבר יותר בברוכה בס"ד והו' מה ש"ל בזה :

דיני מצה ומרור סימן צו

שאלה מי שאין לו למנה של מצה של התיר אלא של חדש או של איסור אחר
 או אמרינו יבא עשה דמנה וידעה ל"ת או לא :

תשובה בדבר זה ראוי לעיין בארבעה דברים ובאורם אי' לא' : ראשונה
 הא דתיחא בפ"ג דפסחים (דף לה) יכול יואל אדם ידי חובתו בעטל
 שלא תקחו כל זכוכי שנטלה ממנו תרומה גדולה ולא נטלה ממנו תרומת מעשר
 מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי' מעשר שני מנין ת"ל לא תחבל עליו חמץ מי
 שאיסורו משום כל תחבל חמץ יזא אם שאין איסורו משום כל תחבל חמץ : הרי

דמסקא דמנה למחך לפי' דליון יואל ידי חובתו בעטל וא"כ ה"ה לשאר איסורים
 נמי שאין איסורו משום כל תחבל חמץ : אבל הא ליתא שהרי אמרי' החס' ואיסורא
 דחמץ להכיח חולה אה"ש הא מני ר"ש היא דלמור חין איסור חל על איסור דתימא
 רש"א האוכל יבילה ב"ה פטור והרי היא חמץ ע"כ איסור טלל ל"ל דהא דתימא'
 מנה של איסור מלא תחבל עליו חמץ ה"פ משום דסיפא דקרא שבטת ימים
 תחבל מנות ומקשומתא למחך בשל איסור ואין יואל ידי חובת חמץ כיון דלא היה חמץ
 לא היה עובר על לא תחבל עליו חמץ דהא חין איסור חל על איסור לפיכך אין
 יול' נמי ידי חובתו מנה ויורי' ע"כ היא תנא איסור כולל לית ליה דהא חמץ בפסח
 ה"ל איסור כולל מינו דהל על שאר תבואה שאינו של איסור חל נמי על של איסור
 ועוד שהרי עטל אסור בראב"ה וטרי בהגאה ואלו חמץ בפסח בהגאה נמי אסור
 והרי אסור הגאה לפש"ו והרמב"ם ה"ל אסור מוסיק ורפי' החס' ה"ל אסור
 חמור וכמ"ש כל דבני' יה"כ אלתא אפי' איסור כולל עם איסור חמור או איסור
 מוסיק ל"ל ואפי' קי"ל דאפי' איסור כולל למוד חל על איסור וכמ"ש הרמב"ם
 בפ"ג מה' איסורי ביאה והכי מוכח בגמרא בכ"מ : וא"כ לדין דלא קי"ל כר"ש
 דהס' יואל ידי חובתו במנה של איסור ולא אפטר לנו למעט על איסור מהאי הקיפא
 דנה"ו לחמץ דהא אפטר המשום כל תחבל חמץ כיון דאינו חמץ של איסור בכה"ג :
 ואפי' ע"כ דרבינא שני החס' אפי' רבנן מי שאיסורו משום כל תחבל חמץ בלבד
 יזא זה שאין איסורו משום כל תחבל חמץ בלבד אלא חמץ משום כל תחבל חמץ
 הא אידמו דבריו בגמרא דלמחר' מידי בלבד כתיב חמץ ומרורא כ"ש חוה ברור :
 ובמתני' חתן החס' אלו דוכתיב' עטל יואל ידי חובתו בפסח כו' דמתי' כו' אבל
 לא בעטל ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ואלו חמץ משום שני והקט' של
 נפדו וכתב הר"ן עמא ד' דכל הני משום דה"ל מנוח הבאה בעבירה ונראינן
 בירושלמי מנה גולה אסור לברך עליה אריה ע"כ בועז בך יואל ה' ר"א אין
 עבירה מנוח א"כ אילת אלה המתות אלו עשייתן כמלתא הרי חין מלתא ואס' לאו
 אין מנות מנה ע"כ בגמרא דלמי' חמץ ליה ומנסי' מינו ליה בשי משקר לכמתי'
 והי עני ואוכל דמתי' השתא נמי חיי ליה ופרש"י דמתי' ליה חיי ליה ואמרי' לקמן
 מי שאיסורו משום כל תחבל חמץ לבדו אהיה יואל בה לסי' מנה יזא מי שיש לו
 איסור אחר אי"כ ה"ל מנה הבאה בעבירה ע"כ : וזהו מה דתימא כיון דלמי' עמא
 דמנוח הבאה בעבירה להאי תנא דס"ל כ"ש הקיפא דמנה לחמץ למי לי חיטוק
 ליה משום מנה הבאה בעבירה וביורת ק"ל על רש"י ז"ל שהרכיב לו דעמא
 ביהד משום הקיפא ומשום מנוח הבאה בעבירה וכו' דליכא עמא דעמא
 הבאה בעבירה הקיפא ל"ל : ויג"ל דלמי' חמץ חיי עמא דליכא של איסור יזא
 מי"ט דמנה וידעה אותה ולא איסור כוה לא בני לן בפעמא דמנוח הבאה בעבירה
 דכיון דראוי למי"ט דמנה לדחות ל"ת של איסור זה הרי אין בלא עבירה
 ואדרבה אפי' מנוח שני כאן לפיכך נרכיב אנו להקיפא דמנה לחמץ ואלו משום
 הקיפא למוד לא שני לן אלא כ"ס אבל לרבנן דלדורות לא חמץ למדרש להאי
 הקיפא כיון דס"ל איסור חל על איסור באיסור טלל וה"ה אפי' באיסור חמור
 דליון עשה דמנה ראוי לדחות אותה אם עבר ואכל יואל ידי חובת מנה דבעבד
 לפיכך נרכיב אנו למעמא דמנה הבאה בעבירה דלאנו יואל בזה דעבד דכיון
 דליון ל"ת זו ראוי לדחות מפני עשה דמנה הרי כאן עבירה באכילתו וה"ל מנה
 הבאה בעבירה : **ועתה** אבאר הדבר הרבה רפי' בפ"ג דתענית בשעת עליה מסקינן
 דליון מ"ע דוחה לל"ת שיש בה כרת ועמא דמיתלח משום דהא
 דעשה דוחה ל"ת לפי' לה מכלאים בלי'ט דשני רחמנא מסמוכים דלא תלבס
 שטעמא גדילים תעשה לך דווקא דמויא דכלאים דה"ל ל"ת גידהא היא דלמחר'
 דלמי' עשה ודמי ל"ת אבל ל"ת שיש בה כרת דמיתא חין עשה דחי לה והדבר ברור
 הוא : וה"ה דליון עשה דוחה ל"ת שיש בה כרת דמיתא חין עשה דמיתא חין עשה
 הל"ל דליון דוחה אפי' ל"ת שיש בה מיתה בידי שמים דקולי' מכרת כ"ס ל"ת
 שיש בה כרת דמיתא מינה דלמחר' בפי' כל עשה (דף לב) גינון משום דהס'
 מיירי מיבוס דעריות שטלן בכרת חין בוקן מיתה בידי שמים נקט ל"ת שיש בה
 כרת וה"ה ל"ת שיש בה מיתה בידי שמים ללא רחי' דליון עשה : והשתא
 אחי' שפיר דכל הני איסורי דחשיב במתני' חין ראוי לדחות מפני מ"ע דמנה דהא
 עטל במיתה בידי שמים כדלמחר' בס"פ הגרפי' ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו
 היינו עטל דבמיתה ומעשר שני שלא נפדה אפי' א"כ דליון במיתה אפי' אינו נחתה
 מפני עשה דמנה דה"ל ל"ת ועשה דחשיב חמץ ל"ת אלא לאכול בשערך מעשר דגבך
 בו' הרי ל"ת וספי' דקרא ל' חס' לפי' ח' הולכה תחבולנו ומעמא עשה ה' חין
 במקום אחר לא וה"ל לאו הבא מכלל עשה וקי"ל לאו הבא מכלל עשה עשה הוא
 וה"ל מ"ש שלא נפדה עשה ול"ת וא"כ ל"ת עשה דמנה לדחות עשה ולא עשה
 והקט' שלא נפדה נמי חין ראוי לעשה דמנה לדחות אותה ולי'מ לרבי דס"ל שיש
 צ"פ הגרפי' ונפי' כ"ס דהוי' במעילה במיתה הא חין עשה דוחה ל"ת שיש בה מיתה
 אלא אפי' לרבנן דס"ל הוי' במעילה באיסור בפעמא וכן בה מיתה כיון דקי"ל
 דליון יואל ידי חובתו במנה גולה וכדברי הירושלמי אי"כ מה לי גול הדפדפו מה לי
 גול לבזה וב' זמן שלא נפדה יש כאן משום גול בזה : ואפי' דמוק' לה בגמ'
 בלולם שפדה ומתי' לא נפדה לא נפדה כהלכותי כגון שחיללו ע"ג קרקע ורחמנא
 אמר ונתן הכסף וקסו ל"ת ה"ה גול אפי' שפדה דכיון דרחמנא קפדי' האקט'

לה

שאנת אריה דיני מצה ומרור סימן צו

שלא למדותו ע"ג קרקע כל שלא נפדה להלכתה לא נפך מתורתה בול דעדת גבוה
יס שחין בזה דרמוניה יוצאת מרשות גבוה בחילול ע"ג קרקע וה"ל גול מיליא וכיון
דכל הני אשורין דתני במתני' אינן נידחין ומפי עשה דמנה לפיכך הכהן דעבר
והכל חשי' בדבדבד אינו יוצא י"ח משום דלא נמנה בהה"ע בעבר' כיון דאין מ"ש דמנה
ראוי לדחילו לכתחילה והשתא חשי' שפיר דלא חתמי סתם משנה כר"ס ודלא
כהלכתה דחפי' כדברני נמי חתמי אע"ג דמ"ל איסור חל על איסור בחסור
בזבול וא"ל ין למילך מהקישא דמנה לחתך חשינו יוצא י"ח בזבול על איסור חפי'
ב"ל הני חינו יוצא י"ד חובתו מעטעס אחר דהאייל ואין משום דמנה דוחה חותן
בלכתחילה לפיכך צבצר ואכל אינו יוצא י"ח אפי' צבבדד עטול משום מנה הבאה צבבד' פריך
ובדחמן ובה דפרך ממחי' הא לא חו' אע"ג דממחי' אינו אלל מדרבנא פ"ה פריך
שפיר דהא כיון דטבל הטבול לתרומת מעשר דאורייתא אינו יוצא בו י"ח מנה משו'
דהמיר דבמיתה ואין עשה דמנה דוחה אותו ה"ה למחוי' דהוי טבול לתרומת מעשר
מדרכני כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ואינו יוצא בו י"ח ונדלחמי' בנת'
אלל לא נהדר ב"ב עטול מנה לנתנו מעשר עני אף כן מנה מעשר עניו קב"ו וחתך
דברייחא דמתעב לטבול שלא נעלה כל זרבו מלא חתכל עליו חתך ולא מהי"ע
דאחרון הי"ע משום דבברייחא קמי' ואפי' מי"ע מיוחד משמע שהופרש ממנו הכל לבד
ממי"ע והרי במסכת מכות כ"פ' אלו הן הלוקין (דף ע"ו) אח"כ רב אלל טבול של מעש'
עני לוקא וליף לה החם מתקרא דכתיב לא תוכל לחטול בעשרך ולהנן הוא חומר
אלל בצעור' וצבנו מנה לנתנו מעשר עני אף כן מנה מעשר עניו ודמי' רחמי' לא חומר
ומשמע דטבל של מעש' עניו עובר עליו אלא בלאו הו' גרידא אלל אינו חייב עליו
מיתה כאשר עב"ל וכו' הרמב"ם להדיא כ"פ' מה' מ"ה האוכל כות מן הטבל
קודם שיערוס ממנו תרומה גדולה ותרומת מעש' חייב מיתה בדין עמי' כ"ו אלל האוכל
מדבר שיע"ל ממנו תרומה גדולה ותרות מועד ויעדיל ה' פרים ממנו מעשרות
וחפי' לא נשאר בו אלא מעש' עניו' לוקא משום דאין טבול ואין בו מעשרות
עון מיתה אלא בתרומה גדולה ותרות מעש' כ"ו ע"כ וקבל' איש ריבו הראב"ד
ז"ל סם בהשנות אפי' שהסו"ס כ"פ' יג ומותרות (דף כ*) נראה כמסתפקים בזה
ומדברי הרמב"ם למדנו עוד דחפי' טבול של הפרש ממנו מעש' שני אין בו חוב
מיתה אלא מלקות לבד שריי' כבש שאין עני מיתה אלא בתרומה גדולה ותרות
מעש' לבד וכיון דטבול של מעש' עניו ומעש' עניו בו מיתה"ע והקמי' דהקמי' בברייחא
ולא מעש' שני וחי' מעשר עני מיין דה"ל לאו גרידא ואין בהם מיתה וסד"ה דחפי'
עשה דחיי' לכו ואין לחון משום מנהו הבאה צבבירה דאדרבה אפי' מנהו ש' כן שאין
דקי"ל דחפי' עשה דוחה ל"ת קי"ל מלא חתכל עליו חתך דחליבא דר"ש גלי קרא
דעשה דמנה אינו דוחה שום ל"ת אפי' ל"ת גרידא וחי' ל"ת גרידא דברייתא חתי קמי'
ולא נעלה ממנו תרות מעשר אלא לטבל דמנה עטול מעש' עניו מנהו אינו נקני'
ילף לה ל"ד דכיון שיש בה מיתה ואין ראו לכתחילה לעשה דמנה לדחות ל"ת דד'
דחומר אפי' צבבדד ל"ף קרא ללא ינא ידי חובתו דהא פשיעא דה"ל מנהו הבאה
צבבירה אלא אבן גררא דמעש' עניו ומעש' עניו נסכי' לה נמי למעש' רשון ה"ה
ילף כ"פ' אלו מנחות (דף כב) מוחותלמת חתלת מיעוטי וא"ל אלל לוקן ואינו
לפי כבודו לחוד מפריש ה"ס חסם ובהה"ע רבות בנתי' והכא אפשר עוד לומר דנקני'
נמי מעש' ראשון שנטלה תרומתו באשגרת לישנא דר"י שהביא הגמ' החסם כ"פ'
אפי' דחגיג' אר"י יכול לא יתחייב אלא על טבול של הפרש ממנו כל עיקר
הארס ממנו תרומה גדולה ולא הורס ממנו מעשר ראשון ומעשר שני ואל מעש'
שני וחי' מעשר עני מיין ל"ל לא תוכל לחטול בעשרך וכו' והשתא חשי' שפיר
דחפי' דלדין לית בן דר"ה אפי' בכל ין דחמתי' אינו יוצא י"ח מנה כיון שפיר
איסורים הללו נדחין מפני מעש' דמנה אפי' צבבדד אינו יוצא י"ח משום מנהו
הבאה צבבירה מה"ע נקני' ש"ו והר"ן להאי עטמא' והא דנקט ש"ו נמי
להקישא חפי' דלא איזו' אלא חליבא דר"ש לית הלכתא כותיה משום דנאמרה
בגמתי' שהדיא נקט' לה לרווחא דמילתא ואולי' קי"ל דהא שפתי' דטבול למעשר שני
ומעשר עניו כיון דחפי' ללא צבא רע' למע' דמנה לדחות אותה ואמאי הא אפשר
בהפרשה למעשר שני או מעשר עניו וכיון דאפשר לקיים שיהיה הא אר"ל כל מקום
שחתי מנהו עשה ולי"ת אס' חתמי יכול לקיים עניהו מוטב לקי"מ הא משכחת לה
כגון שהטבל אינו שווה א"ו בהפרשה כדחמי' רפ"ה דתורתו' דהתורם את שאינו
שלו אין תורתו וה"ה למעש' כדחמי' בכתה מקומות וא"ל ח"כ ה"כ הטוב
ליה דחיו יוצא י"ח מנה משום דה"ל מנה טבול וי"ל דמשכחת לה כגון שהטבל
הוא של נכרי ואפי' למ' ד מירות נכרי פוטר כגון שנתמרה אלל ישראל ומכרו לנכרי
בתר מירות והרסים ממנו הישראל תרומה ומעשרות חוץ ממעשר שני או מעשר
עני דהשתא חפי' טבול נוצר בו ווא"ל בהפרשה כיון שאינו שלו וחי' לא ה"ל מנה
גזולה ו' לא נעביע' למד' בול נכרי מותר דל"ל בה משום מנהו הבאה צבבירה
חילא חפי' למ' דגולו אלא בי"ח הי"כ דגולו בדי' אס' במחילה שרי כתי הבקשה
הנאותה דשרי לכ"ו כדלתי' כ"פ צ"ב דב"ק ואפי' לענין תרומה ומעשרות ה"ל אינו
שלו וא"ל בהפרשה אי' משכחת לה דעשה דמנה יהיה לל"ת דטבל של מעשר
שני או מעשר עניו וא"ל למעשר כגון שאין לו אלא כות מוחותלם ממנה של טבול
דאס' פרים ממנו מעש' מעש' שני או מעשר עניו חסם ליה שיעורא שריי' מעשר
שני כיון דאורייתא אלא למצ' מנהו ללא עשה דמנה דוחה לעשה ול"ת דמעש' עניו
ובמשכ"ל ומעשר עניו אינו יוצא בו דה"ל של עניים וה"ל מנה גזולה ועיין כ"פ צ"ב
דיומא (דף ק) גבי דמי' שאחזו בולתום גבי טבול ותרומה תנאי היא דא"ר כל היכא

אפשר

שאנת אריה דיני מצה ומרור סימן צו

אפשר לומר כן והלא כבר נא' לא תאכל עליו המן שבעת ימים תאכל עליו מזות ומרור" ו"ה הוא לקבוצ חפ"י צו"ה הוא דחוק ור"ס לקבוצ חובה מני"ל נפקא ליה מעברת תאכלו מזות ור"י מ"ל לטמא וזהו דרך רחוקה כו' והשאל תמ"ל הוא לא תאכל עליו המן מבעיה ליה ל"ו איבד דר"י דילמא להכי אהדרי' למוכח מצה בהאי קרא בשמיה' תורה כי הויכ' דלהי' נשנית אחר הדיבור כי היכא דתי' מזות עשה דמלח' ויתדה' ל"ת חלל עיב' ל"ת לא נשנית לאחר הדיבור מתי וחי לל"ת גל"ת ור"ס ד"ה הירושלמי: ע"ה

ובבאמת שיעמחו זו וריבית ביאור דמאי קא"ל ר"ס לר"י וביאור לומר כן הרי כבר נאמר לא תאכל עליו כו' מתי ק"ל הוא לר"ס מ"ל הוא הקטא ס'טו יוגא י"ח במלח של איסור משום דאיך איסורו משום כל תאכל המן הואיל וס"ל דאין איסור חל על איסור עבד ענין או משום דאין הקיס מבטחה ותריוויה ש"מ דתתקין מתן למלח שאינו עובר עד ה' הלילה כמו משמט חנוה ונוג אלא בלילה ומתקין מני מלח למתן למי שאין איסורו לא משום כל תאכל המן ואינו יוגא י"ח מלח בשל איסור ל"כ דלמתי' אין הקיס למלח' מתי פירך בבתר דשני ר"י הוא לקבוצ חובה אפי' בזה"ז הוא דלח"ה ור"ס לקבוצ חובה מני"ל הוא לר"ס אין הקיס למלח' והא גמי מניה לכוונה' כמו שאיסור מתן חובה בזה"ז וני"ל דדחי מתי הקיסא ל"ה לנו ללמוד אלא דבר אחר בלבד ור"ס דבריו דר"י קא' לדרי מבעיה ליה להאי הקיסא דחינו יוגא במל"ש איסור חבל לר"י איך למישר' הוא הקיסא להכי דמי שאיסורו משום כל תאכל המן דהא שמיני' לר"י כפי"ה (דף קא) גדיד הנשה נוסח בעמלמח משום דמבני יעקב נאשר גיד הנשה ועדין דבמה עמלמח מתרת' להי גמי איסור חמור כרבי' התם"ס הא דר"י דר"י דני' הא דר"י לר"י טובא אבר מן החי בעמלמח אלא איסור הקיס דהמך עכ"פ לא גרע מתי' כמסל"ה מלמ' אפי' בשל איסור עובר על כל תאכל המן אס כן סך פירך ש"י הוי כבר נאמר לא תאכל עליו המן ולדידך א"ל למישר' להאי הקיסא אלא לבטח עמינו בקום אכול מלח ישנו בכל תאכל המן כו' כדאמר התם והא פירך ור"ס לקבוצ חובה מני"ל אפי' לר"ס ליבשי' מני"ל לר"ס שפיר דהא הוא הקיסא מבעיה ליה מתי שאיסורו משום כל תאכל המן אפי' חבל אחתי ק"ל לר"י רוב פוסקים עסקיו בלפני ומני כר"י דעובר עליו בלאו וק"ל דאיסור חל על איסור אפי' באיסור כולל לחוד כ"ס באיסור כולל ואיסור חמור אי"כ הוא הקיסא למתי אלא והי אפי' שלל' לל"ת י"ח מלח בחיובי' של כלאי' הכרס דאסוריה' בהנאה מני' א"ל שהיא אפי' עובר על כל פ'זל מתן דלמ"ג אלא להאי' דלמתי' חמירא אסור חמור כי' דנלמי הכרס מני' מאיסור הנאה הוא מ"מ הא כולל לחוד מני' ק"ל דאיסור חל על איסור ומתן כולל הוא שכלל' לשאר חיובי' שאינו של כלאי' הכרס משום איסור מתן ועוד דמתן אפי' לגבי כלאי' הכרס מני' איסור חמור הוא סך ברכת וכלאי' הכרס אינו אלא בלאו בעמלמח' ואי משום לקבוצ חובה בזה"ז היתנה לרבא דאי' גבליה' פתחיה מלח בזה"ז דלמתי' אלא להאי' דלמתי' חמירא אסור חמור כי' דנלמי חייב אפי' רבא דס"ל מלח בזה"ז דלמתי' אלא מתי' אפי' ק"ל להאי' הקיסא וי"ך לה' אלא מעברת תאכלו מזות כדאמר התם ועיין בתוס' אבל להפסקי' בלפני ומני כר"ס אפי' שפיר מבעיה ליה להאי הקיסא לנשבעי' כו' ור"ס גופיה דס"ל דלמ"ג אינו עובר בולא כלום אפי' דהאי הקיסא מבעיה ליה למלח' של איסור לק"י' דהאי קרא יתקח' דלמתי' ר"י ללפני ומני' מ"ל לר"ס חמירא אסור חמור כדאמר ומילתא לפני ומני אפי' עובר בולא כלום כולל דלמ"ג גי' קרא לאיסורא אבל להפסקי' בלפני ומני כר"י קשה לדרין' הקיסא ל"י' מיהו בלא"ה אינשיך להאי הקיסא דמתן ומל' לכד' דל"י ר"ס א"ע ד' מ"ג גמי חייבות בזכילת' מלח דבר תורה שנתאר לא תאכל עליו המן כו' כל ישנו בכל תאכל המן ישנו בקום אכול מלח והוי גמי הויא ויתחנה עובר על תאכל המן ישנו בקום אכול מלח ע"ה ומה היתמה ור"ס ר"ס א"י ליה הא דר"י כדאמר להדיא בפר' האשה (ד"ז) דמתמה ור"ס ל"ת ליה דר"י ור"ס להאי' חנא דקאי כר"ס מני"ל למעט מתי' הקיסא למלח' של איסור הא מבעיה ליה לכד' ר"ס ו"ג: ומ"מ מההיא שיעמחו מוכח' שלל' כד' הירו' דל"כ מני"ל לר"י דהאי דאהדרי קרא' משום וה"ז דילמא להכי אהדרי' כי היכא דלהי' נשנית אחר הדיבור ויתדה' מלח' ויתדה' ל"ת חלל עיב' ל"ת לא נשנית לאחר הדיבור מתי וחי לל"ת גל"ת ור"ס ד"ה הירושלמי: ע"ה

ובבאמת שיעמחו זו וריבית ביאור דמאי קא"ל ר"ס לר"י וביאור לומר כן הרי כבר נאמר לא תאכל עליו כו' מתי ק"ל הוא לר"ס מ"ל הוא הקטא ס'טו יוגא י"ח במלח של איסור משום דאיך איסורו משום כל תאכל המן הואיל וס"ל דאין איסור חל על איסור עבד ענין או משום דאין הקיס למלח' ותריוויה ש"מ דתתקין מתן למלח שאינו עובר עד ה' הלילה כמו משמט חנוה ונוג אלא בלילה ומתקין מני מלח למתן למי שאין איסורו לא משום כל תאכל המן ואינו יוגא י"ח מלח בשל איסור ל"כ דלמתי' אין הקיס למלח' מתי פירך בבתר דשני ר"י הוא לקבוצ חובה אפי' בזה"ז הוא דלח"ה ור"ס לקבוצ חובה מני"ל הוא לר"ס אין הקיס למלח' והא גמי מניה לכוונה' כמו שאיסור מתן חובה בזה"ז וני"ל דדחי מתי הקיסא ל"ה לנו ללמוד אלא דבר אחר בלבד ור"ס דבריו דר"י קא' לדרי מבעיה ליה להאי הקיסא דחינו יוגא במל"ש איסור חבל לר"י איך למישר' הוא הקיסא להכי דמי שאיסורו משום כל תאכל המן דהא שמיני' לר"י כפי"ה (דף קא) גדיד הנשה נוסח בעמלמח משום דמבני יעקב נאשר גיד הנשה ועדין דבמה עמלמח מתרת' להי גמי איסור חמור כרבי' התם"ס הא דר"י דר"י דני' הא דר"י לר"י טובא אבר מן החי בעמלמח אלא איסור הקיס דהמך עכ"פ לא גרע מתי' כמסל"ה מלמ' אפי' בשל איסור עובר על כל תאכל המן אס כן סך פירך ש"י הוי כבר נאמר לא תאכל עליו המן ולדידך א"ל למישר' להאי הקיסא אלא לבטח עמינו בקום אכול מלח ישנו בכל תאכל המן כו' כדאמר התם והא פירך ור"ס לקבוצ חובה מני"ל אפי' לר"ס ליבשי' מני"ל לר"ס שפיר דהא הוא הקיסא מבעיה ליה מתי שאיסורו משום כל תאכל המן אפי' חבל אחתי ק"ל לר"י רוב פוסקים עסקיו בלפני ומני כר"י דעובר עליו בלאו וק"ל דאיסור חל על איסור אפי' באיסור כולל לחוד כ"ס באיסור כולל ואיסור חמור אי"כ הוא הקיסא למתי אלא והי אפי' שלל' לל"ת י"ח מלח בחיובי' של כלאי' הכרס דאסוריה' בהנאה מני' א"ל שהיא אפי' עובר על כל פ'זל מתן דלמ"ג אלא להאי' דלמתי' חמירא אסור חמור כי' דנלמי הכרס מני' מאיסור הנאה הוא מ"מ הא כולל לחוד מני' ק"ל דאיסור חל על איסור ומתן כולל הוא שכלל' לשאר חיובי' שאינו של כלאי' הכרס משום איסור מתן ועוד דמתן אפי' לגבי כלאי' הכרס מני' איסור חמור הוא סך ברכת וכלאי' הכרס אינו אלא בלאו בעמלמח' ואי משום לקבוצ חובה בזה"ז היתנה לרבא דאי' גבליה' פתחיה מלח בזה"ז דלמתי' אלא להאי' דלמתי' חמירא אסור חמור כי' דנלמי חייב אפי' רבא דס"ל מלח בזה"ז דלמתי' אלא מתי' אפי' ק"ל להאי' הקיסא וי"ך לה' אלא מעברת תאכלו מזות כדאמר התם ועיין בתוס' אבל להפסקי' בלפני ומני כר"ס אפי' שפיר מבעיה ליה להאי הקיסא לנשבעי' כו' ור"ס גופיה דס"ל דלמ"ג אינו עובר בולא כלום אפי' דהאי הקיסא מבעיה ליה למלח' של איסור לק"י' דהאי קרא יתקח' דלמתי' ר"י ללפני ומני' מ"ל לר"ס חמירא אסור חמור כדאמר ומילתא לפני ומני אפי' עובר בולא כלום כולל דלמ"ג גי' קרא לאיסורא אבל להפסקי' בלפני ומני כר"י קשה לדרין' הקיסא ל"י' מיהו בלא"ה אינשיך להאי הקיסא דמתן ומל' לכד' דל"י ר"ס א"ע ד' מ"ג גמי חייבות בזכילת' מלח דבר תורה שנתאר לא תאכל עליו המן כו' כל ישנו בכל תאכל המן ישנו בקום אכול מלח והוי גמי הויא ויתחנה עובר על תאכל המן ישנו בקום אכול מלח ע"ה ומה היתמה ור"ס ר"ס א"י ליה הא דר"י כדאמר להדיא בפר' האשה (ד"ז) דמתמה ור"ס ל"ת ליה דר"י ור"ס להאי' חנא דקאי כר"ס מני"ל למעט מתי' הקיסא למלח' של איסור הא מבעיה ליה לכד' ר"ס ו"ג: ומ"מ מההיא שיעמחו מוכח' שלל' כד' הירו' דל"כ מני"ל לר"י דהאי דאהדרי קרא' משום וה"ז דילמא להכי אהדרי' כי היכא דלהי' נשנית אחר הדיבור ויתדה' מלח' ויתדה' ל"ת חלל עיב' ל"ת לא נשנית לאחר הדיבור מתי וחי לל"ת גל"ת ור"ס ד"ה הירושלמי: ע"ה

(א) חמירא ר"י א"י: (ב) חמירא ר"י א"י

שאנת אריה דיני מצה ומרור סימן צו

ענין אריה דוחה לית של כלאים דהא תכלת עמרא הוא אבל באפשר לעשה להקיים בתי דמיה לית כגון הכא דהא אפר בנמה דהקריח ע"פ שלום לא מדמיין של התיר אלא של אסור אינו דוחה לית כיון דאיכא התירא הרבה בעלתא שאפשר לעשה וזו דמיה להקיים ע"פ ורבינו רמ"ל דברי רבי' אמר' דאחת עשה והתי לית כגון כלאים בנתיב דעבידא דמפיק ללוז מקיים לעשה ור"ה אמר' בפ"ג דכתיבות (דף מ) היכא אמר' דאחת עשה והתי לא תעשה כגון מילה ברית א"כ כלאים בנתיב לא אפשר לקויו' לעשה אבל ככא חי אחרה לא בעינא לא איהא לעשה כלל וקף' אנו נאמר היכא אמר' דאחת עשה והתי לית כגון כלאים בנתיב א"כ מילה ברית דהי אפשר להקיים מצוה עשה והתי' ב שום ענין בנתיב דמיה לית דרש'ת אבל היכא דאפשר לעשה וזו להקיים ב שום ענין בנתיב דמיה לית אלא שלא נודמו לה דהקריח אלא של אסור לחוד כל ה"ב' כיון דלא דמי למילה ברית וכלא' בנתיב לית דלתי עשה והתי לית * והא דסקיל וטרי בירוש' אם אכלו ישראל מצה מן הדגים בכניסין לארץ משעמא דלתי עשה והתי לית משום דהרשב"ל טעמייה חול דלפי' חתי' דעלי' היה אסור משום חש בכניסתן לארץ כלומר הפ' ח' ע"ס דלש'תקד ור"ה של שמי' רבות נמי נאמר משום דהשם דלא מל אסור חדש עד השחא' וגם לא קרב העומר במדבר משום דבוא' כתב ביה ולא נאסר הכל משום השם וכ"פ הר"ם ובכ"מ כ"ל * א"כ משה' שה' ש' כניסתן לארץ הכל השנים טיבן דלא היה קודם העומר שום חבואה בצולם דלא נאסר משום השם וע"פ ש' שו' מישן נמי נאסר מש'חדש ואפי' ש' של נמי דכיון דס'ל דהו' נאסר מיד בכניסתן לארץ ש"מ דלא דרש' מושב' דכתב רמנ' ובי' חדש לאחר ירושה וישיבה במשעמ' אלא מושב' כל מקום שאס' יושבין ואפי' בק"ל בדלמתי' בספ"ק דקדושין (דף קל) א"כ בחותן שה' לא היה אפשר לקיים מצ' דמנה אלא בחג' דהו' דלא חול שום חבואה בצולם שלא נאסר משום חש דמילתיה ברית דח"א למי' דמילת' ב' להקיים בשום ענין בנתיב דמיה לית כגון כלאים דלדורי' עולם דהרבה חבואה של ישו איכא בעלמא ואפשר למי' דמנה של ליל פסח'ו להקיים בכל התיר לא נותר' לית דלמות בשביל של דמיון לה מלה של התיר אלא של אסור : ולכאורה יש לי להבי' דהיה לה מפי' דמנה' (דף ק) דמיה חש כשהוא אומר : הבקר למתע ענין תל' אלא להלי' את הטרפה ויהא קין הוא חש בנפ' מוש' שמי'טרה אסור לגבוש עריפה שאכורה להדיע אינו דין שאסור' לגבוש ואם השבחה כשהוא אומר מן הבקר כו' מצי הא שבחה וקאמר מר בר' רב'נא משום דח"ל שבת טוביא דלאור להיוט' ומוחר' לגבוש הו' השבח' שכן הותרה אלא הדיע במילה אנו מילה נור' הדיע הוא מילה אלא הי' אלא אם לשבת שכן מלוואו נדבך כדף אהו' ב' אבחה תל' משום דח"ל כלאים חוב' דאסור להיור' ומוחר' לגבוש והו' כה' כ"ל * א"כ אנו צ"ח נור' הדיע הוא צ"ח מצוה הו' אלא מה לכלאים שכן מלוואו נדבך והאי מלוואו נדבך דקאמר בני שבת וכלאי' הדיע שא"ל להקריב חמדי' ומוסיף שבת אלא בשבת ור"ה לבגדי' כשהו' אלא בכלאי' חמדי' כשירפה להקריבה הו' אפשר בקטרי' * ולפוס הטעם וטעמיה משמע דמנות היינו נמי נור' גבוע וכל מנה שמונה גלור' מצוה מותר להדיע לגבוש מותר אמר' קינן ליה מדקאמר' אנו מילה וצ"ח מנה הדיע הוא כו' ומדיב' פסח'ו מ'ל הדבר מבוחר יותר כ' מה לכלאים שכן מלוואו נדבך א"כ לפשר לקיים צ"ח מ' מ' כבדוין של פסח'ו שחייב בנתיב א"כ לקיים נדבך ע"פ * כוונתו דלא הו' דמילת של למר א"כ אפשר א"כ איכא למימר כלאים בנתיב תוק' שאסור להדיע' ומוחר' לגבוש א"כ דאפשר חק' חני איהו' עריפה א"כ שאסורה להדיע מחר לגבוש א"כ לפשר כשירה אלא מש' דהו' ה"ל לא אפשר' כשדיון של פסח'ו הילכך איכא למפד' אכלאים בנתיב ההוא פירא גופ' מה' לכלאים בנתיב שכן מלוואו נדבך והשחא' א"כ דכל מי' שאפשר להקיים בהתירא בנתיב דמיה לית כגון מצ'ה שאפשר להקיים מצוה' מן הישן אם לא נדמו לו של התיר' אלא של אסור לחוד כגון שאין לו של ישו אלא של חש לקוח אמר' אחי עשה והתי לית הו' השחא' ח"ל חדש ואחר מל' חוב' שאסור להדיע ומותר לגבוש לנור' כגון חדש לנור' מצוה כגון חדש לנור' מצוה בשא' לו בהתירא כגון שאין לו ישו וכה"ג בשאר לית שהותרה לבני מי' דשיכ' בני' באי אפשר לו לקיים בהתירא כגון שלא נדמו לו התיר' ואין בידו לקיים אלא באסור * א"כ פ' שאסורה להדיע מותר לנרתי מצוה שהוא נור' גבוע חק' חני איהו' עריפה א"כ פ' שאסורה להדיע מותר לגבוש כק' כשירה כגון לא בעל קרבנו דומי' חמדין ומוסיף אלא עריפה בלבד ואם לא יקריבנה עבר יומו ובעל קרבנו דומי' דמנה בשא' לו לא של אסור' ור"ה דביא' מן העריפה כיון דח"א בענין אחר כדכרחמנא מן הבקר למנה' להוציא את העריפה דלפי' ככה' נמי לא אלא והאי ש"מ דכל היכא דליכא דברים המותרים בצולם שאינו נדמו לו להגיע לידו היה אפשר לקיים מצ' בהתירא בנתיב דמיה לית ח"ל דלא נדמו לו אלא של אסור * אין עשה דוחה לית א"כ א"כ לומר מצוה כגון מצ'ה שמוחר' לגבוש א"כ שאסור להדיע הוא ח"כ מותר' להדיע א"כ במקום שמוחר' נדבך ור"ה לה להקיים בשבתה אלא ע"דמיה האסור' משח' עריפה דהו' אפשר להקיים בכמה חז"פ' שלא נדמו לו כשירה לא טובא כשרות איכא בעלמא וכה"ג במק' מנה נמי לא התיר א"כ ח' אפשר כלל בענין א"כ בצולם א"כ איכא למימר' א"כ פירא גופ' שכן מלוואו נדבך * מ"מ אומר' אחי דח"א לומר כן דהו' בפ' ר"ה דמיה (דף קג) מנה חש' כדבר חז"פ' שיש שם בהתיר' יוקד ופרך ליל קר' דבר שאין מתכוין הוא ושרי ואמר' אב"י לא נלכדה אלא לית * לומר דבר שאין מתכוין

הילכך י"ל לפרש הו' דקאמר' אנו מילה וצ"ח נור' הדיע הוא מצוה היא לא למימרא דמיה נור' גבוע מיקרי' אלא מצוה יחא' מותר' הדיע ולכלל נור' גבוע לא הגיע דעדיף מאור' הדיע וגריש' מותר' גבוע והשחא' אחי שפר' הו' דקא' * שבת ולפי' ויכח שחוק' להדיע' ומוחר' לגבוש חק' חני איהו' עריפה א"כ פ' שאסורה להדיע' תהא' מותרת לגבוש ויכא' למיפד' מה לכלאים ושבת שכן מותרין להדיע בנתיב וצ"ח נדבך דאין אסורין להדיע לגמרי לפיכך מותרין לגבוש משא"כ עריפה שאסורה להדיע לגמרי דין הוא ששהא' אסורה לגבוע דאין וזו פירכא' דהו' מילה וצ"ח מצוה חן ויאלו' מכלל נור' הדיע ובחתי' שבת' וכלאי' נור' הדיע לא התיר' כלל ואפי' חק' חני עריפה נמי ואין זה פירכא' ממה שהו' שבת' וכלאי' שלא לנור' גבוע כיון דמי' לנור' הדיע לא הותר' אבל הו' ליתא' למיפד' משרו' איהו' אסור' לנור' מצוה א"כ דלהדיע לא אסור דהו' לעריפה א"כ דלאסורה להדיע' תהא' מותרת לגבוש כיון דמנה' לא נור' גבוע מיקרי' הו' לא אשכחן' מותר' לגבוש בתיאורי' הללו וספרי' איכא למיפד' לעריפה כק' מבעל מוס' שחוק' להדיע ואסור' גבוע : * ור"ה לית חוב' דלית אסורה להדיע' ומוחר' מצוה כיון דמנה' לאו נור' גבוע הוא אין זה ויכח ואפי' לא אשכחן' שיהא' מותר' לגבוש מה שאסור להדיע' וספרי' איכא למיפד' לעריפה ששהא' אסורה לגבוש כק' מבעל מוס' * הרי גם מטעם זה אין בידוי' לחסר' לא אכלו מצ'ה מן מצוה מן הדג' או של אסור' אלא שחיו' אלא בלאו ברית' אין חן לו מצ'ה של התיר' גם הדג' יש לומר' שיש בהו' דגרי' אסור' וי"ל לשני' ניגט' מודה' להו' גם החס' נראה שלא נח דעתם' בזהאי' תי' דאין עשה' דקודם הדיבור דוחה לית דלאחר הדיבור עד שהחן את עצמם לומר' תמרבגן גורו' כוונת' רשאו' אנו כוונת' שני' אבל מיה' שרי' ועיקר' מה שהחן' להו' הוא משום דק'ל' אמאי' לא אכלו מצ'ה מן הדג' וכבר ת"ש וכו' דברי' הרשב"א' וכו"ל * הילכך י"ל דבר דגשה' דמנה דוחה לית ברית' דמנה ושאר' אסור' ויכא' לו כגון של כלאי' א"כ א"כ טובל הטבול למעשר' שני' או מעשר' עני' בלבד דלעת' הרמב"ם' והראב"ד' ויל' דס'ל דאין אלא בלאו ברית' ואין בהן עונש' מיתה' ואם אין לו מצוה משל התיר' מותר' לכתב' לה' :

שואנת אריה ריני מצה ומרור סימן צו

לכחילה לאכל כוית מצה של מצה מא' מן האיסורין הללו והאר שכחתי את כ"ו החיות הרמב"ן בס' התלמודים כ"ש סב' תוך דבריו בזה"ל וכוונתו בו מני פיעה משם דתי לה רשע בזה הפרק ולא בטוב לא פיעה הוא לאו פיעה הוא אל פלוגתא נמי הוא דלא הכלבחה היא אלף משום רישא ע"כ - הרי שהו' ו'ל' דתי ל' פיעתו מלכה - ובכ"ו"ה"ט משום דה'א' לומר דלוי ואלף"מ במנה אסורה חלף אליבא דר"ש דס"ל אין איסור חל על איסור בשום ענין ואיכא למידע מהקפא דמנה לתוך יא' ע' שאין איסור משום כל תכל מתך - אבל לידון דק"ל איסור חל על איסור באיסור כולל אין לנו מחל הקפא שצ"ו יוא' י"ח במנה של איסור - ואי משום מנה הבאה בעבירה - הא כיון דעשה דוחה ל"ת לא מצינא דאין כאן עבירה אלף אפי' מנה יש כאן וכמש"כ והיינו כדברי רוב ו'ל' ו'ל' להסכים לדעתו ו'ל' - אבל מ"מ חיי תמה עליו למה דמה למשנתו מהלכה הרי מבתי טוב טעם דאין חל איסורים משנתו ראויים לדחות מפני עשה דמנה משום חומר שבהן ובין דלוי ראי' לאכלן לכתחילה לחובת גיה' - אפי' בעבר ואכלן אינו יוא' י"ח משום מנהו הבאה בעבירה - ואי מעשר שני שלא נפדה ק"ל משום דס"ל דאין בו אלא לאו בעלמא וכדברי הרמב"ם ולידון לית לן דר"ש ראוי לגעשה דמנה לדחות אותה כיון דלוי אלא לאו גירוף ואינו במיתה - הא מצויה להרמב"ן בסה"מ בסוף חלק מ"ט במה שהספיק על מין המנוח של הרמב"ם שכ' מנה ח' לעשוונו לאכול מעשר שני ובכורים בירו' לשי' ה' ופתלה והוא או' והכלת לפי ה' אלהיך מעשר דגןך וזו מנהו מן המנוח גדולה מאוד כו' ואני תמה על הרב זנו' ט' והלא הוא ז"ל מונה הלאה מכלל עשה בחשבון מנוח עשה ועוד שזו בחמת מנה קבועה כו' וכבר זכרה בעל הלכות אמר לאכול קדשים ומעשר שני אין רשאי לע"כ הרי ס"ל ז"ל ש"מערש עשי' לא נפדה ח'ל' לאו הכא' מכלל עשה וא"כ אין רשאי לע"כ המנה לדחות אותה ופ"ל מעשרים כול' אפי' איבת הלכות מ"מ בעיקר הדין הרמב"ן ז"ל מסכים לדבריו דעשה דמנה ראוי לדחות ל"ת לפיכך אם אין לו מנה התירא אלא של איסור בלבד כגון של חמץ וכוונתו בו מחלו גרידא שאין בעושה מיתה ונס אין עמה עשה אכול מנוח כוית של מנה ליל

פסח :

ריני מצה ומרור סימן צו

אחר שחברר בסו' שלפ"ו דמ"ע דמנה דוחה ל"ת גרידא אבל לא ל"ת עמה עשה זו ענושה מיתה ביבא שער ואלמ מח כוית מצה של מצה יש לעיין אי יוא' ירי חובתו בלבד משום דה' דמנה הבאה בעבירה לאו הילכתא פסיקתא היא וש' מן מחלוקת בין הפוסקים ז"ל ויש מהן דס"ל לדמנה הבאה בעבירה לא חישינן כלל ואפי' מדרבנן לית לן בה וכמו שיבאר לפנינו בסו"ד או טעמא דמנה הבאה בעבירה מילתא היא ואל' מילתא היא דאורייתא או דרבנן אבל מה"ס משום טעמא דמנהו הבאה בעבירה לית לן בה' ובדעבד מני יוא' ירי בחיוב אפי' האיסורין החמורים שאמרו שאין נדחק לכתחילה מפני מ"ע דמנה ונ"מ כגוןאף עבר ואכל לחבת מנה או מכל בני איסורים החמורים שאין נדחק מפני עשה דמנה לכתחילה וא"כ לא דורננו מנה של התיר אל של איסור מן האיסורין הקלין מה"ע דמנה דוחה איתן כגון הדס או כוונתו בו דאי אמרי' דמנהו הבאה בעבירה מה"ס (א) לאו מלת' ומדאוריית' לעיין ז'ל יוא' ירי חובת מנה כל עיקר אוכל מנה זו של הדס והא' איסור הדס נדחה מפני מ"ע דמנה אבל אי אמרי' דכתבילת איסור שחל ברשותא יוא' ירי חובת מנה מה"ס דמנהו כדעבד דמנהו הבאה בעבירה מה"ס לחי מלתא היא איסור לאכול בשני' משל הדס והא' יוא' ירי חובת מנה של תורה באכילה הרשונה ולא יתכן לדחות איסור הדס של תורה מפני מנוח מנה של דבריו ולכחיה יש ל' לבכור חוה' דמנהו הבאה בעבירה מה"ס לאו מילתא היא ואפי' לר"י משום רשב"י דייס לה ברפ"ע דסוכה אינו לא מדרבנן שהרי שם בפ"י כל עשה (דף לח' אמרי' מנה של מעשר שני לר"מ כולומר דס"ל מעשר שני מנחן גבוה הוא אלא אדם יוא' ירי חובתו בפסח לדברי חכמים אדם יוא' ירי חובתו בפסח ומפרש גמ' טעמא דלר"מ אינו יוא' ירי חובתו בפסח דלחיה לחם לחם כתיב לחם עובי וכתיב מלאה הארץ מה להלן משלכם ולא משל מעשר אף כאן משלכם ולא משל מער"י וכתב החסו' הקשה הרי' דלורלייט' כיון דליפיקן לחם לחם כו' ת פוק ליה דבעין שלכם ועבל אינו שלכם והא' חרוב של דמחי דמכרבי ב"ה כפי' לולב הגזול מפרש החסו' דאי בני מפקדו לנכסי והוי עני וחי ליה השתא מני' שלכם קרינן ביה משקע קטבל גומר לא חזיב שלכס ותיק"ר ר"י אחרון של טבל לא חזיב שנו כיון דרצף ליתן מחנו לכהן ולוי ובעינן שיהא כל האחרון שלו אבל מנה שלם אבל כ"כ שיהא חסו' משל מעשר מנהו דמנהו חל לאיסורין שכל שאכל חבל שיעור מנה חזיב שיעור שלו ע"כ ו'לפ"ו ע"כ אי אפשר לאכול למנה של טבל לכתחילה אפי' לא טביל' לא למעשר עני בלבד מטעם דלחיה עשה דמנה דחי' ל"ת של עוב' שהרי כשאל כוית מנוחם כבר עבר על לאו דטבל ואכתי לא תקיים לגעשה דמנה משום דלאו מנחתם הוא דהא' מעשר בוצר בחיוב חזון ו' מעשר עני שהוא חלקו ש' עני וע"כ רצף לאכול יותר מנחתו עני מעשר עני מעשר עני שבוטחה ואם כן עני שיוכל יתר מכדי חובת מנוח מנה דהיינו המתיר על שיעור כוית אוכל דבר חיסור כהן עולה לו למנוח מנה - והשתא דרדא קושיא לזכרתי לית לי מנועי שאינו יוא' בטובל של מעשר עני דע"כ

ומדבקן ולכאורה יש להביא ראיה דלמיה הבחא בעבירה אינו אלא מקדמיה מהא
 דפ' אלו עוברין דמפי' ד"ן מביאין נכסים מן הטבל מושקה ישראל מן המתיר
 לישאל ול"ל קרא תיפוק ליה תמוס מלוה הבאה בעבירה וכמ"ש הרמב"ם ה"ע
 ב"ע מה' חס' איסורי מצוה ומת"ל כשי' שבדר' אלא דלמיה הבאה בעבירה אינו
 מה"ט אבל אין זה רחוק דמיון ענין מלוה הבאה בעבירה לנאן דלא חמרינן מלוה
 הבאה בעבירה אלא"כ המלוה עלמא נעמיש ע"י עבירה כנון ע"י גול או ע"י אכילת
 איסור אבל הא דממעט מפי' דממעט תמוס וכמ"ש הרמב"ם והמתיר כמ"ש הרמב"ם
 נעשיית מלוה נכסים ומתוח' וכה"צ כתבו התוספות ר"פ דסוכה שכתבו דוח"ל לקמן
 דשליטן לולב של אגרה ושל עיר הגדחת תמוס דמיתכת שיעור' תיפוק ליה תמוס
 מנה הבאה בעבירה ותו אחיאי שרינו דלאו אגרה דמ"ו"ל' דלא דמי לנו' דמחת'
 בעירת הגול באה המלוה שיואל בו אבל הני' אטו מחמת עבירה שנעשיית בו מי
 נפי' כן ביה ע"כ' וכן הנאה מן הירו' וכן הקורע בשבת דלאו יד' קרעה ולא דמי
 למנה גולה שאינו יוא"ל בה תמוס תמן גופא עבירה ברם הכא הוא עבר עבירה
 וכמ"ש בדיו"ט מה הסודות והיטו' כמ"ש וכמהימה על הרמב"ם דכה"צ תשוב ליה
 מלוה הבאה בעבירה : גם אין להביא ראיה דלמיה הבאה בעבירה מדרבנן מהא
 דשמינו הומוס' דמ"ש בפי' דמ"ש הכא (דף ע"ד מהו הומוס') דהמעיט רחמנא מהו
 הסודות תעשה לך למעוטי' גולה ותיפוק ליה מוחות מלוה הבאה בעבירה אלא מהא
 דמלוה הבאה בעבירה אינו מה' תימ"ל לדבר זה למדתי מד' הרמב"ן בס' המלחמות
 רפ"ג דסוכה שהביא ראיה בס' המאור דלא חיישין לעצמא דמלוה הבאה בעבירה'
 מדאד"ה להני' אוונכרי' שקלין וטרי' למימר ומקני' בשנייה השם והצ"ע דלמיה
 הבאה בעבירה הוא ש"מ דמיו' מלוה הבאה בעבירה ליה לן בה' ה' וכ"ש הרמב"ן פ'
 להשי' בארעתיא דעב"מ גולי' ול"ש דישאר דלא שמינו ומחוסי' לכל החמור הולכתי
 מנייהו בעי' יאוש ושונוי רשות ומיהו מלוה הבאה בעבירה לכא ע"כ' והצ"ע י"ל
 הא דממעט סוכה גולה מלק' משלק' ולא תמוס מלוה הבאה בעבירה בגול של
 עבר'ס מיירי דמה"ב לכא ואש"ה לא שקל ה"א' והצ"ע דלמיה המעיט רחמנא
 דעניית של גול פסול מועשי' להם משלס' ותיפוק ליה תמוס מלוה הבאה בעבירה
 ד"ל' דתמוס גול של עבר'ס מ"ע' גומעט ל"י' אבל מ"מ"ל דמלוה הבאה בעבירה
 לא חיישין לה אלא מדרבנן אבל מה"ט לא חיישין לה ורמ"י מהא דפ"ג דסוכה
 דקאמר שמואל דהא לולב הגזול פסול לא ע"ז אלא ב"ט ראשון אבל ב"ט שני
 מתוך שיואל בשבול יוא"ל ממי בגזול ופי' החוס' דהוא"ל הוא ומדרבנן מלוה הבאה
 בעבירה לא חיישין' והש"ח אי' אמרת בשלמא דמיה"ב אינו אלא מדרבנן היינו
 דלחוב' לאפלוני' בין של תורה לשל דבריהס דגבש דבריהס לא גורנין תמוס מנה
 הבאה בעבירה אבל אי' אמרת דמה"ב מ"ט פסול הא דוח"ל כל דתיקון רבנן כעין
 דאורייתא תיקון כדאמר' בפי' דיבמות ובכמה מקומות וכן דבשל חורה פסול
 מדאורייתא בשל דבריהס ממי ראוי לפסול מדרבנן והצ"ע דהרבה פסולים מלינו
 שבלבב ואחרונ' דב"ע ראשון של חורה פסול ובשאר יומים של דבריהס כשר כמ"ש
 הפוסקים ולא חמרינן כל דתיקון לא לת' קשה מיהו דהתם ה"ע תמוס דלפי' במקדש
 דנעילת לולב כל שבועה היו מה"ט אפי' האותן פסולי' כשיר' כמ"ש הרמב"ן בס'
 המלחמות ור"ן רפ"ג דסוכה א"כ הא תיקון רבנן כעין דאורייתא דהא לולב
 עילב בדמיהה כל' הוא זכר למקדש דכתבן בספ"ג דסוכה אבל מלוה הבאה בעבירה
 אי' סלקא דעתך אלא"כ הוא א"כ במקדש פסול כל' מה"ט מהאי עטמנא בשל
 בגזולן רבנן ממי לפסול' וכל יכאח למימר דשמואל מייירי מכול כ"ה' דלאמר
 דלית ביה תמוס מלוה הבאה בעבירה הא הגמ' קאמר ופליג' דשמואל אהא דר"
 דאמי' גזול פסול ב"ט שני תמוס מלוה הבאה בעבירה ש"מ דשמואל מיירי מגזול
 כה"צ דלית ביה תמוס מלוה הבאה בעבירה ואפי' המשי' לי' ב"ט דרבנן ומדחמלק
 בין של תורה לשל דבריהס ש"מ מלוה הבאה בעבירה אינו אלא מדרבנן : מ"מ
 אין זה רחוק אלא לפי' התוס' דשמואל חות ליה ממי נעמי' דמלוה הבאה בעבירה'
 אלא דשאני' לי' בין של תורה לשל דבריהו ור"י לא שאני' לי' ומדשאני' לי' לשמואל
 ש"מ דמלוה הבאה בעבירה' אינו מה"ט ובהא לא שמעינן לר"י בפליג' עליה דהא
 ארכא למימר דר"י ממי"ס'ל מלוה הבאה בעבירה' אינו אלא מדרבנן וס"ל דאפי' בשל
 דבריהס ממי גזרו תמוס מלוה הבאה בעבירה' אבל למא שפ' הרמב"ן והר"ן
 שס' דלשמואל לא חיישין כלל מלוה הבאה בעבירה אפי' בשל תורה והא דמשי'ק
 לנוול ב"ע שני אפילו במקדש דניטל כל' ז' מן החורה ממי מקדש ואין ק"ל כר"י
 אין מכאן ראי' דא"ל לר"י אפי' מה"ט חיישין למלוה הבאה בעבירה ודעיי' מה
 הסודות יתבאר זה הטיב בס"ד דאו מה ש"ל בדיוני הללו :

ואין כלן מקומו להאריך בזה וכדאי גוונא שפי' פי' החוס' בפר"י שם גבי הא
 לחור החס' חרי' ומי עירוסהס כתיב חד ולא עירסה נכרי' וחד ולא עירסה הקדש
 ואצ"ע דממעטין ממי עירסה מעשר שני ל"ת היינו תמוס דהוי עירסה הקדש לסדר
 ממון גבוה הוא ע"כ והיינו כמ"ש' אלא שלפי' דענין קשה למיה דרעה הגמ' שם
 לחור דמירוח הקדש אינו פטור לר"ע הרי אצ"ע דלינו פטור תמוס דה"ל ממון
 גבוה ו"ל פטור מפי' איסור הנאה שבו אלא שאינו קושא כ"כ דלא קיימי הכי שם
 במשקל' וע"ל הא דממעט עירסה דהן הקדש שהוא ממון גבוה ולא ממועט
 לי' מפי' איסור הנאה שבו ל"מ' להא דתקן בפי' דמס' חלה חלת תורה ורקיקי'
 מיר עשאן לעצמו פטור למכור בשוק חיוב ופי' שם הר"ם אפילו לא קדשי' כלל פטורי'
 הוא"ל וביגלן לקדש ע"כ' אלא מהי' לא הקדשן אלא שנגלגן ע"מ להקדשן'
 פטורה מן החלה' הו"ע י"ל לענין תרומה ומעשרות חס' כיון בשעת מירוח ארעתי'
 להקדשן פטור מן המעשר מטעמא דרנבך ועירוסתיכס' כתיב למעוטי' של הקדש
 הילכך חס' כיון בשעת גבול ומירוח הקבנן לחלה ומעשרות ארעתיא להקדשן פטור
 מן החלה וכן המעשר' אע"כ דאכתי לא קדשי' ושרי בהתא' ועיין בס' הוהב"ד ג'ו' גבי
 רביית הקדש ה"ד בשניי' דר"ם אבל ק' דלחתי תקני' לי' דתמוס איסור הנאה שבה'
 נמי לא קרינן גבך ועריס' ככה"כ וי"ל דזווקא אפי' לתי' קמא אחי שפיר' והש"ח
 אחי שפיר נמי ה"א דלמיה דמתינתן ותוספתא דממעט עירסה של טבל חיוב בחלה
 ולא פטרינן לי' תמוס עירוסתיכס' שלכס דכיון דאין טבל אסור בהנאה עירוסתיכ'
 קרינן ביה הרי' הנכר לנו דתמוס ה"ע דמתכס' שלכס חס' עבר ואכל מנה הטבל
 הרחומה גדולה או לתרומת מעשר או למעשר ראשון אצ"ע פ' הוא בתימה ואינו
 נחה מפי' מ"ע' דמנה אפי' ה"ל צ"ל דלמ"ג דאסור באכילה הוא"ל ואינו אסורה
 בהנאה מתכס' קרינן בה אבל בשל איסור הנאה החמיר שאינו נחה מפי' עשה
 דמנה אפי' בדעבד לא יוא' י"ח ולא משכנת לה אלא בתרומה עמאה דאסורה
 הבאה וחייה נדהה מפי' עשה דמנה תמוס דה"ל לאו הא' מכלל עשה בשעריך'
 חפכלנו ולא וול' לאחד כדאמר' בפי' הערל ואין עשה דוחה לעשה' אבל בחיטי' ה"
 כלל הכה"ס רב"כ' דלמסור הבאה' לה משכנת לה כיון דאין כ"כ אלא לאו הירד'ל
 ודחת מפי' עשה דמנה וההיא עש' מתכס' קרינן בה' ואח' אין זו מנה אחר' אוכלה
 לכתימה ויואל בה' ח' מנה ואפי' תמוס מלוה הבאה בעבירה' אין כהן אלא חרבה
 אפי' מנה יש כהן כיון דמי"ע דמנה דוחה אותה ומה קשה על זה מהא דלולב של
 עבר'ס לא' שיו'ל ואס' נטל ע"י יתבאר בדיוני לולב בס"ד :

דיני מצה ומרור סימן צח

בבשר לנו לברר מה שמתחלק בס' הקדוס' אי חיישין לה"ט דמלוה

ועתה
 הבאה בעבירה לא אחי' דדפ"ג דסוכה תמן לולב הגזול והיבס פסול
 ובגמ' קפסוק וקני' ל"ט ראשון ל"ט ש' עני' מ"י אלא גזול בשלמא ל"ט ראשון
 דכתיב לכם משלכם אלא י"ט שני אמיא לאו חר"י תמוס רבנן' תמוס דה"ל מנה
 הבאה בעבירה וליף לה מקרא' ופליג' דר"י ב"ד אמ' שמואל ל"ט אלא ב"ט ראשון
 אבל ב"ט שני מתוך שיא' בשאלו יוא"ל ממי בגזול' וכ' החוס' דזווקא שהוא מדרבנן
 לא חיישין למלוה הבאה בעבירה' שמתע' דבשל סורה כ"ע מורו לחיישין' מלוה
 הבאה בעבירה' ובה' זה בס' המאור פסק ד"ב' עני' יוא"ל ח' בגזול ולא חיישין'
 תמוס מלוה הבאה בעבירה' ומדבריו נראה להדיא דאפי' בשל תורה מלוה הבאה
 בעבירה לא חיישין' שכתב והא דתי"ן סוכה גזולה ר"א פוסל' ותקנים מכשרין'
 ואוקימנא בחוקק אח' חבירו והוא"ל ומסוכחו אבל גזול ע'ים וסוכך בהס' ד"ה
 אין לו אלא דמי ע'ים בלבד דעבדי' רבנן קמ"הא מפי' התקנת השב"ס ומהכא ש"מ
 דלא כ"ל רבנן' דפוסל בלבב גזולו תמוס מלוה הבאה בעבירה ש"ס אין כ'
 אפילו סוכה תפסול בגזול' ע'ים וסוכך בהן שאף היו מלוה הבאה בעבירה היא
 ע"כ ע"מ דס"ל דאפי' בסוכה של תורה היא ל"ל בה' תמוס מלוה הבאה בעבירה
 ולא פסול לב בגזול ב"ט ראשון אלא דבענין לכם משלכם מ"מ"ל דאפי' את"ל'
 דמחולל למלוה הבאה בעבירה לא חייס' כלל אפי' בשל תורה מ"מ אין הלכה כן' אלא
 וח"י בשל תורה הלכה דלמלוה הבאה בעבירה חיישין' ורמיה ברורה לדברי מהא'
 דאמי' בפי' דר"י (ד"ה אר"י) בשופר של עולה לא יתקע' ואס' תקע יוא' בשופר של
 שלמים לא יתקע' ואס' תקע לא אלא מ"מ עולה בת משלי' היא כיון דמעל בה נפקא
 לה לחולין שלמים דלאו בני' מעילה נינוא איסור' הוא דרכיב בהו ולא נפקי לחולין
 מתקף לה רבא תימת מעל לבתר דתקע' כ"י תקע בחיטוי' תקע אלא א"ר אחד זה
 ואחד זה ולא א"ר אחד א"ר אחד זה יוא' מלות לא להתי' וינתנה דלר"י
 בשופר של שלמים לא יוא' ולרבא מקמי' דהדר ביה אפי' בשופר של עולה ממי אס'
 תקע לא יוא' בע"כ ה"ע תמוס דכיון דמי' תקע בחסוכא קא תקע ה"ל מלוה הבאה
 בעבירה דהא יוכא לימתי' עטמנא אלא יוא' אלא תמוס ה"ע דמלוה הבאה בעבירה
 ופי' לרבא לבתר דהדר ביה לא קאמר דלא קאמר אלא תמוס דמלות לאו להתי' ונתנו
 וי תקע בחיטוי' תקע אבל כל היב' יתקע' באיסורא מהא לא הדר ביה וינודה
 דלא יוא' תמוס דה"ל מלוה הבאה בעבירה וס"מ דמלוה הבאה בעבירה מילתא היא
 כיון דס"ל לר"י ורבא דבתרא הוא הכי וק"ל הלכה כדאמרי' ודעת' השקס'ס בזה
 יתבאר בדיוני סוכה בס"ד :

דיני מצה ומרור סימן צמ

שאלה
 בכריכה שאנו עושין זכר למקדש כהכלל אם נריך ליקח כזית מרור
 עם המצ' או אפי' בשל שהוא מרור ממי סגני' ליה :

תשובה
 בפי' ע"פ תינא רכלן לתלמי' יוא' ובלבד שלא יטהא בין אכילה
 לחברתה וכו' מנדי אכילת פיסו' וכו' הראש' משאס' דומדך של
 אכילת מרור כזית רריך פחותה פחותה מכונית אבל בירקות הראש'ני'
 שמדברך עליה כפיה"ה צעלמא ואינו מדברך עליהס' ל'הכילה א"כ מהס' כזית ולפי'
 המרו' שאוכל בכריכה' האינו מדברך עליה אפי' כפיה"ה א"כ כזית דהא מדינא
 מרור כ"ש סגני' אלא מפי' שמוכיב לשון אכילה כדבריה הוא דלריכה כזית א"כ
 כדבריה דהוא א"כ כזית' ולפי' ד' יוא' דהא דכתיב'על מנות ומרורים יאכלנו
 הא' :

ר"ח ד"ס בלבד אבל ר"ח ו' של תשרי כיון דאיכא עליו סס קדושת י"ט של תורה וד"ח אין לריבין חיובן ובלא ר"ח אסור נמי להתענות בו מה"ח מפני שהוא י"ט של ר"ה לדין לריבין חיובן ומותר לפניו ולאחריו ח"כ מפני שס ר"ח שעליו נמי אין חיוב חיובן כיון דיש בו חיסור של תורה להתענות בו משום קדושת י"ט שעליו ואינו נשמי שמוסוף עליו קדושת ר"ח של ר"ח מנרע גרע והא ה"ט לדין ד"ח ד"ח ד"ח חיובן משום שמוסוף עליו קדושת ר"ח של ר"ח מנרע גרע והא ה"ט לדין ד"ח ד"ח ד"ח דקיל לאינשי וחישיטין דלמא אתו להתענות ב"ט ענאו לריבין חיובן לאסור לפניהם ולאחריהם ואס כן ר"ה דחמיר יותר דמיוסף בו חיסור של ד"ס על של תורה כ"ס לדין לריבין חיובן יהא לאו קושיא אלא דודאי מ"מ לריבין חיוביה אח"ו פריך התם ות"ל דה"ל יום שלפניו יום שנהרג בו גדלין מ"מ לחיוב ר"ח דגלי"ן בן חזיקס דברי קבל"ה הוא וד"ק כד"ח דמנח"ה ה"י ע"ג דבפלתא בפסחיה מד"ק הוא שאין לריבין חיובן לאסור לפניו ולאחריו מ"מ מפני ששעשה בו עשו אחוהו י"ט כדי לאסור יום שלפניו ולא אחריו כיון דבלא"ה אסור בעצמות מ"מ שאין לריבין חיובן משום לתא ד"ט על ד"ס שבו ביום נמי אין לריבין חיובן לאסור יום שלפניו ואחתי מה בנע בעצמות י"ט על ד"ס ת"ל דה"ל יום שנהרג בו גדליה בן חזיקס אלא וד"ט מ"מ יום שיש עליו ב' שמות על י"ט א' לריבין חיובן וא' לריבין חיובן אסור לפניו ולאחריו משום שיש י"ט לריבין חיובן כאלו משום לתא דידיה לחוד הוי היום י"ט ואין עמו עוד סס י"ט היום שאין לריבין חיובן - וְגוֹדְלָה מֵאֵת מְעוֹטֵי בְּצִיב דְהַעֲנִיתִי (דף י"ז) דאמרי' התם מתמיהא ביה כלומר בניסן עד סוף מועדא איתותב חנא דשבועיא דלא למספד בהון ופריך ל"ל עד סוף מועדא לימא על המועדא ומועדא אסור - ר"ח פ' דכחמיר רבא לא לריבין אלא לאסור יום שלפניו והא נמי לא לגרעה אלא לאסור יום שלאחריו - הרי על יום טוב של פסח של תורה שאין לריבין חיובן גורו עליו וי"ט של ד"ס כדי לחוק ולאסור יום שלאחריו וכדאמרי' - ולפתח"ה דהא דפריך ות"ל דה"ל יום שלפניו ר"ח קס"ד ד"ח מ"מ הוא דלריבין חיובן אבל לא ידע המקנן דד"ח אין לריבין חיובן ומנ"ה ל"ח פריך ות"ל דה"ל יום שלפניו י"ט של ר"ח משום כיון דמנ"ה הוא אין לריבין חיובן לאסור לאחריו ח"כ ההוא ברייתא שמביא התם כדמתי' הימים האלה הכתובים במגילת תענית אסורים לפניהם ולאחריהן שבתות וי"ט הן אסורים לפניהם ולאחריהם מותרין ומה הפרש בין זה לזה הללו ד"ח ואין ד"ח לריבין חיובן והללו ד"ס וד"ס לריבין חיובן לאו מדברי הזרזין הוא שהרי גם המקנן ידע ברייתא זו וכדמתי' אלא שמתא דגמי' הוא דמביא לברייתא זו ולפי דברי התקנן והתקנן קאמי ובהה דבון בגמי' ותו לא מדי הרי מבשר לנו שחוקן להתענות ב"ה משום קדושת ר"ח שבו :

דיני ראש השנה סימן קב

ממ עדין הדין שקל אם יש בו משום קדושת י"ט כשאר י"ט ונ"ח לא דלא דלאחרן בס' שלפניו או לא חל דמה שנהא לכאורה מהיהו דרשא הגנה שאין בו חיסור תענית משום קדושת י"ט כבר דחמו בטוב טעם בס' דבס' כס' הקדום : ואין להביא ראייה מהא דאמר רבא רפ"ב דבניה (דף עו) דטעמא דתיקנו רבנן עירוב משבילין ב"ט שח"ל בע"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ל"ט והרי ב"ט של ר"ח שח"ל בע"ט תיקנו נמי רבנן לע"ת כדאמרי' במס' ב"ה ואס"ד דברי' אין בו משום שמחת י"ט ואין בו אלא חיסור תענית בלבד משום ר"ח ככל ר"ח דע"תא ח"כ כיון דטעמא דתיקנו ע"ט ל"ט הוא משום כדי שיברור מנה יפה לשבת כלומר שלא יכלה את הכל ל"ט ולא יניח לשבת כדי כבודו מ"מ יום מיומים לתקן ע"ת בר"ח זה של תשרי ויהא משאר כל ר"ח שח"ל בע"ט שלא תיקנו ע"ט ולא חיישינן לכדי שיברור מנה יפה לשבת משום שאין מנחה כ"ה להרבות בעבודה של ר"ח ומשם חיסור תענית שבו בחבילה מועתק מיניה ולא חיישינן לפתח וילה הכל בר"ח ולא ישייר לשבת לפי כבודו כמו שלא חיישינן להכי בכל ע"ט שדרכן של ב"א לחבול בהן וה"ן בר"ה שח"ל בע"ט למה תיקנו ע"ט שחשו רבנן לכדי שיברור מנה יפה לשבת ולא יכלה הכל בר"ה כיון שהיו מנחה בחבילתו משום שמחת י"ט אלא משום ר"ח לחוד לא עדיק משאר ר"ח ב' שלמלא לרב אשי דמפרש התם טעמא דע"ט שתיקנו רבנן כדי שיברורו אין אופיין מ"מ לשבת ק"ז מ"מ לחול אחי ספיר דתיקנו נמי ע"ט בר"ה שח"ל בע"ט דהא ר"ה אסור בעצמות מלאכה ב"ח אופיין בו מ"מ לחול כמו בשאר י"ט אבל לרבא קשה אלא ע"ט ד"ט של ר"ה שזה נמי לשאר י"ט בהא שמנחה לשמוח והרבות בו מעטות וחיישינן לברור מנה יפה לשבת משא"כ בשאר ר"ח מש"ה תקנו בו ע"ט : מ"מ חצי"ג דלאכורה ראייה גדולה היא ישלי ללמוד זכות על הזאונים ו"ל דרבא דמפרש טעמא דע"ט כדי שיברורו ח"ל נמי טעמא דרבא דכדי שיברורו ור"ה דל"ס טעמא דע"ט משום שח"ל ר"ח לחוד תקנו רבנן לע"ט ח"ל אלא שרבו בא להוסיף טעם אחר לע"ט שתיקנו בכל י"ט חוץ מר"ה משום כדי שיברורו ונ"ח בזה כתב"ס הרמ"ש סס ורשה דל"מ בין אלו ב' עטמים לרבא דריך לערב דוקא מני"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת ולר"ח יכול לערב אפ"י קודם ע"ט ש"כ : מנא שרבו מוסיף בטעמא דידיה שריך לערב בערב יס טוב דחוק ולא קודם לכן שאין כן בטעמא דרבא דר"ח ולפי ז' ר"ה שח"ל בע"ט אפ"י רבא מודה דיכול לערב קודם ע"ט דברי' ד"ח וד"ס טעמא דידיה כי אם טעמא של ר"ח לחוד : מ"מ עדיין קיל אס"ד דברי' ל"ט שמחת י"ט אלא כשאר ר"ח דעלמא הרי בגמרא ביה מנינו הרבה דברים שהיה מן הדין להאסר ב"ט נמשום דלא אחי לאמנעי שמחת י"ט התירו אותן ומתן עור לפני הדורסן והריסו נמיתן ולר"ח התירו לשחוט ב"ט ולכסות לחפור ולשחוט ולכסות

שאלת אריה דיני ראש השנה סימן קך

אבל מתעסקים עמם עד שלימדו ומ"ל גמ' בפקן שלא הגיע לחינוך לפי' הראש
 ויש' לקטן שגם הגיע לחינוך עדיף מאשה דלאו אשה מעבדין לתנא דידן ליל'ל
 נשים סומכות רשות ולא שריקן להו שבוח זה מפי' נחת רוח עט"ג דמכותא למנהו
 וקפן שלא הגיע לחינוך מתעסקו עמו וע"כ ה"ט כדאמרין וא"כ ה"ט למ"ד נשים
 סומכות רשות א"ל לשה רביעי מתקן שלא הגיע לחינוך ולא שריקן מפני נחת
 רוח נשים אלא לתקוע בעצמן אבל לא לאחר וכ"ש להי רבותא דמפ' איפכא
 הוא המתעסקין עד שלימדו מיירי מתקן שהגיע כבר לחינוך דהוא עדיף מאשה
 כיון שהגיע לחינוך ומתא' ת"ס מוטל עמו מדרבנן לפיכך מתעסקין עמו - ומתע
 עד שיהי' כשהי' קטן למיירי מתנ' למר בהגיה לחינוך ולמר בלא הגיע לחינוך
 מתעסקין עמון כדי שלימדו אפי' בשבת כדאמרין' הסם והא אפי' לאס בר חובב
 אסור לתקוע בשבת אפי' תקיעה של מזהה כדתנין י"ט של ר"ה שח"ל בשבת במקדש
 היו חוקקין אבל לא במדינה אלא ש"מ קטן כדי שלימדו שאני ול"ג עליו איסור שבות
 זה של תקיעה בין בשבת בין ביום וכ"כ בהגמ' בפ"מ מה"ש בשם הרב' פסקים
 דלא שריקן לנשים ח"ש אלא כן בעצמן אבל לא לאלים : ת"מ לפי מה"ש ב"ה הקדום
 דב"ט זה של ר"ה מותר לתקוע אפילו של"ל ול"ג שבות זה ובי"ט זה כל עיקר
 ההואל והותר לערך מזהה הותר לגמרי אי"כ ל"ש דש"י לא"ש לתקוע לעורך
 אשה ומה שהביאו ריה"ע שם בהגמ' לא"ש לערך אשה אסור לתקוע
 דלפי' ר' יוסי לא"ל אלא לדיניה וכן בפ' כ"ה אמרין' ו"ל עטמ' דלמ"א והוא
 מני תקיעה דתנין נשים סומכ' כו' ע"כ מ"ל ז"ל מקדק' שה' והוא ל"ה משמע
 אבל אי"ש לנשים לא ולא הו' דלא"ש שרי לגמרי אפי' של"ל כלל משום הואיל והא
 קדק' רבנן הסם ת"ס בגבולין ויבא שאין והוא ד"ש וספיקא דהיוטו ס' אי"ש
 ס' אשה דהיא ע"כ ע"כ דשייך גבי ספיקא דהיות י"ט היי' גבי אשה או ס'
 דלא אלא אשה היא אסור לתקוע משום שבות דהא ל"ל בדיניה היא הואיל וכל
 גבי בדין אין כאן דמיות' שרי לגמרי וא"ש קדק' דלמ' אלא אשה ודלמ' אלא
 מני תקיעה תמס' דס"ל נשים סומכות רשות וכו' והוא אלא לתקוע מנין של
 תקיעות מזהה שרי לגמרי אפי' של"ל כלל משום היא הואיל ונפ' כמו אי"ש וכל
 ההואל דלתי' להבי' דבא"ש הותרה ת"ס לגמרי ב"ט זה של ר"ה ולי"ג עליו כל
 עיקר משום הואיל וגבי אשה איכא תמס' שבות לתקוע ל"ל נשים סומכות רשות
 וכמ"כ בס' הקדום ולד"ו אין רחו' רשמי' אבל לא"ש כל עיקר משום שבות והרי
 הרב' פסקין פסקו דלון נשים סומכות רשות וכמ"ש בס' דוהי דלון בדיני
 לתחתיה לכן מלתקוע דמוכח שיה' שגוין בו אפי' יתיר ראוי שיתקע לכן אי"ש
 ולא תקיע לכן אשה ואפי' היא בעלמיה מוני' לא לתקוע דהא מתן ל"ל נשים
 סומכות רשות עבדה איסורא תקיעתה שרי ל"ל בדינה הואיל ומהי ריא' ופסק
 כריה' דל"ל נסיר וכמ"כ בשה"ג בפ"ב דר"ה משמו"כ"ס שם בהגמ' ב"ס א"ו
 וג"ל ס"ד הרי"ף דהא סת' הסם אין מעבדין את התיוק' מלתקוע ודיק' בנמ' הא
 נשים מעבדין והתניא אין מעבדין לא את הנשים ולא את התיוק' מלתקוע ב"ט
 ל"ק הא ר"ה הא ר"ו ירי' דתני' דבר אל ב"י ב"י מומכין ואין בנות י"ם ר"א
 (*) ור"א ח' נשים סומכות רשות והרי"ף בהלכות כתב את המנהג כלורתה ולא
 הביאו הא דתניא אין מעבדין לא את הנשים כו' ש"מ דפסק כסמ' אש' דנשים
 מעבדין וע"כ להביאו ריה"ע ס"ד ול' דהא ברפ"ג דערובין תק' המואל תפי'
 מכניס זוג זוג ובגמ' תניא המואל תפי' מכניס זוג זוג א' האי"ש וא' האשה כו'
 דר"מ ומיני' דייק בנמ' דס"ל ל"מ דלפי' מה"ש שאין ה"ג נשים סומכות מותרת
 לאשה להכניס ופריך ודלמ' ס"ל ל"מ נשים סומכות רשות ומתני' ב"ט ס"ד
 דתן' אין מעבדין אה"ל מלתקוע הא נשים מעבדין וסמס' משה רבי מאיר
 והרי"ף השמיט הא דתניא אה' האי"ש ואה' האשה ולא כתב בהלכות אלא
 המנהג כלורתה וש"מ דס"ל לאשה המואל תפי' בשבת אסורה להכניס
 והרי אפי' דתן קי"ל לתקוע לאו זמן תפי' הוא וה"ל מנות עשה שמוין גרמא
 אפי' למ' דנשים סומכות רשות ומותרת להכניס אלא דהיא ש"מ דס"ל אין נשים
 סומכות רשות אלא שמוה' אין ריה"ע כ"כ ואין זה מקומו להאריך בו מ"מ ריה"ע
 קתייתא מהא דפ"ב דר"ה מרע"ט דס"ל ז"ל לית הלכתא כמ"ד נשים סומכות
 רשות : ובדעת הרמב"ם אני מסופק כמאן ס"ל דמתנ' בפ"ב מה"ל סופר' התיוק'
 ל"ק הא הגיע לחינוך אין מעבדין אותו מלתקוע כו' ולא נשים שירי ובפ"ג מהלכות
 מעש' ק כתב הכל סומכות חוץ ממס' וועבד ואשה כו' ולא כתב דאשה סומכות
 רשות ש"מ דפסק כר"י וכסמ' מנהג דלון נשים סומכות רשות והא דכתב באוק'
 ה' ל"מ נשים ועבדים שהיו להעסקין מתעטפו' בלא ברכה וכו' אהר' מי"ט שהביא
 שמו"ר' אה"ל ר"ו לעשות אותו בלא ברכה א"מ בידן ע"כ לאו למימרא דפסק'
 כמ"ד נשים סומכות רשות א"ל אינו מפרש כפי"ר' דה"ט דר"י דל"ל
 נשים סומכות רשו' משום דהואה כמוןסופ"ע ד"ת שפטרה את הנשים מהן וכמ"כ
 בפ"ג דערובין דלפי"ו כל הזנות שהנשים שפורות אם רוצה לעשות אותו מותר
 בידן לרי"ה דא"כ קשה לדיה לרי"ח' אלא ס' כפי' תוס' ל"ל דרובא בתקיעה
 אפי' ורה"ט פנים בעורה הוא דמדימליה גמיה אסמיקה לתמוך ל"ל נשים סומכות
 רשות משום דלית בהו' דררא לחאיורא מניה משום דמלכה בעורה אסמיקה
 ורקיעה משום שבות ותפילין משום דלריכה גוף נקי וגמס' אין והירות בזה ורה"ט
 פנים בעורה משום ראיות פנים שלא לעורך א"ר משום דמחויי כמביא חולין לעורה

הואל דמריה לשאר י"ט דלא תחיר ר"ה משאר י"ט ולכא ק"ו לא"ל הואיל : ודבר
 זה למתיה מד' רש"י שפי' הסם כיון שבשבת דתמריה במלאכה שרי משום שטמא
 דמיקר ביה"כ מני שרי אפי' דלא נראה כמיקר שלא תחיר לענין מלאכה ב"ה
 משבת ע"כ הרי שח"ל עומא' ההואל זה משום דשבת תחיר מיה"כ וכמו שפי' ב"ה
 לפ"ו הא דמקשה הסם הגמ' נתני' ס"ד דרבה למימרי' גבי הורשש בשנינו דקודם
 טיבול שרי ולאחר טיבול אסור דלמאי' לא"ל הואיל כדאמרין משבת ליה"כ ומתמה זה
 קאמר הגמ' דהו"ד ב"י רבא וס"ל דלמרי' ההואל וקודם טיבול שרי לאחר טיבול
 מני שרי וא' לפרשי' מאי קושיא הא ש"ה משבת ליה"כ דה"ל תחיר לקל הילכך
 אמרי' שפי' האויל אבל מתקדם טיבול לאחר טיבול דתרווייהו הו' בחד יומא' והרי
 ביום ח' ליכא חומר בקטן על קטנו לפיכך לא"ל הואיל וס"ל דמ"ל להגמ' דתרווייהו
 שקולין דמנו דלמ' מיום לחבירו הואיל מחמיר לקל אף על גב דתרי יומא'
 ניהו ה"כ בההוא יומא' גופיה ממקדו' לתקדו' אפי' ההואל אף על גב דליכא חומר
 בקטנו על קטנו כיון דמ"מ כולו חד יומא' הוא וזה מוכרח לפרש' ו"ל הילכך ה"כ
 לענין תקיעת שופר כמו אמרי' הכי לפיכך בההוא יומא' דר"ה גופיה אמרי' ההואל ושרי
 לתקוע על לוורך מזהה שלא לעורך מני שרי הואיל וקטנו לעורך מזהה שרי אף על גב
 דליכא חומר בקטנו על קטנו אבל ת"ס זה של ר"ה לשאר י"ט דה"ל מיום לחבירו
 לא"ל הואיל כיון דלון חומר ל"ה על שאר י"ט א"י ב"ל לענין עבילה משבת ליה"כ
 ה"ט דלמ' ההואל משום דשבת מניו ותידי' ויה"כ אי"ש אלא פ"א שבה בלבר' הילכך
 אחי' הואיל ובשבת דקדושתו מניו ותידי' הוא' ול"ג על הטבילה ביה"כ מני' שרי
 דכין ודכ"ל ימי' המקודשים ל"ג על הטבילה אי"ל לך גמור על יום אח' מקודש ונטל
 יום זה המקודש ונכר אחר כל הימים המקודשים על כל הגנה כולו הוא דמדי
 גמ' היו הואיל דטיבול לאוי' ההואל דמשבת ליה"כ אף על גב דהואיל דטיבול
 לכה למימר לאפי' עומא' דלחונן משום דמ"ל להגמרא דשימס' שקלין
 הן וכני' דלחונן מניו' שאינו מלפניו ההואל אפי' דתרי יומא' ניהו ה"כ אמרי'
 הואיל בההוא יומא' גופ' מקדו' לקטנו כיון מקודש טיבול לאחר טיבול אפי'
 דלא שרי ה"ט כיון דהכל חד יומא' הוא אמרי' שפי' ההואל וכעין מה שפי' לברי'
 רש"י הילכך ב"ט של ר"ה אמרי' הואיל מוקדו' לקטנו ההואל ושרי לתקוע
 במקדו' משום מזהה מני' בשלו אפי' ש"ל מזהה אפי' ל"ל לא"ל חוץ ממנו' לא"ל
 מני' אפי' כיון דתרי יומא' הוא שפי' אמרי' הואיל אבל מיום לחבירו הא"ל הואיל
 הא' ממנו' שפי' מניו לפיכך ל"ל הואיל מריה לשאר י"ט ששרי דהרבה שאר י"ט
 מניו' יתיר מ"ט של ר"ה וא"כ כ"ס שא"ל לך חומר הואיל משאר י"ט מניו' ועין
 בס' מהמחמת להרמב"ן ז"ל בפ"ק דברכה גבי מוקדש ב"ט ש"כ אבל מ' שמו' איכא
 דשבת שרי וביה"כ אסור בו י"ט ואין להאריך יתיר בזה ובס' שא"ל יתיר ספר'
 יתיר בס' דן כ"ל :

דיני רה סימן קך

שאלה לחאי שנהגו ענינים מכניסין א"ע בחובו תקיעת שופר ב"ט של ר"ה
 אהו עדיף עפי' ה' סתקוהו לכן בעצמן או שיתקעו לכן אנשים בני
 חובב עדיף עפי' :

תשובה הראש' בפ"ב דר"ה כ' בשם בה"ע גבי נשים מסתברא שאין אחר
 תוקע לכן אין לאן בעצמן והגבו באכמנו לתקוע לנשים וילדות קודם
 שיתקעו כבי"כ שילא תוקע א"ע והבי' ב' כיון דנשים סומכות רשות אסמיקה
 סמיה' בהקדש דייבהו אפי' דמני קה' לעבור בקדשים ה"ה לתקיעה שהיא חבדה
 ואינו מלתקוע מותר לתקוע לכן אפי' מי שפנה כבר ע"כ וזא' תמעה על רה"י זו הא'
 למ"ד נשים סומכות רשות אין מעבדין מני' את הנשים מלתקוע כמו שאסמכות רשות
 כדאמרין' הסם בגמ' אפי' דתקיעה שלא לעורך מזהה אסורה מדרבנן ואפי"ה ס"ל
 לב"ע וכן נהגו באכמנו שאין אחר תוקע לכן אפי"כ לא יא' יודי' ודחו' עדיין
 דה"ל תקיעה זו לעור' אבל אפי' כבר יי' הוא' לו' עוד אסור לתקוע לעורך עדיין
 אפי' דנשים סומכות רשות משמע על דהיינו דוק' בעצמן מותרין לתקוע ולהן
 ויתרו הכנים איסור דדבריהן של תקיעה שלא לעורך מזהה מפני נחת רוח נשים
 מניו שגמס' סומכות רשות אפי' דמני לעבורה בקדשים ואסורי' שלא לעורך מני'
 אפילו בהקדש דיהיון מפני נחת רוח נשים שרו להו רבנן אבל אסור לאחר לתקוע
 ולעבור על איסור דרבנן מפני נחת רוח נשים וא"כ מאי ריהו' היא זו מהא דנשים
 סומכות רשות עבדי סמיה' קובצין רוח גמ' דנשים וס' מאי ריהו' ביה"ע לתקוע בעצמן
 דומיא דסמיה' שהן עלמון סומכ' ולא אסור אלא לנשים ומה' אין ריהו' מסמיה' ע"י
 עלמון ל"ש ע"י אחר וחי' ס"ל לחב"ה' מסביר' דכוון דשרין איסורא דרבנן מפני
 כ"ד נשים ע"י עומן היה"ע אמרי' מני' לא"ש לא אפי' ריך להביא מהא דסמיה'
 מר' ש"ג גופי' דלחירין ביה מני' אפי' כ"כ כיון דאין מעבדין את הנשים מלתקוע ש"ב
 אין לתקוע ב"ט ע"י עומן ב"ט ע"י אחר והכל שרי והוא"ש ממסי' שם וכן ל"ל דלא
 גריע' אשה מתקן שלא הגיע לחינוך דמתעסקין בהו' כדי שלימדו כ"ס לנשי' דמכונ'ו'
 למנוע ע"כ ו"ל א"ר דשאי' חוקקת שפוקן בכל ל"די חובב לפיכך תצ"ע שבות
 דכריה' מפניו כדי שלימדו אבל נשים שלא יבאו לעולם ל"די חובב ת"ס לא שריקן
 לה לתקוע ב"ט מפני נ"ר אלא הן בעצמן אבל לאחר לא תיעד דהא חתן ה"ה אין
 מעבדין את החימוקת מלתקוע ודייקין בגמ' הא נשים מעבדין ומ"ל כריה' דס"ל בני'
 ישחלו סומכין ואין בנות ישראל סומכו' ו"ל נשים סומכות רשות ואפי"ה קתיי סיפ'

שאנת אריה דיני ראש השנה סימן קה קן

לדרידה הוי אכתי ותן מלוואה ולא עבר להו זמני' לפיך איהו נמי עובר על כל תוסף כדאמר' גבי תשע כה"ג לרי"ה והשתא אשה דליתא בת חיובא כלל במ"ע שאז"ג וחספיה לרי"ה ע"ג ב"ת משום דה"ל כחך זמנו מפני חיובא דגברי כחך דהנה סמיים ברכותיו כבר דה"ל בר חיובא דה"פ עובר על כל תוסף דה"ל כחך זמנו משום כהני אחרינא דלחתי לא בירכו ודילמא הויא ברייתא רי"ה הוי' אלא ש"מ לענין ב"ת לכ"ע בחד דירי' הולין וכיון דלדירי' עבר זמנו תוליתא בב"ת משום אחרינא דלחתי לא עבר זמנו לדיריה וכו"ל אשה במ"ע שה"ג דלחי' עובר' על כל תוסף משום חיובא דגברי דה"ל שלא בזמנו' ווא"ת למחי' דפי' התום' דאין חיובא ד"ס ומכיה לנשים אלא מדרבנן לרי"ה וכו"ל לנשים מוכות רשות אי"ב האית מוכות מל"פ ב"ת דה"ל דה"פ מ"ע שלא הו"ג דה"ל לא ס"ל דנשים סומכות רשות מה בכך הו' אפילו לדיריה לכה איסורא לנשים בסמיכה ואפרי' ותפילין אלא מדרבנן משגיחא שפי' התום' וכיון דליכא איסור של תורה בהנחת תפילין לנשים ח"ל דמשום ביוון תפילין ל"ג רבנן דהא אפי' לנשים איכא איסור דרבנן לנחת בתפילין בשבת כגבתי בפי' בתא אשה (דף ס') וחספיה דק"ס משום ביוון תפילין ל"ג רבנן הו"ג י"ל כן גבי אשה ודע"ג דבני אשה לכה אלא איסור א"י משום שבת ונבי אשה איכא ב' איסורי משום שבת ומשום הגהה מלך עמיה דאסורי לה מ"מ כיון דלא העמידו חכמים דבריהם אלא ביוון תפילין מ"ל חד איסורא ומ"ל תרי' איסורי ומחי' רחיה הוי מל"פ ב"ת דמ"ע שלא הו"ג הוי' אלא לפירש"י א"ס דלמ"ד אין נשים ס"ר אסור להם לעשות מ"ע שה"ג מ"ת משום ב"ת ומשום ביוון תפילין אלא למישרי איסורא דאורייתא ומל"פ ב"ת אשה ש"מ דמ"ע שלא הו"ג הוי' אלא לא מסתב' לומר לפי' התום' כיון דעמיה למ"ד לא הוי רשות משום תפילין ריכיים גוף קני וגמים אין רשות לזכר וכיון דהכי הו' אי"ב אם מניחות תפילין איכא נמי משום תפילין ואין ראוי לדחות ביוון תפילין בקום ועשה מפני ביוון תפילין של כ"ב ולא תשע בהא לעשות מ"ע שה"ג במקום שאין משתמרי' מפני נבי וכלי' מדרבנן בספקי' דבינה ועוד שחא לובשין אשה תרי' איסורי ביוון תפילין ואיסור שבת של הולאה משא"כ אם מונחין ע"ג קרקע ליכא אלא משום חלה ביוון תפילין לבד' דהא דהוי בורכהא הוי' ל"ג דהנה דלאה דליו' משום ביוון כ"ב לכה דמונחין ע"ג קרקע במקום שא"מ מפני נבי ולכלי' דאיכא משום ביוון טובא וראוי לדחות זה בפני זה משום שלא יבא לירי ביוון גדול וא"כ לפי' התום' קאין ע"ג דאמרו' ומומר חני' כן דייקין ב"ת שפיר י' מוכחן רחיה הוי' גדול וא"כ לפי' התום' קאין ע"ג דמ"ע קשה משום דבפי' בתא אשה (דף סב) ס"ל לעולא דמידי דחוי לאיש לא חוי לאשה דנשים עם בפ"ג קן ופרך אבי' מהא דהמונח תפילין ומכנסין ווג' א"י האיש ווא"ת אשה ווא"ת נשים עם בפ"ג קן ופי' מ"ע שה"ג הוי' חספי' החס' קסבר ר"מ ליה על זמן תפילין הוי' וזמנו תפילין הוי' חספי' מ"ע שלא הו"ג' והשתא אשה למ"ד נחאי ווא"ת בפ"ג דעירובין דתפי' לרי"ה מ"ע שה"ג אלא דס"ל נשים סומכות רשות לק"מ מהא דנשים עם בפ"ג קן וכיון דליו' חייבת בתפי' לא ה"ל לדירה תכשיט אלא משוי' ואמאי מותרת להכניס זוג ווג' דיל' דלחתי דס"ד השתא ל"ל הו' דעולא דנשים עם בפ"ג קן ומידי דחוי לאיש חוינומי' לאשה וכדאמר' התם הרושים וז"ל אין בשקין ואלה הרושים בלבד דחוי כל אדם כו' אבל למחי' דס"ד דא"י דס"ד דס"ל לרי"ה דה"ל חספי' לרי"ה מ"ע שה"ג אלא דנשים סומכות חקשה לדירי' כיון דע"כ רי"ה ל"ל אשה ס"ר כדמוכות שם בעירובין מסתא משנה דאין מעכבין אי"ב אשה אמאי מותרת להכניס זוג ווג' לא ודחי' אפי' מאן דל"ל אשה סומכת רשות מורה במונח תפי' בחול דאפי' אשה מכנסתן זוג ווג' מתרי' טעמי' חלה משום ביוון תפילין ל"ג רבנן כיון דאין איסור הנחת תפילין לאשה אלא דרבנן וכדשו רבנן שבות דבריהן בנ"מ תפילין בשבת ועוד אפי' אי העמידו דבריהם במקום ביוון תפי' הכא שרי דכיון דל"ג על הגהת תפי' לאשה לא מפני כבוד תפי' עמנו כהא וכהו' כבודן שחכינון זוג ווג' משתמיטת שם ויבאו לירי ביוון גדול ויחר מגביו וכלבי' והשת' אחי' שפיר הו' דאבי' ובעירובין מוכח' דס"ל לרי"ה ורי"ה דלאו ויחר שה"ג מל"פ ב"ת דה"ל הוי' הוי' אשה אסור ולא מנך ע"מ של הגמ' לא משו' דנשים עם בפ"ג קן וואכא איסורא דמשום שבת דה"ל משאוי' ווא' דפי'ך ודילמא ס"ל כרי' דא' נשים סומכות רשות ואי מוכות מהשרי' לאשה להכניס בשבת ולית בה משום משוי' ש"מ מ"ע שאין הו"ג הוי' הוי' אי"ב אפי' אי נשים סומכות רשות כיון דליו' חייבת ה"ל משום משאוי' ואכתי ש"מ דלאו מ"ע שה"ג הוי' אלא ק"מ דאי ח"י נשים סומכות רשות ורשות להניח תפילין דליו' חייבת כיון דהרשות בידה להניח ומיחו' תפילין בחול וכיון דרבנן ביהמה התוחן ה"ל לדירה נמי תכשיט ולא משאוי' דהא דתכשיט ומשאוי' לאו בחיוב' ורשות תניא מילתא דאפי' דבדר הרשות א"ת רגילה בהן ה"ל תכשיט ואם חיו' רגילה ה"ל משאוי' כדאמר' התם בפי' ב"א לענין טבעת שיש עליה תוחם ומזע' הנקובה הואיל ואין דרכה של אשה לנחת בהן בחול חייבת ובאין ע"מ תוחם ואינו נקובה פסור' הואיל ודרכה בכך ובאיש הוי' להפוך זה לפי דרכונו ולפי' א"י גבי רגילות אפי' ה"ל רשות לאשה דרכה לנחת בהן לפעמים בחול וכיון דרגילה בהן ה"ל תכשיט לדירה ואין בו משום משאוי' כמו גבי איש דאין בין חיוב לרשות כלום לענין תכשיט ומשאוי' אלא דבדר הרגיל תליא מילתא ואי תפילין רשות לגבי אשה רגילה בהן ווא"ת תכשיט' אבל למאי דל"ל נשים סומכות רשות אפי' דמה"ס שריא בהנחת תפי' אפי' הוי' כיון דאסורה מדרבנן איני' רגילה בהן ווא"ל לדירה ומשאוי' והשתא ב"ת סומכין בעירובין א"ס דמוכות ומל"פ ב"ת אשה ש"מ דלאו מ"ע שה"ג ולא ה"ל משום משאוי' לאשה ופריך דילמא ס"ל נשים

דיני ראש השנה סימן קן

שארה למחי' דהנהו שהשג' תוקעין שאפר דר"ה ונוטלת לולב בהה' כאש"א ע"פ שפטרותי אפי' הו' קבוע חובה על עמנו אם מותר להוציא שאפר ולולב לזרען בי"ט או לח' :

תשובה הרי"ה בפ"ג דר"ה תבז בשם רב"ה' כיון דנשים סומכות רשות ועבדי סמיכה באקפת ידייהו אפי' דמיני קאת לעבודה בקדשים ה"ה בתקיעה שהיא חקמה ואינה מלאכה מותר לתקוע להן אפי' מי שזעל כבר ומותר נמי להוציא את השופר לרה"ר כדי לתקוע להן ע"כ' ולדבריו ה"ה דמותר להוציא את הלולב בי"ט ראשון של אר' לזרען' ימ"מ יש לדון בה הנהה ספ"ל דאפי' מי שזעל כבר מותר לתקוע להן למחי' דפסא כרי' ר"ה דהמר נשים סומכות רשות ה"ל דע"כ לא שרי להו אלא ת"ס דאין בו איסור' אלא מדרבנן משום שבות וה"ה סמיכה באקפת ידייהו דאין בו איסור מה"ס אלא מדרבנן משום לעבודה בקדשים ומשום נחת רוח דנשים לרי"ה ור"ה ל"ג רבנן' אבל להוציא השופר הלולב לרה"ר שלא לזרען אסור מה"ס ואפי' לזרען מזה לא שרי' אלא משום דמתוך שאתורה הולאה לזרען מתורה נמי שלא לזרען וכמתן בפ"ג דבינה (דף יב) בש"א אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את הס"ת לרה"ב ו"ה מתירין ומסיק בגמרא דה"ט דב"ה מתוך שהאריה הולאה לזרען התורה נמי שלא לזרען דווקא היבא דהוי לזרען קאת הוא דאמר' מתוך כנוקטן למולו וס"ת לקרות בו ולולב לנחת' י"ח אפי' דליו' לזרען אוכל נפש שרי' לכה' משום מתוך אכל הובא דהוי ש"ל כלל אסור מה"ס ולקוין עליו כמ"ס שם התום וכו"ר ר"פ ז' א"י אי"ב משום נחת רוח דנשים א"י למישרי' איסור דאורייתא כיון דאינן חייבות בשופר ולולב ל"ל בדירהו מתוך דהא אין כאלן משום מזה כל עיקר ווא"ל הולאה ש"ל למי' ואסורה הולאה זו מה"ס והרי דבסמיכה גופיה ע"כ לא שרי' לרי"ה ור"ה משו' נחת רוח דנשים אלא באקפת ידייהו דאין בו איסור אלא מדרבנן אבל בכלל לא משום דה"ל עבודה גמורה ולאסרה בקדשים מה"ס כדאמר' בפ"ג דב"ת דנכל

דבבל כמו איכא משום נחת רוח לגמשי יתיר מהשתא דלא שרי לכו אלא באקפת ידיהו דליתא לטמיה כלל דהא סמיכה בכל כחו בעינן וש"מ דמשום נחת רוח נגשי ח"ה למישרי לכו איסור של תורה אפי' לדידה עמון כמו גבי סמיכה והי פשוט יא"כ הולאת גלוב וספרי לא מביע' דאסור לתרמי להויא לברכותא אפי' אשה לנורך עמנה כגון שא"ל לתקוע וכגון ש"ס בידה איזה מן הד' מינים של גלוב ואומד"מ גריכה להביא דרך רה"ר כיון דהוא חייבת בהן ה"ל הולאה ש"ל' לגמי ואסורה מה"ט דהא ל"ל מתוך ואי"ל לחיור איסור של תורה משום נחת רוח נגשי והר"א"ש מסיק ש"ע ד' ראב"ה וכו"ל דלא גרע אשה מקטן שלא הוי לחילוק דמתקטן בן עד שולמו"ב ש"ס נגשי סימיות למטה וכו"ל דהאי וכו"ל דלא גרעה אשה מקטעטע הר"א"ש לא קאי אלא האה לחוד דכת' דראב"ה דמותר לתקוע להן אפי"מ שיהא כבוד כמו שמתקטן עם הקטן ליתא אף משום שבות דרבנן רובא האה דמסיים דראב"ה דמותר גמי להויא את השופר לרה"ר ל"ק דע"ז אינו רובא תהא דמתקטן עם הקטן דלא מיידי מהולאה כלל אפי' שטור י"ע א"ל ה"בין ב"ח סי' תקפ"ט ואולי ראב"ה סי' כ"ד קת מפרשי' דלמחוי דקיל"ב כה"ל דאמרי' מתוך ש"ל כלל כגון שרי אבל לר"ס דלא"ל מתוך ש"ל כלל הא והאי אסורי' ולכאור"י לכתב' ר"א"ל לחיור מהא דתני' בחולין (דף פד) ר"א"ל נ"ו איך שחטנין אותו בי"ט ואם שחטנין איך מכהנין את דמו מק"ו מה מילה שזודה דהא שבת איך ספיקה דוחה י"ט כיומי שאין ודאי דוחה שבת אינו דין שאין ספיק' דוחה י"ע א"ל ת"ש כגבולין תוכיח שאין ודאי דוחה שבת וספק' דוחה י"ט ומפ' הגמ' הא"י ספק דת"ש היינו ספק איך ספק אשה וכתבו החוס' וה"ת והא עממא דשופר כבצת משום שחט עיבדו ד"ל ברה"ה והא ליש ב"ו וכו"ל דשייך גמי ביום טוב דאם אה"ל הוא זה השומעין אסור להויא לגרעה דהא לא מחייב' ואילן לחיור מטעם האהיל והתורה הולאה לנורך התורה מן שא"ל הולאה היינו דווקא היכא דלא לנורך הי"ס קת אבל הכא ליתא לנורך הי"ס כלל ע"ז וכו"ל אמרי' בני' וכו"ל לעמיה דאמר אשה ודאי"ת גמי תקיעה דתקוב"י סומקין ואין ב"י סומכת ר"י ור"ש"ל נגשי סומכת רשות ומושע למ"ד נגשי סומכת רשות מותר להויא שופר לרה"ר ג"כ לגרעה וה"ה גלוב כן מראה לכאורה - אבל מכל מקום כי ידוקת ביה שפיר ראב"ה דאי"כ תפי' ר"י לעמיה דקאמר או מיידי התם מהולאה הא ע"כ לא שרי ר"א"ל אשה סמיכה באקפת ידיהו והי"ו אלא מדרבנן אבל סמיכה בכל כוחו לאסור מה"ט לא שרי משום נחת רוח דנגשי ואם כן אין רובא דמס' ל' נגשי סומכ' רשות למישרי הולאה של תורה לדעת החוס' ור"פ דס"ל הולאה ש"ל כלל אסור' מה"ט וע"ק מתי קאמר ר"י לעמיה האמר אשה ודאי"ת גמי תקיעה מה ענין תקיעה לת"ה אלא רבנן לא פירכיהו אלא מהולאה ולא מתקיעה עמיה - וע"ק דאמר התם אפי' רבא ולמחי דקאמרי רבננא ח"ה להי פיר' מה לת"ש ענין ודאי דוחה שבת במקדש תאמר בכיומי דליתיה כלל ומחי פירכה הוא זה הא רבנן מהולאה ש"ל' מיידי והא אפי' במקדש אינו דוחה שבת כיון דאסורה מה"ט ולא שרי במקדש אף שבות של תקיעה עמיה משום דאין שבות במקדש וא"כ להויא את השופר לרה"ר לנורך אשה ודאי אסור לכ"ע אלא שראוי לנורך מדרבנן תאמר ת"ש לאשה בי"ט של ר"ה משום גיור' דשחט עיבדו לגרעה ד"ל ברה"ר דאסור' בי"ט מה"ט כיון ליתא לנורך הי"ס כלל אלא למ"ד נגשי סומכות רשות אפי' דראוי לאסור מדרבנן אפי' באקפת ידיהו משום דדמי קת לעבודה בקדשים ומשום נחת רוח נגשי ל"ג הי"ט תקיעה דראוי לאסור לאשה בי"ט מדרבנן משום גיורה דשחט עיבדו ארבע אמות ברשות הרבים לגרעה משום נחת רוח נגשי ל"ג - אבל להויא את השופר לגרעה דאסור מה"ט לכ"ע משום ודאי ברוח י"ב בנותיה ה' וש"מ מהכא הי"ס מדרבי הראב"ה וכו"ל :

דיני ראש השנה סימן קק

ואבתי י"ט לעי"ן אי שרי להויא את השופר ואת הלובב לרה"ר לנורך איך שספק תקיע ספק לא תקיע או ספק נעל לובב בי"ט ספק לא נעל כיון דהולאת שופר ולובב לרה"ר" ש"ל לנורך בי"ט אסור מה"ט ה"ל ספיקא דאורייתא דלמח יא"כ כבר ואסור א"ד שרי וכמ"ל בס"ד והנה מלכת החוס' הגורם כ"ס שעבר דאחא להדיא לאסור דהא פ"י הא דאמרן גבי ת"ש כגבולין דאין ודאי דוחה שבת וספיקה דוחה י"ט היינו משום גיור' דהעברה והרי האי ספיקא היינו ספק איך ספק אשה י"ט ואס"ד דכל היכא דמתקפא לן אי הוי ב"ד חיוב או לא מותר להויא את השופר לגרעו ול"א דהא ה"ל הולאה ש"ל לנורך כיון דהולאה גופיה שריא כבביל ספק זה מחי גיורה שחט עיבדו איכא הכא ומחי קאמרי רבנן וספיקה דוחה י"ט באיסור דרבנן דליתא אשה היא דאסורה לתקוע מדרבנן משום גיור' שחט עיבדו ול"ל לומר"י לעמיה דאמר אשה ודאי"ת גמי תקיעה מה"ט אפי' דאשה ודאי"ת לא תקיעה היינו משום דאסור הולאה לגרעה ואיכא למגור משו' שחט עיבדו אבל ספקא ליתא לנורך כיון דרבנן דרבנן בקיעת' כיון דהולאה גופיה"ט לגרעה וליכא למגור גביה כלל - אלא ודאי"ל ו"ל דהולאה ש"ל ספק אסורה : מיהו ק"ל על פ"י החוס' דהא רבה שמיא שם להא ברייתא דר"י דמי מפ' ב"פ דבילה דב"ש דאמרי אין מולין לא את הקטן ולא את הלובב כ"י וכו"ה דמתירין בעירוב והולאה לבבת ואין עירוב והולאה לייט פלגי ולא במתוך וכיון דק"ל כ"ה רבין ע"ה ל"ט אי משום טעויה דקרא דבוס השבת ואי משום דהולאה מלאכ' גור' היא כמ"ש התו' ולה"ט אין חילוק בין לנורך לשלא לנורך כיון דלא נאסרה הולאה כלל בי"ט י"כ לא מביע' אשה ספק אלא אפי' אשה ודאי"ת גמי שריא להויא שופר בי"ט ולי"ט הכא כלל להא גיור' דשחט עיבדו וע"ק דאפי' למחי דמתקין התם דבמתוך פליגי הא גבי יוס טוב דקל דאינו אלא לאו בעלמא ל"ג משום שחט עיבדו תרע דלבי"ט ל"ל מתוך ואמרי אין מולין את הלובב והי"ט דאין מולין את השופר אמאי ל"ג גבי תקיעת שופר של ר"ה שלא יהא חוקין אלא כל ומן ש"ד יוסבין כגורו גבי תקיעת שופר של יוסל הכי כדאמרי' ברפ"ד דרה"ה וה"ע משום גיור' שחט עיבדו - אלא ע"כ ה"ט דיהיב דבכרת דחייב גורו אבל י"ט דבלאו דק"ל ל"ג וכ"כ למעלה דבוי יהי סימן ע' ע"ש - וע"ק לפ' החוס' משום קאמר ור"י לעמיה דאמר אשה ודאי"ת גמי תקיעה שחט עיבדו רבנן לא תקיעה מאי האי גו' דשחט עיבדו ואמאי הא ה"ה ג"ה אפי' גבי אשה דבלשלא גבי איך ה"ע דגורין משום דכיון דחייב בת"ש שחט י"ך אלא בקי ללמוד וכדאמרי' ברפ"ד דרה"ה הכל חייבין בת"ש ואין הכל בקיין גיורה שחט י"ך אלא בקי ללמוד ועיבדו ומשמע דוקא משום דחייב בת"ש ובכולו כדי לנאח ידי חובו הוא דחייבין לה אבל גבי אשה שרייה חייבת שרי שופר ואלה כשאר דברים היעטיק כבצת ליתא לשחא

שאגת אריה דיני ראש השנה סימן קוק

לשמה ועיבוריו ואפי' לרבה דלמחר בפ"ב דבינה (דף ית) דה"ט גזרו על עבולות כלים בשבת משום גוי' דשמי' יעבירו אף על גב דהתם ל"ט לומר הכל חייבין עבוליה דהא לאו דבר שבחובה הוא ואס' רבא להניחו בטומאתו ל' בה רק שלא יסתמך בו תרומה וקודשים ואפי' גזרו משום שמא יעבירו התם ה"ט דטבילת כלים שאני דלמט להטו להטבילו והרי אמרינן דהתם דווקא כלי שנעמא ביה הטומאה הוא לזין מטבילין ביום טוב אבל אם נעמא בולד הטומאה מטבילין אוחו ביום טוב וה"ט כיון דלזינו טמא אלא מדרבנן אינו להטו כל כך להטבילו ולג' וכן כתבנו מזה דביני שבת סומן כ"ו כל שכן תקיע' שופר לשה דלשה חייבת כלל אפי' מדרבנן דל"ה לשמא יעבירו כלל :

עוד ק"ל אפילו את"ל דשיך למגור ביום טוב ולשה משום שמא יעבירו היינו משום דלגבי אשה היו ליה העברה שלא לנרך לגמרי כיון שפזורה תחיקת שופר ולא אמרי' מתוך אבל טומטום דחייב בתקיעת שופר מספק דשמי' איס' הוא והיו ליה ספקא דאורייתא ולתומרה הולאה גופיה ודמי' שרי לנרע דהא היו ליה הולאה לנרך כמו גבי איס' כיון דלכל כל פנים מחוייב בה מספק ואס' כן מאי ספק' דוחה י"ט טוב דקאמרי רבנן גבי תקיעת שופר דמספק קל וחומר דר"י מנייה לכיסוי דל"ן עוב' וכסוי דוחה יום טוב הא גבי תקיעת שופר כיון דמספק היו הוא הגורם דל"ן כאן דחייבה יום טוב דהא מחמת ספקא שריא הולאה גופיה ולרבו לגמרי ול"ד לכיסוי דלף על גב דודא דוחה יום טוב אפילו היינו מן היין הוא דספקא א"ד יום טוב ודלואי מזה כוסיו הוא דחייב יום טוב לפיכך דמספק הוא דלרבו לתני דל"ן כאן מזה כוסיו והרי לנרך דל"ן כיון דהשומר לא יזין לחלו יום טוב כשה מילתא דכסוי ושפיר ילף לה ר"י לכיסוי בקל וחומר מנייה דהתם נמי הי"ט דל"ן ספק' דוחה י"ט דחבלה לנרך דבר הרשות אסורה ולא הותרה אלא לדבר מזה הילכך תספיק אינו דוחה דלמח' א"ן כאן מזה האבל הולאה ב"ו כל שאי לנרך אפילו לדבר הרשות הותרה הילכך לנרך ספק מזה נמי הותרה אלא על גב דל"ח שמי' א"ן לאו משום מזה אפי' א"כ בה ספקא דל"ן ספקא דל"ן לדידה הולאה לנרך דלא גרע מדבר הרשות מגור ומאי פירכא דרבנן לקל וחומר דר"י מספק דתקיעת שופר הא ל"ד כלל לספק דכסוי . ולא מביע' למ"ד הא דספקא דאורייתא לתומרה היו מה"ת כיון דטומטום חייב בתקיעת שופר מה"ת מספק הולאה לנרעו ודמי' ה"ל הולאה לנרך . וכה"ג כתב הר"ן בתשובה סומן כ' על אחד שנשבע שלא יהא בתוך העיר בשבת דלשה להחיר לו נדרו סומן לנרע' של החמה אף על גב דק"ל א"ן חכם מתיר אלא אם כן חל הנדר כיון שהנדר ספק אי בכלל שנעמא שלא תס' קודם השבת ה"ל ספק דאורייתא וכיון שמה"ת מחוייב לנרע' מן העיר מספקא קודם שקפ"ח חל הנדר מיקרי וה"ו דכותיה א"ל אפי' מתוך ספקא חל הנדר כמש"כ שם הר"ן : אפי' א"כ ה"ל ספקא דאורייתא ופלו' לא מיקרי מספקא חל הנדר כמש"כ שם הר"ן : אפי' א"כ ה"ל ספקא דאורייתא ופלו' לא מיקרי שופר לרשות הריב"ש לנרך ספק כנון טומטום דמחייב דרבנן ס"ל דלמרינו נמי מתוך . כמש"כ בפ"ק דכתובות (דף ז) אהא דמולא מתוך בביתו ביום טוב דכופה עליו את הכלי ולא שרינו משום מתוך כ' אבל אין לומר דמייירי בשביליה הא מ"מ מדרבנן מזה לא שרפו והיו לנרך היום דמזוה דרבנן נמי שרינו היכא דל"ל מתוך ע"כ . וזהו בתנאי דרבנן דמרינו נמי מזה הולאה הני מתוך דהולאה והולאה חלה מילתא הוא דכדומכת שם להדיא בפ"ק דגבינו וזוהר הא עיקר דספקא דאורייתא לתומרה מה"ת הוא כמש"כ שם הר"ן א"כ אפילו להחליקין על החום' וס"ל ל"ח מתוך במזה דרבנן כמש"כ אפילו הכי גבי תקיעת שופר אלא טומטום אמרי' שפיר מתוך וכמש"כ ח"כ מאי פירכא דרבנן לק"ו דר"י מספקא דל"ח לפי פי' זה של התוס' (ז' : הרי אפי' כמש"כ פה' התוס' ה"ל דל"ן ספק' דוחה שבת דמס' מעשה הולאה שלא לנרך הוא תמיה . ועיקר הפי' הוא כמש"כ ה"ח למעלה מזה דל"ן ודחה דוחה שבת משום גזיר' דרבנן שמא יעבירו וספקא דוחה י"ט ואפי' דל"ח נמי איסור דרבנן בתקיעת שופר דלשה ויהיה מלאכה ונמהה איסור זה מספק ע"כ . ומהזימה למה דחיקו התוס' ח"ע בתי' בתרא לפי הירוחי דת"ש ב"ט מעשה הולאה ולא כפשוטו מזד תקיעה דלשה שאסורה משום שבת ומש"כ הם ז'ל בעמון שפ"ד דר"ה וספ"ד דשבת וכמש"כ בשם . וכדמזוה ל' המשום דקשיא להו מאי פירכא הוא זה מה"ת דהא דלא דמי שבת ע"כ לאו משום איסור שבות שיהיה התקיעה עומת דכ"י דהא דתקן רפ"ד דר"ה י"ט של ר"ה שח"ל בשבת במקדש היו חוקעין א"ס דק"ל א"ן שבות במקדש אבל סיפא קשה דתקן משהרב בה"מ תקין ריב"ז שיהיה חוקעין כ"מ ששם בו ב"ד : והשתא אפי' דלא גזרו אלא משום גוי' שמא יעבירו לחוד א"ס דתקיעת שופר כ"ד לא גזרו שאימת אהרת ב"ד עליהן וכמש"כ הרמב"ן בס' התלמדות רפ"ד דסוכה אבל ח"כ דמשום שבות דתקיעת עומת נמי גזרו א"ן ע"ס לתקיעת במקדש ב"ד כיון שהתקיעה מ"ע משום שבות ול"ט לחלק אלא בין מקדש לגבולין מטעמא דל"ן שבות במקדש וכיון דלא גזרו בשבת משום שבות של תקיעה עומת דשיך נמי גבי י"ט אלא תאס' גזיר' דשמי' יעבירו לחוד (א"ס) ד"ט ב"ט א"כ מ"ט ח"כ יוכח כ"ו וא"ן ספקא דוחה י"ט הא ל"ש הא גזיר' דשבת גבי י"ט . אבל לק"מ דהא ודמי' ת"ש אסור בשבת מ"ע משום שבות ואפי' הכי לא גזרו על ת"ש בשבת משום האי שבות כיון דשבות זה שיך נמי ב"ט גרידא אפי' ח"ל בחול . ח"כ בעל מזה ת"ש לגמרי מכל הגבולין

(ט) זילנא סיך :

אפי' ח"ל בחול מכל ישראל לבד ממקדש והא אי אפשר לבטל ולעקר מזה ח' מה"ת לגמרי לעולם . והא נמי ל"ט למיגור משום האי שבות לחלוקי' ח"ל בשבת אבל לא ב"ט גרידא דה"ט י"ט משבת לגבי האי שבות . ואפי' שכתבי למעלה דלכ"ט דס"ל יש ענה"ה ל"ט שפיך האי גזיר' דשמי' יעבירו גבי י"ט נמי אפי' לא גזרו ש"ן חוקעין אלא כ"ו שפיך יעבירו כמו שגזרו הכי ביה"ט של יובל ובר"ה שחל להיות בשבת משום ד"ט ק"ל דלזינו אלא בלאו אפי' ש"ה דכיון דהא גזירה דשמי' יעבירו לא שיך ב"ט כולן אלא ברה"ל לחוד ש"ה ביה"ט של מזה ומזך שהכל חייבין בה וא"ן הכל בקראין איכא למיגור משום שמי' יעבירו לפיכך בשבת וב"הכ דחמיר גזרו אבל לא ב"ט דק"ל אבל הא שבות דמ"ט של תקיעה גזרו רבנן נמי בכל י"ט ח"כ בהא י"ט של ר"ה לחוד לא שיך לחלק בין שבת ל"ט טעמו : משום דלא ליחא לזלוולי בשבות דשמי' בכל י"ט אפי' גזרו ביה"ט של שבת לחקוב לגמרי אפי' במקום ב"ד משום האי שבות וב"ט של ר"ה גרידא ח"כ לנזור משום זה דהא ח"כ לנרע מזה ת"ש לגמרי אפי' לזלוולי בת"ש בשאר י"ט נמי דלמרי א"ן איסור שבות דת"ש טובה בשום י"ט לגמרי וביטלו האי שבות דה"ט ברה"ט שח"ל בשבת ולא גזרו במקום ב"ד מפי דלא ליתי לזלוולי דשמי' שבות בשאר י"ט ומתרי טעמא ביטלו הא שבות דשבת מפני שבות ד"ט שח"ל בשבת ח"כ בעל"ט עדיף לן ועוד ביטלו ק"ת האי שבות דשבת דלא שכיחי דלזינו א"ל ברה"ט שח"ל בשבת משום דלא ליתי לזלוולי בשבות דה"ט בכל י"ט דכתיב' ויתרו וכה"ג אמרי' בפ"ו דעירובין (דף טו) יתיר מביח סאתים דלמור לטלטולי ככולי' שרו רבנן לטלטולי מחוץ לים ומן הים לתוכו מ"ט . דלמחא אמרי' ר"ה גמורה היא ויתרו לטלטולי ככולי' מ"ט חובי שכיחי מחוץ לים ומן הים לתוכו ל"ט שכתב בעלי ח"ה ג"ו דלא שכיחא ללא ליתי לזלוולי בה"ד דשכיחי אפי' דהתם תרווייהו זה שבת הן אבל הכא הא דלא שכיחא הו' של שבת ושכיחי הו' של י"ט אפי' שפיר ח"ל נמי דבעלו הא דלא שכיחא אפי' שהוא של שבת דחמיר דלא ליתי לזלוולי בשל י"ט דשכיחי אפי' דק"ל הילכך ל"ג על ת"ש של מזה בשבת אלא משום שמי' יעבירו דלא שכיחא כלל ובתני י"ט אלא תקיעה של רשות בין בשבת בין ב"ט אסורה מ"ע מדרבנן . והשתא ח"ע הא דקאמר ת"ש בגבולין יוכח שא"ן ודחה דוח' שבת משום טעמא דשיך למגור גבי תקיעה של מזה בשבת דהיינו משום שמי' יעבירו לחלו משום שבות דמ"ט של תקיעה ל"ש למגור גבי ת"ש של מזה גזרו ואינו דוח' שבת ודמ"ט של תקיעה של רשות דלמור גבי ת"ש של מזה מטעמא דלמור : ומ"מ דהיינו שבות דשיך למגור גבי ת"ש של מזה גזרו ואינו דוח' שבת ודמ"ט של תקיעה של רשות דלמור ב"ט מ"ע אלא רשות וזה ברור : הילכך מסתבר לי דבספק תקיעה של רשות וכן טומטום דספקא היו מותר להוציא שופר לרה"ק לנרעם וה"ל לזלוול כיון דהיינו כדברי הרשב"א והר"ן ז"ש ורש"י וחס' מעללן דספקא דאורייתא לתומרה היו מה"ת כמש"כ בת"א :

דיני ראש השנה סימן קי"ח

ואבתי יש לעיין אפי' שרי להוציא שופר ולגזר לרה"ד לנרך קטן ולזנו דמי לשה דלזניה חייבת כלל במזות הללו אפילו מד"ס ול"ל מתוך אלא גז"ס ובמש"כ בס' שפני זה מספ"ק קטן דל"ט שפני ח"י שפני ח"י מתוך מדרבנן מוכי חייב וספיר ח"ל מתוך אפי' במזות דרבנן דלעת החום' ובמש"כ שם בשם גבי שריפת חזק ב"ט אפי' ביטול להחיר משום מתוך . מ"מ דעת ר"פ אינו כן דלא אמרינו משו' ימנו דרבנן מתוך ולא שרי לשרפו הכי' שביטולו כמש"כ בשפ"ח ובכ"י סי' תמו"ו ואפי' דמדברי התו' משמ' דל"ט אפי' שפיר חייב לבערו מדרבנן מיד דלא כמש"כ כל ס'ן דלעת הר"ן אפי' ח"כ ה"ה בהולאה נמי לא שרי משום שבות דרבנן . וכתבתי תמיהא לי ע"ד התוס' דמ"ל הא דבמזוה דרבנן נמי אמרי' מתוך כיון דס"ל דלעת רוב פוסקי' דבשלא לנרך מה"ת ל"ט מתוך אלא לנרך מזה הא"ן אפשר למישרי איסור של תורה משום מזה דרבנן כיון דמה"ת ה"ל שלא לנרך לגמרי . וכבר ראינו דבר תימה כזה בד' התוס' ר"פ ת"ז (דף נט) דאמר' התם כיון דלא אפשר עגאו נמי שנעמא או שאבדו כלומר ח"ע"פ שאסור מה"ת לאטול בשר קדשי' קודם הקטר' אימורי' כדליף התם מקרא אפי' דנעמא או אימורי' או שאבדו שרי כדליף לה התם וכתבו התוס' למי"ד א"ן אפי' מר' על העולין ניחא הא דנקט הבא נעמאו כ' ז"ל הואיל ומדרבנן א"ן מנהג ה"ל כאלו אבדו האימורי' ע"כ . וזה תימה כיון דמה"ת מנהג ראויה להקטירן ואסור לאטול מה"ת הבשר קודם הקטרתו וכי משום שא"ן מנהג מדרבנן שרינו איסור של תורה והא ודמי' חזק מן הדעת לומר שע"י איסור או מזה דר"ס בגרמא זו נתייר איסורי' דד"ט כמו אכילת בשר קודם הקטרת אימורי' ושריפת חזק אחר שביטול : **ב"מ** אכתי יש לדון ולהחיר להוציא שופר ולזלוול לרה"ק לנרך מחוייב מדרבנן מה"ט דמתוך דכפי' אלו עוברין (דף טו) אמר רבה גבי האופ' מ"ט לחול דלזנו לוקה דלמרי' הואיל ומיקלע ליה אורחים חוץ ליה ולרדי' ליכא פיאור כלל מה"ת דח"ל רבה לרי"ח לרדי' דל"ל הואיל הא"ן חופין מ"ט לחול ע"י ע"ח כו' משמע דלרדי' א"ס ופסקו ר"פ כרבה דלמחר הואיל . והרי ב"ט הללו של ר"ה וי"ט ראשון של חג שרי להוציא שופר ולזלוול לרה"ק לנרך משום א"כ אפי' המוציא שח"ל כלל ב"ט אלו א"ן כאן איסור של תורה כל עיקר דלמרי' הואיל ואי מיקלע ליה בר חיובא שרי להוציא לנרך דהא

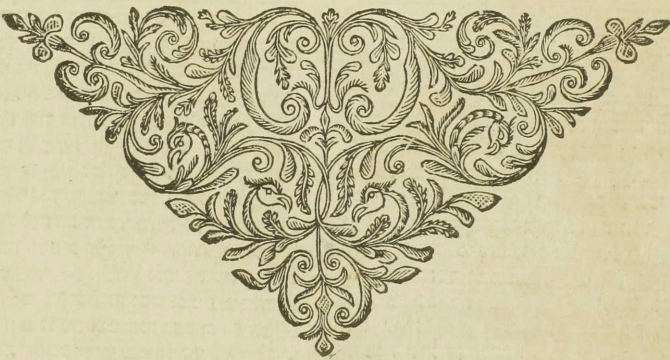
ה"ל

שאנת אריה דיני ראש השנה סימן קח

כ' לנורך מנה דרבנן א"ל להתיר הולאתם משום מתוך למוד כיון דאינן בן אפי' קצת זורק מן הצורה : והנה למאי דפי' הז'ס' להאי ספק דוחה י"ט דאמר ר"י גבי ת"ש היינו דאם אשה הוא זה הטומטום אסור להויא לזרכו כיון דלא מיחייבא ואין להתיר משום מתוך דהיינו דווקא היכא דהוי זורק היום קצת אבל הכא ליכא זורק היום כלל וכו' העבר פי' כוונתם ז"ל דה"ק דמגור על ת"ש ברה"ל לאשה וטומטום משום שמא יעבירו ד' חמות ברשות הרבים לנורך ת"ש ידעו דה"ל הולאה של"ל . והשתא א"ל דאפי' מתוך והאייל נמי אמרי' מה"א אם כן מאי יוכיח הוא זה מת"ש דוחה יום טוב דשאני תקיעת שופר דאפילו ודאי אשה נמי ראוייה לתקובע ול"ש למגור משום הולאה של"ל מנה כיון דאפילו של"ל מנה ליכא איסור מה"ת לגמרי דאמר' נמי הואיל אי מיקלע ליה בר חיובא שרי להויא לזרכו שופר לרשות הרבים אף על גב דאפילו במקום הויאיל איסורא דרבנן מיהו איכא אפי' כיון דאיסור תורה ליכא משום איסור דרבנן ז"ש למגור דה"ל כמו גזירה לגזירה אבל בשבת ודאי ראוי לגזור משום שמא יעבירו דה"ל איסור דאורייתא . אלא ודאי ביום טוב נמי ל"א מתוך והואיל ביחד בחד מקום אפילו מה"ת והשתא שפיר ראוי לגזור תקיעת שופר לאשה שלא לנורך מנה : והשתא נקטינן דלהויא שופר ולולב ביום טוב לרשות הרבים לנורך נשים אסור וכן לנורך קטן א"צ היכא דתקע כבר תקיעת דמושב דלא ידי חובתו מה"ת ותו לא הוי ליה התקיעה שעל סדר ברשות אלא מדרבנן נמי אסור וכן בלולב אחר הניחיה לנורך נענועי' שבהלל אסור להויא לזרכו לרשות הרבים כיון שאין אף מדרבנן אבל עומטום וספק תקע ספק לא תקע מותר להויא השופר לזרכו : וה"ה ללולב כן ג"ל :

ג' הולאה לנורך מנה דשרי השתא נמי שרי וליכא איסור כלל אלא מדרבנן וכמו דמותר מה"ת להויאם לנורך בר חיובא של תורה משום מתוך ה"נ מותר להויאם מתוך בר חיובא דרבנן מה"ט גופי' דאמר' מתוך וה"ל לנורך דכיון דאינן בהולאת' איסור מה"ת ב"ט הללו משום הויאיל אלא מדרבנן אלא לנורך מנה דרבנן ושרי ליה לאיסור הולאה דרבנן משום מתוך כמו שלנורך מנה של תורה שריא משום מתוך ה"ט דהולאה שלא לנורך שלא לדבר מנה אסורה מה"ת : אבל אפתי' י"ל דש"ל ל"א הויאיל אף בכה"ג דהיופ מ"ט לחול דהא אי מיקלע ליה אורחי האפיה שריא להדיא בלא טעמא דמתוך שהרי אוכל נפש ב"ט שרי רחמנא אבל הולאה לנורך דבר מנה גיפא כגון שופר ולולב לנורך תקיעתו ונטילתו דלא שרי אלא משום מתוך בשלא לנורך מנה לא שרי אפילו מה"ת משום הויאיל . דע"כ לא שרי מן התורה אלא היכא דל"א אלא לטעמא דמתוך למוד כגון לנורך מנה א"צ מ"ט לחול דאוכל נפש גופיה דא"צ אלא לטעמא דהויאיל למוד דהא אוכל נפש לנורך י"ט שרי בלא שום מתוך אבל הולאה שפי' ולולב לדבר מנה דלנורך מנה גופיה לא שרי אלא מטעמא דמתוך ואי אמרינן דלא לנורך מנה נמי שרי משום היאיל כיון דה"א לך להבאין להתיר הולאת שופר ולולב שלא לנורך מנה אלא ע"י מתוך והויאיל כלי הא"ל ל"א והולאה זו מן הצורה אסורה לרבה' והרי הז'ס' שם גבי הש"ש מה בטומאה ב"ט פ' אחד תרי' דהרי ה"איל לא אמרינן והפילו להאי תי' דאפילו תרי הויאיל אמרינן ז"ל דהיינו דווקא גבי הויאיל דשם הויאיל חד הוא אבל מתוך והויאיל דתרי מילי נינהו ודאי לכ"ע לא אמרינן . וכן והולאה שופר ולולב שלא לנורך מנה אסור מה"ת משום דלא אמרינן הויאיל עם מתוך ביחד אם

תם ונשלם שבה לאל בורא עולם

ולדבריהם ו"ל ג"ל הא דאמר חב"י ההוא בדברי תורה כתב' כו"י לכאורה יש לקרקק לוי החסום ס"ל הא דעיקר קריאת פרשה אחת בזמן שכיבה וקומה הוא מן התורה והחמדים הוא דתקנו ל"ק א"כ לא ה"ל לומר דהא דוראיתם אוחזי ראה מ"ז וזכור מ"ז אחרת התלויה בו דהוי אסתמכתא בעלמא דהא י"ל שפיר דהא דרשא גמורה והיינו שינוי לקרות פרשה אחת אינו שחיהו בשעה שזכור בין תחלת ללבוש ורבינו כתב לקמן ו"ל ותמיהו על החסום שכחו דאסתמכתא בעלמא היא הא מומטיה הש"ס אהא דפריך ורבנן האו רואיתם אותו מתי עבדי ליה מבעיא ליה לכתניתא ראה מ"ז או כו"י ש"מ דדרשא גמורה היא כו"ל ולא הקשה עליהם מהא גופא דאי עיקר קריאה היא מה"ת א"כ י"ל שפיר דדרשא גמורה היא כל מ"ז ה"א אלא שלכאורה י"ל דאין מזה קשיא כ"כ דאפשר שסתמכתא ליה להתסום דכל הגהה דרשות אינם כ"א אסתמכתא דומיא דכלאים דדריש החסום כן בדרייתא דמסתבר לאסתמכתא היא דאין סברא לומר דהקרא מייירא מוכרת מ"ז אחת שהי' וזכרתם את כל מ"ז ה"א כתב אלא דאי הוי קריאת שפיר דאורייתא הוי אחי שפיר כיון שכל קבלת מלכות שמים ועול מ"ז שפיר קרינן בה וזכרתם את כל מ"ז ה"א אלא כו"י דקריאת שפע דרבנן ע"כ פריך לומר דאין זה כ"א אסתמכתא בעלמא על זה הוכיח רבינו מהא דמנטי הש"ס והוא מבעיא ליה לכתניתא דע"כ הוי דרשא גמורה י"ח ע"ינין יש כאן מקום עיון על מה שכתב רבינו דה"ל בנחתו כתבו בפשיטות דקריאת שפע דרבנן ומה הוכיח דהא דרב בדרי' דאמר דקריאת שפע דאוריית' היינו רק על עיקר קריאת פ' אחת כו"י הא יש לומר דה"ל לא כתבו דקריאת שפע דרבנן כי לא כיון דקריאת שפע דרבנן ליה קריאת שפע דרבנן וע"כ פריך לומר כן דאם לא כן תיקשי על שמואל מהך ברייתא דמוכח מינה דקריאת שפע דאורייתא יעיון תו' ברכות ד' ק' ד"ה ב"ק וד"ה ה"ג ותוס' סוטה ל"ב שלא כתבו להלכה דקריאת שפע דרבנן ואם כן יש לומר דגם החסום דהכא לא כתבו לאסתמכתא בעלמא דקריאת שפע דרבנן אלא לשמואל והכא גופא אסתמכתא בדוכתי עובא שהיו מפרשים בסתימתו אליבא דתנ"י מ"ד ו"כ לק"מ מהא דרב דנדרים דיש לומר דה"ל דק"ל כרב לגבי שמואל י"ח זה אינו דאם כן תיקשי קושי רבינו על שמואל האו רואיתם אותו מתי דריש ביה ואין לומר דשמואל כ"ר"ס סברא ליה אם כן י"ל להתסום לומר אסתמכתא בעלמא כו"י הא יש לומר דר"ס לית ליה כלל הך פירוש מ"ז או מ"ז ה"א אסתמכתא בעלמא שחרי בדברנ' ד' ו' תניא אמר רשב"י דרשמי שאלם קורא קריאת שפע ב' פעמים בימי חול ו"כ בשל שחרי מיד אחר שיעלה עמוד השחר כו"י ה"ל דל"ל כלל הך דמשכיב בין תחלת ללבוש ולפ"י אחי שפיר דלא פריך הש"ס שם בנחתו ור"ס הך דרשא מ"ז או כו"י מ"ז כדפריך שם כה"ג ש"מ דר"ס ליה ליה כלל הוי ומיניו שמואל ודבריית' שם בברכות דהא כולהו מהך דוראיתם אותו נפקא כה"ל בירושלמי אלא לדלידה משעלה עמוד השחר קרינן ביה ובקומן ווא"כ ינחא דשמואל כ"ר"ס ס"ל לא ה"ל מ"ז ה"א לומר דהוי אסתמכתא וכדאמרינן : ועוד דהא ע"כ מוכח דשמואל לית ליה הך דוראיתם אותו כ"ר"ס דפרט לכסות לילה דהא לקמן בס"י ה' הוכיח רבינו דהא דאמרי' בנחתו רב יהודה רמי תכלתא לפרומא דאניג' בתייה וס"ל דליצית ה"ל מ"ז ע"כ שלא ה"ו"ג וגוסי חייבות ע"כ שמואל ס"ל דהא דר"י או דרב או דשמואל היא וכיון דרב ס"ל דאין אומרים פ' לציית בלילה ש"מ דס"ל דליצית ה"ל מ"ז ע"כ א"כ ע"כ הא דר"י אליבא דשמואל היא יע"ש א"כ מוכח דשמואל לית ליה דר"ס דפרט לכסות לילה דהא לשמואל ה"ל מ"ז דליצית מ"ז ע"כ שלא ה"ו"ג וכמ"ס הרא"ש בהלק"ע דהא דר"י לית ליה דר"ס יע"ש וואם כן תקשי לשמואל האו רואיתם אותו מתי עבדי ליה : ועוד דהא ע"כ מוכח דשמואל עיקר קריאה לפי אחת בזמן שכיבה וקומה היא מן התורה כמ"ס רבינו לקמן מהא דרשב"י ור' אחי בנחתו דע"כ לדידהו הוא ובשכבך ובקומך דקרא דקריאת פ' אחת בזמן שכיבה וקומה מייירא ולפ"י ינחא לי מה שקשה לכאורה מ"ל לשמואל דקריאת שפע דרבנן ולהוציא קרא דבשכבך ובקומך מפשטיה דמייירא בקריאת שפע דהא אמר' שם בברכות מתיב רב יוסף ובשכבך כו' משמע דקרא כמ"ס מייירא ומי"ל לאוקמיה בד"ת אך ע"כ שהוכיח רבינו מהא דנחתו דאמר' דבקריאת שפע או כו"י אחת שחריית קיים לא ימוש ע"כ דבשכבך ובקומך בד"ת מייירא היינו לעיקר קריאת פ' אחת וקריאת שפע דרבנן א"כ אחי שפיר דשמואל כ"ר"ס וכר"ס ס"ל ור' אעזר דפליג עליה וס"ל קריאת שפע דאור' דאיהו פוסק כרבנן דפליגי אר' יוסי שם ולדידהו לא ימוש פשטו ומי"ל דגם בשכבך ובקומך כמ"ס חיי"י וק"ש דאין יבונה סרה קוש' המפרש בירושלמי רפ"ק בברכות על שמואל מהא דתני תמן הקורא קודם לכן (היינו כה"ס) לא ילא ידי חובתו דמתי ליהא דספק קרא קריאת שפע דשמואל יע"ש דלפ"י לק"מ דשמואל כ"ר"ס ור"י ס"ל הוי דקרא חיה ל"ת אין לך לחזור ולקרות או שהברייתא מייירא הויי שלא קרא עדיין שום ד"ת של שכיבה וקומה דגם לשמואל פריך לחזור ולקרו' כמ"ס רבינו י"ח דעיקר קושינו של רבינו במ"ס ותמיהו על ה"ל שחרי מוכח דדרשא גמורה היא כו"י לא וכתיב להבין תמיהתו דהא י"ל דהחוס' ציטת את ענינו אהא דמייירא בדרייתא ואין וו ק"ס דמשמע שקריאת שפע כתיבה בקרא על זה כתבו לאסתמכתא בעלמא ואסתמכתא אקרא דוראיתם אותו דק"ס דרבנן

וזה ודאי דמורו החסום לרבינו דעיקר קריאת פ' אחת היא מן התורה ומצב ליישב כן כוונת החסושים ממה שיקשה עליהם תמיהא גדולה כל כך : ומ"ת אין להקשות על רבינו במ"ס דהחוס' כתבו בפשיטות דק"ש דרבנן והיינו ד"ה שכבר כתבו להדליף דכל שעה חזם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה כו' והיינו הך קרא דלא ימוש והוי לשמואל ח"בא דר' יוסיר"ש קיים קרא דלא ימוש בקריאת שפע או כו"י א' שחרייתא וערבית ואין לומר דמכל מקום מקרא דהגית מחוייב ללמוד תמיד דאם כן תיקשי למתי נפקא מיניה קיים לא ימוש ולמה אין מגלין אותו לעם הארץ הך עדיין חוב שב והגית עליו ללמוד יום ולילה דזה לק"מ ע"פ מה שכתבתי בסמוך בד"ה א"כ ע"כ דזה ודאי דמקרא דושנחת מחוייב ללמוד תמיד אלא מי שהוא עוסק בדרך ארץ שמה"ת מתי פער נפשיה בקריאת שפע או כו"י א' יואל די חובת לא ימוש ובשכבך ובקומך ומכל מקום אין מגלין אותו לעם הארץ כדי שלא ירגילו את בניו לדרך ארץ ולא ירגילו חוסם לת"י יע"ש א"כ א"ש כמו דושנחת הוא עיקר המתי' של ת"ת ללמוד תמיד ובשכבך ובקומך הוא למי ששהה בדרך ארץ כו"י קרא דוהגית בו הוא לעיקר מ"ז ללמוד תורה ללמוד תמיד וקרא דלא ימוש הוא למי שעוסק בדרך ארץ אס כן אחי שפיר בדריית' דבדולאי מי שאינו עוסק בדרך ארץ מחוייב ללמוד תמיד מקרא דוהגית והא דלא נקטו התו' קרא דושנחת מ"ז מ"ז דהגית בו משמע ויתר דחייב ללמוד יום ולילה : יש להקשות אמאי מקשה אסיפא דלמתי דשמואל ולא אריסא כו"י זכר הקשה הרשב"א והוא תירך דשלי קריאת שפע דרבנן דלית בה מלכות שמים על זה הקשה הא אכתי לא ידע מזה וגראה לי הא דפריך וינחא ו"ל ולא לימא דהא היינו נאמרי אמת וליצי ולא פ' וינחא ומשני דלית בה תרת' פ' שילמוד תורה דבאמת וליצי אינו מקי' מ"ז ללמוד תורה דהא כתבו הפוסק' דבאמירת דבר לפני' ש' בו פסוקים מן התורה א"כ לומר ברכת החסום כן יש לפרש כוונת הרשב"א : אך בלא"ה יש לתקן ל' הרשב"א ו"ל דכל המלות א"כ יואל בהרהור חוץ מק"ס משום דכתיב דכבוד : והנה בעל קרא דלמור בד"ת א"כ ממשע שלא יהיו ת"י מגלין אלא בשותיהו כו' ווא"כ מסתבר דכל מה שהוא יואל בהרהור אפי' בהרהור אסור כיון דהוי כבוד אלא מה דאין יואל בהרהור מותר להרהר : וזוהו מדוקדק שפיר לשון המשנה בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך כו' דה"ל לומר ואינו מהרהר לפניו ולא תאריה אבל לפי דברנו ינחא : דבברכות הוי הרהור כבוד לך אמר ואינו מברך אבל בק"ס הוי רק הרהור לך מן מהרהר לך ש' בלבו : ולפ"י נחא קושיא רבינו והרשב"א דלק"ס לא מתי פריך כיון דהוא מדרבנן מאי איכפת אס מהרהר כיון דאין יואל בזה ידי חובת ק"ס שנתקן כגדו וגוה פריך ותי אחת ויציב דאורייתא ובה יואל בהרהור ינחא אמת וליצי דמיקים בזה מ"ז דאורייתא ומ"ת הוי הכי כיון דאין מ"ז אפי' משני ומהו יואל מ"ז אפי' יואל מ"ז אפי' א"כ בק"ס ובפרשה וינחא ג"כ יואל בהרהור : ופריך וינחא הא כו' דבזה ינחא ג"כ ברכה על הגאולה ומשני הא עדיפא דלית בה תרת' פ' ד"ת ויליאת מ"ז א"כ ד"ת קיים בב' פרשיות הראשונות מ"מ כיון שנתקן לק"ס יקיים מ"ז מ"ז דרבנן כדאמרינן בפ' התלת ראה מ"ז או זכור מ"ז אחרת התלויה בה ואין ע"כ יואל כל הג' פרשיות בחד : עוד אפשר דמתחילין התקן והתקן דהתקן סבר דבנעין שינוי יואל מ"ז אפי' שבת לך פריך דמתי אמת וליצי ונעני דסני בהוכחה פ"י בהוכחה דהודאה שאומר אני ה' אלהיכם אבל בלא שבת ובלא הודאה אינו יואל ופריך דע"כ דטפי עדיף שאמר בשבת ומשני דבואמר איכא תרת' פ' ד"ת ויליאת מ"ז : ויתר ראה דלק"ס לא קשה כיון דאסתמכתא אקרא תמיד עיון שבת ל"ד א' :

ובמה שכתבתי מתוך מה שקשה לי או ימוש רבים על הר"ן בריה' שב' דל"ת מברכה שא"י הוא רק המרבנן דאי מדאורייתא אמאי אמר ספק אמר אמת וליצי חזר ואומר הא הוי ספק דאורייתא ע"כ קשה לי הא ס"ל דספק מדאוריית' מן התורה לחומר וא"כ שפיר חזר ואומר מדאוריית' ולא קל י"ו האיסור אבל במ"ס ינחא דכיון דבואמר אמת וליצי אומר ג"כ הברכה דבואלהו וזה הוי דרבנן דעיקר אמת וליצי דאורייתא הוא משום יואל מ"ז אבל לא הברכה וא"ש : ובה סברא שכתבתי דבק"ס אינו יואל בהרהור מ"ז א"כ בשאר מ"ז מית מתוך מה שהקשה בס' טורי אבן על ר"ה אהא דכתבו תר"י בסוגין דפחת דבחרמא דאף דמלות א"כ כוונה ה"מ בתמ"ז בתמ"ז בתמ"ז דבמשע אבל בתמ"ז בתמ"ז לבד לריכה כוונה דאם לא נתכוין ולא עשה מעשה א"כ לא עשה כלל שום מ"ז ומקשה ע"ז א"כ מאי פריך אמר' תמ"ז א"כ כוונה מהא דהיה קורא בתורה דאם לא כיון לבו לא ילא א"כ ק"ס שגוה דבבור לביע לריכה כוונה יע"ש י"ג מ"ז מ"ז מ"ז יא' ש' שכוין ללא י"ח ק"ס ב' שכוין למת שאומר בשפטו ומראה בד' הש"ס דודאי מי שקורא בתורה יודע מה שאומר ופריך הש"ס שפיר אמאי אס לא כיון לבו לא ילא אלא ע"כ שכוונה היא שכוין דווקא ללא י"ח ק"ס ואי מ"ז א"כ כוונה א"כ ינחא דבברכה א"כ משמע דבבר אחר לא עשה כלום מ"מ כאלו בק"ס הא קרא ע"כ יואל ומהו לא ילא אלא ע"כ ש"מ דמלות צריכות כוונה כ"ל פשוט י"ח לפני' בלא"ה לא קשה מידי דבבר' שפיר כתבו תר"י דאם אינו מכוין למת שהיא מברך

מבדק רק שהוא אומר בא"י על דבר העשון ברכה אחרת כיון שזאל בהרהור א"כ יאל בזה לברכה אחרת ולא טעה כלל המל"ט שחייב בה אהל בק"ש כיון דלית ויאל בהרהור הוי הדבור מעשה גמור כמו בשיפר ומהו ופרך ספיר אמאי אס לא כיון לבו לא יאל : הרב הגדול מוה"ר יעקב מאיר זללה"ה :

שם וה"נ כתבו החוס' גבי ספק אחר תחת וי"ב כו' . לכאורה תמוה דהא תמוס' כתבו ש"ל להספך דהדרנא יחזור לאמת וי"ב שפטר שחקו הגל ע"ש אך כוונתו ה"ל דע"כ לא כתבו תמוס' דחומר לאמת וי"ב רק מטעם שאפשר שחקו הגל והיינו היכי שמאפק מויאחר ומאחא וי"ב אבל היכי שבדי לו שלא אחר לאמת וי"ב ומסופך מק"ש ומפ' ויאמר דבודאי לא סגי בזה שיאמר אמת וי"ב ללא ידי הוכרת יציאת מ"ר"ם של תורה אלא חוור לויאחר וגורר נמי להב' פשוט הראשונה ולי"ט בזה הרתי וכת"ש רבתי ומה' הגלוי וכו' וי"ב וי"א וי"ב כאל דל"ט האו עממא שחקו הגל והוי מחויב לקרות ק"ש דווקא * וזה כוונתו ג"כ לקמן במימ"ו ג' שכתב שס' וה"ה בספק קרא ק"ש אפי' לכאמאל כיון דר"מ דאורייתא חורר לק"ש דח"ת בזה חרתי ע"ש ובסימון י"א כתב ג"כ כה"ג :

אמנם נראה ליישב הכל ת"ל בדרך נכון שהרי אמרנו בברכות ל"ה ת"ו ואספת

דנגך הנהגה בזה מנהג דרך דברי ר' רבי יעמשה הרי דרשות לאדם לעסוק במ"מ בכדי להרויח פרנסתו ופרנסת אש' ביחוי וכל תורה שאין עומתה מלאכה

סופה בטלה ובהדיא אמר' בירושלמי ר"פ דפסיה חגי רבי יעמשהל וזכרת בחיים זו חומות וכו' ופרש"י ב"מ והודעה להס' אח' בית חיים זו חומות א"כ מי

שעוסק בדרך ארץ וטעור או מות' מ"מ הטילה התורה עליו לקרות ע"פ פירש' אחר בזמן שביבה וקומה וזה נלמד מיתורא דובשכך ובקראן ואתי

ספיר הא דלר"י וי"ב קיים בקריאת פרק אחד שחרית וערבית קרא ללא ימוש היינו בסתם ב"ה שעוסקין בסחורה ואומנות וזה ודאי בתי שי"ט ספק ללמוד מחויב

ללמוד תמיד וכל השח' זמן חתוכ' נר בצה"ה ול"ת הודברת בס' ולא בזבירים לעלים ולד' הסמו' אפי' : וזה מ"פג שכבר למד כל התורה ופירש מן התורה עובר

בזאל דפן וסורו מלאכב' : והנה כל זה לרבי יעמשהל דדרש' לאה דההג' מנהג ד"ל אבל לרבכ"י דפליג עליה שס' ואמר אפשר אדם חורש בשעת חרישה כו' תורה

מה תהא עליה אלא בזמן שישיא עושין רעונו של מקום מלאכבן נעשית ע"י אחרים כו' א"כ הקור קוסי' לזכותה אך גם לא תברא דהא באת ע"כ י"ל דגם

רשב"י ס"ל דרשות לאדם לנהוג מנהג דר"י ופרש"י דלכ"כ קומה דרבכ"י אדרשב"י דהא באת ס"ל דלפי' בק"ש שרי' וערבית קיים ג"כ ל' א"ש ומשמע שזאל נמי

זוהי ידי חובת ח"ת דאלל כמאי ל"מ שקיים לא ימוש הא עדיין חוב של תורה עליו וסופך לאה דס"ל בברכות דמחייב ללמוד תמיד אלא והוי דגם לרבכ"י רשות

לאדם לנהוג דרך ארץ אלא שבהא פליג על רבי יעמשה דדרש' ואספת דנגך דזוהי ר"ן התורה ממש שי"ה אדם חורש בשעת חרישה כו' אלא שאם היו צנדר עושי

רעונו כ"כ היה מלאכבן נעשית ע"י החרש אלא שגדה חורה לטוף דעת האדם שלא יהיו עושין רעונו כ"כ והס' בעל' ס' יעטרו לעשות מלאכבן * והנה לכאורה יש

להפ' א' האך אפשר דהקור דחוספת דנגך מיירי מלין עושין רעונו כ"כ רבי ברישה כתיב ויהי אדם שמוע חשבונו להכנה אח' א' אליהם ולעבדו בכל לבבכם ובכל

נפשכם * ונראה דר"י דייק לה מדשעה התורה ולא כהנה בשעתה שניה ובכל מהודים כדכתיב דפ' ש' ראה שחשבונו מלאכבן ש"מ דקרא מיירי בלא יהיו אוהבים

אחור בכל מהודים זה המנוון שחייב עליהם ביותר לזאת כגמולם ישלם להם שיעטרו בעולם לריוח פרנסתם ממה שיעבד הכתוב ועמדו וזים ורעו

למלאכבן דהרתי טעונתי בזה ת"ל לד' המהרש"ה א"ך עדיין יש בנתות דר' יעמשהל אדר' יעמשהל דברכ"ס ל' הא דההג' בהו מנהג * דרך ארץ וס' בנתות דר' אמרי' שאל בן דמא א"ר יעמשהל דר' שאלחורדו מלאכבן חרתי לו לא זכורט שעה

שאני לא יום ולא לילה דכתיב והגית זו יומם וילה הרי משמע דמחייב ללמוד תמיד יולפ' דאחי שפר דר"י ידג' בנן דמא שאין ליהודי חכמת יוונת נועה לפרנסתו

ויש ספק בידו ללמוד ומחויב ללמוד תמיד מקרא דזכנתה כול' א"ך רחתי בירוש' רפ"ק דפסיה דליתא התם בזה ל' כאלו את ר' הירש מיה ללמוד חכמת יוונת חרתי

לא זכורט שעה שאני לא יום ולא לילה הרי משמע לא יעסוק באומנות והתני ר"י וזכרת בחיים זה אומנות ומשי מפני האסורות היינו שעל ידי חכמת

יוונת היו מלשנים ע"כ * הרי הטעם שאכור חכמת יוונת אינו מטעם חיוב ללמוד חוריהך עדיין יש מקום עיון על מ"ש רבינו בסוף התשובה דר' יוחנן מאוס רשב"י

ס"ל בבוטות מ"ב דק"ש דאורייתא ח"ת מוא דכתיב ואמר אליהם שמע ישראל כו' אס כן קשה דר"י מש"ס רשב"י אדר' מאוס רשב"י דהרי מהא דאמרי' משוס רשב"י

במנחות דאפילו בק"ש קיים לא ימוש ספר התורה תכמע דקיים בזה מ"ש של ח"ת דלכ"כ תקשי קושת רבתי למאי כ"מ קיים קרא ללא ימוש כיון עדיין חוב של תורה

עליו ואף ד"ל דרבכ"י ס"ל דה"י דתכבה תורה בשכך ובקראן היינו ללאח' בזה ידי חובת ח"ת למי שעוסק ב"ה א"כ ליהודי דתכבה תורה בשכך ובקראן היינו ללאח' בזה

פ"א של ק"ש לכפור נפשו ידי חובת ח"ת חולי ידמו לו אח"כ עסק פרנסה ויבטל ממלות ח"ת ו"א"ש שני הסוגיות דרבכ"י ה"ל * וכמו שהקשה רבינו למעלה בר"י

הס' מהא דרב דנדרים דלמר דמ"י פטר נפשיה בק"ש כו' סימנה מה דק"ש דאורייתא ע"ש הרי שלדעתו א"ינמא דק"ש דא"י יולאין נמי ידי חובת ח"ת בק"ש

אך זה חינו דהס' כן חיקקיש על שזאל דמנ"ה דק"ש דרבנן ואין לומר כמ"ס דר"י ולנדריהם ז"ל כו' דס"ל כרבכ"י וכרבי יוסי הא לרבכ"י ק"ש דאורייתא ואס' כן

ה"י נימא לרבי יוסי ולדידה קיים לא ימוש בק"ש ויולא' בזה ידי חובת תלמוד תורה אבל לא בפרק אחר וכן לפ"ו י"ל דרבי אחי דלמר דבפרק אחר קיים לא ימוש כו' פליג ארבכ"י דהא לרבכ"י ע"כ י"ל דק"ש דאורייתא ובק"ש יולא' נמי ידי חובת ח"ת ולא כפ' חר' אלא והוי ליהודי דל"מ

הא דרשב"י בסוגה מ"ב דואמר להם שמע ישראל לאו דרשא גמורה וק"ס דרבנן
 אף ק"ס ליישב דברי רבינו דמה שכתב דרשב"י בסוגה ס"ל דק"ס דאורייתא כוונתו
 דמנה יאל להפסיקים דק"ס דאורייתא בר' אלעזר מטעם דס"ל להך דרשא לדרשא
 גמורה ודרישה ע"כ ל' לרשב"י במתנות וכו' יוס"ט דק"ס וילחין י"ח ח"ת
 מן התורה וק"ס דאורייתא י' אבל גם וז"ל אה"י דהא דרשב"י בסוגה חינו דרשא
 גמורה וק"ס הסתמכתא : ומ"מ אין לכבוש דר' אחי סובר מני דק"ס דרבנן דלי
 ק"ס דאורייתא ודאי אינו ולא בפרק אחר כ"א בק"ס דווקא ואין לומר דהאי פרק
 א' דאמר היינו לבד ק"ס ות"ת וק"ס שני מלות מן דא"ר דא"ר כ' מ"ל די"ל בפרק א'
 י"ח ח"ת הא ודאי י"ח היינו ללמוד חידו מפרק דושיהסע ולא ינעם כפשוטו ועוד
 דאם קרה כבר ק"ס לא ירע ק"ס מאחר ד"ת ולמה לוכ' כלל לפרק א' ועוד דמ"ל
 לר' חמי שר' ויוסי פליגי בזה ע"כ דרשב"י דס"ל דק"ס בלבד קיים לא ינעם חלוא ודאי
 לכשתבוא ס"ל דק"ס דרבנן ומה"ת בפרק אחד סני ויה"ל ק"ס לאהרן התקנה י'
 וא"כ תקשי לפ"ו על מ"ס רבינו דלא מ"מנו מי סבור דק"ס דרבנן כ"א שמי"ל
 בלבד ומי"ל הוא כו' הרי לפ"ד סר' הרי סובר כו' יו"ל דר' אמי"ל קאמר רק
 שמדבריו של ר' יגלמד כן ואיך גופיה י"ל דס"ל כ"ר"א דק"ס דאורייתא וסבורנו
 דלני ר' ירמיהו בלחם הפנים ואין לנו שזל"ן י"ח ח"ת בפרק אחד ומנה שאמרנו
 בירושלמי אר"י משום רשב"י כגון אנו אפי' לקריאת שמע אין משסיקין
 אין הכ"ז דרשב"י ס"ל ק"ס דרבנן ד"ל כיון לדרישה עיקר חובת ק"ס שכתב רחמנא
 הוא יצאת בזה י"ח ח"ת למי שנתקבץ דאורייתא א"כ שר' ח"ן משסיקין מת"ת לק"ס :

וע"פ הנ"ל רבינו הלכה דק"ס דאורייתא עולה יפה סגוין דגדרים הא דאמר
 רב ג' דאמר רב' החומר גשמים ואבנה שפרק זה או משכתא ו' וחד' גדול
 נדר' ופר"ך והא מושב' ועומד הוא תר' סני והיונו מפרק דושיהסע ומשני מינו
 דאי בני פטר נפשיה בק"ס שחזית ועבדית משום הכי חיל"א שבועה י' ויש לדקדק
 למ' לו לרב לנתת הדין בזמור אשכים ואבנה ולא בזמור סחם אשיה פרקיה
 כו' כיון דלא מיירי מלורווי הא הונו דרב גדול קמיתא ועד דמני מינו דאי בני
 פטר נפשיה מה לו לבעט מהו היל' דליו מבטל כלל על ליתוד התורה תמיד אלא
 דבק"ס סני י' אך דאי ק"ס דאורייתא שפיר נקט אשכים דווקא כיון דנשבע על שעה
 שאינו מושבע דווקא על תורה כיון דלא מוטל עליו מלות ק"ס א"כ שפיר אמר לנו
 דאי בני פטר נפשיה או בכל רגע של וז"ן ההשגחה מתלות ח"ת ע"י שיקרא או
 ק"ס וכיון דאין מושבע או על ליתוד תורה דווקא שפיר משכת נדרו ורוא"י שיקרא
 ותיב ללמוד חידו הפק שגד ע"כ הו"ך לכוף וק"ס בכדי שיקרא ק"ס ג"כ :
 ומין להקשות א"כ גם כנשבע שלא על זמן השבועה יתול שבועתו מנו דאי בני פטר
 נפשיה בתולה אחרת דהא מוטלין מתי"ת לבל הנאות וכדליתא בירושלמי דא"כ כל
 המות מתה טהה עליהן וכדליתא סוף פ"ק דקדושין דמשעה עדיף מתי"ת דיחיד
 ע"ש"ט בתוב"ט דהא אי תמרני על מליה אחרת א"כ נפטר גם משבועתו על
 אותו הפרק דמאי אולמא משבועתו משבועתו הר' סני שרבעת מת"ת בשביל קיום
 המלוא א"כ גם שבועתו לא חיל"א דהוי כנשבע לבעל את המנוי וז"ל נומר דווקא
 משבועתו הר' סני י' וכל לבעל לקיים אתה מלוא משום שאינו מושבע כלל על תורה
 באם ש"ס לפניו טהה חיה מלוא משא"כ זה שנשבע ללמוד זה הפרק דווקא
 בשבתה א"כ אף אי מתרמי לו מלוא אחרת לא נפטר משבועתו דהא י"ל דל

נחשונו כלל שבועתו לבעל את המלוא וכו' וכן דבדרישה הילכו אחר כוונת
 הנודר ולא היה בדעתו לבעל את המלוא שגד"ש מת"ת ודאי נדפטר משבועתו
 משא"כ לענין ק"ס דוודאי חייב בק"ס או מן הזירה ובליתוד זה הפרק לא יבעל
 ענו"פ מלות ק"ס ודאי דחלה שבועתו ולפי"ו יתיישב קושיה הר"ן ע"ס על הא דמני
 מנו דאי בני פטר נפשיה בק"ס הא שכתב ר' אבהו דשנתת מחויב ללמוד חידו כו' ולפתי"ס
 דווקא נקט אשכים דהו"י ח"ת ע"כ הו"ה כולל משבועתו חייב בק"ס וי"ח ח"ת דהו"ה
 אך עדין י' מקום עיון לכאורה ח"ת נקט בזמור השנה פרק זה דווקא ולא בשת"ס
 בזמור השנה פרק אחר דחיל"א שבועתו ותיב ללמוד פרק אחד אך גם זה לא קשה
 מי"ל דהא לא פסיקא ליה שיזול שבועתו וילקא על שבועת בישווי או שמחייבכו דרבנן
 דהא הנהגה יבול לומר שדעתו היה על אזהרה פרק שיה' ואפי' ק"ס בכלל ואפי' דלע
 דאי אין חנו נרכין בלמוד דבא"ה חייב בק"ס מ"מ נמצא לה"ר דזו נשבע
 לקיים את המלוא ופסור ואך נקט זה נא יבנה ויבנה וקבוו מספק לבן נקט פרק זה דווקא
 דפסיקא ליה דחיל"א שבועתו כן לבעל מלקות או קרבן י' אך דמ"מ על התקן קשה
 מאי פירך והלא מי שבע ועומד ח"ת הרי דודאי על פרק זה דווקא נשבע עליו אינו
 מושבע כולל ללמוד אותו משבועתו הא שכתב דווקא פרק זה רשות בידו ללמד בכל
 שם שדל"א ומת"א חיל"א שפיר בביעוז פ"ב ילמוד אותו בשבועה של יום מחר
 ונראה דגם המקנן הק"ס שר' כיון דמ"מ ע"י שבועתו קיים מלות ח"ת של יום מחר
 שיהי כשלילמוד אותו הפרק שנשבע עליו יקיים ג"כ מלמלא י"ח ע"כ של ח"ת א"כ
 בכלל נשבע לקיים את המלוא והוא פסור דלאן בענין העבה דומיה דהרעה מה
 הרעה שית' אף העבה רבתי ובתי"ס ש"ה"ל שימתני דאי בני פטר נפשיה בק"ס
 פ' רחמי תורה או כלל על ליתוד התורה ואין כן בכלל נשבע לקיים את המלוא
 (ומה דא') לית' ליישב קושיה הר"ן מדנקט אשכים דליו מושבע או כלל על
 ליתוד תורה ככ"ל) ורף שתי"מ עושה מלוא היה במה שילמוד כיון דליו מושבע
 עליו בפדושו אין זה בכלל נשבע לקיים את המלוא אלא רשות הוא למה זה דומה
 לנשבע לשב בסוכה בשבועת ימי הסכות לבד לילה ראשונה אף שנשבע שינשם ביום
 מקיים מלוא מ"מ חיל"א שבועתו כיון דליו מושבע על יציאת סוכה בשאר הימים

לכד מלילה הראשונה :

ש"ס והשתדל יש להקשות לפרש"י אחאי פטורי נשים מק"ס לשמואל כו' הנה
 בזה יסולק הוכחת הגל"ח שס' בברכות שהוכיח מדפריך הש"ס פשיטת
 ש"מ דגם כמ"ע של דבריהם ש"ך וזון גרמון דל"כ מאי מקשה פשיטת' והא איכא
 שמואל דס"ל ק"ס דרבנן ע"ש י' ובגל"ח י' לומר מני דהש"ס פריך למ"ד ק"ס
 דאורייתא דק"ל הכי וכו"ה מזינו כמתה דוחי' דפרך אליבא דמ"י אף דלא
 ק"ל כוהיה' י' ומיזש בני מה שקשה המפרש בירושלמי פריך דברכות דמיתי
 ברייתא דספק קרא ק"ס חזור וקרא על שמואל ע"ש כיון דעיקר קריאה הוא מה"ת
 לכך חזור וקרא אמנם יש לתמוה לכאורה לפי מה שמביין רבינו בנעט רש"י
 בכלל מ"ע של דבריהם נשים חייבות א"כ תקשי למה ליה לטעמא דרחמי וינהו
 חיפוק ליה דמ"ע של דבריהם היא : ועוד דלחמ"י נשים חייבות פריך בנעט רש"י
 במקרא מגילה שאף כן היו בחזקתו הגם ובפי"ב דשבת אמר' נשים חייבות נדר
 מוכה מטעם שהיו בחזקתו הגם ובפי"ב ד' ק"ו נשים חייבו' נדר כוונת שאף כן
 היו בחזקתו הגם חיפוק ליה בכל הכי דמרבנן וינהו חלל' ע"כ דגם רבנן ענין
 דאורייתא תיקון וכו"ה תוס' פסחים ק"ו ד"ה שאף ולא חייבות רק היכא שראיה
 להם עטם בדבר לחייב כמו ל' הכי מיידי גם לשמואל שחיי בחזקתו הגם ותפלה מטעמא
 דרחמי וינהו ונשי לא בעו רחמי בתמיה אבל בל"ו אין לחייבם כ"א תוס' רש"י
 השנה ל"ג ד"ה הא להוכיח מה"ת דברכות ד' דפרך א"כ בכל מ"ע שמדברנן
 לתיביניהו ובריש סוכה ב' דמשעה נשים פטורות ממוטת עשה שזמן גרמא של
 דבריהם (וכן נראה מה"ת שלא הקשו התוס' ע"ל ש"ך דרך קושיא ומכל מקום
 ומה"ל ומגילה) א"כ לא קשה מידי גם לשמואל שחיי בחזקתו הגם והכמים לחייב נשי'
 בקריאת שמע ד"ס לומר דלא נראה להם טעם בדבר לחייבם וחי משום קבלת
 מלכות שמים הרי אף למ"ד קריאת שמע דאורייתא ג"כ לא חייבו נשים בקבלת
 מ"ס אף שכתפלה חייבות וקבלת מ"ס נדפוש תפלה שיהי לשמואל בחברים
 ששוקאן בתורה משסיקין לק"ס משום קבלת מ"ס ואין מפסיקין לתפלה ומכל מקום
 נשים חייבות בתפלה מפני עמי דרחמי ופטורות מק"ס אף שיש בה מ"כ א"כ ה"כ
 נימא לשמו"י אמנם י"ל ליישב דעת רבינו ע"פ שראיתי בכחבי הרב ה"ג מהרר
 יעקב מאיר ולה"ה שכתב ליישב דעת רש"י מקושיה תוס' כמעט ע"ד שכתבתי
 בסו' י"ד והוא כיון דעיקר חפלה לא נתקנה על אומן רק שנקטוהו מטעם דרחמי
 הוא ורבנן אסמכתו אקרא דתמירין דלטו תמידין רמיו בתפלה והא רחיה
 שתתפללין נדבה א"כ לא מסתבר למפרש להו שיקרא בתפלה משום וזון העטל -
 אבל בהלל ותוכה עיקר מלוותו הוא על הזמן מש"ה פטורות לכך הולך הש"ס
 בתפלה לטעמא דרחמי כלומר דעיקר התקנה הוא מטעם דרחמי והואו אינו כ"א
 טפל לה ע"כ י' ח"כ מקשה רבינו שפיר לרש"י דס"ל בב"ב' היכא שאין עיקר
 המלוא על דבריהם תליון בזמן דגשים חייבות א"כ לתיבנו לשמואל בק"ס מני דעיקר
 המלוא הוא מפני קבלת מ"ס והוא שכתבתי וקושיה אינו כ"א טפל להאמנא

סימן ב

מ"מ מה שדחה הפ"ח הא דלא קאמר ר"ה ספק קרא והיה אם שמע כו' בזה
 דהיינו פסוק ראשון כו' אפשר לומר דגם כוונת הפ"ח אינו דלמה לו
 להפליג בין ק"ס לתפ' ית"ה"ל לפיכא בק"ס גופיה דז"א כמו שדחה רבינו בסמו'
 דנקט תפלה לפיכא מר' ויחוק רק כוונתו הוא מדקאמר סחם ספק קרא קריאת
 משמע איוו פירשה שתהיה אף אף ברי לו שקרא פירשה ארסונה ואינו מושא
 אלא מפרשה והיא ס' ששע מ"מ חזור וקרא דל"כ ה"ל לאיפלוני בק"ס גופיה
 ואפי' דליתא ויהי לנשכח חפלה א"כ דגם ש"כ היא מן החזרה ע"ו אה ד"ל
 דמתחמא דיעין דסתם ק"ס היינו פסוק ראשון ובה דהו"ה ראייתו מה"ה שלמי
 בדסמוך דמשסיקין לק"ס ואין משסיקין לתפלה א"ר אחא ק"ס דבר תורה וחפלה
 אינה ד"ת דה"ל נמי לפיכא בין פירשה א"ל לב' ואף דתי לכופא דהפלה איירי
 דרשא מ"מ ה"ל לאיפלוני בק"ס גופיה כ"ל ע"ו דהו"ה ג"כ דסתם ק"ס היינו פסוק
 ראשון ח"ת הביא מדלמחר בס"ס חזור וקרא את כולה דאף אי נימא דסתם ק"ס
 היינו פסוק ראשון מ"מ חזור את כולה קאמר ושי"מ דכל הג' פ"שיות מה"ת הן
 ע"ו דהו"ה דהו"ה כיון שהחמיל גומר את כולה והנה בזה דסתם ק"ס היינו פסוק
 ראשון רבינו בעוירי אבן על ר"ה ע"ו ע"כ ד"ה אם כיון לבו דהו"ה ואמר
 דווקא ר"ה הנשיא שהיה מלמד לתלמידי רש"י נפשו פסוק ראשון משא"כ בשאר
 כל פ"ה ע"ש :

ש"ס ע"כ דהא קידוש היום הו"ן התורה כו' אין להקשות הא קידוש על
 הגם אינו רק דרבנן ומי"ס רביש בלמדת קידוש א"כ שפיר ארי"ב ב"ה
 ברכת היין קודש י' דזה אינו דהא כבד רבינו בס"י כ"כ מדפסקינן למלתיהו
 שמתע דאף היכא שלא קידש בתפלה דלא ודאי הקידוש על דגום הוא מן החזרה
 ומ"מ ס"ל דברכת היין קודש ש"מ שאין שום מעלה לר"ת על ד"ה א' - אמנם לפי זה
 קשה דאי כדברי רבי' דכ"ה מיירי בלא קידש בתפלה א"כ מאי אמרי ב"ה היין
 גורס לקידוש מאי גורס איכא בו לא גם בלא יין מוציאי לקדש בחזו נוסח שהיה
 לזאת י"ד חובת קידוש של תורה לא ע"כ דמייירי בסתמא שכבר קידש בתפלה דלא
 הקידוש על הטום אינו כ"י אם דרבנן בשביל היין שחזקו לקדש על הגום שפיר או

היו גורם לקידוש וכו' לדבריהם דב"ק קאמרי דפקיחו למלתיכו שלטוכם ברכת היום קודם חף שקדש כבר בחפלה הא או היין גורם וטעם היכי דאין היינו גורם גם ב"ה מורי דברכת היום קודם ואפשר מטעם שהוא מן התורה אח"כ רחמי בלל"ה סקקה ב"ה אח"כ היין גורם הרי הקידוש על הכוס אינו כי אם מדרבנן וכבר נדאמת היכי שגח קידוש בחפלה וכוון קשים בלא קידוש בחפלה מברכין ברכת היום קודם ע"ש ובספר פני השט :

והגאון מוהרר אברהם אבלי גר"ו השיב על טל קושמי הגיל ע"פ שיטת הרא"ש בע"פ דהא דאין קידוש חלה במקום שבוהה היא מן ההורה וידוע קידוש על היין לאו דוקא אלא חפי' פת וא"כ שפיר או"י פ"ז גורם לקידוש דאם אין לו יין פר חס כן אפי' יאזר ידי קידוש בלל ואם יש לו ייןאז פת דמתייב לקדש שפיר הוי היין או הפת גורם לקידוש ע"כ :

והנה ידוע לעיין מהא דמגילה דף ע"ב קר"ו את המגילה בחדר ראשון ומפרש שם ונתעברה השפה לדרבנ"ש קוראין לה כחפלה בחדר ראשון ומפרש שם ה"ס דמסתבר טעמו דאין מעבירין על המלח"ת פ"י עם בחוס' דחף בחד מזה אמרי אין מעבירין על המלח"ת ע"ש הרי הגביע ע"ן המלח הוא רשאי להגבירה וח"כ ה"ז אי ינח"ל הריא הגות"ת דברכה של דבריהן כדבר הרשות חשיב"ל לגבי ד"ת מ"מ בלא קידוש בחפלה כטעמ' הכ"ס בידו ודמתי לקדש עליו ידי מוכח תורה הגביע וזמן מליתו איך רשאי להגבירה בדבר הרשות ואפשר דדוקא היכי שמיני המגילה והולך לו אז מקרי מעביר על המלח דומיא דמערבין שפוגע בו חפלה ונמנו והולך לו וכו' נמנילה בחדר ראשון מניחו עמה עד אדר שני משא"כ בנידון דין שאינו מניחו והולך לו רק שמעבירו בדבר הרשות לית בן זה ואף לפי מ"ש רבי' בטורי אבן ע"ש דאף בחפלה זמן בעלמא שפיר אין מעבירין והיינו מטעם זריון מקדימין ומלוח מ"מ הכ"ס ח"כ שמיסך במלוחו ודמתי לקיים ולקדש מיד און בזה זמן וריון דמלוחו בלא מניח הפסק מלוחיו כיון שפיר לא החליח בה :

שם שברך כל הפרשה בשלשן יחוד נאמרה ע"ן משני מקשים הא גם וקשרתם דפ ראשונה נשון יחוד היא דקאי על הדברים האלה ש"פניו והוא צווי ליחיד ובתמ"ל ל' דדברי רבי' מוכרחים הם דג"כ הש"ס דרש"י להא וקשרתם לקשר' תמה שמעט דמפרשה ראשונה דרשי להי מפרשה שניה ליכא למירדש מירי וע"כ מפרשה ראשונה דקשרי דהי מני למיכתב וקשרת וכתב את קשרם כתבם כמו בישי' א' או דה"ל למיכתב וקשרת אותם כיומריה דקרא בכל מקום והשיקר ג"ל דאפי' וכחבת בלא אותם נמי חתי שפיר דהא חפי' האוי אותם של ולמדת דפ' שניה נמי חתי לרש"ס בפ"ק דקידוש ד' כ"ט לאין לו אב שמיב' למדור' בעצמו דקריין אותם ואף לה"ס שפירם כב"ב ד' כ"א שגורסין ולמדתם בלא אותם היינו כמו ש"ל התרש"ל שם דהיא ולמדתם דבריהם ע"ן ש"ס וי"ל מוכרחת דשם נקוד הלמד בשבא והוא מניחין ה' היינו שילמוד בעצמו אבל ולמדתם דפ' שניה שם נקוד הלמד בחזקת שהיא יונא' שני והיינו שילמוד עם הבנים רק מדכתיב אותם שמעיין אדם ומ"ש רבי' דה"ל למיכתב בשלשן יחוד ר"ל בלא ת"יז"מ ה' רבי' :

שיסמוך גאולה להפלה דגם ר"ל לא קאמר לאחר פלג המנחה הוי זמן ערבית אלא דאין יכול להפלה חפלה ערבית ועלום מטעם סמיכת גאולה לחפלה זריך להסתכל עם ג"ח הככבים וג"מ להיכי שאין זריך לסמוך גאולה לחפלה כנ"ל וישגח דפריימא משיגא ליה לר' יוחנן קורא קריאת שמע ואחר כך מתפלל: ש"ס וה"ה בכפך קרא קריאת שמע קורא קריאת שמע דלית בה חרזי' כמ"ס החוס' ש"ס ע"ן במ"ש לעיל בס"י א' ד"ה וה"ה כתבו החוס' ע"ש: ש"ס בסוף הס"י ועוד נראה לי דע"כ ר"א דאמר כו' לימא דר"מ דבה"ש דר' נחמיה קתי כו' שמעתי מקשה דהא מוכח שם בשבת דר' יוסי ור' נחמיה לא פלגי בהחלת בה"ש כלל רק בסופו פלגי ול"ה מתחיל בה"ש משתקטע החמה וכן נראה מתוך ד'ס' וירד וישגח וכו' הרשב"א בחי' להדיח דהחלת בה"ש דר' יוסי ור' נחמיה סתם כו' דברי רבינו תמוסין : ומראה שרבינו מפרש דפליגי מומלא בהחלת בה"ש והיינו דר"י מתחיל למנות עד זאת הטכבים תמס' (היינו בשעה שגרוין כוכבי' גדולים ויכיר שהוא לילה) שיעור אף ות"ק אמה וזה הוי בה"ש ולר"ג אינו כי אם ח'ק אמה עד זאת כוכבי' הגיל ולרבי יוסי אינו בה"ש כ"א הרק עין סמוך ללאת הככבים נמלא ש"ס ג"מ בהחלת בה"ש דקודם בה"ש לכל חד כדאית ליה הוי יוס' ומשחמול שלים בה"ש ר"י היינו הש"ס לתחון מטעם קודם לאת הככבים דר' ייבחי' ינח"ל נמי מה דפשיטא ליה להש"ס דפריך על שמואל אלא בה"ש דר' יוסי ור' נחמיה עובדי' כו' פשיטא ללחורה קשה מתי פריך אימא דלא מתפקא ליה לר' יוסי רק בזמנו הרק עין הסמוך אחר שקיעת החמה ומיד הוי לילה לר' יוסי ומתי פריך פשיטא דפשיט ליה דהרק עין סמוך ללאת הככבים וכן מ"ש ר"מ לר' אלא אבה"ש דר' יוסי קאי מני קשה אימא דגם לר' יוסי מתחיל בה"ש כמו לר' יהודה וסוף סוף קשה הלא כתיב מבע"י הם עובדי' אלא ודאי דפשוט הוא דפליגי בשיעור שקיעת החמה היינו משקט החמה בעובדי' הרקיע כ"כ למר מניין אף ות"ק אמה משתקטע החמה כ"כ עד זאת הככבים ולמר ר' יוחנן שתקטע החמה יתר בעובדי' הרקיע ואינו כי אם אף אמה עד זאת הככבי' ומקמי הכי הוי יוס' ור' יוסי לטעמי אחי ועד ר' עין קוד' ללאת הככבי' הוי יוס' :

סימן ד

ושי"מ דאפי' לרבנן רשאין ותייבין לקרות אחר חלות כו' . הגה לפי דרכו של רבינו היה נראה יותר מרובם ונפרש דברי הירושלמי דדוקא דבר' אלו היה מעטמ' עהרות של חכמים א"כ היה מבעל דברי חכמים שמחבר הטהרות בידים ושורף עליהם חרומה וטהרות וכוה שטעיה קיים דבי חכמים משא"כ הבא לא היה יכול עוד לקיים דברי חכמים עבר שערב חלות ומ"מ במה שקורא אינו מבעל דבריהם שיהיה דה"ל שגלבריהם עבר זמן שכיבה פשוט ק"מ מ"מ לא גרע מקורא בתורה : והש"ס ח"ל לא קשה מעתה אף משיעלה ע"ה כו' זיה אינו דדוקא לטעמי' קמא דכובר דר"ג לא פליגי כלל לחכמים אלא שפסק דיקרא כמו שקר' בתור' שפיר קש' מעתה אף משיעלה ע"ה יקרא כמו שזכור לקרות לרבנן כמו שקורא בתורה ה"ל לר"ג . משא"כ לטעמי' ב' חמירין דר"ג פליגי לחכמים ולגדייה או הוי עדיין ע"ן ק"ש לכך הורה לן לקרות : משא"כ בשעלה ע"ה דאין או ק"מ נ"ל לא היה הורה לן לקרות ומ"מ אינו מבעל בזה דברי חכמים דדומי' אלו היה בא' אדם קודם חלות ילמך בו היה מורה כחכמים משא"כ בעשוי שעבר חלות ולגדייה חייב לקרות ולרבנן הוי מ"מ קורא בתורה שפיר הורה לקרות וא"כ מוכח דלא כהרמב"ם ור"ן : שאף אחר חלות רשאי לקרות לרבנן דקורא בתורה ולת"ן ע"עמא דסבי' כלל :

אמנם

לכאורה קשה ע"ד רבינו דאיך אפשר הירושלמי לית לו טעמא דסיבין אלא דרדשי לקרא דשכבך עד חלות דדוקא הא בחמתי' איתא להדיח דלא אמרו עד חלות אלא כדי להרחיק האדם מן העבירה וכן לקמן בדברימא דלא יחא אדם בא' מן השדה בערב מוכח דטעמא דרבנן משום סיגי הא' . אך ו"ל דה"ק ולא זו בלבד אמרו עד חלות משום דרדשי לקרא דשכבך אלא חפי' כל מה שחמרו בעלמא עד חלות דלית להו דרשא משום קרא מ"מ מטעם סיגי החמירו : וכוה מיושב נמי הא דאמרין לקמן ד' חכמים במאן ס"ל ועמדו בזה המפרשים הא בחמתי' מוכח להדיח דמטעם סיגי החמירו : ולפי ה"ל נראה דו"ל כספרת הירושלמי . והא דאפיסקא הלכתא כר"ג ור"ג גופא מ"ט פליגי על רבנן ולא חייש נמי לטעם סיגי כב"ר ת' רבינו דש"ה כחומר דר' דמתא' א' במקריב קדשים פסולים ע"ג המוצח גור משא"כ בק"ש שאינו אלא לזור לזר גור :

ש"ס

ועוד מזה הסברא אי"ל לומר כן דבכל הני י"ש לחוש לאסור של תורה ביום ועשה כו' :

הנה התי' בתמות' פ"ג כתבו דדס אינו נפסל מן התורה כ"א בל"ה רק שבין גורו לפסול מתחילת קיעה והעמידו דבריהם במקום כרת דפסח ראשון ושני כדי שיהו ריווין וממחרין לבא וזהו כדעת תר"י הבא (ורבינו מביאו לקמן בס"י י"ו ודחה דבריהם שם ע"ש) אמנם יש להביא ראיה לדעת תר"י מהא דאמרין להאש' רבה שם בתורם מנומא על הטהור דר"ח סבר דאפי' הוא גרווה הרר כ"עבלה לתלמא פשע שלא יחזור ויתרוס מן הטהור והרי אף שלא יתרוס מן הטהור מ"מ תרומתו תרומתו מן האורה ומ"מ מערו ד"ת' ומו"מ לקמ"ת מזה על רבינו דו"ל דחיישין שמא יפגע ויתרוס פ"א מן הטמא דעביד איסורא ביום ועשה . עוד יש להביא ראיה מהא דתקן הגיטין בתמן א' שנתערבו בתמן ל' ס' והקשו הא' בעינין :

סימן ג

ועוד יש לומר כמ"ס הלוידי רבינו יונה כיון שזה מכוון למלוא להוסיף מחול על הקודש לה חיישינן למיכתב כו' לכאורה תמוה דאם כן תהדר הקוסא' לדונחה כמו שהקשה מהתלה על הרא"ש דאי הרי דרב גלי אחר פלג המנחה בע"ש בלא סמיכת גאולה לחפלה אינו כ"א מטעם שמתחולל המלוא להוסיף מחול על הקודש הא לזו הכי לאו שפיר דמי להפלה אלא טעם זאת הככבים אם כן הי"ך איפסקא הילכתא דעבד כמר עבד ורשאי להסתכל אחר פלג המנחה ערבית כר' ואמתי' הא אינו יכול לסמוך גאולה לחפלה ואם כן מוכח כר' ר"ח ש' יד אחר פלג המנחה הוי או ג"כ זמן ערבית לק"ש וזה גם כן קשה לפי' תר"י שכחבו ש"ף שקרין קריאת שמע בבה"כ עם הכזור החר פלג המנחה בסימכת גאולה לחפלה מ"מ עם זאת הככבים חומר וקורא קריאת שמע עד ברכת אהבת עולם והא דרב ל"י של שבת בערב שבת משום דנחטיו למלוא ע"ש א"כ איך איפסקא הילכתא דעבד כמר עבד ויכול להפלה תמיד ערבית אחר פלג המנחה כר' הא ריך לחזור ולקרות קריאת שמע עם ברכת אהבת עולם : והנה לכאורה היה נראה דר"ח הוכיח מהא גופיה דלר"י ע"כ אחר פלג המנחה הוי זמן חפלה וקריאת שמע דאל"כ אלא זמן קריאת שמע הוא דוקא עם זאת הככבים אם כן מנ"ל לר' יוחנן דזריך לסמוך גאולה לחפלה דודאי ר"י רבנן לא פליגי בסמיכת גאולה לחפלה כי אם בזמן ערבית אלא ע"כ דלר"י זמן חפלה וקריאת שמע שיהו ואם כן שפיר איפסקא הלכתא דעבד כמר עבד ושפיר הוכיח ר"י יחבל אין נומר דר' ורבנן פליגי בהא דחפלה ערבית רשות דלר"י חפלה ערבית רשות ואין זריך לסמוך בו גרידלה לחפלה ורבנן ס"ל דחפלה ערבית מוכה וזריך לסמוך זה אינו דהא החוס' והרא"ש כתבו דאף רב דס"ל חפלה ערבית רשות מ"מ מורה דזריך לסמוך גאולה לחפלה דל"כ ר' יוחנן דס"ל דזריך לסמוך פליגי אהרב דס"ל דע"ה רשות וקרא הלכתא אהלכתא ע"ש : וע"כ זריך לומר לדעת רבינו ותר"י דהא דאפיסקא דעבד כמר עבד היינו דוקא הי"ך דאפשר להסתכל בלא סמיכת גאולה לחפלה בע"ש בשבת שמכוון להוסיף מחול על הקודש או לדבר מזה או שרואה להפלה מבע"י עם שזכור לדעת תר"י ועל זה איפסקא הלכת' דעבד כמר עבד אבל שלא לזרז מזה גם לר"י אין להסתכל עד זאת הככבים ככדי

מה שקשה אלה לאמר פ' ויאמר אינה נובתה אלא ביום והר מחמת יציאת מצרים ונובתה גם בבלה . ולפי' רבינו שלא ניתנה משום יציאת מצרים ארץ . ובגלל' כתב הטעם מפני שציאת מצרים שנפרשה ויאמר אינה לזווי שניכר יציאת מצרים אלא שהכתוב נותן טעם וזווי על פרש' ציאת וכ"כ רבינו בסמוך .

סימן יא

ישגב ככל בו' לך לא כלל בו' חרוף חזו מושב' הקשה ע"ז שרי המ"א קאי שם להדיח הכי שקרא כבר פ' פסיות ראשיות ואינו מוספק אלא מע' ויאמר ואמת ויציב ע"ז כתב דתמו' דה' ב"ק (והיינו מהש"ס גיפא כמ"ש התחזית השקל משמע דק"ש עדיף דלית בה תרתי ח"כ ה"ה ב"ד מוטב שקרא פ' ויאמר דלית בה תרתי יציאת מצרים וקבלת עול מלכות דכתיב בה וראיתם אותו וברכתם את כל מלכות ה' אבל מתו' דה"ה ספק משמע להיפך שיאמר אמת ויציב מטעם שאפשר שתיקו הכל ח"כ ה"ה מוטב שיאמר אמת ויציב דאפשר שתיקו הכל . ולא קשה מו' דהא החוס' ד"ה ספק כתבו דווקא ב"ק שלא קרא עדיין כלל ואטו רז"י להתייר לו מוטב שיאמר דק"ש דלית בה תרתי משא"כ לנכון ספק אמת ויציב עדיף מטעם שתיקו הכל ח"כ ה"ה אמת ויציב עדיף ולא משמע כלל מתו' דה' ב"ק שקרא ק"ש הכי שמסופק בשיניה . ולא עוד אלא שכבר הוכיח רבינו לעיל בס' ב'והוא מתר' ב'חם שביר' לו שקרא פרשה רחוקה ומסופק משניה אף ח"כ ה"ה מתייב לדרבנן מ"מ כיון שהחיל גומר את כולה ויש לו לתקן הכל ע"ש ח"כ ה"ה מתייב לדרבנן פ' ויאמר ולגמור את כולה וכוונתו שכתב רבינו בסמוך להבטיח על ה"ה ש"כ דהכי ש"סוספק מפ' ויאמר ומאמת ויציב שחזר וקורא את שניהם אלא שחזר והוא פ' ויאמר ושוב אמת ויציב אינו לא מדרבנן ספקו להקל ע"ל לעי' בס' ודלת המ"א:

שם

והשאל' ח"ש שאמור להקטיר קדשים פסולין ע"כ הווצב בו' לא ידעתי כוונתו דהא לאו דלא יעין שב והל' תעשה הוא ואם יקטירו למחר הלא הוציא יעשה לחמו של מונח ואם עלה לא ירד' המרב' הג' :

סימן ה

אבל אינו יודע מפני מה חזקו התוס' לפרש את דר"י דווקא בשעה שלישית בו' ולולא דברי קטנ' י"ל דתתו' לא שייך להא' דר"י רק ש"ינינו על דעתה בחלת עמי קמיה' הקודם לזה וכ"מ מסמור דנורי התוספות . הרב המובהק מוהר"ר ש"ש ר"ו :

שם

אלא שם להקשות ע"ז שרי ר"א גופיה ס"ל דג' משמורת הוי הלילה בו' בלל' ברכות עמד גם כן בזה וע"כ מה שתיקן וכתב שראה למי שפרש והוא וגומרה עד הנקמה לאו מדברי ר"א הוא אבל זהו טעות גמור דהא לקמן ד"כ' ה"ה א"תא להדיח יציאת חן סתמה כד"א חזר וגומרה עד הנק' התורה יע"ש שמעתי מהגאון מוה' אברהם אבלי ליישב זה לדעיל ד"ע ב' ח"פסקא אחר שמוהל הבה כרבי יוסע' ע"ז חקשה הש"ס מתו' אי דר"א ה"ה סמואל פסק כרבי יוסע' ור"ה שמותי הוא מצי' אמת דלאו ר"א הוא אלא מדרבי ש"ס' התוס' פשיטא דתיקשה יותר על סמואל שפסק נגד הסתם משיה' אבל לעיל י"ל בחמת דסבר דה"ו וגומרה לאו מדר"א הוא כמי' רש"א דמתני' דאמר' רישא לאו ר"א ע"כ :

סימן ו

ובאמת אינו תמה על רש"י וי"ל דהא אמרין בפרק מ"ש ד' ב' א"ל רבינא לרבא נשים חייבות בבה"מ דאורייתא או דרבנן בו' י"ל לדעת רש"י כיון שמה"ק אפי' אינו מחוייב בדבר נמי מוילא' אחרים ידי חובתן אלא שמתרבי' אמר'י' דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוילא' את הרבים ע"כ דהא דמה"ק מוילא' תמוס דחף שתי' הוא מחוייב בדבר מ"מ כיון שחבריו מחוייב מוילא'ו מטעם ערבות (דפשיטא דגם רש"י ס"ל ע"כ ערבות מוה' תוס' ותרוקן תוס' שם היינו ליישב גם דעת רש"י בזה רק שמדרבנן אינו מוילא' וכיון שאכל כוית דגן ונתחייב מדרבנן אוק'ת' הו' אדאורייתא . וי"ל לק"מ מנשים שאף שחייבות מדרבנן מ"מ אינו מוילא' להם סיניא'ו רבים ידי חובתן ולוקמיה'ו דאורייתא כיון שמתן התורה אינו יכולות לה' ז' אחר'ידי חובתן אינן ערבות כלל גם חכמים לא בלא לעקור ד"ת סיניא'ו אחרים ידי חובתן . ובוה' מוטב נמי מה שחקשה רבינו בעורי' אבן על ר"ה ספ"ג ד"ה כל הזכות על רש"י מתא' דעומטוס אינו מוילא' את מינו ולא שאינו מינו וזאתו' הוא ה"ל שפירקא דרבנן וקולא' כיון בלדעת ר"ה דליתו מחייב בדבר אינו מוילא' אינו אלא דרבנן ח"כ זה טעמוס' שהוא ספק וכר' יוצא אפי' לזכר וודאי ע"כ . ולפי' ת"ש לדעת רש"י ח"ש כיון דמתא' ח"ה ה"ה ספקא דאורייתא ולחומר'ו: **והגאון** מוה' אברהם הגב' י"י ייב' גם כדעת רש"י על פי חקשה הרמב"ם על הבה"ג דמונה מנות נר חנוכה להלכה דרבנן למה אינו מונה נמי שארי מנות דרבנן כמו שית' לעריות והרבה סייגים שישו חו"ל ותחרך הרמב"ן שכל הסיגים ומנות דרבנן שים וכללותו בצינה דאורייתא הם בלאו דלא חסור ונחשבות למנות של תורה ומש"כ נר חנוכה שכל עיקרה אינו רק דרבנן לכך מנה אותו לחלוק דרבנן בפ"ג והם כן לא קשה כלל מנשים דבשלושת בקבין שפיר ה"ה ה"א דיוני' אחר'י' כיון שיב' וכלל גדול ויש לגמור אטו גדול וי"ל דזה ה"ו דאורייתא מלא' חסור משא"כ בנשים שהן מדרבנן לבתרי' וזה מדוייק לשון הש"ס שם אי' אמרת בשלמא דאורייתא חס' א"ש נמי בקטן ומבד' לחציו כיון דלתי' לכלל גדיל ה"ל דאורייתא ומלאו דלא חסור והשיב' לו הרק"ן ולטעמין קטן בר היובא' הוא כלומר אי' ה"ה חייבו' מנה עצמי' שפיר י"ל דה"ו חייב לכשיגדל ח"כ וה"ו כדאורייתא אבל כיון דהחייבו' און רק על אביו להחבו' ל"ל כמ"ל וע"כ י"ל דמייירי' שחל' שיעורא דרבנן חס' כן ה"ה נשים וע"ז ה"קו מוילא'ו למי שאינו מחוייב רק מדרבנן :

סימן ח

ועוד ק"ל מה דלר"י כמו דס"ל דמתנן המתנה הוי לילה בו' לענין יציאת מצרים בו' . הגה' ברבינו יונה שם איתא' משקשה התמה ואולי לטעמיהו בר"פ פסלה שדער הערב היינו תחילת שקיעה . א"כ אף לרבנן היינו יבילה לענין יציאת מצרים . הרב המובהק המפורסם כהנ' עקב מחיר נ"י מקארליון :

סימן ט

הרכבך י"ל לפרש בו' דודאי עיקר תקנת חכמים לקרות פ' ציאת בו' בזה יחא

סימן יג

אבל

בשל תורה אפילו מחוייב בדבר אלא שלא כבר אינו מוילא' בו' זה קאי דלקמ'י' דהקא' בברייתא של דברי'ס' בו' . ומכאן דבריו הוא דרבנן כיון דאורייתא תיקון כיון שיש לבהמ"ז של כוית עיקר מה"ס וכמו שמה"ת חס' הכל כדי שביעה אינו מוילא'ו אחר שלא אבל רק כוית דגן הי"ג מי' שאכל כוית דגן חין מוילא'ו מי' שלא אבל כלל ודעו כמו עבד וקטן בהלל . והנה עיקר דברי רבינו כתובים הם בכ"מ בפ"ה מה' בריות האומות ויאר'ו דע"כ כיון דעיקר בה"מ של תורה שדעתו י"כ כדעת בה"ג ע"כ אף מ"ש רבינו הטעם כיון דעיקר בה"מ של תורה ה"ה לכך מחוייב בדרבנן חשוב אינו מחוייב ח"כ חקשה מ"ש רבינו בסמוך דמשה' לא חיי' במתני' דר"ה רבותא יותר דאפי' גדול בר חיובא' ד'ס י"א אינו מוילא' משום דלא פסיקא ליה דהא בתקיעות של ד"ס שפיר מוילא' בו' הא גם תקיעות של ד"ס י"א פסיקא ליה דהא בתקיעות של ד"ס שפיר מוילא' בו' הא גם תקיעות של ד"ס כמו שאמרו לכתי' דגן הקרא וסוללת ורשע' : אך יש לתק' דבש"ס ח"כ אובל כוית דגן דלא יאכל מעט יותר יתייב' בבה"מ מה"ס שפיר חשוב עקרו בשל תורה משא"כ בתקיעות של ד"ס כיון ששקע התקיעה של תורה שיב' חין בתקיעות של ד"ס עיקר בשל תורה :

עוד

שם והואו' עובדא' איכא' לפרושי' בשאר קהוטי' בו' . עיין בעורי' אבן על ר"ה שם ספ"ג שכתב בפשיטות דמיי' תקידוש ליל שבת דהלו מקידוש של יום לא שייך שאזו' מדבר' . אך כתב עוד לתרץ ש"כ פפא' לא ה"ה מכון להניח ח"ע וה"ל בעגמו' בר חיובא' וקסבר' מלות ר'ריכות כוונה וכה"ג האיל' ואי' בעי' וינא' הוא עגמו' בזה לכך מוילא' אחרים אבל במי' שלא כבר אינו מוילא' ע"כ . ולכאורה דבריו מתוהין לה"כ לא נפשע כלל האי'בעיא' דבעי' חס' ברכת ה"ן של קידוש מהו' בו' הרי מתא' דר"פ שהיה מוילא' להם חין רואה כלל דהא אי' בעי' לנאח' בעגמו' ה"ה ינא' לכך ה"וילא' אותם . משא"כ במי' שלא כבר האי'בעיא' במקומה עומדת : ואין לומר דלף דבברכת היום של קידוש לא היה מוילא' ח"ע מ"מ בברכת ה"ן הוילא' ח"ע כדי שיוכל לטעום.דהתקדש' תרץ שיטעום . זה אינו הא' חסור לו לטעום קודם קידוש כיון שלא הוילא' ח"ע בקודש . אך בזמנ' לקמ' דרוקח' גבי קידוש אמרין' שפיר כיון דאי' בעי' היה מוילא' את עגמו' והוא' לא ינא' עדיין ה"ל מחוייב בדבר משא"כ לענין ברכת ה"ן אי' ניתא' דברכה לאו חובה הוא וה"ל כמו ברכת ההגאון לא מהני' כלל בזה שהוא גופיה' עדיין לא ינא' דליתו' ענין למחוייב בדבר כלל דבברכת הגהאון לא שייך חיוב דלא לתהני' ולא לינרד' . רק הכי שמבד' להוילא' את עגמו' אמרין' כחבריו שומע' כוונה ופי' של חבריו כפי'ו דמי' ח"כ שפיר איששאל' האי'בעיא' מתא' דר"פ שהיה מוילא' אותם בברכת ה"ן ש"מ דחובה הוא ומפי' . דאליה' אף בירך ר"פ ברכת ה"ן כיון שהיה מכון' שלא להניח' ח"ע וה"ל ברכה לבטלה דבזה ל"ש שהוא גופיה' בר חיובא' דבברכת הגהאון ל"ש חיוב דלא לתהני' ולא לינרד' כנ"ל :

סימן יר

וקשה לי דבש' מי שמתו חנו כו' והשנה ל"ל לטעמא דרחמי תיפוק ליה דמע' שלח הו"י ה' ה' ה' מ"ש הרמב"ן בספר המצות שורש שני דדבר שמתו בחיה ופירושו ב"ק דבנה מורה להרמב"ם דהו כאל תורה * א"כ י"ל פסוק התפלה הוא מה"ת וה"פ ה"ש"ס מהו דתימא הוי"ל ותיב ערב ויבקר ואתים לומר והו פירוש על מ"ש בתורה ובעולם סמך שיש לה וזמן קבוע מה"ת ג"כ ביום קמ"ל דרחמי וינהו פירוש זה ונמיס הללו שפרט דוד אינו למטה בכל אדם אלא שדוד היה מנקש רחמים כ"כ דה' תלוי וזה תלוי לפיכך אין מתקבץ ויני שמתפלה יותר מאלו המונים לא עבר על כל חוסף * ואף שלדעת קצת נאומים שהביא הר"ף עובר בזה בכל חוסף היינו מדרבנן הכי שמתפלה במשבע שבשבע חתימים בחזרת טובה בלא חידוש * משא"כ מה"ת כיון שאין להפלה שום משנה מה"ת ודי בחינה טובה שיתפלה אין בזה משום כל חוסף שהרי בחזרת נדבה והתחננו או ע"י חידוש שרי * ולפי מ"ש חז"ר ר"ה ר' כ"ח ד' ה' ונאלף ש"ך דה' חוסף קבועה אמת אף שגזרה אותה כמה פעמים א"כ בלא"ה לא ש"ך כל חוסף בתפלה * ויש בזה מקום מיון על הרמב"ן שהרבה להסג על הרמב"ם בספר המצות ודעתו שיתפלה הוא דרבנן והרי במלחמתו ביו. ב' מי שמתו כשב על ה' לזכירתה ה' אף נשים חייבות בזה"מ' דלורייאת או דרבנן * א"כ כשב בעל המתאר והר"ף לא פירש כלום א"ש כס' בבה"מ דלורייאת או דרבנן * לזמן לא חוסף רבים ידי מוכתן * אמר הכוזב והלא פירש ואמר תפלה ומנוחה ובה"מ חייבות דה"ל מ"ע שלא הו"י וכל מ"ע שלא הו"י נשים חייבות הוא שמתעב שכן חייבות דבר תורה כו' א"כ מינה נמי התפלה דבר תורה לעשות ו"ל וכנסו ג"כ חייבות בה' דאין לומר הא כדאיתא והא כדאיתא ותפלה דרבנן * ומ"מ נשים חייבות משום דליל מ"ע שלח האומנים לעבודתו של דבריהן דא"כ גם בבה"מ נ"מ הכי דמ"ש הר"ף דה"ל מ"ע שלא הו"י היינו לחייבם רק מדרבנן ולא מוכח מיד דהר"ף ס"ל דנשים חייבות בבה"מ וכן התורה * ועוד דנראה כיון דהר"ף לא הביא לטעמא דרחמי הוא ש"מ שהוא ל' מפרש דמ"ש בגמרא דרחמי הוא היינו ללכת לה' מ"ע ש"א"ג אף שדוד פירש לומים אלו מ"מ מ"ן דרחמי וינהו ואלו לפי גורר רחמי ומעב רחמיים אלו הומנים לעבודתו ומ"ש שלא הו"י הוא וכו"מ * בסמוך יואי התפלה לדעתו הוא מדרבנן א"כ אף אי הו"י מ"ע ש"א"ג מ"מ חייבו אותן חתימים מעבס רחמים אלו נפי' לא בני רחמי אלא והאי דהרמב"ם שפיעת רבו הר"ף אמרה התפלה היא מה"ת תעב שאמרה בלשון רבו שכתב לפיכך נשים ועבדים חייבות בה' לפי שא"מ מ"ע שלא הו"י ע"כ * ולת פירש דמ"ע ש"א"ג הוא א"כ שחתימים חייבו אותן ומעבס רחמיים אלו ודלוי שבשעת הר"ף אמרה * וא"כ יש לתמוה מדוע לא זכר את דברי רבינו הגדול הר"ף בעת שהרבה להביא על הרמב"ם שהוא ל' לא וו מדרבנן תמיד אפי' זו כל שהוא וכו"ל בדבריו : וירושלמי איתא אהא דמפסקין לק"ש ואין מפסקין לתפלה אמר רב אחא ק"ש דלין ותפלה אינה ד"ת ב' אהא ק"ש וזמנה קבוע ותפלה אין וזמנה קבוע נראה לת' ב' תפלה ג"ת ד"ת אלא כיון שאין לה זמן קבוע מה"ת רק שרבנן תקנו הומנים אין להפסקי יומה שפי' שס המפרש בפי' א' תפלה אין וזמנה קבוע היינו נשאל להפסל כל היום כולו כו' * וכן ע"ש דהו אינו לפי מ"ש הר"ף ושא"י באומים דהא דלר"י הלואי שיתפלה כל היום כולו היינו דווקא בחזרת נדבה ולא בחזרת טובה א"כ הו"י אף קרוב לתפלה וזמנה מ"מ מקבל שום כקורא אחר' וכלה אלא ודלוי פי' הגזי עיקר * עוד אמר התם תני כותבי ספריים תפלין ומנוחות ומפסקין לק"ש ואין מפסקין לתפלה ר' מנייה בן עקיבא אומר כשם שמפסקין לק"ש כך מפסקין לתפלה ולתפלין ולשאר כל מנוחותיה של תורה משמע נמי תפלה היא מה"ת * ותיק דאמר ר' מפסקין לתפלה היינו מטעם דס"ל כש"ס דלין להטעם כמנהג פער. ר' אהא ק"ש וזמנה קבוע ותפלה אין רק דמפסקין לק"ש מצינאקלת מלכות שמים : והנה לפי מ"ש רבינו בטוריא אכן על מגילה ד' ד' אהא דגשס חייבות במקרא מגילה ד"ה ש"ף הן כיון דאמרת ברוה"ק נאמרה דינה כשל תורה ולא נאמרה לנשים וה"ל מ"ע שאומן רמזא ופגורות א"כ פשיטא דלא קשה על הרמב"ם שגריה ליישב כל האנויות ולהוכיח התפלה היא מה"ת ולא ברע דברי דוד אה רוח ה' דבר בו מנגילות אחרת ועוד שהרי בכל דברי קבלה אמר' דכ"ת דמי * וא"כ ה"ו ה"ו דודו פרט לב' ומניס הללו ה"ל מ"ע ש"א"ג ופטורות קמ"ל דרחמי וינהו ולא ה"ל מ"ע ש"א"ג כו"ל בדבריו * והסמ"ק בסי' י"ז כתב א"כ שעיקר התפלה היא מדרבנן מ"מ א' תפלה שיהא מן התורה והיינו להתפלה בע"פ ליה דכתיב ונקבטת ממש אה' ה' אלקיך ע"כ * וזו דעת הרמב"ן בספר המצות אלא שלא הוכיח רק קרא דבוקב' משס כו' נאפשר לפי' בזה"ו שאין ישראל שרוץ על אדמתן והס בחזק הגולה לד' התפלה מן התורה שהרי הקרא דבוקבטת מורה שזמן הגולה יבאק אה' ה' :

סימן טז

ואיכא למדק ב' וא"כ הוה ליה לממר הגי הגשס ללאח לדרך מציאין לו שפר ומתפלה ובשיעורין ק"ש קורא כו' * הנה לא ויציא למדוק פה על שרטי דבריו אי רשב"א ע"ה ברש"י צבבא דיו"ט דמהפסל קודם ח"כ ה"ל לאשעתי חידוש גדול בזה ומתפלה ג"כ קודם לק"ש ול' מ"מ דבוי"ט לביע' ח"כ לסמוך גאולה לתפלה והרי כיון דמצי ומציאין לו שפר * ומתק ע"כ הוא לאחר שבעה עמוד השער ואף שמל"ת שפר הוא מה"ת החמה מ' מ בזה כיון שבעד משעלה ע"ה יא' כרתתן התם במגילת ח"כ כרשב"א א"כ תפלה נמי שיה' לשפר שמעוטה עם הן החמה כדאמרין בברכות ט' ב' ובעדכ משעלה ע"ה יא' ומ"ש דתי' להא דשופר ולא לתפלה * אלא ודלוי דמ"ש פלגיהו לתרי בני לאשמעינן דבוי"ט מציאין לו שפר וק"ש יקרא א"כ בדרך דגלשה פסקוס או הפ"ר ויכל לבין ודלויאת בירושלמי רפ"ק שבת מן גו דזמנו ציבאר מכוון משא"כ תפלה דלריכה טונה הרבה לא נקט משום דזה תלוי בפלוגתא דר"ק ורשב"א שא"כ לת"ק מתפלה קודם משום כוונה ולרשב"א מסמך גאולה לתפלה עדיף אבל אי הוה כלניניה נהר צבא דבוי"ט ה"ו איפכא דווקא בוי"ט ס"ל לת"ק ומתפלה ג"כ קודם משום דסבירא ליה לביום טוב אין גרך לסמוך גאולה לתפלה אבל בחול מורה לרשב"א לדרך דלומך גאולה לתפלה ורשב"א ביום טוב נמי פליג ואמר דמתפלה א"כ דס"ל דבוי"ט נמי גרך לבנוך גאולה לתפלה * לכן פלגיהו בתרי בני ותפלה לא הוכיח כלל צבבא דרש"א כנ"ל :

סימן יז

אין אלו אלא דברי תימא בלא טעם כו' ויאלף ד"ק י"ל לדעת הרמב"ם כיון דלפי מהא דבוקר אור דליל אדם בני טוב כו' כדא' רפ"ק דפסחים ופירש"י שם דהיינו הן החמה * וא"כ אפי' כיון שזו הוא בדרך ריקנה חזק ע"ו מלין מירושלים אין סבירא שהתורה תחייבהו כרת על שלא הלך חשכים קודם הזמן ארחוי מן התור' ואף שאברהם עסקי מעלות השחר לא היה כ"א מטעם זיוות מן אהרן וי"מ שמתלך אדם בינוני עסקי פסחאות ביום א' חשפון ולא ערך היום : **שם** א"כ ר"י היינו ת"ק כו' * ר"ל אי אמרת בשלמא עד ולא עד בכלל היינו דאיכא בין ר"י לרבנן חלק א' מעשרים בשעה אלא אי אמרת עד ועד בכלל א"כ נשאל הזמן לבי' בתחלת שקיעה * ור"י היינו ת"ק :

סימן יח

מ"מ הכי ליתא שהות להתפלה שיהיה כו' * מוסף קודמת וכן כתב גם כן המ"א בס' רפ"ו והנה בספר דגול מרבבה תמה על זה שהרי הרא"ש ר"פ תפלת השחר כתב בשם הירושלמי דבאין שהות להתפלה שיהיו נמי מנחה קודמת יעו"ש וראיתי בחשובות בית אפרים שכתב לתרך דהירושלמי מיירי הכי שביטל חפלת מנחה במיד ואין למנחה תשלומין ולכן מנחה קודם * ולע"ז דלא קשה מידי שהרי מוכח להדיא שהירושלמי לא תני כלל להך ברייתא דיון מה' דפליגי ר"י ורבנן ומה דאמר עלה ר' יוחנן הלכה מתפלה של מנחה ואחר כך מתפלה של מוספין דא"כ לא כן דברי הירושלמי תמוהין מאוד בהא דהו' צנו למומר דהא דל"ר יוחנן מנחה קודמת היינו באין שהות להתפלה שיהיו אכל ב"ש שהות מוסף קודמת הרי בברייתא גם של מוסף ומ"מ מנחה קודמת דל"כ לא משנתח לה דמתפלה של מוסף אחר כך כיון דביש שהות להתפלה של מוסף א"כ מוסף קודמת ולא מנחה וגם ר' יהודא לא פליג על רבנן אלא מטעם כיון שדלדיה יעבור מן חפלת מוסף שאינה אלא עד ו' שעות לכן ס"ל דמוסף קודמת מן שאין ב"ש שהות להתפלה של מוסף * ודאי דמורה לרבנן דמנחה קודמת דתירה ועוד דתיקיא אדאחזיה שם לרב טובי דאמר אפי' ב"ש שהות מנחה קודמת מוכך דמתיא הקדים חפלת המנחה יא' דהיינו

קונטרס אחרון

שהשגת הרמזים נכונה בזה המקום ועל הרמזים להביא ראיה שהן אכסחיות בעלמא ועתה ע"פ הירושל' הני' רחמי' נכונה וזמן עליו חשבה ובהנחם השוב בספר מ"י ארס על בעל פני משה שהובא גם כן בזכרת התורה איש כ"א מדרבנן:

סימן כו

וקשה לי דהוא ז"ל כהב צ"ח ס"י הל"ב בספר כ"פ טירך זה כיון דליתיליד ביה רישתא וז"ל לברך קודם מצדך אח"כ והמי לברכת הענילה לבי רב דמצדך אח"כ הרב מיה"ש נ"י :

סימן כז

עור אמי תמה דהא עולה כו' לה זכית' להבין ד"ק דהא והי' גם הר"ר יונה לא קאמר אלא מצעם דיעבד כיון שנהנין לפטור וכבר נה' ח"כ כשיבך שיחיה"ל חשש ברכה לבטלה דומי לבעה בחד מינה לדעת רש"י חבל שיבך לבתולה ע"ל לפטור את וזמן הב' גב ס"ר יונה מודה ול"ך לברך לבתולה ברכה המבוררת לכל מין ולא עדיף מחד מינה דהך דאמרי' בירך על פרי האילן צפה"א ולא ח"ן זה כי אם בשרש חבל לבתולה והי' דמברך צפה"א שהיא ברכה השי"ך לה וח"כ קנה מהא דעולא כיון דעולא מיירי מין קדימה לבתולה והי' דמברך ע"א וזמן מברך ע"א והמקום שבהם מהא דמין הי' לפניו זמן וזמן שסבד דאף לבתולה מברך על הגטן וזמן חת הוי' קנהה לזמן הברייתא הכי מבמע ליה אבנ' ב'מת למסך ח"י"ל דכתי' בין לבתולה לדעבד וכ"כ בח"י הרשב"א צ"ש' ומה שסקה עור רבינו זמני' פירך הש"ס למ"ד בשא"ן ברבתיקן שיה' פליגי צפאי' פ"י ה' הל' ר"י י"ל דפליגי בנחמין לפטור כו' לבאורה תמיה ה' לנ"ה אס שיבך בורה פרי העץ על פרי האדמה נח יעז והיך יב"ך על הוי' בפ' הע' לפטור האגון י"ך ח"ל דנ"מ כגון ברייתא של מטיס שהן משבעת המינין ותפוחין שברכתן צפ"ה' דמברך על הקלות ופטור תפוחים או י"ל דנוטנו שיבך על הוי' צפ"ה' ופטור הח האגון חך למש' לבתולה בודאי יר"ך לברך ברכה המבוררת היך יבך לבתולה על הוי' צפ"ה' שברכתו פרי הגטן ומכ"כ בנחמין נפשו הגטן שברכתו פרי"ח :

סימן כח

ואית אכתי תקשה לרבו' צפ"ש' מהבא דנחמין צפ"ה' על באה על ההפך כו' הגאון בעלי' המלך תמה על רבינו דהא לא דמי כלל לכל הני דהרמזים לא אמר אלא כהן המכוון ללבוס כלאים בציטע נפש דהו' לוקה מש"כ בל' אלו שהבאן מהנין לעבודה ולבישה של הזר והי' לא גרע ממוברי' בכות דמזכרין כירקן ובלבד שלא יתנונו בחמה תמי' התהי' כו' חך עייננו ברמזים צפ"י תהיה צפ"ש' דכלאים ורחיטו ככזב שס להדיא אהא דמוכרי' כסתי מוצרין כדרך כו' בנושא' על גביה ולא דרך לבישה והלא כר"ש שכתב דבר שזינו מתכונן בכלאים מותר וכפיר מקשה רבינו על הרמזים לשיטתו :

שם

והשאל' לדעת הרמזים ח"ש כו' לא זכית' להבין ד"ק הרי הרמזים כתב להדיא צפ"י מ"הלכ' כלי המקדש בסדר לביש' כז' היטות האבנט ואח"כ המגופ' ע"ש ז"ל שרבינו לר' הרמזים קאמר במ"ש דכלאים שלא לגורך עבודה אסור אבל לא במ"ש בסדר הלבישה וז"ל : רחמי' במעי' החכמה שמוכח כ' רש"י דגדיי' כהונה קשין הם ואין אסורן בלבישתן מהא דיומא דיה' כינר הלבישתו כו' וספיר' למנ"מ ומניני' למסבד קרתי' והבא' כינר דנ"מ לנינ' שיה' הקפדה תורה להפסיק בין לבישת האבנט של אהרן בלבישת בניו והוא הוא כ"י שיאמרו האבנט של כלאים סגודי לעבודה וא"ל הקפדה התורה בך ש"ך כלאים צ"כ לעולם אלא ש"מ דגדיי' כהונה קשין כו' ע"ש ודבריו מתייבין כיון דגדיי' כה"ג ה' רובן של כלאים ולמה הקפדה תורה על האבנט דוקא שהיה סמוך לעבודה נכ' לענין האבנט של בניו לוכ' נ"ת דע"כ למ"ד בכת' אח"כ ז"ל דה"בט על בניו ה' של בוך דמכוחה שם צפ"ה' וא"כ לא מוכח מידי' : חך לבאורה קשה לפי מ"ש רבינו דהכתבן הדיוט יר"ך ללבוש האבנט סמוך לעבודה דוקא והא דכתבה התורה אבנט קודם למגופת היינו דווקא בנ' צ"כ צ"כ ש"כ טו ה' של בוך דה"בט מילואים כתיב ויחגור אותם אבנט ויעש להם מגבעות ולד' רבינו ה' להם ללבוש האבנט אחר המגבעות כן הקשה ה"ד המלך והרב מוה"י ג"ה יב"ל דלק"מ דהא והי' ממילואים אין ראיה דהא בלא"ה א"ו הו' שותת' או וז"ל ללבוש גדיי' כהניה אין זה ללך עבודה דהא כל בשעת ימי התולדות שיש משה בחתוק לבוהובישה לא היה להם כ"א לקדש אותם ואת בגדיהם בזיית' הדס ושמן המצות ואין שום עבודה שמוכה להן וא"כ לק"מ קושת ה"ד המלך וגם קושת המעי' החכמה הני"ל : בשם הגאון המומח' מיה' ר"ח אב"ד דובלין שזמר בשם רבו רבינו המבאר וז"ה' לטובת עוד כד' הרמזים מהא דיומא ח"י"ב דהא חס' מה' ח"ל יבשם להבא מ"ג"פ ואבנט להרמז' השן דבר' ר' יהודה ר' הוסי' אומר להביא גדיי' כה"ג צ"כ ששטרין לכז' הדיוט כו' אומר ש"י תשיבות דבר חדל דלבישתו של כה"ג צ"כ לא וזו האבנטו של כהן הדיוט ועוד בנדב' שנתחשו בהקדושה חמורה ושמתי' בין קושה קלה אלא חת' ל' יבשם להביא חת' השקין כו' וקשה ל"ל לרבות שהקין וזה ג"כ דלא כר"י אימא דהאי יכרתי לרבות מ"ג"פ ואבנט לשרמת השון דהא' ר' לן דמה אלא חך דר' דוסא ולא דר' ורחמה ביה דקאמר

סימן כג

ואע"פ שהג"מ כתבו שם כו' דהא בירושלמי איכא מ"ד כו' : הגאון מוה' אברהם אבלי נ"י טירך ע"פ דברי הירושלמי האלו עשה על הג"מ צפ"י ד' מוה' ברכות הלכה ו' שכתב שם למ"ד עך שאכל אדם הראשון מטה היתה אם בירך על הפת בורה פרי הגן יא' ע"ש זה תמוה דהא צפ"ה' חת' ליהדי' דלא יא' עדיף אהא חת' אלא פרי האדמה בורה פרי הגן לא יא' פשיטא ומשני' לא נלכח אלא לר"י דאמר אילן שאכל אדם הראשון מטה היתה והי' אם בירך על הפת בורה פרי הגן יא' קמ"ל דלא יא' הי' כהדיא הויכ' ממ"ש הכ"מ וספיר' האגון הני' דהנה לבחורה יש להקשות על הש"ס מתי' פירך פשיטא ומשני' לא נלכח אלא לרבי יהודה כו' אימא דרביא דמתניתין חתי' לאשקוי ומד"י חך ל' ליתא ליה לאשקוי חסי' לר"י כיון דרישא דאם בירך על פירות האילן צפ"ה' יא' חתי' כר"י מסתמא סיפא נמי ר"י הוא והנה שם צפ"ה' הלכה ו' כתב הכ"מ דהרמזים מפרש כהירושלמי דרישא דמתני' חתי' ליה ולאו דוקא ר"י הוא וא"כ הלא נמי כינר דסיפא דאם בירך על פרי האדמה צפ"ה' נמי לאו ר"י היא ולעולם לר"י דאמר מטה מין אילן הוא אם בירך על פת בורה פרי הגן יא' וכדעת הכ"מ ומתי' דקתי' דלא יא' לאשקוי מדר"י היא ודפ"ח ח :

סימן כד

והרמזים צמנין המצית לא מנה לברכת התורה למ"ע כו' צל"ח טירך שהרמזים לשיטתו שספק כריבנה דבתר' הוא ולרבינ' נהה חך דרב יהודה דמתניתין חת' בעל קרי' שאה מקד' לילה ובודאי לא בירך עדיין ברכת התורה והנה הרור ק"ש לא גרע משאר ד"ח א"כ למה אינו מברך לדידה ברכת התורה אלא והי' דמדרבנן הוא ע"כ והיך רואה חך רבינו דהא זה בעוב עמי' ורחיטו בירושלמי ר"פ שלשה אלא ח"כ' שמואל בר' אבדימי לא למדו ברכת התורה מברכת היוונים אלא לרבי' פ"א אחר מברך כלן ורפי' ואס לרבי' חסי' בינו לבין עמלו לא יבך ומשני' עשאוהו כשאר מצות של תורה פי' דחכמים חיקנו עלי' ברכה כמו על כל המצות של חור"ש ופי' שם תפסי' דכל הני ק"ו"ש ילפינן לכה"מ מברכת המזון ח"ן מן התורה אלא גיולי' מלחא בעלמא ליה העירתי הגאון כמנהר"י חב"ד דקארלין ורחיטו להרב כל מגילת אסתר שכתב

דקאמר שני חשיבות בדבר נדחה ג"כ הא דר"י דהנה לכאורה קשה לר"י דלוי אחא לרבות מנפוז והבנת הול' להקרא לפרס בדיוא כמו שפירש לכתובת ומכאן אכלה ע"כ דר"י סובר לדאבנטו של כהן הדיוט הי' של בוך א"כ אך נכתוב רחמנא חי נכתוב מניפת קודם לאבנט יוקיפי כיון דאבנטו הי' של בוך הול' ללבוש קודם למניפת כמו נכתוב ככה"ג ביו"כ דבדיו"ה הי' של בוך ולבש האבנט קודם למניפת וחי נכתוב אבנט קודם כמו ככה"ג ביו"כ הא דחזי דאבנטו של כה"ג בשאר ימות הגנה הי' של כלאים לבי' כדאי' שם להדיא וע"כ דהה"ג לר"ך ללבוש בתה"א על שאר ימות הגנה האבנט ללבוש לך רבינוהו קרא למניפת ואבנט מרבינוא דילבש השמיעין ממילא דכל אחד ילבש כדיו כ"הה האבנט קוד' וכה"ה המנפעת קודם וזו לר' יהושע אכל ר' לשיטתו שם שהחס בתנא דבכתב הדיוט האבנט ללבוש דס"ל דאבנטו של כה"ה הוא של כלאים מקשה שפ"י שתי תשובות בדבר מהל דאבנטו של כה"ג ביו"כ לא זהו אבנטו של כהן הדיוט דאבנט של כהן הדיוט הוא של כלום א"כ נדחה הך דר"י דילבש אחי לרבות מניפת ואבנט להרמת הדקן דל"כ ה"ל לר"ה לפרושי מניפת קודם ואבנט ללבוש דשהו ככה"ה וכה"ג א"כ לרבות סתקין אחי א"כ ממילא מוכח כד' הרמב"ם דכלאים בבגדי כהונה אסור שלא לגורך עבודה והה"ה הבקו בסמוך האבנט לעבודה ושפ"י יוסק: ור"ה א"כ להבדיל שיש להבדיל בעל הפירוש וז"ל בספרו פנים יפות על החזרה פ"ג לו שפ"י ג"כ הש"ס דיומא הג"ל כמו שפירש רבינו אך שלא הוכר מאומה מהא דכלאים בבגדי כהונה ולהוכיח כד' הרמב"ם הג"ל: **הנה** ע"פ דברי הגאונים אלו ינח לי מה שקשה לי על הא דיומא דף ק"ה דמוכח שם דלמ"ד

עבוד וי"מ משום אסור כלאים לא נחת החזרה כאן להחריז ולשלוט ד"האר לקרובים לכתחילה משום כלאים כיון דלפון מנחש בהקבוצה אלא ע"כ דלא כהרמב"ם וכלאים בבגדי כהונה אסור לגמרי ואין להקשות למאי נ"מ כהנה החזרה מוס בס לייק דע"י תשובות איתו עובר בלאוין דכל ירו' כיון דמ"מ עובר בלאו דכלאים ואין לומר דנ"מ דאם עבר והקריב הארה הקרבן הא כל דלי עבר ונשע בפיסור לא כתבה החזרה כדאי יבית ע"ת ע"א דל"מ דמ"מ לענין הגבלים שיהי' הגבלים בלא מוס עובדים כה"ל לאוין הללו לוח כתבה החזרה דלפון עובדים ע"י תשובות ועוד י"ל דנ"מ לענין כהן גופא ששם החזרה מוס לאוי דכל ירו' איתו ולקח ועוד י"ל כמה גווני: והא שרבי' מבאי רחיה דלא כהרמב"ם מהא דהיו מפיסין בבגדי קודש והיינו גם עס האבנט יושב הרב הג' הג"ל דבלבשה מורח"ל ר"ש אסור לקרוב ועבדו דכלאים לקרוב כיון דבשעת הפייס נוטל' הבקו מלישמי של אחד מהן ה"ל ינחש דלמא מקרי ועבדו בלא מניפת אלא והדי' בלבשה פורח"ל לא חיישי' ה"ג אבנטו לא חתקוהו"ט אין רחיה מפייס של תה"ד שזו רצון ועולין בכבש הדמד לבש כלאים בתנ"ס אך מה בלאו הכי אין רחיה ד"ל' שהיו יורדין ולפושין: גם אין להביא ראיה מהא דמור כ"ט נבי' האש מדיד אח בנו כמור דפריך שם על ר"ל לסובר דאין זה רק מדרכן והא קמיתיי חולוצנעורה ומשני יעדיפ"ה ה"ל למתקדח לובש כלאים בתנ"ס: האל' ע"כ דעת הרשב"ד דכלאים בבגדי כהונה לגמרי אישתרי דזה אינו דה"מ למדיד ר"ל סובר לדאבנטו של כהן הדיוט היה של בוך מ"מ זה דוחק דכל כי האי לא ה"ל הש"ס לחסומו אלא לפרושי הול' להדר ולאוקמי תתי' ככ"ע כמ"ש תו' יומא ש"ו ד"ה אלא ויש להביא ראיה מפרש"מ לגע' הרשב"ד דהכי אימא בירושלמי בפ' בא לו ר"י א"כ בס"ר יותן אומר ר"ה עובר בבגדי זהב כו' הרי ברכה חליא מילתא ולדעת הרמב"ם למה תמיר לו ללבוש כלאים בתנ"ס אך י"ל דבפאת ס' הרמב"ם לא קאמר אלא היכי שבושע שלא לגורך כלל עכ"ל הרב הג' הג"ל:

סימן למד

ועוד קשה לי לדעתו ז"ל כו' הא מ"מ כבר הוכחתי למעלה כו' נראה טומאה דחי יומא דהראב"ד גם בלא"ה שפיעולו לו דכלאים בבגדי כהונה אשתרי אף שלא בשעת עבודה א"כ קשה מאי קמיבעי ליה לענין אהא דמ"ש י"ה היא חמור יותר מכלאים: ע"א משני דהראב"ד למד זה מהא דמסקנא דחתח ראשיהן ומשם וז"ל היולכי מכלבי ושרי אףמשום כלאים ולעולם י"ל דלה"ה דהש"ס כלאים שלא בשעת עבודה וחזי אסור ולא מיבעי ליה אלא לענין הגנה אח"כ כתב הא מ"מ כבר הוכחתי למעלה כו' דש"מ האויבענא למה תמיר לו ללבוש כלאים בתנ"ס עבודה שרי וא"כ חקשי' לדידי מאי מדהה לו בדין דהיולכי נמי לא והגלא אסור דמ"ש הגאה מכלאים ואשתרי הגאה נמי:

ש"ס וחדרבו נבי' כלאים צליות היא להיך כו' אנה רבינו בעורי אכן בתנ"ס חגיגה שהבאחי פס"ר כ"ט יושבו כו"ל מטעם דל"ה לקיים המנוה בזופן אחר כ"א שיעוף מיקר' שס"ר בעירנא ולפי מ"ש רבי' כ"אן מקשה בני"ב הא כיון שמעיל צליות כנף אחד עובר בל"ח דכלאי ואינו מקיים למ"ע של צלית עד שמזיל כל הדי':

ש"ס ועשה נכוח לעיקר הגדון כו' היי"ט ע"כ אפי' כמות יוס שובשו בלילה כו' ואין להקשות עליו ה"ל לומר גויה משא' אכסת בה בלילה ד"ל דדוקא לפ"ש דס"ל צליות חובת מ"מ הוא אחר' גויה משום אכסת ולי"ג ע"ש מ"ש המסתפת שם דלכך נקט ב"ש פיטרי' ולא נקט אסורין משום דס"ל דהבסות פטור מה שאין

דקאמר שני חשיבות בדבר נדחה ג"כ הא דר"י דהנה לכאורה קשה לר"י דלוי אחא לרבות מנפוז והבנת הול' להקרא לפרס בדיוא כמו שפירש לכתובת ומכאן אכלה ע"כ דר"י סובר לדאבנטו של כהן הדיוט הי' של בוך א"כ אך נכתוב רחמנא חי נכתוב מניפת קודם לאבנט יוקיפי כיון דאבנטו הי' של בוך הול' ללבוש קודם למניפת כמו נכתוב ככה"ג ביו"כ דבדיו"ה הי' של בוך ולבש האבנט קודם למניפת וחי נכתוב אבנט קודם כמו ככה"ג ביו"כ הא דחזי דאבנטו של כה"ג בשאר ימות הגנה הי' של כלאים לבי' כדאי' שם להדיא וע"כ דהה"ג לר"ך ללבוש בתה"א על שאר ימות הגנה האבנט ללבוש לך רבינוהו קרא למניפת ואבנט מרבינוא דילבש השמיעין ממילא דכל אחד ילבש כדיו כ"הה האבנט קוד' וכה"ה המנפעת קודם וזו לר' יהושע אכל ר' לשיטתו שם שהחס בתנא דבכתב הדיוט האבנט ללבוש דס"ל דאבנטו של כה"ה הוא של כלאים מקשה שפ"י שתי תשובות בדבר מהל דאבנטו של כה"ג ביו"כ לא זהו אבנטו של כהן הדיוט דאבנט של כהן הדיוט הוא של כלום א"כ נדחה הך דר"י דילבש אחי לרבות מניפת ואבנט להרמת הדקן דל"כ ה"ל לר"ה לפרושי מניפת קודם ואבנט ללבוש דשהו ככה"ה וכה"ג א"כ לרבות סתקין אחי א"כ ממילא מוכח כד' הרמב"ם דכלאים בבגדי כהונה אסור שלא לגורך עבודה והה"ה הבקו בסמוך האבנט לעבודה ושפ"י יוסק: ור"ה א"כ להבדיל שיש להבדיל בעל הפירוש וז"ל בספרו פנים יפות על החזרה פ"ג לו שפ"י ג"כ הש"ס דיומא הג"ל כמו שפירש רבינו אך שלא הוכר מאומה מהא דכלאים בבגדי כהונה ולהוכיח כד' הרמב"ם הג"ל: **הנה** ע"פ דברי הגאונים אלו ינח לי מה שקשה לי על הא דיומא דף ק"ה דמוכח שם דלמ"ד

עבוד וי"מ משום אסור כלאים לא נחת החזרה כאן להחריז ולשלוט ד"האר לקרובים לכתחילה משום כלאים כיון דלפון מנחש בהקבוצה אלא ע"כ דלא כהרמב"ם וכלאים בבגדי כהונה אסור לגמרי ואין להקשות למאי נ"מ כהנה החזרה מוס בס לייק דע"י תשובות איתו עובר בלאוין דכל ירו' כיון דמ"מ עובר בלאו דכלאים ואין לומר דנ"מ דאם עבר והקריב הארה הקרבן הא כל דלי עבר ונשע בפיסור לא כתבה החזרה כדאי יבית ע"ת ע"א דל"מ דמ"מ לענין הגבלים שיהי' הגבלים בלא מוס עובדים כה"ל לאוין הללו לוח כתבה החזרה דלפון עובדים ע"י תשובות ועוד י"ל דנ"מ לענין כהן גופא ששם החזרה מוס לאוי דכל ירו' איתו ולקח ועוד י"ל כמה גווני: והא שרבי' מבאי רחיה דלא כהרמב"ם מהא דהיו מפיסין בבגדי קודש והיינו גם עס האבנט יושב הרב הג' הג"ל דבלבשה מורח"ל ר"ש אסור לקרוב ועבדו דכלאים לקרוב כיון דבשעת הפייס נוטל' הבקו מלישמי של אחד מהן ה"ל ינחש דלמא מקרי ועבדו בלא מניפת אלא והדי' בלבשה פורח"ל לא חיישי' ה"ג אבנטו לא חתקוהו"ט אין רחיה מפייס של תה"ד שזו רצון ועולין בכבש הדמד לבש כלאים בתנ"ס אך מה בלאו הכי אין רחיה ד"ל' שהיו יורדין ולפושין: גם אין להביא ראיה מהא דמור כ"ט נבי' האש מדיד אח בנו כמור דפריך שם על ר"ל לסובר דאין זה רק מדרכן והא קמיתיי חולוצנעורה ומשני יעדיפ"ה ה"ל למתקדח לובש כלאים בתנ"ס: האל' ע"כ דעת הרשב"ד דכלאים בבגדי כהונה לגמרי אישתרי דזה אינו דה"מ למדיד ר"ל סובר לדאבנטו של כהן הדיוט היה של בוך מ"מ זה דוחק דכל כי האי לא ה"ל הש"ס לחסומו אלא לפרושי הול' להדר ולאוקמי תתי' ככ"ע כמ"ש תו' יומא ש"ו ד"ה אלא ויש להביא ראיה מפרש"מ לגע' הרשב"ד דהכי אימא בירושלמי בפ' בא לו ר"י א"כ בס"ר יותן אומר ר"ה עובר בבגדי זהב כו' הרי ברכה חליא מילתא ולדעת הרמב"ם למה תמיר לו ללבוש כלאים בתנ"ס אך י"ל דבפאת ס' הרמב"ם לא קאמר אלא היכי שבושע שלא לגורך כלל עכ"ל הרב הג' הג"ל:

דלוי אחא לרבות מנפוז והבנת הול' להקרא לפרס בדיוא כמו שפירש לכתובת ומכאן אכלה ע"כ דר"י סובר לדאבנטו של כהן הדיוט הי' של בוך א"כ אך נכתוב רחמנא חי נכתוב מניפת קודם לאבנט יוקיפי כיון דאבנטו הי' של בוך הול' ללבוש קודם למניפת כמו נכתוב ככה"ג ביו"כ דבדיו"ה הי' של בוך ולבש האבנט קודם למניפת וחי נכתוב אבנט קודם כמו ככה"ג ביו"כ הא דחזי דאבנטו של כה"ג בשאר ימות הגנה הי' של כלאים לבי' כדאי' שם להדיא וע"כ דהה"ג לר"ך ללבוש בתה"א על שאר ימות הגנה האבנט ללבוש לך רבינוהו קרא למניפת ואבנט מרבינוא דילבש השמיעין ממילא דכל אחד ילבש כדיו כ"הה האבנט קוד' וכה"ה המנפעת קודם וזו לר' יהושע אכל ר' לשיטתו שם שהחס בתנא דבכתב הדיוט האבנט ללבוש דס"ל דאבנטו של כה"ה הוא של כלאים מקשה שפ"י שתי תשובות בדבר מהל דאבנטו של כה"ג ביו"כ לא זהו אבנטו של כהן הדיוט דאבנט של כהן הדיוט הוא של כלום א"כ נדחה הך דר"י דילבש אחי לרבות מניפת ואבנט להרמת הדקן דל"כ ה"ל לר"ה לפרושי מניפת קודם ואבנט ללבוש דשהו ככה"ה וכה"ג א"כ לרבות סתקין אחי א"כ ממילא מוכח כד' הרמב"ם דכלאים בבגדי כהונה אסור שלא לגורך עבודה והה"ה הבקו בסמוך האבנט לעבודה ושפ"י יוסק: ור"ה א"כ להבדיל שיש להבדיל בעל הפירוש וז"ל בספרו פנים יפות על החזרה פ"ג לו שפ"י ג"כ הש"ס דיומא הג"ל כמו שפירש רבינו אך שלא הוכר מאומה מהא דכלאים בבגדי כהונה ולהוכיח כד' הרמב"ם הג"ל: **הנה** ע"פ דברי הגאונים אלו ינח לי מה שקשה לי על הא דיומא דף ק"ה דמוכח שם דלמ"ד

הרמב"ם

הרמז"ם דפסק לילית חובת גברא הוא שפיר כח'שא' יתכסה בה בלילה שמעתי בשם הגאון מלובן ר"ר ו' :

סוף מי ל"ב הלך ראוי לברך קודש העינוף ולא בשעת העינוף כו' לא בלאוהי שלא כדעת הירושלמי בשם ר' הורשה ר' ז"ל שכתב שם נתעף אומר נאי' אשר קב"ו להתעף כו' : הרב מוה' ז"ה :

סימן ל"ג

י"ט לי חימה רבתי דהא אין עשה דיבוס ראוי לדחות לעשה דמזריח ואדומית בתוך ג' דורות יראתי' בנדוד ביבוסה מהדורה תניח סי' קל"ח שמינ' הקו"ם ה"ג' בשם הרמ"ל והוא תירך כיון דהא דלוינ' עשה דוחה עשה לא נלמד מקרא בפירוט רק מסברה אמרי' מאי חולמא דהאי עשה כו' וא"כ אם עבר וקי"ם הגשה או אירי' להיפך מאי חולמא ונתקיים העשה ושפיר פסק הרמ"ם דלס' עבר ובעל קנה י' וראיתי' בשם הרב הג' המנוח כמהו' יעקב מאיר ג"ע שכתב דנוסגין דגלות הקו לא שמענו כן דמתי' פירך שם מאי חולמא דהאי עשה כו' ולמה לן קראת דתש' כו' הא בלאו הכי ה"א דרשות נידו לקיים חימה מזהה משניה שיריה או שלוח הקו או עתרת מטורע כיון שקולות כו' קמ"ל קרא דתשלח דלא ומאי פירך דלא ע"כ ל' כיון דגלות הקו ע"כ מזהה ב"ט ועתרת מטורע מזהה בפני עמיה וחספס לטערת מטורע להתקיים בלא עבירת הללו (ואף דלא טייך בזה הא דחמר ר"ל כ"מ שאח"כ מולא עשה ולא תעשה אם אח"כ יבול לקיים אח' שניהם כו' וכמ"ס רבינו בחסונה סימן ז' מ' מהא דמשני בשבת קל"ג דליכא דחמ' כו' דשמעו כיון דעכבו ל' ליכא אחר חתי עשה דומי כ"ל ו"מ פירך מאי חולמא דהאי שקולות עשה אומר לדחות העשה דגלות הקו א"כ ה"ג אסור לקיים מצות יבוס בנדחית עשה וא"ך כהן מזהה כללואם עבר ובעל לא עשה ולא כלום ע"כ :

וראיתי'

להרכיב בעל פני יבוסה ח' דעת הרמז"ם הנ"ל ע"פ שכתב הרשב"א והביאו המ"ל בה' נערה דלחו הבא מכלל עשה עשה קילא ונדחה שפ"י עשה ומערת ח"כ ה' אין כדבר הרמז"ם ב"כ מה' אסורת דחומר ביות מזריח ואדומית בתוך שלשה דורות הוא לכו הבא מכלל עשה א"כ בדין שדחה משני עשה דיבוס : ועתה יש להעיר שלא נחת רבינו לזה להפיק התימה מעל הרמז"ם והראה שזכותה בזה והוא מ"ש רבינו באוף התשובה להקשות על הרמז"ם אם עבר ובעל להיבי עשה קנה מש"ס דעשה דיבוס שהיא בקום עשה דוחה לעשה דחייב עשה ואל תעשה לו מזהה ב"ט ועתרת מטורע מזהה בפני עמיה שם מאי חולמא דעשה של אכילת קדיש מש"ס דהשלמה כו' וארי עשה דתכלת קדיש הוא בקום ועשה ועשה דהשלמה הוא בשב ואל תעשה כו' הרי מוכח ממיילא מהא שם דלא כהרשב"א דהא עשה דהשלמה הוא ב"כ לאו הבא מכלל עשה דעליה השלם אמרה תורה ולא לאחר התמיד ומה שתקריב אחר התמיד הוא בלאו הבא מכלל עשה דעליו כ"ל ו"מ פירך מאי חולמא ש"מ דאין עשה דוחה עשה בכל ענין ואח"כ וראיתי' בספר הפלחה שדחה ג"כ ד' הפ"י הנ"ל כדבריו מ"ל וראיתי' בספר אחד שדחה ד' רבינו כמ"ס הפ"י ולא שם דעתו למ"ס רבינו באוף התשובה מהא דהשלמה וככ"ל :

שם

וא"ת מאי פירך טעמא דכתב רחמנא תשלח הוא עשה ולא תעשה הוא כו' דלמא קמ"ל קרא דלא עשה ד' רמז התשלחתו סי' : לבעורה המזה דלמה חמסור התורה ליעול לנורך התשלחתו הא בנטלה ע"מ לשלחה שפ"י בנטולה לדבר הרשות ליכא אסורא כדליתא שם להדיא : וי"ל דודתי' גם המקום ידע מזה ולכן לא מסתבר ל' לאוקמי קרא דתשלח לדבר מזהה במכ"ס מדבר הרשות ואלוקמיה דנזרות הכתוב הוא לחסור מרובות' דתשלח את התשלחת לעתרת מטורע דהיי' כדנו התוס' רפ"ד רר"ה ל' לומר קרא דחורון תרועה חתי לאכור תקיעת שופר ברה"ש של בשבת כיון שאש"י לדבר הרשות אין בו אסור מן התורה ע"כ ח"כ ה"ה ב"ד : וא"ך כדכ' רבינו שם כאן אסור לכו : ועוד הא כתבו הח"י פסחים בשם הר"ם דהמשנה חתם ע"מ לבצעו אינו עובר עליו כשיוצאו לבסוף אם כן ה"ה שם משנה אחת ע"מ לשלחה כשילחה לבסוף אינו עובר בולא כלום : ואמנם דברי רבינו עשירים שם ממקום אחר והוא בסו' פ"ב שדחה להשיב שם על ד' הר"י בפסחים הג"ל והוכיח דכלל לאו הניתק לעשה חף שקיים העשה לבסוף מ"מ אסור לכו איכא אח"כ כתב ואל תעשה מהא דגלות הקו ומשני החס כנון שנטלה ע"מ לשלחה דלא ליכא עשה הוא דלכא כו' הרי להדיא כסברת הר"י : דבלאו הפלחה לעשה כל הכי שבדעתו לקיים העשה אין כן אסור לכו לאו ליכא דהא התי' שניות קאי נמי לרבי יהודה דחמר שלח מעיקרא ומשע ולדידיה שלוח הקו לאו ניתק לעשה הוא ומאי משני אל"כ ע"כ דהא דמשני כנון שנטלה ע"מ לשלחה לאו נמשע נתק לעשה הוא ע"כ חוק דבריו : והנה גם לדברים אלו אין להם מונח לכאורה דמ"מ קשה דתי' נישא דלא כהר"י אסן כן מאי משני העשה כנון שנטלה ע"מ לשלחה ח"כ מ"מ איכא אסור לכו וי"ל דהיי' כוננית דמ"מ הש"ס שנטלה ע"מ לשלחה ח"כ הפירוש ע"מ לשלחה לבסוף דא"כ וודאי דעובר באסור לאו וככ"ל אל"כ דה"פ שנטלה ע"מ לשלחה ח"כ מעל הבנים ולא מיבעי' אפ"י כפר אסור לכו לא שא שמעו נמי קב"ו דאין וז"ל ללאו התקן לעשה דלמלא וזוהי עשה ה"א דהיי' שנתקן מיד אחר שנטלה החזיקה לעתרת מטורע דחתי עשה ומטורע ודתי' לעשה דלמלא ח"כ תשלח דלא והשתא דלחתי' להכי נישא כמי קושית רבינו הבא דחימת דחתי קרא דתשלח דלפ"ו לנורך התשלחת לא יעול כיון דנטול ע"מ לשלחה לבסוף עובר באסור לאו ודלא כהר"י בפסחים הג"ל וקמ"ל קרא דתשלח דלא חתי עשה ודתי' לא תעשה דתשלחת :

אמנם יש כאן מקום שאלה הא לנורך התשלחת וודאי ל"י קרא דתשלח דלאו הכי ידעין דאין לו ליעול האם על הבנים לנורך התשלחת דהא אינה ראוי כלל לתשלחת דהא בעינן שיהו הענינים שלו ושיהא לו ביה לקוחין כדכתיב ולקח למעשה ובינין שא"ן שפ"י לנטלה כ"ח ע"מ לשלחה לבסוף אין לו זה וזה כלל : ומכאן אחר ש"פסר כיון שפירך להחיות עד שעת השלוח הוי כמנוון ומבעל בזה מצות שלוח דכי יקרא פרט למומונו עוד כיון שפירך להשה' את המשלח' עד שישמעו השניה וכו' חזרו הכהן עונה בעיר וישלחה מתוך לביה כמ"ס התוס' קידושין ג"כ ח"כ הוי כמנון וי"ל דגם נוסח ח"ן תשובה לרבינו דלדעתו ל' בשעת שנטול חס מעל הבנים מינו עובר אל"כ בלאו דלא תקח בלבד והעשה דשלוח חיינו כי אם עד לאחר שנטלה וזה וודאי כל הכי דלחמין דעשה דתי' ל"א לא מיעביה דמטורע ודתי' ללא תעשה דלא תקח וזוהי הוא שכתב לו התורה בנדוד התשלחת וקרינן בו ולקח שיש לו בה לקוחין ואף שא"כ כשנטולה חל עליו העשה דשלוח נמי מ"מ אין זה ענין לעשה הטעילה דהו' אינו כ"א בלאו בלבד : ומא' דע"כ למוון ל"ל דבלאו הכי לק"מ דלא מיקרי מוון' אל"כ כמנוון מעיקרו ולא חל מעול' מצות שלוח על זה הקו מש"ס כשנתיב בשלוח וזה ב"א להפקיעה ממונות שלוח ע"מ מה שמזכירנו בידים לאו כל הימין להפקיעה מחזובה : אך ראיתי בירושלמי דיומא ר"פ שני בעירי' דרתי' שם ל' ל' ע"פ דמטורע דבעינן שיהיו שיון כמו דבעינן בשערי ירו"כ שיהיו שיון וא"כ אפסר דבעינן שיהיו שתי העירי' של השלחת והתשלחת ואין לדבר אחד מש"ס כשנטלה לנורך התשלחת אינה ראוי כלל להיות שמועה דא"כ יעבור עליה בעשה ולא תעשה מ"מ אין זה מוכרח ואפסר דאין זה ענין שיון :

וראיתי'

בנדוד ביבוסה תניח חלק ח"ח סימן קל"ד שבמ"ד קוש"א בשם הג' עשה"ו על החוס' וז"ל שם שכתבו להקשות על הרבי"ם בפסחים שכתב דהיי' דאין עשה דוחה עשה וז"ל הללו כמאן דליחא לבני העשה ע"י הקו החוס' מהמשני החס דעבר ובקיה' לאס' דלאו עבירה כו' משמע דהלאו איחא גם כן ותיראו החוס' שדלעת הרבי"ם י"ל דמ"מ אסורא ניהו איחא על זה הקשה הג' : ומא"כ דמ"ס תקי' כיון דלאסורא מיהא איכא ממילא ה"ל' הוא שלא במקום מצוה ולינקי נמי וכדכ' שם שהגאון בעל גודע ביבוסא אמר הוה לך נגר ובר נגר דפיקקיה' ויש ללמוד בזה ולומר דכונת החוס' הוא כיון דהא דאין עשה דוחה ל"א ועשה לא נלמד מקרא בהדיא ותהא דהרי אירי' לו חביו יעמא ואל תחזיר דהא ל' ישמע לו ליכא למשמע דאין עשה דוחה ל"א ועשה דכידוד דהא כתבו החוס' בימות ד' ה"ד ל' ליגמור דשתי' נכוד שכן הכרע מצוה ע"כ רק כן דאין לנו לימוד להיפך שדמי ממילא י"ל דלא חתי ואף בדיעבד לא עשה ולא כלום ומי"מ אין לנו לייבוי' מלקות שהרי לא גלי בתמא' בהדיא דהלאו לבני עשה כמאן דליתא : וא"כ א"כ סוגיין דחולין הג"ל דהיי' פירך הוה ל"ל קרא דתשלח הא בלא"ה ידעין דחייב לשלח ולא יעול ואל דאין לו דעשה דוחה ל"א ועשה כ"ל ומשני דעבר ובקיה' כו' : ומדע שכן הוא דלכאורה מאי פירך הא עשה וז"ל חתי אין לנו בהדיא דעשה לא חתי עשה וז"ל ח"כ י"ל דתשלח חתי לשמעינן זה גופא דאין עשה דעתרת מטורע דוחה לעשה וז"ל דגלות הקו חל"ה ע"כ דע"כ לא לך קרא כיון דאין לנו דחיי ממילא יש לן לומר דלא חתי וחספלו בדיעבד לא עשה ולא כלום וא"ך לומר דלחמין קרא דלחמין נמי מלקות ח"כ דהא ע"כ משמע למשע חוב מלקות כלל ד"ל איפכה דגלי רחמנא דבעלמא הללו לבני עשה כמאן דליחא ואשמעינן כאן דהלאו כמאן דליתא : ואף אהי' יש לדחות כיון דמסקנן בימות' ד' עשה וז"ל דמיר ודכן קילי דישא בשלח ואינה שיה' בכל ח"כ ידעין מדאיבעיך קרא דעשה דעתרת מטורע דוחה לעשה ל' עולות דמיר דתקן דקילי ש"מ דבעלמא עשה אינה דוחה לעשה כמירוס דוחה ל' דתשלח כ"ל כיון דליפין כמלאים עשה דה"ל' ל"א דחמיר דלוקין עליה מכ"ס דדוחה לעשה דקולא קמ"ל קרא דתשלח דאף דה"ל' נידחות מ"מ העשה שמהה אינה נדחית דמתי' חולמא דחתי עשה כו' וכוון דע' דמטורע דאי' משום גדול השלח אינה דוחה לעשה מכ"ס דע' דעלמ' אינה דוחה לעשה וליכא למשמע מיד' למלקות ועוד יש ל' שש' בכתה גווי : **ונראה**

לחתי קושית החוס' מעל הרבי"ם דאף אי נישא דלאסורא נמי ליכא דהללו מ"מ לק"מ מסוגין דהכא ע"פ שהקשה רבינו בטורי אבן על תגינה שבאני מילואים ד"ה כופין מאי פירך עשה ול"א היא הרי' שאלו הוי' כ"א ל"א לחוד נמי לא חתי דאין כן בעידתא דמעיקר לאו מקיים ל' עולה : ומתוך דאין ה"ג דהש"ס ערפא מינה פירך דהש"ס עשה מתי' אינה ע"כ ע"כ דהיי' פירך הש"ס דלאסורא ח"כ ה"ה אינה עשה דחיי' שפיר י"ל דה"ה דחיי' מעטב דעשה דמטורע ש"מא' דגמול השלם ע"כ גם השתא ידע מהא דגמול השלום כמ"ס בסמוך ובעשה לבני עשה לא בעינן בעידתא כמ"ס ח' פסחים ד' ג"ט וכוון דגם לא תעשה איכא בהיי' עשה שפיעתא דלא חתי כיון דליכא בעידתא וא"כ לק"מ על הרבי"ם מתוך דהכא דשאלתי הבא דמטע' בעידתא נענו בה ועלום בעלמא ח"כ דליתא בעידתא ודאי י"ל כהר"י מוה"ל נדחית לבני העשה שפיעו איסורא ליכא : וראיתי' שם להרב הגדול מוה"ר פ"י ד' החוס' דאין לומר שמקשים על הרבי"ם מהא דקאמר הש"ס עשה ולא תעשה הוא אלמא דהלאו כמאן דליתיה זה יפלא דהא ודוי' שם עשה ול"א איכא בעלמא דיו' טעמיה הקו רק דה"ל' נדחית מפני העשה אל"כ דתקשו מהא דקאמר דעבר ובקיה' דלאו עבירה ולדעת הרבי"ם אין כאן לכו לכו וי"ל לומר לאו ליכא ע"כ : ואיני יודע ע"כ : וה דהש"ס מייבוי' דעבר ובקיה' לנורך התשלחת דעבר ובקיה' כ"כ

החפסל אינו מעבד של ראש היינו דווקא בחין לו חבל בים לו מעבדן כו' והלא
יפול דהוא נגד הש"ס שם במנחת להרמין להדיא חיפסל דווקא בחין לו חבל
ב"ס לו מעבדות ו גוראה דהש"ס מפרש בהרמ"ב בפי' על המשנה בדבין לו
חבל אחת מעבדן וה חתום בידם גוראה גוראה שמה יפסע ויסמוך תמיד על האחת וא"כ
ח"ס שני הסוגיות דזכרום ודעירוטין דבריהם שמה יפסע ויסמוך תמיד על האחת וא"כ
להיות של ראש לבד כ"ח לאחר העבודה ילחו שתיים מגורה שמה יפסעו ויסמוכו
תמיד על האחת ח"ס חלף בעצת עבודה ובסדרת הרמ"ב קמ"ל ללא גורין ואין
דווקא בכל ראש דרשות בידם גוראה גוראה שמה יפסע ויסמוך תמיד על האחת וא"כ
ירשו להניח הכל ראש לא גורין זהו אטו לאחר העבודה ובזמנים לשתמע עיקר
דריגת דפטרין ח"ס משל ראש משום עיסוק במצוה וכו': ושאר הרב הגדול כמו'
א"ל י"י מירץ ע"פ מה שכתב רבינו בה' זניית דלר' הראב"ד לך הותר לכהנים
ללבוש בגדי כהונה ח"ס שלא בש"ע עבודה האולר וחי מתרמי ליה עבודה חוי ליה
ע"ש ח"כ י"ל דסוגיית דפטרין מירי משאל לואלר ובש"ע לנושין אשתמע עיקר
ואו לכתב למפרטיהו משום שובק במצוה ומ"מ אין מיבין חלף בכל ראש חלף
בכל יד כיון דהוצ' ואין רשאין ללבוש או הבגדי כהונה דעמתי מתי שרין להו שיהיו
לבושין בבגדי כהונה משום האולר וחי אשתמי להו עבודה הא בש"ע ששל יד עליהן
ליכת למשרי מהתי עמתי דהא אין ראויין לעבודה משום חגיגה חלף במנחת מירי
בעצת עבודה ממש ואו ודחי פשוין למרי מעעם שובק במצוה :

סימן לח

ואצ"ג דלמר התם ר"ש היינו ח"ק כו' לפ"ו אפטר דמור כו' . הדברים האלו

זריבין קת' באור ונראה שיעור דבריו כו' הוא דלמסקנא דלר"ש מעבדן
ח"ס לכתחילה ח"כ חוקי' ביומיו על הח"ק כמאן ס"ל וי כר"י דטומאה הוה
בליבדור הא לדידיה אפילו בדעבד אינו מעבד ואי כר"ש הא אפילו בעומתה דרבנן
מעבדן לכתחילה וב"ש בעומתה דלחוריהו ודומיה דרבנן וא"כ דקיה מה שחזקין
רבינו בסמוך דר"ש ס"ל דח"ק דלכתחילה אין מעבדן מ"מ בדעבד מעבדן כו' הא
לר"ש במתא חפ"י לכתחילה מעבדן ע"ז כתב הפטר לומר ודעבד כולמר דלעולם
בטומאה דרבנן אין מעבדן ח"כ לכתחילה והו מעבד מעבדן כו' לח"ק :

שם דלמאי דקאמר שער ניסן ביטסן היינו ביום ל' של חדר ועבר אמימרא

דרהמנא כו' ראה מד רבינו דהא דלמריין האולר וראוי לקובעו ניסן הוא
מן התורה ומ"מ בדעבד מעבדן וכן ענין לכאורה ד' רש"י שכתב כיון דרואי

לקובעו ניסן קרינא ויהי וסיסוי ואין חחר ניסן שנתע שפואו מן התורה אך לפ"ו
הדבר לר"ק עטס דלמה בדעבד מעבדן הא ודחי בעיבורי לאחר שקבועו לניסן בס
בדעבד בעל העיבורים אהא דחס עברו אין מקדשין את החודש פירש"י חלף חזקין
וכי מעט ריש ירחא אחרונה מקדשין ליה בע"ה ניסן ואי מן התורה
אין מעבדן וכו' וז' וניסן מה וז' שתיקה ומה עטס ב"ה ומה' הרמ"ב ספ"ד

מה' קידוש חודש ובפ"ד מה' בילת מקדש אין הכרע ומדע' אחרונה כה' קידוש
החודש משמע שפואו מן התורה וכלל זה ניסן ע"ש : א"ה מ"ש הרמ"ב סג"ו
ק"ה ס' דחס בלא עדים אחר שיעברו והעידו על הירח הרי חלו מקדשין
החודש ביום שלשים ויהיה ר"ח אדר עני' כו' . לכאורה זה נגד הש"ס שם דלמר

שיעברו מאי אמר עולאין מקדשין את החודש קידוש מאי אמר רבא בעל העיבור
ר"ג אמר מעבדן ומקדשין הרי לנו' מ"מ מקדשין לכתחילה לשם אדר שני חלף
שחקין עד דמתי ריש ירחא אחרונה כה' שפירש"י שם והדוק לומר שפואו מפרש דהא
דלמריין האולר וראוי לקובעו ניסן היינו הכי שבאו עדים והעידו על הירח קודם

שיעברו ושפיר ה"ל רואי לקובעו ניסן ח"ס שיעדין לא קידוש את החודש מ"מ רואי
לקובעו ניסן הוא משח"כ הכי שבאו עדים אחר שיעברו מקדשין את החודש דמני'
זה ורש"י בבבכות ד' ו' ע"ז כתב דעדיין לא באו עדים ג"כ ואולי הרמ"ב ספ"ק
ע"פ הירושלמי דברכות ובפסחים ר"פ מן שהיה דחוקים עיבר ניסן בניסן ממש

והיינו אחר שקידשו לשם ניסן ע"ש : וגוראה דהרמ"ב ספ"ק חוסך שיעט הירושלמי
לישיר כיון דבקרוב כתבי כי החפלה חוקיה עליהם כו' כי חללו את הפסח בלא
כתיב כו' אמר דעיבר ניסן בניסן היינו לאחר שקידשו לשם ניסן דגם בדעבד אינו
מעבדן משח"כ ביום שלשים חס עברו מעבדן וכיון שמעבדן ואינו חלף מדרבנן
מקדשין מ"מ את החודש והא דנש"ס דילן איהא דאין מקדשין היינו מעטס דס"ל
שמה"ט אין מעבדן ביום ל' של אדר וכו' רבינו מטעם דהוה כולל זה ניסן וא"כ
לקדשו לשם אדר שני משח"כ לנדת היר' י"ל דהו אינו אלא מדרבנן דאו היה מה"ט

א"כ גם בדעבד אינו מעבדן וכו' כיון שמדרבנן אין מעבדן לכתחילה ובדעבד מעבדן
א"כ מ"מ מ"מ לקדש החודש דהא מנה מה"ס אינא לקדש חדשים חמ"ס ימים וקדש
חודש ימים אתה מונה לדחש"כ כו' מהר"ק בשרש"ק כתב דכל הכי דפירוש היר' י
יותר מרווח פוסק הרמ"ב כ"ח ושלמי יע"ש : ודג"ה התהרה"ט שם בסנהדרין
הקשה לר' נתמן דלמר מעבדן ומקדש א"כ אמאי ביקש חוקיה רחמי' על עמנו ואח
שלתחלה אין מעבדן מ"מ כיון דבדעבד מעבדן כו' ולא נתת להא שמה"ט אסור
לכתחלה ועבר אמימרה דרמתי כ"ש רבינו ונאפטר שהמהר"ט מפרש דהא האולר
ודחוי לקובעו ניסן אינו כ"ה מקדשין ולפ"ו אחי שפיר הא דבדעבד מעבדן ושחקין
עד דמתי ריש ירחא אחרונה כפירש"י מ"מ מה שכתב התהרה"ט שם למרך דלוח
פירש"י בדר"ש דלמר דלכך בקש חוקיה רחמיים מפני שיעברו ניסן בניסן היינו אחר
שקדש

לכאולה באם שיקרינו כפתיחו' לא נתקיים הוהוה לכאולה בשר השלמים בלחית
בין בלבד וזוהו מני על הכהן שקריב פשרו לר' הרמ"ב ס' כדו שתיקיים על
ידו המ"ע לכאולה בשר השלמים שמועלה בין שיהיה מאי אומר' למה יעבד
הכהן על עשה דהשלמים בחנם כפבול אכילה בעלים והרי אין הפולח העבד
מעבדו לכאולה חוה וזכר הגע בעלמך ח"כ מאי פריך הש"ס מאי חולמא דהאי
עשה כו' הרי עדיפא ה"ל למפרך כיון דלחילה לא מעבד כלל וזוהי חלה נדרת
אחר המנוח ח"כ כיון שהבעלים הסורים לאכל בקדשים דיכס כמו ערל ועמא או
המתנה קרבנותיו ממודית הים דמתלחן קרבנותיהו ח"כ שאין חולקין אמאי
חדהה לעשה דהשלמה וכו' למפרך בלמאן פשה דלחילה בעלים והרי אין הפולח העבד
לעשה דהשלמים חלה עשה דלחילה שלמים אמאי חדהה להשלמה חלה ע"כ כיון
שהיה מ' ע לעמוה ספיר דחי לעשה דהשלמה וזל עור חלף שבלאו הכי ז"ל כן דהא
בלמים המכתיבן לשני ימים בני ככלל קדשים דקאזר ונאפטר להקיים למ' ע
דלחילה נמתחוהו ולמה יעבדו על עשה דהשלמה בחנם וע"כ דהש"ס מירי מיום
ראשון לחשוט' שהרי חולל בקדשם כ לעבר קתני וחי מירי מיום השני לשהיתו
ח"כ כבר עבר לערב זמן אכילתו ותיקיי כולל חלה ע"כ ז"ל כיון דמזוה לאכול
בראשון כמ"ש למעלה בשם החרוז הכנים לך דחי לעשה דהשלמה ולמ"ש הוהו'
יומה כ"ה כ' דלעיל השלם אינו חלה למנוח כו' ח"כ ח"ס עפי' וא"כ פשוטא דהכא
מני כיון דמנוח הוא בין התחלת לכתב וז' הגאבלס לישראל ודאי דלא סגי
בכאולה כהן בלבד ולא נתקיים עיקר המנוח על הכלה הבשר כ"ה כשאכלו
הבעלים ג"כ ומ"מ זה ודחי הכי דח"ל לטולם לבעלים לאכול הבשר כיון על
ועמא או התמלח קרבנותיו בודחיי אכילה לא מעבדן :

והנה בעיקר הקושי על הרמ"ב ס' מהה דלעשה דהשלמים ששיעורו כיוולעדת

הרמ"ב ס' עשה שהיה ביום ואל תעשה ליה כלל תעשה ואין עשה דוחה
ל"ה א"כ כ' ביעדא מעשהך לאו מקיים לעשה בעיקר קושי' הש"ס מאי חולמא
הוא כיון דלא חלימא כ"כ כמו פסה ודחי בעינין בעידתא והא לכת' ומופלג אחד
אמר ליכס ג"כ דעת הרמ"ב ס' ע"פ דלמרי' אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש
והרי כיון שנדעת הרמ"ב ס' עשה דהשלמה דינה כלל תעשה חס כן כיון שבמקדש
היא הינה נדחה ע"כ וגוראה שאין מכל זה תשובה כלל דודותיה מה שדעת הרמ"ב ס'
עשה דשב ע"כ ואל תעשה ליה כלל תעשה לאו תשובה כה' ל"ה היות חמירא
מעשה וענין בה בעידתא חו שלא חדהה אותה עשה שבמקדש ד"ה שהרי עמתי

מאי בעינין בעידתא דמישקר לוח מקיים לעשה מעטס דהמרי' ביבמות ד' ו' דלא
תעשה חמיר מעשה ויפטר' שהרי לוקין עליו וא"כ כיון שהימנו מלקות על לא תעשה
משח"כ בעשה ספיר אמרי' דל"ה חמיר מעטס רך דגלי רחמנא לעשה דוחה ל"ה
ע"פ בעינין בעידתא שיהו עבירה חללוי בעידתא דחוקים השנה ב"ה משח"כ ל"ה
הבאה מכלל עשה ודחי דקילתא ח"כ מעשה המפורשת כמ"ס הרשב"א כמ"ס

לייל בשמו ומוכ"ס דלא שייך בה מלקות כלל שהרי לאו הבא מכלל עשה אין
לוקין עליו וכו' רחמי' שחמירא מעשה המפורשת וכיון דבעשה לגבי עשה לא
בעינין בעידתא כמ"ס התוס' כ"ב בספ"ר מ"ס לגבי לאו הבא מכלל עשהי ואין
לוקין דהרמ"ב ס' סובר כדחוקיקתא על הכות דגם בעשה לגבי עשה בעינין בעידתא

והקרבנות הפסח חסבי בעידתא כיון שעל ידי הקרבן כפרתו הוא רואי לאטל את
הפסח יעו"ט א"כ מאי פריך בגמלה לח"ק יבוא עשה דפסח שיש בו כרת כו'
למה לו לעמתי שיש בו כרת הא עיקר הקושיא הוא מהה דבשלמא נפסח אינא
בעידתא חלה בכאולה השלמים ליכא בעידתא ועוד שהרי לחי' הראשון של הח' גם
פסקתים חילף בעידתא שיהו עבירה חללוי בעידתא חללוי דהא חתה חתה ח"כ

במקדש כמו דעשה דפסח האימא דוחה אותה ח"כ במקדש וכמ"ס הל"ה שם ע"כ:
שם והנה על רש"י ו"ל ש' לחמוה לאויך גיסא כו' : הרב הגדול כמוה' יעקב
מתור וכו' חתה ביה על רבינו בני' ש' דבמסקנא לא קיימת ח"ק דרב דרד"ס

ליבמתו למעטי חייבי לאווין כו' דהא ח"ק לכהר דלסיק רבא דעמתי משום גזירה
לא אשתיה ח"ק דרב דבאיעריק בימתו למעטי חלמנא על הגשואין דליכא עשה
ולא אשתיה ח"כ הוהו' בימות שם ד"ה גזירה וכמ"ס רבינו בעמנו שם הרב
המודג וכ"כ הרשב"ט בחידושו ובוה דקרו דברי רש"י יחד דקשיא ליה דתנא פסק
ל"ה מן האירוסין ו"ל ש' מן הגשואין מן האירוסין קסם לית עשה ולדחיה לא תעשה
ומן הגשואין קשה שיפטרנו מה חלליה מני כמו חייבי כריתות : על זה פירש"י בדה' ס'
חוללת משום דרש"י דבאיעריק דחי להלכה מן הגשואין וכה"ה על מה חייבת פירש

הש"ס משום גזירה דח"ק מן האירוסין אינו מייבס : ומדברי רש"י אלו למדתי דמה
דפריך ביבמות שם ומה רחיה הוא על הייבי לאווין ועשה דמדאורייתא אין עולין
ליבוס ולפי זה פירך הש"ס על ר"י דסבר דאין קידושין תופסין בחייבי לאווין ומני
לחייבי כריתות אמאי יתיבי חלליה מני הגשואין דהא פסיק והני ומיה ז"ל על הסוג'
שם ע"כ הרב ה"ליו"מ גוראה שרבינו מקדש על לזון רש"י שכתב חזונו ח"כ
לאווין חוה ודחי אדחי שם וה"ל לפרש חייבי לאווין ועשה וכ"כ התהרה"ט שם על
דברי רש"י חלו ו' ל דברים מעורבבים חיינא הבא כו' וה"ל לפרש על חייבי לאווין
ועשה ע"ש והן כן דברי רבינו :

סימן לו

וראיה לדברי מדלמריין ברפ"ק דעירובין ואלו בפ"ק דזבחים כו' במעוין

התחמה להגאון והתפורר רחיתי ליכס זה ע"פ מ"ס בהגהות סמ"ק דהא

מה יתן ומתן יוסף התירוץ של האביציות איננו ראה גם מתקראת ידע לראו ועיקר התירוץ של האביציות איננו להיב בני קטורה גם עתה במילה חסר מן הספר ונראה שיעור דברי רבנו כך הוא לחף המקשו ידע מקרא לזאת הורשך לנחמטנו כל בני נח ממילה מ"מ האל לזת ברייתו הפד לרבות בני קטורה והוא ללא ידע דת שלפי תירוץ הראשון כל למישרי שבת הוא דלתי שפיר י"ל דע"כ ידע מהל דלת ברייתו הפד לרבות בני קטורה דל"ל כל עיקר ה"ל לתרף אלא דפריך וליחיבו זרע אברהם במילה ללא חימטנו מאתה הורשך דמשמע דהבין דכל זרע אברהם חייבין ובאמת זה אינו וכמו שהוכיח רבנו ממחני' דהר"ם וה"ל לתרף דכל זרע אברהם פטורין לבד ויראל ומ"מ משני למשרי שבת אחי ואיננו נשנית בסמי' משמע דמונה לו דלמחרת לכל זרע אברהם חייבין דללא נשנית בסמי' אלא ע"כ דלפי הירוח הראשון כבר ידע מהל דלת ברייתו הפד לרבות בני קטורה וא"כ לא הוא משני ליה מדי דסי' תיקשי ליה אלא משתה בני קטורה חייבין לזה הוכרח לתרף ללא נשנית בסמי' ולכן אינו חייבין במילה אלא ישראל לבד * ע"ז משני עוד איצטית איננו כלומר דלעולם נשנית בסמי' ומה שמשמע מדברך' שכל זרע אברהם לחייבו במילה ע"ז פירש לו בתקרא לזת הורשך על דהשקה אלא משתה בני קטורה לא לחייבו וא"כ מה תועיל דהתירוץ שישנית בסמי' דאי כל זרע אברהם פטורין ח"כ למה נשנית בסמי' ע"ז פירש הקרא לזת ברייתו הפד לרבות בני קטורה ושפיר נשנית בסמי' כדי לחייבו * גם עתה במילה * ה"ל דלא חשיב למילת בני קטורה בהדי' שבע מצות לך הרמב"ם י"ל כ"ל מ"ש התו" ש ד"ה והרי פרו ורבר ללא חשיב אלא לזכר ואל תעשה או י"ל דלא חשיב אלא בזה שכל בני חייבין ואלא מה שרק אוהיב אחת חייבת' ואין לדקדק בסוגין' דלמאי אנטריך ביחוק ולא כל יחוק לנעוט עטו וישמאל הא בל"ה ידעוין זה מדאנטריך את ברייתו הפד לרבות בני קטורה מכלל דבני עשו וישמאל פטורין לרבות בני עשו והוא ל"ז קרא כיון דזרעו חיי ולרבות שאר בני נח ח"ה דהא חימטנו מאתה הורשך וע"כ לרבות בני קטורה חיי ששולמו ח"כ וממילא חימטנו בני עשו ולק"מ דקרא דבליק אינו מופנה לגמרי דאנטריך לגופיה דהקב"ה בישר לאברהם שביחוק יקרא לו זרע ולא בישמאל והפ"ם קודם שזיב"ה לקרא לזת ברייתו דיק מופנה דבליק דבני עשו וישמאל פטורין וזה"ל נמי דשמעין זה מ"מ ברייתו הפד * שם ועוד חיי תמה על הרמב"ם כ"ל ח"כ כל האומות פטורין מלמלו כ"ר * שמעתי מקשים על זה ח"ך אפטר שיתעברו בני קטורה הנימולין עם שאר אומות שאינו נימולין ולא דמי לעמון ומואב שמתערבו בשארי אומות שהם בני מינן * וכל ברור שאין מונח רבנו כמו שזכרנו כי אלא שמונחו כיון שמתערב בכלל כל האומות ח"כ ליכא למילי בחר רובא שאלו הו' קבועין שפיר אמרין בהו שכל אחד שדין שזר בשר ומואב * וב"כ לאחר שכלכל כל האומות חייבין אחרת אפ"כ להיבא דרובא של שארי אומות ונמי * ישמאל וליכא למימר רוב ח"כ אחרת אפ"כ להיבא דהא כחצו התוס' ח"כ דפרוזה ביותר שאני ועיין ע"ז כ"ב ובתשובות י"ג ובדמות בימות ל"ח דלמר רבא הא דלמרו רבנן אין א"כ ר"י ולא ידעין אבהו אלא הפילו ידעין מנו כ"ו ופירשי' כגון שילולו תאומים כ"ו ואי אמרין רוב אחר הבעל לא מל לא ידעין אבהו מנו * והא שמתעברו רבנו על הרמב"ם ממתני' דהר"ם שמומר מן המעלות מותר בבני קטורה יש שאין במצות מילה ראיתי בחשנה למלך שישב זה אינו שני קטורה ואין חייבין במילה לך הרמב"ם דק מספק ודאי היה דעת הנודר למי שחייב במילה בוודאי ובני קטורה אין חייבין רק משמאל ולא נחא אינש לספיק :

סימן מא

אע"י

דמד"ע אין ראה מדנקב י"ט כ"ו * למת"ש רבנו בטורי' אכן רפ"ק דהגיגה הלוכה ברייתו ברורות דחוק"מ אסור מה"ת במלמכה בדבר שאינו אבוד ח"כ הו' מוה"מ ג"כ בכלל יום טוב ואין להצית תפילין בחוק"מ אך רבנו כתב לקמן בסמוך מ"ו דדאי להצית תפילין בחול המועד כיון דגם שבת ויום טוב ליכא איסור אם מניח תפילין :

סימן מג

ודרי

בר"ה מסקין לכ"ז * דמ"מ דלית לבעני בה"מ לז"י משום כל תוסף בה"מ במו"מ כ"ו * ח"ף שיש לו ליה דלית לבעני בה"מ לז"י משום כל תוסף בה"מ ח"ב תפילין אבל משום קרא דומרת אסור לח תיבעיה לדעת האומרים ספיקא דאורייתא מה"ת לחומר ודאי חייב בהצאת תפילין ולא ש"ך בזה כל תוסף ואפי' לנעט החומרים דספיקא דאורייתא מה"ת לקולא רק שמדברין הוא לחומר מ"מ אין בזה כל תוסף לפי"ז * הרשב"א בחידושו לר"ה דהכי שנושה על פי מצות חכמים אין בו משום כל תוסף חל מקרא דושמרת ואי' דשובר בשעה ול"ו ח"כ לך"מ קדושת רבנו כמו שהעיר ע"ז הכס אחד מ"מ נראה דאין זה השוה הדא דהא רבנו בשעת הרמב"ם קאי השתא והרמב"ם ס"ל בפ"ט מה"מ אכלת האסורות דספיקא דאורייתא מן התורה לקולא וכן דעת רבנו בטורי' אכן באבני מנייחים הציגה ד"ה ח"ל"ע"ך ודלא כהרשב"א וסייעתו החולקים עליו גם הא כתב הרשב"א בחי' דהכי שנושה ע"פ מצות חכמים אין בו משום כל תוסף רבנו הרבה להשיב עליו בטורי' אכן על ר"ה ד' י"ו ד"ה למה תוקעין וא"כ שפיר י"ל חיי מניח תפילין בה"מ עובר משום כל תוסף : ואין להקשות אם ח"ך עובין ספיקא דיומא הא לנעט הרמב"ם לשיטת רבנו יש בזה משום כל תוסף בשלמא לשיטת הרשב"א דהכי שנושה ע"פ חכמים אין בזה משום כל תוסף לך"מ אבל לשיטת רבנו דלא כהרשב"א קשה י"ל ללא קשה מדי כיון דלסקינן בר"ה דלא בזמנו בצי' טובה אם כן כאכול מזה בשמיני או שישן בסוכה בשמיני אין בזה משום כל תוסף כיון שאינו מכוין לשם מצוה דומיא דהשן בסוכה בשמיני כמו שפירשי' בעירובין ל"ו ד"ה ועוד ה"ן ד"ה דהיי שמיני הוא לא מכוין למצות סוכה ומה שנהג בו איסור מלאכה בל"ה לא הו' כל תוסף דמה עבלי' איכא בדיקא ושמתח יום טוב כסכות נקיה ויין וכן שם שהוא מה"ת א"ב בזה"ל נמי ל"ם כל תוסף שאין זה מיוחד דווקא ליס' טוב ומי שיטתה יין וילבש כסות נקיה בחול ילקה * ובהכי נחא נמי מה שהקשה אבי' לרבא מה"שן בשמיני בסוכה ילקה עדיפ"ל ה"ל למפרך מהל דקתן דעבדין כל ספיקא דיומא ח"ף שבימיו היו מקדשין ע"פ הראיה מ"מ הרחוקים מירושלם יזרח מתהלך * ואלו היו עושין שני ימים עובדים מספיקא ולשיטת רבנו יש בזה משום כל תוסף ח"ה ודאי דלא ש"ך כל תוסף אלא שנושה מעשה מצוה של יום טוב כמו הישן בשמיני בסוכה : אמנם בהלכ"ט במדרכי איתא שבה"מ חייב בחפ"ל ובלבד קשה הא אמרי' ב"ש ספק תשיבה אינו מניח וי"ל דהמדרשי' מירי' סיכי שדעין לא הוצת תפילין כל היום ובש"ם מירי' הכי שכתב הגיח תפילין :

סימן מו

ורא

ל"ל דקמ"ל דלפילו בליל חול כ"ו אלא ודאי דאין זה רבותא דאין זה כלום כ"ו * הדברים האלו קשין להולמן דה"מ מ"מ יש לדחות כנ"ל דקמ"ל דבחול ירך להצית ידו עליהן דזה לא הו' שמעין מליל שבת וזהו נראה בדמקום והא ל"ל צ"ל וי"ל והיבות והא ל"ל ש"ך לא"כ מאי פריך שח"ז * וזהו שפיר דאין זה כלום דבאמת י"ל דקמ"ל דלפילו בחול ירך להצית ידו עליהן ואין ראייה מתקן להציר בלילה דחול כמו שכתב דהא י"ל דקט חול משום דדינו חלוק משבת ודכות יש ליבש ג"כ בלא ט"ס ומה שכתב והא ל"ל קאי על לכאורה דלעיל ועד דאין זה כלום נמשך בדרך לכאורה * וה"ה דהוה מצי לדחות דקט חול לאשמעין דיוקא דיוקא בתי' על ראשו אי"ל לחנן' אבל בחמתן אר"ע אסור לו לעטול ולהניח כיון דמתעורר חמתן כלבי ובהכי מירי' אבני הרא"ה ח"י דלילה זמנו תפילין שר' להניחן נמי קמ"ל דלא ולעולם בלא מעטרן כלל ח"ף חמתן כלבי שרי נמי להניחן אלא דמגופה עדיפ"ל ליה לדחות :

סימן מט

ורבי

ה"ל למפרך עשו גופיה לא לחייב כ"ו * שמעתי מתרצים ע"פ דליתא במו"מ חולין מ"ז בעובדי דר' נתן שהיה היתוך אדום ביותר וזהו להתתין עד שיכלע דמו ממני הסנה ה"ז י"ל בני עשו שהיה הרמזי' ביותר לא היה יכול לנמנו עד שיכלע דמו : שם א"כ כפי' הרמב"ם כ"ו אבל לשינויא בתרא חשיב לה נחמה לבנינו * כ"ו : דברים אלו ארצינן ביאור דאי התקשו והתרגן ידעו מקרא לזת הורשך למענו כ"כ ואלו ברייתו הפד לרבות בני קטורה והתקשו שהקשה לחייבו ע"כ ל"ל שבוין דפטורים מללא חשיב להו' גבי שבע מצות ח"כ

סימן נא

ומהתימה

על הרא"ש י"ל כ"ו ובפרק ר"א דמילה כ"ו אולי י"ל שלא יהא דברי הרא"ש תמוהין כ"כ דהנה יש להקשה יחא דליק ר"אמי מהמיר דלחם הפני' דלא ימוש משמע ג"כ דכפ"א שחריית וערביית ילא הרי לא יסורו הבדים דתי' גבי בדי הארון ולא ימוש דכתיב גבי עמוד העגן פירושם חמוד ממש שהרי אמרין בימותא ע"ב דלוקה על הסמת הבדים ח"פי' לשעה קלה וע"כ ל"ל דמשמע ליה לרבי אמי דלא ימוש ספר התורה אי"ל לומר כפשוטו דמי לא בעי למינס ולמישל לבה"כ כדאמרי' גבי ז'ין ביותא ו' וא"כ ל"ל לומר דו מר"ל דלחם הפנים דוקא אלא והוא דמשמע ל' דר"ו ורבנן פליגי בהל"פ דלרבנן בעיקן דוקא שיהו מקצת מן החדשה עם מקצת מן הישנה מן הישנה על השתתן דליקור תמיד ור"י סבר דעיקר חזונו הוא במד לחם שלם וע"כ תמיד דל"פ לאו דוקא וכיון דלאו דוקא לא אמרין כל כמה דאפשר לקיים בו תמיד מקיימין אלא אפילו סילק הישנה שחריית ואסיר החדשה ערביית נמי מתי' א"ס כן משמע לו לרבי אמי דבתי' נמי כן דלא אמרין כל מה דאפשר לקיים לא ימוש מקיימין אלא ח"פי' כפ' אחת שחריית וערביית סני אבל זה ודאי כל הכי ד"ל תמיד חו' לא ימוש כפשוטו אמרי' כפשוטו רק כיון דחזוין דל' יומי בלחם הפנים ח"פי' פירש גומר את המצוה ומיקרי תמיד אמרי' דה"ה במילה א"ס פירש חומר וגומר אבל אן ק"ל כרבנן דבלחם הפנים בעיקר תמיד כפשוטו ח"כ שפיר פסק הרא"ש דבמילה נמי א"ס פירש אינו חומר אבל בלא ימוש ספר התורה נקטין כרב גידל דאי בעי עטר נפשו בק"ש פ"י דהיי בני' יכול לנהוג מנהג ד"ל ואפשר שאפי' הוא עתיד נכסו מ"מ מנו דאי בעי מתקור נכסו להקדש ולעסקו בדרך ח"ך ואינו מושבע על או למועד התורה לכך חייב שבעותיו והא דליק ר' אמי מרבי יוסף דוקא י"ל לאסוקי מרבי ישמאל ור"ם בברכות ליה דלדידיהו והוא כל מה

שפיר דמשמע ליה מדמסמסלה סתומי ולא קתני בהדיא דלרר' בדיקה והאי ללא
 הוי כ"ח דרבנן וקולא משמ' ליה לר' לדייק כמ"ש הר"י הג"ל דא"כ מאי קא משני'
 ל' מהו לשמעה ביו"ט פשיטא שאסור כניל' ודוקא לומר דהא גופא קמיבעית ליה
 אי בדיקה זו מן התורה הוא ולדייק כניל' או לא דא"כ ה"ל למיביע' על הגמרא כניל':

סימן סו

ול' דהיינו טעמא כו' והא תמא יונת קרבן נשים הוא וצברה בכל תאחר כו':
שמעתי בשם הג"ח מוה"ר שאול זינקליס' שאין מזה ראוי דברים'
 עבר וק"י על הבעל שהוא עובר בכל תאחר כו' אדרבה נראה
 שפעה אינה עוברת בכל תאחר מתקדמתי וקא עבר הבעל ונדליח'א נדרים ל"ה
 שא"ס מביא קרבן עשיר על אשורו וכל קרבנות שהיא חייבת ולכן עובר הבעל נמי
 בכל תאחר ויני' לבעת רבינו שחק' שבעל מביא קרבנו חובה של תשחור היינו מדרבנן
 שכל הנכסים אחרתיו לו ואין לה קנין פירות כלל לכן חייבונו להביא כל קרבנות
 חובה שגילה ומי' לנעין כל תאחר דהוי און לחייבו כיון דליהו לא נדר וכדאמרנו
 ב"ר ה' ד' יורש הכל נדר אינו תאחר מי אמרנו כיון דליהו לא נדר כו' ומסקנן דה"ו
 אינו עובר כיון דליהו לא נדר ע"ש א"כ ה"נ כיון דהבעל לא נדר לא שייך לחייבו
 בכל תאחר דא"כ מאי קמיבעי' ליה ביו"ט הא בעל נמי עובר אע"פ שלא נדר
 אלא דהוי הבעל נמי אינו עובר ודוקא לומר כיון דכל עיקר נדרי אשה חלוי בקיום
 הבעל ה"ו יורש הכל נדר אינו תאחר מי אמרנו כיון דליהו לא נדר כו' ומסקנן דה"ו
 וזה לא שמענו ואף לפי מ"ס התוספות גיטין מ"ו ב' ד' ולביתך דלוחמה דקרא
 לאורייתא ממה שהבעל ון את תשחור מ"מ און סברא שמענו זה תחייבונו תורה
 להביא קרבנותיה ולעבור בכל תאחר * והאינו רבינו כבודי אכן בנימ' לוא"ס על
 ד"ה ל' חמר רבא שכתב ג"כ לדחות זה שמעתי ליה כל תאחר בקרבן יולדת
 כיון שפ"ס אמר הרי עלי לפעו ד' חולדת מתח' ואו האוס עובר בכל תאחר ע"ש
 ונראה שפ"ס ג"כ שם וקא עבר ולא נוחא ליה למש' לפי ש"ל על הבעל גופא ולמה ליה
 לפרש ביו"ט אחר ש"מ שאין לחייב את הבעל כיון דליהו לא נדר וכנ"ל : **שם** וי"ל
 שהרמב"ם מפרש ולא מעמאה לו היינו ברוב כו' * לכאורה זה תמוה דהא מ"מ
 תקשי מאי חירא חרובה אמילו נשואה נמי אינה מעמאה ליה ברובל כיון
 שחייבת בשלמי שמחה ואינה פטורה להשתאל' להשתאל' לבעת הרמב"ם ליה לומר כיון
 דברגל מוהררות גם נשים על העומאה לכך מלות או ג"כ להשתאל' לקרובי כיון
 דזה בזה תליא לבעת הרמב"ם דזה אינו דמה שיטיה' דאיכא עומאה הרגל למנות
 עומאה קרובים דהרמב"ם לא אמר דתלו זה בזה אלא לנעין בני חתן דמוהר'ים
 בשר' השרשה על העומאה מלוים נמי על עומאת קרובים הסמוכים לו בחאות ענין
 מש"כ דאיכא עומאת הרגל און לו ענין לעומאה קרובים כולל * ונראה שכוונת רבינו
 השתאל' מודה להרמב"ן דהא דנקט לא מעמאה בארובה אנב שיטפיה היא השתאל'
 תו ל' קשה איך תני מלתא ליתא לל דהא דהוי איכא עומאה ליתא כו' דזה אינו דהא
 דהוי חיוב איכא עומאה ברובל וא"כ אידי דנקט לא מעמאה ליה מיני נמי אינה
 מעמאה לו וה"ה נשואה נמי : **שם** וי"ל מאי דפרשתי דאבי דאמר אשה
 בעלה שמחה כו' ע"ן בנרי אבן ד' ד"ה לזקנות :

סימן סח

וא' בלוי יו"ט ראשון מצות שמחה טובג מן האורה כו' ראיתי בלל"ח על פסחים
 שם שהוכיח ג"כ מכאן כדע' רבינו ותכס אחר הקשה על זה דהא י"ל דהש"ס
 לא פריך כ"ח מסופק דאינו יולד בה משום חגיגת ע"ו ואי בשל"ח עיכב ושמחה א"כ
 תיפוק ליה דאפסלה בליגה ויעולם י"ל דטובג שמחה בלוי יו"ט ראשון דהוא נראה
 למנות חגיגה איו מוכה כ"ח ביום ע"ו ולא בליגה כדפריך שבעת ימים תאוג דמשמע
 ימים ולא לילת (ע"ן תוספות סוכה מ"ג ושבת קל"א ופסחים י"א) אף מדברי
 רבינו בנורי אכן על מגילה ד"ה ל' חגיגה מוכה דדעתו למנות חגיגה טובג גם
 בלוי יו"ט ראשון רק שאין מקריבין אותו בליגה מקרא דביום נוחו ואם חספה
 ב"ד לשם חגיגת ע"ו מקריב חלבים ואיברי' שלה בלוי יו"ט והוי חלבי יו"ט ביו"ט
 יעו"ש על ג' התוס' דהב"ב בפסחים א"כ אתי שפיר ד' רבינו * אף מאחזי בירו'
 חגיגה למנות חגיגה איו טובג בלוי יו"ט ראשון דה"י אמר התם ושמחת בחקר
 משאת מחייב בחגיגה את מחייב בשמחה ליל יו"ט ראשון דאינו חייב בחגיגה
 איו חייב בשמחה יעו"ש * ואי כדברי רבינו דליל יו"ט ראשון הוא וכן חייבו א"כ
 תקשי לחייב בשמחה נמי ובשחטן יעו"ש יולא נמי ידי שמחה * והנה רבינו מקשה
 שם על התוס' פסחים שם ששחטן דהא דר"א שלמים שחטן מע"ג איו יולא
 בה"ל משום שמחה ולא מש' חגיגה היינו אפ' הקדושלש חגיגת ע"ו נמי אינו דלינו
 בח אף מקוהולין בעינומי שעה הראויה לחגיגה ע"כ ע"ו כחב רבינו שם דדוקא
 נקט שלמים שחטן דאלו הקדושין לשם חגיגה דהוי דש"ר כו' אבל בירושלמי פ"א
 חגיגה ה"ד אי להדיא שלמי חגיגה שחטן כוונן פ"ש בעל ק"מ עומאה שמחה
 רבינו על הראוי' שבינומי אתי משה דאמר' לנע"מ. השמחה שבעה עשמה הוא
 כו' הא בחל בשבת איו דוחה כו' ואי דיכול לשחטן מע"ג אתי ח' הו ע"ש הנה
 זה א"ת ג"כ להדיא בירושלמי ועוד תמה רבינו מה"ז דאמר בשע"כ ושמחה ואי
 כס"ד דרב יוסף בשמחה ב"ד א"כ מאי אורייתא חגיגת י"ד אפי' טו נמי והא
 חגיגת י"ד קתני כו' הנה גם זה פריך שם בירושלמי ע"ש :

מבני

סימן עין

של שב ואל תעשה והרמב"ם פסק נמי הירושלמי בזה נכבש ע"י כולל לבטל את
 המלוה דת' שבעתו ופשוט מן המלוה וכן הר"ף ס"ל כהרמב"ם דעשה דקום ועשה
 דוחה לעשה דשב ואל תעשה שהרי בפי' חלו מילוחות כחב וקפאה לורה בהשבת אבדי'
 נמי איכא עשה ול"ת כו' והיינו אמאי אינה דוחה לעשה ול"ת דעומאה ע"ש ומאי
 מקשה הא ע"כ ג"ס ח' לחו קרא י"ל ללא דחי. דמאי אולמא האי עשה כו' א"א ש"מ
 דק"ל לחי עשה דהשב' אביהה שהוא בקום ועשה ולדחי לטומאה שהוא כבב אל
 תעשה ופי' דסבירא ליה נמי כהרמב"ם : איברא דים ליון בזה שהקשה רבינו
 על הרמב"ם מהא דמיר דאימא דלאביו אתי למיר והוא כן כו' דלס כן תיקשי
 למאי אינטיירן קרא דראשו במערע דדוחה לעשה ולא תעשה דמיר דישן בשאלה
 הא ידעיקוה מדאינטיירן קרא דלאביו דטומאת קרובים דכתיב אינת דוחה לעשת ול"ת
 דמיר והיינו טעמא משום דעשה דטומאת קרובים אינה בכל ש"מ דבעלמא
 הכי שדעשה שיהי בכל ואינה בשאלה דדוחה לעשה ול"ת דישן בשאלה דחי
 בעלמא עשה גמורה נמי לא דחי לעשה ול"ת דישן בשאלה למאי חבבה הגמורה
 גבי עומאת קרובים שז"נה שיהי בכל ללא דחי דפשיטא ה"ל ליכתוב גבי עשה
 גמורה ללא דחי כה"ג כתבו התוס' בזבחות ד' ה' ע"ב ד"ה טלה שמקשם ע"ש
 למאי אינטיירן למיפך מכללם בליגת דעשה דוחה ל"ת ניפך משריפת קדשים
 ביו"ט דגלי חמנה דאין טרפין קדשים ביו"ט ולא אתי עשה דשריפת קדשים והיי
 ל"ת דיו"ט משום דאפשר להמתין עד למחר מכלל דהיבא דל"א נהמתין דחי
 ע"ש א"כ הכא נמי ניחא הכי * אמנם זה י' שדחות דהא כיון דלא חבבה הגמורה
 ע"ה קרא כבה' לא בנור דמי' דעש חומר באחד מה שאין בחביו ואי חבבה הגמורה
 מה קרא ה"ל להדחי קילת משא"כ חביו דחמיר לא דחי וא"כ י"ל ללא קשה
 מהא דכתיב דלאביו דראשו דמערע דוחה ד"ל דהתורה קמ"ל בקרא דלאביו דהא
 דחיה שיהי בכל לא חמיר מיגשה בשאלה ולכן לא דחי לעשה ול"ת דמיר וא"כ
 מניחא גבי מערע נמי י"ל דהא דיגשה בשאלה עדיפת מנינה שיהי בכל ואי
 קרא דראשו במערע ה"ה הא דיגשה בשאלה עדיפת מנינה שיהי בכל ודוקא לעשה
 ול"ת דכתיב דחי אבל לא לעשה ול"ת דמיר דחלמי שהרי בטומאת קרובים גלה
 המנהל דעשה דטומאת קרובים אינה דוחה לעשה ול"ת דמיר ומניחא נדהא עשה
 דטומאת קרובים מפני עשה דמיר דהל"ת לא מפרשין לדחות וכמ"ש הר"ף ורש"י
 דב"ב ד"ו וה"ה ג"כ דעשה דמערע נמי לא דחי לעשה ול"ת דמיר קמ"ל קרא
 דהרי בשמחה דדוחה ל"ת לעשה ול"ת דמיר א"כ ע"ב ד"ה ל' פלטיין מתהל'
 דא"פ תקשי דוקו גבי מערע למה ל' דע"כ כיון דידעין מלאביו דגבי טומאת
 קרובים דע"כ ה"ה דחינו שיהי בכל לא עדיפת מיגשה בשאלה ואפשר נמי דנרע
 מינה וכנ"ל כיון דטומאת קרובים לא דחי לעשה ול"ת דמיר א"כ לא נכתוב אלא
 ראשו במערע ואינו ידענא כיון דעשה דמערע דחי לעשה ול"ת דמיר א"כ דחי
 בנורו נמי ל"ת דכתיב דלא עדיפת מינה אלא ע"כ מוכח דלאביו לא אתי
 כלל להא דעשה דטומאת קרובים דכהן ואפשר ללא לריר קרא להא דעשה דכהן
 לא דחי לעשה ול"ת דמיר דפשיטא כיון דלא ידעין אינה מתקדמור אי עשה דעומאת
 קרובים אי עשה ול"ת דמיר כל כה"ג והוי חמירן דשב ואל תעשה עדיף ואל
 יעמא וכמו שפי' השטה וכוונת לב"ת פ"ב : וה"ן שטר' הרמב"ם עשה דקום
 ועשה עדיפת מעשה דשב ואל תעשה היינו כל הכי שאין בדיקס
 דשב ואל תעשה לז חומר כמו הכא דאיכא כבוד כבוד עשה
 ול"ת ומסקינא למתא הא דמיר עדיפת ולא אתי עשה והיי לעשה ול"ת כל כה"ג
 חמירן שב ואל תעשה עדיף * ועוד י"ל לבעת הרמב"ם כיון שהוא ז"ל פוסק
 ג"כ בירושלמי כמו הר"ף נכבש לבטל את המלוה ע"י כולל דחלה שבעתו
 לבטל את המלוה נמי א"כ לק"מ ש"מ מהא דלאביו דאימא דאינטיירן דלא אתי
 העשה דטומאת קרובים והיי לעשה ול"ת דמיר דפשיטא ללא דחי כיון דכהא
 שבעה מיר נאסר גם בטומאה דרשות וה"ל נכבש ע"י כולל לבטל גם עומאת
 מלוה של קרובים וכה"ג והוי דחלה שבעתו לבטל את המלוה דהא מירות דמי
 לבעשה דמיחסר נפשיה אחרתא וכמ"ג ע"ב רבט לקטן בענין דמיון ושבר דמי
 לאביו יין מלוה כיוונתו וא"כ לא לריר קרא דלאביו לא יעמא להכי א"כ ע"כ לת'
 מלוה אתי : אף בעיקר הקושטא על הר"ף ורמב"ם מהא דיבמות לא וכתי
 להבין שהרי הרמב"ם כחב להדיא בפ"ו מה' נעירות דלכך הותר למיר מערע
 לגלח א"כ אף דיש קא עשה ול"ת משום כיון דכבר נעמא המיר מערעו ואין כאן
 עוד העשה דקום יהיה אלא הל"ת כבד ואתי עשה דעברת מערע והיי לעשה
 ול"ת דמיר ע"ש הרי שכלדגוה און ע"כ עשה ול"ת ע"כ שישן בשאלה א"כ
 ה"ה דעשה דמלוה לא דחי לעשה ול"ת דעשה והרמב"ם בשיעור רבו הר"ף אחרתה' :

סימן סד

וא' בדיקה זו מן התורה הוא איך החלה ממסת לן סתומי כו' ולר' הר"ן י"ל
 לדייק לה מדקתני ושפתה מע"ל ושפתה כשורה דהאי ושפתה שפת יתר הוא
 פשיטא דבשחטו עסקין אלא ש"מ דלדיוק אתי דלחחר שחטה ואפשר לבדקה או
 הוא לדבורה משא"כ בחי"ה דאי אפשר לבדקה או חלכה וביניה אסורה מטעם
 דבדיקה היא מן התורה הרב הגדול מוהרר אלי' נ' : ולבעת רבינו י"ל כיון שהוכיח
 מהא דמבעי' לר' יוחנן מהו שמחה ביו"ט ולא אמר כו' שפריך בדיקה מן זה ערה
 פשיטא שאסור לשחטה וע"כ לדידיה לשחטה זו אינו כ"ח דרבנן ולפי' כחב רבינו

סימן ע

העצם מדקרי לה אבזמלאכה אח"י מלאכי בלג"ח פסחים ה' וכוונתו בזה ת"ל
 לדעתו ז"ל כי זה דוקא בצורך אדם לאמרין בו מחוק ולד' רש"י והרבה ראשונים לא
 בעיקר טורח כלל משא"כ לורך גבוה אימעת משלכם ולא לגביה וקאי עליו נחיסור
 עשה כמ"ש חס"י בלה"ב א"כ אחי עפ"ר דברי רבינו ולק"מ כל ל' דלמא פלגי
 באיסור הבערה ביו"ט לר"י שרי הבערה ביו"ט מתעטע לביום השבת ונדריס
 ונדבות אין קריבין ביו"ט זה אינו כיון דלגורך גבוה לא אמרין מתוך ומה"ט אין
 קריבין נדריס ונדבות ביו"ט אף הדבאר נחלל לבטלים מי"מ כיון דעיקר הקרבן
 לגבוה סליק לא מחשב"ל לכס כמ"ש חס"י שבת דף כ"ה לענין א"י מדליקין בשמן
 שריפה א"כ ה"ה נמי דהקב"ה אסורה משום הבערה אלא ע"כ מוכח לר"י דריס
 ונדבות קריבין ביו"ט עפ"ר גם הבערה הותרה בו לורך קרבן מיקרי נמי לכס
 למי"ד קריבין דלכילת הבשר חשיב לכס כמ"ש החס"י שם משא"כ לדעת הרב"ח
 הבערה אין בו איסור כלל ביו"ט כיון דאין שם מלאכה עליה ופשיטא דהותר גם
 לורך גבוה עפ"ר הקשה רבינו דלמא ר"י ס"ל הבערה ללא וליכא הותר הבערה
 לגמרי ביו"ט ולגולם נדריס ונדבות אין קריבין משום שחיטה פלגי חומותין מתוך
 בצורך גבוה היכי שיש שם מלאכה עליה וזה שכתב רבינו כיון דשם מלאכה עליה
 דילך למעט יו"ט דקיל והוא בו אכול נפש כו' כגומר לחפוקי בגבוה דלא חמרי"נו
 מתוך והא דחלבי שבת קריבין ביו"ט בהשגה בזה את האור אף דלא ש"בזה כלל
 מתוך ע"כ ז"ל כיון שמתירין הבשר באכילה מיקרי לכס כמו שחיטה : ומה שהקשה
 רבינו בסמוך למעט נמי לין"כ מקרא דביום השבת רחמי"ב בספר פנים יפות שתיק
 דיו"כ אקרי נמי שבת דכתיב בו שבת שבתון משא"כ באיסור מלאכה דיו"ט לא
 כתיב שבת ע"ש :

סימן עד

אבל הרמב"ם שכתב בצי ציר ומיריים כו' בעל יד המלך ייב דברי הרמב"ם
 כיון דהאי שיעור אסור רק מטעם דחוי לאצטרופי ומרביו דכל הלא"ה
 ה' מותר אפי' מתחת שאר ענינים דחל"כ ג"ל לה' ונתן העצם דחוי לאצטרופי הוא
 בלא הכי אסור מתחת שאר ענינים אלא ודאי כדאמרן ולפ"ו בחומות מי שיעור
 מותר מאי אמתת ד חוי לאצטרופי לאסן כו' י"א שוב שלא כדרך הגאון ומ"מ
 מדרבנן וודאי אסור ו"ש רב גיזל אימור דלמרי דיעבד לכתמיה מדרבנן. מי
 אמרי ואימור דלמרי פורחא היינו דגם בטובא אף באין בו כרת מ"מ
 אסור מה"ט ואימור דלמרי מוונ מי אמרי והיינו אף כרת ע"ו הביא הרמב"ם
 דחומת ח' עטור מרת ולוקה מתת מדרת ד"ז דמה"ט אסור דאי מדרבנן לא
 מנינו מתת מדרת בשלל כדרך הגאון גם הביא הא דבבבונ חייב כרת אבל הא
 דחאי שיעור אסור מדרבנן דבר פאטע הוא וא"ל לכתבו :

סימן עו

ובב' ב' בתרא דיומא לא פטרין אלא באוכל אכילה גסה אבל לא שלא כדרך
 אכילה דאינו מתוך וודאי חייב רחמי"ב ב"ב מ"ח סי' קצ"ו שכתב שאין מזה
 ראייה דהא דלכילה גסה לא שמה אכילה הוי רבואה יותר דהיא כיון דלכילה הוא
 וגבי אכילה אחר שאינו בטע כ"כ מיקרי אכילה ולחייב קמ"ל פרט למיך משא"כ
 שלא כדרך אכילה שאינו ראי' לשום אדם רגע ע"י ואני שמעתי ולא אבין לה
 מאחר דחפ"ב בתרומה דכתיב בה אכילה ממעטין אכילה גסה אף שהיא אכילה
 לאחר מנ"ש ביו"כ דקפיד רחמנא רחמי"ב דעמי וחס"י דעתא דיל דלכילה גסה בכלל
 עיניו כיון דלא תניי"שבה דעמו ואדרבא שהיו נמי ומה בזה שהוא אכילה לגבי
 אחר כיון שאין וזה יתובי דעתא כלל ואסן כו' יומר הוי לה לחו' לומר פרט שלא
 כדרך אכילתו ומנ"ש מויך דעמור אלא ע"כ והאובל שלא כדרך אכילתו חייב כיון
 דתניי"שבה דעמו ולא היויקו ולא ממעטין אלא פרט למיך דווקא ואשמע' דאף
 בשלמ' היכא דלא כתבא אכילה חייב גם על אכילה גסה כמו בבב"ח ומשילה דלא
 דמו לתרומה כדאי' בפ' החולין דמ' קמ"ל ביו"כ דעמור כיון דלפקה בלשון עיניו :

שם והא וודאי גבי יו"כ דלא כתבא אכילה אסן הכלן שלא כדרך אכילתו חייב :
 הקשה המושג השלם כמור"ד ד"ק ק"ב ג"י ח"כ מ"ל להש"ס ס"ד פ"ו
 ללמוד מהא דשניתה התורה ביו"כ בלשון לא תעונה דשיעורו של יו"כ ככתבת
 כיון דדרשינן מיני' הא דשלא כדרך אכילתו חייב אינא להא לאמוד הוא דלמאי ובאמת
 נראה דלק"מ נהי דלשלא כדרך אכילתו הוא דלמאי מ"מ כיון דלפקה רחמנא בלשון
 עיניו ותלי ביומאי דעתא קיס להו לכו' דכפחות מככתבות ליכא יתובי דעמו וכן
 י"ל אישכ"ף דלמאי לככותבות פ"מ דע"מני לשלא כדרך אכילתו מעט' דתלי ביומאי
 דעתא איצ"א דיש לחון אפכא דלא מסתבר לחייב שלא כדרך אכילתו נמי ככותבות
 כיון דתלי ביומאי דעתא אפי' אפטר דכותבת ח"ב מי מישיב דע"ת האדס כמו
 ככותבות בשר או פת וע"כ לרך לשב"ר דבבר שאין ראוי לאכילה בשיעור היותר גדול
 מכותבות וזה לא שמענו ואסן כו' מנ"ל לרבינו דחייב כלל בשלא כדרך אכילתו וי"ל
 דמהא דלא ממעטין פרט לאכול שלא כדרך אכילתו פליגי בשיעור היותר גדול
 ש"מ דשלא כד"ל חייב כיון דלא שמעין להו לרבנן שיעור אחר היותר גדול ש"מ
 דהטעם תמיה מהותי' הכי ליעול בככותבות :

וייש להביא ראי' לדעת רבינו דשלא כדרך אכילתו חייב דלכאורה יש לתיק
 מדאמרי' מדשיטתה התורה במשמעה דכתבה בלשון עיניו ישנו חכמים
 בשיעור :

מ דבר זה נכון לדעת הר"ף כו' . מראה ללא הוצרך הר"ף להביא ראייה
 דגורג עירוב והואלה ביה"כ דזה פשיטא כיון דלא הותר בו אכול נפש ולא
 ש"ך בו מתוך וכת"ש רבי' בסמוך אלא דה"ח דלא מהי"ב"ה"כ עירוב כלל דווקא
 שבת וי"ט דהעירוב ראוי לאכילה וע"י העירוב קונה שבתה עפ"ר ש"ך תקנת
 עירוב משא"כ ביו"כ כיון דאינו ראוי לאכילה כלל מאי מהני בזה העירוב ע"י הביא
 ראיה מהא דמערבין לגדול ביה"כ דמהי"ב עירוב ביו"כ וכיון שכן אפילו תימא
 דמירי מערובי החומין ה"ה ממ"ל דיעון לורך נמי עירובי תירות כנ"ל . וה"ס
 להקשות דלמא מירי הבריי"ת דמערבין לגדול ביו"כ מעירוב דגרביו ולגולם עירוב
 פת לא מהני דו"ל דהא מערבין לגדול משמע שמערבין בשבילו והיינו ע"י פת דאי
 עירוב דגרביו לורך הוא בעצמו לערב דגרביו : אח"י שמעתי שמונתי מ"ל לדעת
 הגאון מוהר"ר יואנון בספרו תפארת יואנון ואין להקשות לפ"ד רבי' דביו"כ אין
 עירוב והואלה מעטעם דלפרס אימעינו מבי"ס השבת וי"כ נמי בכלל א"כ כן
 אדמקשה שם בביתא ליפליגו באב"ים יקשה ליפליגי ביו"כ לילי בזה מתוך וי"ל דא"כ
 יש לטעות בד' ב"ש ה"ה דווקא גבי יו"כ אסרי ב"ש משא"כ ביו"ט שרי משא"כ
 השתא ליכ' למעיני' בב"ה דבני יו"כ אסרי דהא ב"ה אב"ס אף ומירי מי"ט ולב"ה
 ג"ל דביום כפור שרי ממעטא דביום השבת :

שם הלכך נ"ל לפ"ד דהסיק כבירותה כו' : כן איתא להדיא בתוספות
 ישנים שם : ובג"ל ח"ך בסגנון אחד כמו שתיק רבי' עו' ש"ז אין להקשות
 על דברייהם הא לאיסור חומותין לא לורך קרא דשרי אפי' שבת כיון דבתחומין
 אינו כ"א איסור לאו כדאי' עירובין וי"ט ע"כ וא"כ אחי עשה דשילוח דחוי ל"ת
 דחומותין והי"ב"כ עידינא דבשטה שהגיע לטוק וכאלס יוס"פ מילין אז הוי הכשר
 מילתא לדעת הכפיקי חס"י ובתי' וולד הרב"ד בנימין יוס"פ בפ' אל' מילתא ע"ש
 ואין לומר דלאו דשבת חמיר ואפי' ל"ת גירדא לא דחי כדאי' יבמות ה' שאני לאוי
 שבת דחמירי ע"ש ה"ה"ס דההי"ז והא תנא בעלמא לא פריך . והרב בעל
 עטם המלך יב"ב דעת החס"י ע"פ שכתבו החס"י ריש שבת דהואלה מלאכה
 גרוע היא מדאצטרופי תרי קראי והואלה והמלאכה היתה דייס ואל' יתא איש
 מחומותו והפני ה"ש כהב"ש דזהו דוקא למ"ד חומותין ורב"כ אבל למ"ד חומותין
 דלוריי"ת י"ל דהואלה מלאכה חשונה היא וי"כ מנהג נמי ביו"כ אף מרב שבת
 מוכח עפ"ר דאין הוצאה ליו"כ מלמא מיקי קרא דעמי למישרי חומותין ש"מ דס"ל
 חומותין דרבנן וע"כ הוצאה מלאכה גריע היא ודפרס לאו דוחתא הוא אבל כבירותו'
 קאי רפי"ס אברתי' גופיה דחי הש"ס עפ"ר דפרס דוחתא היא והבטורו שכתבאני:
שם ונ"מ דיש איסור הוצאה ביו"כ מן התורה כו' . אף שבינו כתב לעיל
 לדברי רש"י בפ"ג דיבמות דאין עירוב והואלה ליו"כ מ"מ לק"מ דשם
 ביומא פי' רש"י אליב"ה דרבי יהודה ואיכא גופיה פוסק כפרס דבתרא הוא וע"ש
 בכריתות דף י"ד : **שם** ואע"כ דלעת אפי' איסור נמוסף נגד אשת אח דלשם
 איש הוי איסורא לכל העולם ובמיתת ב"ד . שמעתי מקשה על זה הרי
 ביתא ג"ד ע"כ איתא להדיא דלעת אפי' חמת חמשת איש דלעת אח אין אסורה
 חמירה משא"כ אשת איש שכן אסורה מתירה היינו שהבטל יכול לגרשה ע"ש .
 ואין זה כלום דהאס ר"ה למיך הערשה מן התורה במה הוד מנהג ואשת אח ואי'
 בישול לקטו ע"כ דעל מה הוד פרכ"ל דהו ופר"ש סם כל דבר הלמד בהגד ה"ו
 חו"כ להביא שום דבר שהמלמד שווין זו והלמד אינו טהור ופילו אינו לא קל
 ולא חומר פרכין ליה ע"כ פירש עפ"ר שם ובהא דלעת אח שאין אסורה מתירה
 אף שכתבת און זה חומר כלל נגד אשת איש שאסורה לכל העולם ובמיתת ב"ד
 כמ"ש רבינו מכל מקום פרכין כל דהו כניל :

וי"ל כיון דהוי בכלל שאר מלאכות ופלא כדברי הרב"ב כו' . לכאורה תמוה
 דא"כ תיהדר קושיא דלכותה כמו שמקשה ברי' האי' על הרב"ב דמנ"ל
 להש"ס דפליגי כנדרים ונדבות אי קריבין ביו"ט דלמא לכו"ל ענמא אין קריבין
 משום שחיטה דהיא אב מלאכה רק דפליגי באיסור הבערה ביו"ט לר"י ישתעאל
 דלית ליה מיעוטא דביום השבת א"כ שרי הבערה ביו"ט וכי אצטרף קרא ליו"כ
 אבר"ר ע"ש פשיטא בפסחים דלית ליה מיעוטא דביום השבת ואצטרף קרא ליו"ט
 אלא ע"כ דה"ס דיקן פלגי על הירושלמי והבערה בכלל מלאכה היא חייב על
 הבערה שלא לורך כגל והירושלמי י"ל דר"י ר"ע פליגי במיעוטא דביום השבת
 כניל : **אך** באמת לא קשה מידי דהא כתב הלח"מ פ"ה מלכות וי"ט לדעת
 הרב המגיד דהא דממעטין ביום השבת דלמא מנער ביו"ט היינו
 דאמרין גם בהבערה מתוך דה"ח כיון שאין בו אכול נפש לא אמרין בו מתוך
 קמ"ל מיעוטא דביום השבת דאמרין בו מתוך וכ"כ הלא"ה ג"כ שם בביתא י"ב
 יש"ש וכן העתיק בב"י דברי הרב המגיד בשי' ת"ה ע"ש ובמ"א סי' תקי"ח ודברי
 המ"א המוה"ר דע"כ ר"ע ל"ל מיעוטא דביום השבת וי"ל דררי' ליה להא דאמרין
 בפסח' מ"ה ובמיתת ד"כ דחילוק מלאכות שבת וא"כ חילוק מליכות ליו"ט
 ובפ"ו ותישב"ה דלמא רבא ש"מ מרד"ע ס"ד"ל דהבערה חלקי יקשה היינו כיון
 דלא דריס ביום השבת למישרי הבערה ביו"ט ע"כ מיעיב' ליה לחילוק מלאכות
 לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט ע"ש ומ"ש הבערה חלקי יקשה ול"ל למה שפי' החס"י

סימן עא

וי"ל כיון דהוי בכלל שאר מלאכות ופלא כדברי הרב"ב כו' . לכאורה תמוה
 דא"כ תיהדר קושיא דלכותה כמו שמקשה ברי' האי' על הרב"ב דמנ"ל
 להש"ס דפליגי כנדרים ונדבות אי קריבין ביו"ט דלמא לכו"ל ענמא אין קריבין
 משום שחיטה דהיא אב מלאכה רק דפליגי באיסור הבערה ביו"ט לר"י ישתעאל
 דלית ליה מיעוטא דביום השבת א"כ שרי הבערה ביו"ט וכי אצטרף קרא ליו"כ
 אבר"ר ע"ש פשיטא בפסחים דלית ליה מיעוטא דביום השבת ואצטרף קרא ליו"ט
 אלא ע"כ דה"ס דיקן פלגי על הירושלמי והבערה בכלל מלאכה היא חייב על
 הבערה שלא לורך כגל והירושלמי י"ל דר"י ר"ע פליגי במיעוטא דביום השבת
 כניל : **אך** באמת לא קשה מידי דהא כתב הלח"מ פ"ה מלכות וי"ט לדעת
 הרב המגיד דהא דממעטין ביום השבת דלמא מנער ביו"ט היינו
 דאמרין גם בהבערה מתוך דה"ח כיון שאין בו אכול נפש לא אמרין בו מתוך
 קמ"ל מיעוטא דביום השבת דאמרין בו מתוך וכ"כ הלא"ה ג"כ שם בביתא י"ב
 יש"ש וכן העתיק בב"י דברי הרב המגיד בשי' ת"ה ע"ש ובמ"א סי' תקי"ח ודברי
 המ"א המוה"ר דע"כ ר"ע ל"ל מיעוטא דביום השבת וי"ל דררי' ליה להא דאמרין
 בפסח' מ"ה ובמיתת ד"כ דחילוק מלאכות שבת וא"כ חילוק מליכות ליו"ט
 ובפ"ו ותישב"ה דלמא רבא ש"מ מרד"ע ס"ד"ל דהבערה חלקי יקשה היינו כיון
 דלא דריס ביום השבת למישרי הבערה ביו"ט ע"כ מיעיב' ליה לחילוק מלאכות
 לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט ע"ש ומ"ש הבערה חלקי יקשה ול"ל למה שפי' החס"י

מראשו על ידי ביטול אם כן ל"ל ביטור ואי חינו מוציא במחשבתו לגמרי ל"ל מהני ביטור בכ"ד ח"ל שר"ך שריפה דווקא:

והנה דעת הגאון בעל המקור דהא דר"י בשריפ' א"ן ז' מהמטע חשביתו דקרא לא דהוא מ"ע בפ"ע כמו שאר איסי ריה ה"ה שמוצרו בשריפה דחשיב במזני' דתמורה ישו ש"ח"כ אינו מתקן בשריפה למ"ע דחשביתו וע"כ ל"ל לדבריו דהק"ו דר"י אינו כ"א האמתא דל"ל חתמה כיון דמק"ו ל"ל דחשביתו פירושו שריפה אח"כ אינו מקיים בשריפה למ"ע דחשביתו וה"ה דביטול נמי ועוד שהרי במחלתא מינא אחר ר"ע איזוהי שבתה שהיא ב"ב ו"י' הוי אורניו ו' שריפה הרי דמתחביתו גיפא ל"ל דשריפה והק"ו הוא גילוי מלתא על חשביתו דקרא שפירושו שריפה ולפ"ו מיושב נמי מה שהקשו המפרשים האם דרבא דלמור ש"מ מדר"ע דא"ן ביטור חזק ח"ל ח"ל שר"פ הרי להורסים במשנה ומכ"א ח"ק מפרס כ"ו והבערה ג"כ בכלל חשביתו א"כ כרבנן נמי ח"ש וכענין ז' הקשה בל"ל א"כ בשם תורה על רש"י דב"ה וס"מ מדלגא נפקא ליה יע"ש ולפי המחלתא הגי' ח"ל דס"ל ל"ל דוקא שריפה כמו לר' יהודה ורבא סתם על מ"ש ר"ע במחלתא: ולפ"ו ח"ש ג"כ מה שהשיבו לר"י והתורה אחרת חשביתו ולא השיבו מכל יראה כמ"ס בל"ל ח"ל הנ"ל דרבה לד' רש"י דכיון דמתחביתו ל"ל ביטול ע"כ דהקרא מיירי מקודם ומן אסורו ואפשר למ"ד יום קודם לפתח שאל עליו מנאן חשביתו ביולא שריפה כמ"ס רב"ז דבינו ב"ב פ"ג דאי לאחר זמן אסורו לא מצי' מנטיל ליה וא"כ מנאן שריפה לר"י מתחביתו ודאי ג"כ דוקא קודם זמן אסורו דהא הקרא מחד גונאן מיירי וה"ס דקרא שיהא החמץ מושבת ועומד כשניע שב"פ ששית מא"כ לאחר זמן אסורו דהא חתמין או ברשותו ועובר על ב"ל דר"ש"י ש"פ המניח והוא דחייב לבערו בכ"ד משו"ב ו"אף ח"ל רב"ז דבינו כסודן שקנה חמץ אחר ש' ח"ל קשה למי כיון ששקרו עשה דחשביתו אינו כ"א לפני זמן אסורו ודכ"ד שחשביתו לאחר ש' ח"ל דא"ן קבלו דב"י שלא יעבור עליו בכניסת רגע הראשון של לילה דמי' להא שחשביתו בשאר ימי הפסח לתקן הלוא שחשביתו בכ"ד ו"ה"ס מה שהשיבו לר"י מתחביתו ולא מבי' כיון שאו עדיין לא ח"ה עליו ב"י ולכשתעלה עליו ב"י גם ר"י מודה דהשבתא בכ"ד: וא"ן להקשות לר"י דא"ן חשביתו מיירי מקודם זמן אסורו וא"כ מצי' ביטול ח"כ מנאן חשביתו מה העולם ל"ל ד"ל ע"פ שחב"י בסמוך דהכי שא"ן מוציא מן רשותו לגמרי ע"י מחשבתו שריפה דוקא ופשיטא דלר"י שסביב ג"כ דחמץ שעבר עליו הפסח ואפ"י של עמי"ס אסור בהנאה ח"ש ע"פ דמה לי ביטול מה לי שריפה כיון שהחמץ שיטור לו לאחר הפסח אינו ראוי לו עוד קמ"ל קרא דא"ן מוציא מן בעצמו מה העולם שריפה דוקא:

ש"ס והשאלה מה להקשות כ"א ח"ס החמץ עמו בצורה לכ"ע לוקון עליו הא מצי' למימר כבר בעלמא חת החמץ כו' י"ל דלר"ך שיהא החמץ של בני החבורה ויתרו זו בני החבורה בעלמא ווא"כ שפרס הוי הרחצות ווה"ו דע"ו א"ן למור שח"ה ביטול הא כיון שהחמץ שלהן וא"ך יבעל דבר שאינו שלו ולא עשוהו שלוחן לבטל - ועי"ל כמ"ס רב"ז בסודן שקנה חמץ אחר ש' ח"ל קשה הא לר"ס מצי' לבטל גם לאחר ש' ח"ש ו"כ י"ל שח"ה ביטול דהא אינו ד"ל כמ"ס התוס' במסות דר"י ע"כ דה"ה במאי' שכל היכא שעושה האיסור בשעת התראה אחריו שיעמוד באיסורו ולא ימורנו ע"כ ע"ש ח"כ ה"ג"ל כ"ן כיון ששע"ה מעשה איסור קטנוה חמץ לאחר ש' בשעת שחיטת הפסח מסתמא לא יבעטנו ח"כ: מ"ס הרמב"ם בנקנה חמץ בפסח חייב ח"ק ע"ג דבאיסוריה הנאה לא שייך מוכרה כמ"ס ח"ס' סנהדרין ד"פ ד"ה בשור יעו"ש מ"מ ראה דהא הוי קבל עליו אחריות דמאי' כ"מ יאה מוכרה לשלם לו לבסוף או ח"ס הקדים לו תשלומין וא"ך דבקבל עליו אחריות ליכא ח"ל חד לאו וניקח לעשה דחשביתו ואתמ"ל לוקון מ"מ י"ל דהרמב"ם ס"ל דהא הוי לאו שקמונו עשה ומכ"ס רב"ז ב"ב פ"ב ע"ג מהרב"ה מורה"ר יעקב מאיר ל"ע א"ך מ"ס שנתחמץ לו עישה אחר עושה דביתא לרבי יהודה יע"ש דל"ל דחמץ דע"ל זמנו אסור בהנאה כ"ו ע"כ הא ח"מ יכול למור כבר בעלמא חת החמץ קודם שנתחמץ או קודם ש"ל' דכוונתו הוא שנתחמץ בידים לאחר ש' ע"ו א"ן למור שכבר ביטול חת הקמת הרי אשכ"ה עכ"ש ומחמתו בידים:

ש"ס דגבי אזורות לא מצי' לא חביב לך דכיון דרבינו דא"ן חשביתו חמץ של אחרים עוברים בכל יראה כו' משמע מדבריו דהא דרבינו חמץ של אחרים מלא ימלא היינו מדלגא כתיב לך כמו ב"ב ולכאורה תמוה דהא מסקינן ש' ד' ה' ע"כ דכתיב לך תרי ומני שדויהו חת ח"ל ימלא ופ"י שס' בחו' דיה' משום דמדשיקין לך ח"ל ימלא משמע דח"ק בחמ"ו בידך בעינן לך לאפקוקי עכ"ס שכשנז' ע"ש הרי דמלא ימלא מרבינן לחמץ של אחרים וא"ך שכתוב לך גביה יעו"ש ח"ש חמץ לא על רב"ז חלונתו כ"א על רש"י שפ"י כן להודא דביתא יכול יעמין כ"ו כיון דכתיב לך מ"ש ח"ל לא ימלא כו' והבא לא כתיב לך וגדלה קהלת יעמית' דברר ש"י חלו וד' התוספות ח"ן סתרינן כלל לפרש"י ופשוט:

ש"ס ועוד ק"ל מצי' קמ"ה לא תקרא לה שם עד שחאפה הרי יכול לבטלו כו' הנה הגאון בעל תשובת פני יהושע עמד ב"ז בזה יעו"ש והגה לכאורה י"ש לקדק ח"ק ד"ל דהבעלים ח"ן יכולין לבטל מעטם שכתב רב"ז טעות האלה אויה מונח מ"מ קשה יותר לכן והי"ס ודאי יכול לבטלו כיון דממונו הוא והל"ל כהן שמירי שא"ן שם כהן שביטור מיל ודאית' מי שכתב דהכין מצי' ח"ל יכול לבטלו כיון דמנאן עליו לשרוף חת החמץ ח"ק יבעל כיון דדעתו עליו לקיים מצות שריפה

בש"ערו מח"ת דמשמע דאי לא שניתה התורה למכתב בלשון עיני' אלא בלשון אכילה לא הוי דעיני' דשיטור אכילה ביו"כ אינו בכיתא הא ע"כ תקפי קושיית הש"ס ונכתוב התורה אחרת ביו"כ ח"ל כתיובת הש"ס דלא אפשר לכתיב לא יבכל דה"ה אכילה בכיתא וא"י שיטור יו"כ בכיתא ח"כ לא משני מירי וא"ן לדחות דהא מזה לא יענין להקל בכתיבות דלמיתא איפכא דגם בחגי שיטור חייב ביו"כ ולכן לא כתיבה התורה לא יבכל לאזרה ח"ל להקל בכיתא דהא אינו דמאיכתי חתי"ה ח"ל לדיב על הני שיטור מה שלא מנינו בשום איסור רב הלא ע"כ ל"ל דמלא דלא נזכרה שבת ואכילה מחד קרא ח"ן דלד"ך ח"ל לחבוב לא יבכל דה"ה ח"ן חייב ח"ל כדרך אכילתו וביו"כ וודאי דחייב ח"ק שלא כדרך אכילתו וע"כ הו"ך להוכיח דשיטור יו"כ ככתובת מנא' דשניתה התורה במשנת' א"ך י' לדחות דאי לאו דשניתה התורה בלשון עיני' לא שערתי חכמים בכתיבות הגסה מעטם שמיישב דעת האדם ח"ק דכנבוגרת לא אפשר מעטם שכתבו האוס' סס דא"ן סברא לשער הולאות שבת ואכילה מחד קרא ח"ן דלד"ו ח"ד עיני'א נינהו מ"מ אפשר לשער בכתיבות ביטות: **ש"ס** וז"ל אחתי תקפי לך הא דלר"ל כו' דהשאלה נקוט מיהא פלגא בידך כו': לר"ך לבטון כוונתו ח"י כוונתו דמ"ס הש"ס ח"ל אכילה בכיתא היינו גם עונש דכרת אינו כ"א בכיתא כיון דאזורה קאי על העונש דא"ן עונש ח"ל ח"כ מהירין ח"כ לא משני מירי דהא ח"י הוי כתיב לא יבכל הא' ח"ל דאז"ל חייב כרת כ"א דרך אכילתו דווקא מש"כ שכתב ח"ק דלא כתיב לאזרה מ"מ ידעינן כרת ומניקת ג"כ מוג"ש ו' ח"י כוונת הש"ס דה"ה הכלה בכיתא היינו ש'האזרה הוא ח"ק על כיתא ומ"מ עונש דכרת ידעינן מהעונה דליתו לא בכתיבות יו"כ תקשה דמה בכך נקוט מיהו פלגא בידך ונכתוב אזורה על כיתא ועדיפא אינו מהשאלה דלא נאמרה אהיה כלל - א"ך כוונתו דוודאו ח"י הוי כתיב לא יבכל הוי קאי על אכילה ג"כ על העונש בכתיבות דלד"ו אכילה כתיב דווקא משמע ולא יתיר ח"ל דהוא משמע מיהו נמי דגם על כיתא מותר בלא גרידה:

סימן עז

ואיכא למידק מאי פריך וי"ט לבתר איסורו הוא דלמא דאי' תנא כריה"ג ס"ל כו' והא דלא תקשה דלמא ס"ל להאי תנא כמ"ד בעברה ללא יראה והבערה ביו"ט מותר לפי מה שכתב התוס' בשם הרי"ל בפסחים ה' ב' י' למור כיון דכבר דהא דריב"א לביטול בסי' ע"ה לא ח"ה: ואפשר לדעת רב"ז קשה מזה נמי על הריב"א דמוכח בא"ן דק"ל למ"ד ללא יראה מ"מ סס מלאכה עליה ביו"ט וחיובין עליה בשלל לנורף ח"ק י"ט כיון דלמ"ד רב"ז דהא ח"ל רב"ז רב"ז דהא ח"ל רב"ז מותר לשרוף חמץ ביו"ט כיון דכול להכות ממנו ח"ק שחלתא ביעורו וע' תו' פסחים ה' ד"ה וזמור: **ש"ס** ובחמץ קשה לי על פרש"י שהרי ר"ע בפ"ק דפסחים כו' י' ליישב דרש"י ס"ל דחמץ הוי ל"ו שקדמו עשה דמשע עד הילולא אינו עובר בכל יראה רק על עשה דחשביתו ולא ח"ל לאו וניקח לעשה ח"כ אפי' ח"ש יע"ש קושיית רב"ז ודל"ל כריה"ו ובמ"ס רב"ז לקמן ב"ב פ"א ח"כ המתח מומר האיסור מתיבז לבערו בכ"ד ולא יתיר אחר עמי' לשורפו ח"ק לר' יהודה והגו דווקא לפי האמת דמ"ע דחשביתו קודם ללאו דכל יראה משא"כ לפי הס"ד דר"ע דחשביתו הוא בראשון ממש והיינו ביו"ט ו"ה"כ ח"ל ע"כ בא' כחוד ע"ה העשה דחשביתו: ולא ח"ל כלל קדמו עשה ח"ל לאו וניקח לעשה וכשמשאל ע"מ לבערו אינו עובר ולכן מתייבז לתור אחר עמי' לשורפו ופ"י אחר ר"ע מצינו להבערה שיהא ח"ב מלאכה - מהגאון מוה' אברהם אב"ל נרו:

א"ך לפי מה שכתוב רב"ז בסי' פ"ב דלא כריה"ו קושייתו ב"ע: **ש"ס** אבל למא שכתבתי דאיכא גונא' דלא כבי דביטול כו' הגאון בעל מקור חיים תמה ש"ו דהא מ"מ קשה אח"כ סופו להקל הא מתייבז בע"פ לבערו בכ"ד משום ב"י יראה יעו"ש רב"ז בעלמא ומקשה וחת בסיומן פ"ג ד' סג ב' יעו"ש ומכ"ס ב"ק א"ס' ויהא הכלבו הוכיח מהא דיושב ובעל והרי חייב לבטלו כו' דלא מצינו ביטול לחמץ ידוע ו"ל' שרבינו לא נחא לו בזה כיון דגדולי האחרונים הוכיחו מהני ביטול לחמץ ידוע וכמ"ס הר"ן בפ"ק דפסחים: ובל"ל ח"ה הוכיח ג"כ דלא כה"ל בו דהא ע"ל לרבי יהודה ח"ן מועיל ביטול לענין עשה דחשביתו כ"א לענין כ"ל יראה ח"ן דלרבינו לא מהני אפי' ביטור בכל דבר ב"י ביטול דלא מהני ורש"י שכתב דביטול ל"ל מחשביתו היינו לרבנן דוקא ויתא' מה שמסיימו סס והתורה אמרה חשביתו ולא השיבו והתורה אמרה כל יראה דחמץ ח"ל ודאי דמהני ביטול לענין ב"י אפי' לחמץ ידוע יעו"ש ע"כ שפרס מה יעקב כתב דלר"י אפי' לענין ב"י לא מהני ביטול ח"כ י' שפרך על ק"י מנא' ח"ל נגזר שכן לא מהני ביטול - ובינה יתורן קושיית רב"ז מהא דמפרשין חלה בעוונתא ביו"ט כו' אח"כ הא יכול לבטלו כו' ד"ה ד"ל דכרי' ס"ל דלא מהני ביטול ויתורן קושיית הח"מ על רש"י דק"ה ד"ה מדאורייתא מהא דר"ע יעו"ש וע"ה י' להעיר על רב"ז דהא לפ"ו בסתר הוכחתו דלא מהני ביטול לחמץ שקבל עליו אחריות כיון דלר"י לא מהני ביטול עולם - אבל ה"ה בד' רב"ז דכרי' ח"ן מנא' ח"ל כיון דביטול ל"ל מחשביתו ודאי דמהני ביטול גם לר"י והא דלא מצינו לד"ה ביטור בכ"ד משום דהאי דכתב רחמ"ה ביטול היינו שז"לנו במחשבתו לגמרי מראשו וזה חלוי דעשות בני חסד ומי שאינו מוציא מראשו לגמרי דביטול גורת כתוב הוא שפרסו דוקא כמ"ס הר"ן בפ"ק דפסחים וא"ס כן ביטור בכ"ד לא מועיל כלל דממ"ז ח"ס מוציא גם כן

קונטרס אחרון

דבר ולר' יוחנן הכי שביטלו בידים וביערו בכל דבר ממילא קיים למ"ע החשיבות ומי"מ לר"ל קשה יעו"ש א"כ מקשה דבני הכה דמית תיקשי חף אי נימא דב"ש כחכמים ס"ל וליכא מלקות בחמת מ"מ א"ס"ד דבפחות מכשיעור איכא חיבור כל יראה ס"ס תיקשי למאי חילענדך שאור בו מאי חמרת ב"ש כר' יהודה ס"ל פשטא דתיקשי א"כ חילענדך שאור לגופיה שלוקין עליו והא אין מוהירין מן הדין וכנ"ל : **והרב** בעל טעם החמך כתב דגם לחכמים משכחת לה מלקות לרבה דס"ל בפסחים דף כ"ח בדשאר נהרות בעיקר פיזור דוקא ואם ורקולשאר נהרות בלא פיזור הרי ביטול הגשה בידים ודלמאי ב"ב מהדורה תנינא חלק א"ח שדה זה צנוט טעם דשעמא מאי אמרי דשאר נהרות בעי פרוז דוקא מטעם שיכולין ליטול משם החמץ ע"י ספיות קטני' ולא הוי בעיור מעליה א"כ מניה מני דלא נתפסל הגשה בידים שהרי יכול לעילוי משם ולהשביחו כדון : גם אין לומר דמשכחת לביטול עשה כגון שעמא א"כ מכרז לכרי דממ"א חס יכול עוד להשיבו מיד הנכרי ולבערו א"כ לא נתפסל הגשה ואם אינו יכול עוד להשיבו מידו א"כ נתפסל הגשה ממילא ע"י הנכרי : **ובמ"מ** בהא דחיי שיעור דעת המ"א והב"ח לאיסור והג"ח כתב בזה דבר נחמד ורחימי להשתיקו הנה הרמב"ם בפ"א מהל' ח"מ כתב האוכל מן החמץ עלמא בפסח ה"ו אסור מן התורה שכתב לא יאכל בו" וכו"מ תמה בזה עליו שהרי בכל אסורי תורה חיי שיעור אסור מקרא דכל חלב אך באמת לק"מ דהרי הא דחיי שיעור אסור לר' יוחנן הוא מטעם דחיי לאיצטרופי וא"כ מי שאכל חיי שיעור חמץ בסוף ז' של פסח אין לחייבו מטעם חיי לאיצטרופי דחלו ויאכל עוד חיי שיעור אחר הפסח אין בו איסור מן התורה לכך מייחא קרא דלא יאכל לחייב בחיי שיעור ע"פ מ"ש בזה"כ שם דלא יאכל מטעם לא יאכל בו דהרי חילקה ולענין שיהא חיי שיעור אסור דל"ש שיעור בהגה"ה : והנה בעיקר הקושיא מה שהקשה רבינו מאי קאמרי ב"ש נכתבו רחמנא חמץ ולא בעי שאור הא אין מוהירין מן הדין כבר עמדו בזה כמה מן המפרשים ושאר הרב הג' כמות' חלי' כ"י כתב ע"ז וז"ל מאי קשיא לא להבי נהרות חמץ הא אין מוהירין מן הדין הרי אין כיון שהשאר הוא הוה מחמלה חמץ וא"כ איסוריה חמץ להיכן אולא ואין ענין למוהירין מן הדין :

סימן פב

ורל"ל דתני קיימו ולא קיימו בו לכאור' תמוה שלא הקשה ג"כ מר' יוחנן דס"ל ביטלו ולא ביטלו דכ"ש דלדידיה משכחת מלקות בחמץ אפי' הכי שביעור רק שלא ביערו ע"י שריפ' לכך הגהתי בהגה"ה ז"ל לר"י דתני ביטלו ולא ביטלו ורל"ל ס' :

סימן פג

וא"כ לר' יוסי הגלילי ור"ש הכי משכחת לה למזות השבתה בו" ובהכי ק"ל קשיא עלמא הנה הכה הכה"ה חלו עד ואי קשיא לך למאי פירשתי תקשה לך לרבינו ביאור הכרחי ויסתבכו בהן לומדים מעיינים ע"כ אשורר את המעיין מה שג"ל שיבוסכסיהוה לכאורה קשה הא כיון שרבי' הוכיח לגיב בבי"ע דבמתן של אחרים שקבל עליו שיעור חמץ אלא שרפה לא מנא עמי' ג"פ"ו יושב ובעל יודא דלמך אין ביעור חמץ אלא שרפה לא מנא עמי' ג"פ"ו יושב ובעל וסופו להקל והרי כיון דמן התורה מצינו מני למ"ע דחשבינו בביטול בעלמא א"כ חף בלא מנא עמי' א"כ יושב ובעל וסופו להקל שהרי חייב לבעלו ואני בהכי דהא לר"ש"י הא דקאמר' ר"י אינו שיעור חמץ אלא ש"פ"ו היינו קודם שז ואז מצינו ביטול א"כ ע"כ דחשבינו הוא מחמתן של אחרי' דל"ש בו ביטול יעו"ש"ו וא"כ שיעור משכחת לה לרי"ה ור"ש עמול השבתה בחמץ כוה דחף לריהוה לא קשה בו ביעור והשקד כמ"ש רבי' לגיב בבי"ע ע"י וכן א"כ חמץ דלשיבת רש"י לא קשה מהא דמחייב לבערו בכ"ד מני' לר"י משום כל ידא' כיון דלרש"י ביוגא כ"הירא לא חל עליו עדיין ב"י דיכול לבעלו בע"כ ב"כ"מ שהוא נמי קשה חדה דהא מזה גופא כבר הוכיח דע"כ מיירי מחמתן של אחרים כ"ל וכאן מוקי לה בחמץ שלו ויולא בשיירא"י ועוד דהא יש לתמוה דאי מיירי מחמתן שלו א"כ והאי דאין אלא חמץ כולל לר"י כיון דלא מצינו ביטול כמו דלרבינואי"ה או בביטול ידי חובת חשבינו ה"י כן לר"י בלא מנא עמי' והיינו ממש קושייתו דלעיל ס"י ע"ז ודוחק לומר כיון דמדרבנן זקק לבער דוקא ע"י השביחו לר"י נמי מהא דסופו להקל ממזנות ביעור של דבריהן דהא ק"ו ח"י' אינו רק מחשבתיו של תורה ולא מביעור של דבריהן : אך מאלתי להרמב"ן כשפר התנות שורש ב' שכתב בפשיטות דהא דלמרי' במילה משה חמץ וישא ש"י וא"כ י"ל מה שכתב רב' דמזות השבתה חל עליו חמץ למה"ד ע"כ אינו אלא דרבנן והא דמיתתי השת"פ ר"ק מקרא' מהא דמיה משה עומד בפסח ראשון כ"י ז"ל דלא הוי כ"א חסמכותא דאין נראה לחלק בין הא דמשה חמץ בו" ובין הא דשאיין י"ו יום קודם לז' ואין חמץ על רבי' דליל לבנם בדוחק הוה ה"ל לחמץ כאן ג"כ דמייירי מחמתן של אחרים כוה לעיל ולכן סופו להקל ג"כ מביעור דבי' מהאי טעמא נמי כיון דלרש"י מיירי ביוגא בשיירא בחדל' וזו חל עליו עדיין כל יראה"הוה אינו דחיי עממא אמרי' דבמתן שלו אינו חייב לבערו מטעם כל יראה היינו כיון דיכול לבעלו בע"כ ב"כ"מ שהוא ולא יעבור בבי' כשיעור הפסח מה שאין כן בחמץ של אחרים כיון דלא יכול לבעלו בע"כ יעבור בבי' כשיעור הפסח ודף

שריפה ע"ש : ורבינו לא הזכיר בביטול כהן כלום ולע"ד לר' רבינו אין הכהן יכול לבעול כלל ולא חמץ הוא כיון דכל עיקר אין לו כהן בתרומה עממא אלא מה שהנהגה ממנה נבעת ביעורו ובי"ע כיון דאסור לו לבער דאין ארפין קדשים צו"ט דמי' לא דמרי' תרומת חמץ בפסח שכתבו החוספות פסחים ל"ב דלמ"ד דס"ל חמץ בפסח אסור בהגה"ה אין התרומה קדושה כלל כיון דאין זה תמינה ה"ג בחלה עממא ביו"ט כיון שאין לכהן התרה הגאה לאו ממנו הוא ואין יכול לבעלו חף שאלחך ר"ט י"ה גורם למזון הא ק"ל גורם למזון לא למזון לא כמזון דמי ומ"ה לא מהני ביעול לחמץ בפסח חף דק"ל כ"ר"ש דחמץ לאחר הפסח מותר בהגה"ה והוי גורם למזון מ"מ לדרין לאו כמזון דמי ומ"ה רבינו בסוף סימן ע"ז : ומ"מ כיון שהעיסה חייבת בחלה לא הוי ממונ בעלים וחייבין לתנו לכהן לאחר יו"ט

ש"ס ובצ"ע טובת הגאה ממון דאי אינה ממון א"כ לקנות משלשין אבד קרקע כו' זה דלא כהש"ך ח"מ סימן ר"ג ס"ף א"כ שכתב דח"ש אי טובת הגאה אינה ממון מ"מ תקני בחבב וחליפין ומ"ש הש"ס ולא היא ה"פ אפי' אי טובת הגאה אינה ממון מ"מ תקני בחבב והא דלא הקהירו ר"י בסודר משום דתיב ביה נתיבה : **ש"ס** והוי חמץ לר"ש הוי גורם למזון דאמר האוכל חמץ של הקדש במועד מעל אפי' לא הביי ביטול כו' הגאון בעל מקו"ח תמה ע"י אך מדמי חמץ של הקדש שמוחר להשביחו דחייב רואה של צנוט והוי שיעור גורם למזון לחמץ של שמוחר עליו בכל עשה להשביחו מן העולם וא"כ לא הוי כלל גורם למזון יעו"ש : ובאמת לק"מ דכונתו רבינו הוא כך דאי ס"ד דגורם למזון משום שלו א"כ לדין דק"ל כ"ר"ש חמץ לפני זמנו מותר מ"ל דאינו יכול לבעול לאחר זמן איסורו וע"כ ידעינן ק"מ מדא' ר"ש ע"כ דברים אין ברשותו ואש"ה כתוב באלו ברשותו אפי' דאינו שלק חיינו יכול לבעול דמ"ל הא אימא אחרת כו' דק"ל כ"ר"ש הוי שיעור חמץ בפסח ברשותו של אדם ולכן עובר בבי' ובשעה דחשבינו מטעם דהוי שלו דמהני ליה ביעול ורש"י להשהותו עד אחר הפסח וגורם למזון הוא אלא ע"כ דבזה שהוא גורם למזון לא חשיב כלל שלו וע"כ חמץ בפסח אינו ברשותו א"כ חמץ של אחרים נמי חף שהוא גורם למזון מ"מ לא חשיב שלו ולא מהני ביעול מהגאון מהו אברהם אבלי כ"י :

סימן עה

וביו"ט שט בו ב' לאוין לא אחי חד עשה ועקר תרי לאוין כו' : אין להקשות הא התרומלין א"כ תכבו להדיא דאיכא דהשי' לאוין אינן סמוכין אחי חד עשה ועקר להו וזרי לאוי דבי' וב"י אינן סמוכין כמ"ש רבינו לקמן בס"פ פ"ב דל"ל כיון שרבינו הראה פנים שם ד"ל דלא כהתו' א"כ י"ל מני' לדעת הרמב"ם דלא אחי חד עשה ועקר בלאוין אע"פ שאינן סמוכין וצמתינהוהכמה ראיתי שמיא צמס הר"ם בביאורו לסמ"ג עממא על הרמב"ם שכתב בספר המזות שורש ט' דאין למנות לב' לאוין כשהם משעין אחד אע"פ שצובר עליהן א"כ אחי' לוקין כאן על שניהם כיון שמונה אותם לב' לאוין ובכ"מ כתב דבאמת אינו לוקה אלא מ' וקשה דא"כ ה"ל למנות ב' לאוין דבפ' רחא כתב עוד לא יראה לך שאור אלא ודאי דמונה אותם לענין מלקות ומונה אותם לב' מנחה דאפשר ללאו דכל יראה בלא לאו דכל ימנא יעו"ש : ומזה רבינו מוכח דלא מנחה למלקות רק לאחר דל"ל ב"ב"ה"ה אסתר פירושו נדעת הרמב"ם דהא דל"ל לוקה פ"י ומ"ש רבינו דהרמב"ם לא גרס כג' ספרים ידיו דחמץ הוי לאו הניתק לעשה דא"כ אחי' לוקה בקנה חמץ כו' הנה כשישנו דבר שחולל כחז לחמץ זה דמשכחת מלקות בקנה חמץ או במזונו שביעני' של פסח שחל בשבת דלאו אין ניתק לעשה דחשבינו דאסור לו לשרוף החמץ ביו"ט ולמחרתו נתפסל לחמץ אמרי' ע"ש : אך רבינו לא חש לה שכתב ע"ז בס' ע"ט דא"כ לא ה"ל להרמב"ם לסתום אלא לפיש :

סימן פא

מ"מ מדעת התוס' משמע לי דלא ס"ל כהרב המגיד כו' : **הנה** בעל בית אפרים ובעל די המתך שסיים לכתב אחד תכונות ד"ל דדוקא בהא דבהמה עממא שאין בה ס' עתרה כלל כיון שהוא צא על הגשה גופא שפיר אמרי' מוהירין מן הדין משא"כ בהא דל"ל אש כיון דאש ביטול בחמי טבירא ובגלי מחמת דבר אחר ואוכל חי כל הני אין גלי אש ומ"מ לא עבר עליהן בלאו א"כ כי חרית לן רחמנא בנתפסל אין זה מחמת הגשה דל"ל אש דהא כל הני' אין גלי אש ומ"מ אין בלאו כ"א בשעה דכ"א ל"ל אש וע"כ ז"ל דהביטול הוא איסור מחודש בפ"ע ושפיר מקשו התו"ה אין מוהירין מן הדין ע"כ ויש לדון בזה :

סימן פא

ועוד ע"כ א"ל לומר כן כו' יעו"ש במ"ש בס' ל"ג בביאור דבריו : **ש"ס** ובצ"כ ז"ל כן לסברת ר"י כו' וא"כ אין לוקין עליהם אפי' בשעה משעה בו לכאורה קשה הא אפשר לאשכחתי מלקות לר' יהודה לכ"ע לר"ל הכי' שלה קיים הגשה חוץ כדי דיבור לעבירת הלוא ולוקה ולר' יוחנן נמי הכי שביטלו להגשה בידים לוקה א"כ ה"ג אש ביעור שלא ע"י שריפה וביטול מ"ע דחשבינו בידים ודאי דלוקה ונראה שנות רבינו ע"פ שהקשה לעיל בס' פ"י מאי חמץ ב"ש נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור חמץ בלאו כ"א בשעה דכ"א ל"ל אש וע"כ ז"ל דהביטול הוא מתדיון א"כ חילענדך שאור מלקות אלא ע"כ דב"ש ס"ל כחכמים דביעור חמץ בכל

שפירם הוא ונראה דמאחר שסוכות דביטול לאחר זמן איסורו לא מהני למיגזר
 דהשבתה כ"ל לענין ב"י דמיגזר ומי לענין השבתה אי"כ מלות השבתה של ביטול
 הכי משכחת לה הא לא ל"י חקצי להבי"ד דמקשה שר"ל לומר דהבידוק חין ד"ר
 לבטול קודם זמן איסורו מוטעם דמי משכח ליה ליבעילי כו' והרי אז חין מועיל ביטול
 ב"י לענין ב"י אבל לא למיגזר דהשבתה אלא ע"כ דביטול מהני גם לענין מיגזר
 דהשבתה וספיר מקשה :

שם אבל מ"מ טויה דהתם לא משמע הכי כו' הגה המ"ח בהל' שנת ס' רמ"ח
 כתב ליישב זה ע"פ שכתבו החוס' התם דרישא מיירי במוטותיה על הכתב
 יעו"כ לפ"י יש לתמוה על רבינו שלא זכר את ד' ה'הו"ס' האלו דהא לפ"י ח"ס דעת
 רבינו אפרים דברי שא"כ כיון דמוטותיה על הכתב הרי פרה כרש"י תרומה כ"מ"ט הב"י
 וי"ל הטעם כיון דהישראל אינו נהנה ממצאת כילו של התרומה לחין מומוטותיה עליו
 ובמוטותיה על הישראל ודאי דלסדר להאכילה תרומה דשכירות קמי לתומתה ובספ"י
 לא יאכלנה הכהן דשכירות לא קמי לתומתה וכדעת רבינו אפרים' ומ"מ נראה
 דלק"מ דה'הו"ס' במוט דף ס' ב' ד"ה ישראל כתבו דברי שא"כ ח"ס שמוטותיה על
 הישראל יאכלנה כרש"י תרומה דשכירות לא קמי וגוף פרה קנין כספו על הכתב הוא
 וכ"ד רש"י בע"ז ס' והסדר הכי והר"ב וזה שפוט לו לרבינו דלכך לא מפרשי כל הגי
 דבנותא כרבינו אפרים משום דקש"י לכו' דאי שכירות קמי לתומתה אי"כ ברישא נמי
 ח"ס שמוטותיה על הכתב אמאי יאכלנה כרש"י תרומה דהרי פקד קנין כספו על
 הכתב : ומ"מ נראה דה'הו"ס' תירוץ בע"ז אינו סותר למ"מ ביבמות דח"ס שמוטותיה
 על הישראל יאכלנה כרש"י תרומה דשכירות לא קמי ונ"ל דה"ל לא להקשה מרישא
 משום ד"ל דמיירי במוטותיה על הכתב ועד"פ ליה להקשות מסופא אבל באמת
 לפי ההסקאה לשכירות לא קמי אי"כ אפי' במוטותיה על הישראל נמי יאכלנה כרש"י
 תרומה כמ"ס ה'הו"ס' ביבמות הג"ל : והא דלא קתני ברישא נמי אפי' שמוטותיה
 עליו כמו בספ"י ח"ל דקאי נמי אריש' והמק"מ כתב שד"ע רבינו אפרים הוא מטעם
 שכירות לויחא ומאחר הוא והו"ב ג"כ פיה ש טובר ומ"מ קנין הנפק על המט"כ בא"ס עפ"י:
שם דאי לא תימא הכי ל"ל לפרש דריש אית ליה מסבדא דלמא ל"ל כלל דידם
 בית מהני כו' לפאוריה תמוה איך אפשר דריש ל"ל הא דידם בית מהני שרי
 צריחא מפרש להדיא יחד לו בית און זוקק לבצע' : גם סתב דאימא דלר"פ
 גם בחמתו של נכרי ברשות נכרי עובר הרב נחמל דלר"י כתב דר"פ דריש בבתי'
 להא דבקבל אחריות על חמתו של נכרי ברשות נכרי דלר"י עובר ומסיים דעובר :
 וע"פ הא פ"ל דכוונת התו' דר"פ יליף לחמת של נכרי ברשות נכרי דלר"י עובר מבתי'
 ואית ליה מסבדא דידם בית שיה לו י' ונראה ליישב דהא ה'הו"ס' שכתבו דר"פ אית
 ליה מסבדא ע"כ דהא גופא דלר"י עובר בקבל אחריות על חמתו של נכרי נמי אית
 ליה מסבדא ולו היה נלמד מקרא דבתיכס' א"כ ליכא לתימא דמסבדא דידם בית שיה
 לו כיון דשכירות לא קמי והא נמי ביתו הוא אלא ודאי בדאמרונוה כונת רבינו אפרים
 דלח"ס' כו' ר"ל דאי נימא דר"פ לא דריש לקרא דבתיכס' להא דהרמב"ן נמי ח"כ
 ל"ל לפרש דר"פ אית ליה מסבדא דלר"י עובר בקבל אחריות על חמתו של נכרי ברש'
 נכרי כיון דלא ס"ל בהרמב"ן אלא דבחמתו של ישראל ברשות נכרי עובר אי"כ אפי'
 נכרי ברשות נכרי נמי י"ל דעובר דר"פ לא דריש לבתיכס' דלר"י ברשות דוקא ולא
 ימא בחמתו כיון דוקא אלא כיון דקבל אחריות וחשיב ככלו עובר והא דחגי בבב"י
 יחד לו בית און זוקק לבצע' ע"כ לדידה חייבי בלא אחריות ולא קשה קושית ה'הו"ס'
 מאי איריא יחד כו' דהו' דוקא לרב אפי' דריש לחגי כיון ובידה בית דלר"י עובר
 אינו עובר אבל נ"ל מוכרח כ"ל דבקבל אחריות עובר אפי' ביחד לו בית וי"ל
 לדידה דבקבל שמיירה בבתס' אלא בחירות נמי שנינו יחד לו בית מרבינו דלא
 ימא דדוקא בבנינו כיון און זוקק לבצע' אפי' דה'הו"ס' ס"ל בהרמב"ן וכיון דלר"פ
 בחמתו של ישראל ברשות נכרי אינו עובר מקרא דבתיכס' א"כ כ"ס דבקבל אחריות
 יחד לו בית דלר"י עובר ואפשר דמשמע חיבא בקב"ל פ"ע אחת וי"ל עוד בדאון אחרי

ודאי דחייב לבצעו כ"כ משום ב"י קודם יאחזרו לרדך גם לר"י ע"כ הכי רבי'
 לומר דמיירי בחמתו שלו וספיר לא חל עליו ערובי"ב אך גלפ"י חקצי כ"ל סמך
 להא דלר"י בסי' ע"ז וכן מיגזר אפי' קש"י כן למאי שפי' מלות השבתה הכי
 משכחת לה כו' ג"כ קשה לכאורה דאי לא הדר ביה רבי' מהא דל"מ ביטול לחמת
 שקבל עליו אחריות אי"כ מתי קש"י ליה משכחת לה מלות השבתה בחמתו כוה
 והא ע"כ לס"ד דהאי מקשה דביטול מהני לעולם חף לאחר זמן איסורו ח"כ
 לדידה מוכרח דלא מהני ביטול לחמת שקבל עליו אחריות חף אי נימא כפי' הקוס'
 דהא דלר"י שריפה היינו לאחר שש דע"ז חין דלמות כמו דה"ה רבי' לגל"ל כפי'
 ע"ז כיון דלאחר זמן לא מהני ביטול אי"כ ל"ל דגם בחמת של אחרים מהני ביטול :
 והא דאמרו יושב ובעל וסופו להקל ולא אמרי' יבעטו כיון דלאחר זמן איסורו
 לא מהני ביטול דהו' אינו דהא לפוס ס"ד דמקשה מהני ביטול לאחר זמן איסורו
 וא"כ קשה יבעטו חל"ל ש"מ דמיירי בחמת של אחרים דלא מהני ביטול ומאי
 קש"י ליה לרבי' הא י"ל פוס דהמשכת השבתה בחמת פה"ג אך וי"א ובי'
 השבות דברז ח"ל דהא ודאי לפוס ס"ד דהמקשה דביטול מהני לעולם אפי' לאחר
 זמן איסורו ולא מוכח מדי הכרח רבי' נוחא ובעל וסופו להקל דלא מהני
 ביטול לחמת של אחרים דמאי אחרת ח"ך יבעל דבר שאינו שלו ואינו רק גורם
 לתמון הרי ע"כ ממהני ביטול לחמת שלו חף בלא הפקר גמור ע"כ כרי' אפי'
 דחמת לא הוי גורם לתמון דגם לאחר הפסח אסור לדידה דלר"פ דחמת לאחר
 הפסח מותר וכל חמת דפסחה אי גורם לתמון אפי' יבעטו בלבו יהא מות' להסבורו
 עד דהו' הפסח יושב לר"ך הפקר גמור נמי ר"ב' כמה פעמים וי"א ב"י כיון דהאי
 בחמת שו' דאפי' גורם לתמון לא הוי מ"מ מהני ביטול אי"כ ה"ה דמהני ביטול
 לחמת של אחרים מ"מ' ע"כ ק"ל נימא ל"י לרבי' לשנינו דמיירי בחמת של אחרים ומקשה
 ספיר מלות השבתה הכי משכחת לה וה"ה נמי דלפי הס"ד דהאי מקשה חקצי
 מאי הסיני לר"י יושב ובעל וסופו להקל ח"כ מתיירי' לבטלו מן התורה
 ולדידה לכת לטעמי' כדשינו רבינו דמ"מ בחמת של אחרים הא לדידה גם לחמת
 של אחרים תהיי ביטול וכ"ל הרי חזק ועוד גם בל"ו מקשה רבינו ספיר מלות
 השבתה הכי משכחת לה דהא ודאי עיקר השביתו קאי על חמת של ודאי דגם
 בחמת של אחרים עובר במעשה דשכירות היינו רק מני"ס דשאר שאור כמי"ס רבינו
 בס"ס ע"ע אבל זו ודאי נמי בחמת שלו דלמא חמת של אחרים רמיזת הא
 דהא חמת של אחרים מלא וימא נפקא לן ע"ז מקשה ספיר דחלק בביטול בחמת
 שלו לא משכחת לה ולפי' מתוך מה שהקשינו ה"ה דמקשה לר"י וה"ה מלות
 השבתה הכי משכחת לה כו' הא משכחת לה בחמת של אחרים דו"ל
 דעיקר קושייתו הוא מהשבתה דחמת עוברו שלו דכתב הרמנ"ל :
 אך לכאורה יש להקדק אמאי לא מקשה רבינו בפשטות למעט רש"י דלפינו בקולס
 זמן איסורו ולא ודאי כיון דמהני ביטול מלות השבתה הכי משכחת לה אטו בשופ"ני
 עסקינן שטל לבטל ואינו מבעל ומבערו בחסם : אך לק"מ דודאי עיקר חשיבותו
 של תורה ומצוותא בלאחר זמן איסורו דלא אינו יכול לבטל וחייב לבצעו רק
 דהתורה ג"ל דקודם זמן איסורו מהני ביטול נמי רק דר"י ס"ל דבא"ס שלא ובעל
 קודם שז ודוגה לבצעו חייב לבצעו דשפיר ודוקא יני"ל כיון דלר"י ח"כ מתא ליה
 כלל ביטול כיון דאחר הפסח אינו רשאי לאכילה והף בבה"ה אסור אי"כ מה לו
 ביטול ומה לו ביטול רק לר"י ור"י שפיר הקשה כיון דלדידהו חמתא לאחר הפסח
 מותר וכן להקשה ס"ד דמהני ביטול לעולם אפי' לאחר זמן איסורו הקשה נשיר
 אזו בשופ"ני עסקינן : **ועתה** נשאר לנו לברר מה שהקשינו בקושיא הזוגיה
 דאי נימא דר"י ורובני מיירי
 להא דחמת כסי' ע"ז דלא מהני ביטול לחמת של אחרים הנה גם זה לא קשה מידי
 דהרי בל"ו גיי קושיות רבינו מסי' ע"ז וכתן כדאי מנאקיס דמני"ס הכי מיירי ר"י
 ורובן חי מיירי בחמת של חקצי קושיות כסי' ע"ז מה שהיו לו לר"י דלר"י
 אינו מק"מ מ"ע דחשבוני הרי בבטול סני וחי מיירי בחמתא אחר' ח"כ חקצי ע"ז
 סופו להקל אפרידי ובעל מ"מ' דהשבת' מ"מ' ל"ס סופו להקל דלא חי בבטול ע"ז
 ז"ל דודאי חשוכה היתה משני מיני החמת הן בחמת שלו הרי סופו להקל מבטול
 והיינו דהו' דחשבוני נאמר לר' יודה בחמת שלו וימא בשיירא כמו שפ"ס י'
 פסקי' ד' ב"ל דלר"י בחמת של אחרים לא מתקיים ביטול כלל וע"כ חשבוני
 דקרא פירושו הן ביטול והן שריפה ע"ז השינו לר"י דסופו להקל בחלק הביטול
 של חשבוני א"ס לא מלא ע"ס ודאי חלק הביטול של חשבוני יכול לקיים מ"מ הרי
 הורה כדנא נמי עיקר חשבוני היתה משני מיני החמת הן בחמת שלו הרי סופו להקל מבטול
 סופו להקל : ומדוקק לענין רבינו דמקשה רק אמאי סופו להקל ולא הא דיושב
 ובעל זה ודאי מ"מ שמעין מעיקר חשבות הכניס לר"י יהא יושב ובעל
 וממה שמסיים והאזר' אמר' חשבוני בכל דבר שאתה יכול להשביחו משת' דלר"י
 בעל למתי מ"מ' דחשבוני ועל זה קשה ואמאי הא בבטול נמי מקיים מ"מ הרי
 חשבוני אלא ע"כ דחשבוני קאי נמי בחמת שקבל עליו אחריות דאף דמותר
 לבצעו משום ב"י כשי"ע הפסח מ"מ בעל מ"מ' דחשבוני : הרי דשולק יפה
 דברי רבינו בצי' השבותה כסי' ע"ז ובא"ו ולדעתיה הא שכתב רבינו בסוף דרע
 דלר"י זה סותר למ"כ כסי' והמכין בין היינו ש"ל למה שכתבתי כסי' ע"ז וכוונתו
 למה שכתבנו : **שם** ואי קש"י כן לחמת דפי' כו' י' שלבין מאי תלוי זה כמה

סימן פח

ומהא ודאי קשה ל"י נמי על הרא"ש כו' הא תלוי על התשכון לא גרע עכ"פ
 משומת חס' כו' שעת'י מקסי' ע"ז הא הרא"ש כתב שם להדי' דהברית'
 מיירי שלא קבל אחריות כו' ח"כ י"ל שסילק מעליו האחריות וא"כ אינו עליו דין שומרון
 כלל ע"כ וראיתי בקרבן נחמאל שפירש להדיא את דברי הרא"ש כ"ל דל"כ עובר
 מנעמ' דשמואל דס' דשבנועו האי מאן דלוחין אפי"ס ונוי לחבר' על קת' דמנא' אצל קת'
 מנא' אצל אפי' וזע"פ כנע' התשכון יאכז דמיו וע"כ דמיירי שסילק מעליו חובת
 השומר' לגמרי יעו"ס ול"ג דלק"מ על רבינו דזה ודאי אלו הא דהלוה לנכרי מיירי
 שסילק מעליו חובת השמירה כל כו' האי לא ה"ל להש"ס לתמוני אלא לפרוש וכה"ל
 כתב רבינו בכת' ועיקר דברי הרא"ש מושקסין מלשון החוס' שם שכתבו וו"ל
 ומיירי שלא קבל אחריות כדאי' לגל דף ו' והיינו רבינו שם מלא ימא לחייב בקבל
 עליו אחריות גביה ואבידה וא"כ מיירי כאן שלא קבל עליו אחריות אבל לא שסילק
 מעליו כפי' חובת השמירה ופשוט ומ"מ דל"כ עובר מנעמ' דשמואל לק"מ
 דהא כתבו התו' שם ד"ה שומר דסובין דהכא מוכח דלר"י עובר לא בקבלת אחריות
 של אינסי' דל"כ לתמ' כן מנעמ' דשרא מנכרי לא קמי משכון שרי' מ"מ מנעמ' דשמואל
מ

דשמואל עובר אל דהוי דבעין קבלת אוסון יעו"ש ח"כ אחי שמיר הכה דהא מלוא על המשכן לוי הא אף שומר שער ופסו"מאוסון ואינו עובר עליו אי לאו מטעמא דר"י דקי משכון וא"כ הוי כשלו לקדם בו אח האשה ולקנו' קרקעות כמ"ש התוס' ומ"מ על הר"ש הקשה שמיר כיון לדרידה אפי' ש"ח נמי עובר ודלא כהתוס' א"כ עובר גם בלא הא דקי משכון וע"ז בנאורו הגר"א בזה שכתב דלף ד' התוס' פסחים הל"ל איין סותרין למ"ש בשבועות דבעין אחריות אוסון :

סימן פח

שם ומה שמשמע מדעת הר"ן שדעת רש"י נמי כהר"ש לא מצינו בו ראות להעתיק כאן מ"ש הגאון בעל פני אריה בתשובה וז"ל כל גבולי התפרשים הבינו שהתוס' אינן סותרים בדעת רש"י כמו שהבין הר"ן אח דבריו דל"כ לא נקשו התוס' מיד אכל בלחמא גם התוס' סותרים כן בדעת רש"י דל"כ דברי רש"י סותרין וא"ו דבתחלה כתב הפקדון אלו קבל עליו עירובא מ"מ חס' יחד לו קרן וקרן קבל ועקר אפי' בלא יחד נמי : אמנם יגענו ומלגנו וכבר למדנוהו ת"ל ברבים ההתוס' מקשו לשיטת עמון דוקא ותהלה בנדר מנ"ל לרש"י לפרש דוקא לו בית היינו שאמר לו הייתה בלחמא מן היות ולא שי"חד לו ביתו לנמרי דכן משמע יותר אמנם י"א לו מהא דמסקנין שילאי ב"ה דף ק"ן ע"א דאפי' רב דס"ל כתיב דפ' הפרה שחם נתן לו גמ"כ ר"ב רשות להכניס בסתם הוי קביבל עירובא מ"מ חס' יחד לו קרן וקרן מודה הווי כאומר לו כנס לרשותך והשתא לדעת רש"י כמו שהבין הר"ן א"ו למר שח"ק קאמר שי"חד לו כל הבית דוקא הא מבינה שם מוכח דלף יחד קרן וזית מהני ע"ז תיקו רש"י דהא"ר רק בי"חד לו קרן וזית סגי ומק"ל התנא דלף שהישראל בעמנו אינו מייחד לו מקום דף שאמר לו הרי הקרן וזית לפניך נמי סגי וע"כ ברייתא דקמי' דאפי' הפקדון בסתם וקוק לבער א"ל אחאי אלא כתיב דלף דיקר הפרה דס"ל דבסתמא נמי קבל ועירובא דללו לר' שם בעינן דווקא שיקבל אחריות בפירוש : והנה הדבר ברור שדעת רש"י בסוגין דעת הר"ן ורמב"ם שפסקו כר' דשמואל דהלכתא כותיה דבינו קאי כותיה אפי' דרבא דבתראה שקול וערי אליבא דח"ק מ"מ לדינא ספקי כר' ולדבריהם הא דלמר רבא דב"מ דף מט"א דהא ביהא קמך לא הוי חס"פ ש"ח היינו שמואל דלוי כלא' א"ל כנסו לביתי : ורבא רבי ס"ל דאינו חייב עד שיקבל עליו בפירוש לשומר כסבר' הא' של התוס' שם ד"ה הא ביהא קמך אכל ת"ק דס"ל דאפי' בתיבית רשות סתם הוי ש"ח א"ר באמר לו הא ביהא קמך הוי ש"ח ולא מצינו לדרידה דלא הוי ש"ח אלא ביהא לו קרן וזית והכתיב דב"ה וא"כ א"ש דברייתא דלתי כתיב בעינן דוקא יחד לו מקום דלוי כאומר הא ביהא קמך הוי ש"ח : אכל הר"ן לשיטתו שם שפסק שם ד"ה שמואל כרבא דבתרא הוי וכ"כ הגור סו' ז"ח ולדעתו ז"ל הא דלמר רבא שם כל הא ביהא קמך אפי' ש"ח לא הוי אף דאיהו גופיה פסק כתיב ע"כ ז"ל דהא ביהא קמך גרע עמי דהוי כאל אמר לו שחלק מעליו חובת השמירה ואפי' כתיב נמי מודה בזה והוא סברא השניה שכתבו התו' שם וא"כ לשיטתו והקשה לו שפיר מצינו א"ר אפי' לא יחד נמי אלא דל"ל הא ביהא קמך נמי אינו חייב לבער אלא דהוי בקבל עליו אחריות מיירי :

סימן פט

ויש לתמוה עליו אמאי עישה תותרת כי בעל יד המכר כתב לחלק דרוק בדברים שאין עומדים לחלוקה מזה עליון אחריו אין ברירה והיינו בבהמה והנה דטבל וחולין מעורבין זה בזה וחלו קנו ישראל ועכו"ם תבואה בשתפות או ודאי חלק ישראל חייב וחלק העכו"ם פטור וז"ש הג"ם עישה כמאן דפליגא דמיא כלומר בלאו נתחלקה כבר אכל בהמה אינה עומדת לחלוקה ואסורה ואין זה ענין לברירה ולדעת רבינו קשה דלא יש ברירה א"כ בהמה נמי שתתרי כדאי' להדיא בפ"מ שלילין דף רב דמשעי שם דיננין תומוין ממדדי הא לוא הכי בהמה נמי שרי יע"ש :

סימן צ

מ"מ דברי התוס' אינן מובנים לי במה שכתבו והמורד מצי מקדים ליה כו' שמשעי הגאון בעל חוות דעת כתב ע"ז שאינשתמיעתיה לרבינו דברי התוס' בב"ב קל"ו דהא מביא שכתבו דהא דמביא אינו אלא מדרבנן יעו"ש וא"כ שפיר כתבו התו' הכא שהמותר מצי מקדים שלא יהו חולין בעורה . ונראה ליישב דהא ע"כ לא הקשו התוס' על רש"י בב"ב שם אלא במוכר שדה לפירות להלווקה אין לו כלל קנין הגוף והא דמביא אינו אלא דרבנן וחייב להקדים כדי שלא יהו חולין בעבור' משא"כ בחולין שתלקו לדעת רש"י דיש לכל אחד בו קנין הגוף ועיקר ההבאה הוא בחיוב דהוי דל"י להקדים המותר ואין כאן משום חולין בעבור' דכסורי' אין לה שיעור' כדתקב"פ דמסכת בכורים וזה"ל דהוה מצי להקשות עליהם בפשיטות בלא הא דבקנין פירות לחוד נמי מביא אלא אפי' דאי נימא דבקנין פירות אינו מביא מ"מ כיון שחייב להביא מתחת קנין הגוף מביא נמי לחלק קנין פירות כ"כ אלא דלאומי לפירא קנה הא דאפי' בקנין פירות לחוד מביא כ"ש בקנין הגוף נמי ואף דההבאה היא מדרבנן מ"מ ל"ש כאן הקשה :

סימן צג

ואומר

אוי דלף לא לא חנרה כו' בספר תשובה מארבה כתב ע"ז דלפני"ש בירושלמי הביאו התו' יומא שם דהיה מקדש לשניה ביו"ט גופא לאחר שמתה אשתו הראשונה והא דתנן מתקנין לו היינו הומנה בלעמ"ל יעו"ש דפליג חש"ם דלין אי"כ ע"כ לא חיש נמי לכפרת אשתו השניה (ול' רבינו י"ל דהמ"ע לא מפרש הש"ס כהירושלמי בפשוטו דהיה מקדשה ביו"ט משום דחיישינן לכפרת אשתו השניה) והא שמקשה רבינו לליבא למימר דכניס לה היינו ביאה שהרי אמר לו לגשת אל אשה חוך וימיס בו' ע"ז י"ל כיון דהוא אשה בבחוליה יקח אי"כ לא חיישינן שמתאל ספק דהשרי תלינן בדם בחולין כל אותו מעל"ש על ערב יו"כ לפי שפירש"ו ומתקנין לו בעיו"כ והנה מה שחייב שם בשם חתנו הרב המאו"ב להקשו"ע לרבי דמ"ל כלל שאם מתה אשתו לאחר מתן דם הפר מחוייב לישא אשה אחרת מתקנתא דביתו הא י"ל כיון שכבר נתייב אשתו הראשונה בחתן דם הפר שוב אי"ש לישא אחרת קודם מתן דם השעיר ואדרבה הא מה"ט י"ל דהירושלמי אינו מפרש כהש"ס דלין אלא שהיה מקדשה ביו"ט גופא דל"מ לענין שאם תמות אשתו לאחר מתן דם הפר וקודם מתן דם השעיר שאז כבר כבר עמד שחיוו המוומנת לו ותכפר בפעור כדניה משא"כ אם יקדשה לו תנאי הרי הווי מתקדש ממילא במיתת האשה והיה בנק"ה הם מתסרת בפרה אך זה לא דהא יכול לקדשה על תנאי בלא שמתה הראשונה לאחר מתן דם הפר לא תהיה מקודשת ותכפר בשעיר ע"כ . ונראה שלא דקדק בדברי רבינו שהרי כתב בזה"ל שתחלה היה מזה מדה ספר לפני ולפנים ואח"כ היה שומע את השעיר ומה מחמתו וכן בהלכות בכוונת הוהב כהוהב בזה היה דם השעיר . ומה שם על הפירות מחמת דם הפר והשעיר דכתיב וכייעשה לאכול מועד וכן פסק הרמב"ם סב"ד מה' משעה יום הביעורים ואם כן כונת רבינו הוא שמת תמות לאחר מתן דם הפר שלמי ולפנים ע"כ מחוייב לישא אחרת להשלים ממחן דם הפר על הפירות ג"כ וא"כ תהא הגויה מתוסרת כפרה ממחן דם הפר שמהו כבר לפני ולפנים והא"ר דים לחוש שמת תמות הראשונה לאחר מתן כל דם הפר קודם מתן אחרון לו דם השעיר : ש"ס בסוף הגי' מילי' לאחר אכל לגונן ודאי יכול למחול כו' איין להקשות אי"כ איך כתב רבינו בסמוך דלאחר לקימה לא מהני אמירה דידה כיון דאינו ברשותו ותו אינו יכול להפקיר הא שפיר יכול למחול להעני' גופיהו הלווקט' ואין כאן משום גול דייא דל"כ לא הוי הפקר אלא מתנה ושי"בין בתרומה ומעשרות :

סימן צו

כתבו

התו' בירושלמי מקשה למה לא אכלו מזה מן החדש כו' הגאון מוה"ר יונתן הקשה ע"ז כיון דלמיר' שבימי אבולו לא משה נשחיתו א' הלכות וחד מינייהו שיעורין אי"כ לא ידעו שיעור של מזה ואולי יאכלו מעט פתור או יותר וכיו שלא במקום מזה ותרץ דהא דתני שיעור אסור הוא משום דהוי לאיצטרופי (וממילא מסתבר למדרש קרא דכל חלב לחגי שיעור כמ"ש התוס' שם) אי"כ א"ש דה"ל לאכול כיון אחד מצי אחרת שמת שיעור מזה הוא ב' זיינים וה"ל מצי שיעור חדש ו"א כיון דאיסורו של ח"ש אינו אלא מטעם חוי לאיצטרופי והרי כשאיכל עוד דם שמיאלא קייים נמי דמה וה"ל לחקונו כל מה דאפשר שמתא אכלו שיעור דשיעורו בכיות ע"כ דפת"ח ואף שיש לדקדק ע"ז דהא י"ל דהא דלמירין חוי לאיצטרופי היינו דאיכל עוד ח"ש חדש ולא של מזה א"כ יעבור ביאסור חדש שלא בדיקום מזה דמלא מ"מ י"ל מסברא דהא דחוי לאיצטרופי היינו שאיכל חוך אכילת פרס מזה שמונח לפניו ואוכל עתה והוא מן המלה דוקא : וראיתי להגאון בעל ערבי נחל שיישב זה ע"פ שמי' כונת הפ"י ליישב קו' הג"ל ע"פ דלמירין לא ליטול איניס מזה ומרוד בהדדי משום דלתי חורפה דמרוד ומבטל למנה דוקי לא היא מלות אין מבטלות וא"ז אי"כ הוה להם לאכול וית' א' מזה בלא מרוד ואח"כ בבדי אכילת פרס וית' א' מזה ע"כ ב' זיינים מרוד והשתא מ"מ י"א או השעיר של מזה הוא וית' א' ילאו באכילה הראשונה וית' השני נכבטל במרוד כיון דלאו מזה הוא ואם השעור ב' זיינים אי"כ ממילא נכר השעור של מרוד ב' זיינים ואין מלות מבטלות וא"ז : ש"ס ובאמת שמשעת' זו לריכה ביאור כו' יש לדקדק הא לאיצטרופי ג"כ להך הקישה דאינו יולא אלא דבדרי' הבאים לדי חיומן כדאי' פסחים ל"ה וגם לרי"ב אין אינו יולא במיני קטניות . ואח"כ מלאתי בל"ח שעמד ג"כ בזה יעו"ש וז"ל מה ידעינן ג"כ אי לא הוה כתבה התורה שבעת ימים תאכל מלות גבי לא תאכל מליו מתן אלא במקום אחר כו' דהיהו הכתוב בלאו והאור הכתוב בשעה מה כשהויר בלאו האור מדברים הבאים לדי חיומן אף כשהויר בשעה דתאכלו דר"א כו' . ראיתי בל"ח שכתב שאין הבוהב שבה הקישה מיותר לכך דרשא דהא בל"ח לא נפיק בעצמל משום מזה הבאה בעבור' אומ"ש רש"י ד"ה דמצי אלא ה"פ דממילא ש"מ נמי כה' אור דל"כ לרבנן דס"ל אסור ר"מ חל על אסור ואלא מתנה על עבל א"כ מצי פריך פשיטא אלא דהוי' שבל"ח אינו יולא משום מזה הבאה

בעברה

בעצירה יעו"ש והנה לפי מ"ש רבינו למעלה נטבל כיון שיש בו מיחה אינה נדחית מפני עשה דמלאה ספיר פריך הש"ס פשיטא חף לרבנן וכמו שחמה רבינו בסמוך על הרמב"ם ומהתירא שא"ל הכיר הל"ח את דברי הרמב"ן האלו שכתב להדיא דהא דפריך הש"ס אבל לא בטבלא פשיטא חף שהוא שלא כהלכה מ"מ כיון דתני ברש"א ויולאין בדמתיא פריך פשיטא דממילא שמתח מניה דתני יולא בטבל כ"ו והרב בעל חמדת זבי כתב דמהקפא דמלאה לחמך נמי שמתין להא דר"א נדשים חייבות באכילת מנה דהל"ח בלא הקפא ויענין דלא חתי עשה דמלאה שאינה שיהי בכל ודחי ללא תשעה נטבל השנה בכל יעו"ש :

שם גם דבריו ז"ל בפרק ה' מה' איסורי מוצא תמיהין כו' :
הרב המור"ם בנוגע ביהודה תמה ע"ז וכתב שמי"ס הרמב"ם לטעם דמלאה הבאה בעצירה אינו כ"א מחמת ערלה וכה"כ שהם איסורי הגאה מה שאין כן טבל וחדש ל"ש בהו מנה הבאה בעצירה ובה מיושב נמי מה שהקשה רבי' לקמן בס"י ז"ע דכתב למאי אישפירך הש"ס לטעם דמתקשה ישראל דאין מביאין ממוחן ומשכ"ס מן הטבל ליה המנוה הבאה בעצירה כו' ולפי הג"ל א"ל ודבעל ל"ש מה"ב דאף הגאה של כליו י"ל דתני לא מדרבנן דל"כ חתי שפוט ליה להרמב"ם שכתב ואז"ל מערלה וכה"כ בדערלה וכה"כ יוסף איסור מטבל לא ודחי הגאה כליו של טבל אינו לא דרבנן והבאין בטל תשובות פני אריה כתב דמ"ס הרמב"ם לטעם דמלאה הבאה בעצירה חטבל נמי קאי וכדעת רבינו ומ"ס ואז"ל מערלה וכה"כ שפשוט לו בהם וזל"א ח"ו אינו כמו שהבין המ"ל דמה שהנהגה מהבאה כתב הגה"ה דו"ה דהא מוצא לאו ליהעתי נתנו לא הטעם הוא כיון דבעינין שהא הקרבן שלו וכדמתענין בב"ק ס"ז ב' קרבנו ולא הגוול ואיסורי הגאה לאו שלו הם וזה מ"ס הרשב"א בתשובה דאין ח"ס יולא כולו בו של המודר הגאה ממנו ביום טוב דשעין לכס והאי כיון שאסור הבאה לאו שלכם היא ולא דח"ל קרבו לגוול דוקא מנה הבאה בעצירה ולא לאחר כל הפסולין משום דגוול האירעו הכתוב הדיא שנה גול בעולה וכן שארי דברי"ה שהאירנו קריו מה"ב י"ע :
 והרב בעל יד המלך כתב לנכ"ן קרו לגול דוקא מנה הבאה בעצירה משו"דבגול ל"ש עשה דוחה ל"ת גול ויגול מחבירו לקיים המנוה א"כ אם עבר וגול ה"ל מנה הבאה בעצירה אבל בשאר איסורין כיון דהכי שאין לו אלא של איסור או עשה דוחה ל"ת א"כ אפי' באפשר לו לקיים הכותר אם עבר ועשה באיסור מ"מ נתקיים העשה כיון שהלאו ניתן לדחות ומיושב בזה קו' החוס' ר"פ לולב הגוול שכתבו דחפוק ליה משום מנהו הבאה בעצירה יעו"ש :

והנה במ"ס רבי' לפיכך אי עשה דוחה ל"ת אם באפשר בעולם להקיי המנו' ע"י היתר כו' הב"י בה' ז"ית ס' י"א הביא בשם רבי' ירוחם דאית דוחה והבאין מלובלין הקשה עליו מהך דפריך ר"א דמלאה דפריך ואי ליכא אחר ליעבד אחר וכו' רבי' :

סימן צו

אומר אי דל"א לומר כו' הרשב"א כו' בירושלמי ספ"ק דפיהא מוכח דהא דאפי' עני שבישראל מוציאין מידו אינו אלא בגדילה בחוך שדהו משא"כ בלוקח פירות מן השוק בזה פליגי ר"י הגש"א ורבי דלר"י הגש"א מוציאין מידו והיינו כ"א מטעם קנס ור' סבר דאין מוציאין מידו (ע' ספ"ק דגיטין ותייטיב מה שקשה לכאורה היינו רבי' יהודה הגש"א היינו רבי') ואפשר דאף ר"י הגש"א דאמר דמוציאין מידו אינו כ"א במכר דשייך קנס משא"כ במתנה מודה דאין מוציאין מידו ועוד יש ליישב קו' החו' ע"ד תי' הרשב"א דמייירי אף בעשיר אלא שהלוח לעני להיות מפרסם עליו ובמכרי' הכוונה ע' גיטין ל' א' בתמתי' ונמ' סס הרב המבוכה מהר"ש ע"י :
 ואחר העיון נראה דלא נעלם הירושלמי הל"ל מיעניו הפקוחים שהרי ביר' פ"ה סס אמר שם אחא דתנן אם אחר לו שלש מה שאתה קורר שלך מותר בלוקע שכתה ופיהא ואסור בנעשר עני דבלוקע שכתה ופיהא עיקר חיובן תלוי בדהו וכיון דאין לו חלק בגוף השדה מותר פהם משא"כ מעשר עני דעיקר חיובו הוא בבית וכשהוא בבית או הוא של הקולר לך מוציאין מידו אפי' הוא עני ולא גבלה בחוך שדהו :
 וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה' מחנות עיי"ס :
 וא"כ הא דרבינו ב"ס חולין שם למ"ע מ"ג דלגור לגר דמוציאין מידו נמי אפי' בדמיתו תלושין וע"כ ל"ל דת"ס ביר' דפ"ק דאין מוציאין מידו בפירות תלושין היינו מטעם כיון דכבר הוטבל למ"ע ביד המוכר וא"כ כשהני לוקח מידו וזכה בהחלק מ"ע שיש לו בה ודמי להא דאמר' בב"ב ס"ג בן לוי שמכר שדה לישראל ע"מ שמתעשרת שלו התעשרות שלו ה"נ ניתא איפכא דהלוקח שמיני קנה ע"מ שהי"ע שלו ופשיטא שא"ל עוד להשדים כלל שהוא בעלמו וכהו בה אלא שמתעם קנס אחי עלה ר"י הגש"א כמו בן לוי הג"ל דקנסוין ליה מני מטעם שלא יתור אחר הגרנות משא"כ היכי שהוטבל ברשות העני כמו בשליש שאתה קולר הג"ל ודאי דמוציאין מידו ואפי' מקשה רבינו ספיר על הרשב"א דבברייתא קאי טבל שלא נתקן כל לרע והיינו שחייב בהפרשה ודאי אי אהה מולא שיהיה חייב

סימן קא
ונודר מוצא מצינו בפ"ב דתענית כו' לא זכית להבין ד"ק דוחאי יש לחלק מוצא דבשלת' לענין גבליה בן חתוקה חף שהוא כ"ח מ"מ כ"ן דחמתי' רעו לקבוע בזה זכר לנס שאירע להם הצריכו הכיר ואסורו לפניו ולאחריו בתענית להבירא שהוקב' ג"כ על הגס של דבריהן וכן י"ל גבי חגא דשבעיא משא"כ ר"ה ור"ח כיון שנלח"ה אסור בתענית מד"ת שאין לרביין חיובק ל"ל לאסור בתענית לפניו ולאחריו משום ר"ח כ"ל וזהו כוונת הש"ס ותפוק ליה דה"ל יוס גבליה ב"א א"כ מה העיניו בתקנתן דהא אין הכיר כלל ומשיי לאסור את שלמינו ושמיך ה"ל הכיר שהוקבע ג"כ לנס שאירע להם :

סימן קב
אלא שרוב בה להוסיף טעם אחר לעירוב תבשילין שחקנו בכל יו"ט כו' :
 הנה רבים ראו כן תמיה על דברי רבינו אלה דא"כ מאי פריך שם לרבא מהא דתנן עושה חרס תבשילי מעיז"ע וסומך עליו ביו"ט מעיז"ע אין ב"י"ט לא כו' כיון דרבא אית לי' נמי טעמא דרב אפי' ודאי דלר"ך להניח מעיז"ע דוקא וכ"כ בסמי' יהושע להדיא דמה"ע ל"ל דרבא נותן ליה טעמא דר"א :
 ונ"ל שרבינו ק"ר כהאן דברכו תמיד לק"ר בוקא שאינו נותן לגוף העיני' והיינו דשיטת הגאונים הוא זה דרב אפי' דאמר אין אופיין כו' ק"ו מ"ט לחול ע"כ אליבא דר"ח אולא דס"ל בפסחים מ"ה ל"ל הוחיל וזכרי שבת נעשין ביו"ט רק דרבנן הוא דגזור ותקנו ע"ת להכיורא וזר"ך להניח הע"מ מעיז"ע כפי שיטת ר"חא כגומר וכפיר"ש בבב"ה שאלו לרבה דס"ל שם דאמר' הוחיל וזכרי שבת אין נעשין ביו"ט רק מטעם הוחיל שרי א"כ מאי ק"ו איכא הגא' הא מני"ט לפנת לחול שנין אלא ע"כ כר"ז :
 אולא ואיכא ק"ו מה יו"ט שמכין לשבת מן התורה מ"מ אין לחתט ע"מ מני"ט לשבת

ק"ו מ"ט לחול שאינו מכין פשיטא שאסור לבשל מ"ט לחול * והנה נחיו חז"ל מ"ט לקנו ע"ל לרבה דה"ל ליה הואיל דהא כחצו התו' פסחים שם ובר"ש נ"ה דבסמוך לחסיכה דה"ל חס יבואו אורחין לא יוכלו עוד לאכול גם לרבה אסור משום הכנה דהא חין באוהויל וא"כ מ"ט מה העילו חכמים בחקנתו להע"ת אם מבשל בעוד ש"ל הואיל ח' לע"ת ואם הוא סמוך לחסיכה ד"ל' לומר הואיל ח"כ לא מהני כלל ע"ת דהו לוקה ת"ח על בישולו * ולכחורה היה רבה דהע"ת הוא לרבה כרי שברור מנה יפה לשבת ורבה בשיטת רבה רבו אמרה חבל ו"ל דהא ע"כ גם לרבה אסור לבשל מ"ט לחול דהא בריתא שלימה שליט בבינה "ז ת"ד חין אופין מ"ט לחבירו פו' ע"כ גר"ה להגאונים דגם לרבה איכא למגור שלא ישל סמוך לחסיכה וכיון דחקנו רבנן ע"ת אית ליה הכירה דלריך להכין מבש"ל וממילא לא יבוא לבשל מ"ט לחול ומ"ט זה ודאי לרבה ח"כ כלל להניח הע"ת בעי"ט דוקא דבשלמה לר"ה דאיסור חורה יש בהבשל מ"ט לחול גורמין שלא יניח הע"ת ב"ט כרי שלא יאמרו יו"ט מכין גם לחול משא"כ לרבה דיו"ט מכין לחול מה"ת רק משום גזירה שלא ישל סמוך לשקיעת החמה כיון דמניח ע"ת אית ליה הכירה ויטור שצריך להכין על שבת מבש"ל (ואפשר דלריך להוכירו מיד בליסת יו"ט כמו שפי' הר"ן הכירה בעירוב כמו בקידוש היום של ליל שבת) ושפר פריך הש"ס לרבה דהויל בשיטת רבה רבו וס"ל הואיל כדאי' ב"ה "ז (משא"כ ר"ח ל"ל הואיל בעלמא כדאי' שם כ"א) בתר דהדר ביה ב"ט אמאי לא ומקשה הש"ס על רבה דמסיק ביה ביה דדין עירוב חבשילין וה"ה דה"מ להקשות על רבה ומשני גזירה שמה יפגע והיינו דופגע ויניח העירוב חבשילין סמוך לחסיכה וכו' :

סימן קנ

והשתא אס"ד דאפי' גזר"ה דבר חיובת הוא ואפי' אסור לו לתקוע שלא לצורך פו' יש לדקדק בזה דבשלמה בעומטוס פריך שפיר אף די"ל דאינו חייב מעולם במזוה שופר שמה אשה היא ומ"מ חייבו חז"ל לתקוע בחמ"ס לתקוע בעומטוס או אחר ש"ל כבר ועבדו אסורא והרי ה"ל לתקן שניצילו אחר שלא יצא עדין מ"מ הותרה אלא י"ט לגמרי משא"כ בספק חקב כיון דנחמייב בודאי במזוה שופר אס' נפטר חין מזה פירכא לכסוי של אפי' חייב בודאי חמ"ס לתקוע בודאי חמ"ס בודאי חמ"ס כסוי ואפי' במזוה דקיל שאני לן ב"ה חייב דאומר איני יודע אם נחמייבתי דאפי' הכי שחבירו טוען כרי פטור משא"כ באומר איני יודע אם החורתי דחייב כיון דנחמייב בודאי ואספק אם פטר דהואק לחלק ומהא דתקון ר' אבהו בקסרי שלשה סדרים נמי י"ל כיון דאי יתקע רק אחד לא מיבעיא דאפשר דעובר על איסור דדבריהן אלא אפי' דלא מקיים נמי למזוה שופר לכן תיקוני ג' סדרים דלא תיעקר מזוה שופר של חורה לגמרי ולא דמי לעומטוס ולכסוי של כו"ף של הרמב"ם דכל שפיקא דאורייתא מן החורה לקולא רק שמדרבנן לחומרה וכן דעת רבינו בטורי אבובמלואים לחגיגה ח"כ בספק חקב אינו חייב כלל מה"מ בחקב' שפיר ודמי לעומטוס וכיסוי הדם של כו' שמה"ת לקולא מ"מ כיון שמדרבנן לחומר שפיר י"ל דהו זה פירכא מספק חקב שחייבוהו רבנן ודמו לאיסור על דבריהן משום שהוה ודאי בר חיובת משא"כ בעומטוס כ"ל :

ק"ו מ"ט לחול שאינו מכין פשיטא שאסור לבשל מ"ט לחול * והנה נחיו חז"ל מ"ט לקנו ע"ל לרבה דה"ל ליה הואיל דהא כחצו התו' פסחים שם ובר"ש נ"ה דבסמוך לחסיכה דה"ל חס יבואו אורחין לא יוכלו עוד לאכול גם לרבה אסור משום הכנה דהא חין באוהויל וא"כ מ"ט מה העילו חכמים בחקנתו להע"ת אם מבשל בעוד ש"ל הואיל ח' לע"ת ואם הוא סמוך לחסיכה ד"ל' לומר הואיל ח"כ לא מהני כלל ע"ת דהו לוקה ת"ח על בישולו * ולכחורה היה רבה דהע"ת הוא לרבה כרי שברור מנה יפה לשבת ורבה בשיטת רבה רבו אמרה חבל ו"ל דהא ע"כ גם לרבה אסור לבשל מ"ט לחול דהא בריתא שלימה שליט בבינה "ז ת"ד חין אופין מ"ט לחבירו פו' ע"כ גר"ה להגאונים דגם לרבה איכא למגור שלא ישל סמוך לחסיכה וכיון דחקנו רבנן ע"ת אית ליה הכירה דלריך להכין מבש"ל וממילא לא יבוא לבשל מ"ט לחול ומ"ט זה ודאי לרבה ח"כ כלל להניח הע"ת בעי"ט דוקא דבשלמה לר"ה דאיסור חורה יש בהבשל מ"ט לחול גורמין שלא יניח הע"ת ב"ט כרי שלא יאמרו יו"ט מכין גם לחול משא"כ לרבה דיו"ט מכין לחול מה"ת רק משום גזירה שלא ישל סמוך לשקיעת החמה כיון דמניח ע"ת אית ליה הכירה ויטור שצריך להכין על שבת מבש"ל (ואפשר דלריך להוכירו מיד בליסת יו"ט כמו שפי' הר"ן הכירה בעירוב כמו בקידוש היום של ליל שבת) ושפר פריך הש"ס לרבה דהויל בשיטת רבה רבו וס"ל הואיל כדאי' ב"ה "ז (משא"כ ר"ח ל"ל הואיל בעלמא כדאי' שם כ"א) בתר דהדר ביה ב"ט אמאי לא ומקשה הש"ס על רבה דמסיק ביה ביה דדין עירוב חבשילין וה"ה דה"מ להקשות על רבה ומשני גזירה שמה יפגע והיינו דופגע ויניח העירוב חבשילין סמוך לחסיכה וכו' :

ועוד יש לשייב התמיהה הג"ל ע"פ שיטת הגאונים דהא לפארה"ש לדקדק דגם לר"ה חיקיי' מחני' דקתי בעי"ט דהא לר"ה יכול להניח זמן הרבה קודם י"ט כמ"ש הר"ה ש ולר' רבי' אפי' חס מניח פ"ה בשנה סגי ח"כ מ"ש דנקט עי"ט דוקא אפי' כ"ל לעי"ט לאו דוקא רק לאפקי יו"ט אחי ח"כ י"ל לרבה נמי לק"מ דעו"ט לאו דוקא וה"ה ב"ט רק לאפקי זמן הרבה קודם יו"ט דהו ליכא טעמא דכרי שיברור כמ"ש הרא"ש וע"כ כ"ל דהש"ס הו מני למימר וליטעמך ה"כ י"ל דהמ"ל וליטעמך אחאי חקנו ע"ת ב"ט של ר"ה לרבה וע"כ כ"ל דס"ל נמי טעמא דר"ה אלא כיון דהו מני לדמות דה"כ לזוהב מזוה שמהא ב"ה ושפיר חקנו לרבה ע"ת לר"ה משני ליה שטיחא רותחא ומ"מ לפי האמת י"ל כיון דנדאה ליה להגאונים דאינו נוהב מזוה שמהא ב"ה חס כן י"ל דלכך צריך ע"ת לרבה בר"ה משום דה"ל ליה נמי טעמא דרב אפי' וחכם אחד אמר כיון דלר"ה חס מניח הע"ת אפי' פ"ה בשנה סגי ולרבה ודאי דלריך להניח בכל יו"ט

דיני ק"ש

אי' א' ב' א' ק"ש לאורייתא או דרבנן ואח"ל לאורייתא ק"ש פרשת שמע והיה אם שמוע תרווייהו לאורייתא או בפרשת שמע לחוד סבי או אפי' בפסוק ראשון נמי סבי :

אי' ג' במדינות הללו שקורין ק"ש וברכותיה ומתפללין ערבית ומבעי' אוך ראו לאחא ידי חובת קריאת חזקיהו ואליבא דהלכתא :

אי' ד' אי רשאי להמתין לתחלה לקרות ק"ש של ערבית עד שיטלה עמוד השחר :

אי' ה' הא דזמן ק"ש עד שלש שעות על היום אי עד בכלל והוי זמן ק"ש עד סוף שעה שלישית או לא עד בכלל :

אי' ו' א' חלם שאינו מדבר אוך יואל ידי חובתו בק"ש ובשארית מצות התלוים בדבור וכן מדבר ואינו שומע אם יואל ידי חובת מצות אלו על ידי דבורו או לא :

אי' ח' ט' י' הזכרת יוצאת מנשים על יום ושל לילה מאתימתית מחזיל תחלת זמנם ועד מחי' מתוך סוף זמנם :

אי' י"א יכריע היואל הלכה מהסימנים שצברו :

אי' י"ב אם נשים חייבות במצות הזכרת יוצאת מנשים או לא :

אי' י"ג אם יואל ידי חובת הזכרת יוצאת מנשים על ידי הרהור :

דיני תפלה

פי' י"ד אי תפלה מן התורה ודעת הרמב"ם בפ"א מהלכות תפלה :

פי' ט"ו בדין סמיכת בגולה לתפלה בשבת ויו"ט :

פי' י"ז אי מותר להתפלל תפלת מנחה אחר התחלת שקיעת החמה ופלוטרב בזמנ' ל"ו מנין לים שפסל בשקיעת החמה י' ובד' הרמב"ם בפ"ה מהלכ' קרבן פסח מי שהיה בינו ובין ירושלים ט"ו מילין עם עליות השמש ה"ו דרך רחוקה כו' עוד דרש במין חומר בהא דפ' תפלה בשחר אל"ר ר"ח לר"י התם אמר רב כהנא הלכה כר' יהודה הואיל ותקן במצורפתא כותיה כו' ובד' הרמב"ם בפ"א מהלכ' תמידין תמיד של הערביים שוחטין אותם משארך הלל כו' :

פי' י"ח אם מותר להתחיל בסעודה קודם תפלת מוסף :

פי' י"ט היו לפניו ב' תפלות אחת של מנחה ואחת של מוסף ואין שותה להתפלל שתיהן כו' :

פי' כ' ר"ח או יום טוב שחל להיות בשבת ושבת והתחיל בברכת המנון יעלה ויבוא קודם שאמר ראה והחליטנו אם צריך להפסיק ולומר ראה או לא :

פי' כ"א כ"ב מי שהיה יושב ואוכל בלילה ועדיין לא קרא ק"ש של ערבית בזמנה או בימי הספירה שעדיין לא ספר ספירת העומר אי יברך ברכת המנון קודם או הן קודמין לברכת המנון :

דיני ברכות

פי' כ"ג אם נסתפק על דבר אם ברכתו בורה פרי האדמה או בורא פרי העץ אם יכול לברך עליו בורא פרי האדמה כו' :

פי' כ"ד ב"ה אם ברכת התורה היא מצות עשה מן התורה או דרבנן ואם נסתפק בה אם חייב לחזור ולברך או לא ואי חייב לחזור ולברך כל הג' ברכו' או בברכת אשר בחר בנו סגני' ולפלי' ליישב ד' הרמב"ם מה שלא מנה לבה"ת למ"ע :

פי' כ"ו אם לא בירך על המצוה שובר לעשייתה אם מותר לברך אחר עשייתה :

פי' כ"ז היו לפניו פירות הארץ ופירות האילן ובירך על פירות האילן בורא פרי האדמה אם יאל ידי חובת הברכה של פרי העץ נמי או לא :

דיני ציצית

פי' כ"ח אם ראוי להקדים תפילין לציצית או איפכא :

פי' כ"ט ל' הא דק"ל כלאים בציצית שרייתא: אם הוא דוקא במקום מצוה או אפי' שלא במקום מצוה ואף שאין לנו תכלת מ"מ ל"מ ע"ו לכמה דיני ציצית שנתבאר עם ופלוטרב בהא דכלאים בבגדי כהונה אי שרו דוקא לערך עבודה כד' הרמב"ם או אפילו שלא לערך עבודה ובד' הרמב"ד :

פי' ל"א להפוסקים דמדין בציצית חייב בלבן של מינו אם גם טומטום ואנדרוגינוס חייבין בציצית של מינו בסדין :

פי' ל"ב אימתי ראוי לברך על העלית של ציצית אם בעת שמתעטף בו או בשעה שמתחיל בידו ורואה להתעטף בו :

פי' ל"ג פלוטרב רב ועלום בהא דלון עשה דומה עשה ובד' הרמב"ם בפ"ו מה"יבום היתה היבמה אסורה על היבם איסור לאו או עשה כו' ובסוגיא דחולין קמ"א פתחא דפתח רמנא תחלתא לא"ה כו' מנ"י אולמא דהאי עשה מהאי עשה דמצייתא בד' רש"י סנהדרין כ"ג איסור מצוה ואיסור קדושה כו' :

דיני ס"ח

פי' לד בדין מ"ע של כתיבת ס"ח :

פי' לה אם נשים חייבות בה :

פי' לו מצות כתיבת ס"ח בזה"ש :

דיני תפילין

פי' ל"ז בהא דלמרו' במצות מי שאין לו זרוע פגור מן התפילין אי פגור נמי משל ראש כו' :

פי' ל"ח ל"ט מ' בדין היסח הדעת בתפילין ומהו היסח הדעת ושיעור של היסח הדעת פלוטרב עמוק בהא דסנהדרין י"ב וחכמים ל"ג וכו' אי עומאה דחוי' שצבור או התורה היא שצבור ובדיני הרמב"ם דשם :

פי' מ"א מ"ב מ"ג בדין הגחת תפילין בשבת וי"ט אם יש איסור בהגחתן או רשות ואי ק"ל כמ"ד לילה זמן תפילין הוא או לא :

פי' מ"ז מ"ח בדין ציבור לשמן של ס"ת תפילין ומוצות אם עבור לקדושה אמורה מהנה לקדושה קלה או לא :

דיני מילה

פי' מ"ט בהגריים הגמלאים במדינה זו אם מותר ומצוה לישראל למול אותן או לא ופלוטרב בד' הרמב"ם בזה ובש"ס סנהדרין כ"ח בהא דכל מצוה שנאמרה לב"כ כו' :

פי' נ' אם אחר שצילק המוחל אחי' לדין ממילת התקוה ראה שנשתיירו יציין שאין מעכבין את המילה אם צריך לחזור עליה או לא :

פי' נ"א אם רש"אין בשבת לחזור על יציין שאין מעכבין את המילה :

פי' נ"ב נ"ג נ"ד תימק שינומל בתוך זמנו מפני פחז נפש אם צריך למולו על ידי הכשרים למול דוקא או אפילו ע"י הפסולין מני שפיר דמי ואם נימול בתוך זמנו או בלילה לאחר זמנו או בליל שמיני אם צריך לחזור ולהטויף דם ברית או לא השנה על הש"ך ביו"ד סימן רס"ב בזה :

פי' נ"ה בהא דהי' ביו"ד ס"ו רס"ד קטן שנשברו רך ומולול או שזיה בעל בשר הרבה כו' ובט"ו שם :

דיני שבת

פי' נ"ז אם מותר להצטיל בשבת וי"ט כלים חדשים הנקחין מן העכו"ם : פלוטרב רב בסוגין דבילה ד"ו י"ט שחל להיות אחר השבת מעבילין את הכל מלפני השבת כו' ובדברי הרמב"ם דשם :

פי' נ"ח מי שנפסק לו בשבת ברה"ר אחד מלצויותו ומצוה רואה אם חייב להגיד לו או מוטב שיחזק מפני כבוד הבריות :

פי' נ"ט מי שירי למול בשבת ע"י ב' מהילין דהיינו שאחד ימול והשני יפריע :

דיני קידוש

פי' ס' מי אי קיומם על היין דוקא מן התורה או אפילו לאו דוקא על היין :

פי' ס"א אם נשבע על דבר מצוה ועל דבר הרשות אם חלה השבעה לבעל את המצוה כו' :

פי' ס"ב יו"ט האמורן לשבת בין לפניה בין לאחריה ואין לו יין לקידוש היום אלא רביעית אחד אם עדיף שקודם עליו בשבת או ביו"ט עדיף :

דיני יו"ט

פי' ס"ג עיסה שילבושה ביו"ט של עזרת או ר"ה וסוכות בזה"ש שזעיסה בחוקת עומאה אי צריך לקרות לה שם חלה ולהאמנה עד מלאי יו"ט או הרשות בידו לאפותה כולה ולקרות שם אחר האפיה :

פי' ס"ד במדינות האו שמעוין סוכות הריאה אם מותר לשחוט בהמה ביו"ט כו' : סימן ס"ה אי נוהג מצות שמחה של תורה בזה"ש דליכא שלמי שמחה :

פי' ס"ו אם נשים חייבות בתי"ע של שמחה פלוטרב אם אשה עוברת על כל תאחר והרמב"ם בפ"ג מה' אבל לא יעמא מצוה כו' אבל הבהגת הואיל ואין מותרין על העומאה אין מצוות להיעמאות לקרובים :

פי' ס"ז במ"ש הרא"ש סוף וי"א בשם ר' ענניה דמברכין על עבילת ע"כ :

פי' ס"ח שאין נוהג מצות שמחה בליל י"ט ראשון והשנה על הר"יף ס"פ היה קורא דמשמע מדבריו שנהג בו שמחה :

פי' ס"ט בדין הלל אי הוא מה"ת או דרבנן ונ"מ בספק אם אמרו או לא כו' :

דיני יום כפור

פי' ס"י אי מנהג איסור הנאצה ביו"כ ואי יש חיוב באינו מלאכות בין שבת ליו"כ :

פי' ס"י"א אי נוהג הבערה ביו"כ :

פי' ס"י"ב אי נוהג לאו דמחמר ביו"כ פלוטרב עמוס בסוגיא דחולין ק"א שבת ויו"כ ושגג ועשה מלאכה כו' :

פי' ס"י"ג אי נוהג ביו"כ מצות שביעת עבר ובהמה :

פי' ס"י"ד אולכין שאינן ראויין לאכילה ומשקין שאינן ראויין לשתייה אי הוי פגור אבל אסור או מותר לגמרי :

מה

לוח הסמנים

מ' ע"ה חולה שאין בו סכנה אי מותר לאכול ולשתות לרפואה אוכלין שאין ראוי לאכול :
מ' ע"ו שחיב ביו"כ אף באוכל שלא כדרך אכילתו :
דיני חמץ
מ' ע"ז יוכיח בראיות ברורות חממה סוגיות שלא מהני בעול לחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות פ"טול בהא דפוסת הלאה אינה ממון :
מ' ע"ח וע"ט בחמץ של אחרים שקבל עליו אחריות אם לא ביערו קודם זמן איסורו אם יש לו תקנה או לא ובהא דנוהג מנות השבתה גם בחמץ של אחרים : ואם לא ביערו קודם זמן איסורו ועשה מחילה או יחד לו בית קודם ליל י"ט אם יש בו משום קנסא דר"ש או לא :
מ' פ פ"א אם לא עשה לאחד משני תקנת האלה עד תוך הפסח אי שרי בהנאה אחר הפסח או לא :
מ' פב יבצר אי לאו דב"י וב"ה הל' יתקן לעשאו לאו שקדמו עשה :
מ' פ"ג חמץ שלא ביעלו קודם זמן איסורו אם יש לו תקנה בתוך הפסח מלעבור עליו על ב"ל ואי מהני אם מולאו מרשותו כדעת הרמב"ן לעשה דחשביתו ופלטול רב בדיונים אלו :
מ' פ"ד יבאר כל מה שהעלה להלכה בדיונים אלו :
מ' פ"ה בחמץ שקבל הנפקד אחריות ועובר בד"י אם מהני זה שהמפקיד לא יעבור עליו :
מ' פ"ו אם הפקיד חממו אצל נכרי והנכרי יחד לו בית וכן בחמץ של נכרי שקבל עליו אחריות אלא שהפקיד ר"ל נכרי אחר והנכרי יחד לו בית מה דיע :
מ' פ"ז אי הלכה כר"י שאין ביעור חמץ אלא שריפה או הלכה כרבנו דביעורו בכ"ד :
מ' פ"ח נכרי שהפקיד חממו אצל ישראל וקיבל עליו הישראל אחריות של פשיעה למוד ולא אחריות של גניבה והביעה אי שרי בהנאה אחר הפסח :
מ' פ"ט חמץ של ב"שחפין של אחד מהאוי מתקטע בעליו הפסח משו' קנסא דר"ש ושל שני לית בו משום ההוא קנסא כגון שהוא של נכרי ואינו חמץ מהו לאחר הפסח כו' והרמב"ם שכתב בפ"ד מה' עכו"ם עישה מחלו של עיר הגדלת מותרת והארי פסק כ"מ דבשל תורה אין ברירה :

מ' ז' בחלק המגיע לישראל פלטול בהא דסוף פ' השלח ישראל ועכו"ם שלקחו שדה בשחפות טבל וחולין מעורבין זה בזה ובהא דקנין פירות קנין הבוץ שם ובד' הרמב"ם בזה :
מ' זא בחמץ ששני ישראלים שחפין בו והאחד מחד חלקו לנכרי קודם הפסח והשני לא מחד מהו לאחר הפסח :
מ' זב כג כמה בני אדם שאופין מנות של מצוה בתנור אחד ויש לחוש שמה נחלפו המנות של זה לזה ואין יולא במלה גוולה מה תקנה יש לדבר פלטול רב בהא דיש ברירה או אין ברירה :
מ' זד הא דמצוה גוולה אי פסולה משום מצוה הבאה בעבירה דלחי לחם לחם מחלה וא"כ אינו יולא נמי במרור גוול ואי דמצוה גוולה פסול אינו מקרא זה רק מדרבנן ובדרבנן לא מיישין למצוה הבאה בעבירה :
מ' זה אם יולא ידי חובתו במלה גוולה בליל יו"ט שני :
מ' זו אם אין לו למצוה של מצוה כ"א מצוה של חדש או של שאר איסור אי חמ"ו דעשה דמצוה דוקא חוקן או לא :
מ' זח לא כה דמצוה הבאה בעבירה אי היא מן החמורה או דרבנן :
מ' זק בכריכה שאינו עושין זכר למקדש כהלל אי צריך סוית או לא :
מ' זכ קא אי מותר להענות ביו"ט של ר"ה או אסור :
מ' זכ קב אי עובר בו שחמה כמו בשאר יו"ט או לא :
מ' זכ קג אם מותר לתקוע בר"ה שלא לערך לאחר שיעא ידי חובת התקיעה של מצוה או לא :
מ' זכ קד למחי' שנהגו שהשנים מכניסות א"ע בחיוב תקיעת שופר ביו"ט של ר"ה איהו ערך טפי אי שיתקע הן בעצמן או שיתקעו להן אנשים בני חובתו :
מ' זכ קה פלטול בהא דשנים סומכות רשות או לא :
מ' זכ קו אם מותר להוציא שופר ולולב לרה"ר לערך נשים ביו"ט :
מ' זכ קז אי שרי להוציא את השופר ואת הלולב לרה"ר לעורך איש ספק תקע ספק לא תקע או ספק נעל לולב ביו"ט ספק לא נעל כיון דהוא חמץ שלא לעורך אסור מה"ה הל' ספיחא דלח' דלמא ילא כבר ואסור או שרי :
מ' זכ קח אי שרי להוציא לערך קטן כיון דמי' מיהת מדרבנן :

מפתחות הש"ס

פסחים
דף ד' מלאורייתא דביטול בעלמא סני כו'
דף ה' ונעטו להבערה שהיא אב תלמדה כו'
שם הא כילד לרבות י"ד לביעור
שם ואיתמל כל חד כי שחטו זמן שחיטה אחר רחמנא כו'
שם א"ל רבא לבני מחווא ביערו חמירא דבני חילא מבתיכו כו'
דף ו' עכו"ם הכנסם לחיורו של ישראל וצניקו ביו"ט כו'
שם שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו ברשותו כו'
שם הבודק לריך שיטול כו'
שם המולא חמץ בביטול ביו"ט כופה עליו את הכלי כו'
דף ז' אחר ר"י אחר שמואל כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן כו'
דף ח' ר"י אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה כו'
דף ט' ר"י אומר חמץ בין לפני זמנו בין לאחר זמנו כו'
שם ומנין לאוכל חמץ מש"ש ולמעלה שהוא בל"ח כו'
דף כט חו' ד"ה רב אשי ומכאן מוכיח ר"י שהמטהה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר כו'
דף ל"א נכרי שהלוח לישראל על חממו ובש"ס שם
דף לב האוכל תרומת חמץ בפסח פטור מן החטאומין כו'
דף ל"ב יכול יהא יולא אדם ידי חובתו בטבל שלא נתקן כל לרבו כו'
דף ל"ג מצוה של מ"ש לדברי ר"מ אין אדם יולא ידי חובתו כו'
דף ל"ד בעי רמי ב"ח מהו שיולא אדם י"ח במרור מעשר שני ביושלי"מי' ז"ד וס"ק
דף מ"א במים אין לי אלא מים שאר משקין מנין חו' שם ד"ה גלי קדר סו' פ'
דף מ"ב אייתמר האופה מיו"ט לחול כו'
שם כילד מפרשין חלה בטומאה ביו"ט כו'
דף מ"ג אין לך דבר שמתעבד אחר חמ"ד של בין הערביים כו'
דף מ"ד א"ל ר"א מה זה יהושע מה רצוה רשות למצוה בש"ס שם
דף מ"ה שחטין וזרקין על עומא שרן כו'
דף מ"ו אומר ר"א שלמים שחטן מעיו"ט אינו יולא בהן משום שחמה סו' סו'
דף מ"ז השוחט את הפסח על המזבח עובר בל"ח כו'
דף מ"ח אלא בש"ס למעלה לנעוטי אכר מעיקרו חו' שם
דף מ"ט אייתמר ישראלי חממה עמאין ומהמה עבאין כו'
דף נ"א שחטין הכי דמי אי גידי בשר ניכליהו כו'
דף נ"ב שח"ה שחטרו עורות פסחיהו כו'

ברכות
דף א' בנינו ק"ש שלל המטה לר' רש"י ור"ת
שם א"כ למה אמרו חכמים עד תלות כדי להרחיק את האדם מן העבירה כו'
דף ב' ארבע משמרות היו הלילה כו'
דף ג' בשעה שהחמה זורחת ומלכים מתיחן כתיבין בראשיתו כו'
דף ד' רשב"י אומר פעמים שאדם קורא ק"ש ב' פעמים ביום כו'
דף ה' אמרי לך ב"ש א"כ יומא קרא בבוקר ובערב כו'
דף ו' תנן תחם חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום כו'
שם הדברים על לבדך יכול כל הפ' כולה לריכה כונה כו'
דף ז' הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו כו'
שם תני רב עובדי' ולמדתם שהיא לימודך חס כו'
דף ח' א"ל רבינא לרבא נשים בבה"מ דלח' או דרבנן כו'
שם בעל קרי מהרהר בלבו כו' ובגמרא שם
דף ט' א"ל ר"ח לר"י החס' מר רב כהנא הלכה כר"י הואיל ותנן בבביריתא כוותי' כו'
דף י' כח אומר ר"א כל המתפלל חפלת שחרית לאחר ד' שעות כו'
שם ת"ר היו לפניו ב' חפלות א' של מנחה וא' של מוסף כו'
שם בו ביום בתי יהודה גר העמומי כו'
דף י"א מ"א ת"ר היו לפניו הרבה מינים כו'
דף י"ב מ"א שמתען בן שטן לגרמי' עבד כו'
הרי"ף ס"פ היה קורא בנ"ש דשמחת ליל יו"ט א' מה"ס
שבת
דף ט' יולא אדם לפני הספר כו'
דף י' חתן לו ולא לאורו מכלל דבת אורו היא כו'
דף י"א ת"ר מתיחמיה מחילי בה"ש כו'
דף י"ב המל כל זמן שמוסק במילה חורר על צ"ן כו'
הרא"ש שם אם פירש אינו חורר כו'
דף קל"ז קטן שיוול לשמונה לפעשה ולפעשה כו'
עירובין
דף ז"ה המולא תפילין מתיכסין זוג זוג כו'
דף ח' ושחרית את החוקה הואת מימים ימימה פרט ללילות כו'
דף ט' קטן דק"ל כר"ע דלא נאמרה חוקה זו אלא לענין פסח כו'

בבא בתרא

דף כ"ו אמר עולא אילן הסמוך למזרח בחור י"ו אמה גולן הוא כו' סי' ז'
דף פ"א א"ל רב אחא בר ר"א לרב אשי מכי פסוקי גופא לקרי כו' שס
שם הקונה אילן אחד בחור שדה חצירו ר"ת אומר כו' : סימן ל"א

סנהדרין

דף י"ב חק מעברין את השנה מפני הטומאה כו' : ר"ס ל"ח
דף ל"א אמר רבא אע"פ שהיחיו לו אבותיו ס"ח מלוא לכתוב משלו כו' סימן ל"ד
דף י"ג איסור מלוא ואיסור קדושה חוללות ולא חתייבמות כו' : ס"ס ל"ב
דף ס"ח כשחלה ר"א נכנס הורקנוס בנו לחלוק תפילין כו' : ס"סי מ"ב
דף ק"ב אמר ר"ת בהמה חזיו של עיר הגדחת כו' : ס"פ ע"ט

ערכים

ד"י ז' ישראל ששכר פרה מחקא יאכלנה כרשיני חרומה הגאוח אשירי שם : ס"ס פ"ב

מכות

דף כ"ב היה לבוש כלאים כל היום ואמר לו אל תלבוש טו' : סימן ל"ב
זבחים

דף י"ב ר' אפוטריקי רמי כתיב בשבת ימים יהיה חתח אמו הא ליל ח' חוי כו' :

רס"י ז"ב
דף י"ט א"ר אמר לימוד ערוך הוא בדיקו תפילין חוללות כו' רס"י ל"ז
דף ל"ב מלורע שחל שמיני שלו כע"פ ורהא קרי בו ביום טו' דף ל"א
ד' ז"א איבעיא לכו תדיר ושאינו תדיר וקדים ושחטיה לשאינו תדיר כו' ד"ג ע"א

בנחוח

ד"ה כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ח"ל לא להוציא את הטריפה כו' סי' ז"ו
דף מ"ג ס"ח שבלה ותפילין שבלו אין עושין ממנו מוחה כו' סי' ת"ז ומ"ח
ד' ל"ו אמר רבה בר ר"ה חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה כו' רס"י ל"ח
דף ל"ו רבנא הוה שקיל ואזיל בתריה דמר בר רב אשי איפסוק קרנא דחטייה כו'
רס"י כ"ח
שם תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הגחון כו' סי' מ"ג
דף מ' סדן בליצי"ס כ"פ פטרו"ן כו' סימן ל'
דף מ"ג ראה מלוא זו וזכר מלוא אחרת ואזיו ו ק"ש כו' תוס' שם ד' א"א'
ד' מ"ג הפריס והאל"ס והכבש"ס אין מנבנין זא"ו ד' מ"ב'
דף מ"ט זכור שאין להם תמידין ומוספין אזיה מהן קודם שם
ד' ס"ב ע"ב ר' ישמעאל אומר עומר היה בא בשבת מג' סזין ובגמרא שם סי' נ"א
שם בעי רבא חולה שאמרוהו לב' גרוגרות כו' דף מ"ו א'
דף ס"ו ר"ע מחייב למותר העומר בחלה ומעשרות דף ס"ו
דף ס"ו עריסותוכס ולא עימת עבו"ס והקדש שם
דף ע"ב וא"י ס"ד נקדר שלא כמלכותו כשר אמאי דמי שבת כו' סימן נ"ב

בבא בתרא

דף כ"ו אמר עולא אילן הסמוך למזרח בחור י"ו אמה גולן הוא כו' סי' ז'
דף פ"א א"ל רב אחא בר ר"א לרב אשי מכי פסוקי גופא לקרי כו' שס
שם הקונה אילן אחד בחור שדה חצירו ר"ת אומר כו' : סימן ל"א

סנהדרין

דף י"ב חק מעברין את השנה מפני הטומאה כו' : ר"ס ל"ח
דף ל"א אמר רבא אע"פ שהיחיו לו אבותיו ס"ח מלוא לכתוב משלו כו' סימן ל"ד
דף י"ג איסור מלוא ואיסור קדושה חוללות ולא חתייבמות כו' : ס"ס ל"ב
דף ס"ח כשחלה ר"א נכנס הורקנוס בנו לחלוק תפילין כו' : ס"סי מ"ב
דף ק"ב אמר ר"ת בהמה חזיו של עיר הגדחת כו' : ס"פ ע"ט

ערכים

ד"י ז' ישראל ששכר פרה מחקא יאכלנה כרשיני חרומה הגאוח אשירי שם : ס"ס פ"ב

מכות

דף כ"ב היה לבוש כלאים כל היום ואמר לו אל תלבוש טו' : סימן ל"ב
זבחים

דף י"ב ר' אפוטריקי רמי כתיב בשבת ימים יהיה חתח אמו הא ליל ח' חוי כו' :

רס"י ז"ב
דף י"ט א"ר אמר לימוד ערוך הוא בדיקו תפילין חוללות כו' רס"י ל"ז
דף ל"ב מלורע שחל שמיני שלו כע"פ ורהא קרי בו ביום טו' דף ל"א
ד' ז"א איבעיא לכו תדיר ושאינו תדיר וקדים ושחטיה לשאינו תדיר כו' ד"ג ע"א

בנחוח

ד"ה כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ח"ל לא להוציא את הטריפה כו' סי' ז"ו
דף מ"ג ס"ח שבלה ותפילין שבלו אין עושין ממנו מוחה כו' סי' ת"ז ומ"ח
ד' ל"ו אמר רבה בר ר"ה חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה כו' רס"י ל"ח
דף ל"ו רבנא הוה שקיל ואזיל בתריה דמר בר רב אשי איפסוק קרנא דחטייה כו'
רס"י כ"ח
שם תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הגחון כו' סי' מ"ג
דף מ' סדן בליצי"ס כ"פ פטרו"ן כו' סימן ל'
דף מ"ג ראה מלוא זו וזכר מלוא אחרת ואזיו ו ק"ש כו' תוס' שם ד' א"א'
ד' מ"ג הפריס והאל"ס והכבש"ס אין מנבנין זא"ו ד' מ"ב'
דף מ"ט זכור שאין להם תמידין ומוספין אזיה מהן קודם שם
ד' ס"ב ע"ב ר' ישמעאל אומר עומר היה בא בשבת מג' סזין ובגמרא שם סי' נ"א
שם בעי רבא חולה שאמרוהו לב' גרוגרות כו' דף מ"ו א'
דף ס"ו ר"ע מחייב למותר העומר בחלה ומעשרות דף ס"ו
דף ס"ו עריסותוכס ולא עימת עבו"ס והקדש שם
דף ע"ב וא"י ס"ד נקדר שלא כמלכותו כשר אמאי דמי שבת כו' סימן נ"ב

בבא בתרא

דף כ"ו אמר עולא אילן הסמוך למזרח בחור י"ו אמה גולן הוא כו' סי' ז'
דף פ"א א"ל רב אחא בר ר"א לרב אשי מכי פסוקי גופא לקרי כו' שס
שם הקונה אילן אחד בחור שדה חצירו ר"ת אומר כו' : סימן ל"א

דף ל"ה בצרעיה מאי קא ממעט לא יראה ולא ימלא דמיו ליה
דף ק"ד היכי דליכא אלא חסא מאי כו'
שם אכלן לחמין יאה הר"ש שם
דף ק"ך אמר רבא מנה בזה"ל דאורייתא מרור דרבנן
הר"ף שיליה פסחים שבועה שלא אוכל מנה אסור לאכול
דף מ"ו ב' ומ"ח ד'

יומא

דף ו' אמר רבא ואת אומרת עוממת המת הותרה היא בלבור כו'
דף ו' י"ז בין שיטט על מלחו בין שאינו על מלחו מרלה כו'
דף י"ג ומי סגי ליה תקנתא ביהו אמר רמנא והא לאו ביהו היא כו' ד' ס"ח א'
דף ס"ו עתי ואפי' בשבת כו' אמר רפרס ואת אומרת עירוב והוצאה לשבת כו'
ר"ש ס"ו ע"

סוכה

דף טו הנכנס לשון ביום ראה חולין כו'
ד' כ"ו ר"א אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה כו'
דף ל"ד תו' ד"ה משום דה"ל כו'
דף ל"ה תו' ד"ה אחיז לחם כו'

מגילה

דף ג' בעי רבא מקרא מגילה ומת מלוא המי מנייהו ערף כו' ד' מ"ה א'

ביצה

ד' ו' ז"ש אומרים חמץ בכזית ושאר בכזבת כו' רס"י פ' וסי' פ"א
דף ע"ז אמר אביי היה בא בדרך ותפילין בראשו כו' ר"ס מ"ז ומ"ו
שם ע"ב רבא אמר כדי שיברור מנה יפה לשבת כו' ר"ס י"ה א'
דף י"ח אלא הוציא ובשבת שרי ביו"כ נמי שרי כו' סימן ק"ב
דף י"ט אמר רבה בזהבבתו נכרת מתוך מעשיו קמילגני כו' סימן ל"ז
הר"ש שם בהא דטובלת כלים חדשים ביי"ט ר"ס כ"ו
דף ל"ד דרסה או שטרפה בטמא ושהתה תע"ל כו' סימן ס"ד
דף ל"ו עיניו שיקחו חכית ובהמה בשותפות כו' ס"ס ע"ט

ראש השנה

דף י"ח ואם"ד בטלה מגילת חגיגת קמיייתא בטל אחרייתא מוספין כו' ס"ק א'
דף כ"ח אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקע כו' סי' ל"ו

יבמות

דף פ"ד ולא יקחו מלמד שהאשה מזהרת ע"י האיש כו' ר"ס פ"ב
דף ל"ג א"ל ר' יוחנן לא משתנינו היא זו כו' ר"ס ל"ב

קידושין

דף כ"ט איהי מני"ל דלא מיפקדה דכתיב אחותו ולא אותה תוס' שם
דף ל"ד תוס' ד"ה מעקה כו' מ"א ע"ב
דף ל"ח תוס' ד"ה דאקריב עומר כו' ר"ס פ"ב
ד"ס ע"ד

גיטין

דף כ"ה הא ר"י ור"ש דחלה בדעת עצמו לית להו ברירה כו' ר"ס ז"ב
ס"פ השולח ישראל ועבו"ס שלקחו שדה בשתפות טבל וחולין מערבין זה בזה כו'
ר"ס ז'
שם א"י לאו דאמר ר"י קיין פירות כקנין הגוף דמי כו' שם

נדרים

דף ו' אמר רב גידל אמר רב האומר אשכח אשנה פרק זה כו' ר"ס א' וסי' נ"א
דף פ"ה הגונב טבלו של חצירו כו' אמר רבי הלכה כר"א ד' נ"ח ע"א

גויר

דף ג' ור"ש ההוא מיבעיא ליה לאסור יין מלוא כיון רשות
דף מ' גויר בקבר אי נריך שהיה למלקוח כו' ר"ס ל"ב
ד' מ"ד חומר ביו"א מן הגפן מבטומאה והגלחת כו' דף מ"ח א'

בבא קמא

דף ס"ט ר"י אומר שחירת בע"ה עומד ואומר כל שלקטו עניים היום יהא הפקר
כו' : סימן ל"ב

בבא מציעא

דף י"א אמר ר"ב עיטור שאינו עתיד למוד נחון ליהושע כו' ס"ו ע"ז
דף ס"ח לא תגול דכבד רמנא ל"ל הא אחי במה הגד כו' סימן פ"ב

מפתחות הרמב"ם

ה' ס'ת פ"ו הל' א' מ"ט על כל איש משראל שיהא כ"א כותב ס"ח לעצמו כו' וכו' התנות מזה י"ח

ה' צ'צ'ית פ"ח ה' ע"ו א"ס העיל צ'צ'ית על צ'צ'ית א"ס נחבון לבטל את הראשונה כו'

ש"ם ה' ו' כמות של פתח אין מעולין בה חבלת כו'

ה' ב'רבות פ"ח ה' ו' כל הברכות כולן צ"ך להשמיע לאזניו כו' וזה סותר למ"ט בפ' כ"ד ה"א מה' שבת ודבר דבר דבור אסור היהודי מותר

פ"ח ה' ט' בירך על פירות חליץ כפיה"ל לא יא"ב רס"י כ"ב מה' שלא מנה לבה"ח למ"ט בפ"ע

פ"י ה' ו' אכל א"ס שחט בלא ברכה אינו חוזר ומברך אחר עשייתו רס"י כ"ו

ש"ם ה' ט"ו וכן הוא מברך על ביעור חמץ שמשעה שגמר בלבו לבטל נעשה מלוחו

ה' שבת פ"ח ה' ו' הרי שחבל בחבירו ובבהמה דרך השחמה ה"ז פטור ובאחר למ"ט בפ"ב מה' שנגזת וכן מי שהיו לו ב' תיבות אחד למול בשבת כו'

פ"י י"ט ה' ח' כל שאסרו חכמים ללאת בשבת לרה"ר אסור ללאת בתוך שאינה מעורבת כו'

פ"י כ"ד ה' ח' אסור להטביל כלים עמא"ס בשבת מפני שהוא כמתקן כלי כו' ומותר לתי"ש בפ"ד מה' י"ט כלי שנעמ' מע"ט אין מעבילין ביו"ט גזירה שמה' ישהה ת"ב ב'

ה' ש"ע פ"ב ה' ד' אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה כו' כ"ו ב'

ה' ח'ו"מ פ"ח ה' ג' אינו לוקה על החמץ אלא"כ קנה חמץ בפסח כו' ס' א' פ"ד ה' ב' נכרי שהפקיד חמלו אלל ישראל כו' ס"ה ג'

פ"ו ה' ו' אין אדם יוצא י"ח מזה בחמה שאסורה לו כו' ע' ב'

ה' מ'קה פ"ב ה' א' הכל כשרין למול כו' וא"ס מל א"ל לחזור שנית מ"ב א'

ה' אישות רפ"ו האומ' לחשה הרי את מקודשת לי ע"מ שיראה אבי כו' ס"ח א'

ה' י'בום פ"ו ה' י' היתה היבמה אסורה על יבמה אסור לאו או עשה כו' א"ס עבר ובעל קנה כ"ט א'

ה' שחיטה פ"ג ה' י"ט אסור ליטול א"ס על הבנים לטהר בהן את המלועז

כו' שאין עשה דוחה לית ועשה

ה' כלאים פ"י ה' כ"ט הרואה כלאים של תורה על חבירו אפי' היה מהלך בשוק קופץ וקורע עליו מיד ולמה נדחה מפני עומאת המת מפני שפיט הכתוב ולאחותו כו' מ"ה ב'

ש"ס ספ"י כהנים שזבחו כהונה שלא בשעת עבודה לוקין רס"י כ"ט

ה' בכורים ה' י"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף כו' ובפ"א מה' שמיטה ה' כ' כתב האמין שחלקו לקוחות הן וזה סותר למ"ט בה' עכו"ס ס"ז ד'

ה' מעהק פ"ד ה' ד' א' הא"ס וא"ל האשה עוברת בכל תאחר רס"י ס"ו

הלכות קרבן פסח פ"א ה' י"ד ויכלד חולין ומפשיטין כו' חל להיות בשבת כמעט א"ו בחול כו' ובה' מילה כתב דבשבת א"ס פירש אינו חוזר כו' :

פ"ב ה' י"ג מי שחליו עבד ומכ"ח לא יחל אפי' משל עצמו כו' : דף ו' ז' א'

פ"ה ה' ג' מי שהיה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו לא הורגה י"ז ד'

ש"ס ה' ע' מי שהיה בינו ובין ירושלים ביום י"ד כו' ט"ו מלין ה"ו דרך רחוקה : ש"ס ג'

ש"ס הלכה ו' הקטן אין מילת עבדיו מעכבתו מלהימנות על הפסח כו' : מ"א ב'

ה' חגיגה פ"א ה"א הראיה האמורה בתורה הוא שראיה פנים בעורה כו' :

פ"ב הלכה א' עומטום ואנדורגומים פטורין מפני שהן ספק אשה : ע"ה ג'

ה' תמורה פ"א ה"א ולמה לוקין על התמורה כו' : י"ט א' וס"א ג'

ה' טומאת אוכלין פ"ו הלכה ו' כל ישראל מזהרין להיות עוהרין ברגל כו' :

ה' רמב"ם בפ"י המש"ב בפ"ג דכריתות יש אוכל אכילה אחת כו' הוא שיהא האוכל נעמא קודם שיביא שתי עשרות כו' :

ה' תמידין ומוספין פ"א תמיד של בין הערבים שחטין אותו משיארי האל כו' :

פ"ט עבר ושכח והקריב את שאינו תדיר מקריבו ואח"כ שחט המקודש ש"ס ד'

ה' אבל פ"ג לה יעמא מ"ט בדי"א בכורים כו' :

סליק

ברוך אל הגומר אשר ברא כל באומר

